Kymenlaakson steinerkoulun opetussuunnitelma
alkaen 1.8.2016

Päivitetty laitos on hyväksytty Kymenlaakson steinerkoulun kannatusyhdistys ry:n johtokunnan kokouksessa 23.07.2018

Sisällysluettelo

1. Paikallinen opetussuunnitelma ... 5
1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma ... 5
1.2. Opetussuunnitelman laatimisen periaatteet ... 5
1.3. Opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen ... 6
1.4. Opetussuunnitelman laadinta ja opetusta ohjaavat keskeiset ratkaisut ... 6
2. Perusopetus yleissivistyksen perustana ... 8
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet ... 8
2.2 Perusopetuksen arvoperusta ... 9
2.3. Oppimiskäsitys ... 11
2.4. Kymenlaakson steinerkoulun painotukset ... 11
3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet ... 12
3.1 Perusopetuksen tehtävä ... 12
3.2 Kasvatuksen ja opetuksen valtakunnalliset tavoitteet ... 13
3.3 Laaja-alainen osaaminen ... 15
3.4 Paikalliset painotukset ... 20
4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri ... 20
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen ... 20
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet ... 21
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat ... 24
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet ... 26
4.5 Paikalliset painotukset ja menettelyt ... 28
5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen ... 31
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ... 31
5.2 Yhteistyö ... 32
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö ... 34
5.4 Opetuksen järjestämistapoja ... 35
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta ... 39
5.6 Paikallisesti päätettävät asiat ... 41
6. Oppimisen arviointi ... 48
6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri ... 48
6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet ... 49
6.3 Arvioinnin kohteet ... 50
6.4 Opintojen aikainen arviointi ... 51
6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana ... 52
6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä ... 52
6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana ... 53
6.4.4 Arviointi nivelvaiheissa ... 54
6.5 Perusopetuksen päättöarviointi ... 55
6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen ... 55
6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi 56
6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät ... 57
6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset ... 60
6.8 Paikallisesti päätettävät asiat ... 61
7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ... 69
8. Oppilashuolto ... 76
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö ... 76
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto ... 78
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto ... 79

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat....80
8.5. Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta....81
9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä....85
9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset....85
9.2. Romanit....86
9.3. Viittomakieliset....86
9.4. Muut monikieliset oppilaat....87
10. Kaksikielinen opetus....88
10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia....88
10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus....90
10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus....92
10.2 Paikallisesti päätettävät asiat....92
11. Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus....92
11.1. Opetuksen järjestämisen periaatteet....92
11.2 Paikallisesti päätettävät asiat....92
12. Valinnaisuus perusopetuksessa....94
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit....94
12.2 Valinnaiset aineet....95
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät....95
12.4 Paikallisesti päätettävät asiat....95
13. Vuosiluokat 1-2....96
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä....96
13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2....97
13.3 Paikallisesti päätettävät asiat....99
13.4. Oppiaineet vuosiluokilla 1-2....100
13.4.1 Äidinkieli (suomi) ja kirjallisuus....100
13.4.3 Vieraat kielet....110
13.4.3 Englanti (A1) vuosiluokilla 1-2....110
13.4.3 Venäjä (A2) vuosiluokilla 1-2....114
13.4.4 Matematiikka....117
13.4.5 Ympäristöoppi....123
13.4.6 Uskonto....130
13.4.7 Elämänkatsomustieto....134
13.4.8 Musiikki....138
13.4.9 Kuvataide....142
13.4.10 Käsityö....146
13.4.11Liikunta....150
13.4.12 Oppilaanohjaus....154
14. Opetus vuosiluokilla 3-6....156
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä....156
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6....157
14.3 Paikallisesti päätettävät asiat....160
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6....162
14.4.1 Äidinkieli (suomi) ja kirjallisuus....162
14.4.2. Ruotsin kieli (B1)....178
14.4.3 Englanti (A1)....184
14.4.3. Venäjä (A2)....195
14.4.4 Matematiikka....204
14.4.5 Ympäristöoppi....214
14.4.6 Uskonto....234

14.4.7 Elämänkatsomustieto....243
14.4.8 Historia....251
14.4.9 Yhteiskuntaoppi....258
14.4.10 Musiikki....264
14.4.10 14.4.10 Musiikin syventävät valinnaiset opinnot luokilla 3-6....272
14.4.11 Kuvataide....272
14.4.12 Käsityö....279
14.4.13 Liikunta....286
14.4.14 Oppilaanohjaus....294
15. Vuosiluokat 7-9....295
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä....295
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9....296
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9....301
15.4.1 Äidinkieli (suomi) ja kirjallisuus....301
15.4.2 Ruotsin kieli (B1)....317
15.4.3 Englanti (A1)....325
15.4.3 Venäjä A2....335
15.4.3. Venäjä (B2)....343
15.4.4 Matematiikka....351
15.4.5 Biologia....363
15.4.6 Maantieto....373
15.4.7 Fysiikka....385
15.4.8 Kemia....399
15.4.9 Terveystieto....410
15.4.10 Uskonto....421
15.4.11 Elämänkatsomustieto....429
15.4.12 Historia....436
15.4.13 Yhteiskuntaoppi....443
15.4.14 Musiikki....450
15.4.14 Musiikin syventävät valinnaiset opinnot luokilla 7-9....458
15.4.15 Kuvataide....459
15.4.15 Kuvataiteen syventävät valinnaiset opinnot luokilla 7-9....466
15.4.16 Käsityö....467
15.4.17 Käsityön syventävät valinnaiset opinnot luokilla 7-9....474
15.4.17 Liikunta....474
15.4.18 Kotitalous....482
15.4.18 Kotitalouden syventävät valinnaiset opinnot luokilla 7-9....493
15.4.19 Oppilaanohjaus....494
15.4.20 Eurytmia....500
16. Liitteet....503
1. Tuntijako....503
2. Oppilashuoltosuunnitelma....504
3. Ohjaussuunnitelma....513

1. Paikallinen opetussuunnitelma

1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Tämä opetussuunnitelma on yhden koulun, Kymenlaakson steinerkoulun, opetussuunnitelma. Se noudattaa valtakunnallisia opetussuunnitelmien perusteita ja toteuttaa kansallisen ja kansainvälisen steinerpedagogiikan periaatteita.

Opetussuunnitelman laadinnassa kuten myös käytännön työssä tehdään yhteistyötä paikallisen yleisen koulun sekä muiden paikallisten toimijoiden kanssa siten kuin myöhemmin esitetään.

1.2. Opetussuunnitelman laatimisen periaatteet

Opetussuunnitelman keskeinen lähtökohta on oppilaiden tarpeet. Niiden huomioon ottaminen kirjataan tässä opetussuunnitelmassa käyttäen pääosin opetussuunnitelmien perusteiden esittämää hahmottelua ja termistöä. Milloin käytetään steinerpedagogiikan käsitteistöä, sen merkitys pyritään selittämään niin, että steinerpedagogiikkaa tuntematonkin voi asian ymmärtää.

Opetussuunnitelman tehtävä on auttaa kasvatus- ja opetustyön käytäntöä sekä jatkuvaa kehittämistä, myös antaa sille ne tavoitteet ja puitteet, joita on noudatettava. Sen tulee myös asettua perusopetuksen vaiheen opetussuunnitelmana esiopetuksen ja toisen asteen koulutuksen väliin mahdollisimman saumattomasti.

Tämän opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon:

- paikallisen sekä yleisen että steinerpedagogisen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelmat
- aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelmat
- kaupungin yleinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain edellyttämä suunnitelma
- muut eri suunnitelmat ja päätökset, jotka koskevat koulun työtä ja oppilaita

Kymenlaakson steinerkoulun opetus on suomenkielistä.

Koulun opetus on pääosin ainejakoista. Useita aineita opettava luokanopettaja voi eheyttää opetusta oman arvionsa mukaan. Eheyttäminen on suotavaa, koska todellisuuskin on eheä kokonaisuus. Tämä opetussuunnitelma on kuitenkin laadittu ainejakoisen opetuksen mukaiseksi.

Lukuvuosisuunnitelmin täsmennetään opetussuunnitelman toteuttamista lukuvuonna. Lukuvuosisuunnitelman tulee luonnollisesti noudattaa opetussuunnitelmaa, samoin oppilaille laadittujen yksilöllisten suunnitelmien perusta on yleinen opetussuunnitelma.

Opetussuunnitelman laatimisesta vastaa opetuksen järjestäjä, käytännön toteutus tapahtuu sellaisin työnjaoin kuin koulun johtosääntö edellyttää. Yhteistyötä tehdään seuraavin periaattein:

- Oppilaiden huoltajien on voitava osallistua laadintaan. Steinerkoulun hallintorakenteen vuoksi osa huoltajista osallistuu siihen luonnostaan, mutta kaikille huoltajille varataan mahdollisuus

esittää näkemyksensä. Tämä koskee yleistä opetussuunnitelmaa, lukuvuosisuunnitelmaa ja muita suunnitelmia (esimerkiksi oppilashuollon suunnitelmaa).
- Oppilaille varaa opetuslaki myös mahdollisuuden osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien laadintaan. Erityisesti yleisen oppilashuollon osalta oppilaiden näkemykset ovat tärkeitä. Kasvua terveeseen demokratiaan tulee tässäkin edistää siten, että oppilaille tehdään selväksi ero oikeuden esittää näkemyksiä ja oikeuden tehdä päätöksiä välillä.
- Koulun koko henkilökunta osallistuu opetussuunnitelman (ja siihen liittyvien suunnitelmien) laadintaan. Työtehtävästä riippumatta Kymenlaakson steinerkoulun jokainen työntekijä on tekemisissä myös oppilaiden kanssa, ja jokainen osaltaan vaikuttaa koulun toimintaan ja ilmapiiriin.
- Oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osilta nykyään voimassa oleva opetussuunnitelma ja sen edellyttämät suunnitelmat on tehty yhteistyössä kunnan terveys- ja sosiaalitoimen edustajien kanssa. Tässä uusittavan opetussuunnitelman osalta nämä myös yhteistyössä päivitetään. Samoin yhteistyötä tehdään oppilaiden turvallisuuteen liittyvien ulkopuolisten tahojen kanssa.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaat saavat kaikkina koulupäivinä tämän opetussuunnitelman mukaista opetusta ja että jokainen koulun henkilöstöön kuuluva toimii tämän opetussuunnitelman sekä muiden työtä ohjaavien normien mukaan.

1.3. Opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjä arvioi (sellaisin työnjaoin kuin koulun hallintorakenne edellyttää) opetus- ja kasvatustyön toteutumista. Tämä tapahtuu muun lisäksi hyödyntämällä kansallisia arviointeja ja valtakunnallisia laatukriteerejä.

Ongelmattominta arvioinnin toteutuksessa on oppimistulosten arviointi etenkin silloin, kun lähtötasoa ja muita vastaavia tekijöitä ei oteta huomioon. Haastavampaa on arvioida kasvatustavoitteen toteutumista.

Kasvatustavoitteiden arvioinnissa on erityisen tärkeää tehdä yhteistyötä oppilaiden huoltajien ja soveltuvin osin oppilaiden kanssa. Koulun päättäneiden oppilaiden menestystä toisen asteen opinnoissa ja työelämässä pyritään myös seuraamaan.

Seuranta koskee tietenkin opetussuunnitelmaa ja siihen liittyviä suunnitelmia. Niiden sisältö on kuitenkin melko tarkasti määritelty paikallista tai muuta hienosäätöä lukuun ottamatta. Opetussuunnitelman puitteissa sovellettavien opetusmenetelmien onnistumisen seuranta on siten ainakin yhtä tärkeää.

Kun opetussuunnitelman perusteisiin tehdään muutoksia, tätä opetussuunnitelmaa on muutettava niiden edellyttämällä tavalla.

1.4. Opetussuunnitelman laadinta ja opetusta ohjaavat keskeiset ratkaisut

Tämä opetussuunnitelma on koulukohtainen. Se on laadittu suomenkielistä opetusta varten.

Opetussuunnitelman rakenne pyrkii noudattamaan opetussuunnitelmien perusteiden rakennetta. Menettely aiheuttaa jonkin verran toistoja tai muuta kömpelyyttä, mutta helpottaa käyttöä ja vertailtavuutta.

Henkilöstö tekee hallinnollisen opettajakunnan johdolla laatimisen käytännöllisen työn. Koulun hallintoon kuuluvat huoltajat osallistuvat kaikki työhön ja päättävät suunnitelman hyväksymisestä. Muille huoltajille annetaan mahdollisuus esittää näkemyksensä ja toiveensa heidän valintansa mukaan sähköisesti tai muulla tavoin. Oppilaiden kanssa keskustellaan ikätason edellytysten mukaisesti erityisesti niistä asioista, joissa heidän näkemyksiään on mahdollista ottaa huomioon. Oppilailla on myös mahdollisuus tutustua aineistoon kirjallisesti.

Esiopetuksen osalta tehdään kiinteä yhteistyötä paikkakunnan steinerpedagogista esiopetusta antavien toimijoiden kanssa. Muiden, yleistä esiopetusta antavien toimijoiden opetussuunnitelmat otetaan huomioon ja konsultoidaan kaupungin esiopetuksesta vastaavaa henkilöstöä. Toisen asteen koulutuksen järjestäjiä konsultoidaan. Muiden steinerkoulujen kanssa neuvotellaan opetussuunnitelman steinerpedagogisista erityispiirteistä.

Paikalliset erityispiirteet otetaan huomioon erityisesti alueen turvallisuuden ja oman kulttuuritarjonnan kannalta. Kotikunnan yleisen koululaitoksen tuottamaa tietoa arvioinneista ja kehittämistyöstä hyödynnetään lähinnä kirjallisesti. Kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja oppilashuoltosuunnitelma otetaan huomioon oppilashuollon suunnitelmaa laadittaessa.

Opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät ratkaisut:

- Oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osilta opetussuunnitelma annetaan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kommentoitavaksi ja otetaan huomioon saadut ehdotukset.

- Opetussuunnitelman toteutumista seuraa opettajakunta viikoittaisissa kokouksissa sekä koulun osalta yleisesti että vuoroviikoin eri luokkien osalta. Lukuvuosittain opettajakunta ja johtokunta tarkastelevat toteutumista ja ongelmia sekä yleisesti että myös oppilashuollon näkökulmasta. Jatkuvaa palautetta pyydetään huoltajilta. Myös koulun jo päättäneiltä oppilailta ja heidän huoltajiltaan pyritään saamaan mahdollisimman paljon tietenkin vapaaehtoista palautetta nuoren myöhemmästä onnistumisesta ja ongelmista.

- Saadun tiedon ja palautteen pohjalta arvioidaan, onko opetussuunnitelmassa tai opetusmetodeissa muuttamisen aihetta. Vaikka muuttamisen aihetta ei löydy, pyritään opetus- ja kasvatustyötä jatkuvasti kehittämään. Näistä tehtävistä vastaa käytännön työssä koulun hallinnollisen opettajakunta sekä kaikki yksittäiset opettajat. Jos opetussuunnitelmaan katsotaan tarvittavan muuta muuttamista, opettajakunta laatii muutokset ja johtokunta hyväksyy ne.

- Opetussuunnitelmaa täydennetään ja tarkennetaan lukuvuosisuunnitelmalla. Myös sen laatii opettajakunta ja hyväksyy johtokunta. Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma laaditaan täydentämään opetussuunnitelmaa. Muita suunnitelmia voidaan laatia täydentämään opetussuunnitelmaa. Niiden laatiminen ja hyväksyminen tapahtuu samoin kuin opetussuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen.

- Tasa-arvosuunnitelma laaditaan omana suunnitelmanaan ja tarkistetaan vuosittain.

Opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- Perusopetuksen sisällä yhtenäisyyttä lisää se, että koko perusopetuksen ajan oppilaat toimivat

yhteisissä tiloissa ja pääosin samana pysyvässä luokkayhteisössä. Steinerkouluille ominaisesti sama luokanopettaja vastaa useimpien aineiden opetuksesta ensimmäisestä kahdeksanteen luokkaan, ellei erityistä syytä muuhun ole. Valtaosa aineenopettajista toimii yli nivelvaiheiden. Opettajien vaihtuessa uudet opettajat opetetaan tuntemaan oppilaat ja heidän erityiset tarpeensa perusteellisesti.

- Esiopetuksen tai muun varhaiskasvatuksen ja koulutyön yhtenäisyyttä vahvistetaan, kun kyseessä on steinerpedagoginen esiopetus tai muu varhaiskasvatus, siten, että kummallakin asteella tunnetaan toisen opetussuunnitelma ja työtavat. Opetussuunnitelmien laadinnassa tehdään yhteistyötä. Kun kyseessä on yhteistyö kunnallisen esiopetuksen tai muun varhaiskasvatuksen kanssa, koulun opetussuunnitelmaa laadittaessa ja myös käytännön työssä tutustutaan sen opetussuunnitelmiin ja toimintatapoihin. Yksittäisten lasten kohdalla tehdään kulloinkin tarvittava määrä yhteistyötä.

- Osa Kymenlaakson steinerkoulun opetuksesta järjestetään yhdysluokkaopetuksena, jos luokkakoko on huomattavan pieni.

- Opetus järjestetään vuosiluokittain etenevänä.

- Opetus järjestetään pääasiassa ainejakoisena. Erityisesti luokanopettajat, jotka opettavat eri aineita, voivat kuitenkin oman arvionsa mukaan eheyttää kokonaisuuksia silloin, kun se on hyödyllistä.

- Yhteisten ja valinnaisten aineiden ja valinnaisten tuntien jako vuosiluokilla ilmenee tuntijakotaulukosta. Aineiden oppisisällöt ja tavoitteet esitetään yhteisiltä ja valinnaisilta osin kyseisen aineen ainekohtaisen opetussuunnitelman yhteydessä.

- Kielistä alkaa ensimmäisellä luokalla A1-englanti ja A2-venäjä. Kuudennelta luokalta alkaa B1-ruotsi.

- Opetus painottuu mahdollisimman vahvasti taiteelliseen ja käytännölliseen tekemiseen etenkin alimmilla luokilla. Painotus ei näy tuntijaossa, ei myöskään kovin vahvasti sisällöissä. Se toteutetaan ennen kaikkea opetuksen metodiikassa, jota ei tässä opetussuunnitelmassa käsitellä.

- Oppilaanohjaus kuvataan ainekohtaisissa kuvauksissa.

2. Perusopetus yleissivistyksen perustana

Kymenlaakson steinerkoulun opetus on yleissivistävää perusopetusta ja kasvatusta. Se pohjautuu opetussuunnitelmien perusteisiin ja niiden kautta opetusta ohjaavaan lainsäädäntöön. Toiminnassa noudatetaan myös muuta lainsäädäntöä.

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Opetus noudattaa yleisiä valtakunnallisia perusteita. Opetus tapahtuu yhteistyössä kotien kanssa, se pyrkii oppilaiden terveeseen kehitykseen ja on järjestetty ikäkauden edellytysten mukaisesti.

Opetuksen ja oppilaanohjauksen lisäksi oppilaalla on oikeus saada tukea koulunkäyntiin ja oppimiseen

ilman viivytystä, kun siihen on tarve. Opetusryhmät ja koko toiminta järjestetään niin, että opetussuunnitelman tavoitteet on mahdollista saavuttaa.

Opetus ja siihen tarvittavat välineet ja materiaalit ovat maksuttomia. Samoin ovat tarvittava oppilashuolto ja opintososiaaliset palvelut. Opiskeluympäristön tulee olla turvallinen.

Oppilas saa jokaisena koulupäivänä maksuttomasti laadukkaan aterian ja välipalat valvotussa ruokailutilanteessa.

Sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella ei ketään saa asettaa eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta. Kaikilla tulee olla samat mahdollisuudet koulutukseen sukupuoleen katsomatta. Myös opetuksen ja käytettävän aineiston tulee tukea tasa-arvon toteutumista.

Kaikkien lasten kanssa työskentelevien rikostaustat tulee selvittää asiaa koskevien säädösten mukaan. Toiminnassa on noudatettava henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevia säännöksiä. Henkilöstön turvallisuutta ja työsuojelua koskevia sääntöjä on noudatettava. Opetushenkilöstöä tulee olla riittävä määrä, ja siihen kuuluvilla tulee olla asianmukainen kelpoisuus.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Kymenlaakson steinerkoulu toimii samalla arvoperustalla kuin opetussuunnitelmien perusteissa on esitetty.

> ”Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.
>
> Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri-kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.
>
> Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkemyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseen, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesäätelyyn ja vastuunottoon omasta kehittymisestä ja hyvinvoinnista.
Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestävälle kehitykselle.
Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtoajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestävälle käytölle perustuvalle kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.
Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti

elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen. ” (POPS)

2.3. Oppimiskäsitys

”Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii reflektoimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.
Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.
Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.
Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.” (POPS)

2.4. Kymenlaakson steinerkoulun painotukset

Arvokeskustelut ovat Kymenlaakson steinerkoulun tavallista arkea. Opettajakunnan tehtävänä on viikoittain käsitellä käytännön pedagogiikkaa ja sen toteutumista sekä sen suhdetta koulun ja yleisinhimillisiin arvoihin. Muun henkilökunnan ja johtokunnan kanssa (ja keskuudessa) keskusteluja, joissa myös tutkitaan käytännön toiminnan suhdetta arvoihin, käydään muutaman kerran vuodessa. Huoltajien kanssa keskusteluja käydään sekä luokittaisissa että koko koulun yhteisissä vanhempaintapaamisissa ja myös opettajien ja yksittäisten huoltajien välillä. Yleisestä peruskoulusta poiketen steinerkoululla on erityinen velvollisuus tehdä kaikille huoltajille selväksi koulun taustalla oleva arvomaailma. Opetus- ja muita suunnitelmia laadittaessa koko kouluyhteisö käy arvokeskusteluja.

Kymenlaakson steinerkoulu tahtoo korostaa perusteissa esitettyä ajatusta jokaisen ihmisen

ainutlaatuisesta yksilöllisyydestä. Se pyrkii myös siihen, että tämä näkemys – kuten muutkaan edellä esitetyt näkemykset – ei jää pelkäksi kauniiksi julistukseksi vaan toteutuu jokapäiväisessä työssä. Pyrkimys merkitsee, että oppilaille halutaan antaa mahdollisuus kehittää omaa itsenäistä ajattelua niin, että he voivat aikuisena vapaasti hahmottaa oman maailmankuvansa. Heitä ei siis tule sitoa mihinkään valmiiseen ajattelumalliin, poliittiseen, uskonnolliseen, maailmankatsomukselliseen. Myös luonnontieteiden opetuksen tulee huolehtia siitä, että aito ja kaiken kyseenalaistava luonnontieteellinen ajattelutapa voi kehittyä luomaan uutta tietoa maailmasta.

Oppimiskäsityksen suhteen Kymenlaakson steinerkoulu korostaa edellä esitetyn lisäksi, että oppimista tapahtuu koko ajan myös päämääräisen ja tarkoituksellisen oppimisen ja opettamisen lisäksi. Siihen tulee jokapäiväisessä koulutyössä kiinnittää vakavaa huomiota toisaalta siksi, että voitaisiin edistää oppimista, toisaalta siksi, että vältytään oppimiselta, jota ei toivota.

Arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumisen seuraaminen on opettajakunnan velvollisuus. Opettajakunnan tulee sitä tarkastella lyhyesti viikoittaisissa kokouksissaan, ja kun tarvetta ilmenee, perehtyä asiaan syvemmin. Uutta lukuvuotta valmistelevissa kokouksissa asian tulee olla aina asialistalla.

Steinerkoulun huoltajat ovat yleisesti varsin aktiivisia kasvatus- ja opetuskysymyksissä. Heidän näkemyksiään tulee jatkuvasti kuulla. Tästä ovat vastuussa ennen kaikkea luokanopettajat, joiden tulee tuoda esille tulevat asiat vuosirehtorin johtaman opettajakunnan käsittelyyn.

Koulun pääosin oppilaiden huoltajista koostuva johtokunta on velvollinen huolehtimaan osaltaan, että kaikilla huoltajilla on eri tapoja käyttäen esittää sekä näkemyksiään että arviointejaan.

3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

3.1 Perusopetuksen tehtävä

”Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.
Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inkluusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista

hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestävälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.” (POPS)

Kymenlaakson steinerkoulun painotuksia

Kymenlaakson steinerkoulun tehtävä on luonnollisesti antaa sellaista yleissivistävää opetusta, joka täyttää perusopetuksen vaatimukset ja antaa oppilaille valmiudet toisen asteen opintoihin. Myös edellä luetellut muut opetuksen tavoitteet ovat koulun luonnollisia tavoitteita.
Erityisen painon Kymenlaakson steinerkoulu panee kasvatustehtävälle. Sen tulee kaikin yleisin ja steinerpedagogisin välinein antaa oppilaalle mahdollisuus kasvaa niihin mittoihin, joihin hänellä parhaimmillaan on mahdollisuus. Erilaisista kyvyistä riippumatta jokaisen oppilaiden tulee voida kasvaa tunne-elämältään tasapainoisiksi ja tahdoltaan (steinerpedagogisen käsitteen mielessä) vahvoiksi ja vireiksi. Tämän toteuttamiseksi opetus- ja kasvatustyötä tulee jatkuvasti tarkastella, arvioida ja kehittää. Päävastuu siinä on jokaisella opettajalla, viime kädessä hallinnollisella opettajakunnalla.

3.2 Kasvatuksen ja opetuksen valtakunnalliset tavoitteet

”Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa[1]. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.”

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten,

1 Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2 - 4 §

maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.” (POPS)

Kymenlaakson steinerkoulun painotuksia

Edellisistä tavoitteista, jota kaikki ovat tietenkin tärkeitä, Kymenlaakson steinerkoulu nostaa esiin elinikäisen oppimisen. Siihen tulee luonnollisesti perusopetuksen vuosien aikana opettaa tarpeelliset tekniikat. Olennaista on kuitenkin se, että kaikki opetus pyritään rakentamaan sellaiseksi, että oppilaassa herää kiinnostus itse opiskeltavaan asiaan, maailman tarkasteluun sen näkökulmasta. Innostuksen itse asiaan tulee olla mahdollisimman paljon motivaationa opiskeluun, ei osaamisesta saatavien palkkioiden. Mikäli numero, kiitos tai muu palkkio olisi keskeinen motiivi, itse asia helposti unohtuisi, ja elinikäisen oppimisen perusta katoaisi.

Opetuksen rakentaminen innostavaksi ja siten elinikäistä oppimista tukevaksi on ennen kaikkea jokaisen opettajan tehtävä. Opettajien tukena on tässä koulun opettajakunta. Johtokunnan tehtävä on luoda siihen mahdollisuuksien mukaan taloudelliset puitteet, vaikka hyvä opetus ei viime kädessä olekaan talouteen sidottu.

3.3 Laaja-alainen osaaminen

”Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeätä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään luvuissa 13, 14 ja 15 vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäseninä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisyys, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi

kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tvt:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämätuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen

luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.” (POPS)

3.4 Paikalliset painotukset

Opetussuunnitelmien perusteissa esitetyt laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ovat sillä tavalla yleisiä ja yleispäteviä, että niissä ei Kymenlaakson steinerkoulun käsityksen mukaan voi olla paikallisia eroja. Tavoitteiden toteuttaminen käytännön työssä on erilaista eri seuduilla ja eri kouluissa.

Suuri osa käytännön toteutuksesta on sellaista alati vaihtuvaa käytännön elämän tapahtumista, että siitä ei voi etukäteen suunnitelmiin kirjata muuta kuin yleisen pyrkimyksen. Nämä pyrkimykset esitetään ainekohtaisten opetussuunnitelmien yhteydessä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta huolehtiminen on keskeisesti opetuksen ja kasvatuksen käytännön kysymys. Kymenlaakson steinerkoulun opettajakunnan viikoittaisten kokousten ohjelmaan kuuluu pysyvästi käytännön pedagogiikan opiskelu, tutkinen ja siitä keskusteleminen. Laaja-alainen oppiminen kuuluu perinteisesti sen tavoitteisiin (vaikka aiemmin on käytetty sanaa kokonaisvaltainen). Kaikkien opettajien opetusta myös seurataan muun ohessa näissä kokouksissa pidettävin jatkuvin opetusesittelyin ja niihin liittyvin keskusteluin.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on nyt aiempaa tarkemmin esitetty opetussuunnitelmien perusteissa. Ne tulee mainitussa opettajakuntatyöskentelyssä ottaa huomioon opetussuunnitelman laadinnan lisäksi myös varsinaisen koulutyön valmistelussa ja seurannassa.

Kaikessa suunnittelussa ja seurannassa otetaan huomioon myös huoltajien näkemykset. Koulun johtokunta on mukana luomassa näkemyksille kanavia. Johtokunta myös vastaa niistä ulkoisista edellytyksistä, joita opetus- ja kasvatustyö vaatii.

4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

”Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä.

Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun[2]. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.
Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.
Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee

2 Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012: 29

jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäseninä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnat ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.
Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.
Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.
Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen

on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.
Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäseninä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä[3]. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.
Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.
Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle

3 Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäseninä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta[4]. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen

4 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet[5]. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä[6]. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja

5 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §
6 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Opetuksen eheyttämistä käsitellään seuraavassa alaluvussa 4.4.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.
Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.
Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheytettynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään luvussa 4.2 kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.”

4.5 Paikalliset painotukset ja menettelyt

Toimintakulttuuri, sen kehittäminen ja seuranta

Kymenlaakson steinerkoulun toimintakulttuurin keskeisiin perusteisiin kuuluu yhteistyö. Koulu on syntynyt huoltajien yhteistyön kautta. Sen toiminnan rahoitus kunnan rahoitusta vastaavalta osalta tapahtuu huoltajien ja opettajien yhteisellä vapaaehtoisella työllä. Viimeksi mainitussa oppilaat ovat myös mukana seuraamassa työtä ja kykyjensä mukaan siihen osallistumassa.

Koulun hallinto toimii pääosin huoltajista muodostuvan taloudellisen johtokunnan sekä opettajakunnan yhteistyönä. Opettajakunnan puheenjohtajana toimiva vuosirehtori on vastuussa pedagogiseen toimintaan liittyvistä päätöksistä, mutta neuvottelee niistä aina opettajakunnan kanssa. Hallinnolliseen opettajakuntaan kuuluvat lähinnä vakituisesti koulussa opetusta antavat opettajat. Opettajakuntaan kuuluminen sitouttaa heidät vahvasti koko koulun yhteistyöhön ja vastuuseen siitä. Myös hallinnolliseen opettajakuntaan kuulumattomat opettajat ja muu henkilökunta osallistuvat mahdollisuuksiensa viikoittain järjestettävään pedagogiseen koulutukseen, joka sisältää alustuksia, keskusteluja, harjoituksia.

Edelleen käytännön opetus- ja kasvatustyössä yhteistyö painottuu vahvasti. Vaikka jokaisella oppilaalla onkin oikeus keskittyä omaan itsenäiseen työtön ja myös velvollisuus sitä tehdä, erilaisia yhdessä tekemisen muotoja harjoitetaan pääosin kaikilla oppitunneilla. Eri projektitöissä yhteistyö on pääroolissa, mutta myös teoreettisten ongelmien selvittämisessä käytetään runsaasti vertaisapua. Jokainen opettaja voi melko vapaasti valita yhteistyön muodot. Opettajakunta valvoo, että sitä tehdään riittävästi ja että opetusryhmiin syntyy itsestään selvä yhteisöllinen toimintapa, jossa voi mieluusti olla kannustavaa kilpailua mutta ei kadehtivaa kilpailua.

Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan omat näkemyksensä myös toimintavoista. Niitä kysytään eri suunnitelmia laadittaessa, samoin erilaisiin projekteihin valmistauduttaessa. Niitä kysytään myös tavallisen arkisen koulutyön aikana aina, kun siihen on syytä ja mahdollisuutta.

Huoltajien näkemyksiä kuullaan myös, kuten tämän opetussuunnitelman eri kohdissa kuvataan, eri suunnitelmia laadittaessa. Koko koulun yhteisesti pidettävissä vanhempaintapaamisissa keskustellaan koulua laajasti koskevista asioista. Luokittaisissa tapaamisissa keskustellaan luokan arkisesta koulutyöstä ja eri projekteista. Yksittäisten huoltajien kanssa keskustellaan näiden kysymysten lisäksi yksittäisiin oppilaisiin liittyvistä asioista. Luokanopettajat vierailevat kaikkien oppilaidensa kodeissa ja pitävät muutoinkin kiinteää yhteyttä kaikkiin huoltajiin myös silloin, kun oppilaalla ei ole erityisiä ongelmia.

Edellä kuvattu yhteistyö on myös kivijalka opetussuunnitelmien perusteissa mainitulle oppivan yhteisön käsitteelle.

Toimintakulttuurin keskeiset arkipäivän tekijät ovat koulussa toimivat aikuiset. Jokaisella on henkilökohtainen vastuu, mutta opettajakunnalla on vastuu kokonaisuudesta. Koulussa toimivat aikuiset ovat myös ne, jotka tulevat helpoimmin tietoisiksi toimintakulttuurin ongelmista – samoin kuin

sen onnistumisesta. Opettajakunta ei voi arkityössään paneutua toimintakulttuurin seurantaan ja kehittämiseen jokaisessa viikkokouksessaan. Niissä on kuitenkin aina käsiteltävä ongelmat riippumatta siitä, mistä ja miten ne tulevat opettajakunnan tietoon.

Opettajakunnan tulee arvioida ja suunnitella toimintakulttuuria lukuvuotta valmistelevassa noin viikon kestävässä kokouksessaan. Sen tulee kevätlukukauden alkaessa arvioida syyslukukauden toimintaa ja suunnitella kevätlukukautta.

Koulun johtokunta osallistuu toimintakulttuurin arvioimiseen ennen tai jälkeen koulun oppilashuoltoryhmän kokoontumisen, joita on ainakin kahdesti lukuvuodessa. Myös muina aikoina johtokunta on valmis puuttumaan omalta osaltaan toimintakulttuurin ongelmiin ja korjaamaan niitä. Tämä tapahtuu yhteistyössä opettajakunnan kanssa.

Kaikille oppilaiden huoltajille – pääasiassa huoltajista koostuvan johtokunnan lisäksi – varataan mahdollisuus esittää näkemyksensä opetussuunnitelmaa ja muita suunnitelmia laadittaessa. Tämä tilaisuus heillä on myös useissa lukuvuoden aikana järjestetyissä luokittaisissa tai koulun yhteisissä vanhempaintapaamisissa. Huoltajat keskustelevat sekä omaa huollettavaansa että koulua yleisemmin koskevista asioista opettajien kanssa usein joko kasvokkain tai teknisin välinein. Jokainen opettaja, erityisesti luokanopettaja, on huoltajien käytettävissä pääsääntöisesti myös virka-ajan ulkopuolella.

Huoltajille tiedotetaan koulun toiminnasta säännöllisesti. Yleiset tiedotteet lähetetään kaikille kerran viikossa. Luokittain huoltajiin pidetään yhteyttä tietenkin tarvittaessa, mutta myös usein vain sen kertomiseksi, mitä luokassa on arkisesti meneillään ja mitä tulossa.

Koulun aktiivinen varainhankintatyö tuo säännöllisesti yhteen huoltajia, johtokunnan jäseniä ja opettajia.

Oppilaiden kanssa keskustellaan aina alkavasta lukuvuodesta ja -kaudesta ja sen tuomista tehtävistä. Näissä keskusteluissa kuunnellaan oppilaiden näkemyksiä, jotka otetaan huomioon, jos se on mahdollista.

Oppilaskunnalta kysytään näkemyksiä eri suunnitelmia laadittaessa ja pyritään aktivoimaan oppilaskuntaa esittämään jatkuvasti näkemyksiään ja ehdotuksiaan muun lisäksi koulun toimintakulttuurista.

Oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa koskevat periaatteet

Kymenlaakson steinerkoulun perusperiaate on valita oppimisympäristöt ja työtavat aina niin, että valinta edistää oppilaiden kasvua, kehitystä ja oppimista. Valinta on mahdollisimman joustavasti luokanopettajan ja muiden hänen kanssaan toimivien opettajien päätettävissä.

Lukuvuosisuunnitelmassa päätetään laajat tapahtumat kuten leirikoulut tai merkittävät retket. Jos kuitenkin lukuvuoden aikana ilmenee tarvetta ja tilaisuutta projekteille, joista lukuvuosisuunnitelmassa ei mainita eikä niitä ole otettu sen toteuttamiseksi laadittuun talousarvioon, ne pyritään toteuttamaan.

Koulutyö on suurimmalta osaltaan luokassa tapahtuvaa. Kuitenkin oppilaiden tulee saada riittävän usein tilaisuus opiskella myös luokan ulkopuolella. Tällaisia tilaisuuksia ovat lukuvuosisuunnitelmaan sisältyvä leirikouluviikko ja leirikoulupäivät sekä lähi- ja pääkaupunkiseudulle suuntautuvat kulttuurimatkat, samoin opetussuunnitelmaan kuuluviin ympäristöopin aiheisiin liittyvät retket

maatiloille ja nykyisiin tai museoituihin teollisuuslaitoksiin. Opettajien joustavasti toteutettavaksi jäävät lyhyet ja usein tapahtuvat vierailut, koskevat ne kirjastoja tai vaikka pelastuslaitoksen tiloja.

Opetuksen eheyttämisen käytännön toteutus, monialaiset oppimiskokonaisuudet

Todellinen opetuksen eheyttäminen arkisessa käytännössä edellyttää kasvattajilta oivallusta, että maailma itsessään on eheä kokonaisuus, joka ei juurikaan välitä siitä, millä tavalla eri kulttuurit tai yksittäiset ihmiset sitä milloinkin hahmottavat.
Kymenlaakson steinerkoulussa kaikkien opetuskokonaisuuksien tulee olla niin monialaisia kuin se on asiallisen opetuksen kannalta mielekästä ja mahdollista. Tästä vastaavat ennen kaikkea luokanopettajat opettajakunnan tuella.

Erityisiä monialaisia opetuskokonaisuuksia voi nimetä eri luokilta *esimerkinomaisesti* seuraavasti:

1. ja 2. luokka, esimerkiksi:
Koko ympäristöopin nimikkeen alla tapahtuva opetus ja kasvatus usein toistuvine retkineen ja luonnossa vietettyine oppitunteineen. Näiltä osin opetus on pitkälti kokonaisopetusta. Lisäksi niin äidinkielessä kuin matematiikassa liitytään sisällöissä todelliseen lasta ympäröivään ja häntä koskettavaan maailmaan.

3. luokka, esimerkiksi:
Erityisesti ympäristöoppiin sisältyvä vanhojen ammattien jakso. Siinä tutustutaan ruoan tuottamiseen, vaatteiden ikivanhaan alkuperään (villa, pellava) ja talon rakentamisen perusteisiin. Kaikki opetus perustuu tässä omaan käytännölliseen tekemiseen, joka vanhojen työtapojen kohdalla merkitsee käyttökelpoisuuden ja taiteellisuuden yhdistämistä. Tämä jakso myös muodostaa perustaa myöhemmälle historian opetukselle; on helpompi ymmärtää kivikauden elämää, kun tuntee alustavasti rautakauden perinteisiä työtapoja ja välineitä.

4. luokka, esimerkiksi:
Kotiseutuhistorian nimellä kulkeva jakso yhdistää oman kotiseudun syntyhistorian koko maan syntyhistoriaan, samoin paikallisen maastonmuodostuksen ja ihmisen muokkaustyön tulokset koko maan maantiedon alkeisiin. Jaksossa yhdistyvät siten maantieto ja historia. Sen aikana tutustutaan erityisesti oman kotiseudun teollisuuden ja kulttuurin kehitykseen myös monin tutustumiskäynnein. Paperiseudulla valmistetaan luonnollisesti itse uusiopaperia. Kuvaamataitoon jakso liittyy mm. kartanpiirustuksen kautta.

5. luokka, esimerkiksi:
Äidinkielen opetukseen (aktiivi ja passiivi) voidaan liittää perusteellinen tutustuminen tutustumiskäynteineen ja käytännön osallistumisineen johonkin sellaiseen ammattiin, jonka tuotteet ovat oppilaiden tuntemia ja arkisessa käytössä.

6. luokka, esimerkiksi:
Maantiedon ja geologian yhdistäminen osittain peräkkäisinä jaksoina, osittain sisältöjä yhdistämällä.

7. luokka, esimerkiksi:
Fysiikan ja kemian jaksot voidaan opettaa peräkkäisinä, mutta myös kummankin aineen sisällöissä lähestytään toisen sisältöjä. Molempien opetukseen yhdistyy kestävän kehityksen pohdintaa, myös luonnontieteellisen kehityksen vaikutuksia maailman historialliseen kehitykseen uudella ajalla.

8. luokka, esimerkiksi:
Uuden ajan historia rakentuu teknisen kehityksen pohjalle. Fysiikan opetus ja historian opetus täydentävät toisiaan ja auttavat ymmärtämään toisiaan.

9. luokka, esimerkiksi:
Kulttuurimatka Pietariin valmistautumisineen yhdistää venäjän kielen, taidehistorian ja historian opetusta. Varainkeruu kulloinkin erikseen ideoitavine muotoineen tuo projektiin oman laajuutensa.

Opetuskokonaisuudet määritellään lukuvuosisuunnitelmassa. Edellä esitettyihin esimerkkeihin ei ole tarpeen pitäytyä. Myös luokan tilanteen, opettajan innovatiivisuuden tai ulkoisten tekijöiden luomat vaatimukset tai mahdollisuudet voivat tuottaa lukuvuoden aikana sellaisia opetuskokonaisuuksia tai projekteja, joita ei etukäteen ole suunniteltu. Niitä tulee joustavasti voida toteuttaa mahdollisuuksien mukaan.

Opettajan ei kuitenkaan tule ajatella, että yksi tai useampikaan opetuskokonaisuus vuodessa olisi riittävä, jos muussa opetuksessa maailma jaetaan erillisiin paloihin. On tietenkin opiskeltava matematiikkaa sinänsä, kemiaa tai äidinkieltä sinänsä. Kaikessa opetuksessa tulee kuitenkin luoda perustuntuma ja peruskäsitys siitä, että maailma on kokonaisuus, jonka tuntemista erillisillä tiedonaloilla lähestytään tietystä, kapeudessaan väistämättä rajoittuneesta kulmasta.

Toimintakulttuurin, monialaisten kokonaisuuksien ja koko kasvatus- ja opetustyön toimivuutta arvioi ja sitä kehittää ensisijaisesti vuosirehtorin johtama opettajakunta. Koulun johtokunta osallistuu siihen koulun hallinnollisen työnjaon mukaisesti. Asian suhteen kuullaan oppilaiden, huoltajien ja oppilashuollon edustajien näkemyksiä. Toimintakulttuurin, oppimisympäristöjen ja työtapojen kehitystavoitteet, yhteistyön ja kaiken kasvatus- ja opetustyöhön kuuluvan käytännön toteutuksen täsmentäminen tapahtuu lukuvuosisuunnitelmaan.

Monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutettaessa on aina mukana luokanopettaja tai luokanvalvoja joko itse niitä käytännössä toteuttamassa tai muun toteuttavan opettajan kanssa kiinteässä yhteistyössä. Luokanopettaja, mahdollisesti yhdessä aineenopettajien kanssa arvioi oppilaan osaamista niin erillisten aineitten kuin kokonaisuuksienkin suhteen.

Toteutumista seuraa arkisessa käytännössä luokanopettaja tai -valvoja. Hänen työtään ohjaa, seuraa ja valvoo vuosirehtorin johtama opettajakunta. Seuranta tapahtuu, kuten muuallakin tässä opetussuunnitelmassa kuvataan, viikoittaisissa kokouksissa ja lukuvuosia ja lukukausia valmistelevissa kokouksissa.

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

> ”Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävää elämäntapaa.
>
> Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta.

Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus[7]. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäseninä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti[8]. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä[9]. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.
Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön

7 Perusopetuslaki 30 § 1 mom. ja perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)
8 Perusopetuslaki 35 § 2 mom.
9 Perusopetuslaki 35 § 1 mom.

valmisteluun[10]. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.
Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista.[11] Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa[12]. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot.[13] Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista[14]. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.
Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa

10 Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)
11 Perusopetuslaki 47 a § 2 mom. (1267/2013)
12 Perusopetuslaki 3 § 3 mom.
13 Perusopetuslaki 26 § 1 mom. (477/2003)
14 Perusopetuslaki 26 § 2 mom. (477/2003)

vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.
Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.
Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.[15]
Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus

15 Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)

kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.[16]

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista[17]. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun[18]. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava joustava järjestely. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, vain tiettyjen vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana.

16 Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013)
17 Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)
18 Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää tätä koskevaa päätöstä opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelmassa päätetään tällöin, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti.[19] Oppilaan oma opinto-ohjelma rakentuu opetussuunnitelmassa määrätyistä opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuudet suunnitellaan eri oppiaineille määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Näiden opintokokonaisuuksien suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiselle ao. oppiaineessa ja opinnoissa kokonaisuutena. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata säännöllisesti. Oppimisen arviointi oman opinto-ohjelman mukaan edettäessä käsitellään luvussa 6.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta[20]. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtien.

Tarvittaessa oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu voidaan tehdä hallintopäätöksenä yksittäiselle oppilaalle myös perusopetuslain 18 §:n nojalla[21]. Tällainen hallintopäätös on mahdollinen silloinkin, kun paikallista opetussuunnitelmaa ei ole laadittu vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua varten. Oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan sekä määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet.

Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokursseittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti[22]. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

19 Perusopetusasetus 11 § 3 mom.
20 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §
21 Perusopetuslaki 18 §
22 Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.
Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.
Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.
Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa[23]. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä[24]. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös

23 Perusopetuslaki 5 § (1707/2009)
24 Perusopetusasetus 9 a § 1 mom. (1768/2009)

ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen[25]. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä.[26] Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.[27]

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa

25 Perusopetusasetus 9 a § 2 mom. (1768/2009)
26 Perusopetusasetus 9 b § 2 mom. (1768/2009)
27 Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009)

esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.
Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.[28] Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus.[29] Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.
Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa[30]. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehittymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa

28 Perusopetuslaki 4 a § (1267/2013)
29 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 41 § (1271/2013)
30 Perusopetuslaki 47 §

oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktivoivia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalle on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna.[31] Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.
Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.
Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.[32]

31 Perusopetuslaki 31 § 2 mom.
32 Perusopetuslaki 3 § 2 mom., 31 a § 1 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 13 §

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin.[33] Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella[34].
Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.
Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.
Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä[35]. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä[36].” (POPS)

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Yhteinen vastuu koulupäivästä

Kymenlaakson steinerkoulu toteuttaa steinerpedagogiikkaa. Se merkitsee itsestään selvää vaatimusta, että jokainen koulussa toimiva aikuinen kantaa vastuuta kaikista koulun oppilaista sekä oppimisympäristöstä.

Jokaisella oppilaalla on oltava sekä ruumiillisesti että sielullisestin turvallinen kouluympäristö sekä oppituntien että iltapäivätoiminnan aikana samoin kuin kyytejä odotellessa.

33 Perusopetusasetus 3 § 4 ja 5 mom.
34 Perusopetusasetus 6 §
35 Perusopetuslaki 32 §
36 Perusopetuslaki 29 § 7 mom. (1267/2013)

Käytännössä se merkitsee välitöntä puuttumista kaikkiin esille tuleviin ongelmiin joko yksin tai tarvittaessa yhdessä muiden opettajien tai henkilökunnan jäsenten kanssa. Edelleen se merkitsee, että viikoittaisissa kokouksissaan opettajakunta aina luo katsauksen koulun toimintaan ja oppilaiden hyvinvointiin ja mahdollisiin ilmenneisiin tai odotettavissa oleviin ongelmiin. Ongelmat ratkaistaan joko itse tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Koulun taloudellinen johtokunta tekee yhteistyötä opettajakunnan kanssa ja luo mahdollisuudet niihin ongelmien korjauksiin tai kehittämistarpeisiin, jotka sen alueelle kuuluvat.

Vaikka vaatimus vastuun kantamisesta on itsestäänselvyys, ei se aina ole itsestään selvästi jokaisen aikuisen ominaisuus. Henkilöstön valinnassa kyky siihen tai ainakin halu oppia sitä on siksi eräs keskeisiä kriteerejä. Henkilöstö myös osallistuu pääsääntöisesti viikoittain jatkokoulutukseen, samoin lukuvuotta ja kevätlukukautta valmisteleviin kokouksiin koulutusosineen.

Opettajakunta valvoo vuosirehtorin johdolla, että toiminta tapahtuu ja kehittyy asianmukaisesti.

Yhteistyö

Oppilaiden osallisuus

Kymenlaakson steinerkoulussa toimii oppilaskunta, johon kuuluvat kaikki oppilaat. Oppilaskunta toimii demokraattisen yhdistyksen tapaan. Oppilaskunnalta pyydetään ja otetaan vastaan näkemyksiä koulua koskevien suunnitelmien (opetussuunnitelma ja siihen liittyvät suunnitelmat) teossa. Samoin tehdään erilaisia projekteja suunniteltaessa. Oppilaskunnan työtavat muotoillaan ikäkautta vastaaviksi. Oppilaskunnalle tehdään selväksi sen demokraattiset velvollisuudet ja oikeudet. Oppilaskuntaa ei erehdytetä uskomaan sillä olevan päätösvaltaa asioissa, missä sitä ei ole. Samalla painotetaan sitä, että oppilaskunnassa kuten yhteiskunnassa muutenkin näkemysten ja ajatusten tuottaminen ja esittäminen voi olla yhtä vaikuttava tapa osallistua kuin oikeus muodollisiin päätöksiin.

Oppilaskuntaa tai yksittäisiä oppilaita innostetaan ja ohjataan toimimaan koulun ulkopuolisissa yhteyksissä, missä demokratiaa ja osallistumista voi harjoitella ja missä voi kokea oman osallistumisensa olevan merkittävää.

Yksi tai useampi opettaja valitaan tukemaan ja ohjaamaan oppilaskunnan toimintaa.

Oppilaiden näkemyksiä otetaan vastaan myös luokittain ja yksittäisiltä oppilailta heidän ikäkauttaan vastaavalla tavalla. Yleisiä kyseeseen tulevia asioita ovat luokan ja koko koulun yhteistyön suunnittelu ja arviointi. Pääasiassa omaa luokkaa koskevia asioita ovat tulevan lukukauden ja -vuoden koulutyön suunnittelu, monialaisten kokonaisuuksien ja yhteisten projektien suunnittelu. Oppilaiden näkemyksiä kuullaan myös toiminnan seuraamisessa ja arvioimisessa. Näissä tehtävissä keskeinen käytännön vastuu on opettajilla, erityisesti luokanopettajilla.

Kodin ja koulun yhteistyö

Kaikki koulun huoltajat saavat viikoittain sähköisesti tietoa koulun yleisistä tapahtumista. Opettajat käyttävät erilaisia sähköisiä viestimiä myös luokkien tapahtumista tiedotettaessa. Kaikki opettajat ovat huoltajien käytössä keskusteluja varten pääsääntöisesti myös virka-ajan ulkopuolella. Opettajat myös tiedottavat huoltajille luokan tai yksittäisen oppilaan tilanteista usein, myös silloin, kun ongelmia ei ole. Luokanopettajat vierailevat kaikkien oppilaidensa kodeissa, tietenkin kunkin huoltajan

suostumuksella. Kodin ja koulun kasvatustavoitteet pyritään mahdollisimman hyvin sovittamaan yhteen. Koko koulun yhteisiä sekä luokittaisia vanhempaintapaamisia järjestetään vuosittain useita.

Erilaisten suunnitelmien teosta tiedotetaan kaikille huoltajille, ja heille annetaan mahdollisuus esittää näkemyksiään. Huoltajia edustava taloudellinen johtokunta on niiden teossa jo tehtävänsä puolesta mukana.

Se osuus koulun toimintaan tarvittavista varoista, mikä yleisessä koulussa on kunnan vastuulla, hankitaan Kymenlaakson steinerkoulussa vanhempien vapaaehtoisella työllä. Huoltajat osallistuvat koulun elämään siksi huomattavan aktiivisesti. Työtä ohjaa johtokunta, mutta opettajat ovat tässä yhteistyössä myös mukana. Oppilaat osallistuvat siihen vanhempiensa mukana tai omissa projekteissaan. Kymenlaakson steinerkoulun toiminnassa yhteistyö korostuu tässäkin erityisen vahvasti.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Opettajakunnan ja koko henkilöstön yhteistyön keskuksena on viikoittainen kokous koulutuksineen ja keskusteluineen. Taloudellinen johtokunta ja opettajakunta tekevät yhteistyötä niin, että johtokunnan kokouksissa on läsnä yksi tai useampi opettajakunnan äänivallaton edustaja kertomassa opettajakunnan toiveet ja ottamassa vastaan johtokunnan näkemykset. Johtokunnan käytännön toimista huolehtii talousvastaava (tai steinerkoulusihteeri). Hän myös auttaa opettajakuntaa käytännön toimissa. Talousvastaava on koulussa päivittäin ja siten toimii luonnollisena yhteytenä johtokunnan ja opettajakunnan välillä. Yhteydenpito esimerkiksi vuosirehtorin ja johtokunnan puheenjohtajan välillä on normaalia arkea. Johtokunnan jäsenet ja opettajakunnan jäsenet ovat tarvittaessa keskenään yhteydessä. Vaikka koulun johtosääntö ei sitä edellytä, johtokunnan jäsenet ovat pääsääntöisesti oppilaiden huoltajia. Näin keskinäinen tiedonkulku on varmistettu monin tavoin. Opettajat vierailevat toistensa tunneilla, jakavat ajatuksia ja ratkaisevat keskenään sellaisia ongelmia, jotka eivät edellytä laajempaa käsittelyä.

Koulu tekee tiivistä yhteistyötä paikallisten steinerpedagogisten lastentarhojen ja esikoulujen kanssa. Myös kaupungin tarhojen ja esiopetuksen kanssa tehdään yhteistyötä niin, että niiden opetussuunnitelmiin ja toimintatapoihin tutustutaan ja kerrotaan vastavuoroisesti steinerkoulun toiminnasta. Yksittäisten oppilaiden osalta tehdään myös niin tiivistä yhteistyötä kuin se kulloinkin on tarpeen. Paikallisiin ammattioppilaitoksiin ja lukioihin tutustutaan ja järjestetään tutustumistilaisuuksia myös oppilaille.
Paikallisten oppilaitosten edustajille esitellään Kymenlaakson steinerkoulun toimintaa. Soveltuvissa tilanteissa otetaan kouluun ammattioppilaitosten työharjoittelijoita.

Yhteistyötä tehdään myös pelastuslaitoksen, poliisiin, seurakuntien, kulttuurilaitosten jne. kanssa. Ylipäätään yhteistyötä tehdään kaikkien niiden mahdollisten toimijoiden kanssa, jotka ovat eduksi oppilaiden kasvulle ja oppimiselle.

Edellä mainittua yhteistyötä tarkennetaan lukuvuosisuunnitelmissa. Myös etukäteen mainitsemattomaan yhteistyöhön, kun sellaiseen tilaisuus ilmenee, pyritään aina järjestämään mahdollisuus. Yhteistyössä kaikki opettajat ja muutkin tahot voivat olla virikkeellisiä. Projektit hyväksyy opettajakunta vuosirehtorin johdolla, taloudellisista seikoista päättää johtokunta.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Kasvatuskeskustelu

Kasvatuskeskustelun tarpeen arvioi se opettaja, jonka tunnilla tai valvonnassa siihen on aihetta ilmennyt. Aiheen määrittelee perusopetuslaki niin, että keskustelu määrätään oppilaalle, ”*joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti.*” (35 a §)
Mikäli kyseessä on muu opettaja kuin oppilaan luokanopettaja, on luokanopettajalle tiedotettava asiasta. Kasvatuskeskustelun tarpeen arvioinut opettaja ja luokanopettaja sopivat yhdessä menettelytavoista. Luokanopettajalla on oikeus olla mukana keskustelussa, jos hän pitää sitä tarpeellisena. Mikäli kyseessä on vain luokanopettaja, hän voi päättää järjestelyistä yksin. Myös muu koulun henkilökunnan jäsen voi esittää luokanopettajalle kasvatuskeskustelun olevan tarpeen. Silloin luokanopettaja päättää sen määräämisestä.

Kasvatuskeskustelu voi olla enintään kahden tunnin pituinen, yhdessä tai useammassa jaksossa. Se voidaan pitää kouluaikana tai koulupäivän jälkeen. Siitä ilmoitetaan oppilaan huoltajalle. Mikäli asiaan ei ole esteitä, oppilas ilmoittaa huoltajalle itse puhelimella, mutta opettajan tulee silloin myös käydä lyhyt keskustelu huoltajan kanssa. Jos asia edellyttää, huoltaja kutsutaan mukaan keskusteluun.

Vaikka oppilas todellisuudessa kokee, ainakin usein, kasvatuskeskustelun rangaistukseksi, sen laatu ja sävy tulee pyrkiä luomaan sellaiseksi, että oppilas on yhdessä aikuisen tai aikuisten kanssa ratkaisemassa ongelmaa. Tapahtunut selvitetään sekä opettajan että oppilaan kannalta, myös asian hoitamiseen tulee oppilaan saada esittää näkemyksensä.

Jos oppilaan näkemyksen mukaan opettaja on toiminut väärin, oppilasta on kuunneltava. Jos tilanteessa opettaja voi omat virheensä huomata ja myöntää ne, voidaan katsoa keskustelun toimineen hyvin. Jos asiasta jää eri näkemyksiä, tulee vuosirehtorin tai hänen määräämänsä opettajien ryhmän käsitellä asiaa.

Kasvatuskeskustelun tarpeeseen johtaneen käyttäytymisen syyt tulee pyrkiä selvittämään. Jos sopimaton käyttäytyminen jatkuu, ja kasvatuskeskusteluja joudutaan saman oppilaan kanssa pitämään useita, voidaan edempänä esitettyjä kurinpidollisia menettelyjä. Tilanteiden toistuessa on selvitettävä oppilaan tuen ja muu tarve yhdessä huoltajan, koulukuraattorin, psykologin tai sosiaalitoimen kanssa. Tämä edellyttää oppilashuollollisen asiantuntijaryhmän kokoamista.

Kasvatuskeskustelun kirjaa luokanopettaja samalla tavalla kuin oppilaidensa poissaolot ja muut vastaavat luokkansa ja oppilaidensa asiat. Kirjaamistavan päättää luokanopettaja, ellei siitä ole opettajakunnassa muuta sovittu. Kirjatun tulee olla koottavissa koko koulun yhteiseen luetteloon. Kirjaukset ovat salassa pidettäviä.

Opetuksesta poistaminen

Oppituntia pitävä opettaja voi poistaa häiritsevän oppilaan opetustilasta. Muusta tilaisuudesta oppilaan voi poistaa tai poistattaa se opettaja, joka häiriön havaitsee. Hänen tulee silloin varmistaa, että oppilas siirtyy muun aikuisen valvontaan.

Jos oppilas häiritsee koulutyötä kohtuuttomasti ja pitkään tai jos hän käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, häneltä voidaan evätä opetus meneillään olevan koulupäivän loppuosan ajaksi. Silloin tulee aina ilmoittaa asiasta huoltajalle ja muilla asiaan sopivilla tavoilla varmistaa, että oppilas ei vaaranna opetuksesta poistettuna itseään tai muita.

Jos oppilas poistetaan opetuksesta, tulee varmistaa, että hän voi opiskella poissaolonsa aikana opetetut asiat. Varmistaminen voi tapahtua yhteistyössä opettajan ja huoltajan välillä. Ellei se ole mahdollista tai riittävää, siirretään asia oppilashuollon piiriin.

Opettajan on kaikissa tilanteissa suojeltava oppilaita väkivallalta sellaisin keinoin kuin asia vaatii. Jos oppilaan poistaminen opetustilasta edellyttää ruumiillista kajoamista, on objektiivisuuden säilyttämiseksi kutsuttava paikalle toinen opettaja tai vuosirehtori, ellei tilanne ehdottomasti muuta vaadi.

Voimankäyttövälineitä ei saa käyttää. Voimankäytöstä on tehtävä kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle, joka käsittelee sen siinä järjestyksessä kuin koulun hallinnon määrittelevä johtosääntö määrää.

Kurinpidolliset keinot

Oppilaalle voidaan kurinpidollisena keinona määrätä *jälki-istuntoa*. Jälki-istuntoa pyritään Kymenlaakson steinerkoulussa välttämään, mutta jos se määrätään, sen kesto voi olla enintään kaksi tuntia. Jälki-istunnon ajankohta on oppituntien tai muun koulun toiminnan ulkopuolella.

Jälki-istuntoa ehdottaa se opettaja, joka on ollut paikalla rikkeen tapahtuessa. Siitä päättää oppilaan luokanopettaja tai luokanvalvoja. Ennen jälki-istunnon määräämistä on oppilasta kuultava. Myös huoltajaa kuullaan, jos sille ei ole estettä. Huoltajalle tiedotetaan aina jälki-istunnosta ja muista kurinpitokeinoista. Vuosirehtorille tiedotetaan jälki-istunnosta.

Jälki-istunnon syinä voivat olla toistuva oppituntien häirintä, jota ei kasvatuskeskusteluin ole voitu auttaa, varastaminen ja muu vilpillinen toiminta, väkivaltainen tai uhkaava käytös, kiusaaminen ja muu toisten oppilaiden häirintä, koulun tai muiden oppilaiden omaisuuden turmeleminen.

Oppilas voidaan jälki-istunnossa määrätä istumaan hiljaa tai hänelle voidaan antaa opiskelun kannalta hyödyllisiä tehtäviä. Aina on varmistuttava siitä, että oppilas ymmärtää jälki-istunnon syyn.

Oppilaalle voidaan tarvittaessa kurinpidollisena rangaistuksena antaa *kirjallinen varoitus*. Se annetaan, jos oppilaan epäasiallinen toiminta jatkuu keskusteluista ja jälki-istunnoista huolimatta tai jos edellä esitetyt rikkeet ovat vakavia.

Kirjallisen varoituksen antamisesta päättää vuosirehtori.

Jos oppilaan epäasiallinen toiminta jatkuu kirjallisen varoituksen jälkeen, voidaan hänelle kuripidollisena rangaistuksena määrätä määräaikainen erottaminen, jonka kesto on enintään kolme kuukautta.

Määräaikaisen erottamisen yhteydessä huolehditaan siitä, että oppilas saa hänelle kuuluvaa opetusta. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa.

Määräaikaisesta erottamisesta päättämään kootaan ryhmä, johon pääsääntöisesti kuuluvat vuosirehtori, luokanopettaja tai luokanvalvoja ja koulukuraattori. Asian laadun mukaan siihen voi kuulua muu oppilaan kanssa työskentelevä opettaja, erityisopettaja ja muu tarvittava asiantuntija.

Kaikki kurinpitorangaistukset jälki-istunnosta määräaikaiseen erottamiseen kirjataan koulun rangaistuskirjaan. Kirjaamisesta vastaa vuosirehtori. Kaikki tiedot ovat salassa pidettäviä.

Ennen kurinpitorangaistusta on kuultava oppilasta ja huoltajaa. Heille on varattava mahdollisuus antaa vastineensa.

Kurinpitorangaistusten kuten kasvatuskeskustelujenkin määräämisessä on noudatettava tasapuolisuutta. Samasta teosta on oltavaa jokaiselle samanlainen seuraus. Kuitenkin teon toistuvuus ja oppilaan ikä on toimenpidettä arvioitaessa otettava huomioon.

Kaikille uusille opettajille ja muille oppilaiden kanssa tekemisissä oleville henkilökunnan jäsenille selvitetään kurinpidon periaatteet ja toimintatavat ennen heidän työnsä alkamista samalla, kun heidät muutenkin perehdytetään työhönsä. Lukuvuotta ja -kautta edeltävissä kokouksissa opettajakunta ja koko henkilöstö käyvät nämä periaatteet läpi suunnitellessaan tulevien kuukausien turvallista koulutyötä.

Koulun oppilashuoltoryhmä arvioi toteutunutta tilannetta vähintään kahdesti lukuvuodessa ja tarvittaessa puuttuu siihen. Koulun opettajakunta arvioi sitä lukuvuotta ja -kautta valmistelevissa kokouksissaan.

Opettajakunta vuosirehtorin johdolla puuttuu viikoittaisissa kokouksissaan kaikkiin esiintyneisiin ongelmiin ja puutteisiin ja korjaa ne joko omin voimin tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Koulun huoltajille tiedotetaan sähköisesti kurinpitosuunnitelmasta ja lain säätämistä keinoista vähintään kerran lukuvuodessa. Luokanopettajat huolehtivat, että kaikki oman luokan huoltajat ovat niistä perillä. Luokanopettajien vastuulla on myös selvittää ne oppilaille siten kuin kyseisen ikäiset oppilaat ne ymmärtävät. Oppilaiden kanssa voidaan tämän pohjalta suunnitella omat luokan hyvän käyttäytymisen periaatteet.

Yhdysluokkaopetus

Kymenlaakson steinerkoulussa on yhdysluokkia, milloin oppilasmäärä on erityisen pieni. Yli 20 oppilaan yhdysluokkia ei järjestetä.

Yhdysluokkaopetus toteutetaan pääsääntöisesti vuosiluokkien mukaisesti. Opetus eriytetään vuosiluokan mukaan. Milloin se on tarkoituksenmukaista, toteutetaan monialaisia kokonaisuuksia.

Oppilaiden viikkotuntimäärät ovat ne, mitkä tämän opetussuunnitelman taulukossa esitetään. Usein ylemmällä luokalla on suurempi tuntimäärä kuin alemmalla. Nämä helpottavat opetuksen eriyttämistä. Kaikissa tapauksissa huolehditaan siitä, että ylempi luokka saa sen opetuksen, joka opetussuunnitelmassa esitetään.

Yhdysluokkaopetuksen yksityiskohtaisemmat järjestelyt päätetään lukuvuosisuunnitelmaa laadittaessa sen mukaan, mitkä luokat kulloinkin toimivat yhdysluokkina.

Opetus erityisissä tilanteissa

Erityisiä tilanteita voivat olla oppilaan opiskelu sairaalakoulussa, opiskelu sairauden aikana kotona ja opiskelu määräaikaisen erottamisen aikana.

Sairaalakoulussa opiskelevan oppilaan opetuksesta neuvotellaan ja sovitaan sairaalakoulun henkilökunnan kanssa. Oppilaan edistyminen ja tarpeet kuvataan. Pyritään sopimaan siitä, että sairaalaopetuksen aikana oppilas voi opiskella samoja aiheita, mitä luokkatoverit opiskelevat omassa

koulussa. Ellei tämä ole mahdollista, oppilaalle annetaan tarvittava määrä tukiopetusta ja muuta mahdollista tukea hänen siirryttyään takaisin omaan kouluun.

Oppimisesta huolehtimisen lisäksi huolehditaan siitä, että sairaalaopetuksessa olevan oppilaan yhteys omaan kouluun säilyy. Tästä huolehtii pääasiassa luokanopettaja yhteistyössä sairaalan ja oppilaan huoltajan kanssa. Myös luokkatoverien yhteydenpito sairaalaopetuksessa olevaan pyritään säilyttämään mahdollisuuksien mukaan.

Jos oppilas opiskelee kotona joko sairauden tai määräaikaisen erottamisen vuoksi, hänen opetuksestaan huolehtivat Kymenlaakson steinerkoulun opettajat. Järjestelyistä päättää opettajakunta vuosirehtorin johdolla ja toimii asiassa yhteistyössä koulun taloudellisen johtokunnan kanssa. Myös kotona opiskelleen oppilaan palattua kouluun huolehditaan tukiopetuksen tai muun tuen avulla, että mahdolliset puutteet oppimisessa korjataan.
Mikäli esiintyy muita, edellä mainitsemattomia erityisiä tilanteita, on periaate aina, että koulu ja opettajat huolehtivat oppilaan edusta joko omin voimin tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Kymenlaakson steinerkoulun *kerhotoiminta* painottuu taiteellisille ja toiminnallisille alueille. Tavallisimpia kerhotoiminnan alueita ovat käsityö, maalaus, askartelu, leivonta, puu- ja tekninen työ, sisä- ja ulkoliikunta, sirkus, valo- ja videokuvaus, musiikki, puutarhanhoito.
Kerhoista päätetään lukuvuosisuunnitelmassa. Ellei ole esteitä, lukuvuosisuunnitelmassa esiintymätöntä toimintaa voidaan aloittaa myös joustavasti kesken lukuvuoden.

Kerhotoiminta on osittain erillistä, osittain yhteydessä iltapäivätoimintaan. *Iltapäivätoiminnan* kerhot ovat pienimpiä oppilaita varten ja niiden sisältö sen mukaista. Edellä luetellut aihepiirit kuuluvat niihin, mutta eri sisällöin kuin isommilla oppilailla. Iltapäivätoimintaan kuuluu kerhotoiminnan lisäksi ohjattua ja valvottua vapaata leikkiä.

Kerho- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on antaa oppilaille mielekästä tekemistä koulupäivän lisäksi. Niissä ei tule käyttää aikaa tehtäviin, jotka olisivat opetuksen jatkoa, mutta kaikki tehtävät määritellään oppilaiden ikätason mukaisesti samoin periaattein kuin opetuksessa.

Kouluruokailu järjestetään Kymenlaakson steinerkoulussa siten, että ruoka valmistetaan omassa keittiössä, joka on välittömässä yhteydessä muihin koulutiloihin. Ainekset ovat lähes kokonaan luomutuotteita. Ne hankitaan lähialueelta aina kun se on mahdollista.
Ruoka valmistetaan mahdollisimman terveelliseksi ja niin hyvän makuiseksi, että oppilaat haluavat sitä syödä. Uusia ruokia ja makuja kokeillaan sillä tavalla varovasti, että oppilailla on mahdollisuus niihin tottua. Paitsi kotitalouden opetuksessa myös päivittäisessä kouluruokailussa tutustutaan eri kulttuurien ruokiin. Terveys- ja tapakasvatus sekä kasvatus kestävään elämäntapaan liittyvät – kuten opetussuunnitelmien perusteet edellyttää – myös oppilasruokailuun, mutta ruokailuhetkeä ei tule epäterveellistää tuomalla siihen oppituntimaista opetusta. Asiat käsitellään ja opetetaan oppitunneilla tai maaseutu- tai muiden projektien yhteydessä. Ruokailutilanteessa opettajat huolehtivat, että siinä noudatetaan hyviä yleistapoja, että ruokaa ja ruokarauhaa, myös keskusteltaessa, kunnioitetaan ja että ruokailun ilmapiiri on miellyttävä.

Kaikilta uusilta oppilailta pyydetään tieto erityisestä ruokavaliosta, samoin huoltajia pyydetään ilmoittamaan muutoksista. Oppilas saa sen mukaista ruokaa. Myös liha- ja kasvisvaihtoehdot ovat aina saatavilla.

Kymenlaakson steinerkoulun oppilailla ei ole koulun tai kunnan järjestämiä koulukuljetuksia. Huoltajat vastaavat lastensa kuljetuksista. Koulu tarjoaa valvotun mahdollisuuden odottaa kuljetusta silloinkin, kun oppilas ei kuulu iltapäivätoimintaan tai mihinkään kerhoon. Näistä menettelyistä kerrotaan aina uusille huoltajille sekä henkilökohtaisesti että yhteisesti tapaamisissa ja sähköisesti. Niistä muistutetaan kaikkia huoltajia ainakin lukuvuosien alussa.

Kaikille koulussa iltapäivisin oleville oppilaille tarjotaan välipala.

6. Oppimisen arviointi

6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

”Perusopetuslain mukaan oppilaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.[37] Nämä tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohta. Painopiste on oppimista edistävässä arvioinnissa.

Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä. Erityisen suuri merkitys on opettajien antamalla palautteella. Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä pedagogisia keinoja oppilaiden koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat:

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa.

Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta sekä tietoa edistymisestään ja osaamisestaan. Onnistumisen kokemukset kannustavat oppimaan lisää, mutta myös epäonnistumiset tai virheelliset ratkaisut ovat osa oppimisprosessia. Niitä hyödynnetään opetuksessa oppimista edistävällä ja oppilaita kunnioittavalla tavalla. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana.
Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria. Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytänteistä. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa oppilaalle itselleen ja

37 Perusopetuslaki 22 §

huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.[38] Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.
Arviointi on myös opettajien itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Se luo perustaa opetuksen eriyttämiselle ja auttaa oppilaiden mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opetuksen järjestäjä seuraa oppimisen arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee arvioinnin kehittämistä.

6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päättöarviointiin. Sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita.

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös oppilaan itsearviointitaitojen kehittämistä.
Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavan tason.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tällöin on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas

38 Perusopetusasetus 10 § ja 13 §

ymmärtää tehtäväksi annon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintäteknologiaa ja antaa suullisia näyttöjä. Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan. Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/ suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen tai ruotsin kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

Itsearvioinnin edellytysten kehittäminen

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.
Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoiseksi työlle sovittavista tavoitteista. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään. Ylemmillä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Myös tällöin opettajien on tärkeä kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Näin oppilailla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla jokainen oppilas voi tulla tietoisiksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen.

6.3 Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Oppimisen edistymisen huolellinen seuranta on tarpeen koko perusopetuksen ajan, jotta opetuksen, ohjauksen ja tuen keinoin voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.
Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi oppilaan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä

arviointikriteerejä. Osaamisen kehittyminen nähdään koko perusopetuksen ajan vahvistuvana, kumuloituvana prosessina.
Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja niihin onnistumisen kriteereihin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa.

Työskentely arvioinnin kohteena

Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on yksi perusopetuksen keskeisistä tavoitteista. Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja. Työskentelytaitoihin sisältyvät myös taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.
Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettajat ohjaavat oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Oppilaita ohjataan myös tarkastelemaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.
Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin. Työskentelyä koskeva monipuolinen palaute kaikissa opiskelutilanteissa edistää oppilaiden mahdollisuuksia tarkastella omaa työskentelyään ja kehittyä työskentelytaidoissa.

Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.
Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymien tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.
Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päättö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

6.4 Opintojen aikainen arviointi

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Siihen sisältyy myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluin, arviointitiedottein ja todistuksin tiettyinä ajankohtina. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein.[39]

39 Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista. Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeätä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.
Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Se ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Palaute auttaa oppilaita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita.
Opettajan antaman, oppimisprosessia näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia
- mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Tällainen formatiivinen arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi sekä kehittävät oppilaiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa tai arviointitiedotteissa. Perusopetusasetus velvoittaa antamaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle lukuvuositodistuksen, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.[40] Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarvio oppilaan koko lukuvuoden edistymisestä ja suoriutumisesta. Lukuvuositodistus on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.
Vuosiluokilla 1-7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Vuosiluokkien 8-9 todistuksissa käytetään numeroarviointia. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia. Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa sanallista tai numeroarviointia käytetään opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.
Numeroarvosana kuvaa keskimääräisenä summatiivisena arviona oppilaan osaamisen tasoa suhteessa tavoitteisiin kussakin oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa. Sanallista arviointia käyttämällä voidaan antaa monipuolista palautetta oppilaan oppimisesta ja suoriutumisesta. Sanallisen arvioinnin avulla voidaan kuvata paitsi oppilaan osaamisen tasoa myös hänen edistymistään, vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan. Sanallisella arvioinnilla voidaan myös antaa numeroarvosanaa yksityiskohtaisempaa palautetta osaamisesta ja oppimisen edistymisestä oppiaineen eri osa-alueilla.

40 Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle.
Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.
Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.
Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.
Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.[41]

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti[42]. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hän eroaa koulusta.

41 Perusopetusasetus 11 §
42 Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

6.4.4 Arviointi nivelvaiheissa

Valtioneuvoston asetuksessa säädetty tuntijako määrittää nivelkohdat, joiden mukaisesti perusopetus jakautuu vuosiluokkien 1-2, 3-6 sekä 7-9 muodostamiin kokonaisuuksiin.

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Usein on tarpeen arvioida ja suunnitella yhdessä myös oppilaan tarvitsemaa ohjausta ja tukea. Nivelvaihetta lähestyttäessä korostuu opettajan, oppilaan ja huoltajan välinen vuorovaikutus. On tärkeää, että oppilaan omat arviot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluiksi.
Oppilaan oppimisprosessin kannalta keskeisiä, laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin perustuvia näkökulmia, joihin opettaja kiinnittää huomiota arvioidessaan oppilaan edistymistä ja antaessaan siitä palautetta oppilaalle ja huoltajalle ovat:

- edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti
    - kysymisen ja kuuntelemisen taidot
    - vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
- edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti
    - taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- edistyminen taidossa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä

Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa. Lukuvuositodistuksessa ilmaistaan, onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksyttävästi.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Kuudennen vuosiluokan lopulla oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Oppilas tarvitsee tietoa myös edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Arviointikäytänteet ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että oppilas ja huoltaja saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelumotivaation tukemiseen.
Kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle tai numeroarvosanalle kahdeksan (8). Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä. Sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallisen arvion tai numeroarvosanan kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistukseen. Oppilas saa hyvää osaamista kuvaavan sanallisen arvion tai arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

6.5 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarviointi ajoittuu oppiaineesta ja paikallisesta opetussuunnitelmaratkaisusta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9. Päättöarviointiin johtavien arviointikäytäntöjen tulee olla oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisia.

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille paitsi tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta myös oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Samoin tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Palautteen ja ohjauksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista ja yksilöllistä. Mikäli ennakoidaan, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä ehkäistä oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevää, vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käsitellään tarkemmin luvussa 5.

6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Perusopetuksen päättöarvosanojen tulee olla annettu yhdenvertaisin perustein. Päättöarvosanan muodostamista varten on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit sekä päättöarvosanan muodostamisen periaatteet.

Perusopetuksessa oppilaan päättöarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumuloituvaa, päättöarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5) mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.
Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut

opiskella kahta tähän oppiaineeseen näissä opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineen oppimäärät.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida[43].
Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarvioinnin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja käyttää osaamisen tason määrittämisessä päättöarvioinnin kriteerejä.

43 Perusopetuslaki 18 § 2 ja 3 mom.

Päättöarvioinnin kriteerejä tulee käyttää yhteisten oppiaineiden arvioinnissa myös silloin, kun oppilas on suorittanut opintonsa erityisen koulutustehtävän mukaisesti järjestetyssä opetuksessa.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat:
1. Lukuvuositodistus
2. Välitodistus
3. Erotodistus
4. Päättötodistus

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Sanallista arviota voidaan käyttää todistuksissa vuosiluokilla 1-7. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Merkittäessä arvio todistukseen numerona, todistukseen merkitään myös perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Muissa todistuksissa kuin päättötodistuksessa voidaan numeroarvosanaa aina täydentää sanallisilla arvioilla ja näin antaa palautetta sekä osaamisen tasosta että edistymisestä.
Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen liitteellä.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25 % on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksessa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Välitodistus

Lukuvuoden aikana voidaan antaa välitodistuksia paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Välitodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, käyttäytymisen arviointimerkintää, uskonnon ja elämänkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Yhdeksännen luokan oppilaalle annettavaa välitodistusta varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättöarvioinnissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Välitodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla annettavaa välitodistusta)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, uskonnon ja elämänkatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin täsmennyksin:

- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5-10) ja sanoin (välttävä – erinomainen)
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25% on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita käytetty kieli.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään todistukseen numeroarvosana. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen

kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvioidaan numeroin.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja –asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa[44]. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.
Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat:

44 Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.
Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.
Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä.
Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.” (POPS)

6.8 Paikallisesti päätettävät asiat

Kymenlaakson steinerkoulu painottaa kaikessa arvioinnissa kannustavuutta sekä sitä, että oppilas saa riittävän tarkkaa tietoa vahvuuksistaan ja kehitettävistä asioista. Arvioinnin tulee aina palvella oppilaan myönteistä kehitystä.

Lukuvuositodistuksissa tämä toteutuu sanallisessa arvioinnissa 7. luokalle saakka. 8. ja 9. luokalla, joilla käytetään numeroarviointia, lisätään lukuvuoden kuluessa tapahtuvaa kannustavaa ja analysoivaa arviointia oppilaiden kanssa käytävin keskusteluin, kuten myöhemmin esitetään.

Sanallisen arvioinnin tulee sisältää riittävän selkeä ja oppilaalle (tarvittaessa huoltajan tukemana) ymmärrettävä kuvaus oppilaan vahvuuksista ja kehittämisen tarpeessa olevasta osaamisesta, työtavoista jne. Sen on oltava kannustavaa ja sen tulee mahdollisuuksien mukaan antaa kiteytettyjä ohjeita, jotka painottavat lukuvuoden aikana annettua laajempaa puhuttua ohjeistusta.

Opintojen aikainen arviointi

Arkipäivän työssä tapahtuva arviointi (formatiivinen evaluointi) on opettajan ja oppilaan välistä jatkuvaa vuorovaikutusta, myös opettajan järjestämää oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Sen tehtävänä on auttaa oppimisessa, oppimistapojen kehittymisessä ja ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Opettajan tulee jatkuvasti seurata oppilaiden työtapoja, oppimisnopeutta ja erilaisia oppimistapoja. Opettajan tulee antaa jatkuvaa palautetta. Palautteen tulee olla kannustavaa ja sen tulee sisältää oppilaalle tarpeellista tietoa siitä, miten oppimista tai työtapoja voi kehittää. Oppilaat tulee ottaa arviointeihin mukaan niin, että he voivat itse arvioida itseään, samoin siten, että toiset oppilaat antavat palautetta.

Oppilaiden itse- ja keskinäistä arviointia tulee seurata ja ohjata huolella. Palautteen tulee innostaa sekä kohdetta että muita oppilaita. Ääneen lausutun tai lausumattoman keskinäisen vertailun ei tule johtaa kadehtivaan kilpailuun vaan innostuneeseen yrittämiseen.

Arvioinnissa, kuten opetuksessakin, tulee ottaa huomioon oppilaiden valmiudet oppia eri tavoin samoin kuin heidän valmiutensa esittää tietonsa ja osaamisensa eri tavoin.

Jokapäiväisen arvioinnin tehtävä on paitsi edistää oppimista myös kehittää itsensä arvioimista ja ryhmässä toimimisen taitoa. Opettajan tulee tässä – kuten tietysti muutoinkin – ottaa tarkasti huomioon oppilaiden erilaiset tilanteet, ikä ja luonteenpiirteet (kuten temperamentit).

Tärkeä osa arviointia on laadullisen ajattelun kehittäminen. Ilman laadullisuuden tajua arviointikin voi olla vain määrällistä tai subjektiivisista tunteista nousevaa. Laadullisen ajattelun kykyä opettajan tulee jatkuvasti kehittää sekä itsessään että oppilaissa. Taiteelliset harjoitukset ja niiden arviointi on tässä kehittämisessä eräs keskeinen tekijä, mutta laadullista ajattelua edellyttää koko muukin maailman ymmärtäminen sosiaalisista suhteista matematiikkaan. Laadullisen ajattelun ja arviointikyvyn kehittäminen kuuluu steinerpedagogiikkaa, eikä ole sitä tarpeen opetussuunnitelmassa erikseen kuvata.

Jokapäiväisen arvioinnin tehtävä on myös toimia aineistona opettajan itsearvioinnille. Opettajan on jokapäiväisessä opetuksen valmistelussaan pyrittävä päivän aikana tapahtuneen arvioinnin perusteella kehittämään sekä opetustaan että käsitystään yksittäisten oppilaiden tilanteesta, taipumuksista ja tarpeista.

Koska päättötodistus ja 8. luokan lukuvuositodistus ovat numerotodistuksia, niissä ei voi kannustaa tai innostaa muita kuin hyvän numeron saaneita. Niissä ei myöskään voi arvioida työtapoja tai opiskelussa ilmenneitä vahvuuksia tai puutteita. Siksi 8. ja 9. luokalla tulee lukuvuoden aikana korostaa näitä tehtäviä. Päivittäisen arvioinnin lisäksi jokaisen oppilaan on saatava käydä arviointikeskustelu kaikkien opettajiensa kanssa. Arviointikeskustelu toteutetaan edellä mainittujen periaatteiden mukaan, mutta sen lisäksi siinä tulee erityisesti 9. luokalla ottaa huomioon oppilaan pyrkimykset tulevan koulutuksen suhteen. Keskustelujen järjestämisestä vastaa luokanopettaja tai luokanvalvoja.

Oppilaiden kohtaamista opetuksessa ja kasvatuksessa, joiden osa arviointikin on, pohditaan opettajien viikoittaisissa kokouksissa vähintään kerran lukuvuodessa, käytännössä useammin.

Oppilaan huoltaja pidetään ajan tasalla oppilaan edistymisestä ja toiminnasta koulussa. Tästä on vastuussa luokanopettaja. Luokanopettaja sopii aineenopettajien kanssa menettelytavoista.

Lukuvuoden päättyessä oppilas saa sanallisen *lukuvuositodistuksen* luokilla 1-7. Se laaditaan lapsen ikäkauden mukaisen vastaanottokyvyn ja ymmärryksen mukaisesti niin, että oppilas itse tai huoltajan ohjaamana voi saada tarvitsemansa käsityksen. Sen tulee olla edellä esitettyjen tavoitteiden mukaan laadittu.

Päättötodistus, 9. luokan välitodistus ja 8. luokan lukuvuositodistus ovat numerollisia.

Itsearvioinnin periaatteet on edellä pääosin esitetty. Oppilaan itsearvioinnin edellytysten tukemisen tulee tapahtua oppilaan ikäkausi, hänen luonteenlaatunsa sekä yksilöllisyytensä huomioon ottaen. Vaikka arvioissa onkin lähestyttävä todellisuutta, lähestymisen tulee tapahtua niin, että se ei sammuta oppilaan intoa.

Oppilaita opetetaan ja kasvatetaan itsearvioinnissa ja keskinäisessä arvioinnissa laadulliseen arviointiin. Laadullinen arviointi sisältää myös arvioinnin vastaanottajan laadun arvioimisen. Myös oppilaita johdetaan sellaiseen toisten arviointiin, joka kannustaa. Hiukan muuntuneena tämä pätee myös oman itsensä arvioinnissa. Riippumatta siitä, onko arvioinnissa kiitoksia tai moitteita, sen tulee olla mahdollisimman analyyttistä ja siihen tulee sisältyä näkemyksiä tulevasta työstä ja kehityksestä.

Opettajan itsearvioinnin perusteet on tietenkin opetettu jo opiskellessa. Itsearviointia tulee silti jatkuvasti kehittää. Tässä opettajan tukena on koulun opettajakunta, jonka kanssa jokainen opettaja arvioi työtään noin kahdesti lukukaudessa, tarvittaessa useammin. Viikoittaisten kokousten koulutusosio toimii opettajan työn arviointina yleisellä tasolla.

Opinnoissa edetään vuosiluokittain. Luokalle jättämistä pyritään välttämään. Oppilasta tuetaan kaikin mahdollisin tavoin (tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, ohjaus ja muu tarvittavat tuen muodot), jotta hän voisi edetä opiskelussaan ikäkautensa mukaan ja oman tutun ryhmänsä mukana. Kehityksen arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan kokonaistilanne, ja hänelle annetaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa ja kehittymisensä erilaisin tavoin. Vaikeuksiin tulee puuttua ajoissa ja niistä tulee keskustella myös huoltajan kanssa. Jos oppilas ei jossakin aineessa ole kyennyt oppimaan hyväksytyllä tavalla, on arvioitava ongelmien syitä sekä oppilaan mahdollisuuksia selvitä seuraavan vuosiluokan opinnoista. Oppilaalle on annettava mahdollisuus osoittaa hyväksyttävää osaamista erillisissä tilaisuuksissa lukuvuoden aikana, tarvittaessa lukuvuoden ulkopuolella. Erityisen tuen ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman piirissä oleva oppilas opiskelee myös omaa ikätasoaan vastaavalla luokalla, jos se on mahdollista ja asianmukaista.

Jos oppilaalla on yksi tai useampia hylättäväksi katsottavia oppimisalueita ja jos kaikista tukitoimista huolimatta on arvioitavissa, että hän ei tule myöhemminkään vaadittavaa tasoa saavuttamaan ikäkautensa tahdissa, hänet *voidaan jättää luokalle*. Ennen päätöstä luokalle jättämisestä tulee asiasta neuvotella oppilaan huoltajan kanssa, samoin niiden toimijoiden tai ryhmien kanssa, jotka ovat olleet mukana oppilaalle annetuissa ja annettavissa tukitoimissa.

Etenemistä oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti on mahdollista käyttää silloin, kun siihen on erityinen syy. Oppilas voi silloin opiskella ikäkautensa mukaisen ja hänelle tutun ryhmän mukana, ellei hänen yleinen kehityksensä ja koulumenestyksensä sitä estä. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevä 9. luokan oppilas säilyttää hyväksytyt suorituksensa ja jatkaa opiskelua vain niissä aineissa, joissa niitä ei ole. Hän saa päättötodistuksen heti, kun vaaditut opinnot on suoritettu hyväksytysti.

Arviointi nivelkohdissa

Kolmannelle ja seitsemännelle luokalle siirryttäessä oppilaat saavat sanalliset arvioinnin. Niiden tehtävänä on aina, opetussuunnitelmien perusteiden mukaisesti, 'tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota'. Lisäksi niiden tehtävänä on kiinnittää huomiota alueisiin, missä oppilas voi parantaa työtään.

Kummankin nivelvaiheen lähestyessä luokanopettajan tulee koota kaikkien luokalla opetusta antavien opettajien arviot oppilaan kehityksestä. Kaikkien huoltajien kanssa tulee keskustella. Myös oppilaiden kanssa tulee keskustella sillä tavalla, mikä vastaa heidän ikäkauttaan. Pääasiassa keskustelut käy luokanopettaja, mutta tarvittaessa mukana on muita oppilasta opettavia opettajia. Mahdollisien tukitoimien tarpeellisuus on arvioitava. Nämä kuuluvat steinerkoulun luokanopettajan tehtäviin jatkuvasti, mutta nivelkohtiin tultaessa niihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kolmannelle luokalle siirryttäessä kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan perusvalmiuksiin kuten vuorovaikutus eri muodoissaan, työskentelemisen taidot yksin tai ryhmässä (joihin kuuluvat myös kyky kuunnella, kysyä ja ilmaista itseään) sekä kyky huolehtia ja kantaa ikäkaudelle ominaista vastuuta tehtävistä. Tietenkin keskeinen arviointikohde on oppilaan oppiminen kokonaisuudessa sekä eri oppiaineissa.

Kuudennen luokan aikana arvioidaan ennen kaikkea kyky oppia ja tehdä työtä. Näiden kykyjen ja tosiasiallisen oppimisen perusteella hahmotetaan tulevia mahdollisuuksia ja kehitystarpeita. Motivaation luominen kuuluu olennaisesti opetuksen muodostamiseen, mutta arvioinnin sekä päivittäin että lukuvuoden päättyessä tulee tukea sitä myös.

Oppilaan ja huoltajan kanssa arvioidaan oppilaan kehitystä ennen lukuvuositodistuksen saamista ja etsitään ratkaisuja mahdollisiin ongelmiin.

Nivelkohtien kuten muidenkin luokka-asteiden lukuvuositodistuksen arviointi eri oppiaineiden osaaamisessa perustuu opetussuunnitelman perusteiden kriteereihin. Lukuvuoden aikana käytyjen keskustelujen lisäksi myös todistuksen sanallinen arviointi sisältää keskimääräisen arvion lisäksi kuvauksen vahvuuksista ja heikkouksista. Sanallisen arvioinnin muodossa otetaan huomioon oppilaan ikäkausi.

Päättöarvosanan numeron muodostamisessa käytetään myös yksiselitteisesti niitä kriteerejä, jotka opetussuunnitelmien esittää arvosanalle 8. Numeroarvioinnin lisäksi voidaan antaa sanallinen arviointi, mutta se voidaan jättää antamatta, ellei oppilas tai huoltaja sitä pyydä. Luokanvalvojan tulee huolehtia siitä, että jokainen 9. luokan oppilas pyydetään arviointikeskusteluun jokaisen häntä opettavan opettajan kanssa ennen päättöarviointia ja ennen yhteishakua varten annettavaa arviointia.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25% on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita käytetty kieli.

Valinnaisista aineista,

joiden oppimäärä on yhtenäisesti vähintään kaksi vuosiviikkotuntia, annetaan todistuksessa numerollinen arvosana. Aineen kohdalle merkitään viikkotuntimäärä. Jos valinnainen aine liittyy yhteisesti opiskeltuun aineeseen, se merkitään välittömästi yhteisen aineen jälkeen.

Jos yhteiseen aineeseen liittyvän valinnaisen aineen vuosiviikkotuntimäärä on pienempi kuin kaksi tai jos on kyseessä tällaisista aineista muodostuva kokonaisuus, todistukseen kirjoitetaan sanallinen arvio ja sen tai niiden yhteinen viikkotuntimäärä, nimen kohdalle 'valinnaiset opinnot' ja merkintä 'hyväksytty'.

Ne valinnaisesti opiskeltavat oppiaineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen aineeseen, merkitään otsikon 'muut valinnaiset aineet' alle. Näihin aineisiin merkitään viikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä ja numeroarvio tai merkintä 'hyväksytty'. Valinnaisesti opiskeltua kieltä ei arvioida numerolla vaan hyväksytty-merkinnällä, jos huoltaja kirjallisesti niin pyytää.

Jos valinnainen aine on vaihtunut toiseen, merkitään todistukseen molemmat. Vähintään kahden vuosiviikkotunnin aineet arvioidaan numeroin, sen alle jäävä kesken jäänyt merkinnällä 'osallistunut' ja sen alle jäänyt uusi merkinnällä 'hyväksytty'. Näihin tulee merkitä myös tieto siitä, mikä on koulun opetussuunnitelman aineelle määräämä laajuus ja vuosiviikkotuntimäärä.

Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti luokilla 1-7, numerolla luokalla 8. Päättö- ja erotodistuksessa käyttäytymistä ei arvioida.
Käyttäytymistä arvioitaessa tiedostetaan oppilaan yksilöllisyys, temperamentti, mahdolliset sairaudet ja muut henkilökohtaiset seikat niin, että ne eivät vaikuta arviointiin. Eri-ikäisiä oppilaita arvioidaan tietenkin eri kriteerein.

Hyvät yleistavat, työtavat, suhtautuminen muihin ihmisiin sekä omiin ja toisten tavaroihin ja muut vastaavat seikat ovat yleispäteviä kulttuurissamme, eikä Kymenlaakson steinerkoululla ole niihin omia vaihtoehtoja. Arvioinnin avulla pyritään osaltaan kehittämään erityisesti vastuun ottamista sekä tilanteiden laadullista arvioimista hyvän käyttäytymisen perustana. Tämä arvostelukyky painottuu sekä kasvatuksen ja opetuksen yleisissä pyrkimyksissä että arvioinnissa vahvemmin kuin ulkoinen muotojen hallinta. Tilannetajua ja yleistä ihmisyyttä, laadullista arviointikykyä, painotetaan siksikin, että monikulttuurisessa maailmassa joudutaan yhä useammin toimimaan tilanteissa, joissa ulkoiset muodot ovat erilaiset kuin omassa lähtökulttuurissa.

Lukuvuosiarviointien lisäksi käyttäytymistä arvioidaan muun oppilaan edistymisen tapaan päivittäin, myös oppilaan tai oppilaiden kanssa yhdessä keskustellen. Huoltajien kanssa sekä arvioidaan oppilaiden käyttäytymistä että pyritään yhteistyössä kehittämään sitä arkisessa koulutyössä. Huoltajien näkemyksiä kuullaan tavoitteiden asettamisessa.

Todistukset ja niiden antamisen käytännöt on esitetty edellä, samoin sanallinen ja numeroarviointi eri oppiaineissa ja käyttäytymisessä.

Muut tiedottamisen ja arviointipalautteen muodot on myös edellä esitetty, samoin yhteistyö huoltajien kanssa. Todistukset annetaan lukuvuosien lopussa. Arviointikeskustelut 9. luokan oppilaiden ja kaikkien heitä opettavien opettajien kanssa käydään syyslukukauden toisella puoliskolla ja kevätlukukaudella viimeistään maaliskuun aikana. Tarvittaessa keskusteluja käydään muulloinkin. Kuudennesta luokasta alkaen näitä keskusteluja käydään kevätlukukauden alkupuoliskolla, ellei tarvetta enempään ole. Huoltajien kanssa keskustellaan vähintään kerran lukukaudessa, joskin käytännön koulutyössä tämä vähimmäismäärä ylittyy moninkertaisesti.

Päättöarviointi

Päättöarviointi toteutetaan luokanvalvojan ja muiden luokkaa opettavien opettajien yhteistyönä. Luokanvalvoja pyytää eri aineiden opettajilta oppilaiden numerot ja varmistuu siitä, että jokainen numero on perusteltu asianmukaisesti. Myös itse antamistaan numeroista luokanvalvoja keskustelee yhden tai useamman luokalla opetusta antavan opettajan kanssa. Luokanvalvoja laatii oppilaiden päättötodistukset ja antaa ne vuosirehtorin allekirjoitettaviksi. - Luokanvalvojan tulee olla kautta lukuvuoden selvillä kaikkien oppilaidensa edistymisestä eri aineissa, päättöarvioinnin laadinta on pääasiassa tiedetyn tarkistus.

Päättöarvioinnissa arvioidaan, miten eri oppiaineissa on saavutettu niiden tavoitteet. Arvioinnissa noudatetaan opetussuunnitelmien perusteissa määriteltyjä koko maata koskevia kriteerejä.

Kuten edellä on esitetty, oppilaille annetaan palautetta ennen päättöarviointia niin, että oppilaalla on mahdollisuus parantaa suorituksiaan. Tämä tapahtuu niin, että oppilaat keskustelevat kaikkien heitä opettavien opettajien kanssa omista tuloksistaan, työtavoistaan, arvioinnin perusteista ja kriteereistä. Myös huoltajille nämä tehdään tunnetuiksi.

9. luokan oppilas voidaan siirtää jossakin aineessa oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen, jolloin muiden aineiden hyväksytyt suoritukset jäävät voimaan.

Valinnaisten aineiden arvioinnista on edellä esitetty se, mitä opetussuunnitelmien perusteiden määräämän lisäksi on tarpeen.

Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvion arvosanat muodostetaan aina yhdenvertaisin perustein, joiden kriteerit ovat opetussuunnitelmien perusteiden mukaiset.

Olennaista arvosanan muodostamisessa on oppilaan osaaminen perusopetuksen päättyessä, eivät aiempien luokkien suoritukset mekaanisesti laskettuina. Arvosana muodostetaan keskimääräisen osaamisen mukaan. Siten esimerkiksi jonkin aineen suoritus voi olla hyväksytty, jos hylätyn arvoisesti opittuja tavoitteita kompensoi riittävästi toisten tavoitteiden oppiminen.

Numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet on edellä lueteltu opetussuunnitelmien perusteista otetussa osassa. Jos oppilas on vapautettu jonkin oppiaineen opiskelusta (perusopetuslaki, 18§), ei oppiainetta tietenkään arvioida.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, vieraan tai toisen kotimaisen kielen oppimäärää, arvioidaan se oppimäärä, jota oppilas on viimeksi opiskellut.

Valinnaisaineet, jotka muodostavat yhtenäisen oppimääränvähintään kahden viikkotunnin mukaan, arvioidaan numeroin. Jos tuntimäärä on alle kaksi vuosiviikkotuntia, tai sellaisista muodostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Jos tällaisessa aineessa on kyse jonkin yhteisen aineen syventävistä opinnoista, valinnaisten opintojen suorittaminen voi kohottaa oppiaineen arvosanaa.

Erityistä tukea saavan oppilaan suoritukset arvioidaan yleisen oppimäärän mukaan, kun hän sen mukaan opiskelee. Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan opiskellut aineet arvioidaan yksilöllistettyjen (HOJKS) tavoitteiden mukaan, eikä arviointia tehdä suhteessa opetussuunnitelmien perusteissa esitettyihin kriteereihin, jotka on tehty yleisten oppimäärien mukaan. Jos oppimäärä on yksilöllistetty, voidaan käyttää myös sanallista arviointia, mikäli se katsotaan oppilaan kannalta suotavaksi.

Jos oppilas opiskelee pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä, hänen suorituksensa arvioidaan yleisten oppimäärien mukaan paitsi silloin, jos hänellä on yksilöllistettyjä oppimääriä. Vaikka tällainen oppilas opiskelisi opintokokonaisuuksia, arviointi tehtäisiin kuitenkin oppiaineittain.

Toiminta-alueittain järjestetyn opetuksen (jota nykyään ei Kymenlaakson steinerkoulussa järjestetä) piirissä opiskelevan oppilaan arviointi perustuu niihin tavoitteisiin, jotka ovat hänen henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassaan. Arviointi on silloin sanallinen.

Todistukset ja niiden merkinnät

Todistukset ja niiden merkinnät ovat Kymenlaakson steinerkoulussa opetussuunnitelmien perusteissa esitettyjen mukaiset.

Todistuksia ovat lukuvuosi-, väli-, ero- ja päättötodistus.

Lukuvuositodistus on luokilla 1-7 sanallinen, luokalla 8 numerotodistus. Todistuksessa on opinto-ohjelma ja arvio edistymisestä eri oppiaineissa. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi paitsi se, onko oppilas suorittanut oppiaineen opinnot hyväksyttävästi, myös oppilaan osoittamat vahvuudet ja parantamista edellyttävät alueet. Sanallinen arvio käyttäytymisestä annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon oppimäärää ei merkitä todistukseen. Uskonnon ja elämänkatsomustiedon opiskelua ei eritellä vaan todistuksessa mainitaan uskonto/elämänkatsomustieto. Vain koulun (tai jonkin peruskoulun) antamasta uskonnon opetuksesta annetaan arvio, ei uskonnollisen yhdyskunnan.

Yksilöllisesti opiskellusta aineen oppimäärästä voidaan 7. luokan jälkeenkin antaa sanallinen arvio, jos se on oppilaalle tarkoituksenmukaista. Toiminta-alueittain opiskelusta annetaan kaikilla luokilla sanallinen arvio, josta pitää käydä ilmi, onko jokin oppimäärä suoritettu hyväksytysti.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan opiskeltujen aineiden arvio (numero- tai sanallinen) merkitään todistuksessa tähdellä (*). Lisätiedoissa selitetään tähdellä merkitsemisen merkitys.

Lukuvuositodistuksessa tulee ilmetä (opetussuunnitelmien perusteiden mukaisesti):

Todistuksen nimi, opetuksen järjestäjän ja koulun nimi; oppilaan nimi ja syntymäaika; todistuksen antamispäivä; luokanopettajan tai vuosirehtorin allekirjoitus; oppilaan opinto-ohjelma sekä sanallinen tai numeroarvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet eri aineissa; arvio oppilaan käyttäytymisestä; oppilaan opiskelema oppimäärä aineissa, joissa on useampia oppimääriä; luokalta siirtyminen tai luokalle jääminen; merkintä siitä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.14 hyväksymien opetussuunnitelmien perusteiden mukainen.

Välitodistus annetaan Kymenlaakson steinerkoulussa vain 9. luokan oppilaille jatko-opintoihin pyrkimistä varten.

Välitodistuksessa tulee ilmetä (opetussuunnitelmien perusteiden mukaisesti):

Todistuksen nimi, opetuksen järjestäjän ja koulun nimi; oppilaan nimi ja syntymäaika; todistuksen antamispäivä; luokanvalvojan tai vuosirehtorin allekirjoitus; oppilaan opinto-ohjelma sekä numeroarvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet eri aineissa; arvio oppilaan käyttäytymisestä; oppilaan opiskelema oppimäärä aineissa, joissa on useampia oppimääriä; ; merkintä siitä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.14 hyväksymien opetussuunnitelmien perusteiden mukainen. Tässä todistuksessa ei arvioida käyttäytymistä.

Erotodistus annetaan toiseen kouluun siirtyvälle oppilaalle, perusopetuksesta eroavalle oppilaalle tai oppilaalle, joka ei ole suorittanut oppivelvollisuutta oppivelvollisuuden aikana.

Liitteenä erotodistuksessa on koulun noudattama tuntijako. Mikäli Kymenlaakson steinerkoulussa alettaisiin noudattaa tämän opetussuunnitelman aikana opetuksen painotuksia, niistä tulisi mainita erotodistuksessa.

Myös erotodistus annetaan sanallisena luokilla 1-7, numeroarviointina siitä eteenpäin samoin poikkeuksin kuin lukuvuositodistus. Lukuvuositodistuksen mallia noudatetaan myös siinä, mikä koskee uskonnon ja elämänkatsomustiedon arviointia, opetuskieltä ja yksilöllisen oppimäärän mukaan opiskeltuja aineita. Käyttäytymistä ei arvioida erotodistuksessa.

Erotodistuksessa tulee ilmetä (opetussuunnitelmien perusteiden mukaisesti):

Todistuksen nimi, opetuksen järjestäjän ja koulun nimi; oppilaan nimi ja syntymäaika; todistuksen antamispäivä; vuosirehtorin allekirjoitus; oppilaan opinto-ohjelma sekä sanallinen tai numeroarvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet eri aineissa; oppilaan opiskelema oppimäärä aineissa, joissa on useampia oppimääriä; merkintä siitä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.14 hyväksymien opetussuunnitelmien perusteiden mukainen.

Päättötodistus

Kun oppilas on suorittanut hyväksytysti, vähintään arvosanalla viisi (5), kaikki opinto-ohjelmaansa kuuluvat aineet, hän saa perusopetuksen päättötodistuksen.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin edellä mainittuihin todistuksiin, kuitenkin niin, että oppilaan nimen lisäksi merkitään hänen henkilötunnuksensa; että todistuksen allekirjoittaa vuosirehtori; että yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet arvioidaan numeroin 5-10 ja niitä yksiselitteisesti kuvaavin sanoin; että aineissa, joissa on useampia kuin yksi oppimäärä, merkitään suoritetut oppimäärät; että todistuksessa on maininta, että opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Päättötodistuksessa ei arvioida oppilaan käyttäytymistä.

Mikäli oppilaan oppitunneista vähintään neljäsosa on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä (suomi), todistuksessa mainitaan tämä kieli.
Valinnaisaineet, jotka muodostavat yhtenäisen oppimäärän vähintään kahden viikkotunnin mukaan, arvioidaan numeroin. Todistuksen merkitään aineen nimi, vuosiviikkotuntien määrä sekä arvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvien valinnaisten aineiden arvioinnit tulee sijoittaa heti yhteisen aineen arvioinnin alle.

Jos valinnaisten aineiden tuntimäärä on alle kaksi vuosiviikkotuntia tai kyseessä on sellaisista muodostuvat kokonaisuudet, ne arvioidaan sanallisesti. Niihin tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien valinnaisten aineiden yhteinen vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen aineeseen, merkitään otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Mainitaan aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä, tarvittaessa oppimäärä sekä numeroarvio tai merkintä ”hyväksytty”.

Jos oppilas vaihtaa valinnaisaineen omassa koulussa tai koulua vaihtaessaan, merkitään päättötodistuksen molemmat aineet. Muiden valinnaisten aineiden tapaan kesken jäänyt aine arvioidaan numerolla, jos oppilas on suorittanut sitä vähintään kahden vuosiviikkotunnin verran. Ellei, aineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Aineesta merkitään todistukseen oppilaan suorittama tuntimäärä. Vastaavasti menetellään uuden valinnaisen aineen suhteen sen opiskelun laajuudesta riippuen, myös merkitään opetussuunnitelman mukainen tuntimäärä.

Valinnaisena opiskeltua kieltä ei arvioida päättötodistuksessa numerolla, jos huoltaja pyytää sitä kirjallisesti. Silloin todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä – koska se ei ole vieras kieli eikä valinnainen aine – edellä sanottu ei tietenkään koske.

Uskontoa ja elämänkatsomustietoa ei päättötodistuksessa erotella, merkintänä on ”uskonto/elämänkatsomustieto”. Uskonnon oppimäärää ei myöskään merkitä päättötodistukseen. Oman uskonnon opetusta saava oppilas saa siitä todistukseen arvosanan, mikäli opetus on perusopetuksen järjestämää. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta arvosanaa ei merkitä.

Erityisen tuen piirissä opiskeleva oppilas voi saada päättötodistukseenkin sanallisen arvion niissä aineissa, jotka hän on opiskellut yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Riippumatta siitä, onko arvio esitetty numerolla tai sanallisesti, arvio merkitään tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-osassa selitetään merkintä. Jos opetus on järjestetty toiminta-alueittain (ei nykyään Kymenlaakson steinerkoulussa), päättöarviointi annetaan sanallisena.

Todistuksen lisäksi voidaan antaa oppilaan tunnistetiedoin varustettuja liitteitä, joissa arvioidaan esimerkiksi oppilaan käyttäytymistä tai annetaan sanallinen arvio valinnaisesta aineesta, jonka opinnot ovat käsittäneet vähemmän kuin kaksi vuosiviikkotuntia. Liitteistä ei tehdä merkintää päättötodistukseen.

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

”Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden.” - - - ”Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä mahdollisimman konkreettisesti alla olevissa asioissa.” (POPS)

Kymenlaakson steinerkoulu noudattaa opetussuunnitelmien perusteiden määräyksiä, mutta haluaa painottaa joitakin sille ominaisia lähtökohtia. Tietenkin oppimisen ja koulunkäynnin tuki muodostaa kokonaisuuden oppilashuollon kanssa. Koululle lähtökohtaisena kokonaisuutena nähdään kuitenkin oppilas, jonka käsitteellisen kokonaisuuden muodostaa hänen ainutlaatuinen ja -kertainen ihmiselämänsä. Siksi oppilaalle annettavien tuki- ja huoltotoimien yksityiskohtainen esittäminen merkitsisi oppilaan elämäkerran – eri vaihtoehtoineen – kirjoittamista etukäteen. Ne esitetään tässä kuitenkin mahdollisimman konkreettisesti. - Opettajan ei tule tyytyä siihen, että hän toteuttaa opetussuunnitelmassa esitetyn. Opettaja, erityisesti luokanopettaja, on vastuussa oppilaan kokonaisuudesta kaikissa tilanteissa, myös niissä, mitä eri suunnitelmat eivät ole ennakoineet.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämisen keskeiset linjaukset

Ennaltaehkäisevä työ on steinerkoulun opettajan työhön, vastuuseen ja ammattitaitoon keskeisesti kuuluvaa työtä. Opettajan tulee päivittäin opetusta valmistellessaan arvioida jokaisen oppilaansa kehitystä, siinä ilmeneviä ongelmia ja niitä ongelmia, jotka eivät vielä ilmene, mutta jotka saattavat olla odotettavissa. Tässä arvioinnissa opettajan tulee käyttää apunaan toisia opettajia ja huoltajia.

Arviointi alkaa jo ennen oppilaan tuloa kouluun. Ensimmäiselle luokalle tulevien oppilaiden tilanne kartoitetaan esiopetuksen henkilökunnan kanssa. Kouluun melko usein tulevien, muissa kouluissa ongelmiin joutuneiden, oppilaiden tilanne kartoitetaan niiden toimijoiden kanssa, jotka oppilaan kanssa ovat olleet tekemisissä. Kaikissa tapauksissa toimitaan kiinteässä yhteistyössä huoltajien kanssa. Kouluun tulevien oppilaiden tilanteen arviointi etukäteen on tärkeä perusta työssä ongelmien ehkäisemiseksi ennakolta.

Luokanopettajan tulee valmistella jokainen uusi aineenopettaja niin yleisen opetuksen kuin luokan eri oppilaiden suhteen. Luokanopettajan tulee myös aktiivisesti huolehtia, että aineenopettaja seuraa eri oppilaiden oppimista ja kehitystä ja ryhtyy mahdollisesti tarvittaviin toimiin viivytyksettä.

Jokaisen opettajan tulee pyrkiä kehittämään opetustaan ja oppimisen ympäristöjä sellaisiksi, että ne motivoivat erilaisia oppilaita ja antavat eri tavoin oppiville mahdollisuuden pysyä opinnoissa mukana.

Kaikissa niissä asioissa, mitkä eivät edellytä salassapitoa, opettajakunta toimii luokanopettajan välittömänä apuna. Viikoittaisissa kokouksissa on aina myös osio, jossa tarkastellaan opetusta ja sen menetelmien toimivuutta ja kehitellään ratkaisuja ongelmiin. Yleisellä tasolla käsitellään myös erilaisia oppilaiden ongelmia ja niiden ratkaisemista.

Ongelmia ennalta ehkäisevää työtä on myös perinteinen steinerpedagoginen lähestymistapa, jonka mukaan opettaja, erityisesti luokanopettaja, kantaa kaikkien voimiensa ja kykyjensä mukaan täyden vastuun oppilaidensa kehittymisestä ja mahdollisuuksiensa mukaan toimii myös huoltajien tukena.

Varhainen puuttuminen seuraa luonnostaan, jos ennaltaehkäisevään työhön suhtaudutaan vakavasti. Varhainen puuttuminen etenee niin, että ensin opettaja keskustelee ongelmasta oppilaan kanssa ja yrittää hänen kanssaan yhdessä löytää ratkaisun. Jos opettaja on muu kuin luokanopettaja, hänen tulee ennen tai viimeistään jälkeen keskustelun tuoda asia luokanopettajan tietoon. Ellei ongelma ole selvinnyt, luokanopettaja osallistuu sen ratkaisuun. Luokanopettajan tulee keskustella asiasta huoltajan kanssa. Jos nämä tavanomaiset menettelyt eivät auta tai jos jo etukäteen voidaan arvioida ne tehottomiksi, käytetään apuna tuki- tai oppilashuoltojärjestelmää sellaisin kokoonpanoin kuin asian laatu edellyttää.

Nivelvaiheet

Kolmannelle luokalle siirryttäessä kyseessä on keskeisesti oppilaan oma kehitys, seitsemännelle siirryttäessä lisäksi kouluissa yleinen siirtyminen uuteen kouluun ja uusiin luokkayhteisöihin. Jälkimmäinen ei Kymenlaakson steinerkoulussa vaikuta, koska oppilaat jatkavat samassa koulussa ja saman ryhmän jäseninä. Myös luokanopettaja ja useimmat aineenopettajat pysyvät ylennsä samoina. Tietenkin myös tässä jälkimmäisessä nivelvaiheessa oppilaan kehitys on tullut tai tulemassa uuteen muutosvaiheeseen. Steinerpedagoginen opetus ja kasvatus ottaa perinteisesti nämä vaiheet huomioon, valmistautuu niihin ja muokkaa opetusta niiden edellyttämällä tavalla.

Kolmannelle luokalle tultaessa tai sen aikana oppilas kehittyy hahmottamaan ympäröivää maailmaa aiempaa realistisemmin ja itsestään erillisempänä. Kyky ottaa vastaan teoreettista opetusta kasvaa, toisaalta lapsi saattaa usein kokea maailman vieraana ja kehittää itsessään sivullisuuden tunteita tai niiden alkuja. Steinerpedagogiikassa pyritään siksi tuomaan eri oppiaineissa maailma tutuksi sellaisin konkreettisin tavoin, millä lapsi kykenee sen omaksumaan. Teoreettisen opetuksen irtautumista konkreettisesta vältetään.

Seitsemännellä luokalla oppilas tulee tai on tulossa murrosikään. Tämä tuo suuria muutoksia sekä oppimiskykyyn että tunne-elämään. Nekin otetaan perinteisesti huomioon steinerpedagogisessa opetus- ja kasvatuskäytännössä.

Huoltajille kerrotaan aina, mitä tuleva kouluvuosi tai pidempikin tulevaisuus tuo tullessaan. Nivelvaiheita valmistellaan tällä tavalla erityisen huolellisesti. Se tapahtuu koulun yhteisissä ja luokittaisissa vanhempainilloissa sekä keskusteluissa yksittäisten huoltajien kanssa. Keskustelut huoltajien kanssa ovat aina luokanopettajan vastuulla, mutta luokanopettajaa, varsinkin ensimmäistä luokkasarjaa opettava, voi pyytää avuksi muuta opettajaa.

Luokanopettajan tukena eri tehtävissä voi toimia myös koulupsykologi, -terveydenhoitaja tai

-kuraattori. Myös esimerkiksi poliisin edustajia voidaan käyttää niin oppilaiden kuin huoltajien kanssa asioita pohdittaessa.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako opetustoimessa sekä muiden hallintokuntien kanssa

Koska kymenlaakson steinerkoulun opetuksenjärjestäjä on yksityinen eikä kunta, yhteistyö muiden hallintokuntien kanssa merkitsee yhteistyötä koulun ja kunnallisten toimijoiden välillä. Niitä kuvataan myöhemmin tuen eri portaita kuvattaessa, mutta tätä opetussuunnitelmaa laadittaessa on tehty yhteistyötä Kouvolan kaupungin sosiaali- ja terveystoimen edustajien kanssa.

Koulun sisäisessä työnjaossa lähtökohta on oppilaan luokanopettaja tai luokanvalvoja. Luokanopettajan tai -valvojan tulee jatkuvasti olla selvillä myös muiden luokalleen opetusta antavien opettajien tilanteesta ja mahdollisista huolista eri oppilaista. Hänen aloitteestaan tai muun opettajan aloitteesta neuvotellaan oppilaan ongelmista viipymättä, kun aihetta on. Luokanopettajan johdolla neuvotellaan ja sovitaan yleisen tuen muodoista. Yleistä tukea voi antaa aineenopettaja, luokanopettaja tai erityisopettaja. Tarvittaessa yleistä tukea voi antaa muukin oman alansa asiantuntija. Jos kyseessä on tehostettu tuki tai erityinen tuki, luokanopettajan tulee esittää sen tarve vuosirehtorin johtamalle hallinnolliselle opettajakunnalle. Tässä esityksessä ei mainita oppilaan henkilökohtaisia asioita, vain pääkohtainen tuen tarve ja tarvittavat yleiset perustelut asiantuntijaryhmän perustamiseksi. Luokanopettajan (myös muun opettajan) esityksestä kootaan tarvittava ryhmä, joka alkaa toimia oppilaan tuen järjestämiseksi. Ryhmän keskustelut ja raportit ovat salassa pidettäviä. Ryhmän toiminnasta ja tekemistä päätöksistä, siinä määrin kuin ne koskevat koulun toimintaa, tiedotetaan opettajakunnalle tai vuosirehtorille.

Yhteistyö oppilashuollon palveluista vastaavien tahojen kanssaan

Yleisenkin tuen ollessa kyseessä luokanopettaja voi tarvittaessa tehdä yhteistyötä kuraattorin, terveydenhoitajan tai psykologin kanssa. Kun kyseessä on tehostettu tai erityinen tuki, yhteistyö alkaa aina viimeistään silloin, kun asiantuntijaryhmä perustetaan, sellaisen tahon kanssa, joka soveltuu kyseessä olevaan asiaan.

Kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset periaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä

Kymenlaakson steinerkoulussa tehdään *yhteistyötä huoltajien* kanssa aina, siitä riippumatta, onko oppilaalla ongelmia vai ei. Yhteistyö on molemminpuolista. Kun oppilas tarvitsee tavallisesta arjesta poikkeavaa tukea, yhteistyön tarve ja määrä lisääntyvät. Kun opettaja huomaa tuen tarpeen, hän neuvottelee siitä tarvittaessa muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa, mutta ottaa sen jälkeen viipymättä yhteyttä huoltajaan. Vaikka huoltajan suostumusta ei tarvitsekaan pyytää tehostetun tai erityisen tuen päätöksiin tai niiden laatimista varten koottavien ryhmien kokoonpanoon, huoltajille kerrotaan avoimesti kaikki se, mitä on mahdollista kertoa. Huoltajan näkemyksiä kuunnellaan ja ne otetaan huomioon, ellei sille ole esteitä.

Jotta ongelmatilanteissa yhteistyö voi toimia joustavasti, on yhteistyötä tehtävä silloinkin, kun ongelmia ei ole. Luokanopettajan velvollisuus on luoda toimiva yhteistyö oppilaidensa vanhempien ja mahdollisesti muun lähipiirin kanssa. Tähän kuuluvat henkilökohtaiset keskustelut, myös oppilaiden kodeissa vierailu (kutsuttuna), sekä eri välinein tapahtuva jatkuva yhteydenpito.

Tuen tarpeen ollessa kyseessä jotkut huoltajat voivat tehdä paljon, toiset vähemmän. Kaikki huoltajien apu otetaan vastaan.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Kuten edellä käy ilmi, yleisestä tuesta päättää luokanopettaja, mutta selvittää asian vuosirehtorin johtamalle hallinnolliselle opettajakunnalle. Asiantuntijaryhmien kokoamisesta tehostetun tai erityisen tuen aloittamista varten päättää vuosirehtori opettajakunnan tuella. Asiaan mahdollisesti liittyvistä taloudellisista asioista päättää koulun taloudellinen johtokunta opettajakunnan esityksestä.

Yleinen tuki

Jokainen oppilas, joka tarvitsee tukea opiskelussaan ja kasvussaan, on oikeutettu saamaan sitä. Steinerpedagogiikassa se kuuluu saumattomana osana laadukkaaseen opetukseen, joka silloinkin, kun opetus on ryhmälle yleistä ja yhteistä, ottaa huomioon erilaisten oppilaiden erityislaadun.

Yleinen tuki on tarkoitettu *kaikille oppilaille*.

Yleisen tuen tavoitteena on auttaa oppilaita löytämään kiinnostusta ja innostusta opittaviin asioihin, löytämään omia vahvuuksiaan ja ongelmiaan oppimisessa ja luoda yhteisöön sellaista ilmapiiriä, että sekä oppiminen että ihmisenä kehittyminen ovat mahdollisimman hyvin turvattuja.

Tavoitteena on myös erilaisista inhimillisistä tilanteista aiheutuvien ongelmien tasoittaminen ja parhaimmillaan kääntäminen yksilön tai koko ryhmän vahvuudeksi.

Yleisestä tuesta *vastaa* käytännön järjestäjänä pääosin luokanopettaja. Koko opettajakunta on toiminnassa tukena. Opettajakunta myös vastaa siitä, että jokainen (luokan)opettaja tekee asiassa tehtävänsä. Opettajakunta kokoontuu viikoittain ja käsittelee silloin muun ohessa aina oppilaisiin liittyviä kysymyksiä sellaisella yleisellä tasolla, joka liittyy kaikille oppilaille kuuluvaan yleiseen tukeen. Tehostetun tai erityisen tuen päätöksen kuvataan niiden yhteydessä.

Jokainen luokanopettaja on velvollinen tekemään *yhteistyötä* oppilaan huoltajan ja soveltuvin osin muun lähipiirin kanssa. Tästä yhteistyöstä on toisaalla tässä opetussuunnitelmassa esitetty tarkemmin. Lyhyesti sanottuna se sisältää paitsi yhteiset ja luokittaiset vanhempainkokoukset myös kotikäynnit ja jatkuvan yhteydenpidon suullisesti, puhelimitse tai muin välinein. Tavoite on, että huoltaja on koko ajan selvillä siitä, mitä tapahtuu koulussa, ja opettaja siitä, mitä tapahtuu oppilaan perheessä ja muussa lähipiirissä.

Kymenlaakson steinerkoulussa tulee tämän opetussuunnitelman aikana olemaan yhdysluokkaopetusta ainakin joillakin luokilla. Se merkitsee erityisen huolellisesti suunniteltavaa opetuksen eriyttämistä. Luokittaiset suunnitelmat ja ohjelmat laaditaan ennen lukuvuoden alkua, mutta niitä voidaan tarkistaa lukuvuoden aikana tarvittaessa.

Yhteistyötä oppilaitten ja huoltajien kanssa koordinoi luokanopettaja, jolla tulee olla jatkuva yhteys kaikkien oppilaiden huoltajiin.

Yleisen tuen keskeiset muodot ovat, sen lisäksi, että opetus ja kasvatus on steinerpedagogista, siis erilaiset oppilaat erityisesti huomioon ottavaa, ensinnäkin tukiopetus.

Tukiopetusta annetaan aina kun se mistä tahansa syystä on tarpeen. Tukiopetuksen käytännön muodot voivat vaihdella tarpeen mukaan. Sitä antaa joko luokanopettaja, aineenopettaja tai erityisopettaja.

Tukiopetuksesta esitetään tarkemmin jäljempänä. Tukiopetuksen tarpeen määrittelevät luokkaa opettavat opettajat luokanopettajan kanssa, tarvittaessa erityisopettajan kanssa.

Myös osa-aikaista erityisopetusta eri muodoissaan voidaan antaa yleisen tuen muotona, ellei tilanne edellytä tehostettuun tukeen siirtymistä. Mikäli tarve on vähäinen ja arviolta väliaikainen, voidaan yleisen tuen muotona pitää myös oppimissuunnitelmaa, jolloin kuitenkin on syytä harkita päätöstä tehostetusta tuesta.

Yleiseen tukeen kuuluu myös koulun kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminta, joista Kymenlaakson steinerkoululla on omat toimintasuunnitelmansa.

Yleiseen tukeen kuuluu myös avustajan käyttäminen tarvittaessa, opetuksen eriyttäminen ja joustavat ryhmittelyt, oppilaanohjaus, tarvittavat apuvälineet ja terapiapalvelut. Kaikkeen tukeen kuuluu itsestään selvästi yhteistyö kodin ja koulun välillä.

Tehostettu tuki

Tehostettua tukea annetaan, jos oppilaan tukitarve on jatkuvaa tai edellyttää samanaikaisesti useita tukimuotoja.

Tehostetun tuen tavoitteena on saada oppilaan kyky työskennellä ja oppia sellaiselle tasolle, että hän voi, mikäli se on mahdollista, palata takaisin yleisen tuen piiriin. Tehostetun tuen tavoitteena on myös ehkäistä oppilaalle syntyneiden ongelmien kasvamista ja kumuloitumista. Olennaista on, että oppilas saa sekä oppimisesta, kasvamisesta että suhteestaan maailmaan sellaisia kokemuksia, jotka ovat hänelle palkitsevia ja innostavia.

Oppilaan kanssa työskentelevät opettajat laativat oppilaasta pedagogisen arvion. Arvioon kuuluu selvitys oppilaan aiemmasta oppimisesta, vahvuuksista ja ongelmista, yleisen tuen menetelmien vaikuttavuus tai vaikuttamattomuus sekä suunnitelma tehostetun tuen menetelmiksi, käytännön vastuunjaoksi ja kestoksi.

Tämän arvion perusteella päätetään moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä tehostetun tuen aloittamisesta ja sen toteuttamistavoista.

Ryhmä kootaan kulloisenkin tarpeen mukaan. Siihen kuuluu pedagogista asiantuntemusta, siis luokanopettaja ja muita oppilasta opettavia opettajia, erityisopettaja, koulun vuosirehtori sekä asian laadun mukaan oppilashuollon eri alueiden edustajia kuten terveydenhuollon edustaja, kuraattori, koulupsykologi jne.

Vaikka tukitoimet tai niistä päättävän asiantuntijaryhmän kokoaminen eivät edellytä oppilaan tai huoltajan suostumusta – toisin kuin oppilashuollollisia asioita käsiteltäessä – huoltajien tulee tulla kuulluiksi ja heidän kanssaan tulee tehdä mahdollisimman laajaa yhteistyötä.

Tehostetun tuen päätökseen liitetään oppilaalle tehty *oppimissuunnitelma*. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan vahvuudet ja tuen tarve, tuen tavoitteet ja se, miten tukitoimet toteutetaan. Oppimissuunnitelman laatii sama ryhmä, joka päättää tehostetun tuen aloittamisesta. Sen pohjana on laadittu pedagoginen arvio. Sama koskee myös tehostetun tuen seurantaa, muuttamista ja lopettamista.

Tehostetun tuen menetelmät ovat kaikkia niitä, joita myös yleisessä tuessa käytetään tai voidaan käyttää, mutta tuki on vahvempaa, kohdistuneempaa ja pitkäkestoisempaa. Oppimistavoitteet ovat yleiset. Oppilas saa myös tarvittavaa oppilashuollon tukea.

Tehostetun tuen toimimisen tarkistaminen (vähintään kerran lukuvuodessa) ja lopettaminen tehdään samassa järjestyksessä kuin sen aloittaminen ja oppimissuunnitelman laatiminen.

Erityinen tuki

Mikäli yleisen ja tehostetun tuen ei katsota olevan riittäviä, voidaan tehdä päätös oppilaalle annettavasta erityisestä tuesta. Kymenlaakson steinerkoululla ei ole erityisluokkia. Yksityinen opetuksen järjestäjä ei ole velvollinen tekemään erityisen tuen päätöstä. Mikäli oppilaan tuen tarve edellyttää päätöksen tekemistä eikä Kymenlaakson steinerkoulu sitä tee, oppilaan asuinkunta voi tehdä päätöksen opetuksen järjestäjän esityksestä.

Erityisen tuen tulee olla pitkäjänteistä, ja sen tavoitteena on varmistaa oppilaalle mahdollisuus perusopetuksen jälkeen siirtyä asianmukaisiin jatko-opintoihin.

Erityisen tuen päätöstä varten tehdään pedagoginen selvitys, milloin tehostettu tuki on osoittautunut riittämättömäksi. Lisäksi moniammatillinen ryhmä laatii arvion tehostetun tuen toimimisesta ja ongelmista.

Opetuksen järjestäjä päättää erityisen tuen antamisesta. Sitä varten se kokoaa pedagogisen selvityksen oppilaan opettajilta sekä pyytää moniammatillisen asiantuntijaryhmän näkemyksen oppilaan kokonaistilanteesta ja siitä, miten tehostettu tuki on toiminut, sekä perustelut erityisen tuen tarpeesta. Myös tulee kuulla oppilasta ja hänen huoltajaansa.

Kirjalliseen päätökseen erityisen tuen antamisesta liitetään myös valitusosoitus.

Pedagogisessa selvityksessä tulee ilmetä oppilaan oppimishistoria eri asiaan vaikuttavine puolineen, oppilaan saama tehostettu tuki sekä sen onnistuminen.

Selvityksessä tulee olla myös olla arvio siitä, millaisin tukitoimin oppilaan ongelmia pyritään vähentämään tai rajoittamaan. Näihin tukitoimiin on liityttävä arviot hyvin laaja-alaisista toimista pedagogiikasta oppilaan ympäristöön.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimiseksi on tehtävä arviot siitä, miten oppilas eri oppiaineissa on edistynyt ja millaiset edellytykset hänellä on eri tukitoimien avulla tulevaisuudessa edistyä.

Suunnitelman (HOJKS) laativat yhdessä luokanopettaja, asiaan liittyvät aineenopettajat ja erityisopettaja, kun erityisen tuen päätös on tehty. Suunnitelmassa määritellään oppilaalle tavoitteet edistymisestä oppimisessa ja kehittymisessä, erilaiset pedagogiset menetelmät ja tukitoimet. Aiemmin tehtyä oppimissuunnitelmaa käytetään suunnitelman pohjana. Oppilaan huoltajan kanssa keskustellaan HOJKS:n laatimisesta samoin kuin pedagogisen selvityksen laatimisesta. Huoltajan näkemykset tulee ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon. Huoltajan kanssa pyritään sopimaan yhteistyöstä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Erityisen tuen tarve tarkistetaan vuosittain, sen käytännön toimivuus tarvittaessa. Erityisesti se on tarkistettava ennen 3. luokalle ja yläasteelle siirtymistä. Päätös erityisen tuen (samoin kuin tehostetun tuen) lopettamisesta tehdään samassa järjestyksessä kuin päätös aloittamisesta.

Oppimäärän yksilöllistäminen määrätään erityisen tuen päätöksessä osana erityistä tukea. Ainetta opettava opettaja, luokanopettaja ja erityisopettaja sekä muu mahdollinen opettaja tai ammatillinen

toimija, joka on ennen päätöstä opettanut tai tukenut oppilasta kyseessä olevaan aineeseen liittyen, laativat ehdotuksen oppimäärän yksilöllistämisestä. Ehdotuksen perusteella ja oppilaan huoltajaa kuultuaan asiantuntijaryhmä päättää asiasta.

Pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämisestä päättäminen ei tule kyseeseen Kymenlaakson steinerkoulussa.

Koulussa voi opiskella oppilas, jolle on päätetty pidennetty oppivelvollisuus, jos voidaan arvioida, että koulun mahdollisuudet takaavat oppilaalle parhaan mahdollisen oppimis- ja kasvumahdollisuuden. Ellei se näytä mahdolliselta, oppilas ohjataan muuhun kouluun. Oppilaan opetus järjestetään käytännössä oppilaan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan. Järjestelyjä varten perustetaan oppilaan tullessa kouluun laaja-alainen asiantuntijaryhmä, joka toimii samoin periaattein kuin tehostettua tai erityistä tukea varten perustettu ryhmä. Ryhmä arvioi ja päättää, millaisen tuen piirissä oppilas opiskelee. Ellei päätöstä voida tehdä oppilaan aiemman historian perusteella, se tehdään oppilaan koulussa opiskeleman ensimmäisen lukukauden aikana.

Esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen edustajien kanssa arvioidaan oppilaan vahvuuksia ja ongelmia oppilaan tullessa kouluun ja tarvittaessa myöhemmin. Pyydetään lausunnot kaikilta oppilasta tukeneilta tahoilta, myös huoltajien kanssa keskustellaan perusteellisesti.

Luokanopettaja on steinerkoulun tapaan välittömästi käytännön *vastuussa* oppilaasta. Pidennetyn oppivelvollisuuden mukaan opiskelevan oppilaan edistymisestä luokanopettajan tulee jatkuvasti keskustella sekä muiden oppilasta opettavien opettajien että erityisopettajan kanssa. Hänen tulee raportoida vuosirehtorin johtamaa opettajakuntaa henkilösuojalain edellyttämissä puitteissa kaikesta oppilaaseen liittyvästä, mikä on muiden opettajien tarpeellista tietää. Jos oppilas on yleisen tuen piirissä, luokanopettaja on vastuussa siitä, että toimenpiteet tehostettuun tukeen siirtymisestä (myöhemmin mahdollisesti erityiseen tukeen) aloitetaan välittömästi, mikäli siihen on tarvetta. Opetuksen järjestäjä on vuosirehtorin johdolla vastuussa siitä, että luokanopettaja toimii oman vastuunsa mukaan ja että kaikista tarvittavista tukitoimista päätetään ajoissa ja asianmukaisesti.

Yhteistyötä oppilaan kanssa tehdään aina hänen ikäkautensa ja muiden edellytystensä puitteissa. Huoltajan kanssa tehdään yhteistyötä kaikessa arjen toiminnassa sekä suunnitelmia ja päätöksiä tehtäessä. Yhteistyöstä vastaa ja sitä hoitaa pääasiassa luokanopettaja, ellei esimerkiksi asiantuntijaryhmän ja opettajakunnan puitteissa muuta sovita.

Pidennetyn oppivelvollisuuden mukaan opiskeleva oppilas pyritään pitämään samoissa oppimisryhmissä muiden kanssa ja hänen oppiaineensa eriytetään tai yhdistetään samoin kuin muiden, ellei muuhun ole tarvetta.

Tässä suunnitelmassa kuvataan tarkemmin toiminta-alueisiin kuuluvat tavoitteet ja sisällöt, joiden tulee aina vastata oppilaan ajankohtaisia yksilöllisiä tarpeita.

Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot kuvataan tämän opetussuunnitelman asianomaisissa kohdissa. Niissä kuvataan niin tarkkaan kuin se todellisen elämän suhteen on etukäteen mahdollista käytännön järjestelyt, yhteistyö ja työnjako. Samoin niissä, kuten useissa muissakin tämän opetussuunnitelman kohdissa, kuvataan tiedottaminen oppilaalle ja huoltajalle sekä näiden kanssa tehtävä yhteistyö.

Tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut palvelut ja apuvälineet

Kymenlaakson steinerkoulussa järjestettävien tukimuotojen (yleinen, tehostettu ja osa-aikainen erityisopetus) palvelut ja apuvälineet järjestetään oppilaille. Yksityinen opetuksenjärjestäjä ei ole

velvollinen tekemään erityisen tuen päätöstä, mutta mikäli opetuksen järjestäjä tekee erityisen tuen päätöksen, hankitaan päätöksen mukaiset palvelut ja apuvälineet.

Palveluiden, tarvikkeiden tai välineiden tarpeen havaitsemisesta on vastuussa jokainen opettaja, ennen kaikkea luokanopettaja, ellei tarvetta ole määritelty jo oppilaan tullessa oppilaaksi. Mikäli tarve voidaan määritellä yksiselitteisesti, opettajakunta pyytää siihen taloudelliselta johtokunnalta tarvittavat resurssit. Jos tarpeen määrittelyssä tarvitaan apua, luokanopettaja keskustelee asiasta erityisopettajan tai terveydenhoitajan tai muun asiantuntijan kanssa. Tarvittaessa perustetaan asiantuntijaryhmä.

8. Oppilashuolto

”Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä[45].

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus[46].

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää[47]. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.[48] Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7[49].

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus[50]. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.[51] Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

45 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.
46 YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989
47 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.
48 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.
49 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §
50 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.
51 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.[52] Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut[53]. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla[54]. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa[55].

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja[56]. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia[57].

Oppilashuoltoryhmät [58]

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

52 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.
53 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.
54 Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.
55 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §
56 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.
57 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §
58 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1 – 4 mom.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu[59]. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.[60] Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä[61]. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön[62]. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä[63]. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.[64]

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa[65]. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

59 Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013
60 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.
61 Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)
62 Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)
63 Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)
64 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)
65 Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa[66]. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen[67]. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti[68]. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.[69] Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta[70].

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat: [71]

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

66 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.
67 Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.
68 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.
69 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.
70 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.
71 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu[72].

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.[73]

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.[74]

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi[75]. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot[76]. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta[77]. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.[78]

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja

72 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.
73 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.
74 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
75 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.
76 Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)
77 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 3 mom.
78 Perusopetuslaki 40 § 4 mom.(1288/2013)

terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa[79]. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.[80] Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus[81]
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta[82]
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma[83].

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.” (POPS)

8.5. Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Kymenlaakson steinerkoulun oppilashuollon *tavoite* on luoda koulunkäynnille mahdollisimman hyvät yleiset puitteet ulkoisesta ympäristöstä kiinnostavaan opetukseen ja vastuulliseen kasvatukseen sekä löytää tarkoituksenmukainen apu yksittäisten oppilaiden ongelmiin.

Kymenlaakson steinerkoulun oppilashuollon *toimintatavat* käyvät ilmi seuraavasta samoin kuin liitteenä olevasta oppilashuoltosuunnitelmasta. Ne ovat sen mukaiset, mitä opetussuunnitelmien perusteet edellyttävät. Yksityisen koulun suhde kunnalliseen oppilashuoltoon on hallinnollisesti osittain erilainen kuin kunnallisen peruskoulun, mutta Kymenlaakson steinerkoulun ja kunnan viranomaisten yhteistyön pohjalla koulun oppilailla on samat oppilashuollon palvelut kuin kunnan peruskoulujen oppilailla.

Toimintatapoihin kuuluu myös steinerkoulun opettajan, varsinkin luokanopettajan, suuri vastuu oppilaista. Opettajan tulee aina tarvittaessa käyttää monialaisia oppilashuollollisia palveluja. Joidenkin ongelmien hoitaminen edellyttää sellaista erityisosaamista, jota opettajalla ei yleensä ole. Usein ongelmien hoitaminen edellyttää myös yhteisiä keskusteluja eri toimijoiden välillä. Kuitenkin (luokan)opettajan tulee ymmärtää, että hän itse on päivittäin lapsen kanssa eniten kosketuksissa oleva aikuinen. Sellaista vastuuta, jonka hän itse parhaiten kykenee kantamaan, hänen ei pidä siirtää muille.

Oppilashuollon osuus opetussuunnitelmassa on laadittu yhteistyössä kaupungin terveydenhuollon ja oppilashuollon edustajien kanssa. Näkemyksensä ovat saaneet esittää myös oppilaat ja heidän huoltajansa. Koululla on myös koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma, joka on laadittu ennen tämän opetussuunnitelman viimeistelyä, mutta joka noudattaa samoja määräyksiä (liite).

79 Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)
80 Perusopetuslaki 47 a § 1 ja 3 mom. (1267/2013)
81 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.
82 Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)
83 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

Oppilaasta kokonaisvaltaisesti huolehtiminen – osaltaan oppilashuolto – on perinteisesti keskeinen osa steinerkoulun, myös Kymenlaakson steinerkoulun, toimintaa. Se osittain sisältyy koulun kasvatus- ja opetustyöhön, osittain liittyy siihen saumattomasti.

Oppilashuoltotyö huolehtii oppilaan ruumiillisesta, sielullisesta ja yhteisöllisestä hyvinvoinnista, mitkä ovat myös edellytyksiä sille, että oppilas voi oppia ja kehittyä hänelle parhaalla tavalla. Oppilashuolto sisältyy maksuttomaan perusopetukseen sekä yleisenä että oppilaskohtaisena.

Oppilashuoltotyötä tehdään yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Se on luottamuksellista ja kunnioittavaa ja pitää aina lapsen edun ensisijaisena.

Vaikka tämä opetussuunnitelma samoin kuin oppilashuoltosuunnitelma koskevat vain yhtä koulua, seuraavassa esitetään pääkohdat siitä, mitä oppilashuoltosuunnitelmaan tulee kuulua, koska oppilashuoltosuunnitelmaa saattaa olla tarve kehittää opetussuunnitelmaa useammin.

Oppilashuoltosuunnitelma

Kymenlaakso steinerkoulun oppilashuoltosuunnitelma on yhden koulun suunnitelma. Sen tulee kuitenkin olla keskeisiltä osiltaan yhdenmukainen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä paikallisen oppilashuolto-organisaation toiminnan kanssa.

Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat palvelut

Kymenlaakson steinerkoulu saa osan oppilashuollon palveluista Kouvolan kaupungilta. Näitä ovat terveydenhuolto, koulupsykologin ja -kuraattorin palvelut sekä lastensuojelu. Kunnallisten palvelujen resurssit eivät ole Kymenlaakson steinerkoulun päätettävissä. Ne ovat nykyään riittävät. Koulun oma henkilöstö antaa niin paljon palveluja kuin se on tarpeen.

Yleisen oppilashuollon tarve on melko pysyvä. Yksilöllisen oppilashuollon tarve vaihtelee enemmän. Kouluun tulee jatkuvasti oppilaita, joiden koulunkäynti on muualla käynyt vaikeaksi tai mahdottomaksi. Nämä oppilaat tarvitsevat yleensä oppilashuollon palveluita ainakin aluksi. Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän tehtävänä on määrittää yksilöllisen oppilashuollon tarve ennen alkavaa lukuvuotta ja tiedottaa siitä kunnallisen oppilashuollon järjestäjille.

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan myös, miten oppilashuollon palvelut järjestetään. Tähän kuvaukseen kuuluu luonnollisesti työnjako ja vastuunjako sekä yhteistyön mallit.

Samoin suunnitelmassa kuvataan, miten palvelut kohdennetaan. Kohdentamisessa tulee ensisijaisena olla oppilaiden tarpeet.

Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan, miten yhteisöllinen oppilashuolto järjestetään ja miten huolehditaan terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisestä, samoin se, millaisella yhteistyöllä tarkastetaan näihin vaikuttavien asioiden toiminta.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat kuvataan oppilashuoltosuunnitelmassa, samoin se, miten tehdään yhteistyötä muiden oppilashuollossa toimivien tai sitä edistävien tahojen kanssa.

Kuvataan yhteistyö oppilaan ohjauksessa, siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa siltä

osin kuin ne tehtävät eivät kuulu pelkästään pedagogiseen osaamiseen. Sama koskee terveystiedon opetuksen yhteistyötä terveysneuvonnan kassa.

Yhteisölliseen oppilashuoltoon kuuluvat myös koulun järjestyssäännöt, jotka siksi kuuluvat myös oppilashuoltosuunnitelmaan.

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan myös menettelyt poissaolojen seuraamisessa, niihin puuttumisessa ja niistä ilmoittamisessa.

Oppilashuoltosuunnitelmassa tulee olla kuvaus tapaturmien ehkäisemisestä, ensiavun järjestämisestä ja hoitoonohjauksesta. Samoin siinä on kuvattava, miten ehkäistään tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttöä ja miten käyttöön puututaan.

Suunnitelmassa kuvataan, miten turvallisuudesta huolehditaan kuljetusten odotusaikoina. Toistaiseksi itse kuljetukset ovat huoltajien vastuulla.

Väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojaaminen oppilashuoltosuunnitelmassa

Suunnitelmassa otetaan huomioon kaikkien koulussa toimivien väliset yhteydet. Siinä kuvataan, miten ehkäistään väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää ja miten sellaiseen puututaan. Kuvataan, miten ehkäisyä ja jälkihoitoa toteutetaan koko yhteisössä, ryhmissä ja yksilöiden kohdalla.

Kuvataan, miten annetaan yksilöllistä tukea, tarvittavaa hoitoa tai muita toimenpiteitä kaikkien osapuolten kohdalla. Käsitellään aina sekä tekijän että uhrin osuus, riippumatta siitä, miten selvästi roolit on määriteltävissä.

Suunnitelmassa kuvataan yhteistyö huoltajien ja eri viranomaisten kanssa, samoin se, miten suunnitelma tehdään tutuksi kaikille osapuolille.

Kuvataan menettelyt, miten suunnitelman toimivuutta ja toteutumista arvioidaan ja miten sitä tarvittaessa kehitetään.

Äkillisissä kriiseissä sekä vaara- ja uhkatilanteissa toimiminen

Tähän liittyvä kriisisuunnitelma käsitellään asianomaisten viranomaisten kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan, miten pyritään ehkäisemään kriisitilanteita ja miten niihin varaudutaan, samoin toiminta sellaisen sattuessa.

Toiminnan kuvaamiseen liittyy sen määrittely, mikä on työnjako ja yhteistyö kriisitilanteissa, samoin johtaminen tilanteessa ja sellaisiin varauduttaessa. Samoin toiminnan kuvaamiseen sisältyy viestinnän ja tiedottamisen määrittely.

Suunnitelmassa kuvataan psykologisen ja sosiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen.

Määritellään toimintavalmiuksien harjoittelu.

Suunnitelmasta tiedottaminen, sen arviointi ja kehittäminen kuvataan samoin kuin edellisen kohdan ja koko suunnitelman osalta.

Yksilökohtainen oppilashuolto koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa

Suunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen.

Siinä kuvataan yhteistyö kouluterveydenhuollon kanssa laajoissa terveystarkastuksissa sekä yksittäisten oppilaiden tarpeisiin vastaaminen hoidon, lääkityksen ja ruokavalion osalta.

Kuvataan yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen ja sairaalaopetuksen yhteydessä, samoin tuki kurinpitorangaistusten yhteydessä ja silloin, kun oppilaalta on evätty opetukseen osallistuminen.

Kuvataan yksittäistä oppilasta koskevan asiantuntijaryhmän kokoaminen ja siihen suostumuksen hankkiminen huoltajalta, samoin ryhmän menettelytavat.

Kuvataan, miten laaditaan ja säilytetään oppilashuoltokertomukset ja miten niitä voidaan käyttää.

Suunnitelmassa kuvataan yhteistyö eri tahojen kanssa, oli kyse sairaanhoidosta, poliisista, nuorisotoimesta tai lastensuojelusta ja muusta vastaavasta tahosta, jonka mahdollisuuksia voidaan käyttää oppilaan kehityksen auttamiseksi.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa oppilashuoltosuunnitelman toteutumista. Suunnitelmassa kuvataan, miten seurannan vastuunjako toteutetaan. Tietojen kokoamista ja käyttöä kuvataan myös, vaikka se yhden varsin pienen koulun puitteissa ei merkitsekään suurta tilastollista aineistoa.

Oppilashuollosta ja sen toteutumisesta tiedotetaan keskeiset asiat huoltajille, eri yhteistyötahoille sekä oppilaille heidän ikänsä ja vastaanottokykynsä edellyttämällä tavalla.

Oppilashuoltoryhmät

Kymenlaakson steinerkoulu on opetuksen järjestäjä vain yhdelle koululle. Siten oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän tehtävät ovat suurelta osin päällekkäiset.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän asettaa ja sitä johtamaan valitsee henkilöt koulun kannatusyhdistyksen johtokunta neuvoteltuaan asiasta opettajakunnan kanssa. Oppilashuoltoryhmään kuuluu opettajakunnan valitsemat opetushenkilöstön jäsenet, koulukuraattori, -terveydenhoitaja ja -psykologi sekä kaksi johtokunnan valitsemaa jäsentä opetuksen taloudellisen järjestäjän edustajina.

Tämä koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa Kymenlaakson steinerkoulun oppilashuollon suunnittelusta tämän opetussuunnitelman puitteissa sekä oppilashuollon jatkuvasta kehittämisestä. Ryhmän tehtävänä on myös arvioida oppilashuollon toteutumista. Työn päämääränä on huolehtia kouluyhteisön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edellytyksistä kaikilla tasoilla.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän kaikkien jäsenten velvollisuus on aktiivisesti seurata päämäärien toteutumista ja ryhtyä toimeen, kun epäkohtia esiintyy. Käytännön koulutyön osalta erityinen vastuu on lisäksi opettajakunnalla, joka viikoittaisissa kokouksissa muun lisäksi arvioi oppilashuollon piiriin kuuluvien asioiden toimivuutta.

Oppilashuollon ohjausryhmänä toimii *koulukohtainen oppilashuoltoryhmä*. Ohjausryhmän tehtävänä on luoda yleiset puitteet koulun oppilashuoltotyölle ja myös arvioida tällä tasolla työn onnistumista.

Ohjausryhmän on myös pidettävä yhteyttä kunnan oppilashuolto-organisaatioon ja varmistettava, että Kymenlaakson steinerkoulun oppilashuolto on linjassa kunnan hyvinvointisuunnitelman ja oppilashuoltotyön kanssa.

Sekä koulukohtainen oppilashuoltoryhmä että oppilashuollon ohjausryhmä voivat kuulla asiantuntijoita työnsä tueksi.

Asiantuntijaryhmä kootaan, kun yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tilanne sitä edellyttää. Ryhmän pyytää koolle opetushenkilöstön edustaja tai opettajakunta tai sosiaali- tai terveystoimen edustaja. Kokoonpano riippuu käsiteltävänä olevasta asiasta, samoin vastuuhenkilö, jonka ryhmä valitsee.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen, muiden yhteistyötahojen osallisuus ryhmän jäseninä tai oppilaan läheisten osallistuminen ryhmän työhön edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

”Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin[84].

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan alaluvussa 7.3.2.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.[85]

9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa

84 Suomen perustuslaki (731/1999) 17 §
85 Perusopetuslaki 10 § 1 mom. (1288/1999)

pääosin saamen kielellä[86]. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

9.2. Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

9.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä[87]. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä[88]. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

86 Perusopetuslaki 10 § 2 mom.
87 Perusopetuslaki 10 § 2 mom.
88 Hallituksen esitys eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 86/1997

9.4. Muut monikieliset oppilaat

> Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.
> Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.
> Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[89]. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).
> Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.” (POPS)

Kymenlaakson steinerkoulun opetuskieli on suomi. Oppilaan äidinkieli voi olla muu kuin suomi, jos hän kohtuudella ja tulkkauksen avulla voi opiskella suomenkielisessä ryhmässä. Jos oppilas tarvitsee tulkkausta, hänelle järjestetään se. Mikäli jonkin kielen kohdalla oppilaan täysipainoinen opetus nähtäisiin mahdottomaksi, oppilasta tuettaisiin löytämään hänelle sopivampi oppimisympäristö kunnan kouluista.

Oppilaalle, jonka äidinkieli on muu kuin suomi ja jonka tarkoituksena on asua Suomessa muuten kuin lyhytaikaisesti, annetaan suomen kielessä tukiopetusta kouluaikana tai sen ulkopuolella.

Jos oppilaan äidinkieli ja kulttuuritausta on muu kuin suomi ja suomalaisuus, tilannetta ei lähestytä ongelmana vaan kaikkia hyödyttävänä ja mielenkiintoisena tilanteena. Oppilaalle annetaan tilaisuus kertoa kulttuuristaan ja vertailla sitä muiden kulttuuriin. Hänen kieltään kuunnellaan ja vertaillaan sekä suomeen että muihin koulussa opetettaviin kieliin.

Oppilaan oman kielen säilymistä elävänä tuetaan mahdollisuuksien mukaan, jos se on tarpeen. Samalla kuitenkin huolehditaan siitä, että oppilaan suomi kehittyy riittävän hyväksi sekä koulua että muuta elämää varten. Oppilaan kieli- tai kulttuuri-identiteetin valintaan ei sinänsä puututa. Hän tekee sen itsenäisesti omista lähtökohdistaan. Oppilaan tekemää valintaa kunnioitetaan ja tuetaan. Tukeminen merkitsee ennen kaikkea siitä huolehtimista, että oppilas ei saa enempää eikä vähempää arvostusta kuin muut, toisenlaisen identiteetin omaksuneet. Koska koulu ympäristöineen kuuluu tiettyyn kulttuuriseen ja kielelliseen laatuun, tuodaan eri aineiden opetuksessa, kouluruokailussa ja eri tilaisuuksissa mahdollisuuksien mukaan elementtejä erityisesti niistä kulttuureista, joista koulussa on oppilaita.

89 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 § 2 mom.

Ylipäätään paikallisista lähtökodista kehitetään ymmärrystä ja kunnioitusta inhimillisen elämän monimuotoisuuteen.

Oppimissuunnitelma voidaan tehdä kenelle tahansa oppilaalle, kulttuurista tai kielestä riippumatta, jonka opiskelu ja koulunkäynti sellaisesta arvion mukaan hyötyy. Oppimissuunnitelmassa arvioidaan oppilaan kielellinen kehitys ja päätetään sen edellyttämästä opiskelusta ja tukitoimista; samoin tehdään muidenkin aineiden osalta. Jo ennen oppimissuunnitelman laatimista mutta myös sitä laadittaessa tehdään kiinteää yhteistyötä huoltajan kanssa. Maahanmuuttajan kotouttamissuunnitelmaan ja varsinkin sen toteutumiseen tutustutaan viimeistään oppimissuunnitelmaa laadittaessa ja mukautetaan suunnitelma sen kanssa. Oppimissuunnitelma perustuu aina ainutkertaisen ihmisyksilön, oppilaan, ainutkertaiseen tilanteeseen, joka ei noudata etukäteen tehtyjä suunnitelmia. Steinerkoulussa opettajan velvollisuus on huolehtia kaikista oppilaista kaikissa tilanteissa joko itse tai yhteistyössä muiden kanssa.

10. Kaksikielinen opetus

”Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä. [90]

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan[91]. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti[92]. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.
Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.
Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkäntähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen

90 Perusopetuslaki 10 §
91 Perusopetuslaki 12 §
92 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 §

tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielelle/kohdekielelle asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa[93]. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuella.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielinen käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

93 Opetushallituksen määräys 25/011/2005

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.
Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3-4 noin 70% ja vuosiluokilla 5-9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.
Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin

opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.
Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1-2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä *kohdekieli*.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja

kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

10.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Kymenlaakson steinerkoulu ei tarjoa kaksikielistä opetusta opetussuunnitelmien perusteiden tarkoittamassa mielessä.

11. Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus

11.1. Opetuksen järjestämisen periaatteet

Kymenlaakson steinerkoulu pyrkii olemaan steinerkoulu ja toteuttamaan kasvatuksessaan, opetuksessaan ja hallinnossaan steinerpedagogiikassa toimiviksi koettuja menetelmiä. Koulu noudattaa perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden määräyksiä. Kymenlaakson steinerkoulun keskeisiä periaatteita on se, että oppilaita ei pyritä sitouttamaan mihinkään filosofiseen, poliittiseen, uskonnolliseen, tieteelliseen tai muuhun näkemykseen tai ajattelutapaan. Näihin ajattelutapoihin kuuluvat myös steinerpedagoginen ajattelutapa sekä opetussuunnitelmien perusteiden ajattelutapa. Tietenkin on voi olla vain pyrkimys, että opetustavan tai yksittäisen opettajan tai edes ihmisen laatiman opetuskoneen sisältämä arvo- ja ajattelumaailma ei vaikuttaisi oppilaisiin. Vaikutusta voi kuitenkin torjua sillä steinerkoulun opettajille kuuluvalla velvoitteella, että tällaisia vaikutuksia on jatkuvasti pyrittävä omassa työssään huomaamaan. Koulu pyrkii oppilaidensa arvomaailman kehittymisessä kunnioittavaan kyseenalaistamiseen.

11.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Kymenlaakson steinerkoulu pyrkii saavuttamaan ne yleiset tavoitteet, jotka varsin kattavasti on lueteltu opetussuunnitelmien perusteissa. Se pyrkii saavuttamaan ne steinerpedagogisesti. Opetussuunnitelmassa ei voi kuvata steinerpedagogiikkaa niin perusteellisesti, että sitä tuntematon voisi saada käytännön työstä todellista käsitystä. Seuraavassa esitetään kuitenkin muutamia

pedagogisia periaatteita ja ratkaisuja, jotka, vaikka eivät pyrikään täydentämään opetussuunnitelman perusteiden linjauksia, antavat kuvaa steinerkoulun toiminnasta.

Kymenlaakson steinerkoulun keskeinen *periaate* on, että se on yhteisöllinen yksilöiden koulu. Jokainen yksilö ei voi täydellisesti saavuttaa kaikkia niitä tavoitteita, joita ihmiselle voidaan teoreettisesti asettaa. Jokaisella oppilaalla on kuitenkin oikeus kehittyä juuri niiden kykyjen ja ongelmien puitteissa, joita hänellä on. Kykyjä pyritään kehittämään ja ongelmia poistamaan, mutta yksilöllisyyttä ei tule millään tavalla laimentaa.

Lapsuus ja nuoruus ovat tietenkin arvokkaita elämänvaiheita sinänsä, kuten opetussuunnitelmien perusteissakin esitetään. Osa niiden arvoa on kuitenkin se, että niiden aikana valmistutaan aikuisuuteen, joka myös eri kausineen on arvo sinänsä. Siksi on tärkeää, että lapsuudessa ja nuoruudessa pyritään kehittämään yksilön omia mahdollisuuksia ajatella ja toimia maailmassa. Erityisesti pyritään välttämään sitä melko yleistä kehitystä, että lapsena itsestään selvä kiinnostus maailmaa kohtaan kouluvuosien aikana sammuu.

Yhteisöllinen yksilöllisyys merkitsee sitä, että yksilöllisyyteen liittyy aina vastuu. Vastuun tulee ilmetä myös käytännössä,mikä edellyttää paitsi tietoa myös terveesti kehittynyttä tunne-elämää.

Tämä edellä varsin lyhyesti ilmaistu periaatekokonaisuus ilmenee *käytännön toimintakulttuurissa, työtavoissa ja opetuksessa* mm. seuraavasti:

- Kymenlaakson steinerkoulussa luokanopettajalla on hyvin laaja vastuu oppilaista. Hänen tulee selvittää oppilaansa taustat, vahvuudet, ongelmat, kiinnostuksen jne. Tässä luokanopettaja tekee yhteistyötä huoltajien kanssa, joiden tukena hänen myös tulee toimia mahdollisuuksiensa mukaan. Luokanopettajan tulee myös päivittäin seuraavan päivän opetusta valmistaessaan pohtia jokaisen oppilaansa tilannetta kuluneena päivänä. Kokonaisuutena luokanopettajan ja opettajakunnan vastuulla, tarvittaessa oppilashuollon avulla, on varmistaa, että yksikään koulun oppilas ei syrjäydy.
- Kymenlaakson steinerkoulussa ei ole valmiita oppikirjoja. (Päättöluokalla niitä voidaan joissakin aineissa muun opetuksen lisänä käyttää helpottamaan oppilaiden siirtymistä toisen asteen opetukseen.) Tämä on merkityksellistä suoraan oppilaalle, mutta se myös merkitsee sitä, että opettajan tulee itse valmistaa opetusaineisto ja opetustapa juuri kyseistä luokkaa ja sen tilannetta samoin kuin yksittäisten oppilaiden erilaisia tarpeita ja mahdollisuuksia vastaavaksi.
- Oppilasarviointi on sanallista paitsi 8. ja 9. luokalla. Sanallisessa arvioinnissa oppilasta voidaan sekä kannustaa ja ohjata että kuvata hänen ongelmia. Siinä voidaan myös antaa oppilaalle riittävä käsitys hänen oppisensa tasosta. Sanallisten arviointien pohjalta ei kuitenkaan synny oppilaiden välille kateuteen perustuvaa kilpailua, eikä sanallinen arviointi toimi numeroarvioinnin tapaan sellaisena motiivina, joka ohjaisi oppilaan kiinnostusta asian oppisesta mahdollisesti tulossa olevaan palkintoon.
- Kymenlaakson steinerkoulussa tulee pyrkiä vahvaan yhteistyöhön. Tämä merkitsee yhteistyötä ja vastuuta opettajien ja huoltajien välillä sekä oppilaiden välillä myös luokkarajojen yli.
- Kaikkien aineiden opetuksessa pyritään tasapainottamaan teoreettinen, taiteellinen ja toiminnallinen työ. Alemmilla luokilla teoreettinen työ on vähäisempää, ylemmillä luokilla sen

osuus kasvaa. Yksittäisten oppilaiden kohdalla painotusta voidaan säätää sen mukaan, mitä oppilas tarvitsee ja mihin hän on kykenevä. Taiteellisen ja toiminnallisen osuuden liittäminen kaikkeen opetukseen lisää useimmilla oppilailla motivaatiota. Se antaa myös maailmasta kokonaisvaltaisemman kokemuksen kuin vain teoreettisesti painottunut opetus. Taiteellinen opetus kehittää oppilaan tunne-elämää. Tunne-elämä saa siitä ravintoa luomaan ihmisen elämästä tyydyttävää. Sen avulla pyritään myös kehittämään 'objektiivista' tunne-elämää, arviointikykyä.

- Kymenlaakson steinerkoulun kieliohjelmaan kuuluu kahden vieraan kielen (A1 ja A2) opetus ensimmäiseltä luokalta alkaen. Ohjelma on taloudellisesti raskas ja vaatii paljon yhteistyötä, mutta se on, kuten nykyään jo melko yleisesti tiedetään, oppilaiden kielten oppimiselle hyödyllinen.
- Oppimiskokonaisuuksista on esitetty esimerkkejä toisaalla tässä opetussuunnitelmassa. Yksittäisillä opetuskokonaisuuksilla on tietenkin tärkeä merkityksensä. Olennaisempaa on se, miten oppikirjoista vapaa opettaja voi yhdistää maailman mielekkäitä kokonaisuuksia kaikissa oppiaineissa. Yhdistäminen vie aikaa itse aineen opetukselta, mutta sen yleensä korvaa oppilaiden motivaation lisääntyminen.

Kuten edellä on sanottu, tässä voidaan kuvata vain viitteellisesti steinerkoulun toimintaa. Steinerpedagogisia ratkaisuja on pyritty avaamaan myös muissa tämän opetussuunnitelman kohdissa.

12. Valinnaisuus perusopetuksessa

”Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7−9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.
Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.[94] Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.
Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle[95].

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.
Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielelle varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.” (POPS)

12.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Taito- ja taideaineiden (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) tunnit jaetaan siten kuin tuntijakotaulukossa esitetään. Niiden opetussuunnitelmien kuvauksessa on otettu huomioon tämä jako.

Valinnaisia aineita ovat muutoin eurytmia ja venäjä (A2 ja B2), joista eurytmia on kaikille steinerkouluille ominainen ja venäjä siinä mielessä, että steinerkoulut aloittavat kahden pitkän kielen opetuksen ensimmäiseltä luokalta.

Eurytmian ja venäjän opetussuunnitelmat ovat luvuissa 13 ja 14, niiden tuntimäärät tuntijakotaulukossa.

94 Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §
95 Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

13. Vuosiluokat 1-2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

”Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioon ottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeätä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.
On tärkeätä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisyys sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.
Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille

annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.
Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.
Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämisessä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.
Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.
Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.
Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien

sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.
Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.
Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.
Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tvt) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tvt:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.” (POPS)

13.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Oppilaiden siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen

Suuri osa Kymenlaakson steinerkoulun ensimmäisen luokan oppilaista tulee paikallisista steinerpedagogisista esikouluista. Näiden kanssa koulu tekee jatkuvaa yhteistyötä, ja näiden kanssa suunnitelmat, oppimisympäristöt ja käytännöt ovat kumpaankin suuntaan selkeästi tiedossa. Osa lapsista tulee muista esikouluista. Siksi Kymenlaakson steinerkoulun opettajat tutustuvat niiden

vastaavaan käytäntöön. Samoin koulu kertoo niille omasta toiminnastaan.

Olennaisempaa kuin suunnitelmat ja ympäristöt on kuitenkin jokainen yksittäinen lapsi. Kevätlukukaudella ennen uuden ensimmäisen luokan aloittamista lapsille ja huoltajille järjestetään tutustumispäivä koulussa. Tämä tilaisuus on yhteinen. Lisäksi ensimmäisen luokan opettaja tutustuu jokaiseen yksittäiseen oppilaaseen, tämän huoltajiin, esiopetukseen ja varhaiskasvatukseen sekä lapsen koko varhaishistoriaan tarpeellisilta osin.

Opettaja valmistautuu kaikkiin niihin mahdollisiin ongelmiin, joita tällä etukäteen tutustumisella voidaan olettaa ilmenevän, ja luo suunnitelmat niiden voittamiseksi.

Etukäteen suunnittelemalla ei voi inhimillisessä elämässä valmistautua kaikkeen. Tehdyt suunnitelmat eivät saa olla esteinä havaita oppilaan todellisia mahdollisuuksia tai ongelmia. Ensimmäisen luokan opettajan keskeisenä tehtävänä on kasvatuksen ja opetuksen lisäksi oppia tuntemaan jokainen oppilas mahdollisimman hyvin. Koulun tulee antaa siihen mahdollisuus esimerkiksi niin, että ensimmäisen luokan opettajaa ei rasiteta ylimääräisillä yhteisillä tehtävillä, vaan hänelle annetaan aikaa mm. vierailla kaikkien oppilaidensa kodeissa ja muutenkin pitää tiiviisti yhteyttä huoltajiin.

Opettajalla on myös aina yksi tai useampi häntä tukeva opettaja erityisesti silloin, kun kyseessä on aloitteleva opettaja. Ensimmäisen luokan opettaja myös esittelee sekä opetustaan että luokkansa oppilaita viikoittaisissa opettajakokouksissa. Näissä tuodaan esiin kaikki sellainen, mitä muiden opettajien on tarpeen tietää uusista oppilaista. Samoin opettaja saa opettajakunnalta neuvoja ja tukea oppilaiden kanssa työskentelyyn. Yksilöllisen oppilashuollon piiriin kuuluvia tai muutoin erityisesti salassa pidettäviä asioita ei näissä yhteyksissä käsitellä.

Luokanopettaja, tarvittaessa opettajakunnan avulla, tutustuttaa kaikki luokalla opetusta antavat aineenopettajat jokaiseen oppilaaseen ja tämän mahdollisiin erityistarpeisiin. Samoin menetellään iltapäivä- ja kerhotoiminnan ohjaajien kanssa.

Oppilaiden mahdollinen tuen tarve käsitellään, ja tukea annetaan viivyttelemättä.

Luokanopettaja on päävastuussa luokan käytännön työstä. Häntä ohjaa ja tukee vuosirehtorin johtama opettajakunta. Yhteistyö kunnallisen kouluterveydenhuollon kanssa alkaa kouluun tulevien oppilaiden ja koulun välillä heti ensimmäisen luokan alkaessa.

Vuosiluokkakokonaisuuden erityispiirteistä samoin kuin *laaja-alaisen osaamisen tavoitteista* on opetussuunnitelmien perusteissa riittävän laaja ja yleinen kuvaus. Kymenlaakson steinerkoulu ei lisää siihen mitään. Suunnitelmissa esitettyjä tavoitteita pyritään saavuttamaan steinerpedagogisen kasvatuksen ja opetuksen avulla. Tavoitteiden toteutumista seuraa koko koulun osalta vuosirehtorin johtama opettajakunta. Välitön käytännön seuranta kuuluu tietenkin luokanopettajan velvollisuuksiin. Omien lastensa osalta huoltajat seuraavat omien tavoitteidensa toteutumista. Jatkuvan ja kiinteän yhteistyön kautta huoltajien näkemykset tulevat opettajien tietoon.

Kustakin *oppiaineesta* ja niihin liittyvistä tavoitteista on kuvaus seuraavassa.

13.4. Oppiaineet vuosiluokilla 1-2

13.4.1 Äidinkieli (suomi) ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan ihmisyyteen kasvua. Tämän tehtävän saavuttamista oppiaine äidinkieli ja kirjallisuus tukee ja edistää mm. kehittämällä oppilaan

kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja. Perusopetussuunnitelman perusteiden mukaan äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto – ja kulttuuriaine.

Kymenlaakson steinerkoulu yhtyy käsitykseen ja korostaa, että ihmisen käyttämä kieli on vahvassa yhteydessä hänen ajatteluunsa. Äidinkielen (kuten muidenkin kielten) opetuksella on siksi oma merkittävä tehtävänsä siinä, miten ihminen kehittyy hahmottamaan maailmaa.

Kymenlaakson steinerkoulun opetussuunnitelmassa on aina käytetty ilmaisua 'kielioppi', vaikka se on suomen kielen osalta poistettu opetussuunnitelmien perusteista jo aiemmin. Sanaa on käytetty merkityksessä 'oppi kielestä'. Opetushallitus korostaa edelleen, että kielioppi-sana ei ole opetussuunnitelmien perusteiden mukainen. Se on tässä siksi korvattu sanalla 'kielitieto', joka on nykyään yleisesti käytetty ja myös opetussuunnitelmien perusteiden käyttämä.

Käytetystä sanasta riippumatta olennaista on sen sisältö. Koulun käsityksen mukaan kirjallisuus ja ennen kaikkea kieli (ihmisen koko ilmaisu- ja vuorovaikutustoiminta) ovat primaareja, niitä tutkivat tieteet sekundaareja sisältöjä. Edelleen, ilmaisun ja vuorovaikutuksen perustana ovat ihmisen yksilöllisyys sekä hänen persoonalliset mahdollisuutensa ja taipumuksensa. Niiden pohjalta yksilö asettuu vuorovaikutukseen ympäristön kanssa. Näihin kieli- tai viestintätieteet eivät voi antaa todellisia sisältöjä, mutta ovat luonnollisina apuvälineinä kielen ja viestinnän hahmottamisessa sekä opetusmetodien laadinnassa.

Kymenlaakson steinerkoulussa noudatetaan steinerpedagogista ikäkausiopetusta äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa kuten kaikissa muissakin oppiaineissa. Se merkitsee opetusmenetelmän valintaa ja oppisisällön muokkaamista sellaiseen muotoon, että opetus eri ikäkausina vastaa oppilaan toiminnallisen, elämyksellisen ja tiedollisen kehityksen tarpeita.

Vaikka tässä eritellään opetusta erillisiin alueisiin, oppilaan kehitys tapahtuu todellisuudessa hyvin integroidusti. Erityisesti steinerkoulussa äidinkielen opetusta tapahtuu useimpien aineiden yhteydessä muun muassa työvihkoja laadittaessa. Toisaalta äidinkielen opetukseen sisältyy muitten aineitten teemoja. Niin ikään itse äidinkielen sisällöt esiintyvät usein lomittain.

Lukemisen opetuksessa harjoitellaan paitsi sujuvaa tekniikkaa ennen kaikkea luetun ymmärtämistä, olennaisen hahmottamista sekä toisaalta omaa ilmaisua keskitetysti hahmottaen. Tässä painotetaan ennen kaikkea alimmilla luokilla vahvasti taiteellisen, laadullisen, hahmottamisen merkitystä. Lukeminen ja kirjoittaminen liitetään aina todelliseen elämään.

Kirjallisuuden opetuksen tulee avata oppilaille sekä kiinnostus että edellytykset käyttää hyväkseen sitä suunnatonta rikkautta, minkä maailman kirjallisuus tarjoaa. Laaja kirjallisuuden tuntemus – ei vain määrällisesti vaan myös laadullisesti – tukee yksilön kehitystä ymmärtää maailmaa ajallisesti ja paikallisesti laaja-alaisesti, mitä voidaan pitää eräänä keskeisimmistä kehitystavoitteista nykyisenä aikana, kun yksilö teknisen kehityksen ansiosta joutuu tekemisiin koko ihmiskunnan ja sen erilaisten pyrkimysten kanssa.

Kirjallisuuden ymmärtämisen kehitys tapahtuu koko yleissivistävän opetuksen kautta. Tässä on painotettava vahvasti myös laadullista ymmärtämistä. Kiinnostus kirjallisuuteen edellyttää muun muassa sitä, että kirjallisuus tuodaan lasten näköpiiriin ikäkauden vastaanottokyvyn edellyttämällä tavalla.

Aktiivisen itsenäisen työskentelyn perustana ovat paitsi sen edellyttämät ulkoiset tekniikat ja muut taidot, ennen kaikkea kiinnostuksen herääminen. Kymenlaakson steinerkoulu pyrkii siihen, että

oppilaan ponnistelut kumpuavat kiinnostuksesta itse asiaan, ei suorituksesta saatavaan palkkioon.
Identiteetti rakentuu ja maailma jäsentyy vahvasti kielen avulla. Itsensä kehittämiseen kuuluu ilmaisutapojen monipuolistaminen. Kymenlaakson steinerkoulu näkee tavoitteelleen vieraana ajatuksen, että itsensä ilmaiseminen kehittyisi vain itsekkääksi, omaa etua tai kenties helppoa julkisuutta tavoittelevaksi ilmaisemiseksi. Ilmaisun tekniikkaa tulee luonnollisesti opettaa, samoin persoonallista rohkeutta siihen. Keskeisenä asiana on kuitenkin pidettävä sitä, että oppilaalla on ilmaistaviksi kelpaavia sisältöjä sekä niihin liittyen ilmaisun tavoite, joka on laajempi kuin oman persoonallisuuden esiintuominen.

Näin kuunteleminen asettuu keskeiseksi osaksi itseilmaisua. Vaikka kriittistä suhdetta kuuntelemiseen ja kaikkeen muuhunkin vastaanottamiseen tulee kehittää, se ei saa tapahtua oppimisen kustannuksella. Kriittisyys voi olla hedelmällistä vasta kun osaa vastaanottaa ilman ennakkoluuloja ja sitten hahmottaa asian kokonaisuuden omien ja toisten näkemysten dialogina. Näiden tavoitteiden saavuttaminen ulottuu luonnollisesti pitkälti yli perusopetusvaiheen, mutta niille tulee jo perusopetuksen aikana luoda vankka pohja.

Kuten on mainittu, Kymenlaakson steinerkoulu käyttää ilmaisua kielen rakenne merkityksessä oppi kielen olemuksesta ja rakenteesta. Tässä merkityksessä tutustutaan elävän kielen laatuun ja lainalaisuuksiin. Kielen rakennetta ei silloin nähdä eivätkä oppilaat koe sitä kuivana ja kieltä kuolettavana ulkoisten sääntöjen kokoelmana. Luonnollisesti kielen rakenteen opetukseen kuuluvat myös niin sanotut yhteisesti sovitut säännöt. Vaikka nämä säännöt eivät todellisuudessa ole yhteisesti sovittuja vaan kielen asiantuntijoiden laatimia, ne voidaan kokea mielekkäinä ja tarpeellisina ilmaisemistapojen käytännön yhtenäistämisen ja sujuvuuden kannalta.

Koska oppilaan äidinkieli sisäisine rakenteineen ja laatuineen on elämän alusta saakka muokannut hänen tapaansa hahmottaa maailmaa ja omaa identiteettiään, sen vähitellen tietoisuuteen nouseva tarkastelu tukee hänen persoonallisuutensa kehitystä. Niin ikään kielen rakenteiden opetuksessa saumaton taiteellisuuden, laadullisuuden ja loogisuuden yhteys auttaa oppilaan minuuden kehitystä sekä maailman hahmottamista laaja-alaisesti.

On painotettava, että kielen rakenteen opetuksen tulee tapahtua steinerpedagogisin menetelmin, jotta edellä esitetyt merkittävät kehitystavoitteet saavutetaan ja vältytään opetuksen ajautumiselta sellaiseksi luotaantyöntäväksi ja elämälle vieraaksi koetuksi aineeksi, jollainen siitä melko yleisesti on kehittynyt.

Kulttuurikokonaisuuksien sisällöissä sanataide nousee merkittäväksi osaksi, ja siihen kuuluvat tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen lisäksi myös draama ja media. Sanataide tutustuttaa oppilaat kirjallisuuden lajeihin ja ilmaisukeinoihin. Perusopetuksen aikana tällä on erityisen suuri merkitys ylimmillä luokilla, kun oppilaat hakevat ja rakentavat omaa entistä itsenäisempää identiteettiään. Samoin sen avulla voidaan auttaa usein vahvan subjektiivisena vellovaa tunne-elämää kokemaan ja eläytymään maailmaan myös oman itsen ulkopuolella. Taiteilijoiden elämään ja kamppailuun tutustuminen luo myös pohjaa sille, että itsensä ilmaiseminen ei ole vain subjektiivisen edun tavoittelua vaan parhaimmillaan itsensä uhraavaa työtä koko kulttuurin edistämiseksi.
Mediakasvatus nähdään yhtenä oppiaineen osa-alueena, jossa sisältöjä tulkitaan, tutkitaan ja tuotetaan ikäkauden mukaisesti.

Oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo otetaan huomioon kaikessa opetuksessa ja oppimisympäristöjen luomisessa.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä tiivistettynä:

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus kehittää mahdollisuuksia

- omien ajatusten ilmaisemiseen puheessa ja kirjoituksessa
- sujuvaan lukemiseen ja luetun ymmärtämiseen
- kulttuuriperinnön omaksumiseen ja elävään sekä kriittiseen havainnointiin
- tarkastelun ja havaintojen loogiseen rytmitykseen ja päätelmien tekoon
- oman arvostelukyvyn avoimeen ja ennakkoluulottomaan kehittämiseen
- yksipuolisen mielipiteenmuodostuksen välttämiseen
- oman olemuksen tuntemiseen
- taiteellisiin elämyksiin sekä luoden että vastaanottaen
- kielen loogisuuden ja taiteellisuuden kokemiseen
- ajatteluun ja maailman hahmottamiseen

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 tehtävänä on edistää ikäkauden ja yksilöllisten edellytysten pohjalta itseilmaisua ja vuorovaikutustaitoja. Kahden ensimmäisen kouluvuoden aikana opetuksen painopiste on hyvän kirjoitus- ja lukutaidon omaksumisessa. Sen rinnalla harjoitetaan myös suullista ilmaisua ja kuuntelemaan oppimista, kuten toisaalla tässä opetussuunnitelmassa esitetään. Suullisessa ilmaisussa on suuri osuus yhteisellä lausumisella, mutta esimerkiksi kerrotun takaisinkerronnassa harjoitetaan myös yksilöllistä ilmaisua. Kielentuntemuksessa on suuri paino suullisella ilmaisulla, mutta jo toisen luokan loppupuolella tehtävät ovat jo osittain kirjallisia. Painopisteen siirtyminen yksilösuorituksiin ja kirjalliseen ilmaisuun tapahtuu kolmannen luokan aikana. Ikäkauden mukainen oppimisprosessi jatkuu esiopetuksesta kouluun sekä perustaitojen että laaja-alaisen osaamisen osalta.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	S1	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L7
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä	S2	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan-lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L1, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L2, L4, L5
T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	S4	L2, L4, L7
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön	S4	L2, L3, L4

T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin.
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla.
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin.
Tekstien tulkitseminen
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan.
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjanon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen
Tekstien tuottaminen
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.
T11 opastaa oppilasta harjaannuttumaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen.
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta sekä valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön.
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurimuotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:
Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, harjoitellaan keskustelua; toisen puheen asiallista kuuntelua, omien kokemusten asiallista kuvaamista. Opetellaan oman vuoron pyytämistä ja odottamista. Osallistutaan draaman sekä muiden vuorovaikutusharjoitusten ja keskustelujen avulla satujen, tarinoiden, lorujen, vuodenaika- ja temperamenttirunojen tekemiseen. Liitetään lausumaan rytmit ainakin ulkoisena ilmaisuna. Opettajan kertomien satujen ja tarinoiden jälleenkerrontaa. Erilaisia puhe- ja artikulaatioharjoituksia sekä loruja, riimejä ja riimittelyä. Suullista ilmaisua erilaisissa tilanteissa. Tarkan kuuntelemisen harjoittelua. Pienet esitykset ja muut

ilmaisutaidon harjoitukset. Keskeistä opetuksessa on tässä vaiheessa runsas ja elävä kerronta, joka paitsi kehittää oppilaiden kielitajua, kuuntelemisen ja eläytymisen kykyä, välittää myös keskeisiä opetussisältöjä ikäkauden mukaisesti.

S2 Tekstien tulkitseminen:
Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä äänne-kirjain vastaavuutta ja sen ohessa äänteiden tarkkaa kuulolla erottelua. Tutustutaan käsitteisiin äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen taitoja ja tapoja. Havainnoidaan monimuotoisia ympäristön tekstejä sekä työskennellään muun muassa kuvien, kaunokirjallisuuden ja yksinkertaisten tietotekstien parissa. Opitaan kertomaan kuulluista ja luetuista saduista ja tarinoista kerronnan pääkäsitteiden (esim. päähenkilö) avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Keskustellaan satujen, tarinoiden ja muiden tekstien sisällöistä. Isojen kirjainten opetteleminen tarinan, liikkeen, eleen, puheen, kuvan, nimen ja symbolin keinoin. Viestimistä saatujen tekstien (laajassa mielessä käsitettynä) vastaanottoa harjoitellaan oppilaan mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan.

S3 Tekstien tuottaminen:
Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan äänne–kirjain -vastaavuutta sekä äänteiden hahmottamista kuulon avulla. Opetellaan isot kirjaimet steinerpedagogisesti kuvaopetuksen avulla. Harjoitellaan lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksia. Kirjoitetaan jäljentäen ja kuulon avulla eriteltyjen äänteiden merkkejä (kirjaimia) piirtämällä. Huolehditaan kirjainten muodoista ja oppilaan vahvasta sitoutumisesta työhön niitä piirrettäessä. Luetaan kirjoitettua tekstiä liukulukuna pääosin yhdessä. Valitaan liukulukuna luettaviksi sanoja ja ilmaisuja, jotka ovat oppilaille tuttuja ja annetaan siten mahdollisuus sanakokonaisuuksien hahmottamiseen heti, kun oppilaan yleinen hahmottamiskyky on siihen kypsä. Vasta kun oppilas osaa kirjoittaa ja lukea, harjoitellaan teknisten laitteiden käyttöä. Opastetaan oppilasta harjaannuttamaan näppäintaitoja ja tuottamaan tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:
Tehdään puhe- ja artikulaatioharjoituksia. Harjoitellaan loruja, riimejä, vuodenaika- ja temperamenttirunoja. Eletään yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Kiinnitetään erityisesti huomioita puheenmuodostukseen, joka jäsentää sekä oppilaan kokonaisolemusta että hahmotuskykyä.
Oppilaalla vielä tässä iässä vahvasti jäljellä olevaa jäljittelykykyä käytetään hyväksi siten, että opettaja kaikessa ilmaisussaan tavoittelee selkeyttä, johdonmukaisuutta, elävyyttä ja taiteellisuutta. Tämän harjoittelemiseen opettajan tulee erityisesti alimmilla luokilla käyttää riittävästi aikaansa. Runojen ja kertomusten omaksuminen edellyttää vielä usean oppilaan kohdalla sitä, että opettaja kertoo ja opettaa lausumaan runoja. Omaa lukuharrastusta kehitetään sen mukaan kuin oppilaan lukutaito antaa mahdollisuuden. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja käytetään kirjallisuutta ilmaisun virikkeenä. Tutustutaan monimuotoisiin teksteihin, kuten lastenkirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan lastenkulttuuriin, arkipäivän tapakulttuuriin, joihinkin kansanperinteen muotoihin sekä juhlaperinteisiin. Osallistutaan yhdessä kulttuurin tuottamiseen.
Kertomusaineistona kansansadut, vuodenaikoihin ja ympäristöön liittyvät tarinat ja opetustarinat, esimerkiksi moraalikertomukset, joissa kuvamuodossa käsitellään luokan ja yksittäisen oppilaan sosiaaliseen kehityksen kannalta keskeisiä ongelmia. Kerrottu toistetaan seuraavana päivänä mielikuvan ja muistikuvan muodostuksen vahvistamiseksi. Hahmotetaan rytmejä taputtaen ja poljennoin. Oppilasta ohjataan käyttämään kirjastoa (huoltajan tuella), ja luokassa pidetään oppilaita varten riittävä valikoima ikäkauteen ja taitoihin sopivaa luettavaa.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin.
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla.
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin.
Tekstien tulkitseminen
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan.
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä.
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin.
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjanon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen
Tekstien tuottaminen
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.
T11 opastaa oppilasta harjaannuttumaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen.
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta sekä valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön.
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurimuotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:
Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Osallistutaan draaman sekä muiden vuorovaikutusharjoitusten ja keskustelujen avulla satujen, tarinoiden, lorujen, tietotekstien, mediatekstien ja pelien käsittelyyn. Takaisin kerrotaan opettajan kertomaa aineistoa. Puhe- ja artikulaatioharjoituksia. Oppilaita kannustetaan esiintymiseen luokassa Esitettävien runojen ja lyhyiden näytelmien kautta. Tuetaan ja rohkaistaan itseilmaisuun yksin ja ryhmässä keskustellen, näytellen, improvisoiden, leikkien, loruillen, lausuen ja laulaen. Huolehditaan oppilaitten persoonallisesta kehityksestä ohjauksen, moraalitarinoiden ja muiden sopivien steinerpedagogisten keinojen avulla niin,

että oppilaan itseilmaisuun liittyy aina myös ympäristön huomioon ottaminen.

S2 Tekstien tulkitseminen:
Harjoitellaan lukemista ja siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita kuten ennen kuuntelua ja lukemista, kuuntelun ja lukemisen aikana ja sen jälkeen. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä teksteissä ja tutustutaan pääsanaluokkien avulla erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa. Opitaan kertomaan kuulluista ja luetuista saduista ja tarinoista kerronnan pääkäsitteiden (esim. päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni) avulla. Keskustellaan satujen, tarinoiden ja muiden tekstien sisällöistä. Pohditaan sanojen merkityksiä ja sanavalintoja teksteissä. Omien kokemusten, havaintojen ja tapahtumien selostamista sekä tarinoiden jälleenkerrontaa. Hankitaan itse tehdyn kirjan jälkeen oikea lukukirja kaikille oppilaille ja käsitellään sitä yhdessä. Innostetaan oppilaita lukemaan erilaisia kirjoja ja muita tekstejä (lastenkirjallisuus, mediatekstit), jotka ovat heidän ikäkaudelleen ja taidoilleen sopivia.

S3 Tekstien tuottaminen:
Harjoitellaan tuottamaan tekstejä omien ajatusten, kokemusten, havaintojen ja mielikuvituksen sekä kuvien ja toisten tekstien (myös monimediaisessa ympäristössä), opettajan kertomien satujen ja tarinoiden, pohjalta. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja hienomotoriikkaharjoituksilla ennen tulevien vuosien koneella kirjoittamisen opettelua. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä. Lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikoiden säännöllistä harjoitusta. Luetun ymmärtämisen harjoitusta, esim. lukukirjan avulla. Oikeinkirjoituksen harjoitusta, mm. erottamaan vokaalit ja konsonantit. Opetellaan aakkoset, aakkosjärjestystä ja sen käytännön sovellutuksia. Opetellaan isojen alkukirjainten käyttöä. Opetellaan pääsanaluokat ja perusvälimerkit alustavasti. Laaditaan oppilaiden ensimmäinen lukukirja itse (jäljentämällä) kirjoittaen, itse kuvittaen ja sitoen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:
Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, murteista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja käytetään kirjallisuutta ilmaisun virikkeenä. Tutustutaan monimuotoisiin teksteihin, kuten lastenkirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Osallistutaan yhdessä kulttuurin tuottamiseen. Tutustutaan lastenkulttuuriin, arkipäivän tapakulttuuriin, joihinkin kansanperinteen muotoihin sekä juhlaperinteisiin. Kirjastoon tutustuminen. Kertomusaineistona legendat, opetuksen sisältävät eläintarinat, moraalikertomukset ja vuoden kiertokulkuun sekä ympäristöön liittyvät luontoa kuvaavat tarinat. Rohkaistaan ja tuetaan oppilaita ja heidän huoltajiaan hankkimaan ikäkauteen sopivia kirjoja. Pidetään koulussa pientä kirjastoa, josta voidaan antaa oppilaitten luettavaksi heidän ikäkauteensa ja myös lukutaitoonsa nähden sopivia kirjoja.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa on saatavilla lapsille soveltuvaa

kirjallisuutta ja tekstejä ja jossa vuorovaikutus onnistuu kasvokkain. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Opetuksen läpäisee leikinomaisuus, mielikuvaoppiminen ja draama. Oppiaineen sisäisen integraation lisäksi toteutetaan oppiaineiden välistä integraatiota nivomalla äidinkielen taitojen oppiminen osaksi muihin oppiaineisiin. Erityisesti draama liitetään kirjallisuuden lisäksi esim. musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin. Oppimisympäristöksi luetaan myös koululuokan ulkopuolinen ympäristö, kuten koti, kirjastot, museot, kulttuuritapahtumat ja teatteri. Kulttuurin monimuotoisuutta hyödynnetään ikäkauden mukaisesti. Media-aiheita nostetaan opetuksessa esille silloin, kun oppilaat nostavat median kautta tullutta sisältöä omaehtoisesti esiin. Viestintäteknologiassa lähdetään liikkeelle 1-2 luokilla kynästä ja paperista. Siitä opetusta laajennetaan koneympäristöön. Taitojen kartuttua hyödynnetään esimerkiksi tiedonhakua, tieto- ja viestintäteknologian välineenhallintaa.

Ohjaus ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppilaita kannustetaan käyttämään kieltä kaikenlaisissa vuorovaikutustilanteissa niin koulussa kuin kotona. Oppilaan lukemaan ja kirjoittamaan oppimista tuetaan yhteistyössä kodin kanssa niin, että lukemisesta tulee elinikäinen harrastus ja kirjoittamisesta muodostuu erilaisilla välineillä luonnollinen vuorovaikutuksen tapa. Vaikeudet puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Mediavälineiden turvallista käyttöä koskevia asioita nostetaan esiin oppilaiden ikäkauden mukaisesti silloin, kun oppilaat alkavat kiinnostua mediavälineistä tai itse nostavat kokemuksiaan esiin oppitunneilla. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin siten, että oppimisen tapa säilyy mielikuvaoppimisessa ja ohjaus steinerpedagogisena. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä. Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat:

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.3 Vieraat kielet

Kymenlaakson steinerkoulussa opetetaan 1. luokalta alkaen englantia A1-kielenä ja venäjää A2-kielenä.

13.4.3 Englanti (A1) vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tehtävä

Englannin kielen ja yleisesti kielten opetuksen tehtävä Kymenlaakson steinerkoulussa.

Vieraiden kielten opetus steinerkouluissa, myös Kymenlaakson steinerkoulussa, alkaa ensimmäisestä luokasta alkaen. Molempien pitkien kielien (englanti A1 ja venäjä A 2) opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta näkemään ja havaitsemaan maailmaa muiden kuin oman äidinkielen ”kulttuuri-ikkunoiden” tai kulttuurinäkökulmien kautta. Vieraan kielen tehtävänä nähdään liittyvän lasten ja nuorten tietoisuuden muodostumiseen olennaisena tekijänä, joka auttaa ymmärtämään maailmaan moninaisuutta ja kulttuurien kirjoa. Vieraiden kielten opettamisen voi myös hahmottaa isommassa kontekstissa: opetuksen kautta vieraat kielet muuntuvat oppilaan omaksi toiseksi tai kolmanneksi puhutuksi kieleksi ja tätä kautta laajentavat oppilaan maailmankuvaa. Maailmankuvasta voi tulla monikulttuurinen ja monikielinen, oppilaan havaintokyky maailmaa kohtaan ja itseä kohtaan täsmentyy. Tästä seuraa myötäelämisen tunteen kehittyminen monikulttuurista ympäristökokonaisuutta kohtaan; oppilas oppii kokemaan kuuluvansa siihen erottamattomana osana. Kielten opetus on siten myös suvaitsevaisuuden kasvatusta. Tämä ominaisuus kuuluu olennaisena osana, ei vain ajattelun tasolle vaan myös tunnetason kehitykseen. Voidaan ajatella, että kahden vieraan kielen opetus kehittää ajattelutaitojen lisäksi myös kvalitatiivisia tunne-elämän taitoja, toisin sanoin ajattelun arviointikykyä, joka on inhimillisen luovan ajattelun perusta.

Kvalitatiivisia tunne-elämän taitoja kehitetään vahvan taiteellisen elementin kautta opetuksessa.

Steinerkouluissa kielten opetukseen kaikilla luokka-asteilla kuuluu vahva taiteellinen näkökulma (runous, laulut, draama, piirtäminen), joiden tehtävänä on kehittää kielten aistimista ja sitä myötä laajentaa oppilaan kielitietoisuutta. Vieras kieli huomioidaan silloin myös taiteellisena kokonaisuutena, joka edelleen vaikuttaa riippuen oppilaan iästä kiinnostuksen pohjana opetettavaan aineistoon. Kiinnostuksen säilyttäminen opetuksessa on tärkeä osaa kielimotivaation säilyttämisessä koko koulun ja myöhemmän elämän aikana.

Riippuen oppilaan iästä herätetään kiinnostus ja eläytyminen lähiympäristöön, luokkaan ja kouluympäristöön.

Kahden vieraan kieleen opetus antaa mahdollisuuksia kehittää erilaisten kielten arvostusta ja vertailla niitä opetuksessa kielitieteen näkökannalta (alimmilla luokilla voidaan laulaa samat laulut eri kielillä, myös muilla kuin suomi, venäjä, englanti tai ruotsi. Ylemmillä esim. saman runon kääntämiset suomeksi, venäjäksi, englanniksi)

Ylemmille luokille tultaessa ja sanavaraston ja kielirakenteiden karttuessa myös oppilaiden kyky toimia eli puhua, keskustella ja hankkia tietoa kehittyy. Opetuksessa käytetään erilaisia toimintatapoja ja menetelmiä. Kieleen kuuluvaan kommunikatiivisen kompetenssin omaksumiseen käytetään eri keinoja. Pohjana sellaisen kompetenssin kehittämiselle on jatkuva ja monipuolinen työ, joka pyrkii säilyttämään ja vahvistamaan oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää rohkeasti niitä eri elämän tilanteissa sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Esim. käytetään puheessa rohkeasti niitä sanontoja mitä alimmilla luokilla leikkien, laulaen, näytelmien tai kuuntelemiseen kautta on opittu.

Vahva kulttuurisidonnaisuus antaa eri oppilaille mahdollisuuksia edetä yksilöllisesti ja saada tasavertaista oppimisaineistoa. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Opetuksen on myös otettava huomioon eri tavat oppia eri oppilailla, tunnistaa niitä ja tukea jokaisella ominaista hahmotustapaa kielessä. Kohdemaan kieltä puhuvia vierailijoita voi myös käydä koulussa.
Kielten opetuksen tärkeä sosiaalinen tehtävä toteutuu myös silloin, kun oppilaat alkavat käyttää erilaisia sähköisiä mahdollisuuksia vuorovaikutus- ja tiedonhankintataitojen kehittämisessä.
Silloin tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Oppilaille ja oppilasryhmille annetaan mahdollisuudet luoda kansainvälisiä yhteyksiä esim. muihin englanninkielisiin kouluihin.
Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Huomioidaan lasten ikä ja mahdollisuudet tekstien ymmärtämiselle. Kiinnostuksen säilyttämiseksi voidaan luoda jokaiselle opetusryhmälle myös omia, tätä opetusryhmää palvelevia tekstiaineistoja. Kielten opetus tulee myös integroida muiden aineiden opetukseen. Steinerkoulun jakso-opetus ja opettajien keskinäinen yhteistyö luovat siihen mahdollisuuksia.
Oppilaita myös ohjataan etsimään tietoa kohdekielellä. Steinerkoulussa katsotaan myös, että opettajan rooli kielen ja kulttuurin kantajana on tärkeä kiinnostuksen säilyttämiselle koko koulun aikana.

Englannin A1- oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppilas oppii arkeen, lähiympäristöön, eläimiin, luontoon sekä säähän liittyvää sanastoa ja rakenteita sekä ymmärtämään lyhyitä tarinoita ja runoja kuvien, näytelmien, leikkien ja pelien avulla. Yleisimmät verbit, adjektiivit ja käskymuodot tulevat tutuiksi, kuten myös pyytäminen, tarjoaminen ja kiittäminen. Opitaan lukusanat 1-100.
Kielitunneille pyritään luomaan turvallinen ja iloinen ilmapiiri, jolloin oppilas uskaltaa käyttää kieltä suulliseen ilmaisuun ryhmässä.
Oppilas tulee tietoiseksi kielestä sekä sen laadusta ja merkityksestä. Hän saa pohjaa kielenopiskelutaidoille ja myöhemmille kieliopinnoille. Hänellä herää kiinnostus kielten opiskelusta ja elämästä erilaisissa kulttuureissa.

Englannin kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1-2

Alkuopetuksessa käytetään hyväksi lapsilla vielä säilyvää vahvaa jäljittelyn kykyä. Oppilaat saavat eläytyä kieleen ja sen laatuun kuuntelun, puheen, liikkeen ja kuvaopetuksen avulla, ts. kielisuihku -menetelmällä. Opetus on puhtaasti suullista, jotta vieraan kielen äännemaailma ja intonaatio tulevat lapselle tutuiksi taiteellisena elämyksenä. Opettajan ja oppilaan hyvään ja selvään ääntämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Ensimmäisten kahden vuoden aikana kielten oppitunnit ovat enemmänkin kollektiivista kuorolausuntaa ja yhdessä leikkimistä ja lapsi oppii ymmärtämään vierasta kieltä (niin kuin äidinkieltään) välittömien asiayhteyksien kautta. Laulut, lorut, leikit ja rytmiset toistot ovat opetuksen perusta. Opetus tapahtuu pelkästään englannin kielellä. Tunnit rytmitetään musikaalisesti kuuntelun ja tekemisen vuorotellessa. Opetus toteutetaan osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai lyhyempiä opetustuokioita. Kielten oppimisaineistoa integroidaan muiden aineiden opetukseen (aamunavaus, päivän lopetus, laskennon lorut jne.). Opetuksessa pyritään aina kiinnostuksen ja innostuksen vahvistamiseen, ja pääpaino opiskelussa on suullisilla harjoituksilla pienissä ryhmissä, pareittain tai koko luokan kanssa yhdessä. Yksilösuorituksia puheen suhteen tai kirjallista ilmaisua edellytetään vasta kolmannen luokan jälkeen.

Ensimmäisellä ja toisella luokalla toteutetaan sisältöalueita, joita opetussuunnitelmien perusteissa on asetettu nivelkohdalle 3.-6. luokka. Sisältöalue S3:n kohdalla - taito tulkita tekstejä ja taito tuottaa tekstejä - tapahtuu ensimmäisellä ja toisella luokalla pääasiassa suullisesti.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (erityisesti kertomisaineiston kautta)
S2 Kielenopiskelutaidot
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä
Kielenopiskelutaidot
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Opetussisältöinä ovat jokapäiväiseen elämään ja lähiympäristöön liittyvä sanasto ja kielen rakenteet (tervehtiminen, hyvästely ja yleisimmät toivotukset, luokkahuoneessa olevat esineet, ruumiinjäsenet, vaatteet, perhe, värit, lukusanat 1-20, tavallisimpia verbejä liittyen arjen toimiin). Oppilas oppii lähiympäristöön liittyviä substantiiveja ja verbejä runojen, laulujen ja leikkien myötä sekä esineiden, kuvien ja taulupiirrosten avulla.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä puherytmiä yhdessä lausuen. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana ovat lapsen omat kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat ja –juhlat. Sisällöiksi valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia arjen tilanteissa. Leikit, pelit, laulut, lorut, runot, esittäminen ja kuvat ovat osana kaikkea opetusta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Kuuntelemista harjoitetaan sadun kertomisen aikana ja esim. nukketeatterin näyttämisen aikana (opettaja näyttää aluksi, myöhemmin oppilaat tekevät ja puhuvat itse). Harjoitellaan runsaasti ääntämistä lausuen, laulaen ja leikkien. Kaikkeen lausumiseen liittyy vahvasti liike ja sanojen yhdistäminen tekoon tai asiaan.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä.

Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoittettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:

Vaikeutetaan ja laajennetaan edellisen vuoden aineistoa (pienemmissä ryhmissä, yksin, nopeuttaen, luetteloita takaperin yms.). Harjoitellaan lukusanat 1-100. Sisältöihin kuuluvat myös vuodenaikoihin, eläimet ja luontoon liittyvät runot, laulut, pelit ja leikit. Sisältöjen valinnassa huomioidaan oppilaiden ikä ja kiinnostuksen kohteet arjessa. Tarjotaan mahdollisuus harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita yksin ja ryhmätilanteissa. Motivoidaan oppilasta arvostamaan kielellistä moninaisuutta ja avoimuutta luomalla tunneille iloinen ja avoin ilmapiiri.

S2 Kielenopiskelutaidot:

Leikkien, lorujen, laulujen ja näytelmien avulla tutustutaan arjen-, kehon- ja eläinsanastoon sekä harjoitellaan englannin kielen yleisimpiä fraaseja, kohteliaisuuksia ja verbimuotoja. Opetellaan tunnistamaan pääasioita helpoista, lyhyistä, puhutuista lauseista ja päättelemään niistä asiayhteyksiä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:

Harjoitellaan ja havainnoidaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Kannustetaan oppilasta entistä itsenäisempään kielenkäyttöön yksinkertaisin tutuin sanoin tai lyhyin lausein. Opitaan lyhyitä perinteisiä fraaseja ja voidaan tehdä näistä esim. onnittelu- tai vuodenajan hyvän toivotuksen kortteja (syntymäpäivä, joulu, pääsiäinen).

Englannin A1 -oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 englannin kielen tunneille on luotava iloinen, leikkivä ja puhumista edistävä ilmapiiri.

Opettajan selkeä ja taiteellinen lausuminen, laulaminen ja puhuminen luo pohjaa oppilaiden ilmaisulle.

Sitä kautta luodaan pohja kauniille ääntämiselle ja käytetään pienen lapsen jäljittelykykyä omaksua oppimiskokonaisuuksia. Työtapana ovat kuorolausunta, yhteiset laulut, runot, leikit, sanastoharjoitukset ja näytelmät. Oppimisen pääpaino on suullisessa ilmaisussa, mutta myös kielen kuuleminen ja kuunteleminen on tärekä osa oppimista. Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää tarvittaessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A1 -oppimäärässä vuosiluokilla 1-2

Oppilasta kannustetaan käyttämään kieltä rohkeasti erilaisten äänneharjoitusten avulla. Leikkien kautta voi varmentaa oikeaa ääntämistä ja sanaston sekä yleiskielen oppimista. Käytetään erilaisia rytmisiä leikkejä, ääntämisharjoituksia ja loruja.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A1 -oppimäärässä vuosiluokilla 1-2

Arvioinnissa kiinnitetään huomioita tunnin rytmisyyteen ja siihen että lasten huomio pysyy opetusaineistossa. Jatkuvaa palautetta annetaan ryhmälle yhteisesti kannustaen. Leikkien kautta opetetaan myös ottamaan muita oppilaita huomioon ja pysymään ryhmässä. Leikin tai laulamisen kautta arvioidaan, miten lapset ovat omaksuneet uutta sanastoa tai tuettuja (kuulemiaan) oppimiskokonaisuuksia.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.3 Venäjä (A2) vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tehtävä

Venäjän kielen ja yleisesti kielten opetuksen tehtävä Kymenlaakson steinerkoulussa

Vieraiden kielten opetus steinerkouluissa, myös Kymenlaakson steinerkoulussa, alkaa ensimmäisestä luokasta alkaen. Molempien pitkien kielien (englanti A1 ja venäjä A 2) opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta näkemään ja havaitsemaan maailmaa muiden kuin oman äidinkielen ”kulttuuri-ikkunoiden” tai kulttuurinäkökulmien kautta. Vieraan kielen tehtävänä nähdään liittyvän lasten ja nuorten tietoisuuden muodostumiseen olennaisena tekijänä, joka auttaa ymmärtämään maailmaan moninaisuutta ja kulttuurien kirjoa. Vieraiden kielten opettamisen voi myös hahmottaa isommassa kontekstissa: opetuksen kautta vieraat kielet muuntuvat oppilaan omaksi toiseksi tai kolmanneksi puhutuksi kieliksi ja tätä kautta laajentavat oppilaan maailmankuvaa. Maailmankuvasta voi tulla monikulttuurinen ja monikielinen, oppilaan havaintokyky maailmaa kohtaan ja itseä kohtaan täsmentyy. Tästä seuraa myötäelämisen tunteen kehittyminen monikulttuurista ympäristökokonaisuutta kohtaan; oppilas oppii kokemaan kuuluvansa siihen erottamattomana osana. Kielten opetus on siten myös suvaitsevaisuuden kasvatusta. Tämä ominaisuus kuuluu olennaisena osana, ei vain ajattelun tasolle vaan myös tunnetason kehitykseen. Voidaan ajatella, että kahden vieraan kielen opetus kehittää ajattelutaitojen lisäksi myös kvalitatiivisia tunne-elämän taitoja, toisin sanoin ajattelun arviointikykyä, joka on inhimillisen luovan ajattelun ja myös sosiaalisen elämän perusta.

Kvalitatiivisia tunne-elämän taitoja kehitetään vahvan taiteellisen elementin kautta opetuksessa.
Steinerkouluissa kielten opetukseen kaikilla luokka-asteilla kuuluu vahva taiteellinen näkökulma (runous, laulut, draama, piirtäminen), jonka tehtävänä on kehittää kielten aistimista ja sitä myötä laajentaa oppilaan kielitietoisuutta. Vieras kieli huomioidaan silloin myös taiteellisena kokonaisuutena, joka edelleen vaikuttaa riippuen oppilaan iästä kiinnostuksen pohjana opetettavaan aineistoon.

Kiinnostuksen säilyttäminen opetuksessa on tärkeä osa kielimotivaation säilyttämisessä koko koulun ja myöhemmän elämän aikana.

Riippuen oppilaan iästä herätetään kiinnostus ja eläytyminen lähiympäristöön, luokkaan ja kouluympäristöön.
Kahden vieraan kieleen opetus antaa mahdollisuuksia kehittää erilaisten kielten arvostusta ja vertailla niitä opetuksessa kielitieteen näkökannalta (alimmalla luokilla voi laulaa samat laulut eri kielillä, myös muilla kuin suomi, venäjä, englanti, ruotsi, ylemmillä esim. saman runon kääntämiset suomeksi, venäjäksi, englanniksi)

Ylemmille luokille tultaessa, sanavaraston ja kielirakenteiden karttuessa myös oppilaiden kyky toimia eli puhua, keskustella ja hankkia tietoa kehittyy. Opetuksessa käytetään erilaisia toimintatapoja ja menetelmiä. Kieleen kuuluvaan kommunikatiivisen kompetenssin omaksumiseen käytetään eri keinoja. Pohjana sellaisen kompetenssin kehittämiselle on jatkuva ja monipuolinen työ, joka pyrkii säilyttämään ja vahvistamaan oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää rohkeasti niitä eri elämän tilanteissa sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Esim. käytetään puheessa rohkeasti niitä sanontoja mitä alimmilla luokilla leikkien, laulaen, näytelmien tai kuuntelemiseen kautta on opittu.

Vahva kulttuurisidonnaisuus antaa eri oppilaille mahdollisuuksia edetä yksilöllisesti ja saada tasavertaista oppimisaineistoa. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Opetuksen on myös otettava huomioon eri tavat oppia eri oppilailla, tunnistaa niitä ja tukea jokaisella ominaista hahmotustapaa kielessä. Oppilaiden kanssa myös käydään Venäjällä (mahdollisuuksien mukaan) ja kutsutaan kohdemaasta vierailijoita.
Kielten opetuksen tärkeä sosiaalinen tehtävä toteutuu myös silloin, kun oppilaat alkavat käyttää erilaisia sähköisiä mahdollisuuksia vuorovaikutus- ja tiedonhankintataitojen kehittämisessä.
Silloin tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Oppilaille ja oppilasryhmille annetaan mahdollisuudet luoda kansainvälisiä yhteyksiä esim. muihin kouluihin Venäjällä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Huomioon otetaan lasten ikä ja mahdollisuudet tekstien ymmärtämiselle. Kiinnostuksen säilyttämiseksi voidaan luoda jokaiselle opetusryhmälle myös omia, tätä opetusryhmää palvelevia tekstiaineistoja. Kielten opetus tulee myös integroida muiden aineiden opetukseen. Steinerkoulun jakso-opetus ja opettajien keskinäinen yhteistyö luovat siihen mahdollisuuksia.

Oppilaita myös ohjataan etsimään tietoa esim. venäjäksi. Steinerkoulussa katsotaan myös, että opettajan rooli kielen ja kulttuurin kantajana on tärkeä kiinnostuksen säilyttämiselle koko koulun aikana.

Venäjä A2-kieltä opetetaan ensimmäiseltä luokalta alkaen. Valitun A2-kielen opiskelun voi lopettaa, jos sen opiskelu on huoltajan, opettajan, opettajakunnan ja oppilashuoltoryhmän käsityksen mukaan liian rasittavaa oppilaan kokonaiskehityksen kannalta.

Venäjä A2 vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Alkuopetuksessa käytetään hyväksi jäljittelykykyä ja vedotaan lapsen luontaiseen toimeliaisuuteen. Opetus tapahtuu pääsääntöisesti pelkästään venäjän kielellä kuuntelun, puhumisen, runojen, leikkien laulujen ja tanssien avulla. Tunnit rytmitetään kuuntelemisen (kuulolla hahmottaminen) ja aktiivisen

toiminnan (leikit, näytelmät, runot, lorut jne.) vuorovaikutuksessa. Oppiaines integroidaan mahdollisuuksien mukaan muuhun opetukseen ja vuodenjuhliin lähtökohtana kuitenkin opittavan kielen laadullinen ja kulttuurinen kokonaisuus.
Vuosiluokilla 1-2 toteutetaan metodisia menetelmiä, jotka ovat rinnastettavissa opetussuunnitelmien perusteissa mainittuihin ”kielikylpyyn” tai ”kielisuihkuun”.

Venäjän kielen opetuksen tavoitteet luokilla 1-2

Oppilas oppii arkeen, lähiympäristöön, luontoon, siis muuhun opetussisältöön liittyvää sanastoa ja rakenteita ja tulee tietoiseksi kielestä ja sen merkityksestä.
Oppilas tutustuu leikkien kautta ja esim. verbilorujen, adjektiivi–näytelmien kautta sanaluokkiin, ja suullisen toistamisen kautta oppii muistamaan niitä.
Pyritään rohkaisemaan oppilaita puhumaan sana- ja sanomatasolla, kuuntelemaan ja ymmärtämään kieltä, laulamaan ja näyttelemään vapautuneesti.
Elävä ikäkautta vastaava sisältö ja toiminta edistävät kiinnostusta ja luovat pohjaa kielenopiskelutaidoille ja myöhemmille kieliopinnoille (intonaatio, ääntäminen, sanavarasto, syntaksi) .

Ensimmäisellä ja toisella luokalla toteutetaan sisältöalueita, joita opetussuunnitelmien perusteissa on asetettu nivelkohdalle 3.-6. luokka. Sisältöalue S3:n kohdalla taito tulkita tekstejä ja taito tuottaa tekstejä tapahtuu vain suullisesti ensimmäisellä ja toisella luokalla.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (erityisesti kertomisaineistoon kautta)
S2 Kielenopiskelutaidot
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Venäjän kielen opetuksen keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

Opetussisältöinä ovat jokapäiväiseen elämään ja lähiympäristöön liittyvät sanastot ja aihekokonaisuudet: ihmisen keho ja sormileikit, värit, lukusanat (1-20), viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat, luokan esineitä. Kielen rakenteita (tervehtiminen, hyvästely, toivotukset, yksinkertaiset kysymykset ja vastaukset) opitaan laulujen, lorujen, leikkien, tanssien ja itse tehtyjen näytelmien kautta.
Kuuntelemista harjoitetaan sadun kertomisen aikana ja esim. nukketeatterin näyttämisen aikana (opettaja näyttää aluksi, myöhemmin oppilaat tekevät ja puhuvat itse).

Venäjän kielen opetuksen keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

Laajennetaan edellisen vuoden aihepiirien ja kielirakenteiden aineistoa. Lukusanat 1-100, ihmiskehon osat ja aisti-verbit sekä liike-verbit loruina, eläinten nimet, perhe, koti, vaatteet, ihmisen nimet, sää. Kielen rakenteet (jatketaan ja kerrotaan ensimmäisen luokan aineistoa, pyytäminen, tarjoaminen, kiittäminen, olla-verbin preteriti ja konstruktiot– у меня есть, у нас есть, у вас есть pelien kautta), verbien imperatiivimuotoja leikkien.
Kertomusaineistona (opettaja kertoo näyttäen kuvakirjoja tai nukketeatterin kautta) eläinsadut ja kertomukset pyhimyksistä.
Sisältöjen valinnassa huomioidaan oppilaiden kiinnostuksen kohteet arjessa ja elämässä.
Sisältöihin kuuluvat myös vuodenaikoihin liittyvät runot (pohjana venäläinen klassinen runous ja lasten runous).

Ympäristö ja työtavat 1-2 lk

Vuosiluokilla 1-2 venäjän kielen tunneilla on oltava iloinen, leikkivä ja puhumista edistävä ilmapiiri. Opettajan selkeä ja taiteellinen lausuminen, laulaminen ja puhuminen luo pohjaa oppilaiden ilmaisulle. Sitä kautta luodaan pohja kauniille ääntämiselle ja käytetään pienen lapsen jäljittelykykyä omaksua oppimiskokonaisuuksia. Työtapana ovat kuorolausunta, yhteiset laulut, runot, leikit, sanastoharjoitukset ja näytelmät.

Ohjaus ja tuki vuosiluokilla 1-2

Oppilasta kannustetaan käyttämään kieltä rohkeasti erilaisten äänneharjoitusten avulla. Leikkien kautta voi varmentaa oikeaa ääntämistä ja sanaston oppimista. Käytetään erilaisia rytmisiä leikkejä ja ääntämisharjoitusloruja.

Arviointi vuosiluokilla 1-2

Itsearvioinnissa kiinnitetään huomioita erityisesti työskentelytaitojen oppimiseen. Jatkuvaa palautetta annetaan ryhmälle yhteisesti kannustaen. Leikkien kautta opetetaan myös ottamaan muita oppilaita huomioon ja pysymään ryhmässä. Leikkimisen, lausumisen tai laulamisen kautta arvioidaan, miten lapset ovat omaksuneet uutta sanastoa tai luettuja (kuulemiaan) oppimiskokonaisuuksia.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Matematiikan opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaan kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia.

Tärkeänä matematiikan tehtävänä on myös sen opetussisältöjen liittäminen lapsen ja nuoren kokemuksiin maailmasta: matemaattiset lainmukaisuudet opetetaan havaitsemaan myös luonnossa tai itse ihmisessä tai ihmisen toiminnassa. Tällöin matemaattiset käsitteet voi yhdistää muiden aineiden opetukseen: biologiaan, fysiikkaan, maantietoon, historiaan tai kuvaamataitoon. Itse matematiikan luonteeseen kuuluvaan konkreettisuuteen ja täsmälliseen laatuun on myös tärkeää liittää matemaattisten ratkaisujen kauneuden kokemus. Eri luokka-asteilla voi nostaa oppilaiden tietoisuuteen ikäkautta sopivalla tavalla laadulliset kokemukset luvuista ensimmäisellä luokalla, kertotaulun lainmukaisuudet toisella, kultaisen leikkauksen etsiminen luonnossa tai itse ihmisessä seitsemännellä ja muutamat todistukset Pythagoraan teoreemalle. Matematiikan opetus ja oppiminen kehittää silloin oppilaissa liikkuvaa laadullista ajattelua. Se vahvistaa oppilaiden inhimillistä kasvua kouluvuosien aikana ja luo luottamusta omiin kykyihin, mikä puolestaan edistää itsenäisten ja vastuullisten toimintamallien kehittymistä.

Kymenlaakson steinerkoulu pyrkii antamaan kaikille oppilaille sellaisen matemaattisen perusosaamisen ja sellaiset pohjatiedot, että oppilas niiden avulla voi omien kykyjensä mukaisesti toimia käytännön elämässä ja jatkaa opintojaan, käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti .

Matematiikan opetuksessa noudatetaan steinerpedagogista käsitystä niistä tarpeista ja edellytyksistä, joita lapsen ikäkautinen kehitys asettaa. Siten opetus lähtee liikkeelle oppilaan sisäisistä prosesseista, etenee käytännön sovellutuksiin ja työskentelyyn ja päätyy perusopetuksen viimeisessä vaiheessa kohti teoreettista, abstraktia käsitteiden hallintaa. Se korreloi matematiikan kumulatiivisen luonteen kanssa,

joka vaati syystemaattista etenemisestä opetuksessa.

Matematiikan opetuksen tehtävänä on myös kehittää perustaa maailman hahmottamiselle jäsentäen ja päätellen, tiedon ja oletusten oikeellisuuden arvioinnille ja todentamiselle sekä kyvylle käsitteelliseen ajatteluun ja sitä kautta herättää kiinnostusta aineeseen ja tukea myönteisen minäkuvan kehitystä.

Kaikkien oppilaiden kannalta, mutta erityisesti niiden, jotka luonnostaan eivät ole erityisen kyvykkäitä matematiikassa, on tärkeää luoda otollinen työskentelyilmapiiri ja motivaatio. Merkittävässä asemassa motivaation luomisessa on, että matematiikan opiskelu nimenomaan alimmilla luokilla on toiminnallista ja käytännön ongelmanratkaisuihin keskittynyttä.

Vuosiluokkien 1−2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1-S4	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4	L4
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1-S4	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4	L1, L4
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	L1, L4
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	L1, L4
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita	S2	L1, L4
T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata	S3	L1, L4, L5

havainnoimaan niiden ominaisuuksia		
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate	S3	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	S4	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1	L1, L2, L4, L5

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Ajattelun taidot:
Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan. Kehitetään leikkejä, joissa toimintakokonaisuus jaetaan sellaisiin osiin, joiden suorittamiselle voidaan antaa yksiselitteisiä käskyjä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:
Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen - ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaitoja ja yhteen - ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen:
Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä

mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot:
Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä
Työskentelyn taidot
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin
T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan

Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1 Ajattelun taidot:
Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:
Opetellaan lukukäsitteet yhdestä kymmeneen tai mahdollisuuksien mukaan kahteentoista tai viiteentoista. Lukukäsitteiden hahmottamista syvennetään kuvaopetuksen keinoin sekä toiminnallisesti. Käytetään runsaasti konkreettista välineistöä ja rytmisiä harjoituksia. Luvut voidaan esittää aluksi symbolein, jotta ne eivät liian yksipuolisesti assosioituisi numeromerkkeihin.

Opetellaan laskemaan sataan saakka. Varsinaisesti toimitaan laskettaessa lukualueella 1–20 tai siitä hiukan suurempiin lukuihin. Tällä alueella harjoitellaan kaikkia neljää peruslaskutapaa. Laskujen suuntaa vaihdellaan niin, että ajattelutapa vaihtelee elävästi deduktiivisen ja induktiivisen välillä. Huolehditaan siitä, että kokonaisuudesta osiin suuntautuva ajattelu tulee keskeisesti harjoitelluksi. Harjoitellaan runsaasti päässälaskua myös käytännön esimerkein ja kaikkia neljää peruslaskutapaa käyttäen. Tuetaan laskemista konkreettisin välinein.

Kertotaulujen perustaa luodaan muun muassa rytmisin harjoituksin. Lukuja jaetaan osiin sekä kertotauluun perustuen että kysymällä, mistä kaikista vaihtoehdoista luku voi koostua.

Huolehditaan siitä, että luokan ilmapiiri laskentoa harjoiteltaessa on keskittyneen avoin ja iloinen: laskemisessa vähäisetkin häiriötekijät, myös ahdistuneisuus, saattavat estää varsinkin kyvyiltään

heikompien oppilaiden edistymistä.

S3 Geometria ja mittaaminen:
Geometriset harjoitukset tehdään steinerkoulussa osittain muotopiirustuksen nimellä viiden ensimmäisen luokan ajan. Ensimmäisellä luokalla harjoitellaan suoran ja kaarevan viivan variaatioita sekä suljettuja muotoja kuten ympyrä, kolmio, neliö ja spiraali. Harjoitukset tehdään vapaalla kädellä ja niiden perustana on kokonaisvaltainen liikkuminen.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot:
Alustavasti pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä
Työskentelyn taidot
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita
T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan

Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 2

S1 Ajattelun taidot:
Tarjotaan oppilaalle mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Muotopiirustuksessa tehdään symmetriaharjoituksia ensin pysty- ja sitten vaaka-akselilla avoimilla muodoilla sekä rytmisesti eteneviä, jatkuvia tai muuntuvia muotoja ja ornamentteja. Sekä matemaattisten tehtävien että liikunnan ja leikin avulla kehitetään, harjoitellaan ja testataan toimintaohjeiden laatimista ja seuraamista ohjelmoinnin perustaksi.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:
Laskuissa käytettävä lukualue laajenee sataan. Kaikkia neljän peruslaskutavan tehtäviä harjoitellaan sekä päässälaskuna että kirjallisesti. Harjoitellaan laskutoimitusten kääntämistä niin, että esimerkiksi vähennyslaskussa tuntematon voi olla mikä tahansa kolmesta osatekijästä. Harjoitellaan myös runsaasti sanallisia tehtäviä. Kertotaulut opetellaan rytmien avulla vähintään kymmeneen, mieluiten kahteentoista saakka.
Kertotaulua hahmotetaan erilaisten kuvien kautta ympyrässä piirtäen. Tutustutaan jaollisiin ja

jaottomiin lukuihin ja kiinnitetään yleensä huomiota lukujen erilaisiin yhteyksiin ja säännönmukaisuuksiin.Harjoitellaan samanlaisen ja erilaisen, suuremman, pienemmän ja yhtäsuuren käsitteitä.Harjoitellaan lukujonojen, lukujen ja laskujen säännönmukaisuuksia kuvittamisen avulla.

S3 Geometria ja mittaaminen:
Harjoitellaan kaksoissymmetriaa, ornamentteja, peilauksia, geometrisia kappaleita. Myös ensimmäisellä luokalla aloitettuja kuvioita voidaan edelleen harjoitella. Työt tehdään edelleen käsivaraisesti. Opetetaan ympäristön muotoja kaksi- ja kolmiulotteisia muovailemalla ja rakentamalla. Opitaan viivan, pisteen ja kulman käsitteet.

Aloitetaan harjoitella mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot:
Harjoitellaan taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapa. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Opetuksessa pitää olla iloinen ja turvallinen ympäristö.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikka edellyttää perusasioiden hallintaa, joka on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiselle ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoittelemiseen. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat:

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Tietoisuus omasta elinympäristöstä ja omasta paikasta on tärkeää itsetuntemuksen ja hyvinvoinnin kannalta. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Ympäristöopissa nousee esiin kestävän kehityksen ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen ulottuvuus. Hyvä luontosuhde on eräs inhimillisen kasvun peruslähtökohdista ja ilman sitä ei saavuteta ymmärrystä ympäristöstä. Ihminen, jolla on hyvä luontosuhde, tuntee kunnioitusta ja kiitollisuutta luontoa kohtaan ja ymmärtää muun muassa ekosysteemipalvelujen keskeisen merkityksen.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Luonnon olioiden ja ilmiöiden kokemisen ja oppimisen kanssa on huolehdittava siitä, että luontoon, siis reaaliseen maailmaan, kehittyy todellinen kiinnostus. Ellei kiinnostusta syntyisi, olisi oppiminen laantuvaa: opitut asiat unohtuisivat luonnollisen rytminsä mukaan. Kun sellainen kiinnostus syntyy, tapahtuu jatkuvaa uutta havainnointia ja oppimista, joka syventää ja täydentää kerran opittua. Siksi perusopetuksessa yleensä, mutta ennen kaikkea alimmilla luokilla, oppimisen on oltava kokevaa ja eläytyvää. Luonnon hahmottaminen pelkin abstraktein käsittein vieroittaa useimmat lapset luonnosta ja parhaassakin tapauksessa kaventaa kuvan siitä vain kalpeaksi todellisuuden varjokuvaksi.

Vuosiluokilla 1-2

Luontoon ja muihin ympäristön ilmiöihin perehtymisessä painotetaan erityisesti kokemuksellista lähestymistapaa, lähtökohtana omat havainnot ja elämykset. Tämä lähestymistapa tässä iässä tukee ympäristöherkkyyteen kasvamista, luontosuhteen syventymistä ja myös luonnontieteellisen yleissivistyksen rakentumista.

Opetuksessa on suuri merkitys omilla havainnoilla ja asioita lähestytään ilmiöstä itsestään käsin. Nämä kasvattavat ympäristöherkkyyttä ja lisäävät ymmärrystä luonnonilmiöistä ja niiden vaikutuksesta. Luonnonmukainen moniaistinen ympäristö lisää optimismia, luovuutta, itsenäisyyttä, itseluottamusta, keskittymiskykyä, yhteistyökykyä, myötätuntoa ja turvallisuuden tunnetta. Luonnonympäristössä leikit - ja myös oppiminen - perustuvat luovuuteen ja kekseliäisyyteen. Leikkeihin perustuvien ongelmanratkaisujen ja tutkimustehtävien avulla herätetään kiinnostusta ja uteliaisuutta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön nimeämistä ja jäsentämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen (myös liikenteessä) liittyviä asioita. Taiteellinen työskentely on vahvasti mukana kaikessa tekemisessä (maalaus, piirtäminen, laulu, runot). Taiteellisen kokemuksen avulla pyritään syventämään oppilaan kiinnostusta todelliseen luontoon ja torjua siitä vieraantumisen vaaraa.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6	L1, L6
T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4, S6	L3
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L4
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä	S1-S6	L1, L4
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita	S1-S6	L3

T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2, S4, S6	L3, L1
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6	L4, L1
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S6	L2, L4
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	S1, S5	L3

Ympäristöopin opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 1

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä
T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä
Tutkimisen ja toimimisen taidot
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä
Tiedot ja ymmärrys
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä

elämän perusedellytyksiä

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 1

S1 Kasvu ja kehitys:
Autetaan oppilasta hahmottamaan omaa kehoaan ja sen toimintaa, ikäkauden mukaan, leikin ja liikkumisen kautta. Harjoitellaan tunnetaitoja yhdessä toimien, kokemusten, elämysten, satujen ja leikkien avulla. Tuetaan oppilaan vuorovaikutustaitoja, oman ja toisen ihmisen arvostamista ja kunnioittamista sekä mielen hyvinvointia.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen:
Kiinnitetään huomiota sään mukaiseen pukeutumiseen ja omista koulutavaroista huolehtimiseen. Harjoitellaan turvallista työskentelyä ja liikkumista liikenteessä esim. koulumatkoilla ja kävelyretkillä. Harjoitellaan myös avun pyytämistä/hakemista sekä yksinkertaisia itsehoitotaitoja (tavalliset sairaudet ja niiden hoito, terveellisten ruoka-aineiden merkitys, ruoka- ja unirytmin vaikutukset). Osallistutaan koulun poistumisharjoituksiin. Harjoitellaan hyviä tapoja, toisten huomioon ottamista, luokan omia ja koulun sääntöjä, yhteistyötaitoja sekä arjessa toimimista. Kiinnitetään huomiota siihen, että oppilaat oppivat kunnioittamaan toisiaan kaikin tavoin ja iloitsemaan omasta osaamisesta ja onnistumisista arjen askareissa. Verso-toiminta auttaa ristiriitatilanteissa.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi:
Tehdään retkiä lähiympäristöön ja opitaan havainnoimaan sitä. Alusta saakka kiinnitetään huomiota siihen, että eri kasvit ja eläimet ovat sopeutuneet erilaisiin ympäristöihin. Luontoa tarkastellaan ylipäätään kokonaisuutena, sen yksittäisiä edustajia suhteessa kokonaisuuteen. Kymenlaakson steinerkoulun lähiympäristössä on edustettuina useimmat suomalaiset biotyypit. Niihin tutustuminen alkaa ensimmäisistä koulupäivistä lähtien ja jatkuu spiraalimaisesti syveten perusopetuksen ajan. Tutustutaan luontoon eri vuodenaikoina ja tehdään havaintoja lähiympäristön kasveista ja eläimistä. Harjoitellaan kertomaan omista luontohavainnoista ja kuuntelemaan toisten kertomia havaintoja. Luokkaan voidaan rakentaa vuodenaikapöytä, jonka äärellä voi tarkentaa havaintoja, käydä keskusteluja ja ihailla luonnon monimuotoisuutta. Omat havainnot ja oma käytännön kokeminen ja kokeileminen liitetään osaksi tuntityöskentelyä, asian käsittelyä ennen ja jälkeen kokemisen. Ennen retkelle lähtöä kuvataan lapsille se asia, joita halutaan sillä kerralla tarkkailla. Herätetään oppilaan luontainen uteliaisuus ja kiinnostus tarkastelun kohteesta, joka auttaa häntä tekemään havaintoja luonnossa.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen:
Harjoitellaan pienten yksinkertaisten tutkimusten tekemistä, jotka liittyvät luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin, teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen omaan toimintaan. Voidaan kasvattaa siemenestä kasvi ja havainnoida kasvun eri vaiheita.
Kannustetaan oppilasta kertomaan omista havainnoista, kuvailemaan niitä ja vertailemaan niitä muiden havaintoihin ja tutkimustuloksiin. Asioiden selitysten ja ilmiöiden nimeämisen tulee pysytellä sillä tasolla, minkä oppilaan ajattelun kehitys edellyttää. Esimerkiksi siemenestä voi kasvattaa kasvin, jolloin oppilas oppii havainnoimaan, luokittelemaan ja nimeämään kasvin eri vaiheita. Oppilas piirtää kasvun eri vaiheita säännöllisin väliajoin työvihkoonsa ja niitä voidaan esim. tarvittaessa taltioida yhteiseksi kokonaisuudeksi opettajan johdolla. Pyritään yhdessä keksimään ja löytämään ratkaisuvaihtoehtoja arjen pulmiin ja perustelemaan niitä. Syksyn vesileirillä harjoitellaan turvallista veneilyä isompien oppilaiden opastuksella. Retkillä harjoitellaan hyviä retkeilytaitoja, oppilaat saavat olla mukana mm. tulenteossa ja harjoitella pakkaamaan reppunsa asianmukaisesti.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen:
Keskustellaan arjen terveystottumuksista ja harjoitellaan niitä. Tarkastellaan koulupäivän toimintoja terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta. Keskustellaan myös asioista, jotka tuottavat ihmiselle

hyvää mieltä. Kiinnitetään huomiota elämän perusedellytyksiin: ravintoon, veteen, ilmaan, lämpöön ja huolenpitoon. Tutustutaan veden kiertokulkuun luonnossa sekä veden olomuotoihin. Tehdään säännöllisesti retkiä koulun lähellä sijaitsevan Kymijoen rantaan ja metsäalueeseen.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu:
Harjoitellaan omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista. Luonnon- että keinomateriaaleihin, joita lasten elämässä tavallisimmin esiintyy, tutustutaan ensimmäiseltä luokalta alkaen ja jatketaan tulevina vuosina. Tähän liittyy tavaroiden asiallinen käsittely, siisteys ja ekologiset perusteet ja kierrätys omassa luokassa. Huolehditaan päivittäisestä luokan siisteydestä ja viikkotehtävistä esim. järjestäjät. Osallistutaan oman lähiympäristön ja kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen: kunnostustalkoot, pihatalkoot, yhteiset vuodenaikajuhlat. Kiinnitetään huomiota omien tekojen merkitykseen itselle, toisille ja lähiympäristölle.

Ympäristöopin opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 2

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä
T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestävällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä
Tutkimisen ja toimimisen taidot
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä
Tiedot ja ymmärrys
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 2

S1 Kasvu ja kehitys:

Käydään läpi oppilaan omaa kehitystä ja kasvua ikäkaudelle sopivalla tavalla. Käsitellään tavallisia sairauksia ja niiden hoitoa. Harjoitellaan yksinkertaista ensiapua lapsen iän edellytysten mukaan ja opetetaan avun kutsuminen onnettomuustilanteissa. Luodaan perusteita sen käsittämiselle, että ihmisen tunteet ja suhteet toisiin ihmisiin ovat terveyden perusteita yhtä hyvin kuin fyysiset tekijät. Autetaan lasta huomioimaan oman käytöksen seuraukset ja niiden vaikutukset itselle ja muille (sekä positiiviset että negatiiviset havainnot). Harjoitellaan tunnetaitojen ja mielen hyvinvoinnin edistämistä, kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti. Kaikki terveyteen liittyvät harjoitukset ja asenteiden kasvattaminen edellyttävät kiinteää yhteistyötä oppilaan huoltajan kanssa. Asioita tulee käsitellä myös vanhempainilloissa ja –tapaamisissa.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen:
Jatketaan edelleen harjoittelua turvallisesti toimimisesta käytännön tilanteissa koulussa, luonnossa ja liikenteessä. Koulussa opitaan ymmärtämään mm. sähkön ja sähkölaitteiden asiallista käyttöä, tulen käsittelyä ja paloturvallisuuden perusteita evakuointiharjoituksineen sekä ohjeiden noudattamisen merkitystä turvallisuudelle. Liikenteessä kuljetaan opettajan/opettajien johdolla ja opetellaan jalankulkijan ja pyöräilijän turvallinen liikennekäyttäytyminen. Luonnossa opetellaan liikkumaan turvallisesti erilaisissa maastoissa, rannoilla ja vesillä, luontoa kunnioittaen. Perustyökalujen turvallista käyttöä, säilytystä ja kuljettamista harjoitellaan sekä koulussa että luonnossa.
Pyritään ehkäisemään kiusaamista sekä kunnioittamaan toisen fyysistä koskemattomuutta. (Tarvittaessa esim. Kiva-koulu tai Verso-toiminta auttavat ristiriitatilanteissa.)

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi:
Tehdään retkiä lähiympäristöön tutustuen luontoon kaikkina eri vuodenaikoina. Tutustutaan elottomaan luontoon, kasveihin ja eläimiin. Alimmilla luokilla painotetaan omaa tekemistä ja eläytymistä, ylimmillä luokilla teoreettista ymmärtämistä ja suhteuttamista maapallon laajempiin kokonaisuuksiin Harjoitellaan kertomaan omista luontohavainnoista ja kuuntelemaan toisten kokemuksista sekä elämyksistä. Opitaan luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja sekä luonnossa kohdattuja tilanteita ja asioita sekä nimeämään niitä. Yhdessä havaittuja asioita ja kohteita voidaan taltioida ja niistä koota yhteinen ”kooste” esim. luokan seinälle.
Jatketaan vuodenaikapöydän ylläpitoa ja seuraamista, jonka pohjalta käydään keskusteluja luonnon monimuotoisuudesta sekä säähavainnoista. Harjoitellaan myös yksinkertaisten karttojen piirtämistä liittyen oppilaan omiin ympäristökokemuksiin.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen:
Harjoitellaan pienten tutkimusten tekemistä liittyen luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin, ihmisen toimintaan tai eri ongelmanratkaisutehtäviin. Tutkimuksia tehdään sekä itsenäisesti, pari- että ryhmätyöskentelyssä. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Asian käytännön havaitsemisen ja kokemisen jälkeen oppilaat harjoitetaan suullisen lisäksi kehittämään kirjallista kuvaamista vihkotyöskentelyssä, sekä opettajan johdolla että itsenäisesti oppilaan ikäkausi huomioiden. Tiedonhankkimisessa harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian käyttöä opettajan johdolla ja samalla opetellaan vertailemaan omia kokemuksia valmiiseen annettuun tietoon oppilaan ikäkausi huomioiden.
Ainakin yhtä tärkeää kuin on oppia tunnistamaan eri kiviä, kasveja tai eläimiä, on vähitellen herätä käsittämään niiden elämää ajassa. Siksi tutustumisen kohteiksi on syytä valita yksi tai ehkä useampi vakituinen kohde, jossa käydään yhä uudelleen (luontopolut, metsä, jokialue). Näin seurataan luonnon muuttumista vuodenaikojen ja myös erilaisten säiden mukaan. Mahdollisuuksien mukaan seurataan myös eläinten elämää paitsi elintapojen osalta myös ajassa. Helposti seudulla tavoitettavia eläimiä ovat oravat. Muutto- ja paikkalintujen elämää tarkastellaan eri vuodenaikoina. Myös koko valtavaan pieneliöitten maailmaan tutustutaan.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen:
Jatketaan perehtymistä elämän perusedellytyksiin. Luontoa tarkastellaan ylipäätään kokonaisuutena, sen yksittäisiä edustajia suhteessa kokonaisuuteen. Kokonaisuuteen kuuluu aluksi kuvanomaisesti, myöhempinä vuosina ajatuksellisemmin, kertoa valon, lämmön, ilman, veden ja maan aineiden olemuksesta elollisen luonnon perustana: lyhyesti sanottuna kokonaisuuden yhteyttämisestä ravintoketjuihin ja niiden merkitykseen. Ruoan tuottamiseen aletaan tutustua toisen luokan keväällä, kun käydään kylvämässä omaan peltoon leipäviljaa. Viljan korjaaminen ja jalostaminen tapahtuu kolmannen luokan syksyllä. Tulen käyttöä harjoitellaan sekä luonnossa että sisätiloissa; samalla luonnollisesti opetellaan paloturvallisuutta. Opitaan myös tuntemaan ja tunnistamaan tavallisimpia maalajeja ja niiden kasvillisuutta. Keskustellaan veden merkityksestä kasvien kasvulle.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu:
Valitaan sisältöjä monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta, laajentaen ensimmäisen luokan aiheita ja työskentely-ympäristöä. Kaikkia asioita, joita on havaittu, koettu ja tehty ympäristössä, käsitellään myös luokassa niin, että ne saavat oman paikkansa kestävän elämäntavan ymmärryksessä. Oppilaat saavat itse kuvata kokemaansa, opettaja kertoo aiheista lisää, ja iän edellytysten mukaan niistä myös kirjoitetaan ja piirretään.
Elämyksellisyydestä tulee johtaa myös taiteellinen kokemus. Esimerkiksi veden kiertokulun luonnossa voi ilmaista kuvin, runoin ja sävelin.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen käytännön kokemisen perustan muodostavat luokilla 1–2 retket, joita tehdään lähiympäristöön ainakin kerran viikossa. Myöhemmillä luokilla retkien ajallinen osuus vähenee, mutta ne kohdentuvat aiempaa tarkemmin. Retkiä ei ole tarkoitettu pelkäksi virkistykseksi, vaikka niillä luonnostaan sekin funktio on. Retkillä koetaan ja havaitaan opettajan suunnitelman mukaan systemaattisesti niitä asioita, joiden oppiminen on edellä tavoitteissa esitetty.
Omat havainnot ja oma käytännön kokeminen ja kokeileminen liitetään osaksi tuntityöskentelyä, asian käsittelyä ennen ja jälkeen kokemisen. Varsinkin ennen retkelle lähtöä tulee yleensä kuvata lapsille se asia, mitä halutaan sillä kerralla tarkkailla. Se, että oppilaalla on herännyt mielikuva ja kiinnostus, auttaa häntä tekemään havaintoja todellisuudessa. Lähiluonnon ja rakennetun ympäristön lisäksi hyödynnetään paikallisia museoita, näyttelyitä, teatteria ja muita viestinten tarjoamia tapahtumia mahdollisuuksien mukaan. Keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Käytännön havaitsemisen ja kokemisen jälkeen oppilaat harjoitetaan pohtimaan sekä kuvaamaan koettua ja havaittua. Suullisesta kuvaamisesta kehitetään opettajan ohjauksessa kirjallinen kuvaaminen. Asioiden selitysten tulee pysytellä sillä tasolla, minkä oppilaan ajattelun kehitys edellyttää. Työtapoina ovat luonnon havainnoista keskusteleminen, erilaiset leikit sekä luonnon kiertokulun seuraaminen.
Elämyksellisyydestä tulee johtaa myös taiteellinen kokemus. Esimerkiksi veden kiertokulun luonnossa voi ilmaista kuvin, runoin ja sävelin. Taiteellisen kokemuksen avulla pyritään syventämään oppilaan kiinnostusta todelliseen luontoon ja siten torjua nykyaikaisessa elämässä vaikuttavaa vieraantumisen vaaraa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1-2

Oppilaita ohjataan turvalliseen ja toiset huomioon ottavaan toimintaan erilaisten leikkien, pelien ja ryhmätehtävien avulla. Opetuksessa suositaan yhteistoiminnallista oppimista, joka mahdollistaa asioiden oppimisen yhdessä, mutta oppilaan omassa tahdissa ja omien edellytysten mukaan. Lähiympäristöön ja eri luontokohteisiin tehtävillä retkillä vahvistetaan yhteistyötaitoja ja ympäristön sekä toisten kunnioittamista. Oppilaan kiinnostuksen heräämistä ympäristöä kohtaan tuetaan

säännöllisillä luontoretkillä ja luokassa muun muassa vuodenaikapöydän ylläpidolla. Samalla opetellaan kantamaan vastuu yhteisten tilojen siisteydestä. Ristiriitatilanteita pyritään ensisijaisesti käsittelemään draamaharjoitusten, keskustelujen ja satujen avulla niin, että lapsissa herää myötätunto ja ymmärrys toisia kohtaan. Yhdessä luotu fyysinen ja henkinen oppimisympäristö antaa oppilaalle onnistumisen kokemuksia ja vahvistaa positiivista minäkuvaa ja yhteisöllisyyttä.
Oppilaat ohjataan tunnistamaan omaa kehoa, sen toimintoja ja kehitystä ikäkauden mukaan. Opetetaan terveellisten ruoka-aineiden merkitystä, ruoka- ja unirytmien terveysvaikutuksia sekä luonnossa olon ja ylipäätään liikunnan merkitystä. Perehdytään tilanteen mukaisen pukeutumisen perusteisiin.

Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti titkimisen taitoja ja motivaation kehittymistä. Kannustavaa palautetta annetaan koko ryhmälle. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Oppilaan henkilökohtaiset arvot, ominaisuudet, asenne, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus tai temperamentti eivät ole arvioinnin kohteena.

Arvioinnissa huomioidaan oppilaan:
- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä ja niiden tulkitsemisessa
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan uskonnon opetusta sen mukaan, mihin uskontokuntaan oppilaan huoltajat kuuluvat. Koulun omasta puolesta annetaan kuitenkin uskonnon opetusta vain evankelisluterilaisessa uskonnossa. Muihin uskontokuntiin kuin evankelisluterilaiseen kuuluville järjestetään heidän uskontokuntansa mukaista opetusta yhdessä huoltajan ja oppilaan kotikunnan tai oppilaan oman uskonnollisen yhteisön kanssa. Tällöin opetus voi tapahtua koulun tiloissa tai muualla kulloinkin erikseen sovittavalla tavalla. Jos oppilaan vanhemmat kuuluvat eri uskontokuntiin, on jokaisen oppilaan kohdalla voitava löytää sellainen uskonnon opetuksen käytännön ratkaisu, joka tyydyttää kaikkia osapuolia. Koulun on oltava tässä joustava ja laajakatseinen. Myös evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen laadun ja sävyn tulee olla laajasti ekumeeninen, ei dogmaattinen; sen on korostettava ennen kaikkea kristillistä lähimmäisenrakkautta ja suvaitsevaisuutta, ei ihmisten ja kulttuurien ontologisten pohdintojen erilaisuutta. Opetuksen tulee kouluvuosien aikana

antaa oppilaille myös sellainen uskonnollinen inhimillinen yleissivistys, joka tarjoaa hänelle aikuisena mahdollisuudet asioiden omakohtaiseen pohdintaan ja omakohtaisiin valintoihin, mutta ei luo lapsuudessa ja nuoruudessa sielullisia raja-aitoja tulevaisuuteen. Opetuksen tulee antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Oppilasta tuetaan kasvamaan yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi sekä maailmankansalaiseksi.
Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Oppilas tutustuu uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen katsomusten monilukutaitoa. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja eri näkökulmista ja auttaa häntä ymmärtämään niistä käytyä keskustelua. Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä.

Uskonnon opetus vuosiluokilla 1-2
Uskonnon opetuksessa tutustutaan oman perheen uskonnolliseen ja katsomukselliseen taustaan. Opetuksessa perehdytään evankelisluterilaisen uskonnon keskeisiin kertomuksiin ja tarinoihin ikäkauden mukaisesti. Vuodenkierto ja vuodenajan juhlat tarinoineen rytmittävät lukuvuoden opetusta, ja tarinoiden välityksellä tuetaan luokkayhteisössä ja lähiympäristössä moraalin kehitystä, toisten tukemista ja huomioon ottamista. Oppitunneilla tulee mahdolliseksi omien tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen siten, että harjaantuu myös kyky tunnistaa toisen tunteita ja ottaa muiden näkemykset huomioon. Oppilaat oppivat toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä,	S3	L3, L7

ympäristöstä ja luonnosta		
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1-2

Sisältöjä valitaan siten, että ne auttavat lasta toimimaan luokkayhteisössä sekä lähiympäristössä yksin ja yhdessä. Oppilaiden kokemusmaailma, ikä ja oman perheen tavat ja tottumukset huomioidaan. Tutustutaan oman ja toisten perheiden tapoihin sekä opitaan ottamaan vastuuta omista teoista ja ymmärtämään niiden seuraukset itselle, toisille ihmisille ja luonnolle. Kertomukset (moraalitarinat, uskonnolliset juhlat, vuoden kiertoon ja -aikaan kuuluvat jne.), musiikki, runot sekä kuvaamataito liittyvät opetussisältöihin läpi kouluvuosien.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1 Suhde omaan uskontoon:
Tutustutaan omiin ja koulutovereiden perheiden erilaisiin traditioihin ja uskontoihin ja opitaan ymmärtämään ja kunnioittamaan sitä, että tietyt asiat ja tavat ovat pyhiä toiselle, vaikka itselle ei olisikaan. Tärkeitä opetuksen asioita ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat, erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja tavat viettää juhlia. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon lähteisiin, perinteisiin ja tapoihin tarinoiden ja kuvaopetuksen kautta. Samalla tutustutaan oman uskonnon keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin.

S2 Uskontojen maailma:
Sisältöjen valinnassa aloitetaan oppilaan omassa luokassa sekä lähiympäristössä läsnä olevista uskonnoista (myös uskonnottomuudesta) ja niiden keskeisistä tavoista ja juhlista.

S3 Hyvä elämä:
Tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista kertomusten avulla oppilaan ikäkausi huomioiden. Opitaan ymmärtämään luomakunnan järjestystä ja viisautta sekä elämää Jumalan lahjana. Keskeisiä kysymyksiä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, erityisesti vastuu toisista ihmisistä sekä luonnosta. Autetaan oppilaita

kehittämään omia tunnetaitoja niin yksilöllisesti kuin ryhmässä sekä myös taiteen avulla. Pohditaan vastuun kantamista itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta, sekä sitä mitä se käytännössä tarkoittaa omassa toiminnassa. Keskeisiä sisältöjä ovat hyvyyttä ja pahuutta koskevat kysymykset lapsen omassa maailmassa, surut ja ilot sekä ylipäätään oppilaiden oman toiminnan kokemukset ja niistä esiin nousseet pohdinnat. Oppilaita rohkaistaan omien mielipiteiden ja kysymysten esittämiseen.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

Syvennetään oman uskonnon juhlien laadullisuutta ja oppilaan lähiympäristön uskontojen keskeisiä tapoja ja juhlia. Huomioidaan myös uskonnottomuus luokkayhteisössä. Annetaan mahdollisuuksia kysymyksille ja oman mielipiteen esittämiselle. Harjoitellaan myös oman mielipiteen perustelemista ikäkausi ja taidot huomioiden, sekä toisen ihmisen kuuntelemista ja ymmärtämistä.

Käsitellään hyvän ja pahan eroja ja vastakohtaisuuksia erilaisten oman uskonnon tarinoiden kautta. Kertomusaineistona voidaan käyttää tarinoita legendoista ja pyhimyksistä sekä eläintarinat.

S1 Suhde omaan uskontoon:
Syvennytään edelleen oman uskonnon juhliin ja niiden merkityksiin vuodenaikojen mukaan. Tutustutaan kotiseurakuntaan, sen toimintaan, perinteisiin ja tapoihin. Oman uskonnon käsitteet, monimuotoisuus ja rukoukset (Isä meidän –rukous) tulevat tutuiksi. Kerrotaan kertomuksia Jeesuksen elämästä ja opetuksesta. Opitaan käsittämään Raamattu pyhäksi ja ennen kaikkea Uuden testamentin kertomuksia Jeesuksen elämästä, myös Vanhan testamentin opetuksia lapselle soveltuvin osin.

S2 Uskontojen maailma:
Sisältöjä valitaan siten, että oppilas kokee elävää, inhimillistä yhteyttä läheisten ihmisten välillä niin maallisissa yhteyksissä kuin seurakunnan yhteydessä. Pohdinnoissa huomioidaan myös uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä:
Luodaan oppilaille turvallisuutta olemassaolon kokemuksesta ”Jumalan kämmenellä”, luottamusta olemassaoloon ja tulevaisuuteen. Huomioidaan omien tekojen merkitys entistä tarkemmin sekä alustavasti lapsen oikeuksiin ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin liittyvät pohdinnat (YK:n lapsen

oikeuksien sopimus). Autetaan oppilasta ymmärtämään, että myös toisen ihmisen elämä on lahja ja hänen uskontonsa pyhää, jota tulee kunnioittaa.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2
Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:
- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustieto rakentuu etiikan ja moraalin perustoille, joihin liittyviä näkemyksiä ja merkityksiä tarkastellaan ihmisten yksilöinä ja kulttuurinsa mukaan vuorovaikutuksessaan kehittäminä. Opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaan kykyä etsiä hyvää elämää.

Elämänkatsomustiedossa ihminen nähdään luovana, ympäristöönsä ja kulttuuriinsa vaikuttavana aktiivisena toimijana. Ihminen jakaa, kokee ja tuottaa merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia ja inhimillistä toimintaa niin yksilönä,

yhteisönä kuin kulttuuriperinteen vaalijana pidetään vuorovaikutuksen tuloksena. Oppilasta ohjataan tutustumaan, ymmärtämään ja arvioimaan erilaista ja tuttua inhimillistä elämää, toimintaa ja ajattelua, sekä hahmottamaan asioiden välisiä syy-seuraussuhteita. Toisaalta oppiaineen ydintehtävänä on antaa oppilaille valmiuksia vaikuttaa omaan ajatteluunsa ja toimintaansa tavalla, joka edistää hänen mahdollisuuksiaan löytää oma arvokas tiensä elämässään, koskien myös opiskelua ja oppimista. Tähän rohkaistaan hyödyntämällä opetuksessa oppilaiden omaa ja ikäkauden mukaista ajattelu- ja kokemusmaailmaa avoimella ja pohtivalla otteella.

Opetuksen tehtävänä on ylläpitää suvaitsevaisuuden, vastuullisuuden ja demokraattisen kansalaisuuden arvoja. Nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa elämänkatsomustiedon tehtävänä on tarjota oppilaalle katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, sekä rikastuttaa hänen eettisen, tutkivan ja kriittisen ajattelu- ja toimintakykynsä kehittämistä. Kriittiseen ajatteluun pyritään avoimella ja pohdiskelevalla asenteella, jossa etsitään perusteita, hahmotetaan asiayhteyksiä, kehitetään tilannetajua niin, että se tukee oppilasta itseään korjaavana. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on opettaa ja kehittää oppilaan elämänhallinta-, kommunikointi-, itsetuntemus-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, sekä rohkaista aktiivisuuteen, vaikuttamiseen, vastuunottoon itsenäisenä yhteisön jäsenenä.

Elämänkatsomustieto pyrkii tukemaan laaja-alaisesti oppilaan ajattelun, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taidon kehittymistä. Opetus kehittää myös oppilaan arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta sekä itsestä huolehtimista. Oppilasta rohkaistaan ilmaisemaan katsomustaan, perustelemaan sitä ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja.

Elämänkatsomustiedon opetusta ohjaa käsitys oppilaiden mahdollisuudesta kasvaa vapaiksi, ajatteleviksi, tasa-arvoisiksi ja kriittisiksi hyvän elämän rakentajiksi.

Elämänkatsomustiedon opetus vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 elämänkatsomustiedossa harjoitellaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Lapsen itsetuntoa ja minäkuvaa tuetaan kuuntelemalla ja arvostamalla oppilaan kokemuksia ja ajatuksia. Opetuksen tehtävänä on rikastuttaa lapsen kulturellista symbolituntemusta ja merkityssanastoa sekä eettistä ajattelua taiteen ja kokemisen menetelmin. Tarinoiden välityksellä tuetaan luokkayhteisössä ja lähiympäristössä moraalin kehitystä: toisten tukemista ja huomioon ottamista sekä luonnon kunnioittamista. Opetuksessa annetaan tilaa mielikuvien, kysymysten ja oivallusten synnylle.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1-S4	L1, L2, L4
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	S2	L1, L2, L7
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1	L1, L2, L7
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	S1-S4	L1, L2, L7
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä	S1-S4	L1, L3, L4

eettisiä ulottuvuuksia		
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä	S1-S4	L1, L3, L7
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	S2	L2, L4
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S1-S4	L2, L3, L7
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	S4	L3, L5, L7

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä. Opetuksen tukena käytetään taiteellista työskentelyä (kuvataide ja –opetus, musiikki, runous ja tarinat).

Elämänkatsomustiedon opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 1

T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua.
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin.
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua.
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia.
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä.
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita.
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1 Kasvaminen hyvään elämään:
Syvennytään tarinoihin, joissa käsitellään hyvän ja pahan sekä oikean ja väärän teemoja. Harjoitellaan toisen kunnioittavaa kohtaamista ja kuuntelemista sekä omaa selkeää itseilmaisua ja keskustelutaitoa. Käsitellään ystävyyden merkitystä elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja:
Mietitään ”kuka minä olen ja mitä osaan?”, lapsen ikäkauden ja oman ymmärryksen tason mukaan. Keskitytään erityisesti lapsen omaan koti- ja kulttuuritaustaan, tapoihin ja traditioihin. Opetellaan erilaisen ajattelun ja elämäntapojen arvostamista. Aihepiirit voivat sivuta monia aiheita ystävyydestä, erilaisista kulttuureista ja maailmansyntykäsityksistä.

S3 Yhteiselämän perusteita:
Opetellaan ymmärtämään hyvän käytöksen merkitystä jokapäiväisessä elämässä, oikeudenmukaisuutta ja sen toteutumista (rehellisyys, reiluus, säännöt, luottamus) tarinoiden, leikkien, pelien ja yhdessä toimimisen avulla.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:

Tutustutaan luontoon ja oppilaan lähiympäristöön. Käsitellään luonnon monimuotoisuutta ja kauneutta kokemusten ja elämysten kautta. Autetaan oppilasta ymmärtämään omien tekojen vaikutus luontoon.

Elämänkatsomustiedon opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 2

T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua.
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin.
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua.
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä.
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia.
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä.
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita.
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

S1 Kasvaminen hyvään elämään:
Syvennytään toisaalta tarinoihin, jotka kertovat ihmisen hyvyydestä ja toisaalta tarinoihin, jotka valottavat säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä tai tarkastelevat omien valintojen ja toiminnan vaikutusta omaan ympäristöön. Harjoitellaan erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista sekä sen kohtaamista kunnioittavasti. Keskustellaan ja pohditaan oppilaan arkeen liittyvistä ja mieltä askarruttavista asioista ja opetellaan kuuntelemaan muita kunnioittaen ja arvostaen heidän näkemyksiään.

S2 Erilaisia elämäntapoja:
Pohditaan erilaisia elämäntapoja oppilaan lähiympäristössä. Oppilaan ikätason mukaisesti harjoitellaan suvaitsemaan eri tapoja ajatella ja toimia luokka- ja kouluyhteisössä. Perehdytään erilaisiin kulttuureihin kansantarinoita kertomalla ja niiden perusteella opetellaan ymmärtämään ja arvostamaan maailman kulttuuriperinnön rikkautta. Erilaisten ikäkauteen sopivien toimintojen (leikit, pelit, keskustelut, ryhmätyöskentelyt) kautta opetellaan hyväksymään omat vahvuudet ja heikkoudet sekä vahvistamaan omaa itsetuntemusta.

S3 Yhteiselämän perusteita:
Syvennetään ymmärrystä yhteiselämän merkityksestä. Käsitellään tekojen, tarinoiden ja arkipäivän tilanteiden kautta säännön, sopimuksen, lupauksen, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkitystä. Pohditaan ihmisen ja erityisesti lapsen oikeuksia ja velvollisuuksia jokapäiväisessä elämässä, oppilaan ikä huomioiden.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:
Tarinoiden kautta tutustutaan eri elämänmuotoihin maapallolla. Luontoretkillä huomioidaan elämän erilaisia muotoja, syntymää, elämää ja kuolemaa luonnossa. Kokemusten, havainnoinnin, pohdinnan ja taiteellisen toiminnan kautta tullaan tietoisemmiksi eri aikakäsityksistä (päivän rytmi, vuorokausi, vuodenajat jne.) ja niiden merkityksestä ihmisten elämässä sekä luonnon kiertokulussa.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin

psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Jokainen yksilö kohdataan erilaisena, mutta samanarvoisena persoonana. Oppilaita rohkaistaan suulliseen vuorovaikutukseen, jolloin luodaan perusta vuorovaikutus- sekä itsesäätelytaitojen kehittymiselle. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Elämänkatsomustiedon opetuksessa pyritään siihen, että jokainen oppilas kokee osallisuutta ja voi hyvin.
Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja onnistumisen kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja onnistumisen kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden ilmaisemiseen, perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämänkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.8 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin merkitys tunne-elämään ja ihmisen itsetuntoon on suuri. Kasvatuksellisessa mielessä musiikki tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia tunne-elämän kehittämiseen sellaista tasapainoa kohti, missä laadullinen ajattelu, arviointikyky, sosiaalinen perusta voi oikealla tavalla kehittyä. Musiikin opetuksen tehtävänä on myös luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat

sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Perussäveletön, pentatoninen sävelmaailma antaa mahdollisuuden improvisoinnin vapauteen ja erilaisten soitinyhdistelmien kokeiluun. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen	S1-S4	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L1, L2, L4
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	S1-S4	L1, L4
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja	S1-S4	L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta	S1-S4	L2, L4
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1-S4	L7

Oppimaan oppiminen musiikissa		
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1-S4	L1

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1

T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

Vuosiluokalla 1 oppilaalle syntyy kokemus siitä, miten toimitaan ryhmän jäsenenä musiikin parissa. Opitaan havainnoimaan erilaisia musiikillisia elementtejä kuuntelun avulla ja kehitetään aktiivisen kuuntelun aluetta. Yhteisen musisoinnin avulla koetaan osallisuus toisiin oppilaisiin ja myös oman vaikuttamisen mahdollisuus. Jäljittelyllä on suuri osuus oppimisessa. Yhdessä laulaminen luo vähitellen perustaa säveltasojen tarkemmalle havainnoinnille ja intonaation puhtaus kehittyy vähitellen yhteisen kuuntelun avulla. Laulamisen lisäksi jokainen lapsi opettelee soittamaan korvakuulolta. Soittimena on useimmiten huilu, mutta myös erilaisia pentatonisia instrumentteja sekä rytmisoittimia käytetään.

S1 Miten musiikissa toimitaan:
Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen. Yhteistyössä valmistettavien sävelkuvaelmien ja tarinoiden avulla luodaan uusia, ennenkuulumattomia ja -kokemattomia sävelmaisemia. Perussäveletön, pentatoninen sävelmaailma antaa mahdollisuuden improvisoinnin vapauteen ja erilaisten soitinyhdistelmien kokeiluun.

S2 Mistä musiikki muodostuu:
Opetuksessa käytetään vapaasti virtaavia pentatonisia melodioita, jotka opitaan jäljittelemällä. Sävelkorkeus voidaan ilmaista käden liikkeillä. Musiikin peruskäsitteisiin kuten keston, voiman ja värin hahmottamiseen eläydytään kuuntelemalla musiikkia, jota soittaa opettaja luokassa olevat ryhmät.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:
Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Tutustutaan kaupungin musiikkitarjontaan ja tehdään konserttivierailuja sen mukaan.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto:
Lapset oppivat soittamaan yksinkertaisia melodioita huilulla, joita on ensin laulettu. Sormitaitavuutta harjoitetaan käyttämällä soittimia tai sormileikkejä. Lauluohjelmistossa on perinteisiä kansanlauluja ja lastenlauluja erilaisiin juhliin ja vuodenaikoihin liittyen.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2

T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen perusperiaatteita musisoinnin yhteydessä
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

Vuosiluokalla 2 oppilas harjaantuu yhteisessä musisoinnissa ja kokee sen avulla osallisuutensa toisiin oppilaisiin ja oman vaikuttamisen mahdollisuuden. Yhdessä laulaminen ja soittaminen luo edelleen perustaa säveltasojen tarkemmalle havainnoinnille ja intonaation puhtaus kehittyy yhteisen kuuntelun avulla. Soittimena on useimmiten huilu, mutta myös erilaisia pentatonisia instrumentteja sekä rytmisoittimia käytetään.

S1 Miten musiikissa toimitaan:
Keskeisenä sisältönä ovat edelleen ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen. Yhteistyössä valmistettavien sävelkuvaelmien ja tarinoiden avulla luodaan uusia, ennenkuulumattomia ja -kokemattomia sävelmaisemia. Perussäveletön, pentatoninen sävelmaailma antaa mahdollisuuden improvisoinnin vapauteen ja erilaisten soitinyhdistelmien kokeiluun.

S2 Mistä musiikki muodostuu:
Soitettaessa käytetään haastavampia pentatonisia melodioita, jotka opitaan jäljittelemällä. Laulettaessa käytetään myös muita lauluja, jotka eivät rajoitu pentatoniseen sävelasteikkoon. Musiikin peruskäsitteisiin kuten keston, voiman ja värin hahmottamiseen syvennytään kuuntelemalla musiikkia, jota soittaa opettaja luokassa olevat ryhmät. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:
Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Tutustutaan kaupungin musiikkitarjontaan ja tehdään konserttivierailuja sen mukaan.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto:
Lapset oppivat soittaman melodioita huilulla, joita on ensin laulettu. Sormitaitavuutta harjoitetaan käyttämällä soittimia tai sormileikkejä. Lauluohjelmistossa on perinteisiä kansanlauluja ja lastenlauluja erilaisiin juhliin ja vuodenaikoihin liittyen.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa

musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat:

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa
- toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.9 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Taide kasvattaa oppilaita luovaan vapauteen, se kuuluu jokaiselle oppilaalle. Taide on avain ihmisluonnon todelliseen ymmärtämiseen ja siihen, miten ihminen liittyy maailman kokonaisuuteen. Taiteellinen työskentely on tasapainottavaa, minkä takia itse työskentely on lopputulosta tärkeämpää. Olennaista myös kuvataiteen opetuksessa on huolehtia siitä, että pienen lapsen spontaani ja naiivi taiteellisuus ei vuosien ja älyllisen kehityksen myötä kuivu pois, kuten valitettavan usein pyrkii tapahtumaan. Taiteella on tärkeä rooli tunne-elämän kehityksessä, mielikuvituksen rikastuttamisessa ja sosiaalisuuden vahvistamisessa samalla, kun se luo pohjaa myös ajattelulle ja itsetuntemukselle. Taiteellinen tulee pyrkiä yhdistämään siihen tietoisuuden kehitykseen, joka ikävuosien aikana tapahtuu. Viime kädessä sen tulisi olla elävöittämässä käsitteellistä ajattelua niin, että ajattelu voisi olla luovaa ja että ajattelussaan ihminen kykenisi ottamaan huomioon inhimillisesti sekä toiset ihmiset että ympäristön.
Taidetta ei siksi tarkastella pelkästään sen hyödyllisyyden perusteella tai kykyjen kehittämisen näkökulmasta. Kuvataidetunneilla ei kehitetä pelkästään oppilaiden taiteellista lahjakkuutta, vaan tuetaan oppilaiden ajatus-, tunne- ja tahtoelämän kehitystä. Erityisesti kuitenkin puhutellaan oppilaiden tunne-elämän kehitystä. Kun oppilas eläytyy esimerkiksi värien erilaisiin laadullisuuksiin, hänen

aistinsa herkistyvät ja hän alkaa hahmottaa maailmaa taiteellisesti oman kokemuksen kanssa. Laadullisuuksien taju ja tunne-elämän herkistyminen auttavat empatiakyvyn kehittymistä: oppilas oppii tajuamaan myös sosiaalisia laadullisuuksia ympäristössään.
Taide nähdään steinerkoulussa luontaisena osana kasvatusta. Niinpä esimerkiksi kuvataide kuuluu olennaisesti myös lukuaineiden tunneille. Taiteellisen työn lähtökohtana ovat oppilaan omat tunnot, omat kokemukset ja omat havainnot. Omasta kokemuksesta käsin tehty taiteellinen työskentely rakentaa oppilaille tervettä yksilöllistä identiteettiä. Taiteen alueella ulkomaailma ja oppilaan sisäinen maailma saavat tilan, missä kohdata.
Steinerkoulun alaluokilla opetus painottuu tunteeseen ja toiminnallisuuteen sekä mielikuvituksen käyttöön, 12 vuoden ikää lähestyttäessä painopiste siirtyy ulkoisen luonnon havainnointiin. Taiteellisten havainnointiharjoitusten kautta oppilas luo tervettä suhdetta ympäröivään maailmaan. Taiteen harjoittamisella voikin parhaimmillaan olla eheyttävä ja tervehdyttävä vaikutus. Alaluokilla on tärkeintä taiteellisen kokemisen kehittäminen.
Kuvataiteen opetuksen tehtävä on myös kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.
Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Kuvataideopetus vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 tärkeää on taiteellisen kokemisen kehittäminen: oppilaat oppivat kokemaan ja luonnehtimaan värien herättämiä sisäisiä tuntoja, kuvia ja kokemuksia.
Oppilaat tutustuvat väreihin ja maalauksen ja piirtämisen perustekniikoihin. Kuvien jälkitarkastelun kautta oppilaat oppivat pukemaan kokemuksensa sanoiksi. Yhteiset kuvatarkastelut ovat samalla sosiaalisen kanssakäymisen harjoittelua: opitaan antamaan palautetta ja ottamaan vastaan sitä. Töitä ei aseteta paremmuusjärjestykseen, jokainen työ on arvokas ja ainutlaatuinen. Kuvatarkastelun kautta oppilaat oppivat rehellisyyttä ja kunnioitusta toisten tekemää työtä kohtaan. Kuvataiteen avulla oppilaat opettelevat pitkäjänteistä työskentelyä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	**Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet**	**Laaja-alainen osaaminen**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		

T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

Ensimmäisen luokan opetussisältöinä on värien laadullisuuksien tutkiminen, maalauksen ja piirtämisen perustekniikoiden kehittäminen, esim. sivellintekniikan hallitseminen ja värisointien tarkastelu. Maalaukset eivät tässä vaiheessa ole esittäviä. Vahaliiduilla piirretään kuvia esim. saduista ja opetellaan monipuolista värien käyttöä, tekniikkana maalaava piirtäminen. Tärkeänä osana työskentelyä on yhteinen kuvatarkastelu. Kuvien aiheet valitaan saduista, kertomuksista, luonnosta ja vuoden kiertokulusta. Työskentelymateriaalina voidaan käyttää myös esimerkiksi mehiläisvahaa ja savea.

S1 Omat kuvakulttuurit
Opetuksessa valitaan sisältöjä oppilaiden omista kuvista, joita he tuottavat omaehtoisesti vapaa-

aikanaan esimerkiksi leikkien ja harrastusten parissa. Oppilaiden kuvakulttuureihin voivat kuulua muun muassa pelit, valokuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Sisältöjä valitaan erityisesti oppilaiden kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoisesta taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit
Valittavat sisällöt ja toimintamuodot tutustuttavat taiteen instituutioiden piirissä eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettuihin kuviin. Tarkasteltavia aihepiirejä valitaan esimerkiksi maalaus-, kuvanveistotaiteesta sekä muotoilusta ja arkkitehtuurista. Aiheita valitaan myös luonnosta, lähiympäristöstä, vuodenaikojen vaihtelusta, saduista, tarinoista ja eri kulttuureista. Oppilaiden visuaalisen kulttuurin tuntemusta laajennetaan tutustuttamalla heidät erilaisissa yhteiskunnallisissa ja historiallisissa olosuhteissa syntyneeseen taiteeseen.

S3 Taiteen maailmat
Valittavilla sisällöillä ja aihepiireillä jäsennetään oppilaiden käsityksiä taiteesta ja arjen visuaalisesta kulttuurista. Valittavien sisältöjen painopiste on lastenkulttuureissa, joihin liittyviä kuvia, pelejä ja leikkejä hyödynnetään monipuolisesti opetuksessa.
Kuvataitteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

Syvennetään värien tutkimusta ja perustekniikoiden hallintaa. Uusina aiheina tulevat kertomukset, esim. eläinkertomukset ja yksinkertaiset luontoaiheet. Uutena materiaalina voi tulla savi ja erilaiset luonnonmateriaalit.Tärkeänä osana työskentelyä on yhteinen kuvatarkastelu, jota jatketaan. Kuvien aiheet valitaan saduista, kertomuksista, luonnosta ja vuoden kiertokulusta.

S1 Omat kuvakulttuurit:
Opetuksessa valitaan sisältöjä oppilaiden omista kuvista, joita he tuottavat omaehtoisesti vapaa-aikanaan esimerkiksi leikkien ja harrastusten parissa. Oppilaiden kuvakulttuureihin voivat kuulua muun muassa pelit, valokuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Sisältöjä valitaan erityisesti oppilaiden kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoisesta taiteesta ja muusta visuaalisesta

kulttuurista.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:
Valittavat sisällöt ja toimintamuodot tutustuttavat taiteen instituutioiden piirissä eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettuihin kuviin. Tarkasteltavia aihepiirejä valitaan esimerkiksi maalaus-, kuvanveistotaiteesta sekä muotoilusta ja arkkitehtuurista. Aiheita valitaan myös luonnosta, lähiympäristöstä, vuodenaikojen vaihtelusta, saduista, tarinoista ja eri kulttuureista. Oppilaiden visuaalisen kulttuurin tuntemusta laajennetaan tutustuttamalla heidät erilaisissa yhteiskunnallisissa ja historiallisissa olosuhteissa syntyneeseen taiteeseen.

S3 Taiteen maailmat:
Valittavilla sisällöillä ja aihepiireillä jäsennetään oppilaiden käsityksiä taiteesta ja arjen visuaalisesta kulttuurista. Valittavien sisältöjen painopiste on lastenkulttuureissa, joihin liittyviä kuvia, pelejä ja leikkejä hyödynnetään monipuolisesti opetuksessa.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1-2 kuvataidetta opiskellaan pääasiassa omassa kotiluokassa tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Teemoja ja materiaaleja haetaan lähiympäristöstä ja luonnosta, sisältöjä työstetään taiteellisesti; inspiraatiota ja aiheita maalauksiin, piirustuksiin ja muovailuun saadaan muiden oppiaineiden sisällöistä, esim. kertomusaineistosta. Oppimiselle luodaan työrauha ja korostetaan tekemiseen tarvittavia rutiineja. Oppilaita rohkaistaan harjoitteluun ja kokeilemiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1–2

Oppilasta tuetaan havaintojen ja tunteiden visuaalisessa esittämisessä sekä motoristen taitojen kehittymisessä yhteisten tehtävien kautta, joissa yksilöllinen työ toteutetaan omasta sisäisestä elämyksestä käsin. Työskentely tukee pitkäjänteisyyttä ja yhteisten kuvatarkastelujen kautta ohjataan ja kannustetaan yksilölliseen kehittymiseen, jolloin luottamus omaan taiteelliseen tekemiseen kasvaa. Oppilasta autetaan oikean tekniikan löytämiseen kaikessa työskentelyssä. Opetuksessa rohkaistaan ja kannustetaan rikkaaseen värien käyttöön.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat:
- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessa
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessa.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.10 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön opetuksen tärkeänä tehtävänä nähdään kasvatusta toiminnallisuuteen, taiteellisuuteen ja ajatteluun. Motoristen taitojen harjoittelu, jota käsillä tekeminen tarjoaa, kehittää myös oppilaan hahmotuskykyä ja luovaa ajattelua. Käsityön opetus vahvistaa ja auttaa oppilasta ymmärtämään ympäröivää maailmaa ja kulttuuriperintöä. Käsitöiden harjoittaminen edistää avaruudellista hahmottamista, ongelmanratkaisua ja lisää kekseliäisyyttä. Käsityö on oppiaineena kokonaisvaltainen ja vahvistaa oppilaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn.

Perustaa kestävälle elämäntavalle voidaan käsityönopetuksessa luoda ennen muuta materiaalivalinnoilla käyttäen mahdollisimman paljon luonnonmateriaaleja ja uusiomateriaaleja. Oppilaita ohjataan kokonaisen käsityöprosessin hallintaan suunnittelusta toteutukseen ja valmiin työn arviointiin. Oppilaat yhdistelevät erilaisia materiaaleja, suunnittelevat ja valmistavat niistä mielekkäitä, käytännöllisiä ja ikäkaudelle sopivia töitä. Töiden suunnittelussa ja valinnassa otetaan huomioon se, että oppilaiden on mahdollisuus saattaa työnsä valmiiksi ja voivat kokea onnistuneensa. Töiden valinnassa tärkeää on valita valmistettavaksi todelliseen käyttöön ja tarpeeseen soveltuvia esineitä.

Käsityön opetuksessa oppilas oppii työskentelemään yhdessä toisten kanssa, arvostamaan omaa ja toisten työtä. Kädentaitojen kehittymisen lisäksi oppilas oppii ymmärtämään esteettisyyttä, värien ja muotojen harmoniaa.

Vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 tehtävä on siirtyä leikistä työhön taiteellisella tavalla. Oppilaat tutustuvat erilaisiin materiaaleihin ja tekniikoihin. Oppilaat oppivat neulomaan kahdella puikolla, mikä vahvistaa käsien ja silmien yhteistoimintaa. Neulominen harjoittaa tietoisuutta ja näppäryyttä molemmissa käsissä. Se herättää ja tukee myös oppilaan hahmottamiskykyä, jossa yksiulotteisesta elementistä – langasta – tulee kaksiulotteista kangasta tai kudosta, jolla on kolmiulotteinen funktio.
Kun molemmat kädet ovat saaneet harjoitusta oikean ja nurjan neulomisessa, voidaan aloittaa virkkaaminen. Virkkaaminen vahvistaa vahvemman käden ja silmän yhteistyötä, sekä vahvemman käden dominanssia.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S1-S4	L1, L2
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	S1-S5	L1, L7
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S2-S4	L4, L6
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä	S1-S6	L1, L3

onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta		

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1

T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

1. vuosiluokan sisältönä ovat neulominen, villanhuovutus ja puuntyöstäminen.

S1 Ideointi:
Valmistettavan työn suunnittelu aloitetaan omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä apuna käyttäen. Suunniteltaessa työtä käytetään apuna rakennettua ja luonnonympäristöä. Käsityölle opetellaan saamaan muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa sekä pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu:
Tutustutaan erilaisiin luonnonmukaisiin materiaaleihin ja ympäristöön. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu:
Harjoitellaan taitoja, joita kokonaisen prosessin hallitseminen vaatii. Opetellaan tuotteen tai teoksen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen:
Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Luovat ideat kehittyvät ja muuttuvat osin käytännön vaatimuksesta.

S5 Dokumentointi:
Tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana tieto- ja viestintätekniikkaan.

S6 Arviointi:
Tarjotaan erilaisia tapoja arvioida ja arvostaa omaa ja muiden työtä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2

T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

2. vuosiluokan sisältönä ovat neulominen ja virkkaaminen opettajan suunnittelemassa järjestyksessä.

S1 Ideointi:
Valmistettavan työn suunnittelu aloitetaan omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä apuna käyttäen. Suunniteltaessa työtä käytetään apuna rakennettua ja luonnonympäristöä. Käsityölle opetellaan saamaan muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa sekä pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu:
Tutustutaan erilaisiin luonnonmukaisiin materiaaleihin ja ympäristöön. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu:
Harjoitellaan taitoja, joita kokonaisen prosessin hallitseminen vaatii. Opetellaan tuotteen tai teoksen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen:
Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla. Luovat ideat kehittyvät ja muuttuvat osin käytännön vaatimuksesta.

S5 Dokumentointi:
Tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana tieto- ja viestintätekniikkaan.

S6 Arviointi:
Tarjotaan erilaisia tapoja arvioida ja arvostaa omaa ja muiden työtä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisympäristö on turvallinen, viihtyisä ja helposti muunneltavissa oleva tila. Käsityötä opiskellaan mahdollisuuksien mukaan kotiluokassa, jonka tuttu ympäristö helpottaa oppilaiden itsenäistä työskentelyä, itseohjautuvuutta ja sosiaalisuuteen harjautumista. Materiaalit ovat luonnonmateriaaleja ja mahdollisuuksien mukaan myös itse luonnosta hankittuja. Oppimisympäristönä voi myös toimia luonnosta ja lähiympäristöstä löytyvät tilat. Tavoitteena on oikeiden työtapojen

oppimisen lisäksi oppia yhdessä tekemistä ja tekemisen yhtäaikaisuutta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppilas ohjataan työhön ja oikeisiin työtapoihin tarinoiden ja satukuvien avulla. Työskentely on yhteisöllistä ja vuorovaikutteista. Oppilaat tekevät samoja töitä, mutta yksilöllinen kädenjälki ja toteutus näkyvät väri- ja materiaali valinnoissa. Oppilaiden sosiaaliset taidot kehittyvät, kun he tukevat ja opettavat toisiaan. Oppilaille voidaan käyttää eriytettyjä ratkaisuja työn, materiaalien ja työtapojen valinnassa ottaen huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoittelemiseen. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.
Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat:

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.11Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaan tervettä kasvua, niin fyysisen kuin, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn osalta. Tehtävänä on kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen. Opetuksen kautta voidaan merkittävästi vaikuttaa oppilaan kasvuun ottaen huomioon erilaiset herkkyyskaudet. Liikunnan opetuksessa tehtävänä on tunnistaa nämä fyysisen kasvun alueet, ja vastata niihin oikean aikaisilla toiminnoilla. Luokka-asteelta toiselle siirryttäessä oppilas kokee kehollisuutta enenevässä määrin omakseen. Oppituntien sisällöt valitaan oppilaan kehollista kehitysvaihetta vastaavaksi, tällöin oppilas kokee liikunnan itselleen mielekkäänä ja itseään vahvistavana. Steinerpedagogisen liikunnan opetuksen tärkeä osa on ns. Bothmer-voimistelu. Bothmer-voimistelu koostuu eri luokka-asteille suunnatuista liikesarjoista. Liikkeet muodostavat kokonaisuudessaan sarjan, jossa kasvun kehitystasot on selvästi huomioitu.

Liikunnan opetuksen tehtävänä on myös tukea oppilaan tervettä itsetunnon kehitystä. Oppilas oppii hallitsemaan varmuudella jäsentensä liikkeet ja toimimaan mielekkäästi ja tarkoituksenmukaisesti aktiviteeteissa ja toimintaympäristöissä. Myönteisen suhteen löytäminen omaan kehoon on tärkeä näkökohta liikunnan opetuksessa, tämä voidaan saavuttaa onnistumisen kokemuksilla. Liikunnan

avulla oppilas kehittää itseään pitkäjänteisesti, oppii tunnistamaan ja säätelemään tunteitaan sekä kehittää myönteisen minäkäsityksen.

Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnan avulla kasvetaan sosiaalisuuteen ja opitaan toimimaan ryhmässä, mikä edistää tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä. Steinerkouluilla on pitkät perinteet tyttöjen ja poikien yhteiselle liikunnanopetukselle. Opetussisällöt valitaan riittävän monipuolisiksi, jotta kaikki oppilaat voivat turvallisesti ja kiinnostuneesti osallistua opetukseen. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 1-2

Liikunnan opetuksen ensisijainen tehtävä on tukea lapsen kasvua sosiaalisuuteen. Leikkien ja pelien vaihtuvissa tilanteissa ryhmäytyminen tapahtuu luontevasti. Leikkien tehtävä on myös tuottaa iloa ja virkistystä sekä vahvistaa kykyä ratkaista vaihtelevien tilanteiden tuomia ongelmia ja haasteita. Motoristen perustaitojen kuten juoksun, hyppyjen ja heittojen vahvistaminen sekä luontosuhteen vaaliminen on erityisesti liikunnanopetuksen tehtävä. Uinnin opetus kuuluu myös liikunnanopetuksen tehtäviin jo ensimmäiseltä luokalta lähtien.
Eurytmialiikunnan tunneilla oppilas tutustuu omaan kehoonsa sekä sen monipuolisiin liike- ja ilmaisumahdollisuuksiin.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1	L3
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1	L3
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	S1	L3
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa	S2	L2, L3, L6, L7

T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2	L2, L6, L7
Psyykkinen toimintakyky		
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	S3	L1, L2, L3
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3	L1, L2

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 1

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 1

S1 Fyysinen toimintakyky:
Opetus sisältää leikkejä sisällä ja ulkona. Oppilailla on tarve kokea turvallisuutta ja yhteenkuuluvuutta, minkä vuoksi piirissä suoritettavat leikit ovat suositeltavia. Laululeikit ja rytmin kantama liikunta on mieluisaa ja oppilasta oikealla tavalla tukevaa. Leikinomaiset juoksu-, hyppy- ja heittoharjoitukset tukevat oppilaan perustaitojen kehittymistä. Oppilaat harjoittelevat hiihdon ja luistelun perustaitoja. Säännöllisesti suoritettavat kävelyretket tuovat selkeyttä viikon rytmiin vahvistaen samalla oppilaiden fyysisiä perustoimintoja kuten kiipeilyä ja tasapainoa. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen. Liikunnan opetuksessa tutustutaan monipuolisesti ja turvallisesti leikinomaisiin tehtäviin sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä.

S2 Sosiaalinen toimintakyky:
Opetuksessa harjoitellaan yhteistyötä ja yhteisten sääntöjen noudattamista. Oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta. Oman suorituksen lisäksi oppilas oppii arvostamaan yhteistyötä.

S3 Psyykkinen toimintakyky:
Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti ongelmia ja haasteita aiheuttavia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet. Tämä kehittää oppilaan minäkäsitystä ja vahvistaa uskoa itsenäiseen työskentelyyn. Kun tämä onnistuu, oppilaan käsitys liikunnasta kehittyy myönteiseksi, mikä myös innostaa häntä ponnistelemaan toimintakykynsä rajoilla. (Kahden viimeisen virkkeen sisältämät asiat toimivat tietenkin molempiin suuntiin.)

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 2

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 2

S1 Fyysinen toimintakyky:
Opetus sisältää leikkejä sisällä ja ulkona. Leikkeihin ilmestyy uudenlaisia juoksu- ja kiinniottoleikkejä. Leikinomaiset juoksu-, hyppy- ja heittoharjoitukset tukevat oppilaan perustaitojen kehittymistä. Oppilaat harjoittelevat hiihdon ja luistelun perustaitoja. Säännöllisesti suoritettavat kävelyretket tuovat selkeyttä viikon rytmiin vahvistaen samalla oppilaiden fyysisiä perustoimintoja kuten kiipeilyä ja tasapainoa. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen. Liikunnan opetuksessa tutustutaan monipuolisesti ja turvallisesti leikinomaisiin tehtäviin sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä.

S2 Sosiaalinen toimintakyky:
Opetuksessa harjoitellaan yhteistyötä ja yhteisten sääntöjen noudattamista. Oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta. Oman suorituksen lisäksi oppilas oppii arvostamaan yhteistyötä.

S3 Psyykkinen toimintakyky:
Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti ongelmia ja haasteita aiheuttavia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.
Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti ongelmia ja haasteita aiheuttavia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet. Tämä kehittää oppilaan minäkäsitystä ja vahvistaa uskoa itsenäiseen työskentelyyn. Kun tämä onnistuu, oppilaan käsitys liikunnasta kehittyy myönteiseksi, mikä myös innostaa häntä ponnistelemaan toimintakykynsä rajoilla.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Leikit tarjoavat oppilaille mielenkiintoa herättäviä tilanteita, joissa sosiaalisuutta ja liikunnallisia perustaitoja opitaan ikäkaudelle sopivalla tavalla. Luontoretket vahvistavat luontosuhdetta ja fyysisen kehon perustoimintoja. Liikunnan tehtävä on opettaa terveellisiä liikuntatapoja ja säännöllisen liikunnan merkitystä. Tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti sisä- ja ulkotiloissa. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat sekä koulun ja lähiliikuntapaikkojen tuomat mahdollisuudet. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysisen aktiivisuuden lisäksi yhteistyötä ylläpitäviä työtapoja, kannustetaan vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppilasta tuetaan kannustavalla ohjauksella sekä luomalla turvallinen ja innostava työskentelyilmapiiri. Jokaisen oppilaan liikunnalliset mahdollisuudet ovat hyväksyttäviä ja arvostettuja. Opetus tapahtuu hyväksyvässä ja vapaassa ilmapiirissä, jossa oppilaat voivat kokea liikunnan mukaansatempaavaa iloa ja innostusta.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.
Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi lukuvuosien 1 ja 2 päättyessä.

13.4.12 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjaus muodostaa koko perusopetuksen kestävän jatkumon. Sen tehtävänä on edistää oppilaiden opiskelun, kasvun ja kehityksen sujuvuutta. Oppilaalle annetaan tukea kaikissa opiskelun vaiheissa, mutta erityisesti silloin, kun opiskelussa tai omassa elämässä on siirtymä-, muutos-, tai kriisivaihe. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista ja opintojen sujumista.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään itsetuntemustaan ja arvioimaan oppimisvalmiuksiaan. Oppilas oppii tunnistamaan omia heikkouksia ja vahvuuksia oppijana sekä osaa etsiä ongelmiin apua ja ratkaisuja. Oppiaineen tehtävänä on antaa oppilaalle valmiuksia tulevaisuutta varten. Oppilaanohjauksen tuella oppilas tekee

omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Tavoitteena on, että oppilas pystyy vähitellen itsenäisesti tekemään valintoja ja arvioimaan valintojensa merkitystä urasuunnitteluun.

Kymenlaakson steinerkoulun ohjaus on jatkuvaa, vuorovaikutteista ja tavoitteellista toimintaa oppilaan oppimisen, kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Ohjauksen jatkumon toteutuminen taataan siten, että sama luokanopettaja mahdollisuuksien mukaan seuraa luokkaa vuosiluokasta 1 aina vuosiluokkaan 8 asti. Ohjaustyö on luottamuksellista ja ohjauksessa on aina otettava huomioon oppilaan ikä. Vuosiluokilla 1-8 oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä aineenopettajien kanssa. Ohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Vuosiluokalla 9 oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä oppilaanohjaajan ja muiden aineenopettajien kanssa. Opettajat ohjaavat oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttavat häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan ja koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvan aikuisen tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaus on koko koulun henkilökunnan yhteistä työtä.
Jokaista oppilasta kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus omiin tarpeisiinsa nähden riittävään ohjaukseen. Oppilas on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva jäsen, joka arvioi omaa oppimistaan ja toimintaansa. Ohjauksella edistetään opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja opintojen kaikinpuolista sujumista. Oppilaanohjausta toteutetaan luokkatunneilla, pienryhmäohjauksena ja henkilökohtaisena ohjauksena. Ohjauksessa pyritään hyödyntämään myös erilaisia koulun yhteistyötahoja järjestämällä vierailuja, tutustumiskäyntejä sekä asiantuntijoiden luentoja ja esityksiä. Osa ohjausta on työelämään tutustumisen (TET) jakso, joka toteutetaan vuosiluokalla 9. Tarkemmat oppilaanohjauksen sisällöt ja tavoitteet ilmenevät opetussuunnitelmasta.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Perusopetuksen alussa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään opiskeluun ja koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevan koulunkäynnin kannalta. Yhteistyö turvataan järjestämällä yleistä tiedotusta ja henkilökohtaisia tapaamisia huoltajien kanssa. Yhteistyön yhtenä tavoitteena on vahvistaa oppilaan omaa vastuullisuutta ja itsenäisyyttä edettäessä kohti päättöluokkaa. Huoltajille taataan mahdollisuus tavata oppilaanohjaajaa erityisesti jatkokoulutukseen liittyvissä asioissa.

Työelämäyhteistyö aloitetaan tutustumalla oppilaan lähipiirin ja koulun sisäisiin ammatteihin ja tehtäviin. Oppimisympäristöinä voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot. Vuosiluokalla 9 järjestetään työelämään tutustumisen (TET) jakso. Aiemmilla vuosiluokilla työelämään tutustumisen painotus on vielä koulun sisäisissä työtehtävissä ja oman lähipiirin henkilöiden työhön tutustumisessa. Vuosiluokan 9 aikana työelämäjakso on pitempi ja keskeistä on oppilaan oma aktiivisuus paikan hankkimisessa, jolloin samalla harjoitellaan työnhakua. Yhteiset vierailut työpaikoilla ja eri alojen edustajien vierailut koululla vahvistavat työelämäyhteyksiä.

Oppilaanohjaus toteutuu laajana yhteistyönä. Keskiössä on aina oppilaan oma osallisuus, josta ohjausta

suunnitellaan kunkin oppilaan omien tarpeiden ja taitojen mukaisesti. Keskeiset toimijat ja oppilaanohjauksen verkosto ovat luokanopettaja, aineenopettajat, oppilaanohjaaja, muu koulun henkilökunta, oppilashuolto ja huoltajat. Muita toimijoita ovat oppilaan harrastukset ja kaveripiiri, koulun ulkopuoliset asiantuntijat, yritykset ja työpaikat.

Oppilaanohjauksen tavoitteiden toteutumista arvioidaan ennen kaikkea oppilaan näkökulmasta. Tällä tarkoitetaan oppilaan siirtymistä eteenpäin, peruskoulun jälkeen toiselle asteelle. Ohjauksella pyritään siihen, että jokaisella peruskoulun päättävällä on jatkokoulutuspaikka. Tämä myös varmistetaan ensin kesällä koulutusvalintojen valmistuttua ja uudelleen vielä seuraavan lukukauden alettua.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus tapahtuu pääasiassa luokkakohtaisesti, mutta lähes päivittäin myös oppilaskohtaisesti. Huoltajan osuus oppilaanohjauksessa on merkittävä. Vuosiluokkien 1-2 aikana oppilas kasvaa ja kehittyy pikkulapsesta koululaiseksi ja oppii koulun tavat ja säännöt. Oppilas oppii erilaisia työtapoja, kunnioittamaan ja kuuntelemaan muita. Oppilaanohjaus niveltyy luontevasti kaikkeen opetukseen. Ohjauksesta vastaavat kaikki oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Tavoitteena on tukea oppilaan opintojen aloittamista ja harjoitella vähitellen vastuun ottamista koulutyöstä, -tehtävistä ja -tavaroista.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan vähitellen ja opettajat valitsevat opetukseen sellaisia työtapoja, jotka auttavat oppilasta muodostamaan itsestään myönteisen käsityksen oppijana. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan erilaisissa ryhmissä ja osallisuuteen koulutyöstä kannustetaan monipuolisesti oppilaan ikäkauden mukaisesti. Oppilaanohjauksessa kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu ja vuosiluokkien aikana luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan ja koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

14. Opetus vuosiluokilla 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

”Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.
Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.
Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.
Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.
Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää

uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.
Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.
Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja

suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.
Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktion, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.
Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävistä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:*

Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen*: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.
Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.
Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.” (POPS)

14.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Kymenlaakson steinerkoulussa, kuten steinerpedagogiikassa perinteisesti, pidetään tärkeänä sitä eroa, mikä on *toisen ja kolmannen* luokan välillä lapsen tavassa kokea ja hahmottaa maailmaa ja itseään

maailmassa. Vaihetta pidetään tärkeänä murrosvaiheena, jossa tulee huolehtia lapsen terveestä kehityksestä.

Opetussuunnitelma perusteissa edellytetään lapsen itseluottamuksen tukemista koululaisena. Kymenlaakson steinerkoulu yhtyy näkemykseen, mutta haluaa laajentaa sitä niin, että autetaan lapsen itseluottamuksen kehittymistä, mutta ei vain koululaisena vaan yleensä ihmisenä.

Oppilaan tietojen ja taitojen riittävä kehitys tarkistetaan toisen luokan aikana. Tarvittaessa niitä tuetaan. Lisäksi tuetaan oppilaan maailmankuvan kehitystä. Kolmannella luokalla siihen liittyy toiminnallinen jakso, jossa perehdytään ihmisen elämälle välttämättömiin perustyötapoihin. Niihin kuuluu myös viljan viljely ja jalostus. Tämä aloitetaan toisen luokan keväällä muokkaamalla maata ja kylvämällä viljaa. Näin luodaan jatkuvuutta ja odotuksen avulla syntyvää kiinnostusta seuraavan vuoden työhön.

Oppilaalle ja huoltajalle selvitetään tulevat vaatimukset ja koulun toiminnan laatu seuraavana vuonna ja seuraavina vuosina. Kymenlaakson steinerkoulussa sama luokanopettaja oppilasta tämänkin vaiheen yli, ja huolehtii jokaisesta oppilaastaan henkilökohtaisesti, tarpeen mukaan opettajakunnan tai oppilashuollon apuun tukeutuen. Ulkoisia muutoksia tässä siirtymävaiheessa tulee vähän, ja oppilaalla on siten turvallinen ympäristö kokea omaa sisäistä kehitystään.

Erityisen tuen päätös tarkistetaan toisen luokan aikana.

Kuudennella luokalla valmistaudutaan siirtymään seitsemännelle luokalle. Se tapahtuu Kymenlaakson steinerkoulussa myös ilman suuria ulkoisia muutoksia. Oppilaan ryhmä pysyy samana, samoin luokanopettaja ja useimmat aineenopettajat. Arviointikäytäntö pysyy myös periaatteeltaan samana, mutta vaatimukset tietenkin lisääntyvät.

Tässäkin siirtymävaiheessa ulkoisia tekijöitä keskeisempi on oppilaan omassa elämässä tapahtuva muutos. Murrosikä on alkamassa, ja se tuo mukanaan sekä ruumiillisia että sielullisia muutoksia ja niistä mahdollisesti kehittyvää epävarmuutta.

Huoltajien kanssa tehdään edelleen kiinteää yhteistyötä. Heille luonnollisesti kerrotaan opiskeluun liittyvistä asioista, mutta erityisesti keskustellaan oppilaan ikävaiheen tuomasta kehityksestä ja sen edellyttämästä nuoren kohtaamisesta.

Työ sekä oppilaiden että huoltajien kanssa on käytännön tasolla luokanopettajan vastuulla. Luokanopettajaa tukee ja valvoo vuosirehtorin johtama opettajakunta. Tarvittaessa turvaudutaan oppilashuollon apuun. Kaikki tuki pyritään antamaan niin ajoissa, että mahdolliset ongelmat eivät pääse kehittymään liian pitkälle.

Erityisen tuen päätös tarkistetaan kuudennen luokan aikana.

Luokkien 3-6 aikaiset erityispiirteet Kymenlaakson steinerkoulussa syntyvät steinerpedagogisesta opetusmenetelmästä. Siinä painottuvat erityisesti käytännön tekeminen ja perustan kehittäminen laadulliselle ajattelulle taiteellisen elementin liittämisellä kaikkeen opetukseen. Kuudennella luokalla tuodaan oppilaiden tietoisuuteen ilmiöiden pinnan alla tai takana olevia lainmukaisuuksia, mikä valmistaa vähitellen kehittyvää itsenäistä, käsitteellistä kausaaliajattelua.

Laaja-alaista osaamista kehitetään, kuten kaikilla luokka-asteilla, ikäkaudelle ominaisten sisältöjen steinerpedagogisella käsittelemisellä, missä aina pyritään yhdistämään yhden oppiaineen erityistiedot osaksi maailman ja ihmisen kokonaisuutta. Kuten toisaalla kuvataan, opetussuunnitelmien perusteiden

edellyttämät vähimmäismäärät laaja-alaisista kokonaisuuksista eivät saa olla riittäviä, vaan laaja-alainen opettajan oma ymmärrys ja ymmärryksen kasvattaminen oppilaissa on kaiken kasvatus- ja opetustyön perusedellytyksiä.

Oppiaineet, niiden tavoitteet ja sisällöt, niiden oppimisympäristöt ja työtavat sekä eriyttäminen ja tuki kuvataan ainekohtaisesti seuraavassa.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

14.4.1 Äidinkieli (suomi) ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 tehtävänä on sujuvoittaa ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä lukemista ja tekstien tuottamista. Tekstilajivalikoimaa laajennetaan, tekstintuottamisessa aletaan kiinnittää huomiota kirjoittamisen vaiheittaiseen etenemiseen. Monimediaiset vuorovaikutustilanteet nostetaan yhteiseen keskusteluun ja opetuksen sisältöihin oppilaan ikäkauden mukaisesti siten, että harjoitellaan ja vahvistetaan median käsittelyyn tarvittavia tietoja ja taitoja suorissa vuorovaikutustilanteissa ensin ihmisenä ihmiselle, jotta voi myöhemmin olla ja toimia ihmisenä ihmiselle virtuaaliympäristössä. Tekstien tuottaminen, tulkitseminen ja arvioiminen harjaantuvat kielellisten taitojen kehittyessä. Opetuksessa pyritään aina kiinnostuksen ja innostuksen vahvistamiseen luomalla oppilaille tilaisuuksia kokea kieli ja omakohtaistaa se, jotta kiinnostus kielen havainnointiin kasvaa, lukemisesta syntyy harrastus ja itseilmaisu kielen avulla vahvistuu.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen *erityisenä tehtävänä* on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Opetuksen tehtävänä on tukea oppilaan monilukutaidon kehittymistä. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja	S1	L1, L2, L3, L7

viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa -		
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	L1 L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4, L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri	S4	L1, L2, L4

variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia		
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa, sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.
Tekstien tulkitseminen
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.
T6 ohjata oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja –elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä.
Tekstien tuottaminen
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja, sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston akiiviseen

käyttöön.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen, sekä oman kulttuurin tuottamiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Jatketaan edelleen kuuntelun ja takaisinkerronnan harjoittelua. Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia, joissa jaetaan omia ajatuksia, kokemuksia, näkemyksiä ja mielipiteitä. Saadaan ja annetaan palautetta, harjoitellaan toisen kuuntelemista ja ajatusten ymmärtämistä sekä hyväksymistä silloinkin, kun ne eivät ole oman mielen mukaisia. Harjoitellaan ja esitetään pienimuotoinen näytelmä joko omassa luokassa tai jossakin koulun tilaisuudessa. Harjoitellaan ja havainnoidaan vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma näkemyksensä ja mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Ohjataan kokonaisilmaisuun, tehdään paljon ilmaisuharjoituksia, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Tutustutaan tapakulttuuriin ennen ja nyt.

S2 Tekstien tulkitseminen
Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita. Opastetaan kehittämään tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lasten- ja nuorten kirjallisuutta. Käytetään kirjastopalveluita. Luku- ja kirjoitustaidon varmentamista. Kirjoitetaan jaksovihkojen tekstiä jäljennöskirjoituksena. Herätetään ja pyritään ohjaamaan lukemisharrastusta ja lukukokemusten jakamista, myös monimediaisissa ympäristöissä.

S3 Tekstien tuottaminen
Kirjoitetaan käsin tekstaus- ja kaunokirjaimilla. Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia kirjoitelmia omien kokemusten ja havaintojen sekä toisten tekstien pohjalta, myös monimediaisissa ympäristöissä. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Harjoitellaan tunnistamaan tekstistä virke ja päälause. Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat). Opetellaan ja harjoitellaan välimerkkien käyttöä. Perustana oppimiselle on toisaalta kuvaopetus, toisaalta laadullisuuden ja rytmin tajuaminen. Kiinnitetään edelleen huomiota jaksovihkon virheettömään ja huolelliseen laadintaan. Kirjoitukset siihen jäljennetään pääasiassa taululta, mutta lyhyitä tekstejä voidaan kirjoittaa myös sanelusta.
Kannustetaan oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjotaan mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja, sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Perusvälimerkkien käytön harjoittelua mm. sanelukirjoitustehtävien yhteydessä. Luokitellaan sanoja merkityksen perusteella (sanaluokat). Varmistetaan, että kyky erotella pääsanaluokat on riittävän vahva. Opetellaan verbin persoonamuotoja. Tutustutaan lauseenjäsennyksen perusteisiin (subjekti, predikaatti, objekti) Harjoitellaan edelleen pitkien ja lyhyiden vokaalien ja kaksoiskonsonanttien erottamista, harjoitellaan äänneyhdistelmiä (kuten ng, nk) sekä kuunnellen että kirjoittaen. Vahvistetaan sanojen oikean tavutuksen osaamista.

Luetaan ja käsitellään ikäkauteen sopivia, laadukkaita, koti- ja ulkomaisia lasten- ja nuortenkirjoja klassikoista nykykirjallisuuteen. Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja. Tutustutaan ikäkaudelle suunnattuun tietokirjallisuuteen. Käytetään koulun omaa kirjastoa ja yleistä kirjastoa. Myös oppilaiden välistä kirjojen vaihtamista pyritään edistämään. Tutustutaan oppilaan omaan ja lähiympäristön kulttuureihin ja kieliin ja lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia ja teatteria. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.
Kertomusaineistona käytetään kertomuksia ajasta ennen ajanlaskun alkua, kertomuksia ja tarinoita vanhoista ammateista. Arvuutellaan ja luodaan itse sananlaskuja. Rytmisessä osassa käytetään edelleen runoutta taiteelliseen ilmaisuun artikulaatio, runokielen rytmillisyys ja kauneus huomioiden. Kirjallisuushistoria alkaa luomiskertomuksilla. Niissä ilmenevät ihmiskunnan perustarinat, joihin nykyaikainen sivistys osaltaan pohjautuu ja joka luo perustaa myöhemmälle kulttuurin ja taiteen ymmärtämiselle. Kerrotaan kertomuksia sellaisesta vanhanajan elämänmuodosta, jossa työsuoritusten tekniikka on oppilaan hahmotettavissa. Kertomuksin paneudutaan myös vanhoihin traditioihin ja niiden merkitykseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa, sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.
Tekstien tulkitseminen
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.
T6 ohjata oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muista tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja –elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä.
Tekstien tuottaminen
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana,
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja, sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä

ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen, sekä oman kulttuurin tuottamiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia, joissa jaetaan omia ajatuksia, kokemuksia, näkemyksiä ja mielipiteitä. Saadaan ja annetaan palautetta, harjoitellaan toisen kuuntelemista ja ajatusten ymmärtämistä sekä hyväksymistä silloinkin, kun ne eivät ole oman mielen mukaisia. Kannustetaan oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa, sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
Tehdään puheharjoituksia, joiden aineistona ovat esimerkiksi opetettaviin aineisiin ja vuodenaikoihin liittyvät runot ja Kalevala.
Harjoitellaan lausunnassa äänneilmaisun ja sisällön mielekästä vastaavuutta. Keskeisenä aineistona harjoitellessa on Kalevala ja naapurikansojen mytologinen aineisto.
Tehdään edellisiin liittyen myös kirjallisia esityksiä niitä tilanteen mukaan muihin taiteenaloihin liittäen.
Harjoitellaan jäsentynyttä ja johdonmukaista kerrontaa. Keskustellaan ja kerrotaan luetuista kirjoista.
Esitetään omia selostuksia ja esitelmiä.
Kertomusaineistona käsitellään Kalevalaa sekä pohjoismaista tai venäläistä tarustoa. Todenmukainen eläinten elämän kuvaus ja kotiseututuntemukseen liittyvä kirjallisuus integroidaan muiden oppiaineiden sisältöihin. Moraalitarinoita kerrotaan tarpeen mukaan.

S2 Tekstien tulkitseminen
Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen tapoja.
Arvioidaan omaa lukutaitoa ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua laadukasta lasten- ja nuorten kirjallisuutta, sekä media- ja muita tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.
Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita.
Käsitellään nominien paikallissijat ja verbien aikamuodot. Lauseenjäsenistä opetellaan subjekti, predikaatti ja objekti ja virkerakenteista pää- ja sivulause.

S3 Tekstien tuottaminen
Kirjoitetaan käsin tekstaus- ja kaunokirjaimilla. Kiinnitetään huomiota näppäintaitoihin.
Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen sekä toisten tekstien pohjalta.
Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.

Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.
Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Tehdään omia selostuksia ja esitelmiä sekä harjoitellaan oman asian kirjallista esiintuomista, myös monimediaisissa ympäristöissä.
Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva).
Kirjoitetaan aineita. Kirjallista ilmaisua kehitetään siirtymällä pelkän koetun tai kuullun kuvaamisesta oman tarkoituksen ilmaisuun. Laaditaan alustavasti käytännön elämässä tarvittavia asioimiskirjeitä, joissa oman asian esittämiseen liittyy harkinta siitä, miten vastaanottaja voi lukemansa ymmärtää. Harjoitellaan sanelukirjoitusta. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä.
Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteistä.
Luokitellaan sanoja merkityksen perusteella (sanaluokat), tarkastellaan sijataivutusten vaikutuksia sanojen merkityksiin ja opitaan verbien taipuminen aikamuodoissa. Kiinnitetään huomio verbin taivuttamisen ilmaisukykyyn. Opetellaan, joskin vain alustavasti, nominien taivutusta.
Harjoitellaan edelleen lauseenjäsennystä ja opetellaan pää- ja sivulause virkkeessä.
Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujen kielten piirteisiin.
Tutustutaan oppilaan omaan ja lähiympäristön kulttuureihin ja kieliin ja lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa.
Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia ja teatteria. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.
Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.
Yhteistyössä huoltajien kanssa kannustetaan oppilaita lukemaan laadukasta koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta klassikoista nykykirjallisuuteen ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta. Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja. Innostetaan edelleen kirjaston aktiiviseen käyttöön.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa, sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.
Tekstien tulkitseminen
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.
T6 ohjata oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan.

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muista tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja –elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä.
Tekstien tuottaminen
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja, sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston akiiviseen käyttöön.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen, sekä oman kulttuurin tuottamiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus –oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Jatketaan puheen- ja äänenmuodostusharjoituksia ja harjoitellaan hyvää ja selkeää äänenkäyttöä ja ilmaisun elävyyttä.
Valmistetaan ja esitetään koulun tilaisuudessa näytelmä, jonka yhteydessä opetellaan visuaalisen ja sanallisen taiteen yhdistämistä. Rooleissa pyritään vahvaan tyypittelyyn (kertoja, aihe, teema, repliikkiviiva). Harjoitellaan etenkin draaman avulla roolityyppeihin eläytymistä.
Laaditaan yhdessä tai ryhmätyönä esityksiä, joissa eri taiteenalat voivat yhdistyä sanaan.
Paneudutaan vähitellen aiempaa enemmän tunnistamaan kirjallisuuden laatuja.
Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia, joissa jaetaan omia ajatuksia, kokemuksia, näkemyksiä ja mielipiteitä. Saadaan ja annetaan palautetta, harjoitellaan toisen kuuntelemista ja ajatusten ymmärtämistä sekä hyväksymistä silloinkin, kun ne eivät ole oman mielen mukaisia. Kannustetaan oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa, sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.
Harjoitellaan keskustelua niin, että sen johdonmukaisuus säilyy.
Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja eri taiteenlajeja yhdistäen ne sanaan. Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
Puheilmaisua harjoitellaan edelleen, sekä luetun ja kuullun täsmällistä toistamista. Opetellaan ottamaan vastuuta kuullun tai luetun todenmukaisesta toistamisesta.

Opetellaan erottamaan oman ja kuullun mielipiteen esittämisen eroja.
Opetellaan pohtimaan luetun liittymistä koettuun ympäristöön ja elämäntilanteeseen.
Opitaan käyttämään kirjallista ilmaisua siihen, että oppilas voi sen avulla sekä hoitaa asioitaan että kuvata kokemuksiaan ja tunteitaan. Kiinnitetään huomiota myös selkeään käsialaan, oikeinkirjoitukseen ja hyvään kieleen.
Luetaan luokan yhteisenä työnä vähintään yksi kirja sekä itse vapaavalintaisesti ainakin yksi, joka myös esitellään luokalle.
Opetellaan hakemaan tarvittavaa tietoa eri lähteistä, myös aiempaa enemmän internetistä. Kannustetaan oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa, sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.

S2 Tekstien tulkitseminen
Perehdytään tekstien rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja käytetään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita.
Harjoitellaan tiedon etsintää ja olennaisen tiivistämistä esiin tekstistä.
Arvioidaan omaa lukutaitoa ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla.
Harjoitellaan luetun ymmärtämistä. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.
Kuunnellaan ja luetaan yhteisesti ja itse valittua kiinnostavaa ja sopivaa luettavaa lasten- ja nuorten kirjallisuudesta, sekä media- ja muista teksteistä, ja jaetaan kokemuksia myös monimediaisissa ympäristöissä.
Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.
Käytetään kirjastopalveluita, etsitään tietoa eri lähteistä ja harjoitellaan arvioimaan tekstien sisältöjen luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen
Kirjoitetaan käsin tekstaus- ja kaunokirjaimilla ja harjoitellaan näppäintaitoja ja sujuvaa koneella kirjoittamista.
Oppilaat oppivat alustavasti tuottamaan tekstiä tekstinkäsittelylaitteilla sekä lukemaan ohjatusti tietoverkon tai muiden oppilaiden tai opettajien tuottamia tekstejä (kuvituksineen).
Laaditaan esitelmä ja kirjoituksia. Opetellaan tarvittavan aineiston jäsentelyä ja muistiinpanojen tekoa.
Harjoitellaan tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten ja havaintojen sekä toisten tekstien pohjalta.
Tutkitaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä piirteitä, tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä, sekä monimediaisissa ympäristöissä.
Harjoitellaan erilaisin tekstein sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.
Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyypit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.
Kirjoitetaan opiskelussa tarvittavia tekstejä ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää.
Opetellaan oman tekstin tuottamisen vaiheita, muokkaamista ja viimeistelyä, kappalejakoa, otsikoinnin harjoittelua ja ennen kaikkea ajatuksen selkeää esittämistä. Käytetään sekä perinteistä paperityöskentelyä että tietokoneen antamia mahdollisuuksia. Opetellaan laatimaan tukisanalista ja harjoitellaan sen käyttöä. Opetellaan palautteen antamista ja vastaanottamista. Kannustetaan oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.
Opetellaan suora ja epäsuora esitys, joiden yhteydessä harjoitellaan erityisesti lainausmerkkien käyttöä.
Lauseenjäsennystä jatketaan.

Oikeinkirjoitusta ja välimerkkien käyttöä harjoitellaan edelleen ja opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva, lainausmerkit).

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Havaitaan ja opetellaan arvostamaan ympäristössä puhuttavia eri kieliä. Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä.
Tutustutaan oman maan, lähiympäristön ja muitten kansojen kulttuureihin, kieliin ja lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Välineinä käytetään kirjallisuutta, teatteria ja elokuvia.
Luokitellaan sanoja merkityksen perusteella (sanaluokat), tarkastellaan sijataivutusten vaikutuksia sanojen merkityksiin eli jatketaan nominien taivutusmuotojen opettelua, ja kerrataan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Opetellaan verbien aktiivi- ja passiivimuodot.
Opetellaan suora ja epäsuora esitys sekä kiinnitetään vakavasti huomio siihen vastuuseen, mitä asioiden totuudellinen toistaminen edellyttää.
Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.
Luetaan koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta klassikoista nykykirjallisuuteen ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja. Aktivoidaan lukuharrastusta erilaisin kirjallisuustehtävin.
Kertomusaineistona on ennen kaikkea muinaisen Kreikan aineisto, mutta myös sitä vanhempien kulttuurien tarusto ja kertomukset.
Luodaan yhteyksiä kirjallisuuden ja muiden taiteenalojen välillä. Tähän tarjoaa aineistoa muun muassa historiassa käsiteltävä kreikkalainen kulttuuri sekä harjoiteltava näytelmä.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa, sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.
Tekstien tulkitseminen
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.
T6 ohjata oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muista tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja –elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä.
Tekstien tuottaminen
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana,

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja, sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston akiiviseen käyttöön.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen, sekä oman kulttuurin tuottamiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Totutaan erilaisiin näkemyksiin ja otetaan huomioon erilaiset tavat osallistua vuorovaikutukseen.
Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia omien ajatusten, kokemusten, näkemysten ja mielipiteiden jakamiseen, palautteen saamiseen ja antamiseen, sekä harjoitellaan toisen kuuntelemista.
Jatketaan puheenmuodostusharjoituksia, harjoitellaan erityylisiä ja – sävyisiä ilmaisuja. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.
Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja ja osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
Oppilaan varmuutta ja rohkeutta tuoda kokemussisältöään esiin kehitetään erilaisten ilmaisutapojen harjoittelulla.
Harjoitellaan kykyä eläytyä kirjallisuuteen ja sen tuottamiin elämyksiin.
Jatketaan tutustumista erilaisiin medioihin (mm. tv, internet, sosiaalinen media, lehdet). Puheessa harjoitellaan erityylisiä ja – sävyisiä ilmauksia runojen, lukuaineiston ja vuoropuhelujen avulla. Tavoitteena on huolellinen ja selkeä ilmaisu. Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy niin, että oppilas rohkaistuu tuomaan esiin ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia. Oppilas tottuu myös suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan oman näkemyksen esittämistä ja sen puolustamista keskustelussa ja kirjallisesti.
Harjoitellaan tekstin sisällön olennaisen sanoman ymmärtämistä ja tiivistämistä. Harjoituksia voidaan elävöittää myös käyttämällä olennaisen esiin tuomisessa kuvallista ilmaisua.
Harjoitellaan lukukokemuksen ja saatujen tietojen tai elämysten jakamista toisten kanssa suullisesti ja kirjallisesti, myös monimediaisissa ympäristöissä.
Harjoitellaan kuuntelua, jossa osataan erottaa syventävä ja ymmärtävä asennoituminen kriittisestä ja arvioivasti asenteesta ja hyödyntää molempia.
Arvioidaan omaa lukutaitoa ja opitaan laajentamaan tietämystä luetun avulla.
Harjoitellaan lukuprosessin varmaa hallintaa. Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa lukemista ja

käyttämään tilanteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita. Harjoitellaan taitoa tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä niin, että harjaannutaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana.
Tutkitaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä piirteitä, tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.
Tutustutaan, luetaan ja kuunnellaan laadukasta kirjallisuutta. Keskustellaan yhteisestä ja omista lukukokemuksista. Osasta laaditaan esitelmät.
Aiemmin opittujen kirjallisuuden käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema.
Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.
Etsitään tietoa eri lähteistä ja käytetään kirjastopalveluita. Tuodaan esiin media- ja lähdekriittisyys sekä vastuu lähteiden käytössä. Harjoitellaan arvioimaan tekstien sisältöjen luotettavuutta.
Jatketaan virkkeen ja sen sisältämien lauserakenteiden tarkastelua. Harjoitellaan lauserakenteita ja niiden ilmaisumahdollisuuksia ja jatketaan lauseenjäsennyksen syventämistä.
Harjoitellaan oikeaa ja hyvää kieltä.

S3 Tekstien tuottaminen
Kirjoitetaan käsin tekstaus- ja kaunokirjaimilla ja harjoitellaan näppäintaitoja ja sujuvaa koneella kirjoittamista.
Harjoitellaan tuottaa yksin tai ryhmätyönä sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä ja esityksiä omien kokemusten ja havaintojen sekä toisten tekstien pohjalta. Sanalliseen ilmaisuun yhdistetään muita taiteita.
Tutkitaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä piirteitä, tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.
Harjoitellaan tarkkojen havainnoista tehtyjen selostusten kirjoittamista.
Harjoitellaan erilaisin tekstein sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.
Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.
Harjoitellaan oman tekstin tuottamisessa asianmukaista jäsentämistä pää- ja sivulauseisiin, virkkeisiin ja kappaleisiin. Harjoitellaan oikeinkirjoitusta (isot ja pienet alkukirjaimet, yhdyssanat, virkkeen loppumerkit, pilkku, repliikkiviiva, lainausmerkit) ja hyvää kieltä. Näitä taitoja harjoitellaan myös eri aineiden työvihkoja laadittaessa.
Kirjoitetaan tekstejä ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.
Kirjallisessa esityksessä kiinnitetään huomiota tyylitajun herättämiseen. Tutustutaan alustavasti erilaisiin tyyleihin ja kirjoituksen sävyihin. Apuna käytetään runoja, suorasanaista kerrontaa ja keskusteluja.
Harjoitellaan selostusten ja muistiinpanojen itsenäistä laatimista sekä asiakirjeiden ja sähköpostiviestien kirjoittamista. Tietotekstien käyttämistä harjoitellaan omien tekstien laatimisen yhteydessä. Perehdytään tekstinkäsittelyohjelmien hyötykäyttöön ja harjoitellaan tekstinkäsittelyn perusteita ja tutustutaan kymmensormijärjestelmään esimerkiksi tekemällä paperinen tai digitaalinen lehti.
Kannustetaan oppilasta kehittämään taitoa arvioida omia tekstejä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjataan ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja, sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteistä. Luokitellaan sanoja merkityksen perusteella (sanaluokat), tarkastellaan sijataivutusten vaikutuksia sanojen merkityksiin ja kerrataan verbien taipuminen aikamuodoissa.
Tutustutaan oman maan, lähiympäristön ja muitten kansojen kulttuureihin, kieliin ja lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Välineinä käytetään kirjallisuutta, teatteria ja elokuvia.
Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Käydään teatterinäytöksissä ja elokuvissa ja hyödynnetään kirjastoa ja keskustellaan niiden tarjoamista ilmaisukeinoista ja kokemuksista. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.
Luetaan monipuolisesti koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta klassikoista nykykirjallisuuteen ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja.
Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee. Hän oppii perustietoa omasta äidinkielestään ja sen rakenteesta.
Opetellaan modukset.
Oheislukemistona käytetään roomalaista tarustoa. Tässä kohdassa äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu vahvasti muihin aiheisiin, esimerkiksi historiassa ja maantiedossa luetaan historiallista ja nuortenkirjoja klassikoista nykykirjallisuuteen. Pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä ja teemoja. Tutustutaan ikäkaudelle suunnattuun tietokirjallisuuteen. Käytetään koulun omaa kirjastoa ja yleistä kirjastoa. Myös oppilaiden välistä kirjojen vaihtamista pyritään edistämään. Tutustutaan oppilaan omaan ja lähiympäristön kulttuureihin ja kieliin ja lasten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia ja teatteria. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.
Kertomusaineistona käytetään kertomuksia ajasta ennen ajanlaskun alkua, kertomuksia ja tarinoita vanhoista ammateista. Arvuutellaan ja luodaan itse sananlaskuja. Rytmisessä osassa käytetään edelleen runoutta taiteelliseen ilmaisuun artikulaatio, runokielen rytmillisyys ja kauneus huomioiden. Kirjallisuushistoria alkaa luomiskertomuksilla. Niissä ilmenevät ihmiskunnan perustarinat, joihin nykyaikainen sivistys osaltaan pohjautuu ja joka luo perustaa myöhemmälle kulttuurin ja taiteen ymmärtämiselle. Kerrotaan kertomuksia sellaisesta vanhanajan elämänmuodosta, jossa työsuoritusten tekniikka on oppilaan hahmotettavissa. Kertomuksin paneudutaan myös vanhoihin traditioihin ja niiden merkitykseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus –oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa on saatavilla lapsille soveltuvaa ja itse valittua kirjallisuutta ja tekstejä ja jossa lukukokemukset ja tarinakokemukset laajentuvat ja vuorovaikutus on mahdollista kasvokkain. Tavoitteena on yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaat voivat esittää näkemyksiään varmana siitä, että heidän ajatuksiaan halutaan kuulla ja jossa tekstejä on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa yksin ja yhdessä. Viestintäteknologiaa hyödynnetään tekstintuottamisen ja tarkastelun välineenä silloin, kun välineestä on hyötyä oppimisessa. Työtavat valitaan siten, että yhdessä toimiminen on mahdollista, keskustelua voi käydä kasvokkain ja sisältöjä (esim. draamaa ja kirjallisuutta) integroidaan luontevasti muihin oppiaineisiin. Projektityöskentely ja prosessinomainen opiskelu eheyttävät opetusta. Esiintymistaitoja harjoitellaan draaman ja monipuolisten vuorovaikutustilanteiden avulla.

Ohjaus ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus –oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kielellistä kehitystä tuetaan siten, että tekninen luku- ja kirjoitustaito muuttuu sujuvaksi taidoksi, ja lukutaito syvenee ymmärtäväksi lukemiseksi. Sanavaraston laajenemista, käsitteiden ja oppilaan omien ajatusten esiin tuomista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tuetaan muun muassa kannustamalla oppilasta lukemaan omaa taitotasoaan vastaavaa kirjallisuutta ja muita tekstejä. Oppilaita ohjataan sujuvaan puheen ja kirjoitetun tekstin tuottamiseen siten, että huomio kohdistuu vastaanottajan mahdollisuuteen ymmärtää puhujan sanoma. Oppilasta ohjataan sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaan tekstien tuottamisen ja rakentamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus –oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi 3.-6. luokkien päättyessä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilan-teissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja	S1	Toiminta vuorovaikutustilan teissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa

viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa			vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen-ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen-sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia-tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös

nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä		ja lukukokemusten jakaminen	monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen,	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja

ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

14.4.2. Ruotsin kieli (B1)

Oppiaineen tehtävä

Kymenlaakson steinerkoulussa alkaa ruotsin kielen opetus 6. luokalla.
Ruotsin kielen aloittaminen murrosiän kynnyksellä on haasteellista nykyisin melko yleisessä vastahakoisessa asenneilmapiirissä. Tästä syystä opetuksessa kielen perusteiden lisäksi yhtä lailla tärkeää on kiinnostuksen herättäminen ruotsin kieleen ja ruotsinkieliseen kulttuuriin. Ruotsin kielen

opiskelun tulee vahvistaa oppilaan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieltä ja käyttää sitä rohkeasti. Oppilasta rohkaistaan käyttämään myös vajavaista kielitaitoa ja hyödyntämään muiden kielten taitoa ymmärtämisessä. Tarvittaessa opetuksessa voidaan käyttää suomen kieltä. Opiskelun tehtävänä on luoda positiivinen asenne pohjoismaisia kieliä, ihmisiä ja kulttuureja kohtaan. Tehtävänä on myös auttaa ymmärtämään ja tuottamaan ruotsin kieltä, tukea lapsen kokonaiskehitystä, laajentaa hänen perspektiiviään ymmärtämään omaa kulttuuriaan ja sen merkitystä pohjoismaisessa yhteisössä ja laajemmin koko maailmassa.
Steinerkouluissa kielten opetukseen kaikilla luokka-asteilla kuuluu vahva taiteellinen näkökulma (runous, laulut, draama, piirtäminen), joiden tehtävänä on kehittää kielten aistimista ja sitä myötä laajentaa oppilaan kielitietoisuutta. Vieras kieli huomioidaan silloin myös taiteellisena kokonaisuutena, joka edelleen vaikuttaa riippuen oppilaan iästä kiinnostuksen pohjana opetettavaan aineistoon. Kiinnostuksen säilyttäminen opetuksessa on tärkeä osa kielimotivaation säilyttämisessä koko koulun ja myöhemmän elämän aikana.
Kielten opetuksen tärkeä sosiaalinen tehtävä toteutuu myös silloin, kun oppilaat alkavat käyttää erilaisia sähköisiä mahdollisuuksia vuorovaikutus- ja tiedonhankintataitojen kehittämisessä. Silloin tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Oppilaille ja oppilasryhmille annetaan mahdollisuudet luoda kansainvälisiä yhteyksiä esim. muihin ruotsinkielisiin kouluihin.
Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Huomioidaan oppilaan ikä ja mahdollisuudet tekstien ymmärtämiselle. Kiinnostuksen säilyttämiseksi voidaan luoda jokaiselle opetusryhmälle myös omia, tätä opetusryhmää palvelevia tekstiaineistoja. Kielten opetus tulee myös integroida muiden aineiden opetukseen. Steinerkoulun jakso-opetus ja opettajien keskinäinen yhteistyö luovat siihen mahdollisuuksia. Oppilaita myös ohjataan etsimään tietoa kohdekielellä eri lähteitä ja viestimiä käyttäen.
Steinerkoulussa katsotaan, että opettajan rooli kielen ja kulttuurin kantajana on tärkeä kiinnostuksen säilyttämiselle koko koulun aikana.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	L2
Kieltenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L1, L5, L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	L3, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Ruotsin kielen B1- opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman luonnollista ja oppilaalle merkityksellistä. Ruotsin kielen opetuksen tehtävänä vuosiluokalla 6 on harjoittaa oppilas pääsemään sisälle ”kielen virtaan” sekä viestimään ruotsin kielellä ikäkaudelle tyypillisissä arkisissa, konkreettisissa, itselle tutuissa ja helposti ennakoitavissa kielenkäyttötilanteissa. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö. Kielenopiskelun alussa korostuu suullinen työskentely ja oppilaat saavat lorujen, laulujen, pelien ja draaman avulla mahdollisuuden kokeilla lisääntyvää kielitaitoaan. Oppitunneilla käytetään erilaisia lukemisaineistoja ruotsin kielellä ja lisäksi oppilas tekee itsenäistä vihkotyötä (tekstivihko, kielioppivihko, sanastovihko). Opetuksessa voidaan käyttää eri viestintäkanavia ja -välineitä. Käyttämällä mahdollisimman monenlaisia työskentelytapoja mahdollistetaan jokaiselle oppilaalle positiivinen kokemus kielen opiskelusta. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ruotsin B1 –oppimäärän opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 6

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen
Kieltenopiskelutaidot
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista

Ruotsin B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja vertaillaan havaitsemaan yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia suomen, ruotsin ja muiden opittujen kielien puheessa ja kulttuureissa. Havainnoidaan alustavasti suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroavaisuuksia. Käytetään hyväksi oppilaiden osaamia kieliä ruotsin kielen opiskelussa ja herätetään ymmärtämystä kielisukulaisuuksien hahmottamiseen. Opitaan, että kielten osaamisesta on hyötyä, vaikka kielitaito ei olisikaan täydellistä.

S2 Kielenopiskelutaidot: Hyödynnetään erilaisia oppimisstrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä motivaation ylläpitämiseksi, myös tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaista ohjataan itsenäiseen pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kieltä monipuolisesti luokassa ja sen ulkopuolella. Opetellaan huomioimaan miten ja missä ruotsin kieltä näkyy arjen tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetukseen pyritään valikoimaan aihealueita, jotka ovat ajankohtaisia tai erityisesti lähellä oppilaan omaa elämää (minä itse, perhe, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto, numerot). Opetellaan kohteliasta kielenkäyttöä kohdekielellä runsaasti toistaen (tervehtiminen, kiittäminen, pyytäminen). Sanastoa opetellaan aihepiiriltään tuttujen tekstien, laulujen, lorujen ja runojen yhteydessä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät äidinkielestä poikkeavat äänteet. Huomiota kiinnitetään sanaston lisäksi hyvään ääntämiseen ja suullisia viestintätilanteita tarjotaan runsaasti.
Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita sekä niistä selviytymistä suppeallakin kielitaidolla ja sanaston tuntemuksella. Tarjottujen tilanteiden (suullisten sekä kirjallisten) tulee olla oppilaan ikätasolle kiinnostavaa ja laadukasta siten, että hän rohkaistuu ja motivoituu selvittämään sisällön tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta tekstistä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 6

Tavoitteena on eläytyä kielen virtaan ja laatuun kokonaisvaltaisesti jäljittelemällä sekä pari- että ryhmätyöskentelynä. Kielenkäytön tulisi olla mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Heitä kannustetaan sinnikkääseen harjoitteluun. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Harjoitellaan kirjeenkirjoitusta ja yhteydenpitoa muihin kieltä opiskeleviin nuoriin. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista, myös eri oppiaineiden yhteydessä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokalla 6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Ääntämiseen ja painotukseen kiinnitetään huomiota ja oikein lausumista tuetaan lukuisin puheharjoituksin.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokalla 6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle 6. lukuvuoden päättyessä sanallinen arvio

Vieraan kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	Kielen aseman tunteminen	Oppilas osaa kertoa, missä maissa opiskeltavaa kieltä puhutaan.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa, oman osaamisen arviointi	Oppilas harjaannuttaa kielitaitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida kielitaitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.

ja arvioimaan osaamistaan			
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	S2	Kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen	Oppilas osaa nimetä joitakin kyseisen kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuoro-vaikutustilanteissa			**Taitotaso A1.2**
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus-erilaisissa tilanteissa,	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A1.2**
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A1.1**
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja

harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista			sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

14.4.3 Englanti (A1)

Oppiaineen tehtävä

Englannin kielen ja yleisesti kielten opetuksen tehtävä Kymenlaakson steinerkoulussa.
Vieraiden kielten opetus steinerkouluissa, myös Kymenlaakson steinerkoulussa, alkaa ensimmäisestä luokasta alkaen. Molempien pitkien kielien (englanti A1 ja venäjä A 2) opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta näkemään ja havaitsemaan maailmaa muiden kuin oman äidinkielen ”kulttuuri-ikkunoiden” tai kulttuurinäkökulmien kautta. Vieraan kielen tehtävänä nähdään liittyvän lasten ja nuorten tietoisuuden muodostumiseen olennaisena tekijänä, joka auttaa ymmärtämään maailmaan moninaisuutta ja kulttuurien kirjoa. Vieraiden kielten opettamisen voi myös hahmottaa isommassa kontekstissa: opetuksen kautta vieraat kielet muuntuvat oppilaan omaksi toiseksi tai kolmanneksi puhutuksi kieleksi ja tätä kautta laajentavat oppilaan maailmankuvaa. Maailmankuvasta voi tulla monikulttuurinen ja monikielinen, oppilaan havaintokyky maailmaa kohtaan ja itseä kohtaan täsmentyy. Tästä seuraa myötäelämisen tunteen kehittyminen monikulttuurista ympäristökokonaisuutta kohtaan; oppilas oppii kokemaan kuuluvansa siihen erottamattomana osana. Kielten opetus on siten myös suvaitsevaisuuden kasvatusta. Tämä ominaisuus kuuluu olennaisena osana, ei vain ajattelun tasolle vaan myös tunnetason kehitykseen. Voidaan ajatella, että kahden vieraan kielen opetus kehittää ajattelutaitojen lisäksi myös kvalitatiivisia tunne-elämän taitoja, toisin sanoin ajattelun arviointikykyä, joka on inhimillisen luovan ajattelun perusta.
Kvalitatiivisia tunne-elämän taitoja kehitetään vahvan taiteellisen elementin kautta opetuksessa.
Steinerkouluissa kielten opetukseen kaikilla luokka-asteilla kuuluu vahva taiteellinen näkökulma (runous, laulut, draama, piirtäminen), joiden tehtävänä on kehittää kielten aistimista ja sitä myötä laajentaa oppilaan kielitietoisuutta. Vieras kieli huomioidaan silloin myös taiteellisena kokonaisuutena, joka edelleen vaikuttaa riippuen oppilaan iästä kiinnostuksen pohjana opetettavaan aineistoon. Kiinnostuksen säilyttäminen opetuksessa on tärkeä osaa kielimotivaation säilyttämisessä koko koulun ja myöhemmän elämän aikana.
Riippuen oppilaan iästä herätetään kiinnostus ja eläytyminen lähiympäristöön, luokkaan ja kouluympäristöön.
Kahden vieraan kieleen opetus antaa mahdollisuuksia kehittää erilaisten kielten arvostusta ja vertailla niitä opetuksessa kielitieteen näkökannalta (alimmilla luokilla voidaan laulaa samat laulut eri kielillä, myös muilla kuin suomi, venäjä, englanti tai ruotsi. Ylemmillä esim. saman runon kääntämiset suomeksi, venäjäksi, englanniksi).
Ylemmille luokille tultaessa ja sanavaraston ja kielirakenteiden karttuessa myös oppilaiden kyky toimia eli puhua, keskustella ja hankkia tietoa kehittyy. Opetuksessa käytetään erilaisia toimintatapoja ja menetelmiä. Kieleen kuuluvaan kommunikatiivisen kompetenssin omaksumiseen käytetään eri keinoja. Pohjana sellaisen kompetenssin kehittämiselle on jatkuva ja monipuolinen työ, joka pyrkii säilyttämään ja vahvistamaan oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää rohkeasti niitä eri elämän tilanteissa sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Esim. käytetään puheessa rohkeasti niitä sanontoja mitä alimmilla luokilla leikkien, laulaen, näytelmien tai kuuntelemiseen kautta on opittu.

Vahva kulttuurisidonnaisuus antaa eri oppilaille mahdollisuuksia edetä yksilöllisesti ja saada tasavertaista oppimisaineistoa. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Opetuksen on myös otettava huomioon eri tavat oppia eri oppilailla, tunnistaa niitä ja tukea jokaisella ominaista hahmotustapaa kielessä. Kohdemaan kieltä puhuvia vierailijoita voi myös käydä koulussa.
Kielten opetuksen tärkeä sosiaalinen tehtävä toteutuu myös silloin, kun oppilaat alkavat käyttää erilaisia sähköisiä mahdollisuuksia vuorovaikutus- ja tiedonhankintataitojen kehittämisessä.
Silloin tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Oppilaille ja oppilasryhmille annetaan mahdollisuudet luoda kansainvälisiä yhteyksiä esim. muihin englanninkielisiin kouluihin.
Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Huomioidaan lasten ikä ja mahdollisuudet tekstien ymmärtämiselle. Kiinnostuksen säilyttämiseksi voidaan luoda jokaiselle opetusryhmälle myös omia, tätä opetusryhmää palvelevia tekstiaineistoja. Kielten opetus tulee myös integroida muiden aineiden opetukseen. Steinerkoulun jakso-opetus ja opettajien keskinäinen yhteistyö luovat siihen mahdollisuuksia.
Oppilaita myös ohjataan etsimään tietoa kohdekielellä. Steinerkoulussa katsotaan myös, että opettajan rooli kielen ja kulttuurin kantajana on tärkeä kiinnostuksen säilyttämiselle koko koulun aikana.

Englannin kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3-6

Englannin kielen opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 3 - 6 on totuttaa oppilas viestimään englannin kielellä ikäkaudelle tyypillisissä arkisissa, konkreettisissa, itselle tutuissa kielenkäyttötilanteissa. Oppilaat siirtyvät suullisesta harjoittelusta vähitellen myös kirjalliseen tuottamiseen sekä lukemiseen. Oppitunneilla voidaan käyttää erilaisia lukemisaineistoja englannin kielellä ja lisäksi oppilas tekee vihkotyötä. Vihkoon kirjoitetaan aiemmin tutuksi tulleita tekstejä. Kieliopille ja sanastolle on omat erilliset vihot. Oppitunneilla leikitään, lauletaan, lausutaan yhdessä ja erikseen englantia, harjoitellaan lausumista, kuuntelemista, puhumista ja kirjoittamista. Lisäksi pelataan pelejä, näytellään ja käytetään kaikkia aisteja kielen vahvistamiseen, myös taiteellisesti. Aihepiirit liittyvät oppilaan lähiympäristöön ja kiinnostuksen kohteisiin. Käyttämällä mahdollisimman monenlaisia työskentelytapoja mahdollistetaan jokaiselle oppilaalle positiivinen kokemus kielen opiskelusta. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla	S1	L2, L3

runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa		
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L7

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.
Kielenopiskelutaidot
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:

Tutustutaan kielen monimuotoisuuteen erilaisin ääntämis- ja lausumisharjoituksin. Verrataan ääntämistä omaan kieleen ja opitaan tunnistamaan eroavaisuuksia eri kielten laaduissa, leikkien, pelien ja näytelmien avulla. Mietitään mikä on yhteistä eri kielille ja kiinnitetään huomiota aakkosten eroavaisuuksiin ja niiden lausumiseen rytmeinä tai laulaen. Verrataan näitä omaan äidinkieleen sekä muihin kieliin.

Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa, esimerkiksi eri ammatti- ja työsanaston, ruoka ja vaatesanaston avulla. Rohkaistaan oppilasta kertomaan omasta perheestä ja lähipiiristä, harrastuksista sekä arjen asioista yksinkertaisin sanoin tai lausein, elein tai liikkein, huomioimalla oppilaan tieto, taito ja ikä. Kiinnitetään huomiota sanattomaan viestintään ja tapakulttuuriin.

S2 Kielenopiskelutaidot:

Pyritään luomaan innostava, iloinen ja kannustava ilmapiiri oppitunneille niin, että oppilas rohkaistuisi käyttämään kieltä itsenäisesti omien taitojen ja kykyjen mukaisesti. Tutustutaan eri kieltenopiskelutapoihin. Pääpaino on edelleen vahvasti oikein lausumisessa ja ääntämisessä, mutta sen rinnalla aloitetaan myös vihkotyöskentely, johon opitaan kirjoittamaan lyhyitä yksinkertaisia sanoja tai lauseita aiemmin opitun sanaston pohjalta. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään sopivissa asiayhteyksissä (esim. lasten ohjelmat, musiikki), ottamalla huomioon oppilaan ikä ja kiinnostuksen kohteet.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:

Harjoitellaan yksittäisten sanojen tai lyhyiden lauseiden kirjoittamista ja niiden lukemista, hyödyntäen aiemmin opittua aineistoa. Kiinnitetään huomiota kielen erilaiseen kirjoitustapaan ja ääntämiseen. Opetellaan tunnistamaan pääasioita helpoista, lyhyistä, puhutuista lauseista ja päättelemään niistä asiayhteyksiä (säännöllinen monikko, paikan ilmaisut jne.). Keskeisiä aiheita laajennetaan omasta itsestä ja lähipiiristä (perhe, koulu, harrastukset) yhä enemmän oppilasta ympäröivään elämään ja työsanastoon. Sisältöjä valitessa huomioidaan oppilaan tiedot ja taidot muissa aineissa, ja aiheita voidaan integroida muuhun opetukseen. Harjoitellaan lorujen, tarinoiden ja esittämisen avulla uutta sanastoa ja kielen rakenteita entistä laajemmin, kuten avun pyytämistä, tarjoamista, tervehtimistä ja oman mielipiteen esittämistä erilaisin tavoin. Opitaan vastaamaan helppoihin henkilökohtaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Opetuksen pääpaino on edelleen suullisessa ilmaisussa.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällölstään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa.
Kielenopiskelutaidot
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita.
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Ohjataan oppilasta havaitsemaan oman lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus niin luokassa kuin ympäristössä jossa oppilas elää. Opitaan eri teemojen ja aineistojen kautta kunnioittamaan omaa ja toisten ihmisten kulttuurillisia ja kielellisiä tapoja (vuodenaikajuhlat, kokemukset lomamatkoilta, median antamat tiedot ja kuvat, tarinat ja kertomukset, vierailut).

S2 Kielenopiskelutaidot:
Harjoitellaan työskentelyä itsenäisesti, parin kanssa pienryhmässä sekä isommassa ryhmässä niin, että opitaan toimimaan yritteliäästi ja vastuullisesti eri kielenoppimistilanteissa, omia ja toisten taitoja kunnioittaen ja kehittäen. Erilaisten työskentelytapojen kautta oppilas harjaantuu monipuolisten oppimismenetelmien hyödyntämistä sekä itsearviointia. Pääpaino sisältöjä valittaessa on edelleen suullisessa harjoittelussa (leikit, pelit, lorut), mutta kirjoituksen tuottamista lisätään.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Aloitetaan varsinainen vihkotyöskentely ja kielen rakenteiden alustava huomioiminen (persoona- ja possessiivipronominit, have/has got, omistaminen, ehdottaminen, kysymys- ja kieltolauseet do/does apuverbillä). Opetellaan myös entistä tarkemmin kertomaan itsestä ja toisesta eri vuorovaikutustilanteissa ja dialogeissa, esittämään mielipiteitä ja vertailemaan adjektiiveja. Harjoitellaan sanelusta kirjoittamista (aluksi yksittäisiä sanoja) ja luetaan itse kirjoitettuja vihkotekstejä sekä harjoitellaan ymmärtämään kerrottuja tekstejä. Aineistona on edellisinä vuosina ulkoa opitut asiat niitä syventäen. Lisäksi opetellaan uutta sanastoa liittyen eri maihin ja kieliin, ostamiseen, asioiden kuvailemiseen, ruokailuun sekä matkusteluun että erilaisiin kulkuneuvoihin. Harjoitellaan kirjoittamaan muutaman sanan mittaisia lauseita ja löytämään rajattua tietoa yksinkertaisista, lyhyistä lauseista. Aletaan tunnistamaan yksinkertaista painettua tekstiä erilaisia lähteitä käyttäen (esitteet, kartat, tvt) ja otetaan käyttöön kertomustyyppistä aineistoa tai lukukirja.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällölstään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa.
Kielenopiskelutaidot
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita.
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Tutustutaan englannin kielen käyttöön eri puolilla maailmaa, huomioiden oppilaan tieto ja ikäkausi. Ohjataan oppilasta ymmärtämään englannin asema globaalin viestinnän kielenä. Havainnoidaan alustavasti yleisempiä kielen variantteja. Kiinnitetään huomiota arvostavaan kielenkäyttöön ja pohditaan omaa ja toisten kieli- ja kulttuuritaustaa aiempaa syventäen. Lukemisaineistona voi käyttää esim. jaksoaineistoon liittyviä aiheita. Mietitään mikä on yhteistä kaikille kielille ja kiinnitetään huomiota siihen, miten paljon pystyy päättelemään osaamansa perusteella ja miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Opetellaan suunnittelemaan toimintaa, yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta omasta oppimisesta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutaitoja ja totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa. Opitaan kunnioittamaan omia ja toisten oppimistapoja. Pyritään luomaan salliva ja kannustava ilmapiiri oppimistilanteissa. Harjoitellaan sanakirjan käyttöä, sekä perinteistä sanakirjaa että tvt:n tarjoamia vaihtoehtoja sekä arvioimaan sen luotettavuutta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Laajennetaan ja vahvistetaan aiemmin opittua sanastoa ja aihepiirejä sekä siirrytään järjestelmällisempään rakenteiden opiskeluun. Opetellaan kertomaan ja kirjoittamaan yksityiskohtaisemmin itsestä, arjen asioista ja lähipiiristä, kieliopillisesti oikein. Vertaillaan yleis- ja kestopreesensin käyttöä eri tilanteissa sekä ilmaisemaan tarkkaa paikkaa ja aikaa tapahtumille. Opitaan järjestysluvut ja päivämäärät. Uutta sanastoa ja aineistoa lisätään, suullisesti ja kirjallisesti, liittyen mm. sairastamiseen, ravintolassa asioimiseen, matkailuun, kansallisuuksiin ja kotiaskareisiin, sekä oppilaiden omiin kiinnostuksen kohteisiin. Harjoitellaan haastatteluja pari- tai ryhmätilanteissa. Harjoitellaan pieniä ohjattuja kirjoitelmia ja näytelmiä, myös sanelusta.
Kannustetaan oppilaita harjoittelemaan entistä vaativampia sosiaalisia kielenkäyttötilanteita, myös luokkatilan ulkopuolella sekä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa
Kielenopiskelutaidot
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen

keinoja.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Opetellaan viestimään kohdekulttuurin edustajien kanssa ymmärrettävästi ja kunnioittavasti, suullisesti sekä kirjallisesti. Kiinnitetään huomiota hyvään ja arvostavaan kielenkäyttöön. Pohditaan ja huomioidaan oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisimpiä eroja, sisältöjä ja yhtäläisyyksiä. Jatketaan englannin eri kielialueisiin tutustumista esim. muuhun jakso-opetukseen liitettynä (historia, maantieto). Ymmärretään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa eri lähteistä. Neuvotaan oppilasta löytämään hänelle itselleen vaikeustasoltaan ja sisällöltään sopivaa oppimisaineistoa (kirjat, lehdet, kirjalliset tehtävät).

S2 Kielenopiskelutaidot:
Harjoitellaan ja kannustetaan oppilasta käyttämään uusia sanoja ja rakenteita omissa tuotoksissaan sekä arvioimaan itseään kielen opiskelijana. Tieto- ja viestintätekniikkaa voidaan käyttää opiskelun tukena. Autetaan oppilasta löytämään omaa oppimista tukevia ja edistäviä keinoja eri oppimistilanteisiin. Luodaan rohkaiseva ja innostava ilmapiiri, jossa oppilas voi harjoitella viestimistä kohdekielellä arkipäivän tilanteissa (pari- ja ryhmätyöskentely, vierailut). Annetaan mahdollisuuksia erilaisin keinoin ymmärtää puheen ja tekstin keskeisin sisältö. Pyritään säilyttämään motivaatio kielen oppimiseen siten, että erilaiset oppijat löytävät omat keinot ja tavat kielen opiskeluun, säilyttävät innostuksen siihen ja saavat onnistumisen kokemuksia. Kannustetaan oppilaita myös tukemaan toisiaan ja kunnioittamaan erilaisia tapoja ja taitoja oppia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Lukemiston ohella harjoitellaan kieltä monipuolisesti (suullisesti, kirjallisesti: tekstivihko, kielioppivihko, sanastovihko). Sekä opettajan että oppilaan oikein ääntämiseen kiinnitetään edelleen paljon huomiota. Kertomusten ja lukukirjan tekstien aiheet voivat käsitellä esim. Englannin historiaa, maantietoa, luontoa, elämää ja tapoja. Kertomukset voivat olla vaativaakin kieltä, jolloin oppilaalle annetaan jo varhaisessa vaiheessa mahdollisuus eläytyä rikkaaseen kieleen ja viestinnän kulttuurisen sopivuuden harjoittamista. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tarpeen ja aineiston vaativuuden mukaan.
Kannustetaan oppilasta selviytymään erilaisista vuoropuhelu- ja palvelutilanteista sekä ymmärtämään oleelliset asiat teksteistä ja asiakirjoista. Opitaan kirjoittamaan viestejä ja yksilauseisia virkkeitä, tai pidempiä tekstejä, mikäli oppilaan taidot siihen riittävät. Kiinnitetään huomiota kielen rakenteeseen niin lukuteksteissä kuin omassa tuotannossa. Harjoitellaan tunnistamaan aikamuotoja, epäsäännölliset verbit, pronominit laajemmin sekä substantiivin epäsäännöllinen monikko.

Englannin A1 -oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on eläytyä englannin kielen laatuun ja omaksua kieltä kokonaisvaltaisesti jäljittelemällä. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Työtapoina ovat kuorolausunta, laulut, runot, leikit, sanastoharjoitukset teemoittain sekä pelit ulkona ja sisällä. Oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita suullisen ilmaisun lisäksi kirjoittamaan ja lukemaan kieltä oikein, kasvattaa sanastoa ja oppia tuntemaan omia vahvuuksiaan kielenoppijana. Tavoitellaan edelleen mahdollisimman luonnollista, oppilaalle merkityksellistä ja iloa tuottavaa oppimisympäristöä opiskelussa. Työskentelytapoina käytetään luontevasti joitakin kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työskentelytapoja kuten pari-, ryhmä- sekä yksilötyöskentelyä. Opitaan ymmärtämään sinnikkään harjoittelun merkityksen ja totutaan arvioimaan omaa työskentelyä. Oppitunneilla leikitään, lauletaan, pelataan ja näytellään. Käytetään monipuolisia materiaaleja ja viestintäkanavia ja -välineitä opetuksen tukena. Tavoitellaan oman osaamisen arviointia ja opitaan ottamaan vastuuta omasta oppimisesta. Englantia käytetään mahdollisimman paljon oppitunneilla, myös integroituna muihin aineisiin. Harjoitellaan kirjeenkirjoitusta ja yhteydenpitoa muihin kieltä opiskeleviin lapsiin kotimaassa ja ulkomailla. Oppilas pystyy vuorovaikutukseen kohdekielen puhujien kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A1 -oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilasta ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Kielenkäyttöä harjoitellaan sekä yhdessä ryhmässä että yksilöllisesti leikkien, runojen, laulujen ja pienimuotoisten esitysten avulla. Huomiota kiinnitetään kirjoitetun kielen alkeiden hyvään oppimiseen. Ääntämiseen ja painotukseen kiinnitetään huomiota ja oikein lausumista tuetaan erilaisin puheharjoituksin.
Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea oppitunnin aikana, pienryhmä- ja yksilöllisillä tukitunneilla. Erilaisia oppijoita tuetaan omaa taitotasoa vaativilla tehtävillä. Myös nopeasti edistyvälle tai kieltä entuudestaan puhuvalle voidaan antaa lisäopetustuokioita. Oppilasta kannustetaan eri kielten opiskeluun.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A1 -oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisu- ja oppimistapoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.
Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttöö englannin A-oppimäärän valtakunnallisisa arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arvio 3.-6. lukuvuosien päättyessä.

Englannin A1 -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitt ei- den asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso A2.1**
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus-	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A2.1**
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A2.1**
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti

ääntämisen perussääntöihin			ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

14.4.3. Venäjä (A2)

Oppiaineen tehtävä

Kokonaiskuvaus oppiaineen tehtävästä löytyy luokkien 1 ja 2 opetussuunnitelman yhteydestä, kappaleessa 13.4.3.

Aiemmin opittua kerrataan ja syvennetään sekä tehdään tietoisemmaksi. Työskentely siirtyy yhteisestä enemmän yksilö – ja pienryhmätyöskentelyksi. Siirrytään vähitellen kielen kirjoittamiseen. Kielen kirjoittaminen kahden pitkän kielen kohdalla sovitaan kieliopettajien kesken niin, että aakkoset opetetaan vuorotellen.

Venäjän kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Venäjän kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistionpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Venäjän A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia
Kielenopiskelutaidot
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Venäjän A2 oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Tutustutaan kielen moninaisuuteen erilaisin ääntämis- ja lausumisharjoituksin kautta. Lauletaan ja tehdään edelleen rytmisiä harjoituksia, jotka kuvaavat venäjän kielelle ominaisia laadullisuuksia. Lausutaan runoja ja kuunnellaan kolmannelle luokalle tarkoitettua kertomisaineistoa. Vertaillaan omaan äidinkieleen tarvittaessa. Aloitetaan painokirjaimien opetus kuvaopetuksen kautta. Lauletaan aakkoset. Aloitetaan heti kirjoittaa tuttuja, ensimmäisellä ja toisella luokalla opittuja sanoja, jotka kuuluivat kertomis- ja näytelmäaineistoon. Kerrotaan samalla ensimmäisellä ja toisella luokalla oppittuja: kehon ”maantiedettä”, lähiympäristöä, väriä, perheet ja ystävät, koulu, harrastukset, sääilmiöt, jokapäiväiset työt ja teot, kello. Aloitetaan ensimmäisen kirjainvihkon teko.
Rohkaistaan oppilasta käyttämään tuttuja sanoja oman perheen, kouluympäristön, sään ja ruoan ja ruokatapojen kuvaamisessa käyttäen yksinkertaisia sanontoja ja lauseita. Harjoitellaan leikkien ja aluksi yhteisen lausumisen avulla kysymyksien (kto, shto, gde, kuda, kakoi) muodostamista.
Käydään läpi ammattisanastoa ja lausutaan aiheenpiiriin kuuluvia runoja. Näytellään opittuja runoja pienin näytelmin. Kiinnitetään huomioita epäverbaaliseen kommunikaation ja tapoihin, jotka ovat ominaisia venäläisessä kulttuurissa.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Pyritään luomaan innostava, iloinen ja kannustava ilmapiiri oppitunneille niin, että oppilas rohkaistuisi käyttämään kieltä itsenäisesti omien taitojen ja kykyjen mukaisesti. Tällainen ilmipiiri toimii tehokkaan opiskelun pohjana. Leikkien, lausumisen (liikeverbilorut, substantiivi- ja adjektiivi–leikit, vuodenaikarunot, ammattirunot) avulla pyritään tehokkaaseen työskentelyyn. Samalla opetetaan vihkotyötaitoja ja harjoitellaan kauniin käsialan muodostamista myös venäjäksi.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä:
Harjoitellaan yksittäisten tuttujen sanojen tai lyhyiden lauseiden kirjoittamista ja lukemista hyödyntäen aiemmin opittua aineistoa. Kerrataan kaikki aihepiirit, jotka on opittu edellisillä luokilla (kehon

”maantiede”, lähiympäristö, värit, perheet ja ystävät, koulu, harrastukset, sääilmiöt, jokapäiväiset työt ja teot, kello). Opetellaan ja jatketaan harjoittelua: kohtelias pyytäminen, tervehtiminen, avun pyytäminen, oman mielipiteen ilmaiseminen käyttäen erilaisia menetelmiä (puhe, teatteri, laulaminen, rytminen toisto, leikit). Opetellaan tunnistamaan pääasioita helpoista, lyhyistä puhutuista lauseista ja päättelemään niistä asiayhteyksiä.
Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon oppilaan tiedot ja taidot muissa aineissa, aiheet voidaan integroida muuhun opetukseen. Opitaan vastamaan helppoihin henkilökohtaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Opetuksen pääpaino on edelleen suullisessa ilmaisussa.

Venäjän A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä
Kielenopiskelutaidot
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Venäjän A2 oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Ohjataan oppilasta havaitsemaan oman lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus niin luokassa kuin ympäristössä. Opitaan eri aiheiden kautta kunnioittamaan omia ja toisten ihmisten kulttuurillisia ja kielellisiä tapoja (vuodenaikajuhlat, kokemukset lomamatkoilla, median antamat tiedot ja kuvat, laulujen aineisto esim. Kalevalan säkeistöjen laulaminen venäjäksi, mikä on lapsille tuttua aineistoa neljännen luokan Kalevala-jaksolta, venäläisten bylinojen lausuminen). Aloitetaan kaunokirjoituksen harjoittelu, joka taitona on edelleen tärkeä venäjänkielisessä kulttuurissa.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Harjoitellaan työskentelyä itsenäisesti, parin kanssa, pienryhmässä sekä isommassa ryhmässä niin, että opitaan toiminaan yritteliäästi ja vastuullisesti luokassa, omia ja toisten taitoja kunnioittaen. Jatketaan leikkimistä, runojen lausumista ja näytelmien tekoa ja niiden kautta rakenteiden aktiivista käyttöä (ostokset, ruokailutilanteiden ilmaisuja, kellonajat, kuukaudet ja kalenterin tekeminen liitettynä vuodenaika-aineistoon, vaatteita, kulkuneuvoja, kodin esineitä). Opitaan lukemaan venäläistä

autenttista kirjallisuutta, esimerkiksi lastenrunoja.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä:
Aloitetaan vihkotyöskentely. Kieliopissa nostetaan tietoisuuteen persoonapronominit, lukemissäännöt (vokaalit ja konsonantit), kirjoitussäännöt (muotoillaan niitä lasten kanssa runoina suomeksi tai venäjäksi), substantiivien suku, liikeverbejä, yleisimpiä I ja II konjugaation verbejä lorujonoina.
Harjoitellaan sanelusta kirjoittamista ja luetaan itse kirjoittuja vihkotekstejä, kopioidaan lukukirjasta pieniä tekstejä ja kirjoitetaan niitä kaunokirjoituksella. Kirjoitetaan myös edellisinä vuosina ulkoa opitut aihekokonaisuudet. Lisäksi opetellaan uutta sanastoa liittyen ostamiseen, asioiden kuvailemiseen, ruokailuun (ruokailutilanteiden ilmaisuja), ajassa ja paikassa orientoimiseen (kellonajat, kuukaudet ja kalenterin tekeminen, kulkuneuvot), kodin ja koulun kuvaamiseen, sään kuvaamiseen. Luetaan edelleen painettua tekstejä erilaisista lähteistä ja otetaan käyttöön lukukirja. Venäjän kielen tunnilla käytetään samoja aihepiirejä kuin luokan muussa (jakso-)opetuksessa.

Venäjän A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa
Kielenopiskelutaidot
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan erilaisia menetelmiä käyttäen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa viestejä
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ja tuottaa ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Venäjän A2 oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Kerrataan, varmistetaan ja syvennetään kaikkina aiempina vuosina opittua. Tutustutaan oppilaita venäjän kielen käyttöön ja sen merkityksen eri maissa. Aloitetaan kertomaan historiallisia kertomuksia, jotka liittyvät muinaiseen Venäjään (Kiova ja Novgorod). Tutustutaan historian jakson aikana myös

kreikkalaisiin kirjaimiin. Kiinnitetään huomioita arvostavaan kielenkäyttöön ja pohditaan omaa ja toisten kieli- ja kulttuuritaustaa aiempaa syventäen.
Lukemisaineistona voi käyttää esim. jaksoaineistoon liittyviä aiheita ja jatkaa tuttujen edellisissä luokissa ulkoa opittujen runoelmien käyttöä.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Edelleen opetellaan suunnittelemaan toimintaa, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta omasta oppimisesta. Yritetään edelleen ylläpitää iloista ja kannustettavaa ilmapiiriä tunnilla. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutaitoja (jatketaan leikkimistä, runojen lausumista ja laulamista). Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa, kunnioittamaan omia ja toisten oppimistapoja.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä:
Laajennetaan ja vahvistetaan aiemmin opittua sanastoa ja aihepiirejä sekä siirrytään järjestelmällisempään rakenteiden opiskeluun. Jatketaan kielivihkon käyttämistä, vihkoon kirjoitetaan yhdessä löydettyjä kielioppisääntöjä ja tehdään kielioppiharjoituksia. Kieliopissa opitaan seuraavat asiat: substantiivien yksikkö ja monikko, nominatiivi, akkusatiivi, prepositionaali, possessiivi- ja demonstratiivipronominit, lukusanat, verbioppi (taivutus preesensissä, 1. ja 2. konjugaatio), suora sanajärjestys.

Venäjän A2-oppimäärän tavoitteet vuosiluokalle 6

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa
Kielenopiskelutaidot
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T7 järjestää oppilaalle–tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan erilaisia menetelmiä käyttäen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa viestejä
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Venäjän A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Kerrataan, varmistetaan ja syvennetään kaikkina aiempina vuosina opittua. Opetellaan viestimään kohdekulttuurin edustajien kanssa ymmärrettävästi ja kunnioittavasti, suullisesti sekä kirjallisesti. Kiinnitetään huomiota hyvään ja arvostavaan kielenkäyttöön. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Jatketaan venäjän maantietoon ja historiaan tutustumista. Kerrotaan erilaisia historiallisia kertomuksia esim. 1700-lukua edeltäneeltä ajalta. Maantietoon integroiden voi piirtää koko nykyisen Venäjän Federaation kartta.
Käytetään tarvittaessa median antamia mahdollisuuksia tutustua venäläiseen kulttuuriin ja otetaan lukemis- ja kertomisaineistoksi esim. Leo Tolstoi tarinoita lapsille, venäläisiä satuja, Sasha Chernyi -kertomuksia. Jatketaan venäjän kielen opetuksen liittämistä muihin ainekokonaisuuksiin.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Jatketaan tehokkaiden kielenopiskelutapojen harjoittelua (luetaan yhdessä ja yksin, lausutaan, toistetaan samat kielirakenteet suullisessa ja kirjallisessa tekstissä, tehdään edelleen kielioppi-, teksti- ja sanasto-, laulu- ja runousvihkoja, lauletaan, leikitään, opetellaan uusia sanoja ja aihekokonaisuuksia). Luodaan rohkaiseva ja innostava ilmapiiri, jossa oppilas voi harjoitella viestimisestä venäjän kielellä arkipäivän tilanteissa. Annetaan mahdollisuuksia erilaisin keinoin ymmärtää puheen tai tekstin keskeisintä sisältöä. Jatketaan oman kielitaidon arvioimiseen harjaantumista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, tulkita ja tuottaa tekstejä:
Lukemiston ohella harjoitellaan kieltä monipuolisesti; tehdään suullisia, käytetään tekstivihkoa, kielioppi- ja sanastovihkoa, lukukirjaa. Kieliopissa jatketaan edellisillä luokilla opitun harjoittamista ja opitaan uutta: substantiivien sijamuodot yksikössä, adjektiivien vertailulauseet, verbien liittofutuuri, transitiiviverbit, liikeverbit ja adverbit. Aihepiireihin kuulu vuodenaikoja ja juhlia (suomalaisia ja venäläisiä), vieraita maita, matkailua, lomia, säätä, urheilua, sairastamista, ostoksia, Venäjän historiaa ja maantietoa (ennen 1700-lukua), venäläinen kirjallisuus ja runous (lausutaan yhdessä). Lukemiston kieli vaikeutuu.
Oppilasta kannustetaan selviytymään erilaisista vuoropuhelu- ja palvelutilanteista sekä ymmärtämään oleelliset asiat teksteissä ja puheessa. Opitaan etsimään venäjän kielistä aineistoa mediasta. Edelleen kiinnitetään huomioita oikein ääntämiseen ja jatketaan laulamista, lausumista runoja ja näytelmien tekemistä.

Venäjän kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimivuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki venäjän A2-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Jos oppilaalla on vaikeuksia oppimisessa tai opiskelussa, hänelle annetaan tukea kuten kaikissa muissakin aineissa. Tukea kielen oppimisessa antaa oma venäjän kielen opettaja tai muu opettaja, jolla

on siihen pätevyys. Tukea opiskelutaidoissa voi antaa opettaja, jolla ei ole venäjän kielen opettamiseen pätevyyttä, esimerkiksi erityisopettaja. Jos oppilas oppii muita nopeammin, hän saa ikäkaudelleen sopivia lisätehtäviä. Tämä eriyttämisen mahdollisuus tulee sisällyttää venäjän opiskeluun kaikilla sen tunneilla. Kaikkia oppilaita tuetaan ja innostetaan käyttämään kielitaitoaan sen alkeista lähtien. Oppilaita, jotka tässä tarvitsevat erityistä tukea, tuetaan joko luokkaopetuksen tai tukiopetuksen keinoin. Tällaisessa tilanteessa on aina arvioita oppilaan koko persoonallisuutta ja sitä, missä määrin ja millä tavalla hänen ilmaisemiskykyään tai -haluaan on hyödyllistä kannustaa. Erilaisten viestintätapojen ja -välineidenkäyttöä harjoitetaan ja harjoitellaan.

Oppilaan oppimisen arviointi venäjän kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoiseksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa infonmaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Venäjän kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arvio lukuvuosien 3.-6. päättyessä.

Venäjän kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso A1.3** T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A1.3**

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A1.2**
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

14.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokkien 3−6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilas hyödyntää matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaan taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Muotopiirustus tukee matematiikan taitojen oppimista. Se kehittää käden koordinaatiota ja silmän kykyä hahmottaa ja erotella eri muotoja. Muotopiirustus on rinnastettavissa matemaattisiin ongelmanasetteluihin, ja sen avulla oppilas oppii keskittymään, tekemään tehtävän loppuun asti ja viimeistelemään sen. Muotopiirustuksesta siirrytään vapaan käden geometriaan ja geometriaan.

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaalle tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja –leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa ikäkauden mukaisesti.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Kehitetään kykyä jakaa toimintaohje yksinkertaisiin ja selkeisiin osiin. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä

suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta
Työskentelyn taidot
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalla
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmaratkaisutaitojen kehittämisessä
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Ajattelun taidot:
Opitaan taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Harjoitellaan esim. kertotaulua erilaisten ajattelua vahvistavien havaintokokemuksien kautta. Kymmenjärjestelmää opitaan havainnoimaan konkreettisesti ja nostaen ajattelun tasolle sen lainmukaisuudet erilaisten harjoituksien avulla. Harjoitellaan tehtävien jakamista osiin ja yksiselitteisten toimintaohjeiden laatimista.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:
Opetellaan kymmen- ja paikkajärjestelmä konkreettisiin harjoituksiin perustuen. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskua allekkain. Kertolaskuja harjoitellaan yksinumeroisella kertojalla, jakolaskuja jakokulmassa yksinumeroisella jakajalla.

Harjoitellaan edelleen päässälaskua, mutta yhä enemmän siirrytään sanallisten ongelmien ratkaisuun. Etsitään konkreettisista käytännön tilanteista ongelmia, jotka voidaan ratkaista matemaattisesti.

S3 Algebra:
Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen sanallisten tehtävien avulla.

S4 Geometria ja mittaaminen:
Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Ohjataan oppilasta ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä. Opetellaan mittamaan pituutta, massaa ja tilavuutta. Mittaamisen lähtökohtana voidaan käyttää, jotta oppiminen tapahtuisi konkreettisesti, myös vanhoja mittayksiköitä.

Geometriassa ja muotopiirustuksessa opitaan symmetria suoran suhteen ja harjoitellaan nelitahoista symmetriapiirustusta risteävällä pysty- ja vaaka-akselilla. Harjoitellaan kolmiulotteisia kappaleita muovailemalla ja rakentamalla.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys:
Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta
Työskentelyn taidot
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalla
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmaratkaisutaitojen kehittämisessä
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 4

S1 Ajattelun taidot:
Opitaan taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Kehitetään edelleen kykyä toimintojen jakamiseen osiksi ja ohjeiden antamiseen osien toteuttamiseen. Aloitetaan tutustuminen graafiseen ohjelmointiin.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:
Syvennetään ja varmennetaan oppilaan ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Oppilaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Kirjallisia laskuja harjoitellaan käyttäen suurempia lukuja. Opitaan laskujärjestys, lasketaan aikalaskuja

ja tehdään sanallisia tehtäviä. Harjoitellaan moninumeroisella kertojalla allekkain kertomista, samoin moninumeroinen jakaja jakokulmassa. Harjoitellaan murtolukuja kolmella eri tavalla: murto-osan kokeminen osana kokonaisuutta, osasta kokonaisuuteen ja vertailemalla murtolukuja keskenään. Saman- ja erinimiset murtoluvut.

Harjaannutetaan edelleen peruslaskutoimituksia päässä sekä kertotaulua.

S3 Algebra:
Tutkitaan lukujonojen säännönmukaisuutta sekä jatketaan säännön mukaan. Jatketaan sanallisten tehtävien harjoittamista, jossa on tuntematon tekijä.

S4 Geometria ja mittaaminen:
Opetellaan piirtämään esineitä mallista. Harjoitellaan punonta-, solmu- ja ornamenttikuvioita ja vapaan käden geometriaa, jatketaan edellisten vuosien harjoituksia. symmetriaharjoituksia. Harjoitellaan edelleen muodonmuutoksia ja tehdään edellisvuotisia vaativampia symmetriaharjoituksia. Kuvioiden yhdenmuotoisuuksia, ympyrä ja ympyrän osia, peilauksia suoran ja pisteen suhteen, erilaisten kappaleiden geometristen muotojen tutkimusta.

Kerrataan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys:
Kehitetään oppilaan taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä ja esitellään alustavasti taulukoita sekä diagrammeja.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta
Työskentelyn taidot
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalla
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein esim. piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmaratkaisutaitojen kehittämisessä
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa

ohjelmointiympäristössä

Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 5

S1 Ajattelun taidot:
Opitaan taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Jatketaan graafisen ohjelmoinnin harjoittelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:
Harjoitellaan päässälaskuja edelleen. Lasketaan neljän peruslaskutoimituksen yhdistelmiä. Opetellaan murtolukujen suuruusjärjestys, käänteisluvut, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku sekä jakaminen ja kertominen luonnollisella luvulla.

Opetellaan desimaaliluvuilla laskeminen sekä potenssit kertolaskuna. Opetellaan tunnistamaan desimaalilukujen ja kymmenmurtolukujen yhteys.

Harjoitellaan jaollisuussääntöjä, alkutekijöitä, lavennetaan ja supistetaan.

Lukualue laajenee miljoonaan. Harjoitellaan yhtälön lähtökohtaa sanallisissa tehtävissä tuntemattoman nimeämisellä.

S3 Algebra:
Tutkitaan lukujonojen säännönmukaisuutta sekä jatketaan säännön mukaan. Jatketaan sanallisten tehtävien harjoittamista, jossa on tuntematon tekijä.

S4 Geometria ja mittaaminen:
Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennyksissä. Muotopiirustus on vapaalla kädellä sekä välineillä tehtäviä geometrisia piirustuksia. Opetellaan ympyrän jakaminen keskipisteen kautta 4, 5, 6, 8 ja 12:een yhtä suureen osaan, joista voidaan värittämällä nostaa esiin erilaisia kuvioita. Tutkitaan kolmion, nelikulmion ja ympyrän ominaisuuksia. Opetellaan ja vahvistetaan peruskäsitteitä kuten suora, jana, puolisuora, kulma jne. Esitetään Pythagoraan lause visuaalisesti käyttäen esimerkiksi solmittuja lankoja sekä kateettien ja hypotenuusan neliöiden alojen toteaminen yhtä suuriksi jonkin havainnollisen esimerkin avulla.
Mitataan pinta-aloja ja tilavuuksia.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys:
Kehitetään oppilaan taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä ja esitellään alustavasti taulukoita sekä diagrammeja.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta
Työskentelyn taidot
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalla

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein esim. piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmaratkaisutaitojen kehittämisessä
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

Matematiikan opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalle 6

S1 Ajattelun taidot:
Opitaan taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Jatketaan graafisen ohjelmoinnin harjoituksia.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:
Jatketaan päässälaskuharjoituksia. Kerrataan luonnollisilla luvuilla, positiivisilla luvuilla ja desimaali- ja murtoluvuilla laskemista neljällä päälaskutoimituksella. Syvennetään desimaalikäsitettä: päättymätön desimaali ja likiarvo.
Lukualue laajenee miljardeihin. Harjoitellaan nopeuden yksiköiden muuntamista. Harjoitellaan prosenttilaskuja ja sovelletaan liike-elämään: korko, alennus, valuuttakurssi, voitto ja ALV, johdanto kaavojen käyttöön. Harjoitellaan kaavakuvia, diagrammeja ja kuvakaavioita.
Kerrataan murto- ja desimaaliluvuilla laskemista. Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Tutustutaan binääriluvun käsitteeseen.

S3 Algebra:
Tutkitaan lukujonojen säännönmukaisuutta sekä jatketaan säännön mukaan. Jatketaan sellaisten sanallisten tehtävien harjoittamista, jossa on tuntematon tekijä. Tutkitaan yhtälöitä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen:
Rakennetaan, piirretään (viivoitinta ja harppia käyttäen), tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Tutustutaan alustavasti lieriöihin ja kartioihin ja muihin kappaleisiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista. Harjoitellaan yhdenmuotoisuutta, yhtenäisyyttä. Tutustutaan alustavasti koordinaatistoon. Tutustaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään siitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Käytetään mittakaavaa suurennoksissa ja pienennöksissä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys:
Jatketaan edelleen tietojen keräämistä, tallentamista ja esittämistä taulukoiden, ja diagrammien ja tietokoneohjelmien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineiden tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän

laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä			periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

14.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Tietoisuus omasta elinympäristöstä ja omasta paikasta on tärkeää itsetuntemuksen ja hyvinvoinnin kannalta. Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopissa tarkastellaan ympäröivää monimuotoista maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään sekä ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.
Ympäristöopissa nousee esiin kestävän kehityksen ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen ulottuvuus. Hyvä luontosuhde on eräs inhimillisen kasvun peruslähtökohdista ja ilman sitä ei saavuteta ymmärrystä ympäristöstä. Ihminen, jolla on hyvä luontosuhde, tuntee kunnioitusta ja kiitollisuutta luontoa kohtaan ja ymmärtää muun muassa ekosysteemipalvelujen keskeisen merkityksen.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Luonnon olioiden ja ilmiöiden kokemisen ja oppimisen kanssa on huolehdittava siitä, että luontoon, siis reaaliseen maailmaan, kehittyy todellinen kiinnostus. Ellei kiinnostusta syntyisi, olisi oppiminen laantuvaa: opitut asiat unohtuisivat luonnollisen rytminsä mukaan. Kun sellainen kiinnostus syntyy, tapahtuu jatkuvaa uutta havainnointia ja oppimista, joka syventää ja täydentää kerran opittua. Siksi perusopetuksessa yleensä, mutta ennen kaikkea alimmilla luokilla, oppimisen on oltava kokevaa ja eläytyvää. Luonnon hahmottaminen pelkin abstraktein käsittein vieroittaa useimmat lapset luonnosta ja parhaassakin tapauksessa kaventaa kuvan siitä vain kalpeaksi todellisuuden varjokuvaksi.
Luontoon perehtymisessä painotetaan erityisesti luonnontieteellistä lähestymistapaa. Oppilaalle ei anneta luonnon olioista ja ilmiöistä valmiita selitysmalleja ennen omaa kokemusta ja havainnontekoa. Niin ikään oman havainnoinnin ja kokeilujen jälkeen yhdessä oppilaan kanssa muodostettavien selitysten on abstraktiotasoltaan oltava oppilaan ajattelukykyä vastaavia. Pidättäydytään siis opettamasta luonnontieteellisiä ajatusmalleja uskomuksina, jotka saattavat rajoittaa oppilaan ajattelua sitten, kun se on riittävän kehittynyt kunkin asian omakohtaiseen ymmärtämiseen. Tämän estämättä opettajan on usein syytä ennen ilmiöihin tutustumista esimerkiksi retkien yhteydessä kuvata ilmiöitä niin, että se auttaa oppilaita kiinnittämään huomionsa tarjolla oleviin havaintoihin. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Tieto- ja viestintätekniikkaa ja -välineitä hyödynnetään monipuolisesti oppilaiden ikäkauden mukaan. Oppimistilanteita ja -ympäristöjä järjestetään yhteistyössä erilaisten yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Oppilaat tekevät itse oppikirjan oppimistaan asioista, havainnoista, ilmiöistä ja niiden

perusteista sekä selostuksia erilaisten projektien ja tapahtumien etenemisestä. Luonnon ja rakennetun ympäristön suhdetta tutkitaan projektilähtöisesti oppilaiden kanssa yhteistyössä sekä kirjallisesti pari- ja ryhmätyönä.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3

Ympäristöopin opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 3

Merkitys, arvot, asenteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä

esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti
Tiedot ja ymmärrys
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 3

S1 Minä ihmisenä:
Keskustellaan ihmisen rakenteesta, keskeisistä elintoiminnoista sekä ihmisen kasvusta ja kehityksen eri vaiheista ikäkausi huomioiden. Keskustellaan terveellisistä elämäntavoista sekä terveellisestä ravinnosta, terveyteen ja sairauteen liittyvistä tekijöistä, niiden ehkäisemistä ja vaaratekijöistä, toimintatavoista ja omista valinnoista.
Harjoitellaan tunnistamaan ja kunnioittamaan omia ja toisen ihmisen ajatuksia ja tunteita. Tunteiden tunnistamisen, säätelyn ja käsittelyn tulee kolmannelta luokalta alkaen olla aiempaa olennaista tietoisempaa. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita (ruoka, uni, lepo, harrastukset).

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen:
Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne- ja paloturvallisuus, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille esimerkiksi erilaisissa rakennusprojekteissa. Rakennusprojekteissa kiinnitetään huomiota turvallisuuteen ja asianmukaisiin työvälineisiin sekä tehdään havaintoja ja mittauksia eri aisteja, tutkimus- ja mittausvälineitä hyödyntäen. Kolmannen luokan rakennusprojekti integroituu monialaisesti myös mm. matematiikan, äidinkielen, kuvataiteen ja käsityön opetukseen. Kannustetaan oppilasta itsenäiseen, pari- ja ryhmätyöskentelyyn projektin edistyessä. Tarjotaan mahdollisuuksia toimimaan erilaisissa rooleissa, vuorovaikutustilanteissa, projektin suunnittelussa, toteutuksessa ja esittämisessä.
Rahan tunteminen, integroituna matematiikkaan, ja sen käytön vastuullisuus käsitellään perusteellisesti, kuten myös toden puhuminen ja toisen omaisuuden kunnioittaminen korostuvat entistä tietoisemmiksi vaatimuksiksi.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:
Oppilaat tutustutetaan monimuotoiseen maailmaan perehdyttämällä heidät entisajan maanviljelyskulttuuriin, karjanhoitoon, metsätalouteen sekä vanhoihin käsityöammatteihin. Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan oman asuinalueen ja Suomen luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Tutustutaan myös keskeisesti siihen, miten ihminen sopeutuu omaan elinympäristöönsä. Kolmannen luokan syksyllä korjataan vilja, joka edellisenä keväänä on kylvetty. Vilja puidaan, kuivataan ja jauhetaan. Siitä leivotaan leipää tai keitetään puuroa tai molempia. Eri työvaiheet käsitellään myös keskustellen, kirjoittaen ja piirtäen. Kokemuksia ja työn tuloksia vertaillaan, nimetään ja luokitellaan eri asiayhteyksien mukaisesti. Aihetta voidaan toteuttaa monialaisissa opinnoissa ja integroituna muihin aineisiin (matematiikka, äidinkieli, kuvataide). Maatilalla tutustutaan myös erilaisiin kasveihin ja eläimiin, vuoden kiertoon ja erilaisiin tilan töihin ja teknologiaan. Oppilaille annetaan myös mahdollisuuksia keksiä erilaisia tapoja toimia ja kokeilla eri toimintamalleja. Näistä muodostuneita kokemuksia havainnoidaan käytännön kautta, pohditaan, esitetään kysymyksiä ja johtopäätöksiä, ikäkausi huomioiden.
Tässä yhteydessä tutustutaan maaperään elollisena kasvualustana. Näistä johdetaan silta nykyajan vastaavien ilmiöiden hahmottamiseen. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja vanhan kulttuurin moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Karttataitoja harjoitellaan esimerkiksi piirtämällä vanhoja pihapiirejä ja peltoalueita.

S4 Ympäristön tutkiminen:
Tutkitaan ympäristöä ja kasvien kasvua perehtymällä viljelyyn, jolloin tarkastellaan myös mm. sään ja maaperän vaikutusta sadon onnistumiseen. Tässä yhteydessä tutustutaan maaperään elollisen kasvualustana. Myös erilaisten elinympäristöjen tuntemusta syvennetään. Tutustutaan useisiin ihmisen jalostamiin kasveihin, mutta laajennetaan myös luonnonkasvien tuntemusta. Sama koskee sekä ihmisen kesyttämiä että lähiympäristön villejä eläimiä.
Verrataan, kuinka nykyajan rakentaminen on muuttunut entisajan talonpoikaisrakentamisesta, sekä ohjataan oppilasta ymmärtämään yksinkertaisten arjen teknologisten sovellusten merkitystä rakennusalalla. Rakennusprojektissa voidaan konkreettisesti havaita, kuinka paljon voimaa on tarvittu eri työvaiheissa, kun koneita ei ole ollut. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tarvittaessa tiedon hankinnassa ja esittämisessä sekä eri vaiheiden taltioinnissa ja koostamisessa.
Katsotaan, kuinka nykyiset juhlat/tapahtumat ovat muodostaneet vanhoista juhlatraditioista, esim. sadonkorjuujuhlasta ovat muotoutuneet syysmarkkinat.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:
Tarkastellaan erilaisten materiaalien ja aineiden avulla niiden käyttäytymistä esimerkiksi sepän työstäessä metalleja. Seurataan, kuinka vesi ja lämpötila vaikuttavat esimerkiksi viljelyssä. Seurataan edelleen vuodenaikoja, vuorokausirytmiä ja niiden vaikutusta kasveihin, eläimiin ja ihmisiin. Tutustutaan viljelyn kautta ravinnontuotantoon ja ruoan reitteihin esim. jauhamalla jyvistä jauhot ja leipomalla niistä leipää sekä valmistamalla kermasta voita. Mahdollisuuksien mukaan metsien hyötykäyttöön tutustutaan esimerkiksi marjastamalla ja sienestämällä. Luonnon vuodenaikarytmien tuntemus kehittyy jaksolla sekä oman kokemisen kautta retkillä että luokassa opetettuna, samoin kasvien ja eläinten elämänkaaren ymmärtäminen.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen:
Kiinnitetään huomiota oman toiminnan vaikutukseen lähiympäristössä esimerkiksi kierrätystä ja materiaalin säästäväistä käyttöä harjoittelemalla. Vaalitaan kulttuuriperintöä mm. talonpoikais- ja vanhojen ammattien jaksolla. Opettaja voi melko vapaasti valita konkreettiset työt olemassa olevien mahdollisuuksien mukaan. Kuitenkin on tärkeää, että niiden joukossa on ruoan tuottaminen, vaatteiden valmistus esimerkiksi lampaanvillasta sekä rakentamisen perusteita. Jaksolla voidaan rakentaa esimerkiksi maalaistalon pihapiirin pienoismalli tai kokonainen leikkimökki. Sisältöjä valittaessa

otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tarpeen mukaan.

Ympäristöopin opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 4

Merkitys, arvot, asenteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

Tiedot ja ymmärrys

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 4

S1 Minä ihmisenä:

Keskustellaan ihmisen monipuolisuudesta eri fyysisten toimintojen ja aistien alueella. Tuodaan esille kuinka eläimet ovat erikoistuneet tietyillä elintoimintojen ja aistien alueilla. Eläinten hahmottamisen perustana voidaan tarkastella ensin ihmistä ja hänen erilaisia toimintojaan: aistien ja hermojen toimintaa, aineenvaihduntaa sekä hengityksen ja verenkierron toimintaa. Ihmisestä siirrytään tarkastelemaan erilaisia eläimiä, joissa nämä erilaiset toiminnat ilmenevät selkeän korostuneesti. Tutustutaan esim. lehmän, leijonan, hiiren, hevosen ja mustekalan laadullisiin ominaisuuksiin.
Esimerkiksi suhteessa lähiyhteisöön (kiistatilanteet, tunteitten hallinta, asenteet ja arvot, kiusaaminen, fyysinen ja psyykkinen koskemattomuus jne.) oppilailta tulee vaatia ja heille opettaa aiempaa vahvempaa vastuunottoa sekä itsestä että myös muista. Kehitetään oppilaiden itsenäistä vastuuta muun muassa ravinnon, pukeutumisen, elämänrytmien ja elintapojen suhteen. Jatketaan aiemmin aloitettua sairauksien ja niiden ehkäisemisen ja omahoidon käsittelyä. Myös yksinkertaisen ensiavun antamista harjoitellaan. Esimerkiksi kaikki tavalliset haavat opitaan sitomaan laastarilla tai sideharsolla. Opitaan vähäisten palovammojen ensiapu sekä toimenpiteet kyynpureman ja hyönteistenpistojen mahdollisten reaktioiden suhteen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen:
Harjoitellaan itsenäistä työskentelyä, yhteistyötä ja tiedon hakemista. Opitaan huomioimaan omia opiskelutapoja ja -tavoitteita. Harjoitellaan pitkäjänteisyyttä oppimisessa.
Kiinnitetään edelleen huomiota turvallisuuden ja liikennetaitojen edistämiseen (esim. liikenneturvallisuusviikko). Ympäristössä, missä Kymenlaakson steinerkoulu sijaitsee, on tavallista, että itsenäisiä pyörämatkoja tehdään kaupunkialueella. Siksi pyöräilyn turvallisuutta on erityisesti harjoiteltava, ja yhteiset säännöt on sovittava huoltajien kanssa. Tutustutaan moniin uusiin perustyökaluihin eri projekteissa. Muun muassa niissä yhteyksissä käsitellään turvallisia työtapoja, onnettomuuksia ja vahinkoja, riskien välttämistä sekä toimintaa vahinkotilanteessa. Kuulon ja näön suojelua harjoitellaan käytännön tehtäviin liittyvän työturvallisuuden opetuksen yhteydessä mutta myös esimerkiksi musiikkitunneilla, kun tehdään selvästi koettavaksi ero toisaalta keskittyvän musiikin kuuntelun ja sen itse tuottamisen sekä toisaalta passiivisen ja usein kovaäänisen massamusiikin kuuntelun välillä. Tässä yhteydessä kerrotaan myös kuulon vaurioitumisen mahdollisuuksista ja annetaan ohjeita kuulon suojeluun. Näköä opetetaan suojaamaan sekä mekaanisilta että kirkkaan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:
Perehdytään lähiympäristön sekä koko Suomen luonnonympäristöön ja ihmisten toimintaan sekä alueellisiin kulttuurillisiin tapoihin. Opitaan tuntemaan oman kotiseudun pinnanmuotoja omaan havaintoon nojaten ja omaa kotiseutua alustavasti suhteessa kotimaahan ja naapurialueisiin. Harjoitellaan ilmansuuntien hahmotusta. Piirretään oman lähipiirin sekä Suomen kartta. Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan oman asuinalueen ja Suomen luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Tehdään retkiä paikallisiin kohteisiin mahdollisuuksien mukaan.
Luonnon ja kulttuurien moninaisuutta hahmotetaan mm. Kalevalan, Eddan ja Niebelungin tarinoiden kautta.

S4 Ympäristön tutkiminen:
Tutustutaan ympäristöön jaksolla, joka on alkuna seuraavan vuoden sekä historian että maantiedon opetukselle. Jaksoa nimitetään kotiseudun historiaksi. Jakso aloitetaan kotiseudun pinnanmuodostuksesta jääkauden päättymisen ajoilta ja siinä käsitellään kasvillisuuden kehitystä, eläinlajien kehitystä ja niitä olosuhteita, jotka antoivat ihmiselle mahdollisuuden asettua seudulle. Tunnistetaan, miten ihmiset ovat seudulla asuessaan aluetta muokanneet
Seurataan luonnon muuttumista ja ennen kaikkea ihmisen luoman ympäristön kehitystä nykypäivään saakka. Kymenlaaksossa painotetaan vahvasti paperiteollisuuden kehitystä, mutta käsitellään myös

muita ammatteja, liikennettä, asumista jne. niin, että oppilaille käy selväksi inhimillisen yhteisön yhteistoiminnan merkitys. Syvennetään myös käsitystä rahasta vaihtamisen välineenä. Jakson aikana piirretään useita karttoja. Kartat kehittyvät sekä jakson edistymisen että oppilaiden taitojen karttumisen myötä yksinkertaisista Kymijoen muotojen ja metsien lintuperspektiivipiirroksista melko tarkoiksi kaupunkikartoiksi.
Koulun pihan ja lähimetsien kasveja ja eläimiä seurataan edelleen, mutta ei sellaisin säännöllisin retkin kuin kahdella ensimmäisellä luokalla vaan muihin tehtäviin liittyen. Tutustutaan elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Laajennetaan lähiympäristön lajituntemusta. Aloitetaan oman luontopäiväkirjan pitäminen, alussa opettajan johdolla, mutta kannustaen kohti entistä itsenäisempään ja päivittäiseen havainnointiin sekä työskentelyyn.
Neljännellä luokalla aletaan luoda pohjaa aiempaa tietoisemmalle biologian tarkastelulle. Se aloitetaan tämän ikäiselle oppilaalle usein läheisestä eläinten ja niiden elinympäristöjen tarkastelusta. Tarkastelu on lähtökohdaltaan kokonaisvaltaista, vähitellen kokonaisuuksista yksityiskohtiin etenevää.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:
Aistien käyttöä harjoitetaan steinerkoulujen tapaan runsaasti. Ei ole syytä pitäytyä vain siihen, että kiinnitetään huomiota muutamiin ilmiöihin, joita voidaan kuulla tai nähdä tai muuten aistia. Herätetään oppilaan uteliaisuus maailman ilmiöihin ja rohkaistaan häntä muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä. Kannustetaan oppilasta etsimään tietoa, tutkimaan, havainnoimaan ja oppimaan asiasta lisää. Oppilaiden omaa kykyä aistia hereisesti ja kiinnostuneesti maailmaa tulee jatkuvasti kehittää. Tämä lisää kykyä jatkuvaan ja omaehtoiseen oppimiseen, mitä rajoitettu kouluopetus ei voi korvata. Eri viestimiä hyödynnetään tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä. Samalla opetellaan vertailemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisemmin tietolähteitä, näkökulmia ja tiedon luotettavuutta. Opitaan hahmottamaan eri ilmansuunnat sekä ajan hahmottamisen harjoittelua alustavasti.
Aisteja harjoitetaan taiteellisin ja käytännöllisin harjoituksin. Kuunteluharjoituksia tehdään jatkuvasti eri luokilla musiikinopetuksen yhteydessä. Maalauksessa harjoitetaan ennen kaikkea värien laadullisuuksien havaitsemista. Muotopiirustusharjoituksissa kehitetään kykyä havaita muotoja. Neljännellä luokalla harjoitellaan aiemmin kehitettyjen kykyjen pohjalta esinepiirustusta, jossa keskeinen vaatimus on piirtää tarkasti näkemänsä, ei mielikuvien mukaan. Haju-, maku- ja tuntoaistia kehitetään käytännön tehtävissä, puhtaan ruoan avulla, luonnossa liikuttaessa jne.
Äänen syntyyn värähtelystä tutustutaan sekä musiikin opetuksessa, äänen etenemiseen väliaineessa sekä luonnossa liikuttaessa. Ilmiöihin kiinnitetään oppilaiden huomio, mutta niiden teoriaa käsitellään myöhemmin fysiikan opetuksessa.
Tarkastellaan valon heijastumista ja taittumista. Erilaisiin valonlähteisiin tutustutaan sekä luonnossa että luokassa. Myös valon ja lämmön yhteyteen kiinnitetään huomiota. Valoa koskee sama kuin ääntä: ilmiöihin tutustutaan taiteen kautta ja kiinnitetään tietoinen huomio, mutta ei vielä käsitellä teoreettisesti.
Lämpöön tutustutaan tulen käsittelyn yhteydessä, ruoanlaitossa ja vuodenaikojen seurannassa. Erilaisiin arkipäivän lämmönlähteisiin ja niiden turvalliseen käyttöön tutustutaan konkreettisen tekemisen kautta. Lämmön vaikutuksiin tutustutaan muun muassa veden olomuotoihin ja sen kiertokulkuun tutustuttaessa, samoin tarkastellaan arkipäivän lämpölaajenemisen ilmiöitä. Lämmön johtuminen erilaisissa aineissa tehdään tutuksi myös käytännön ilmiöissä muun muassa tulen ja ylipäätään lämmön käsittelyn turvallisuuskasvatuksen yhteydessä.
Yksinkertaisiin laitteisiin ja niiden toimintaperiaatteisiin tutustutaan muun muassa vanhojen ammattien jaksolla. Fysiikan perusilmiöt kuten vipu, pyörä, kalteva pinta, kitka jne. tehdään niin ikään käytännössä ja käytännön välinein koetuiksi ja ymmärretyiksi.
Rakenteiden ja erilaisten materiaalien lujuuksia tutkitaan esimerkiksi silloin, kun rakennetaan leikkimökkiä, mutta myös kaikessa käytännön toiminnassa. Sähkölaitteisiin tutustutaan siinä määrin,

että tavalliset kodin laitteet tulevat tutuiksi sekä käytön että ennen kaikkea turvallisuuden osalta. Myös yksinkertaisiin sähköisiin työkaluihin voidaan alustavasti tutustua niiden käytön ja turvallisuuden osalta.
Sähköisiin ja magneettisiin ilmiöihin tutustutaan ennen kaikkea staattisen sähkön osalta (arkiset hankaussähkön ilmiöt, kappaleiden tarttuminen toisiinsa, ukkonen). Myös virtapiirin käsite voidaan esittää konkreettisesti esimerkiksi pariston ja lampun avulla. Veden ominaisuuksia ja olomuodon muutoksia tarkastellaan entistä tietoisemmin, samoin kuin veden kiertokulkua luonnossa (kosket, padot). Kymijoen synnyn yhteydessä kummatkin ilmiökokonaisuudet käsitellään tietoisen ajattelun (ikäkauden tason mukaan) kannalta ja työstetään myös tekstein ja kuvin työvihkoihin.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen:
Harjoitellaan entistä tietoisempaa ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä. Kiinnitetään huomiota oman toiminnan vaikutuksiin itseen, muihin ihmisiin ja luontoon. Jatketaan kierrätystä ja materiaalin säästäväistä käyttöä luokassa ja koulussa sekä kotona.
Käsitellään vesistöjen suojelua, ihmiskulttuurin ja luonnon välisiä ongelmia. Vaatteiden valmistuksessa konkreettisena materiaalina on villa tai mahdollisesti pellava. Materiaalin jalostusta seurataan koko sen matkalla. Valmistetaan itse jokin sopiva tuote. Myös tässä kaikki konkreettisesti tehty käsitellään keskustellen ja työvihkoissa. Kaikessa työssä ja asioiden teoreettisessa käsittelyssä tutustutaan myös erilaisiin materiaaleihin, niiden ominaisuuksiin, ekologiseen merkitykseen, terveellisiin elämäntapoihin ja turvallisuuteen (esim. villa, savi, paperimassa). Olennaista on, että maailman kokeminen ja tarkastelu tehdään mielenkiintoiseksi. Silloin oppilaat havaitsevat ja oivaltavat uutta jatkuvasti ja kaikkialla, ei pelkästään koulun opetuksen aikana.

Ympäristöopin opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 5

Merkitys, arvot, asenteet
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle
Tutkimisen ja toimimisen taidot
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja

esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

Tiedot ja ymmärrys

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 5

S1 Minä ihmisenä:

Tätä kehitysvaihetta on luonnehdittu joskus lapsuuden kulta-ajaksi. Ilmaisu on sikäli oikea, että lapsuusajan kyvyt saavuttavat nyt huippunsa, eikä murrosikä yleensä vielä ulotu tuomaan omia ongelmiaan ja haasteita. Mikäli lapsen elämäniloa ei ole sammutettu liian abstraktilla opetuksella tai hän ei kärsi muusta sairaudesta tai ongelmasta, hän on nyt varsin elämänmyönteinen, maailmasta kiinnostunut ja harmoninen niin sielullisesti kuin ruumiillisesti.

Harjoitellaan entistä tarkemmin ihmissuhteiden ja omien tunteiden säätelyä, tunnistamista ja niiden ilmaisua huomioiden muut ihmiset ja ympäristö. Tarkastellaan käytännön esimerkein sitä, miten ihmiset huolehtivat toisistaan ja muusta ympäristöstä. Mietitään tervettä kasvua ja kehitystä tukevia ja haittaavia tekijöitä sekä oman kehon arvostusta, suojelua, huolenpitoa sekä oikeuksia. Opitaan tunnistamaan oman kehon ja sen tärkeimpien toimintojen kehitystä. Tarkastellaan ihmisen kehon yleistä rakennetta ja toimintaa fyysisesti ja sielullisesti, vahvasti tähän ikäkauteen ja lähitulevaisuuteen keskittyen. Käsitellään alustavasti kohta alkavan murrosiän kehitystä, myös seksuaaliselta kannalta. Opitaan tunnistamaan omaa oppimista tukevia asioita kuten riittävä unen määrä, oikea ravinto, harrastukset jne. ja ohjataan oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja pitkäjänteisyyttä niiden saavuttamiseksi.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen:

Opitaan tunnistamaan erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä, tietämään yksilön oikeus fyysiseen koskemattomuuteen sekä tunnistamaan hyväksytyn ja ei toivotun kosketuksen erot ikäkautensa mukaisesti. Kehitetään ymmärrystä päihde- ja myrkytysvaaroista. Keskustellaan miten tarvittaessa voi hakea apua ja opitaan tietämään ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä. Harjoitellaan toimintaa ensiapu- ja vaaratilanteissa. Opitaan entistä itsenäisemmin ja vastuullisemmin tunnistamaan turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä, liikenteessä, vesillä tai jäällä, jalankulkijana ja pyöräilijänä sekä ymmärtämään, miksi sovittuja ohjeita ja sääntöjä pitää noudattaa.

Autetaan oppilasta kehittämään omaa ympäristötietoisuutta ja sitä, miten omassa lähiympäristössä toimitaan. Huomioidaan sisältöjä valittaessa oppilaan vaikutusmahdollisuudet yhteisössä ja tuetaan häntä tarkastelemaan käytännön esimerkein sitä, miten ihmiset huolehtivat toisistaan ja muusta ympäristöstä. Tarkastelussa kiinnitetään huomiota tapahtumien syy-seuraussuhteisiin, omassa ja muiden toiminnassa.

Lisäksi viidennellä luokalla perinteisesti tehtävässä näytelmässä harjoitellaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:
Opitaan hahmottamaan Pohjoismaiden luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa sekä vertaamaan sitä omaan elinympäristöömme. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurin moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Opitaan piirtämään pohjoismaiden kartta ja tunnistamaan alueellisesti merkittävät kohteet, kuten maat, vuoret, tunturit, joet, kaupungit jne.
Opetuksen tukena katsotaan ja piirretään karttoja, kerrotaan ja luetaan tarinoita ja käytetään mahdollisuuksien mukaan tieto- ja viestintäteknologiaa, mikä mahdollistaa tutustumisen eri kansoihin ja kulttuureihin. Myös taiteellinen työ, maalaus ja musiikki ovat läheisesti mukana kaikessa työskentelyssä. Viidennen luokan historian jaksossa tutustutaan myös tarkemmin muinaisiin kulttuurikausiin ja alueisiin, kuten Intia, Egypti ja Kreikka.

S4 Ympäristön tutkiminen:
Perehdytään eri viestimien avulla tarkemmin Suomen sekä Pohjoismaiden maantietoon. Tutustutaan eri alueiden maaperään, pinnanmuodostukseen, liikenteeseen, luonnon rikkauksiin ja niiden hyödyntämiseen.
Luodaan kokonaiskuva kasvin olemuksesta paikassa ja ajassa kehittyvänä oliona. Mallina voidaan hahmottaa 'täydellinen kasvi', jossa on edustettuna kaikki kasvin osat (vrt. Goethen 'alkukasvi'). Tämän jälkeen voidaan tarkastella kasvikuntaa sen alkeellisimmista edustajista, 'kasvivauvoista' lähtien (esim. sienet, lieot, kortteet jne.) ja päätyä eri vaiheiden kautta esimerkiksi täysin kehittyneeseen ruusuun (aikuiseen). Tämä hahmotustapa on vain yksi mahdollisuus; se joka tapauksessa auttaa lasta hahmottamaan kasvikunnan kokonaisuutta. Kasvit kuvataan aina yhteydessä niiden luonnolliseen ympäristöön. Tässä yhteydessä käsitellään myös ihmisen toimintaa joko luontoa ja kasvua kehittävänä tai sitä haittaavana ja ohjataan oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä. Kun kasvikunnasta on luotu vankka kokonaiskäsitys, tutustutaan tarkemmin oman seudun tärkeimpiin kasveihin.
Ihmisen ja eläinten vertaileva tarkastelu laajenee edellisen vuoden jaksolla käsiteltyjen eläinten jaottelun pohjalta koskemaan aiemmin käsiteltyjen eläinten sukulaisia. Kotkasta edetään tarkastelemaan esim. laululintuja, vesilintuja ja kanalintuja, leijonasta karhuja, kissaeläimiä ja kettua, naudasta kaurista, hirveä ja virtahepoa. Harjoitellaan myös esillä olleiden eläinten luokittelua. Opitaan tarkastelemaan eläimen olemusta suhteessa ihmiseen, tunnistamaan eläinluokkia, lähiseudun eläimiä ja niiden elintapoja sekä tarkkailemaan eläimiä niiden omassa ympäristössä. Aiheita käsitellään myös taiteen kautta (maalaus, muovailu, piirtäminen, laulut, runot). Tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan käyttää tiedon hankinnassa, esittämisessä ja vertailussa. Vertaillaan, tulkitaan ja arvioidaan kriittisemmin tietolähteitä, näkökulmia ja tiedon luotettavuutta.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:
Erilaisten elinympäristöjen havainnointi (niitty, metsä) ja eliölajien tunnistaminen. Kasvin käsitettä harjoitellaan esimerkiksi piirtämällä ja seuraamalla jotain tiettyä kasvia sen koko elinkaaren ajan, eikä pelkästään keskitytä johonkin hetkelliseen aikaviipaleeseen sen elämästä. Kasveja ei pääsääntöisesti kerätä ja kuivata. Luokassa tapahtuvan työskentelyn lisäksi oppilaat viedään mahdollisuuksien mukaan tarkastelemaan elämää luonnossa. Oppilaat saavat tehtäväkseen, myös kesän aikana, etsiä, tunnistaa ja piirtää kasveja. Kasvien piirtäminen palvelee niiden tunnistamisen oppimista yhtä hyvin kuin kerääminen. Mikäli opettaja kuitenkin arvioi, että oppilaille on hyödyksi myös kerätä ja kuivata kasveja, hän voi antaa sen tehtäväksi (kasvio). Kasvin elämää tarkastellaan maaperän, veden, valon, lämmön ja ilman yhteydessä. Kasvien kasvu ja lisääntyminen. Oppilas pitää omaa päivittäistä luontopäiväkirjaa, johon oppilas mm. piirtää ja kirjoittaa oman luontohavainnon, auringonnousu- ja laskuajat.

Harjoitellaan ajan hahmottamista (vuodet, vuosisadat). Aloitetaan taivaankappaleiden alustavaa havainnointia. Opitaan kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan eliöitä ja ilmiöitä niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen:
Kehitetään arvostavaa suhdetta luontoon ja sisältöjä valittaessa huomioidaan luonnon monimuotoisuutta, syventäen aiemmin opittua. Tehdään ohjatusti yksinkertaisia tutkimuksia, jotka kohdistuvat luontoon, ilmastonmuutokseen, luonnon ilmiöihin ja sen suojeluun. Käsitellään ihmisen toiminnan merkitystä sekä luontoa ja kasvua kehittävänä että sitä haittaavana. Käytetään erilaisia tiedonlähteitä ja vertaillaan eri tavoin hankkimaa tietoa puhuen, kirjoittaen ja taiteen avulla. Tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä paikallisten ympäristönsuojeluyhdistysten kanssa ja osallistutaan paikallisiin projekteihin. Oppilaille annetaan aikaa keskustelulle, kysymysten esittämiselle ja perusteluille.

Ympäristöopin opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 6

Merkitys, arvot, asenteet
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle
Tutkimisen ja toimimisen taidot
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti
Tiedot ja ymmärrys
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalla 6

S1 Minä ihmisenä:
Kuudesluokkalaisen kehittyvälle tietoisuudelle pyritään esittämään ja löytämään yhä enemmän asioiden syitä tai niiden taustalla olevia lainmukaisuuksia kehon toimintaan ja murrosiän muutoksiin liittyen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä, sen ulkoisia tekijöitä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan ja käsittelemään oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan entistä tietoisemmin ja syventäen tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita. Ohjataan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa turvallisesti ja ergonomisesti ja opitaan ymmärtämään sen käytön tarkoitusta vastuullisen vuorovaikutuksen välineenä.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen:
Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan tarvittaessa laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille. Käsitellään ihmisen vastuuta toisesta ihmisestä myös kiintymyksen ja seksuaalisuuden erilaisten vahvojen tunnetilojen vaikuttaessa. Käsitellään päihteitä ja huumaavia aineita ja niiden alkuperää sekä terveysvaikutuksia. Niiden suhteen on annettava valistusta tarvittaessa jo aiemmilla luokilla.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:
Tutustutaan maapallon meriin ja mantereisiin. Käydään läpi ilmastoa, merivirtoja, kasvillisuus- ja ilmastovyöhykkeitä, vuoristoja, aavikoita, pisimpiä jokia ja suurimpia järviä. Tutustutaan maankuoren syntyyn ja rakenteeseen, vuoristojen muodostumiseen ja vähittäiseen katoamiseen (esimerkiksi Alppien eri kivilajit). Opitaan tulivuorten synty ja toiminta. Opitaan tunnistamaan yleisimpiä kivilajeja, niiden syntyä, muuntumista luonnossa ja niiden inhimillisiä käyttömahdollisuuksia. Tutkitaan ja piirretään Euroopan kartta. Opitaan etsimään paikkoja kartasta sekä erilaisista tilastollisista esityksistä. Tutustutaan Euroopan maiden maantieteelliseen sijaintiin, ihmisten elämään alueilla ja vertailemaan niitä toisiinsa ja omaan maahan. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä.
Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa tutkitaan ja piirretään monipuolisesti karttoja ja käytetään muuta geomediaa. Kuudennen luokan historian opetuksen yhteydessä tutustutaan myös Rooman ajan alueisiin, kulttuuriin ja sen kartastoon.

S4 Ympäristön tutkiminen:
Tutustutaan kotimaisten kasvien elämään vuodenkierrossa niin luokassa kuin luonnossa. Tehdään luontoretkiä oman alueen metsiin, rantoihin ja kansallispuistoihin eri vuodenaikoina ja havainnoidaan luonnon monimuotoisuutta entistä tietoisemmin. Vertaillaan kasvien ja kasviheimojen eroja ja yhtäläisyyksiä. Huolehditaan siitä, että ainakin kaikki kotimaiset, mielellään myös yleiset ulkomaiset puulajit ja niiden inhimillinen käyttö tulevat tutuiksi.
Tutustutaan kasvien ja hyönteisten suhteeseen.
Huolehditaan siitä, että kotimaan eläinlajit, myös linnut, tulevat kattavasti tunnetuiksi.
Tutustutaan muutto- ja talvehtiviin lintuihin ja niiden elintapoihin. Laajennetaan yleisesti lintujen lajituntemusta.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:
Tutustutaan kasvien ja hyönteisten suhteeseen. Tarkastellaan maailman eri eläinlajeja kiinnittäen huomiota niiden rakenteelliseen yksipuolisuuteen ja siihen, miten nämä yksipuoliset lajit luonnon kokonaisuudessa täydentävät toisiaan. Pidetään tarkastelussa jatkuvasti yllä suhdetta ihmiseen, joka rakenteellisessa erikoistumattomuudessaan on monissa suhteissa eläintä vajavaisempi, mutta jolle erikoistumattomuus juuri antaa mahdollisuuden inhimillisten kykyjen kasvuun. Tarkastellaan ihmisen yhteyttä eläinlajeihin, mutta huomataan myös ihmisen ja eläinten olennainen eroavuus.
Tutkitaan ihmiskulttuurin aiheuttamia muutoksia ympäristössä, etsitään eri viestimien avulla tietoa erilaisista kulttuureista ja väestöistä ja verrataan elinkeinoja suhteessa luonnon olosuhteisiin.
Tutustutaan Auringon liikkeisiin maasta käsin. Tarkastellaan omin havainnoin sekä osittain maantietoon (ilmasto- ja kasvillisuusalueet) integroiden Maan ja Auringon suhdetta sekä Kuun vaiheita, vuorokauden- ja vuodenaikoja Maan liikkeiden seurauksena sekä Kuun ja Maan suhteiden vaikutuksia, lähinnä vuorovedet. Opetukseen liittyy vahvasti taiteellinen työskentely.
Tarkastellaan maapallon geologisia kehitysvaiheita, vuoristojen ja kivilajien muodostumista sekä maapallon rakennetta. Opitaan tunnistamaan peruskallio ja sen tärkeimmät mineraalit sekä yksittäisiä kivilajeja. Tutustutaan eri metsätyyppeihin sekä mahdollisuuksien mukaan metsänhoitoon ja hyötykäyttöön sekä metsän merkitykseen hyvinvoinnille. Täydennetään havaintoja erilaisin mittauksin ja apuvälinein sekä kuvataan havaintoja ja tehdään niistä johtopäätöksiä. Ohjataan oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita ihmisen toiminnalle luonnossa, tekemään johtopäätöksiä, perustelemaan ja tulkitsemaan niitä eri tavoin.

Akustiikan perusilmiöihin tutustutaan havainnoin ja kokein. Opitaan käsitteet kuten äänilähteen ja välittävän aineen värähtely, äänen siirtymiseen kuluva aika, äänen voimakkuus ja korkeus, myös äänen värinä, äänen johtuminen eri väliaineissa, resonanssi, monokordin intervallit sekä ihmisäänen fyysinen muodostuminen.
Tehtyjen kokeiden ja ylipäätään huolellisen havainnoinnin jälkeen oppilaat harjaannutetaan kuvaamaan ilmiöitä asianmukaisin käsittein ja tekemään niistä johtopäätöksiä. Vasta oppilaiden omien pohdintojen ja päättelyiden jälkeen annetaan jo tunnetut teoriat. Liitetään tarkasteluun yksinkertaisia matemaattisia tehtäviä.

Optiikassa käsitellään valon ja pimeyden kontrastia sekä värejä. Havainnoidaan luonnossa ja kokein erilaisten väriskaalojen syntyä, kun taustalla on musta tai pimeä ja välissä oleva aine on valoisa (esim. musta avaruus ja ilmakehän sinisen sävyt), sekä kun valon ja silmän välissä on erilainen väliaine (esim. aurinko erilaisen ilmakehän takana). Vastaavien väriskaalojen synty prisman siirtäessä mustan väripinnan valkoisen päälle ja päinvastoin. Tutustutaan alustavasti valon heijastumiseen ja taittumiseen, valoon ja varjoon.

Tarkastellaan magnetismia (magneettikenttä, vetovoima ja poistovoima, magnetoituminen, maapallon magneettisuus, kompassi). Sähkönlähteitä kuten paristo ja generaattori. Luodaan kokonaiskäsitys sähkön tuotannosta eri luonnonvaroin ja erilaisten luonnonvarojen ominaisuuksista. Magnetismin yhteydessä käsitellään Maan vetovoima, alustavasti massan ja kitkan käsitteet keskinäisine riippuvuuksineen kokeillen ja mitaten. Kitkan vähentäminen (tela, laakeri, rasva tai joissakin tilanteissa vesi). Opitaan käsitteet stabiilit ja labiilit kappaleet. Taivaankappaleiden vetovoima. Käsitellään alustavasti aurinkokunnan rakenne.

Opitaan ymmärtämään sähkön ja magneettikentän yhteys, sähkömagneetti, virtapiiri ja liikkeen aikaansaaminen sähkömagneetin avulla (rakennetaan esim. summeri tai lähetin) sekä myös lämmön ja valon aikaansaaminen sähköllä. Käydään läpi kodin sähkölaitteita. Alustavasti mainitaan vaihto- ja tasavirta. Jännite, virta ja teho mitataan, käytännössä havaiten ja laskien.
Tutkitaan lämmön syntymistä erilaisin energioin. Opetellaan havainnoimalla käsitteet: lämmön johtaminen, varastointi, lämpölaajeneminen, sähkön mittaaminen, luonnonenergiavarat ja lämpö luonnossa.

Vaikka kemiaa ei vielä kuudennella opeteta erillisenä jaksona, käsitellään siihen kuuluvia ilmiöitä alustavasti fysiikan jakson yhteydessä. Osittain näitä aihepiirejä voidaan integroida myös muihin oppiaineisiin kuten maantietoon. Tarkastellaan eri aineiden ja materiaalien avulla aineiden ominaisuuksia ja olomuotoja. Tutustutaan palamisen ja yhteyttämisen ilmiöihin ja käsitteisiin.
Ilman koostumus ja ilmakehä käsitellään alustavasti fysiikan jakson yhteydessä, mutta aihetta täydennetään maantiedon jaksolla. Liittymäkohtia ovat esimerkiksi kasvillisuusvyöhykkeiden käsittely (mm. sademetsät hiilen sitojina, kasvillisuus eri korkeuksilla merenpinnasta) sekä tulivuorten toiminta osana maantietoon kuuluvaa kivioppia.
Ilman ja veden vastusta, nostetta ja muita ominaisuuksia tarkastellaan konkreettisesti jo alemmilla luokilla ulkoilu- ja liikuntapäivien yhteydessä vedessä ja vesillä liikkumisen yhteydessä. Erilaisten muotojen vaikutus lähinnä veden- mutta myös ilmanvastukseen on opittu käytännössä, samoin erilaisten materiaalien nostetta vedessä. Siiven periaate on niin ikään tullut tutuksi. Kuudennella luokalla nämä koetut asiat käsitellään luokassa luonnonlakeina. Käsitellään myös ilman ja vesien laatua sekä suojelua.
Maaperän koostumus ja siitä saatavat aineet sekä alustavasti esimerkiksi metallien erotusmenetelmät käsitellään osittain kiviopin jaksolla. Käsitellään kalkkikiven, kvartsin, liidun ja hiilen kehitystä esimerkkeinä, miten mineraalinen syntyy orgaanisesta. Elävät organismit kokoavat ainesta niin, että ne kuoltuaan muodostavat runsaita ja myös ihmisen kulttuurille merkittäviä geologisia kerrostumia.
Elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperään on tutustuttu kolmannelta luokalta alkaen käytännössä. Tässä jo opittua tai ainakin koettua käsitellään tietoisesti ja koostaen.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen:
Kaikessa luonnontiedon opetuksessa korostetaan ihmisen vastuuta luonnon terveestä kehityksestä ja hyvinvoinnista. Vastuu luontoon laajenee myös vastuuseen muista ihmisistä. Opitaan havainnoimaan maailmaa ja sen ilmiöitä tarkasti ja johdonmukaisesti, mahdollisimman vähän ennakkoajatuksia niihin liittäen. Harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tasolla tai globaalilla tasolla toteuttamalla yhteinen vaikuttamisprojekti. Täydennetään kokemusta erilaisin tutkimuksin, mittauksin ja apuvälinein sekä kuvaillaan ja tulkitaan havaintoja ja tehdään niistä johtopäätöksiä. Löydetään tapahtumille syy-seuraus-suhteita ja luodaan teorioita niiden pohjalta.
Opitaan tekemään erilaisia kokeita ja vertaamaan omia näkemyksiä ja ajatuksia asiasta muualta saatavaan tietoon ja arvioimaan kriittisesti omien tulosten ja eri lähteistä saatavan tiedon luotettavuutta.
Opitaan käsitteet: jokamiehen oikeudet, luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, monikulttuurisessa maailmassa eläminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Opitaan

ymmärtämään oman toiminnan, omien valintojen ja niiden mahdollistama vaikutus itselle, toisille ihmisille, luontoon ja yhteiskuntaan.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ympäristöopin opetuksessa on syventää ymmärrystä lähiluontoon ja rakennettuun ympäristöön liittyvistä ilmiöistä ja niiden perusteista. Oppimista tuetaan kokonaisvaltaisesti taiteen avulla. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Rakennettuun ympäristöön pyritään perehtymään yhteistyössä erilaisten yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Oppilaat tutkivat ja tekevät havaintoja luonnossa ja keskustelevat havainnoistaan. Keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa, toteuttamisessa ja esittämisessä sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.
Tieto- ja viestintätekniikkaa ja -välineitä hyödynnetään monipuolisesti oppilaiden ikäkauden mukaan. Oppimistilanteita ja -ympäristöjä järjestetään yhteistyössä erilaisten yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa.
Oppilaat tekevät itse oppikirjan oppimistaan asioista, havainnoista, ilmiöistä ja niiden perusteista sekä selostuksia erilaisten projektien ja tapahtumien etenemisestä. Luonnon ja rakennetun ympäristön suhdetta tutkitaan projektilähtöisesti oppilaiden kanssa yhteistyössä sekä kirjallisesti pari- ja ryhmätyönä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tunneilla tehtävissä projekteissa ohjataan turvalliseen työskentelyyn sekä yksin että ryhmässä. Projekteissa kokeileva oppiminen ja itse tekeminen sekä töiden valmiiksi saattaminen ja niiden yhteinen tarkastelu tukevat positiivisen oppijaminäkuvan vahvistumista. Säännölliset luontoretket tukevat monikanavaista oppimista ja vahvistavat luokan yhteishenkeä sekä oppilaan luovuutta, itsenäisyyttä, itseluottamusta, keskittymiskykyä, myötätuntoa ja turvallisuuden tunnetta. Oppilaille annetaan myös mahdollisuus rauhoittumiseen ja syventymiseen. Suosimalla yhteistoiminnallisia oppimismenetelmiä oppiaine voidaan eriyttää jokaiselle oppilaalle sopivaksi, huomioiden jokaisen aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, taustaan, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6
Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi oppilaan osaamisesta lukuvuosien 3-6 päättyessä.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

toiminnan lähtökohtana			
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkai sussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia	S1-S6	Vuorovaikutuks en taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan			
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3, S6	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumuksien tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

14.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman

uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan uskonnon opetusta sen mukaan, mihin uskontokuntaan oppilaan huoltajat kuuluvat. Koulun omasta puolesta annetaan kuitenkin uskonnon opetusta vain evankelisluterilaisessa uskonnossa. Muihin uskontokuntiin kuin evankelisluterilaiseen kuuluville järjestetään heidän uskontokuntansa mukaista opetusta yhdessä huoltajan ja oppilaan kotikunnan tai oppilaan oman uskonnollisen yhteisön kanssa. Tällöin opetus voi tapahtua koulun tiloissa tai muualla kulloinkin erikseen sovittavalla tavalla. Jos oppilaan vanhemmat kuuluvat eri uskontokuntiin, on jokaisen oppilaan kohdalla voitava löytää sellainen uskonnon opetuksen käytännön ratkaisu, joka tyydyttää kaikkia osapuolia. Koulun on oltava tässä joustava ja laajakatseinen. Myös evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen laadun ja sävyn tulee olla laajasti ekumeeninen, ei dogmaattinen; sen on korostettava ennen kaikkea kristillistä lähimmäisenrakkautta ja suvaitsevaisuutta, ei ihmisten ja kulttuurien ontologisten pohdintojen erilaisuutta. Opetuksen tulee kouluvuosien aikana antaa oppilaille myös sellainen uskonnollinen inhimillinen yleissivistys, joka tarjoaa hänelle aikuisena mahdollisuudet asioiden omakohtaiseen pohdintaan ja omakohtaisiin valintoihin, mutta ei luo lapsuudessa ja nuoruudessa sielullisia raja-aitoja tulevaisuuteen. Opetuksen tulee antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Oppilasta tuetaan kasvamaan yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi sekä maailmankansalaiseksi.
Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Oppilas tutustuu uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen katsomusten monilukutaitoa. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja eri näkökulmista ja auttaa häntä ymmärtämään niistä käytyä keskustelua. Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä.

Uskonnon opetus vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 opetuksessa laajennetaan ja syvennetään opiskeltavan uskonnon perustietoja. Tarkastellaan opiskeltavan uskonnon syntyä ja leviämistä. Tuntikeskustelut tukevat oppilaan vuorovaikutustaitoja sekä eettisen pohdintakyvyn heräämistä. Taideaineet (maalaus, piirtäminen, musiikki), jotka ovat keskeinen osa opetusta läpi lukuvuosien, tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.
Keskeisiä aiheita ovat yksilön vastuu omista teoistaan, oikeudet, vuorovaikutustaidot, ihmissuhteet ja ystävyyden merkitys. Ryhmässä esiin tulevat erilaiset näkemykset auttavat oppilasta ymmärtämään muiden ajattelutapoja ja kehittämään suvaitsevaisuutta. Tämä tukee myönteistä luokka- ja kouluyhteisön rakentamista.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen sisältöjä valittaessa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia ja sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Huomioidaan oppilaiden kokemusmaailma ja ikäkausi aiheiden tarkemmassa käsittelyssä. Käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Pyritään luomaan avoin ja suvaitsevainen ilmapiiri luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan niin, että oppilas rohkaistuu ilmaisemaan omia näkemyksiä, esittämään kysymyksiä ja myös oppii kuuntelemaan ja kunnioittamaan toisen näkemyksiä ja tuntemuksia.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Suhde omaan uskontoon:
Keskeisenä sisältönä keskitytään Vanhan testamentin kertomusten kautta oman uskonnon lähteisiin, historiaan, rituaaleihin, arvoihin ja sääntöihin (mm. kymmenen käskyä). Tutustutaan myös muihin oman uskonnon ilmenemismuotoihin, myös taiteen ja/tai tieteen kautta (mm. freskot tai Vanhan testamentin eri käännökset, pyhät kirjoitukset, hengelliset laulut). Syvennetään käsitteiden uskonnollista merkitystä (Herran siunaus, siunaus elämässä) ja tutustutaan sen erityispiirteisiin.

S2 Uskontojen maailma:
Opitaan ymmärtämään kristillinen vastuu maailman hyvinvoinnista, lähtökohtana luomiskertomus. Huomioidaan alustavasti juutalaisuus kristinuskon perustana ja opetellaan pohtimaan omien ja toisten kokemuksista nousevia kysymyksiä ja elämyksiä.

S3 Hyvä elämä:
Keskeisenä sisältönä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen, luonnon vaaliminen sekä oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot. Opetellaan erilaisten kertomusten ja toimintojen kautta luottamusta elämään ja itseensä sekä kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden. Sisältöjen tulee pyrkiä kehittämään ymmärrystä opiskeltavan uskonnon keskeisistä eettisistä opetuksista sekä omien tunteiden ja kokemusten jakamista. Pohditaan erilaisia elämäntilanteita (omien ja toisten) mm. anteeksiantamisen ja lähimmäisenrakkauden kannalta. Opetuksessa huomioidaan myös uskonnottomuus. Pyritään luomaan ymmärrys siitä, että toisen ihmisen elämä, samoin kuin oma, on arvokas, toisen ihmisen uskonto myös pyhä. Opitaan tiedostamaan asianmukaiset käytöstavat erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja

nykytilaan
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Suhde omaan uskontoon:
Keskeisenä sisältönä ovat Uuden testamentin kertomukset sekä Jeesuksen elämä ja opetukset. Esille nostetaan myös muita Jeesuksen elämään läheisesti liittyviä henkilöitä, kuten Johannes Kastaja, Maria Magdalena, opetuslapset. Pohditaan luottamuksen ja turvallisuuden merkitystä Jeesuksen opetusten pohjalta.
Ohjataan oppilasta perehtymään seurakunnan toimintaan ja sen merkitykseen oppilaan elämässä. Opetellaan virsiä ja hengellisiä lauluja sekä tutustutaan luterilaiseen kirkkotaiteeseen (vierailut pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin)

S2 Uskontojen maailma:
Tutustutaan kirkkovuoteen, luterilaiseen kirkkoon sekä seurakunnan toimintaan ja tapahtumiin aiempaa laajemmin (vierailut, kirjallisuus, tapahtumat, juhlat). Sisältöjen valinnassa voidaan huomioida eri uskontokuntien käsittely mediassa ja tutustutaan kotiseurakunnan tiedottamiseen (esim. sanomalehtiviikolla). Perehdytään alustavasti oppilaan lähiseudun sekä Suomen uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja sen nykytilaan (myös integroituna maantiedon ja historian opetukseen).

S3 Hyvä elämä:
Oppilaita kannustetaan kohtaamaan rohkeasti ja luottavaisena tulevaisuus sekä ymmärtämään pyhän ulottuvuuden merkityksen. Kasvatetaan ymmärrystä elämästä ajassa ja ikuisuudessa kertomusten kautta. Pohditaan oppilaiden omia kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia asioita nimenomaan rakkauden ja armon läpäiseminä (rakkauden kaksoiskäsky ja Kultainen sääntö Jeesuksen opetusten kokoavina elämänarvoina). Annetaan oppilaalle erilaisia mahdollisuuksia luoda omaa maailmankuvaa arvokkaasta ja ainutlaatuisesta elämästä (omat ja toisten pienet ja suuret teot, kertomusaineisto, taide), keskeisinä arvoina toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus sekä suvaitsevuus ihmisten välillä. Tiedostetaan asianmukaiset käytöstavat erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa. Harjoitellaan edelleen vuorovaikutustaitoja pari- ja ryhmätyöskentelyn avulla. Harjoitellaan toisen ihmisen kuuntelemista, omien näkemysten ilmaisemista sekä niiden perustelua.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Suhde omaan uskontoon:
Keskeisenä sisältönä Raamatun kertomukset, luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta sekä pelastuksesta. Opetellaan tunnistamaan kristilliset symbolit, käsitteet ja kielikuvat kirkossa ja oppilaan ympäristössä. Tutustutaan myös muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin (vierailut pyhiin paikkoihin sekä rakennuksiin, vuodenaikajuhlat, kirkkotaide, media). Pohditaan elämää seurakunnan jäsenenä ja kristillisen kielenkäytön luonnetta jokapäiväisessä elämässä.

S2 Uskontojen maailma:
Sisältöjä valittaessa tulee oppilaalle luoda ymmärrys, että Suomen evankelisluterilainen kirkko kuuluu kirkkojen suureen perheeseen. Opetellaan myös tuntemaan sekä kohtaamaan muita uskontoja Suomessa ja maailmassa. Pohditaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja erilaisia eettisiä opetuksia ja piirteitä. Huomioidaan myös uskonnottomuus. Tutustutaan Eurooppalaisen kulttuurin ja kristinuskon katsomukselliseen taustaan antiikin sekä muinaisuskontojen ja -kulttuurien vaikutusta vasten hyödyntämällä monipuolisesti kirjallisuutta ja tieto- ja viestintäteknologiaa. Aihe integroituu historian ja maantiedon opetukseen.

S3 Hyvä elämä:
Annetaan oppilaalle mahdollisuuksia eettiseen kasvamiseen käsittelemällä yhdessä elämisen kysymyksiä ja oikeudenmukaisuutta sekä ihmisarvoa luomisen näkökulmasta. Oppilaan tulee saada pohtia, jakaa ja perustella omia tunteita ja kokemuksia rakentavasti ja vapaasti sekä soveltaa kristillistä etiikkaa. Opetellaan tunnistamaan moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja huomioimaan niitä omassa elämässä. Tutustutaan edelleen opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin kysymyksiin.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Suhde omaan uskontoon:
Jatketaan Raamattuun tutustumista ja opitaan ymmärtämään sen synnyn pääpiirteet (Uusi testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon ilmentäjänä) sekä sen luomia kulttuurivaikutuksia meillä ja maailmalla. Oppilaalle tulee luoda ymmärrys Raamatusta inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana. Jatketaan tutustumista luterilaiseen kirkkotoimintaan ja sen uskonkäsitykseen.
Käsitellään kristinuskon sisäinen monimuotoisuus: luterilaisuus, katolisuus, ortodoksisuus, ym.
Syvennetään tietoa kristillisen kirkon jäsenyydestä ja toiminnasta sekä tutustutaan laajemmin sen virsi- ja musiikkiperinteeseen ja muuhun taiteeseen.

S2 Uskontojen maailma:
Perehdytään kristinuskon keskeisiin asioihin, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä meillä ja Euroopassa (kristinuskon leviäminen ja jakautuminen sen syntymisestä nykypäivään). Aihetta käsitellään myös historian opetuksessa. Opitaan tiedostamaan maailmankatsomuksen rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä. Tutustutaan eri kirkkorakennuksiin ja kirkkotaiteeseen. Huomioidaan uskonnon käsittely mediassa ja kriittinen medialukutaito.

S3 Hyvä elämä:
Annetaan oppilaalle mahdollisuuksia pohtia kristillisen uskon inhimillistä ja yhteiskunnallista merkitystä sekä liittymistä seurakunnan elämään. Sisältöjen aiheina ovat edelleen ihmisarvo, elämän kunnioittaminen, kokonaisvaltainen hyvinvointi ja luonnon vaaliminen sekä oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaalin vastuun näkökulmiin tutustuminen. Luodaan runsaasti mahdollisuuksia eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten ilmaisemiseen sekä perustelemiseen.
Opetellaan edelleen huomioimaan eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä sekä kunnioittamaan heidän erilaisia eettisiä käsityksiä. Tuetaan oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, elämäntaitoa ja itsetuntoa.
Pohditaan mm. alkuseurakunnan synnyn ajan kulttuuria Rooman vallan alla (esim. Kymmenen käskyä, Rooman lait ja kristinuskon luonne). Pohditaan myös oman elämän arvoja suhteessa ehdottomaan roomalaisuuteen ja lähimmäisen rakkautta korostavaan kristinuskoon.
Tutustutaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen ja opitaan ymmärtämään ihmisoikeuden merkitys yksilön ja yhteisön näkökulmasta.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen. Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan 3.-6. lukuvuoden päättyessä sanallinen arviointi.
Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	**Sisältö-alueet**	**Arvioinnin kohteet oppiaineessa**	**Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen**
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen

tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta			esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

14.4.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustieto rakentuu etiikan ja moraalin perustoille, joihin liittyviä näkemyksiä ja merkityksiä tarkastellaan ihmisten yksilöinä ja kulttuurinsa mukaan vuorovaikutuksessaan kehittäminä. Opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaan kykyä etsiä hyvää elämää.

Elämänkatsomustiedossa ihminen nähdään luovana, ympäristöönsä ja kulttuuriinsa vaikuttavana aktiivisena toimijana. Ihminen jakaa, kokee ja tuottaa merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia ja inhimillistä toimintaa niin yksilönä, yhteisönä kuin kulttuuriperinteen vaalijana pidetään vuorovaikutuksen tuloksena. Oppilasta ohjataan tutustumaan, ymmärtämään ja arvioimaan erilaista ja tuttua inhimillistä elämää, toimintaa ja ajattelua, sekä hahmottamaan asioiden välisiä syy-seuraussuhteita. Toisaalta oppiaineen ydintehtävänä on antaa oppilaille valmiuksia vaikuttaa omaan ajatteluunsa ja toimintaansa tavalla, joka edistää hänen mahdollisuuksiaan löytää oma arvokas tiensä elämässään, koskien myös opiskelua ja oppimista. Tähän rohkaistaan hyödyntämällä opetuksessa oppilaiden omaa ja ikäkauden mukaista ajattelu- ja kokemusmaailmaa avoimella ja pohtivalla otteella.

Opetuksen tehtävänä on ylläpitää suvaitsevaisuuden, vastuullisuuden ja demokraattisen kansalaisuuden arvoja. Nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa elämänkatsomustiedon tehtävänä on tarjota oppilaalle katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, sekä rikastuttaa hänen eettisen, tutkivan ja kriittisen ajattelu- ja toimintakykynsä kehittämistä. Kriittiseen ajatteluun pyritään avoimella ja pohdiskelevalla asenteella, jossa etsitään perusteita, hahmotetaan asiayhteyksiä, kehitetään tilannetajua niin, että se tukee oppilasta itseään korjaavana. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on opettaa ja kehittää oppilaan elämänhallinta-, kommunikointi-, itsetuntemus-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, sekä rohkaista aktiivisuuteen, vaikuttamiseen, vastuunottoon itsenäisenä yhteisön jäsenenä.

Elämänkatsomustieto pyrkii tukemaan laaja-alaisesti oppilaan ajattelun, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taidon kehittymistä. Opetus kehittää myös oppilaan arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta sekä itsestä huolehtimista. Oppilasta tuetaan ja rohkaistaan ilmaisemaan katsomustaan, perustelemaan sitä ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja.

Elämänkatsomustiedon opetusta ohjaa käsitys oppilaiden mahdollisuudesta kasvaa vapaiksi, ajatteleviksi, tasa-arvoisiksi ja kriittisiksi hyvän elämän rakentajiksi.

Elämänkatsomustiedon opetus vuosiluokilla 3-6

Elämänkatsomustiedon erityisenä tehtävänä vuosiluokilla 3-6 on antaa oppilaalle työkaluja ja kulturellista tietoa oman identiteetin ja elämänkatsomuksen rakentamiseen sekä rohkaista ja tukea häntä ajattelun ja toiminnan kehittämiseen eettisesti kestävälle pohjalle. Oppiaine tukee oppilaan moraalisen ajattelun kehitystä sekä eettisen pohdintakyvyn heräämistä. Oppilasta autetaan ymmärtämään lähiympäristön sekä maailmanlaajuista kulttuurillista näkemystä ja ajattelua. Elämänkatsomustiedossa oppilas voi tutkia ja tiedostaa maailmaa ja oppia ohjaamaan omaa elämää sen pohjalta.
Keskeisenä tarkastelun kohteena ovat lasten oikeudet, yksilön vastuu omista teoistaan, vuorovaikutustaidot, ystävyyden merkitys ihmissuhteissa sekä myönteinen, kaikki jäsenensä toimintaansa mukaan ottava, luokka- ja kouluyhteisön rakentaminen. Tuetaan oppilaan kykyä etsiä ja arvioida tietoa sekä rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan itseään, omia näkemyksiä sekä perustelemaan niitä.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	L1, L4, L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	L1, L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	L3, L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	L2, L4, L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	L1, L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	L1, L2, L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	L2, L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen	S3	L2, L3

perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia		
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	L5, L6, L7

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöjä valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ikä, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä. Opetuksen tukena käytetään taiteellista työskentelyä (kuvataide ja –opetus, musiikki, runous ja tarinat). Aihepiirit voidaan integroida myös muihin oppiaineisiin (historia, ympäristöoppi, maantieto, biologia, terveystieto) ja toteuttaa mahdollisesti monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Elämänkatsomustiedon opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 3

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle
ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Kasvaminen hyvään elämään:
Harjoitellaan toisen kohtaamista ja hänen asemaansa asettautumista jokapäiväisessä elämässä. Syvennetään ymmärrystä oikean ja väärän käsityksistä sekä oikean ja väärän erottamista, vertailemalla näiden suhteita ja eroavaisuuksia. Pohditaan ystävyyden merkitystä, sen sisältöä elämässä ja omassa toiminnassa sekä ihmisen vapautta ja sen tuomaa vastuuta arjen elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja:
Tutkitaan omaa identiteettiä eri näkökulmista ”kuka minä olen?” ”mitä minä osaan?” ja vahvistetaan erilaisten toimintojen avulla oman minäkuvan vahvistumista. Annetaan mahdollisuuksia saada onnistumisen kokemuksia, mutta harjoitellaan myös käsittelemään pettymyksiä, epäonnistumista ja surua. Aiheita käsitellään keskustelemalla, pohtimalla ja arvioimalla omia ja toisten kokemuksia sekä tarinoiden että myös taiteellisen työskentelyn avulla. Pohditaan suvaitsevaisuuden, hyväksymisen, tietämisen, luulon ja ymmärtämisen merkityksiä ja eroja.

S3 Yhteiselämän perusteita:
Pohditaan yhdessä toimimisen perusteita ja sen merkitystä aiempaa syventäen. Tutkitaan esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden merkitystä oppilaan arkipäivän tilanteissa ja ympäristössä. Harjoitellaan omien näkemysten ilmaisua ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin sekä kuuntelemaan toisen näkemyksiä kunnioittavasti.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:
Perehdytään elämän syntyyn ja kehitykseen kertomusten kautta. Pohditaan alustavasti maailmankaikkeutta oppilaan ikäkausi ja ymmärryksen taso huomioiden. Tehdään retkiä luontoon ja saadaan kokemuksia sen monimuotoisuudesta. Harjoitellaan toimimaan vastuullisesti omassa

ympäristössä.
Opetellaan entistä tietoisemmin erilaiset aikakäsitykset (vuorokausi, vuodenajat) ja pohditaan niiden merkitystä ihmisten elämässä.

Elämänkatsomustiedon opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 4

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita.
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.
T4 ohjata oppilasta kantamaanvastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Kasvaminen hyvään elämään:
Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista ja kunnioittamista, erilaisuuksista huolimatta. Huolehditaan siitä, että oppilas saa ilmaista omia näkemyksiään ja mahdollisuuden perusteluille. Tutkitaan mitä tarkoittavat käsitteet ”ajattelun vapaus”, ”uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapaus”, ”suvaitsevaisuus” ja ”syrjintä” erilaisten tarinoiden ja kuvausten sekä oppilaan omien kokemusten avulla ja tuetaan oppilasta rakentamaan omaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä oman kehittyvän ajattelun kautta.

S2 Erilaisia elämäntapoja:
Omaa identiteettiä tutkitaan eri näkökulmista (oppilaan omat elämänvaiheet, kokemukset, tuntemukset ja toiveet). Harjoitellaan edelleen suvaitsevaisuutta erilaisia ajatuksia ja tapoja kohtaan. Tutustutaan oman lähiympäristön ja Suomen kulttuuriperinteisiin, tapoihin ja elämänvaiheisiin sekä pohditaan niiden oikeudenmukaisuutta ja arvokkuutta erilaisin menetelmin (esim. vierailut, tarinat, taide, juhlat).

S3 Yhteiselämän perusteita:
Harjoitellaan eri menetelmin yhteiselämän perusteita ja sääntöjä erilaisissa yhteyksissä (juhlat, arkipäivän tilanteet, ristiriitatilanteet). Opetellaan ymmärtämään entistä laajemmin yhteiset toimintatavat ja säännöt, noudattamaan niitä (sopimus, lupaus, luottamus, rehellisyys ja reiluus, kultaiset säännöt) sekä tekojen eettistä arviointia kontekstin, tarkoituksen ja seuraamuksen näkökulmasta (syy ja seuraussuhde). Opitaan tunnistamaan väitteitä ja arvioimaan niitä perustellen. Tarvittaessa hyödynnetään eri viestimiä.
Pohditaan lapsen oikeuksia ja niiden toteutumista meillä ja maailmalla, lapsen ikäkausi ja ymmärryksen taso huomioiden.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:
Tutkitaan elämän erilaisia muotoja, syntymää, elämää ja kuolemaa luonnossa ja tapoja selittää maailmaa ja niiden vaikutusta ihmisten elämään. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen. Rohkaistaan oppilasta toimimaan oma-aloitteisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössä, koulussa ja sen ulkopuolella.

Elämänkatsomustiedon opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 5

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä ymmärtämään kulttuurista moninaisuutta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
T7 ohjataan oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Kasvaminen hyvään elämään:
Tutkitaan vapautta ja vastuuta ajattelun, uskonnon, elämänkatsomuksen ja oman toiminnan näkökulmista. Verrataan esimerkiksi historian opetukseen liittyvää antiikin kreikkalaista vapauskäsitystä nykyajan vapaus-käsitykseen. Harjoitellaan oman näkemyksen esittämistä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin. Syvennetään tietoa oikeuden ja oikeudenmukaisuuden merkityksestä sekä sen eri ilmenemismuodoista jokapäiväisessä elämässä. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää.

S2 Erilaisia elämäntapoja:
Pohditaan erilaisia elämäntapoja ja monikulttuurisuutta. Harjoitellaan edelleen suvaitsevaisuutta ja toisen ihmisen kunnioittamista. Tutkitaan laajemmin sekä suomalaista että koko maailman kulttuuriperintöä ja opetellaan tuntemaan suomalaiset kulttuurivähemmistöt. Perehdytään eri elämän- ja maailmankatsomuksiin tavalla, joka tässä iässä on lapsen ymmärrettävissä. Pohditaan keskustellen, oppilaan omiin kokemuksiin perustuen sekä tarinoiden kautta mm. yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä sekä näiden käsitteiden eroavaisuuksia

S3 Yhteiselämän perusteita:
Opetellaan ymmärtämään käsitteiden - yhdenvertaisuus, rauha ja demokratia, tulevaisuuden maailma – merkitystä ihmisten yhteiselämän perusteena, niin oppilaan lähiympäristössä kuin laajemminkin, siinä määrin kuin tässä iässä niitä voi käsittää. Laajennetaan tietoa ihmisoikeuksista, lasten oikeuksista, velvollisuudesta ja vastuusta niin omassa jokapäiväisessä toiminnassa ja ympäristöissä kuin maailmanlaajuisestikin. Kannustetaan oppilasta pohtimaan keinoja toimia eettisesti oikein ristiriitatilanteissa ja harjoitellaan omien näkemysten esittämistä, erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin. Työskentelyä tehdään sekä itsenäisesti, että pari- ja ryhmätyöskentelynä erilaisissa projekteissa.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:
Jatketaan ja laajennetaan perehtymistä erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa. Pohditaan niiden vaikutusta ihmisen elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Hyödynnetään tarvittaessa tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon etsimisessä ja esittämisessä, perusteluissa ja vertailussa. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, ihmisen ja luonnon suhdetta ja tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä

Elämänkatsomustiedon opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 6

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita.
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan.
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä ymmärtämään kulttuurista moninaisuutta.
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään.
T7 ohjataan oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään.

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Kasvaminen hyvään elämään:
Autetaan oppilasta rakentamaan omaa identiteettiä, vahvistamaan omia näkemyksiä ja kohtaamaan maailman, jossa hän uskaltaa ilmaista itseään vapaasti (kirjallisuus ja kertomukset, taiteellinen työskentely, näytelmät, ryhmätyöskentelyt). Harjoitellaan edelleen myös toisen ihmisen kohtaamista ja näkökulmien kunnioittamista.
Kehitetään oppilaan arvostelukyvyn muodostumista, harkinnan kehittymistä sekä moraalisten ulottuvuuksien havaitsemista erilaisissa elämäntilanteissa sekä luokka- ja kouluyhteisössä että maailmassa jossa hän elää.
Ohjataan oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan.

S2 Erilaisia elämäntapoja:
Opetellaan ymmärtämään ja käytännössä toimimaan entistä laajemmin ihmisoikeuksien perusteiden mukaan, huomioimalla suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus ja vastuu itsestä, toisista ihmisistä ja ympäristöstä.
Tutustutaan eurooppalaiseen ja maailmanlaajuiseen kulttuuriperintöön, tapoihin ja näkemyksiin ja pohditaan niiden samankaltaisuutta ja/tai eroavaisuuksia oman maan kulttuuriin. Opitaan hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.
Tutkitaan omaa identiteettiä eri näkökulmista ja tuetaan oppilasta ilmaisemaan omaa katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja.

S3 Yhteiselämän perusteita:
Opetellaan näkemään yhteys arvovalintojen ja arvokkaan elämän välillä. Tunnistetaan etiikan perusteita, esim. teon tahallisuus, tarkoitus ja seurauksien huomioon ottaminen sekä vastuun kantaminen omasta toiminnasta ja ottaminen toisista ihmisistä. Harjoitellaan edelleen käsittelemään ristiriitatilanteita ja etsimään niihin eettisiä vastauksia. Tutustutaan tarkemmin YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaan ihmisoikeusetiikkaan ja pohditaan erityisesti lapsen oikeuksia meillä ja maailmalla. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä muita lähteitä (esim. sanomalehtiviikko).

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus:

Opitaan erilaisia tapoja selittää maailmaa. Pohditaan omia ja toisten tekemiä havaintoja, kokemuksia ja tapoja selittää maailmaa sekä pohditaan laajemmin niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Ymmärretään elävää ja elotonta luontoa sekä niiden kauneutta maailmassa.
Luodaan edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle, kannustamalla häntä soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteissa. Harjoitellaan erittelemään omia näkemyksiä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.
Ohjataan ja kehitetään oppilaan kykyä tunnistaa ja arvioida väitteitä ja niiden perusteluita sekä oivaltamaan asioiden välisiä suhteita.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissä otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa pyritään siihen, että jokainen oppilas kokee osallisuutta ja voi hyvin.

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämänkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.
Elämänkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämänkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arvio 3.-6. lukuvuosien päättyessä.

Elämänkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa

sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet **Opetuksen tavoitteena on**	**Sisältö alueet**	**Arvioinnin kohteet oppiaineessa**	**Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen**
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päättelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäättelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia	S1, S2, S3	Vuorovaikutus-taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa

kannanottoja			kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

14.4.8 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää historiallista tietoisuutta noudattaen lapsille ja nuorille ominaista tapa hahmottaa maailmaa ja itseä maailmasta. Siten parhaiten historia oppiaineena palvelee kasvavaa ihmistä, kun opetusaineisto jakautuu ikäkautta vastaavalla tavalla ja sen välittäminen tapahtuu kuvaavien ja värikkäiden kertomuksien ja lukemisaineiston pohjalla. Tällä pohjalla syntyy elävä yhteys menneisyyden tapahtumiin ja muodostuu kiinnostus ihmiskunnan ”elämänkertaan”. Kiinnostuksen pohjalta syntyy ikäkaudelle ominainen ymmärrys ja tietoisuus historiallisista tapahtumista ja henkilöiden toimintamotiiveista. Historiallinen yleissivistys auttaa lapsia ja nuoria muodostamaan käsitystä omasta itsestä ja näkemään itseään suuremman nykyisen historiallisen ja yhteiskunnallisen kontekstin tekijänä. Tästä syntyy historian varsinainen ja ehkä tärkein tehtävä – kasvattaa nuoria ymmärtämään menneisyyden kautta nykyisyyttä ja toimimaan aktiivisena ja vastuullisena tulevaisuudessa.
Historian opetuksen aikana oppilaat tutustuvat erilaiseen lähdeaineistoon ja harjoittelevat erilaisia ajattelutapoja. He oppivat valitsemaan luotettavat tiedot ja työskentelemään lähdeaineiston kanssa, oppivat suhtautumaan kriittisesti eri lähdeaineistoon ja tekemään valintoja etsiessään päteviä tulkintoja historialliselle tapahtumille. Eräs olennainen taito ylemmillä luokilla on kyky analysoida lähteitä ja kyky nähdä historialliset tapahtumat isommissa ihmiskunnan kehityskontekstissa. Kyky nähdä ihmiskunnan erilaiset historialliset laatukokonaisuudet ja niiden ilmentymisen muodot rakentaa myös kriittisen eli analysoivan ajattelun rinnalle kokonaisvaltaista hahmotustapaa, joka auttaa nuoria rakentamaan pohjaa objektiiviselle ja liikkuvalle ajattelulle, joka myös kantaa empatian voimia yhteiskuntaa, ihmisiä ja luontoa kohtaan.

Tätä ajattelua historian tunnilla kehitetään erilaisin menetelmin. Steinerkoululle ominainen tapa on käyttää opetuksessa myös taideaineita kuten kirjallisuus, kuvaamataide ja draama.
Oppilaille pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva menneisyydestä saatavana olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja moniulotteisista historian tapahtumista ja kykyä tehdä päteviä tulkintoja ymmärtäen historiatiedon tulkinnallisen luonteen. Kehittyvän ajattelun kautta nuori pystyy löytämään selityksiä historiallisessa kehityksessä tapahtuville muutoksille. Ihanteita etsivä nuori ihminen (ylemmät luokat) pystyy historian opetuksen kautta löytämään ideaaleja ja rakentamaan omaa arvomaailmaansa.

Vuosiluokat 4-6

Historian opetuksen tulee tapahtua varsinkin alimmilla luokilla ennen kaikkea elävästi kertoen niin, että oppilaalla on mahdollisuus eläytyä käsiteltävien kausien laatuihin ja ihmisten elämään. Steinerpedagoginen opetus kertomuksineen sisältää runsaasti lapsenomaisesti koettavaa historiallista aineistoa jo ensimmäisestä luokasta lähtien. Tietoisemmin historiaa lähestytään kolmannella luokalla. Silloin tutustutaan ympäristöopin 'vanhojen ammattien' jaksolla perinteisiin työtapoihin. Neljännellä luokalla kotiseudun historiasta kertova jakso on yhdistettyä historiaa ja maantietoa. Sitä on kuvattu maantiedon opetuksen yhteydessä. Maailmanhistorian opetus alkaa viidennellä luokalla, kun oppilaan kyky hahmottaa ajallisia ulottuvuuksia on sekä iän että tietoisten harjoitusten myötä riittävästi kehittynyt.

Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus mennyttä aikaa, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Toiminnallisia ja elämyksellisiä opetustapoja käytetään mahdollisimman paljon, samoin integrointia muihin aineisiin.

Historialliset näytelmät, taitteelliset projektit ja lukemisaineisto (maailman kirjallisuus), musiikilliset kappaleet, liikunta (5lk. Olympialaiset) tukevat historiallisiin tapahtumiin eläytymistä ja auttavat osaltaan integroimista muihin aineisiin: äidinkieleen, musiikkiin, liikuntaan, kuvaamataitoon, matematiikkaan ja käsityöhön.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	L2-L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		

T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	L2-L4, L6, L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienessä populaatiossa ja metsästyskulttuurin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Maailma keskiajalla: eurooppalaisen maailmankuvan muodostaminen, idän ja lännen kulttuurinen kommunikaatio ja sen kulttuuriset seuraukset ja vaikutukset tieteessä, taiteessa, kauppasuhteessa ja arkielämässä. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja maailman kuvassa aloittaneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600-1700-luvulla.

Historian opetuksen tavoitteet ja sisältöalueet muihin aineisiin integroituneena vuosiluokittain

Vuosiluokka 4

Historian opetuksen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminta

Historian opetuksen sisältöalueet

S1: Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

S2Vanha aika ja antiikin perintö: Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

Sisältöalueet S1 ja S2 toteutetaan maantiedon opetukseen integroitavana eli steinerkoululle ominaisen kotiseutuhistorian jakson kautta, sen aikana tutustutaan lähiympäristön historiallisen ja maantieteelliseen kehitykseen. Oman perheen sukututkimusta voi liittää tähän äidinkielen opetuksen aikana. Matematiikassa voi alustavasti laajentaa käsitystä historiallisesta ajasta sukupolvi-iän laskun perusteella. Kotiseudun historian jaksolla voi tehdä retkiä ja piirtää karttoja luokasta, lähiympäristöstä, kaupungista ja lähiseudusta (tilassa orientoituminen). Pohjolan asutukseen, maanviljely- ja

metsästyskulttuureihin tutustutaan alustavasti jo 3 luokalla ”vanhojen ammattien jaksolla. 4 luokalla voi myös piirtää jatulintarhan (integroituu matematiikkaan opetukseen, johon kuuluu muotopiirustus eli geometriaan johdattava hahmotuskyvyn harjoitteleminen).

Kertomusaineistona neljännellä luokalla on Kalevala integroituna äidinkielen opetukseen. Voidaan lisäksi kertoa pohjoismaista mytologiaa eli Edda-tarustoa tai venäläisiä bylinoja (integroituna venäjän kielen opetuksen).

Vuosiluokka 5

Historian opetuksen tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminta

Historian opetuksen sisältöalueet

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienessä populaatiossa ja metsästyskulttuurin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyy.

- Muinaisen Iranin kulttuuri: viljan viljelyn kehittäminen ja määrätietoinen jalostustyö, paikallaan pysyvien yhteisöjen kehitys, eläintenhoidon aloittaminen, uskonnollisten näkemysten merkitystä arkiseen elämään kuten zarathustralaisuutta ja Avestan tekstejä (vaikka ne ovatkin kirjallisina myöhempää tuotteena), jotka integroidaan maailman kirjallisuuteen ja kuvaamataitoon.

- Maahan ja työhön sitoutuvalle kulttuurilaadulle vastakkainen kulttuurilaatu, joka on säilynyt muinaisessa Intiassa (esim. Veda-, Upanisadit- ja Bhagavadgita-teosten myyttinen sisältö, kastijärjestelmän synty). Ajanmääritykset eivät ole edellisissä kovin olennaisia, kyseessä on ennen kaikkea kulttuurien laadullisuus. Kymmenentuhannen vuoden ajallinen ulottuvuus on myös viidesluokkalaisen hahmotuskyvylle melko vaikeaa. Ajallisesti hiukan tarkempaan määrittelyyn ja tiettyjen lukujen muistamiseen pyritään lähinnä historiallisen ajan kulttuureissa kirjoitustaidon kehittymisen ajoista lähtien. Tämäkin aihekokonaisuus on integroituna maailman kirjallisuuteen, kuvaamataitoon ja käsityön opetukseen.

- Kaksoisvirran maan kaupunkikulttuurit. Gilgames-eepos (nuolenpääkirjoitus) on integroituna maailman kirjallisuuden opetukseen.

- Muinais-Egyptin mytologian aihelmat, esimerkkejä egyptiläisen kulttuurin suurista saavutuksista, kuten pyramidit, kuninkaiden haudat, kastelujärjestelmä, hieroglyfit; valtiomuodon synty; miten Niilin laakson maantieto vaikutti egyptiläisten tunteeseen elämästä ja kuolemasta. Integroituna maailman kirjallisuuden ja kuvaamataidon opetukseen.

- Legendoja ennen Kolumbuksen aikaa olleista kulttuureista Keski- ja Etelä-Amerikassa; mayojen, tolteekkien ja atsteekkien elämää, legendoja muinaisesta Kiinasta.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Muinainen Kreikka; Ilias ja Odysseia; Kreikan kaupunkivaltioiden synty (Sparta, Ateena); henkilöhahmoja ja tapahtumia persialaissotien ajalta: Perikleen aika; Aleksanteri Suuri ja Kreikan kulttuurin leviäminen. Jotta lapsi kykenisi elämyksellisesti samastumaan antiikin kreikkalaiseen, käsitellään historiallisten tapahtumien ja henkilöiden ohella esimerkiksi tapoja, ruokaa ja vaatteita. Historian opetusta voidaan yhdistää muun muassa liikunnan opetukseen järjestämällä olympialaiset sekä äidinkielen opetukseen valmistamalla kreikkalainen näytelmä (esim. Alkesta) ja lukemalla Kreikan historiaan kuuluvia tarinoita, lausumalla Iliakseen tai Odysseiaan kuuluvia runoelmia.

Vuosiluokka 6

Historian opetuksen tavotteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmioille T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminta

Historian opetuksen sisältöalueet

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Roomalaisen yhteiskunnan synty ja sen kehitys**.** Rooman perustaminen ja sen dualistinen piirre; Romulus ja Remus (Rhea Silvia–Mars), seitsemän myyttistä kuningasta, patriisit ja plebeijit. Rooman imperiumin synty ja sen rakenne, perinteiset roomalaiset arvot. Rooman ja Karthagon välinen vastakkainasettelu (Hannibal ja Scipio). Rooman armeijan organisaatio. Caesar ja uuden järjestelmän alku. Rooman saavutukset insinööritaidoissa, teiden, vesijohtojärjestelmien ja maasiltojen rakentamisessa, lämmitys- ja saniteettijärjestelmät, tyypillinen roomalainen villa, rakennus- ja navigointitaidot, kykenemättömyys ruokkia kaupunkien suuria asukasmääriä. Kristinuskon leviäminen Rooman valtakuntaan (Paavali, varhaiskristilliset kirkot, katakombit, vainot, Konstantinus, Diokletianus). Rooman rappeutuminen; hunnit ja gootit, kansainvaellukset. Aihekokonaisuus on integroituna maailman kirjallisuuteen ja kuvaamataitoon.

S3 Keskiaika: Maailma keskiajalla: eurooppalaisen maailmankuvan muodostaminen, idän ja lännen kulttuurinen kommunikaatio ja sen kulttuuriset seuraukset ja vaikutukset tieteessä, taiteessa, kauppasuhteessa ja arkielämässä. Muhammed ja islamin leviäminen**.** Frankit, Kaarle Suuri ja Rooman valtakunnan vakiinnuttaminen uudelleen. Bysantti. Normannien valloitukset. Luostarikulttuuri, kontrasteja esim. dominikaani- ja fransiskaanimunkit. Paavin ja hallitsijan välinen valtataistelu.

Ristiretket, Rikhard Leijonamieli. Ritarilaitos ja ritarien säännöt. Idän ja lännen kohtaamiset (Fredrik II). Uusi islamista ja idästä tullut sanasto Euroopan kielissä (esim. alkoholi, kahvi, algebra, sohva). Kaupunkikulttuurin uusi alku, killat ja katedraalien rakentaminen. Agincourin taistelu merkkinä feodalismin päättymisestä. Keskiajan tekniset keksinnöt, esim. vesirattaat, vesi- ja tuulimyllyt, magneettikompassien kehittyminen, laivanrakennustaito, teräksen käyttö haarniskoissa ja aseissa, ruuti ja kellot. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja maailmankuvassa alkaneisiin muutoksiin. Renessanssin alku Pohjois-Italiassa ja ensimmäiset keksinnöt (kirjapainotaito ja varhainen kapitalismi).

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600-1700-luvulla. Aihekokonaisuus on integroituna kuvamaataiteeseen.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Alaluokkien opetuksessa historian opetus tapahtuu ennen kaikkea elävästi kertoen niin, että oppilaalla on mahdollisuus eläytyä käsiteltävien kausien laatuihin ja ihmisen elämään. Oppiaineen tavoitteiden kannalta on käytettävä muiden aineiden antamia oppimismahdollisuuksia: näytelmät, kuvaamataito, musiikki, leikit, pelit ja lausuminen. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Jokainen luokka-aste pyritään siten saamaan eläytymään erilaisiin kulttuurisiin tunnelmiin, ja opetus myös palvelee oppilaan ikäkaudelle ominaista kehitystä. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppilaita ohjataan ikäkautta soveltuvalla tavalla tutkivaan opiskelutapaan ja rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Huomioidaan oppilaiden erilaiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen taidot ja tarvittaessa ohjataan omien tekstien tai suullisten esityksien tekemisessä. Tekstien ja käsitekokonaisuuksien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla niissä käytettyjä käsitteitä käyttäen erilaisia keinoja mm taitteellisia.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.
Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan sanallinen arviointi 3.-6. lukuvuosien päättyessä.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.

Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1–S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

14.4.9 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Alemmilla luokilla yhteiskuntaopin tehtävänä on oppilaan luokkayhteisön jäseneksi kasvaminen ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen.
Oppilaita kannustetaan osallistumaan ja toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta, oikeudellisista perusperiaatteista ja kansalaisen vastuusta ja vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys. Oppilaita vaikuttajana ja käyttäjäkuluttajana ohjataan ymmärtämään oman työn ja aktiivisuuden merkitys**.** Tavoitteena on myös saada käsitys yritteliään ja vastuullisen työnteon merkityksestä hyvinvoinnille riippumatta siitä, onko työ yrittäjän työtä tai toisen palveluksessa tapahtuvaa.
Tehtävänä on ohjata oppilaita seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä todellisuuteen. Tehtävänä on rohkaista oppilasta kohti kulutuskriittistä ja kestävää tulevaisuutta rakentavaa eettistä taloudellista ja yhteiskunnallista toimintaa.

Yhteiskuntaopin opetus luokilla 4-6

Valtioneuvoston asetuksen mukaan yhteiskuntaoppia opetetaan jo vuosiluokilla 4-6. Kymenlaakson steinerkoulun opetussuunnitelma on laadittu niin, että yhteiskuntaopin opetus integroidaan ko. luokilla pääasiassa historian opetukseen. Yhteiskuntaopilliselle sivistykselle luovat pohjaa esimerkiksi maanviljelyyn, työntekotaitoihin ja talonrakennukseen liittyvät jaksot 3. luokalla. Kotiseutuhistorian opetus 4. luokalla ja 5. luokan historian opetus luovat pohjaa yhteiskuntaopin perusteille. Erityisesti taloustieteen perusperiaatteet kuten vastavuoroisuus konkretisoituvat käytännönläheisessä opetuksessa.

Vuosiluokilla 3-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja

rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja oman luokan kesken ja laajemmin kouluyhteisössä. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta eri ammatteja, työtä, työelämää ja yrittäjyyttä kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaoppi –oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4–6

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Yhteiskuntaoppi –oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

Yhteiskuntaoppi on integroitu 3-4 luokilla mm. matematiikkaan, kotiseutuhistoriaan ja elämänkatsomustietoon. Matematiikan opetuksessa rakennetaan matemaattista perusosaamista, jotta oppilas voi niiden avulla toimia omien kykyjensä mukaisesti käytännön elämässä. **(S1, S4)** Matematiikan opetuksen tavoitteena on myös kehittää perustaa maailman hahmottamiselle jäsentäen ja päätellen, tiedon ja oletusten oikeellisuuden arvioinnille ja todentamiselle sekä kyvylle käsitteelliseen ajatteluun. **(S2, S3, S4)**
Uskonnon opetuksessa korostuu eettisyys, suvaitsevaisuus sekä toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus. **(S2, S3)** Elämänkatsomustiedossa opetus pyrkii antamaan oppilaalle aineksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. **(S2, S3)**
Ympäristö- ja luonnontiedossa opetetaan aiempaa vahvempaa vastuunottoa sekä itsestä että myös muista. **(S2, S3)** Yhteiset säännöt ja sopimukset tulevat nyt tietoisemmiksi, ja niistä tulee aiempaa enemmän keskustella oppilaiden kanssa. **(S2, S3)** Rahan tunteminen ja sen käytön vastuullisuus käsitellään perusteellisesti. **(S1-S4)** Toden puhuminen ja toisen omaisuuden kunnioittaminen korostuvat entistä tietoisemmiksi vaatimuksiksi.**(S2, S3)**
Maantiedon opetuksessa mm. tarkastellaan ihmisen toiminnan vaikutusta luontoon, ihmisten välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä, ympäristönsuojelua, taloutta ja oikeudenmukaisuutta. **(S1-S4)**

Yhteiskuntaoppi –oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

Demokraattisen yhteiskunnan teema rakentuu antiikin Kreikkaa käsittelevällä historian jaksolla käsiteltyyn ateenalaiseen demokratiaan peilaten. Jaksolla kuvataan demokratian kehitystä ja nykyisiä demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita, kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. **(S2)**
Tutustutaan myös Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin. **(S2)** Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan

yhteistä päätöksentekoa. **(S2)** Harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen osallistuvana ja vastuullisena jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa yleensä, oppilaskunnassa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. **(S1-S4)** Harjoitellaan yhteistyötä sekä luokan kesken että lähiyhteisön toimijoiden kanssa. **(S3)**

Yhteiskuntaoppi –oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

Tarkastellaan käytännön projektien avulla taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. **(S4)** Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin. **(S3,S4)** Matematiikassa harjoitellut korko- ja prosenttilaskut tulevat käyttöön harjoiteltaessa taloudellista toimintaa (esimerkiksi varainhankintaprojektit). **(S1, S3, S4)** Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. **(S1-S4)** Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahankäyttöön ja taloudenhoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa. Työntekoon ja ammatteihin voidaan perehtyä vierailemalla vanhempien työpaikoilla ja vanhemmat voivat vierailla oppitunneilla. **(S1, S2)** Yhteiskunnan oikeudellisten periaatteiden käsittely voidaan rakentaa antiikin Rooman historian jaksoon sisältyvän länsimaisen oikeuslaitoksen juurien pohjalta. Samaten antiikin Rooman kansalaisuuden idea nykyisen kansalaisuuden käsitteen taustalla antaa hedelmällisiä tarkastelunäkökulmia.

Yhteiskuntaoppi –oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin opetuksessa suositaan menetelmänä draamaa ja muita toiminnallisia, elämyksellisiä ja vuorovaikutuksellisia työtapoja. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelemisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö tarjoaa yhden keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja ottamaan huomioon yksilöiden erilaisuus ja suvaitsevaisuutta voidaan opettaa myös erilaisissa luokkatilanteissa ja konfliktitilanteiden sovittelussa. Luodaan perusta sosiaalisen vastuun ymmärtämiselle sekä yksilönä että yhteiskunnan jäsenenä. Suositellaan toteutettavaksi jakso-opetuksena.

Ohjaus ja tuki yhteiskuntaoppi –oppiaineessa vuosiluokilla 4-6

Historiallista kontekstia käytetään apuna selitettäessä asioita, kuten esimerkiksi demokraattinen yhteiskunta ja sen liittäminen antiikin Kreikkaan. Suhteutetaan asioita aiemmin ympäristöopissa opittuun, esimerkiksi kotiseutuun liittyviin asioihin. Hyödynnetään oppiaineiden välistä yhteistyötä esim. matematiikan ja maantiedon kanssa. Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäseninä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Luokka- ja koulu toimivat mallina pienoisyhteiskunnasta - kuten myös yksilölle perhe. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä

keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4–6 Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.
Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä-	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöönsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

14.4.10 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin merkitys tunne-elämään ja ihmisen itsetuntoon on suuri. Kasvatuksellisessa mielessä musiikki tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia tunne-elämän kehittämiseen sellaista tasapainoa kohti, missä laadullinen ajattelu, arviointikyky, sosiaalinen perusta voi oikealla tavalla kehittyä. Musiikin opetuksen tehtävänä on myös luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään	S1-S4	L2

kuulemaansa sekä kertomaan siitä		
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

Osallisuus
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta
Oppimaan oppiminen musiikissa
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

Vuosiluokalla 3 laajennetaan omakohtaista tutustumista musiikin eri alueisiin omista lähtökohdista. Musiikin tuottaminen sekä soittaen että laulaen saa uusia muotoja taitojen vähitellen kasvaessa. Vahvistetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja musiikillista mielikuvitusta edelleen erilaisten harjoitusten ja improvisaation kautta. Pentatoninen aineisto antaa tietä diatoniselle sävelasteikolle.

S1 Miten musiikissa toimitaan:
Taito toimia musisoivan ryhmän jäsenenä vahvistuu ilmaisutaidon kehittymisen myötä. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Aktiivisen ja dynaamisen kuuntelun harjoittamisen seurauksena musiikin jäsentelytaito kasvaa samalla kun musiikillinen mielikuvitus kehittyy.

S2 Mistä musiikki muodostuu:
Rytmi ja laulu ovat työskentelyssä erityisen tärkeitä. Erilaiset rytmiharjoitukset jäsentävät oppilasta itsensä havainnoimisessa, kokemisessa ja koordinoimisessa. Samalla ne auttavat vahvistamaan kykyjä, jotka tulevat esille esimerkiksi nuottikirjoituksen opiskelun yhteydessä. Rytmillä on laajasti käsitettynä ihmisen olemusta vahvistava voima. Musiikin perustiedot ja teoreettiset käsitteet tulevat vähitellen tutuiksi käytännöllisten ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:
Opetuksessa kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen, oman lähtökohdan mukaiseen musiikin harrastamiseen. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja pyritään hahmottamaan kehitystä sekä musiikin historiallisessa että kulttuurisessa kontekstissa ja paneudutaan niistä polveutuviin ilmiöihin toiminnallisin keinoin. Tehdään konserttivierailuja oman paikkakunnan lisäksi pääkaupunkiseudulle.

S4 Ohjelmisto:
Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Kansansävelmät, lasten- ja työlaulut ovat hyvää ohjelmistoa. Oman luovuuden käyttämiseen musiikin tekemisessä ja tuottamisessa rohkaistaan.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4

Osallisuus
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta
Oppimaan oppiminen musiikissa
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

Vuosiluokalla 4 oppilaan musiikin tuottaminen sekä soittaen että laulaen saa uusia muotoja taitojen kasvaessa. Vahvistetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja musiikillista mielikuvitusta edelleen erilaisten harjoitusten ja improvisaation kautta. Kaanoneista edetään laulamaan 2-äänisiä lauluja ja tunnettujen sävelmien yhdistelmiä

S1 Miten musiikissa toimitaan:
Taito toimia musisoivan ryhmän jäsenenä vahvistuu ilmaisutaidon kehittymisen myötä. Mahdollisuuksien mukaan kootaan luokkaorkesteri. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Uutena soittimena tutustutaan kanteleeseen ja opitaan säestämään sillä omaa laulua.

S2 Mistä musiikki muodostuu:
Musiikin perustiedot ja teoreettiset käsitteet tulevat vähitellen tutuiksi käytännöllisten ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Nuottien ja taukojen aika-arvojen oppiminen on vuosiluokan 4 keskeinen sisältöalue. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:
Opetuksessa kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen, oman lähtökohdan mukaiseen musiikin harrastamiseen. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja pyritään hahmottamaan kehitystä sekä musiikin historiallisessa että kulttuurisessa kontekstissa ja paneudutaan niistä polveutuviin ilmiöihin toiminnallisin keinoin. Tehdään konserttivierailuja oman paikkakunnan lisäksi pääkaupunkiseudulle.

S4 Ohjelmisto:
Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Pääosin ohjelmistossa on suomalaisia erikansojen kansanlauluja. Ohjelmistoon sisältyy myös taidemusiikkia. Oman luovuuden käyttämiseen musiikin tekemisessä ja tuottamisessa rohkaistaan.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5

Osallisuus
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta
Oppimaan oppiminen musiikissa
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

Vuosiluokalla 5 oppilaan musiikin tuottaminen sekä soittaen että laulaen vahvistuu ja sujuu vaivattomammin. Oppilas tutustuu intervalleihin ja oppii laulamaan 2- ja 3-äänisiä lauluja. Musiikinteorian ja käsitteiden tuntemus lisääntyy. Vuosiluokalla 5 luokan näytelmäprojektin musiikkiosuuden suunnittelu ja toteutus on tärkeimpiä sisältöalueita.

S1 Miten musiikissa toimitaan:
Taito toimia musisoivan ryhmän jäsenenä vahvistuu ilmaisutaidon kehittymisen myötä. Mahdollisuuksien mukaan kootaan luokkaorkesteri. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu:
Musiikin perustiedot ja teoreettiset käsitteet vahvistuvat ja musiikillisista tapahtumista käytetään vakiintuneita symboleita kuvaamaan niitä. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:
Opetuksessa kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen, oman lähtökohdan mukaiseen musiikin harrastamiseen. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja pyritään hahmottamaan kehitystä sekä musiikin historiallisessa että kulttuurisessa kontekstissa ja paneudutaan niistä polveutuviin ilmiöihin toiminnallisin keinoin. Tehdään konserttivierailuja oman paikkakunnan lisäksi pääkaupunkiseudulle.

S4 Ohjelmisto:
Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Pääosin ohjelmistossa käytetään kansanballadeja harjoiteltaessa lauluja vuorotellen kuunnellen ja laulaen. Ohjelmistoon sisältyy myös taidemusiikkia. Oman luovuuden käyttämiseen musiikin tekemisessä ja tuottamisessa rohkaistaan.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

Osallisuus
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta
Oppimaan oppiminen musiikissa
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

Vuosiluokalla 6 oppilaan musiikin tuottaminen sekä soittaen että laulaen vahvistuu ja sujuu vaivattomammin. Aiemmin opittuja tietoja ja taitoja laajennetaan ja syvennetään. Soitinten tuntemusta laajennetaan sekä teoriassa että itse soittaen.

S1 Miten musiikissa toimitaan:
Taito toimia musisoivan ryhmän jäsenenä vahvistuu ilmaisutaidon kehittymisen myötä. Mahdollisuuksien mukaan muodostetaan soitinryhmiä, luokkaorkesteri tai mahdollisesti keskiluokkien orkesteri.

S2 Mistä musiikki muodostuu:
Musiikin perustiedot ja teoreettiset käsitteet vahvistuvat ja laajenevat. Musiikillisista tapahtumista käytetään vakiintuneita symboleita kuvaamaan niitä. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:
Opetuksessa kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen, oman lähtökohdan mukaiseen musiikin harrastamiseen. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja pyritään hahmottamaan kehitystä sekä musiikin historiallisessa että kulttuurisessa kontekstissa ja paneudutaan niistä polveutuviin ilmiöihin toiminnallisin keinoin. Tutustutaan tunnettuihin säveltäjiin. Tehdään konserttivierailuja oman paikkakunnan lisäksi pääkaupunkiseudulle.

S4 Ohjelmisto:
Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Pääosin ohjelmistossa käytetään eri maiden tyypillistä musiikkia. Ohjelmistoon sisältyy myös taidemusiikkia. Oman luovuuden käyttämiseen musiikin tekemisessä ja tuottamisessa rohkaistaan. Ohjelmistoon sisältyy myös melodioiden keksiminen improvisoimalla ja niiden merkitseminen muistiin.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen. Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle sanallinen arviointi lukuvuosien 3.-6. päättyessä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentely-taidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

14.4.10 14.4.10 Musiikin syventävät valinnaiset opinnot luokilla 3-6

Valinnaisen, täydentävän, musiikin vuosiviikkotuntimäärä on yksi. Musiikin valinnaiset opinnot syventävät yhteisesti opittua.

Valinnaisissa opinnoissa on kaikille oppilaskuoro- ja oppilasorkesteritoimintaa sekä musiikkia tanssiin yhdistettynä. Yksittäisten instrumenttien soittoa harjoitetaan siinä määrin kuin se usean oppilaan yhteisillä tunneilla on mahdollista. Oppilaat saavat mahdollisuuksien mukaan tutustua itselleen tuntemattomiin soittimiin.

Syventävien tuntien sisällöissä otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet, kokemukset ja kiinnostukset. Oppilas saa mahdollisuuden tutustua syventävästi eri musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin sekä laajentaa omaa musiikillista kiinnostusta. Opetuksessa keskitytään vahvasti käytännön harjoituksiin. Teoriaa opetellaan kulloinkin olevan käytännön tarpeen mukaan.

Opetuksen tavoitteet noudattavat musiikin oppiaineen tavoitetaulukkoa luokilla 3-6. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista eri luokka-asteilla sekä oppilaan laaja-alaista osaamista perusopetuksen opetussuunitelman perusteita noudattaen.

Oppilaan oppimisen arviointikriteerit noudattavat oppilaan arvioinnin perusteita musiikissa vuosiluokilla 3-6. Syventävien opintojen kohdalla erityistä huomiota kiinnitetään oppilaan omaan kiinnostukseen, edistymiseen sekä aktiivisuuteen oppiaineessa. (Kts. 6. Oppimisen arviointi; 6.8 Paikallisesti päätettävät asiat)

14.4.11 Kuvataide

Kuvataiteen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen. Edelleen kehitetään teknisiä taitoja ja kokeillaan uusia. Kuvataiteen keinoin eläydytään ja tutustutaan eri kulttuureihin samassa yhteydessä kuin ne tulevat oppilaille tutuksi myös muiden aineiden tunneilla. Alaluokilla painottuu mielikuvituksen käyttö, 12 vuoden ikää lähestyttäessä painopiste siirtyy ulkoisen luonnon havainnointiin: kuvataiteen tekemisen kautta syvennytään luonnon herättämiin vaikutelmiin. Kuvataide vastaa siihen, miten oppilaan kehittyvä sisäisen elämän puhutteleminen ilmenee eri ikävaiheissa. Kuvataiteen opetuksen tehtävä on myös kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

T2 ohjata oppilasta havainnoimaan ympäristöä, taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria käyttämällä taiteellisia lähestymistapoja

Kuvallinen tuottaminen

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, ilmiöt ja tuotteet. Kuvataiteen sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Kuva-aiheet valitaan opetuksesta, vuodenajoista, luonnosta Tärkeänä osana työskentelyä on yhteinen kuvatarkastelu. Harjoitellaan värien sekoittamista ja uusien värien syntyä ja tehdään väriympyräharjoituksia, kylmä ja lämmin polariteetti korostuen. Oppilaita myös kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan.

S1 Omat kuvakulttuurit:
Opetuksen sisällöt valitaan oppilaiden tekemistä kuvista ja omasta kuvakulttuurista. Syvennetään perustekniikkaa ja opetellaan uusia ilmaisukeinoja. Harjoitellaan uusia tekniikoita ja pyritään käyttämään tekniikoita ja materiaaleja monipuolisesti. Harjoitellaan murrettujen värien luomista, esim. ruskean sävyt. Tärkeänä osana työskentelyä on yhteinen kuvatarkastelu.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:
Opetuksen sisällöt valitaan siten, että taidehistoria ja aikalaistaide limittyvät toisiinsa. Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi maalaus-, kuvanveisto-, valokuva-, keramiikka-, ympäristö- ja yhteisötaidetta sekä muotoilua ja arkkitehtuuria. Oppilaiden kanssa tutkitaan taiteilijan työtä eri aikoina ja eri ympäristöissä sekä pohditaan ammattilaisten tekemän taiteen ja harrastajataiteen suhdetta.

S3 Taiteen maailmat:
Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin ja taiteen eri lajeihin.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen
T2 ohjata oppilasta havainnoimaan ympäristöä, taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria käyttämällä taiteellisia lähestymistapoja
Kuvallinen tuottaminen
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
Visuaalisen kulttuurin tulkinta
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun

sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, ilmiöt ja tuotteet. Kuvataiteen sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Syvennetään perustekniikoita, uutena tekniikkana on muodon hakeminen ympäristöstä, harjoitusaiheina ovat esim. päärynä, omena tai muu selkeä muoto ja sen jälkeen eläinaiheita. Vahaliitujen lisäksi harjaannutaan käyttämään puuvärejä, syvennetään muovailun taitoja eläinopin jakson yhteydessä. Kuva-aiheet otetaan opetuksesta, luonnosta, ja vuodenajoista. Tärkeänä osana työskentelyä on yhteinen kuvatarkastelu. Esineiden piirtäminen mallista vahvistaa havaintojen tekemistä.

S1 Omat kuvakulttuurit:
Opetuksen sisällöksi valitaan oppilaiden omia kuvakulttuureita ja niitä käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilaiden kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Syvennetään perustekniikkaa ja opetellaan uusia ilmaisukeinoja. Harjoitellaan uusia tekniikoita ja pyritään käyttämään tekniikoita ja materiaaleja monipuolisesti.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:
Opetuksen sisällöt valitaan siten, että taidehistoria ja aikalaistaide limittyvät toisiinsa. Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi maalaus-, kuvanveisto-, valokuva-, keramiikka-, ympäristö- ja yhteisötaidetta sekä muotoilua ja arkkitehtuuria. Oppilaiden kanssa tutkitaan taiteilijan työtä eri aikoina ja eri ympäristöissä sekä pohditaan ammattilaisten tekemän taiteen ja harrastajataiteen suhdetta.

S3 Taiteen maailmat:
Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin ja taiteen eri lajeihin.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
Kuvallinen tuottaminen
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan
Visuaalisen kulttuurin tulkinta
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa

ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, ilmiöt ja tuotteet. Perustekniikoita syvennetään ja tarkastellaan maalauksia entistä tietoisemmin. Kuvataideopetus liittyy läheisesti muuhun opetukseen. Yhteinen kuvatarkastelu on tärkeä osa opetusta.

S1 Omat kuvakulttuurit:
Opetuksen sisällöksi valitaan oppilaiden omia kuvakulttuureita ja niitä käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Syvennetään perustekniikkaa ja opetellaan uusia ilmaisukeinoja. Harjoitellaan uusia tekniikoita ja pyritään käyttämään tekniikoita ja materiaaleja monipuolisesti.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:
Opetuksen sisällöt valitaan siten, että taidehistoria ja aikalaistaide limittyvät toisiinsa. Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi maalaus-, kuvanveisto-, valokuva-, keramiikka-, ympäristö- ja yhteisötaidetta sekä muotoilua ja arkkitehtuuria. Oppilaiden kanssa tutkitaan taiteilijan työtä eri aikoina ja eri ympäristöissä sekä pohditaan ammattilaisten tekemän taiteen ja harrastajataiteen suhdetta.

S3 Taiteen maailmat:
Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin ja taiteen eri lajeihin.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
Kuvallinen tuottaminen
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan
Visuaalisen kulttuurin tulkinta
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun

sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

Kuvataiteen opetuksessa, kuten muissakin aineissa, otetaan huomioon lasten kahdestoista ikävuosi ja sen mukanaan tuomat muutokset. Oppilaiden tulisi nyt saada selkeä käsitys siitä, miten esimerkiksi varjot syntyvät ja tehdä niistä myös tarkkoja havaintoja. Kuvataideopetus liittyy läheisesti muuhun opetukseen. Yhteinen kuvatarkastelu herättää pohtimaan maailman lainalaisuuksia. Vesivärimaalausta harjoitellaan teemana luonnontunnelmat, puut ja kartat. Tehdään väritunnelmia ja –harjoituksia. Esittävässä piirtämisessä pyritään tarkkaan ja asialliseen kuvaamiseen ja piirretään tietoisesti mallin mukaan. Muovailuun syvennytään osana kuvataidetta. Tutustutaan keramiikan alkeisiin, teknisessä työssä muotoillaan puusta keskeisiä muotoja.

S1 Omat kuvakulttuurit:
Opetuksen sisällöksi valitaan oppilaiden omia kuvakulttuureita ja niitä käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Oppilaiden kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Syvennetään perustekniikkaa ja opetellaan uusia ilmaisukeinoja. Harjoitellaan uusia tekniikoita ja pyritään käyttämään tekniikoita ja materiaaleja monipuolisesti.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:
Opetuksen sisällöt valitaan siten, että taidehistoria ja aikalaistaide limittyvät toisiinsa. Opetuksessa tarkastellaan esimerkiksi maalaus-, kuvanveisto-, valokuva-, keramiikka-, ympäristö- ja yhteisötaidetta sekä muotoilua ja arkkitehtuuria. Oppilaiden kanssa tutkitaan taiteilijan työtä eri aikoina ja eri ympäristöissä sekä pohditaan ammattilaisten tekemän taiteen ja harrastajataiteen suhdetta.

S3 Taiteen maailmat:
Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin ja taiteen eri lajeihin.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisympäristö laajenee omasta luokkahuoneesta myös museoihin, gallerioihin, luontoon ja lopulta myös verkkoympäristöihin. Oppilaita kannustetaan monipuoliseen materiaalien ja ilmaisukeinojen käyttämiseen. Oppiaineiden sisältöjä työstetään taiteellisesti: inspiraatiota ja aiheita maalauksiin, piirustukseen ja muovailuun saadaan muiden oppiaineiden sisällöistä, esim. historiasta, maantiedosta, biologiasta. Verkkoympäristöä ja tietoteknologiaa hyödynnetään turvallisesti, vastuullisesti ja toiminnallisesti.

Ohjaus ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Opetuksessa tuetaan jokaista oppilasta hänen omista lähtökohdistaan käsin, rohkaistaan värien ja muiden materiaalien, esim. saven monipuoliseen käyttöön. Oppilasta autetaan henkilökohtaisesti oikean tekniikan löytämisessä. Kuvataiteen tehtävät ovat oppilaille yhteisiä, mutta niiden toteutuksessa tuetaan yhä voimakkaammin yksilöllisyyteen. Yhteisten kuvatarkastelujen kautta ohjataan ja kannustetaan yksilölliseen kehittymiseen. Luottamus omaan taiteelliseen tekemiseen kasvaa.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3–6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja

oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle sanallinen arviointi lukuvuosien 3.-6. päättyessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	**Sisältö -alueet**	**Arvioinnin kohteet oppiaineessa**	**Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen**
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen

tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan		osallistuminen	keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

14.4.12 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön opetuksen tärkeänä tehtävänä nähdään kasvatusta toiminnallisuuteen, taiteellisuuteen ja ajatteluun. Motoristen taitojen harjoittelu, jota käsillä tekeminen tarjoaa, kehittää myös oppilaan hahmotuskykyä ja luovaa ajattelua. Käsityön opetus vahvistaa ja auttaa oppilasta ymmärtämään ympäröivää maailmaa ja kulttuuriperintöä. Käsitöiden harjoittaminen edistää avaruudellista hahmottamista, ongelmanratkaisua ja lisää kekseliäisyyttä. Käsityö on oppiaineena kokonaisvaltainen ja vahvistaa oppilaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn.

Perustaa kestävälle elämäntavalle voidaan käsityönopetuksessa luoda ennen muuta materiaalivalinnoilla käyttäen mahdollisimman paljon luonnonmateriaaleja ja uusiomateriaaleja. Oppilaita ohjataan kokonaisen käsityöprosessin hallintaan suunnittelusta toteutukseen ja valmiin työn

arviointiin. Oppilaat yhdistelevät erilaisia materiaaleja, suunnittelevat ja valmistavat niistä mielekkäitä, käytännöllisiä ja ikäkaudelle sopivia töitä. Töiden suunnittelussa ja valinnassa otetaan huomioon se, että oppilaiden on mahdollisuus saattaa työnsä valmiiksi ja voivat kokea onnistuneensa. Töiden valinnassa tärkeää on valita valmistettavaksi todelliseen käyttöön ja tarpeeseen soveltuvia esineitä.

Käsityön opetuksessa oppilas oppii työskentelemään yhdessä toisten kanssa, arvostamaan omaa ja toisten työtä. Kädentaitojen kehittymisen lisäksi oppilas oppii ymmärtämään esteettisyyttä, värien ja muotojen harmoniaa.

Vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 otetaan käyttöön uusia materiaaleja ja tekniikoita. Töiden aiheet integroidaan oppilaan ikäkauden mukaisesti muihin oppiaineisiin. Käsityön opetuksessa oppilas tutustuu suomalaiseen ja eri kulttuurien käsityöperinteisiin. Oppilas oppii käsityöhön liittyviä käsitteitä ja sanoja sekä oppii käyttämään ja soveltamaan niitä. Silmän ja käden yhteistyötä vahvistetaan kangaspuilla tehtävillä töillä. Matemaattisia ja sosiaalisia taitoja kehitetään yhteistä leikkimökkiä rakennettaessa. Ristipistotöillä harjoitellaan keskittymistä ja hahmotuskykyä, viidellä puikolla neulottaessa kolmiulotteisuuden hahmottamista. Suunnittelun ja kaavatyöskentelyn kautta oppilaat oppivat erilaisten työvaiheiden hallintaa. Käsityön opetuksessa oppilaita ohjataan tekemään valintoja kestävän kehityksen näkökulmasta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan,	S6	L1, L4, L7

arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia		
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	L1, L3, L7

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Ideointi:
Suunnittelussa tarkastellaan erilaisia lähtökohtia käyttäen apuna omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan esineitä ja ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Hyödynnetään muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua esimerkiksi talonpoikaisjakso. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja.

S2 Suunnittelu:
Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä työn edetessä. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

S3 Kokeilu:
Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien työvälineiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puuta metallia, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen:
Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita ja työvälineitä. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Talonpoikaisjakson aikana opitaan erilaisten materiaalien käsittelyä, tutustutaan valmistus prosesseihin ja opitaan käyttämään niihin tarvittavia välineitä.

S5 Soveltaminen:
Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Tehdään ensimmäisiä vaatekappaleita itselle ja annetaan oppilaiden mielikuvituksen käytölle paljon tilaa.

S6 Dokumentointi ja arviointi:
Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ikäkauteen sopivilla tavoilla. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautteita.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Ideointi:
Suunnittelussa tarkastellaan erilaisia lähtökohtia käyttäen apuna omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan esineitä ja ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Hyödynnetään muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua, esimerkiksi kotiseutuoppi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja.

S2 Suunnittelu:
Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä työn edetessä. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja ja määriä.

S3 Kokeilu:
Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien työvälineiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten puuta metallia, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen:
Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita ja työvälineitä. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen:
Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Tehdään edelleen vaatekappaleita itselle ja annetaan oppilaiden mielikuvituksen käytölle paljon tilaa.

S6 Dokumentointi ja arviointi:
Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ikäkauteen sopivilla tavoilla. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautteita.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta

työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Ideointi:
Suunnittelussa tarkastellaan erilaisia lähtökohtia ja käyttäen apuna omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan esineitä ja ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Hyödynnetään muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia.

S2 Suunnittelu:
Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä työn edetessä. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu:
Sovelletaan aikaisemmin opittuja tietoja materiaalien ominaisuuksista sekä käsityön tekemisessä tarvittavien työvälineiden toimintaperiaatteita. Käytetään hankittua tietoa omassa työssä. Työstetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen:
Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita ja työvälineitä. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Pääasiallisena materiaalina on edelleen villalanka, jota käytetään uusia tekniikoita opeteltaessa ja aikaisemmin opittuja taitoja syvennettäessä.

S5 Soveltaminen:
Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja käytetään turvallisia materiaaleja ja työtapoja. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi:
Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ikäkauteen sopivilla tavoilla. Käytetään ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana tieto- ja viestintätekniikkaan. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautteita.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden

kokonaisen käsityön prosessia
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Ideointi:
Suunnittelussa tarkastellaan erilaisia lähtökohtia ja käyttäen apuna omia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan esineitä ja ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Hyödynnetään muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia.

S2 Suunnittelu:
Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä työn edetessä. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu:
Sovelletaan aikaisemmin opittuja tietoja materiaalien ominaisuuksista sekä käsityön tekemisessä tarvittavien työvälineiden toimintaperiaatteita. Käytetään hankittua tietoa omassa työssä. Työstetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen:
Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana. Valmistetaan käsin ommellen tuotteita ja teoksia, joissa käytetään uusia tekniikoita ja aikaisemmin opittuja taitoja.

S5 Soveltaminen:
Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja käytetään turvallisia materiaaleja ja työtapoja. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi:
Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä ikäkauteen sopivilla tavoilla. Käytetään ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana tieto- ja viestintätekniikkaan. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautteita.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Oppimisympäristö laajenee omasta kotiluokasta mahdollisesti käsityöluokkaan ja koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin. Ympäristöt ovat turvallisia ja asianmukaisia tukien samalla käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Työtavat ovat edelleen käytännönläheiset ja työt tehdään käsin. Suunnittelun tukena käytetään vielä tarinoita ja mielikuvitusta. Käsityössä tulevien vaiheiden kirjaamista ja raportointia harjoitellaan. Erilaisia malleja ja töihin tulevien materiaalien värejä voidaan suunnitella myös tietotekniikkaa apuna käyttäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilailla on ikäryhmässään sama aihe, mutta suunnittelu ja toteuttaminen tapahtuu yksilöllisesti ryhmässä. Huomiota kiinnitetään pitkäjänteiseen työskentelyyn ja pitkiin tekoprosesseihin ja vaihe vaiheelta eteneviin töihin. Vuosittaiset teemat ja työskentely töiden parissa luo pohjaa

seuraavien vuosien vaativimpiin töihin. Työt tukevat oppilaan kehitystä ja auttavat oppilasta kehittämään hyvää ja tervettä itsetuntoa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle sanallinen arviointi lukuvuosien 3.-6. päättyessä.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaan~~sa~~ perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto– ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti-käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotanto-tapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

14.4.13 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaan tervettä kasvua, niin fyysisen kuin, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn osalta. Tehtävänä on kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen. Opetuksen kautta voidaan merkittävästi vaikuttaa oppilaan kasvuun ottaen huomioon erilaiset herkkyyskaudet. Liikunnan opetuksessa tehtävänä on tunnistaa nämä fyysisen

kasvun alueet, ja vastata niihin oikean aikaisilla toiminnoilla. Luokka-asteelta toiselle siirryttäessä oppilas kokee kehollisuutta enenevässä määrin omakseen. Oppituntien sisällöt valitaan oppilaan kehollista kehitysvaihetta vastaavaksi, tällöin oppilas kokee liikunnan itselleen mielekkäänä ja itseään vahvistavana. Steinerpedagogisen liikunnan opetuksen tärkeä osa on ns. Bothmer-voimistelu. Bothmer-voimistelu koostuu eri luokka-asteille suunnatuista liikesarjoista. Liikkeet muodostavat kokonaisuudessaan sarjan, jossa kasvun kehitystasot on selvästi huomioitu.

Liikunnan opetuksen tehtävänä on myös tukea oppilaan tervettä itsetunnon kehitystä. Oppilas oppii hallitsemaan varmuudella jäsentensä liikkeet ja toimimaan mielekkäästi ja tarkoituksenmukaisesti aktiviteeteissa ja toimintaympäristöissä. Myönteisen suhteen löytäminen omaan kehoon on tärkeä näkökohta liikunnan opetuksessa, tämä voidaan saavuttaa onnistumisen kokemuksilla. Liikunnan avulla oppilas kehittää itseään pitkäjänteisesti, oppii tunnistamaan ja säätelemään tunteitaan sekä kehittää myönteisen minäkäsityksen.

Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnan avulla kasvetaan sosiaalisuuteen ja opitaan toimimaan ryhmässä, mikä edistää tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä. Steinerkouluilla on pitkät perinteet tyttöjen ja poikien yhteiselle liikunnanopetukselle. Opetussisällöt valitaan riittävän monipuolisiksi, jotta kaikki oppilaat voivat turvallisesti ja kiinnostuneesti osallistua opetukseen. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 liikunnanopetuksen tehtävä on vahvistaa oppilaan hyvän itsetunnon kasvua. Oppilas kokee itsensä varmaksi omassa kehossa liikkuessaan ja osaa ottaa toiset ihmiset myönteisellä tavalla huomioon. Perusliikuntataitojen lisäksi tehtävänä on harjaannuttaa erilaisia liikunnallisia taitoja eri välinein. Tärkeää on vahvistaa eri aistien kautta tapahtuvia motorisia toimintoja. Liikunnanopetuksessa vahvistetaan oppilaan fyysistä kasvua ikäkauteen sopivilla harjoituksilla. Opetuksessa otetaan huomioon hengityksessä ja verenkierrossa tapahtuvat muutokset. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, itsenäistä työskentelyä ja yhteistyötä. Oppilas oppii liikunnallisen elämäntavan ja säännöllisen liikunnan merkityksen.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa	S1	L3

oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.		
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psyykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.—	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1, L2

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

Fyysinen toimintakyky
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Psyykkinen toimintakyky
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3

S1 Fyysinen toimintakyky:
Liikunnan opetus eriytyy omaksi oppiaineeksi. Opetuksessa käytetään liikuntaan innostavia mielikuvia. Opetus sisältään paljon leikinomaisia pallo- ja muita pelejä, sekä mielikuvien kautta toimintaa ohjaavaa liikkumista sisä- ja ulkotilassa. Hyppynaru ja tanssiharjoituksilla kehitetään oppilaan koordinaatiota. Bothmer-voimistelun ensimmäinen piiriharjoitus vahvistaa luokkakokonaisuuden kokemista ja orientoitumista tilaan. Pallonkäsittelytaitoja harjoitellaan leikinomaisesti. Hiihto-, luistelu- ja uintitaitoja kehitetään monipuolisesti. Harjoitellaan motorisia perustaitoja, kuten juoksua, hyppyjä ja

pallonheittoa.
Oppilaat kehittävät nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä. Voimaa kehittäviä harjoituksia tehdään hyppyineen ja permantoliikkeineen edellisten sivuharjoituksina. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat toimimisen itsenäisesti ja ryhmässä.

S2 Sosiaalinen toimintakyky:
Opetukseen valitaan myönteistä itsenäistä ja ryhmässä työskentelyä lisääviä harjoitteita ja pelejä. Leikeillä ja peleillä harjoitellaan toisen huomioon ottamista ja auttamista. Opetus tukee sovittujen ohjeiden mukaan toimista sekä osallistaa toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi. Opetuksella kehitetään oppilaan arvostusta omaan ja muiden suorituksia kohtaan.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4

Fyysinen toimintakyky
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Psyykkinen toimintakyky
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4

S1 Fyysinen toimintakyky:
Leikinomaiset pelit jatkuvat vuosiluokalla 4. Hiihto-, luistelu- ja uintitaitoja kehitetään monipuolisesti. Harjoitellaan motorisia perustaitoja, kuten juoksua, hyppyjä ja pallonheittoa lisääntynein vaatimuksin. Opetus sisältää paljon juoksuleikkejä ja esimerkiksi sukkulaviestin tyyppisiä harjoituksia. Erilaisia hyppy ja askelharjoituksia tehdään myös paljon vahvan rytmin kantamana. Opetukseen sisältyy esimerkiksi naruhyppelyä, palloleikkejä ja nelimaalia sekä kansantansseja. Harjoitellaan maastossa liikkumista kartan avulla ja harjoitellaan karttamerkkejä. Harjoitellaan erilaisia voimisteluliikkeitä ilman välineitä, välineillä ja telineillä. Bothmer-voimistelussa korostuu yksilöllinen suoritus ja tasapainon löytäminen.
Oppilaat kehittävät nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat toimimisen itsenäisesti ja ryhmässä. Voimaa kehittäviä harjoituksia lisätään edellisestä vuodesta.

S2 Sosiaalinen toimintakyky:
Opetukseen valitaan myönteistä itsenäistä ja ryhmässä työskentelyä lisääviä harjoitteita ja pelejä. Leikeillä ja peleillä harjoitellaan toisen huomioon ottamista ja auttamista. Opetus tukee sovittujen ohjeiden mukaan toimista sekä osallistaa toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi. Opetuksella kehitetään oppilaan arvostusta omaan ja muiden suorituksia kohtaan.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 5

Fyysinen toimintakyky
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Psyykkinen toimintakyky
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.—
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5

S1 Fyysinen toimintakyky:
Vuosiluokan teemana ovat Antiikin olympialaiset. Opetuksen sisältönä ovat teeman mukaisesti juoksu, pituushyppy, kiekko, keihäs ja paini. Hiihto-, luistelu- ja uintitaitoja kehitetään monipuolisesti ja harjoitellaan eri tyylejä ja tekniikoita. Voimistelussa harjoitellaan erityisesti pyöriviä liikkeitä. Pallonkäsittelyä opetellaan monenlaisin harjoittein sekä yksilösuorituksina että ryhmässä. Harjoitellaan maastossa liikkumista kartan avulla ja tunnistetaan karttamerkkejä. Harjoitellaan erilaisia voimisteluliikkeitä ilman välineitä, välineillä ja telineillä. Opetuksessa käytetään erityisesti suomalaisia kansantansseja. Bothmer-voimistelussa korostetaan yksilöllistä suoritusta ja tasapainon löytämistä.
Oppilaat kehittävät nopeutta, liikkuvuutta, voimaa ja kestävyyttä. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat toimimisen itsenäisesti ja ryhmässä.

S2 Sosiaalinen toimintakyky:
Opetukseen valitaan myönteistä itsenäistä ja ryhmässä työskentelyä lisääviä harjoitteita ja pelejä. Leikeillä ja peleillä harjoitellaan toisen huomioon ottamista ja auttamista. Opetus tukee sovittujen

ohjeiden mukaan toimista sekä osallistaa toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi. Opetuksella kehitetään oppilaan arvostusta omaan ja muiden suorituksia kohtaan.

S3 Psyykkinen toimintakyky:
Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

Fyysinen toimintakyky
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Psyykkinen toimintakyky
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.–
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Fyysinen toimintakyky:
Alempien luokkien opetuksen leikinomainen sävy muuttuu enemmän tarkkuuta ja sääntöjä korostavaksi harjoitteluksi. Liikuntalajit eriytyvät selkeiksi omiksi kokonaisuuksiksi. Yleisurheilua jatketaan painottaen juoksulajeja. Eri lajeissa aloitetaan tuloksien mittaaminen. Pallopeleissä noudatetaan tarkkoja sääntöjä ja harjoitellaan pallon käsittelyä ja tekniikoita. Voimistelussa pyritään monipuoliseen harjoitteluun, jossa vahvistuvalle luustolle annetaan riittävästi haastetta. Tähän liittyvät voimaa kehittävät harjoitteet hyppyineen, punnerruksineen, ylipäätään perinteisine permantoharjoituksineen. Hiihdon, luistelun ja uinnin eri tekniikoita harjoitellaan. Esimerkiksi opetuksen sisältämät kansantanssit, sirkusharjoitteet kehittävät oppilaan taitoja monipuolisesti. Bothmer-voimistelussa tehdään itsenäisiä harjoituksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky:
Opetukseen valitaan myönteistä itsenäistä ja ryhmässä työskentelyä lisääviä harjoitteita ja pelejä. Leikeillä ja peleillä harjoitellaan toisen huomioon ottamista ja auttamista. Opetus tukee sovittujen ohjeiden mukaan toimista sekä osallistaa toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi. Opetuksella kehitetään oppilaan arvostusta omaan ja muiden suorituksia kohtaan.

S3 Psyykkinen toimintakyky:
Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Kolmannelta luokalta lähtien harjoitellaan perusteellisesti tuntien kulkuun liittyviä työtapoja. Opetellaan kokoontumaan opettajan lähelle yhteiseksi joukoksi ja kuuntelemaan annettavia ohjeita. Suorituksen jälkeen palataan jälleen opettajan luokse. Tällaisen yhteisen neuvonpidon harjoitteleminen on hyvä työtapa. Kolmannella luokalla ensimmäisten vuosien leikinomainen liikunta muuttuu varsinaiseksi liikunnan opetukseksi. Vuosiluokittain oppilas kehittää lajitaitojaan ja motorisia perusvalmiuksiaan. Opetuksen tavoitteena on mahdollistaa monipuolisten taitojen kehittyminen. Harjoittelemalla monipuolisesti ketteryyttä, tasapainoa ja nopeutta kehittäviä lajeja, saa jokainen oppilas mahdollisuuden onnistua jossakin lajissa. Tavoitteena on, että jokainen oppilas löytäisi itseään kiinnostavan harjoittelun kohteen. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys luovat turvallista ja toimintaan kannustavaa ilmapiiriä. Tuntien järjestyssäännöt, kuten yhteinen neuvonpito sekä välineiden esillepano ja poiskorjaaminen opetellaan selkein ja yksinkertaisin säännöin. Oppilasta rohkaistaan ja opastetaan oikeisiin suorituksiin ja hänelle annetaan välitöntä tukea liikuntaan. Oppilaita myös ohjataan kannustamaan toisiaan eri aktiviteeteissa.
Peleissä ohjeistetaan toimimaan selkein ja luokalle soveltuvin säännöin. Pelataan reilun pelin hengessä, ketään syrjimättä. Kilpaillaan, mutta se ei saa muodostua liikkumisen iloa tärkeämmäksi.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle sanallinen arviointi lukuvuosien 3.-6. päättyessä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista

arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitoja an monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta-liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykkinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.—	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

14.4.14 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus jatkuu sujuvasti alemmilta luokilta luokanopettajan ja aineenopettajien yhteistyönä. Oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja luokan muun toiminnan yhteydessä. Oppilasta tuetaan löytämään sekä omat että toisten kyvyt ja vahvuudet oppijana, sekä vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten

taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Tavoitteena on edistää oppilaan valmiuksia käyttää opiskelussaan uusia työtapoja ja syventää aikaisemmin opittuja. Oppilas ottaa enenevässä määrin vastuuta opiskelusta ja tehtävien tunnollisesta tekemisestä. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua. Oppilas saa kokemuksia koulussa ja lähiympäristössä vaikuttamisesta.

Oppilas oppii hakemaan tietoa lähdeteoksista ja käyttämään eri medioita vastuullisesti. Oppilaat tutustuvat alustavasti työelämään eri ammattien kautta. Myöhemmin oppilaanohjauksen kautta tutustutaan lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Oman koulun vanhempien läheistä yhteyttä kouluun hyödynnetään työelämään ja ammatteihin tutustuttaessa. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaita ja huoltajia ohjataan myös henkilökohtaisesti lukuvuoden aikana opiskeluun liittyvissä asioissa. Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

15. Vuosiluokat 7-9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä

”Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.
Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.
Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.
Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeätä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista

oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.
Näinä vuosina jatketaan kestävän elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestävän kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävän kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.
Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.
Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulleen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.
Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.
Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa.

Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoittelemiseen.
Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tvt:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestävään kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen:
Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja.

Vastuullinen ja turvallinen toiminta:
Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja vältytään tiedon häviämiseltä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuoja ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen.

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:
Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa.

Vuorovaikutus ja verkostoituminen:
Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäseninä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.
Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. 15.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Kuudennelta seitsemännelle luokalle siirtyminen tapahtuu Kymenlaakson steinerkoulussa ilman suuria ulkoisia muutoksia. Oppilaan ryhmä pysyy samana, samoin luokanopettaja ja useimmat aineenopettajat. Arviointikäytäntö pysyy myös periaatteeltaan samana, mutta vaatimukset tietenkin

lisääntyvät.

Tässäkin siirtymävaiheessa ulkoisia tekijöitä keskeisempi on oppilaan omassa elämässä tapahtuva muutos. Murrosikä on alkamassa, ja se tuo mukanaan sekä ruumiillisia että sielullisia muutoksia ja niistä mahdollisesti kehittyvää epävarmuutta.

Huoltajien kanssa tehdään edelleen kiinteää yhteistyötä kuten kaikilla luokka-asteilla. Heille luonnollisesti kerrotaan opiskeluun liittyvistä asioista, mutta erityisesti keskustellaan oppilaan ikävaiheen tuomasta kehityksestä ja sen edellyttämästä nuoren kohtaamisesta.

Työ sekä oppilaiden että huoltajien kanssa on käytännön tasolla luokanopettajan vastuulla. Luokanopettajaa tukee ja valvoo vuosirehtorin johtama opettajakunta. Tarvittaessa turvaudutaan oppilashuollon kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kaikki tuki pyritään antamaan niin ajoissa, että mahdolliset ongelmat eivät pääse kehittymään liian pitkälle.

Erityisen tuen päätös tarkistetaan kuudennen luokan aikana.

Siirtymisvaihetta perusopetuksesta seuraavan vaiheen koulutukseen tuetaan opetussuunnitelma perusteiden esittämien periaatteiden mukaan. Oppilaiden kanssa käydään runsaasti keskusteluja viimeistään kahdeksannelta luokalta alkaen. Keskusteluissa pyritään luomaan kuvaa oppilaille mieluisista ja sopivista koulutusaloista sekä heidän valmiuksistaan ja mahdollisista tarpeista niiden parantamiseen. Luokanopettaja tai luokanvalvoja pitää tiiviisti yhteyttä luokalla opetusta antaviin aineenopettajiin kunkin oppilaan kehityksestä. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä oppilashuollon kanssa.
Periaatteena on, että kukaan Kymenlaakson steinerkoulussa perusopetuksensa päättävä ei syrjäydy ainakaan tässä siirtymävaiheessa.

Tehtävän toteuttamisesta vastaa tässäkin luokanopettaja tai luokanvalvoja. Hänen tulee tässä vaiheessa kuitenkin tehdä tavallista tiiviimmin yhteistyötä muiden luokkaa opettavien ja koko opettajakunnan kanssa. Vuosirehtorin johtama opettajakunta tukee luokanopettajaa tai luokanvalvojaa ja vastaa siitä, että tämä kykenee huolehtimaan velvollisuuksistaan.

Yhteistyö huoltajien kanssa on steinerkoulussa tietenkin itsestäänselvyys. Tässä hyvin tärkeässä siirtymävaiheessa sen merkitys korostuu.

Luokilla 7-9 tehtävää *työtä seuraa ja kehittää* välittömässä käytännössä luokanopettaja tai luokanvalvoja. Häntä tukee ja ohjaa ja hänen työtään valvoo vuosirehtorin johtama opettajakunta. Opettajakunta tekee kiinteää yhteistyötä johtokunnan kanssa, jolla on koulun työnjakoon perustuva osuutensa kehitystyössä. Myös muut huoltajat seuraavat työn onnistumista ja antavat siitä palautetta. Palautetta antaa myös oppilaskunta ja tekee kehitysehdotuksia.
Kymenlaakson steinerkoululla ei ole lisättävää niihin yleisiin periaatteisiin, mitä opetussuunnitelmien perusteissa esitetään *laaja-alaisen osaamisen* osalta. Kymenlaakson steinerkoulussa, kuten tässä opetussuunnitelmassa muuallakin esitetään, laaja-alaiseen osaamiseen pyritään kasvattamaan kaikissa oppiaineissa, ei vain opetussuunnitelmien perusteissa esitetyn minimäärän verran.
Oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt samoin kuin niihin liittyvät oppimisympäristöt, työtavat, eriyttäminen ja tuki kuvataan seuraavassa kohdassa.

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9

15.4.1 Äidinkieli (suomi) ja kirjallisuus

Mitä äidinkielen ja kirjallisuuden tehtävistä on sanottu *yleisesti* kohdassa 13.4.1, koskee koko äidinkielen opetusta, vaikka sitä ei tässä toisteta.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 tehtävänä on edistää oppilaan kielellisiä taitoja niin, että hän pystyy olemaan vuorovaikutuksessa myönteisesti ja rakentavasti erilaisissa ja monimuotoisissa viestintätilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Oman viestijäkuvan hahmottamisen lisäksi oppilaita kannustetaan osallistumaan kielenkäyttötilanteisiin monipuolisesti yhteiskunnassa ja eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee ja opiskelijoita ohjataan pohtimaan erilaisten tekstisisältöjen ja oman elämän tapahtumien yhteyttä toisiinsa; tällä tavoin kirjallisuuden ja yhteiskunnallisten ja opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien analyysin taidot syvenevät. Omaa lukuharrastusta pyritään kehittämään ja pitämään yllä.
Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen, sekä tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineen oppimääriä.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.
Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen. Yhdeksännellä luokalla on etusijalla estetiikka ja erityisesti huumori. Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja sen syntyyn.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia	S1	L2, L3, L6, L7

tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä		
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	L1, L2, L3, L7
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	L1, L2, L6, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	L1, L2, L4
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	L1, L2, L4
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	L2, L4, L5, L6
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	L1, L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L7
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	L2, L4, L5

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L6
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	L2, L4, L5, L6
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L1, L2, L4
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	L1, L2, L4
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä.

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintäaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan.

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa

viestintäympäristöissä.

Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita.

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja, sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista.

Tekstien tuottaminen

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viesintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista.

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen.

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Huolehditaan oppilaan kielitajun, kielenkäytön ja todellisuuden hahmottamisen yhteyden säilymisestä.
Harjoitellaan erilaisia ilmaisutapoja sekä edelleen varmuutta ja rohkeutta viestinnässä.
Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, esimerkiksi projektityön esittelyä, puhe, esitelmä.
Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden

kehittämiskohteita.
Nostetaan tietoiseen tarkasteluun vuorovaikutuksen ja tekstien sisällön, rakenteen ja ilmaisutavan ja -voiman perusteita. Syvennytään alustavasti tietoisella harkinnalla niihin syihin, mitkä luovat esityksessä erilaisia vaikutelmia ja laatuja.
Käsitellään vuorovaikutusta, sen mahdollisuuksia, ongelmia ja lainmukaisuutta tietoverkon välityksellä.
Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Vuorovaikutustaidot kehittyvät niin, että oppilas kehittää viestintävalmiuttaan ja tilannetajuaan. Hän kehittyy puhujana, lukijana ja kirjoittajana.
Harjoitellaan selkeän ja objektiivisuuteen pyrkivän palautteen antamista ja myös sen vastaanottamista.
Harjoitellaan dialogeja ja draamailmaisua. Kiinnitetään puheharjoituksissa huomiota erityylisten ilmaisujen harjoitteluun. Harjoitellaan omassa ilmaisussa erilaisia sanataiteen keinoja.

S2 Tekstien tulkitseminen
Huolehditaan oppilaan kielitajun, kielenkäytön ja todellisuuden hahmottamisen yhteyden säilymisestä.
Tutustutaan viestinnän perusteisiin.
Harjoitellaan puheessa yleis- ja kirjakielen käyttöä sekä kielenkäytön ja ylipäätään ilmaisutavan valintaa niin, että se ottaa huomioon vastaanottajan. Tarkastellaan selostavien, kuvailevien ja kertovien tekstien eroja kaunokirjallisuudessa.
Harjoitellaan erilaisia lukutapoja kuten silmäilevää, etsivää sekä sana- ja asiatarkkaa, päättelevää ja nautiskelevaa lukutapaa. Harjoitellaan sopivan lukutavan valintaa.
Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita harjoitellen edelleen tekstin olennaisen sisällön löytämistä, sen tiivistämistä, esittämistä ja korostamista. Ko. työskentelyssä ohjataan oppilasta kehittämään metakognitiivisia taitojaan.
Tutustutaan kirjallisuuteen elämysten antajana ja eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla sekä jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen.
Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta erilaisin kriteerein. Harjoitellaan tiedonhankintaa erityyppisistä lähteistä ja tiedonhankinnan suunnittelua sekä muistiinpanojen tekemistä. Tässä korostetaan erityisesti sitä, että informaatio, jota erityisen helposti saadaan sähköisessä muodossa, ei jää oppilaalle kuolleeksi informaatioksi vaan ajattelevan aktiivisen toiminnan – myös kriittisyyden – kautta muuntuu todelliseksi tiedoksi.
Seurataan ymmärtävän lukutaidon kehittymistä.
Tutustutaan kuvaa, ääntä ja tekstiä yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin.
Harjoitellaan taitoja tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä (myös fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä) ja harjaannutaan tulkitsemaan ja arvioimaan luettua ja kuultua.
Vieraillaan teatterissa ja mahdollisuuksien mukaan oopperassa.

S3 Tekstien tuottaminen
Opetellaan tuottaa tekstejä ja hyödyntämään niitä eri tarkoituksiin niin, että oppilas harjaantuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia. Hän tottuu myös suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään. Autetaan oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.
Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Vuosityönä kirjoitetaan ja pidetään esitelmä omavalintaisen merkkihenkilön elämäkerrasta.
Huolehditaan oppilaan kielitajun, kielenkäytön ja todellisuuden hahmottamisen yhteyden säilymisestä.
Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Vertaillaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä.

Opiskellaan kertovien ja kuvaavien tekstien visuaalisia ja kielellisiä piirteitä. Hyödynnetään tietoa fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä kirjoittaessa. Harjoitellaan tekstien tuottamista (myös monimediaisissa ympäristöissä) vaiheittain: ideointi, suunnittelu, luonnostelu, kirjoittaminen, palaute, muokkaaminen, viimeistely ja julkaiseminen.
Tutkitaan kirjoitettua tekstiä ja syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä. Hahmotetaan tekstien kokonaisrakenteita, otsikointia, kappalejaon perusteita ja tekstin sidosteisuutta, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä.
Opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita.
Tarkastellaan ja harjoitellaan erilaisia tapoja ilmaista aikaa sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä.
Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita (esimerkiksi välimerkit, kongruenssi, omistusliite) omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa, sekä vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa.
Ohjataan oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjotaan oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaistaan oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.
Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Huolehditaan oppilaan kielitajun, kielenkäytön ja todellisuuden hahmottamisen yhteyden säilymisestä.
Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kielestä voidaan puhua.
Kerrataan, syvennetään ja täydennetään kielen rakenteiden perusteita, joihin aiempina vuosina on tutustuttu. Viedään päätökseen nominien sijamuotojen opetus ja opetellaan verbien nominaalimuodot. Opetellaan lauseenvastikkeiden käyttöä.
Harjoitellaan omien lukutottumusten ja taitojen arviointia.
Tutustutaan edelleen kaunokirjallisuuden lisäksi historiallisiin ja maantieteellisiin kuvauksiin. Erityisesti keskitytään uutena alueena merkittäviin elämänkertoihin. Tarkastellaan tietoisesti kaunokirjallisten tekstien merkitystä elämysten antajina ja näkemysten kehittäjinä.
Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Järjestetään mahdollisuuksien mukaan teatteri- ja elokuvakäyntejä. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse.
Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee. Oppilaan tieto äidinkielestä ja sen rakenteesta karttuu. Hän tutustuu eri maiden kaunokirjallisuuteen ja monipuolistaa lukuharrastustaan.

Suomen kieli ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintäaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä.
Tekstien tulkitseminen
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia

strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään eritelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään aitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja, sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista.
Tekstien tuottaminen
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kerovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Huolehditaan oppilaan kielitajun, kielenkäytön ja todellisuuden hahmottamisen yhteyden säilymisestä.
Vahvistetaan erilaisia ilmaisutapoja ja taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.
Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kielestä voidaan puhua.
Harjoitellaan yleispuhekielistä, kohteliasta ja kuulijan huomioon ottavaa ilmaisu- ja viestintätapaa.

Opetellaan ja harjoitellaan edelleen vuorovaikutuksen ja tekstien sisällön, rakenteen ja ilmaisutavan yhteyttä viestinnän tavoitteeseen, välineeseen ja viestintäsuhteeseen.
Laaditaan ja esitetään esitelmiä elämäkerroista ja kirjallisuudesta.
Harjoitellaan edelleen rohkeutta ja varmuutta viestinnässä, harjoitellaan omien näkemysten esittämistä ja niiden argumentoivaa puolustamista sekä myös omien näkemysten korjaamista pätevien perusteiden sitä edellyttäessä.
Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitutetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa.
Tehdään näytelmä. Rooliin asettumisen ja ilmaisun taidon kehittymistä arvioidaan koko näytelmäprosessin ajan. Oppilaat saavat jatkuvaa palautetta prosessin aikana ja prosessin jälkeen sekä yksilötyöskentelyn että ryhmätyöskentelyn näkökulmasta. Roolisuorituksissa ei tyydytä enää tyypittelyyn, vaan painotetaan yksilöllistä eläytymistä ja ilmaisua. Näytelmän toteutuksessa käytetään laajasti sekä sanataiteen erilaisia keinoja että esimerkiksi kuvan ja musiikin ja liikkeen yhdistämistä sanaan.
Harjoitellaan tekijän tavoitteiden, mielipiteiden ja käytettyjen vaikuttamiskeinojen tunnistamista.

S2 Tekstien tulkitseminen
Syvennetään kirjoitetun yleiskielen piirteiden ymmärrystä. Hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita. Opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita.
Seurataan ymmärtävän lukutaidon kehittymistä. Harjoitellaan tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Harjoitellaan asioiden perustelua.
Tutustutaan kuvaa, ääntä ja tekstiä yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin.
Opiskellaan ohjaavien ja kantaa ottavien tekstien tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien suuntaamista eri tilanteisiin ja erilaisille kohderyhmille. Harjoitellaan myös tekijän tavoitteiden, mielipiteiden ja käytettyjen vaikuttamiskeinojen tunnistamista tekstistä.
Tunnistetaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa. Syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta.
Tutustutaan tiedonhakuun. Opetellaan edelleen tiedon hankintaa suullisista, kirjallisista ja sähköisistä lähteistä. Harjoitellaan aineistojen valikointia, lähdekriittisyyttä ja muistiinpanojen tekemistä.

S3 Tekstien tuottaminen
Syvennetään kirjoitetun yleiskielen piirteiden ymmärrystä. Hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita. Opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Huomioidaan välimerkkien käyttö, kongruenssi, rektio, omistusliite sekä numeroiden ja lyhenteiden taivutus omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa.
Opiskellaan ohjaavien ja kantaa ottavien tekstien tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä. Harjoitellaan tekstien suuntaamista eri tilanteisiin ja erilaisille kohderyhmille. Kirjoitetaan asia-aineita, referaatteja, asioimiskirjeitä sekä asiakirjoja. Harjoitellaan artikkeleiden ja reportaasien laatimista. Laaditaan mahdollisesti luokan lehti.
Kirjoitetaan aineita aineistopohjaisesti. Harjoitellaan tekstin kirjoittamista prosessina. Tekstien työstämisessä edetään yhä itsenäisempään suoritukseen.
Tutustutaan edelleen tiedonhakuun. Opetellaan edelleen tiedon hankintaa suullisista, kirjallisista ja sähköisistä lähteistä. Harjoitellaan aineistojen valikointia, lähdekriittisyyttä ja muistiinpanojen tekemistä.

Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä.
Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omien tekstien kirjoittamisessa.
Laaditaan kirjallinen tutkielma johonkin opetuksen aiheeseen liittyen.
Ohjataan oppilasta vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Huolehditaan oppilaan kielitajun, kielenkäytön ja todellisuuden hahmottamisen yhteyden säilymisestä. Viedään päätökseen kielitiedon keskeisten alueiden opetus. Kehitetään edelleen lause- ja virkeoppia ja vakiinnutetaan oikeinkirjoitus.
Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kielestä voidaan puhua. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn.
Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä yleisen kirjallisuuden vaiheisiin. Tutustutaan epiikkaan, draamaan, proosaan ja lyriikkaan lukemalla ja käsittelemällä klassikoita ja nykykirjailijoiden teoksia.
Oheislukemistona käytetään pääasiassa elämäkertoja.
Oppilaita kannustetaan käyttämään aktiivisesti ja monipuolisesti kirjastopalveluita.

Suomen kieli ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintäaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.
T4kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä.
Tekstien tulkitseminen
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään eritelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään aitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja, sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista.
Tekstien tuottaminen
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kerovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa

tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Huolehditaan oppilaan kielitajun, kielenkäytön ja todellisuuden hahmottamisen yhteyden säilymisestä.
Harjoitellaan taitoa, rohkeutta ja varmuutta toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä. Harjoitellaan omien näkemysten esittämistä ja puolustamista objektiivisesti argumentoiden. Harjoitellaan ilmaisutaitojen kehittämistä. Havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.
Harjoitellaan puheenvuorojen monipuolista käyttämistä erityyppisissä tilanteissa. Jatketaan yleispuhekielen, kohteliaan kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan harjoittelua.
Harjoitellaan puheenvuoron ajoittamista ja mitoittamista ja tilanteeseen sopivan kielimuodon valintaa.
Harjoitellaan menettelyä ristiriitatilanteissa ja eriävien näkemysten hyödyntämistä koko keskustelun etenemisen eikä vain oman edun kannalta.
Harjoitellaan käsillä olevan tehtävän edellyttämää työprosessin etenemistä.
Jatketaan puheharjoituksia entistä persoonallisemmin ja yksilöllisemmin tehtävin. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä ja havainnollistamista.
Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi- , väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Kehitetään yksin tai ryhmätyönä kokonaisvaltaisia esityksiä, joiden sisällöt voivat olla todellisuutta tai fiktiota ja joissa tietoisesti valitaan sopivimpia ilmaisukeinoja ja -tyylejä.
Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen
Seurataan lukutaidon, myös erittelevän ja kriittisen, kehittymistä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.
Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla erilaisia tekstejä: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Harjoitellaan

tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja.
Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta.
Tutustutaan tiedonhakuun ja erilaisiin tietolähteisiin. Tarkastellaan saadun informaation luotettavuutta, sen antajan tarkoituksia ja omaa suhdetta informaatioon.

S3 Tekstien tuottaminen
Kirjoitetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan, myös audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain, myös monimediaisissa ympäristöissä. Ohjataan oppilasta ideoinnissa, suunnittelussa, luonnostelussa, kirjoittamisessa, palautteen antamisessa ja vastaanottamisessa, tekstin muokkaamisessa, viimeistelyssä ja julkaisemisessa.
Harjoitellaan edelleen omien näkemysten esittämistä kirjallisesti.
Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan erityisesti pohtiville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä.
Opitaan käyttämään hyvää kirjoitetun yleiskieltä. Huomioidaan välimerkit, kongruenssi, rektio, omistusliite sekä numeroiden ja lyhenteiden taivutus omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat.
Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä.
Kehitetään taitoa tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin niin, että oppilas harjaantuu monipuoliseksi tekstien tekijäksi, joka osaa hyödyntää oppimaansa kielitietoa puhuessaan ja kirjoittaessaan.
Laaditaan tutkielmia ja esitelmiä pääasiassa opetukseen liittyvistä mutta mahdollisesti vapaavalintaisista aiheista.
Opetellaan muistiinpanojen ja yksinkertaisten lähdemerkintöjen tekemistä, aineistojen valikointia, ryhmittelyä ja rakentamista tekstiksi. Harjoitellaan tietolähteiden luotettavuuden ja ymmärrettävyyden arviointia. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.
Ohjataan oppilasta vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
Huolehditaan oppilaan kielitajun, kielenkäytön ja todellisuuden hahmottamisen yhteyden säilymisestä.
Opitaan perustiedot Suomen ja maailman kielitilanteesta, kielidemokratiasta sekä äidinkielen merkityksestä. Opetellaan suomen kielen vaiheita ja vaihtelua. Opetellaan suomen kielen äänne-, muoto- ja lauseenrakenteiden ominaisuuksia. Vertaillaan suomen kieltä muihin kieliin. Pohditaan suomen kielen tilanteenmukaisen, sosiaalisen ja maantieteellisen vaihtelun sekä yleiskielen käytön perusteita. Kootaan jo aiemmin eri tilanteissa opittua aineistoa suomen kielen kehityksestä yhteiskunnan kehityksen myötä.
Luodaan kirjallisen yleissivistyksen pohjaa. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Käsitellään 1800-luku Suomen kirjallisuuden keskeisenä perustana sen eri vaiheissa. Luetaan klassikoita ja nykykirjailijoiden teoksia. Syvennytään tunteeseen kirjallisuuden perustana sekä erilaisten tunteiden luomiin esitystapoihin.
Luetaan yhteisiä teoksia klassikoista nykykirjailijoiden teoksiin ja keskustellaan niistä. Laaditaan esityksiä itse luetuista teoksista. Tutustutaan suomalaiseen kirjallisuuteen ja sen syntyyn.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan yhteisölliseksi, turvalliseksi ja

oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta tukevaksi ympäristöksi, jossa oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja jossa vuorovaikutus oppilaiden ja opettajien kanssa luo virikkeitä etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa niin laajoista tekstikokonaisuuksista, keskusteluista kuin monimediaympäristöistä. Oppimisympäristöksi luetaan koko oppilaan elinpiiri, jossa kulttuuri- ja mediatarjonta ovat omana osanaan. Työtavat valitaan yhteisöllisiksi siten, että yksilösuoritukset on mahdollista nähdä ryhmässä kokonaisuuden osana. Esimerkiksi luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat, kun oppilaat yhteistoiminnallisesti ja prosessi- ja projektityöskentelyn avulla jakavat kokemuksiaan ja ajatuksiaan ja myös yhdessä tuottavat tekstejä ja suullisia esityksiä. Vuorovaikutusharjoituksia tehdään, jotta viestijäkuva vahvistuu ja jotta ymmärrys itsestä kielenkäyttäjänä kasvaa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueisiin sekä äidinkielen ja kirjallisuuden että muiden aineiden opetuksessa. Lisäksi kirjallisuudenopetus integroituu luontevasti vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään opetuksessa silloin, kun se tukee oppimista.

Ohjaus ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Oppilasta tuetaan löytämään omaan taitotasoon sopivaa kirjallisuutta ja tekstejä ja kannustetaan lukuharrastuksen jatkamiseen. Omien ajatusten ja kokemusten esiin tuomista ryhmässä kannustetaan vuorovaikutustaitojen edelleen kehittymisen vuoksi. Koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista tuetaan auttamalla löytämään ja käyttämään itselle sopivia opiskelustrategioita ja omia vahvuuksia oppijana. Turvallista ja vastuullista median käyttöä tuetaan keskustelemalla oppilaiden kokemuksista, tunteista ja median tuomista näkökulmista. Tavoitteena on tukea oppilasta toimimaan mediaympäristössä ihmisenä ihmiselle samalla tavalla kuin hän toimii muissakin ympäristöissä. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilas saa ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa.
Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearvioinnin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.
Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen

joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan:
- 7. lukuvuoden päättyessä sanallinen arvio
- 8. lukuvuoden päättyessä numeroarvio
- 9. lukuvuoden välitodistuksessa ja päättyessä numeroarvio

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

viestintäympäristöissä			
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen			
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla	S3	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja

monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana		monipuolistuminen ja monilukutaito	keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia

ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia			piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	Kirjallisuuden tuntemuksen, -kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälajit ja on lukenut sovitut kirjat.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

15.4.2 Ruotsin kieli (B1)

Oppiaineen tehtävä

Ruotsin kielen oppiminen murrosiän kynnyksellä on haasteellista nykyisin melko yleisessä vastahakoisessa asenneilmapiirissä. Tästä syystä opetuksessa kielen perusteiden lisäksi yhtä lailla tärkeää on kiinnostuksen herättäminen ruotsin kieleen ja ruotsinkieliseen kulttuuriin. Ruotsin kielen opiskelun tulee vahvistaa oppilaan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieltä ja käyttää sitä rohkeasti. Oppilasta rohkaistaan käyttämään myös vajavaista kielitaitoa ja hyödyntämään muiden kielten taitoa ymmärtämisessä. Tarvittaessa opetuksessa voidaan käyttää suomen kieltä. Opiskelun tehtävänä on luoda positiivinen asenne pohjoismaisia kieliä, ihmisiä ja kulttuureja kohtaan. Tehtävänä on myös auttaa ymmärtämään ja tuottamaan ruotsin kieltä, tukea lapsen kokonaiskehitystä, laajentaa hänen perspektiiviään ymmärtämään omaa kulttuuriaan ja sen merkitystä pohjoismaisessa yhteisössä ja

laajemmin koko maailmassa.
Steinerkouluissa kielten opetukseen kaikilla luokka-asteilla kuuluu vahva taiteellinen näkökulma (runous, laulut, draama, piirtäminen), joiden tehtävänä on kehittää kielten aistimista ja sitä myötä laajentaa oppilaan kielitietoisuutta. Vieras kieli huomioidaan silloin myös taiteellisena kokonaisuutena, joka edelleen vaikuttaa riippuen oppilaan iästä kiinnostuksen pohjana opetettavaan aineistoon. Kiinnostuksen säilyttäminen opetuksessa on tärkeä osa kielimotivaation säilyttämisessä koko koulun ja myöhemmän elämän aikana.
Kielten opetuksen tärkeä sosiaalinen tehtävä toteutuu myös silloin, kun oppilaat alkavat käyttää erilaisia sähköisiä mahdollisuuksia vuorovaikutus- ja tiedonhankintataitojen kehittämisessä. Silloin tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Oppilaille ja oppilasryhmille annetaan mahdollisuudet luoda kansainvälisiä yhteyksiä esim. muihin ruotsinkielisiin kouluihin.
Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Huomioidaan oppilaan ikä ja mahdollisuudet tekstien ymmärtämiselle. Kiinnostuksen säilyttämiseksi voidaan luoda jokaiselle opetusryhmälle myös omia, tätä opetusryhmää palvelevia tekstiaineistoja. Kielten opetus tulee myös integroida muiden aineiden opetukseen. Steinerkoulun jakso-opetus ja opettajien keskinäinen yhteistyö luovat siihen mahdollisuuksia.
Oppilaita myös ohjataan etsimään tietoa kohdekielellä eri lähteitä ja viestimiä käyttäen.
Steinerkoulussa katsotaan, että opettajan rooli kielen ja kulttuurin kantajana on tärkeä kiinnostuksen säilyttämiselle koko koulun aikana.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 – 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	L2, L5
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	S2	L2, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön	S3	L2, L4, L6

kuuluvien ilmausten tuntemustaan		
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L4, L5

Ruotsin kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäytöstä muodostuisi mahdollisimman luonnollinen ja oppilaalle merkityksellinen tilanneyhteys. Ruotsin kielen opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7-9 on harjoittaa oppilas viestimään ruotsin kielellä ikäkaudelle tyypillisissä arkisissa, konkreettisissa, itselle tutuissa kielenkäyttötilanteissa. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö. Kielenopiskelun alussa suullinen työ korostuu ja oppilaat saavat laulun, pelien ja draaman avulla mahdollisuuden kokeilla lisääntyvää kielitaitoaan. Oppitunneilla voidaan käyttää erilaisia lukemisaineistoja ruotsin kielellä ja lisäksi oppilas tekee vihkotyötä (tekstivihko, kielioppivihko, sanastovihko). Opetuksessa voidaan käyttää eri viestintäkanavia ja -välineitä sekä runsaasti toistoa. Käyttämällä mahdollisimman monenlaisia työskentelytapoja mahdollistetaan jokaiselle oppilaalle positiivinen kokemus kielen opiskelusta. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ruotsin B1 –oppimäärän opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 7

Kasvu kultuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
Kielenopiskelutaidot
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Ruotsin B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Tutustutaan Pohjoismaiden kieli- ja kulttuurituntemukseen ja tutkitaan niiden kielellisiä yhteyksiä ja eroavaisuuksia. Opitaan tunnistamaan kohdekielen ja Pohjoismaiden tapojen yhtäläisyyksiä aiemmin opitun perusteella. Pohditaan kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia sekä Pohjoismaita yhdistäviä tekijöitä. Tuetaan oppilaan monikielisyyden kehittymistä, vertailemalla eri kieliä ja vertailemalla kielialueiden kehityshistoriaa nykypäivään.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Harjoitellaan ja kannustetaan oppilasta käyttämään opittuja sanoja ja rakenteita omissa tuotoksissaan sekä arvioimaan itseään kielen opiskelijana. Tieto- ja viestintätekniikkaa voidaan käyttää opiskelun tukena. Autetaan oppilasta löytämään omaa oppimista tukevia ja edistäviä keinoja eri oppimistilanteisiin.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Valitaan yhdessä oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä toimijana (koti, lähiympäristö ja jokapäiväiset asiointitilanteet, ruoka, vaatteet, liikkuminen, päivät, kuukaudet ja vuodenajat). Sanastoa ja rakenteita (substantiivit yksikössä ja monikossa, verbit, apuverbit, imperatiivi, adjektiivien taivutus, persoonapronominit, tavallisimmat prepositiot, järjestysluvut alustavasti) opetellaan monenlaisten tekstien, kuullun ymmärtämisen ja toiminnan yhteydessä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita ja kohteliaisuuksia (kysyminen, vastaaminen, väite- ja kieltolauseet, ”vara” ja ”ha” -verbit).

Ruotsin B1 –oppimäärän opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 8

Kasvu kultuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
Kielenopiskelutaidot
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Ruotsin B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Opetellaan viestimään kohdekulttuurin edustajien kanssa ymmärrettävästi ja kunnioittavasti, suullisesti sekä kirjallisesti. Kiinnitetään huomiota hyvään ja arvostavaan kielenkäyttöön. Jatketaan tutustumista kohdekielen kulttuurillisiin ilmiöihin sekä kielen levinneisyyteen. Muodostetaan käsitys ruotsin kielen lähisukukielistä, esimerkiksi laulamalla sama laulu eri kielillä (Norja, Tanska).

S2 Kielenopiskelutaidot:
Opetellaan arvioimaan omaa kielitaitoa sekä muuttamaan työskentelytapoja tarvittaessa. Oppimismotivaation säilyttämiseksi käytetään runsaasti erilaisia oppimismateriaaleja, -tapoja ja ympäristöjä tehokkaasti. Vahvistetaan ja syvennetään jo aiemmin opittuja taitoja kielenopiskelussa. Rohkaistaan oppilasta käyttämään luovasti ja itsenäisesti jo oppimaansa kieltä aina kun siihen tulee mahdollisuus. Huomoidaan tietoisemmin mahdollisuudet käyttää kieltä omassa elämässä ja elinympäristössä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Kannustetaan oppilasta selviytymään erilaisista vuoropuhelu- ja palvelutilanteista sekä ymmärtämään oleelliset asiat teksteistä ja asiakirjoista (koulu ja opiskelu, matkustus, kulkuvälineet, asuminen, sää, terveys, sairaus, puhelin, viestintä). Opitaan kirjoittamaan viestejä ja lyhyitä virkkeitä, tai pidempiä tekstejä mikäli oppilaan taidot siihen riittävät. Kiinnitetään huomiota kielen rakenteeseen niin lukuteksteissä kuin omassa tuotannossa. Vahvistetaan aiemmin opittuja kielen rakenteellisia käsitteitä sekä lisätään uutta (verbit, aikamuodot, ”det finns” –rakenne, persoonapronominien objektimuodot, järjestysluvut, vuosiluvut, kellonajat, ajan määreet, sivulauseet). Opetuksessa tulee huomioida oppilaiden kiinnostuksen kohteet, ja aiheita tulisi opettaa sekä taiteellisesti että elävästi kuvaillen ja harjoitellen (runot, laulut, näytelmät, dialogit, pelit, vuorovaikutustilanteet).

Ruotsin B1 –oppimäärän opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 9

Kasvu kultuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
Kielenopiskelutaidot
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Ruotsin B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalue vuosiluokalla 9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Harjoitellaan viestimään kohdekulttuurin edustajien kanssa ymmärrettävästi ja kunnioittavasti, suullisesti sekä kirjallisesti, tutuksi tullutta sanastoa laajasti käyttäen. Harjaannutaan entistä tietoisemmin viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla. Etsitään itsenäisesti sekä ryhmässä oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurista ja muista ilmiöistä siten, että tuetaan hänen kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Opiskelustrategioita hyödynnetään monipuolisesti (kirjallisuus, media, viestintä). Kannustetaan oppilasta etsimään tietoa kohdekielellä. Oppimateriaalit ovat autenttisia ja monipuolisia. Oppimisympäristöt tukevat ruotsin kielen oppimista ja lisäävät opiskelumotivaatiota. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ruotsin kieltä tutuissa arjen tilanteissa aina kun se on mahdollista ja huomaamaan opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Harjoitellaan käyttämään kieltä todellisissa kielenkäyttötilanteissa eri yhteisöissä ja eri viestintäkanavia hyödyntäen, kuunnellen, suullisesti sekä kirjallisesti. Harjoitellaan työelämässä ja opiskelussa tarvittavaa sanastoa. Aihevalinnassa kiinnitetään huomioita myös siihen, miten kielitaidolla selviäisi oppilaille tärkeissä yhteisöissä, jatko-opinnoissa ja työelämässä. Aiemmin opittuja kieliopillisia rakenteita syvennetään. Laajennetaan oppilaan ymmärrystä luontevan ja oikein ääntämisen merkityksestä, kielen rakenteesta puhutussa ja kirjoitetussa kielessä sekä tarjotaan runsaasti tilaisuuksia harjoitella kohdekielen käyttöä erilaisissa todellisissa tilanteissa, näkökulmana ”minä, me ja maailma”.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 – 9

Tavoitteena on eläytyä kielen virtaan ja laatuun kokonaisvaltaisesti jäljittelemällä sekä pari- että ryhmätyöskentelynä. Kielenkäytön tulisi olla mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Heitä kannustetaan sinnikkääseen harjoitteluun. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Harjoitellaan kirjeenkirjoitusta ja yhteydenpitoa muihin kieltä opiskeleviin nuoriin. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista, myös eri oppiaineiden yhteydessä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7 – 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee

oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.
Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppiaineen valtakunnallisiin ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle

- 7. lukuvuoden päättyessä sanallinen arvio
- 8. lukuvuoden päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja

samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena			soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään sekä käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso: A1.3** T6 – T7
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**A1.3** T7
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**A1.3**
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

15.4.3 Englanti (A1)

Oppiaineen tehtävä

Englannin kielen ja yleisesti kielten opetuksen tehtävä Kymenlaakson steinerkoulussa.

Vieraiden kielten opetus steinerkouluissa, myös Kymenlaakson steinerkoulussa, alkaa ensimmäisestä luokasta alkaen. Molempien pitkien kielien (englanti A1 ja venäjä A 2) opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta näkemään ja havaitsemaan maailmaa muiden kuin oman äidinkielen ”kulttuuri-ikkunoiden” tai kulttuurinäkökulmien kautta. Vieraan kielen tehtävänä nähdään liittyvän lasten ja nuorten tietoisuuden muodostumiseen olennaisena tekijänä, joka auttaa ymmärtämään maailmaan moninaisuutta ja kulttuurien kirjoa. Vieraiden kielten opettamisen voi myös hahmottaa isommassa kontekstissa: opetuksen kautta vieraat kielet muuntuvat oppilaan omaksi toiseksi tai kolmanneksi puhutuksi kieleksi ja tätä kautta laajentavat oppilaan maailmankuvaa. Maailmankuvasta voi tulla monikulttuurinen ja monikielinen, oppilaan havaintokyky maailmaa kohtaan ja itseä kohtaan täsmentyy. Tästä seuraa myötäelämisen tunteen kehittyminen monikulttuurista ympäristökokonaisuutta kohtaan; oppilas oppii kokemaan kuuluvansa siihen erottamattomana osana. Kielten opetus on siten myös suvaitsevaisuuden kasvatusta. Tämä ominaisuus kuuluu olennaisena osana, ei vain ajattelun tasolle vaan myös tunnetason kehitykseen. Voidaan ajatella, että kahden vieraan kielen opetus kehittää ajattelutaitojen lisäksi myös kvalitatiivisia tunne-elämän taitoja, toisin sanoin ajattelun arviointikykyä, joka on inhimillisen luovan ajattelun perusta.
Kvalitatiivisia tunne-elämän taitoja kehitetään vahvan taiteellisen elementin kautta opetuksessa.

Steinerkouluissa kielten opetukseen kaikilla luokka-asteilla kuuluu vahva taiteellinen näkökulma (runous, laulut, draama, piirtäminen), joiden tehtävänä on kehittää kielten aistimista ja sitä myötä laajentaa oppilaan kielitietoisuutta. Vieras kieli huomioidaan silloin myös taiteellisena kokonaisuutena, joka edelleen vaikuttaa riippuen oppilaan iästä kiinnostuksen pohjana opetettavaan aineistoon. Kiinnostuksen säilyttäminen opetuksessa on tärkeä osaa kielimotivaation säilyttämisessä koko koulun ja myöhemmän elämän aikana.
Riippuen oppilaan iästä herätetään kiinnostus ja eläytyminen lähiympäristöön, luokkaan ja kouluympäristöön.
Kahden vieraan kieleen opetus antaa mahdollisuuksia kehittää erilaisten kielten arvostusta ja vertailla niitä opetuksessa kielitieteen näkökannalta (alimmilla luokilla voidaan laulaa samat laulut eri kielillä, myös muilla kuin suomi, venäjä, englanti tai ruotsi. Ylemmillä esim. saman runon kääntämiset suomeksi, venäjäksi, englanniksi).
Ylemmille luokille tultaessa ja sanavaraston ja kielirakenteiden karttuessa myös oppilaiden kyky toimia eli puhua, keskustella ja hankkia tietoa kehittyy. Opetuksessa käytetään erilaisia toimintatapoja ja menetelmiä. Kieleen kuuluvaan kommunikatiivisen kompetenssin omaksumiseen käytetään eri keinoja. Pohjana sellaisen kompetenssin kehittämiselle on jatkuva ja monipuolinen työ, joka pyrkii säilyttämään ja vahvistamaan oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää rohkeasti niitä eri elämän tilanteissa sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Esim. käytetään puheessa rohkeasti niitä sanontoja mitä alimmilla luokilla leikkien, laulaen, näytelmien tai kuuntelemiseen kautta on opittu.
Vahva kulttuurisidonnaisuus antaa eri oppilaille mahdollisuuksia edetä yksilöllisesti ja saada tasavertaista oppimisaineistoa. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä. Opetuksen on myös otettava huomioon eri tavat oppia eri oppilailla, tunnistaa niitä ja tukea jokaisella ominaista hahmotustapaa kielessä. Kohdemaan kieltä puhuvia vierailijoita voi myös käydä koulussa.
Kielten opetuksen tärkeä sosiaalinen tehtävä toteutuu myös silloin, kun oppilaat alkavat käyttää erilaisia sähköisiä mahdollisuuksia vuorovaikutus- ja tiedonhankintataitojen kehittämisessä.
Silloin tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Oppilaille ja oppilasryhmille annetaan mahdollisuudet luoda kansainvälisiä yhteyksiä esim. muihin englanninkielisiin kouluihin.
Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Huomioidaan lasten ikä ja mahdollisuudet tekstien ymmärtämiselle. Kiinnostuksen säilyttämiseksi voidaan luoda jokaiselle opetusryhmälle myös omia, tätä opetusryhmää palvelevia tekstiaineistoja. Kielten opetus tulee myös integroida muiden aineiden opetukseen. Steinerkoulun jakso-opetus ja opettajien keskinäinen yhteistyö luovat siihen mahdollisuuksia.
Oppilaita myös ohjataan etsimään tietoa kohdekielellä. Steinerkoulussa katsotaan myös, että opettajan rooli kielen ja kulttuurin kantajana on tärkeä kiinnostuksen säilyttämiselle koko koulun aikana.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7-9

Oppilaiden taidot mahdollistavat vaativampien tekstikokonaisuuksien käsittelemisen, jolloin tutustutaan eri kielialueiden eroavaisuuksiin ja ymmärretään englannin kielen käyttölaajuus ja asema yhtenä maailman yhteisenä kielenä. Oppilas oppii selviämään kohdekielellä harrastusten, palveluiden ja julkisen elämän alueilla. Kielen ominaispiirteitä havainnoidaan entistä tietoisemmin. Kieltä harjoitellaan monipuolisesti ja luovasti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä lukukirjojen avulla, jotka valitaan vaatimustasoltaan sekä ikäkauteen sopivina. Opitaan uusia, itseohjautuvia oppimistapoja, saadaan iloa kirjallisuuden lukemisesta, herätetään tietoisuus kielten vertailevaan tarkasteluun, ”löydetään” esim. englantia puhuvien kansojen maita, historiaa ja kulttuureja. Kielenkäyttötaitoa laajennetaan vaikuttamisen taitoon. Kieliopin tuntemusta kerrataan, syvennetään ja laajennetaan. Oppilaat kehittyvät erilaisia työtapoja käyttäen ja kokeillen (mm.

projektityöskentely). Lisäksi oppilaat oppivat käyttämään monipuolisesti eri tietolähteitä ja etsimään tietoa itsenäisesti ja käyttämään sitä vastuullisesti. Opetusta integroidaan eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L3
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	L4
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	L4, L6
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua	S3	L5, L6

tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen		

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
Kielenopiskelutaidot
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Syvennetään kohdekulttuurin tuntemusta laajentaen muihin englantia puhuviin maihin ja kansoihin. Vertaillaan eri kielten eroja, sekä englannin eri variaatioita (murteita) alueittain. Opetellaan kansallisuussanoja. Opetusaineet integroidaan esimerkiksi siten, että historian ja maantiedon opetuksessa huomioidaan englannin kielen kehittyminen globaaliksi kieleksi. Teemoina ovat mm. yhteistyö muiden luokkien, koulujen ja kulttuurien kanssa, matkustaminen, liikenne, sosiaaliset suhteet, maantieteelliset nimet ja kielialueen maiden tuntemus. Pohditaan myös eri viestintäkeinoja (perinteisen kirjeen kirjoittamisen lisäksi) ja tiedon hakemista ja siirtämistä ihmisten ja kansojen välillä ennen ja nyt.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Opetellaan monipuolisia työtapoja ja aktiivisuutta pari- ja ryhmätyöskentelyssä sekä kotitehtävien säännöllistä tekemistä. Arvioidaan omaa työskentelyä ja kielitaitoa ja opitaan hyödyntämään omassa äidinkielessä opittua kielitietoa. Viestintätaitoja harjoitellaan eri vuorovaikutustilanteissa, joissa tärkeintä on viestin välittyminen. Opitaan arvioimaan eri tietolähteiden luotettavuutta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Opetellaan selviytymään yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista, arkisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista itsenäisesti ja rohkeasti. Kannustetaan oppilasta osallistumaan

helppoon keskusteluun tutuista aiheista sekä ilmaisemaan itseään myös kirjallisesti. Keskitytään tarkemmin puheen ja kirjoituksen tuottamiseen kieliopillisesti (aikamuodot, epäsäännölliset verbit, muodollinen subjekti), lauseopillisesti (sanajärjestys) ja rakenteellisesti (prepositiot ajan ilmauksissa) oikein tuotettuna ja äännettynä. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus, oppilaan kiinnostus, osallisuus ja toimiminen paikallisesti ja globaalisti. Käytetään erilaisia lähteitä (painettu kirjallisuus, media, tvt) tiedon hankinnassa ja sen tulkitsemisessa.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
Kielenopiskelutaidot
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Sisältöjä valittaessa pyritään antamaan nautinto kielen runoudesta. Opetellaan vertailemaan omaa kohdekulttuuria sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureja historiasta käsin. Omaksutaan ja haetaan tietoa (erilaisia tietolähteitä ja viestimiä hyödyntäen) englantia puhuvista kansoista, kielen varianteista ja heidän tavoista. Tutustutaan sellaisiin kielitiedon käsitteisiin, jotka auttava oppilaita kielen opiskelussa ja vertailussa.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Opetellaan hallitsemaan useita kielenopiskelulle tyypillisiä työtapoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa kulttuurienvälisessä viestinnässä, kuten myös esim. tiedonhankinnassa projektitöissä. Arvioidaan omaa kielitaitoa sekä opetellaan muuttamaan työskentelytapoja tarvittaessa. Vahvistetaan ja syvennetään jo aiemmin opittuja taitoja kielenopiskelussa. Rohkaistaan oppilasta käyttämään luovasti ja itsenäisesti jo oppimaansa kieltä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Opetellaan käyttämään eri kielenkäyttötilanteissa tarvittavia ilmaisuja sekä päättelemään viestin sisällön vihjeiden avulla. Harjaannutaan ymmärtämään jokapäiväistä, yleistietoa sisältävää, kuultua ja kirjoitettua selvästi jäsennettyä kieltä. Eri dialogien, tekstien, asiakirjojen, projektien ja asiayhteyksien avulla opitaan selviytymään suullisesti ja kirjallisesti arkipäivään liittyvissä tilanteissa. Luetaan ja tuotetaan yhä vaativampia nuoren elämään liittyviä tekstejä, ja opitaan tunnistamaan niistä asiayhteys, mielipide, merkitys sekä kielen laadullisuus ja tunnelma. Ohjataan oppilasta yhä selkeämpään ja hyvään ääntämiseen. Syvennetään kieliopillista tietoisuutta kielen rakenteessa. Tutustutaan konditionaaleihin ja ehtolauseisiin. Esitellään myös erilaiset pronominit, apuverbit, konjunktiot niin, että oppilas saa ymmärryksen kieliopillisista käsitteistä jo selkeästi ymmärrettävän ja laadullisen tekstin sisällöstä.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
Kielenopiskelutaidot
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen.

Englannin A1 -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Harjaannutaan entistä tietoisemmin viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla. Saadaan ymmärrys omasta ja kohdekulttuurista, opitaan arvostamaan ja hyväksymään myös näiden eroavaisuudet. Annetaan oppilaalle valmiudet kulttuurien väliseen suvaitsevaan kanssakäymiseen sekä

ymmärrys kielellisistä oikeuksista moni- ja rinnakkaiskielisyydessä.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Opetellaan hallitsemaan erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja opiskelustrategioita. Kannustetaan oppilasta työskentelemään vastuullisesti oppimistavoitteiden saavuttamiseksi niin, että hän pystyy tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan päästäkseen tavoitteisiin. Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa sekä tuetaan oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, merkitysneuvottelujen käymisessä ja kompensaatiokeinojen käytössä. Syvennetään entisestään oppilaan kykyä päätellä merkityksiä asiayhteydestä ja käyttää hyväksi äidinkielessä oppimiaan rakenteita. Harjoitellaan oppimateriaalin ja sanaston monipuolista käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista eri lähteistä sekä tiedon luotettavuuden arviointia. Rohkaistaan oppilasta käyttämään kieltä itsenäisesti sekä suullisesti että kirjallisesti.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Kerrataan aiemmin opittuja kielen rakenteita ja sanastoa entistä monipuolisemmin. Lisäksi opetellaan luontoon ja sen suojeluun liittyvää sanastoa ja käsitteistöä. Mietitään maalla asumisen ja kaupunkiasumisen eroavaisuuksia eri näkökulmista. Tätä voidaan integroida mm. maantiedon ja biologian opiskeluun tai toteuttaa monialaisten oppimistapojen yhteydessä. Myös työelämä ja jatko-opiskelu tulevat tutuksi sanastollisesti. Tutustutaan Suomen perustietoihin englannin kielellä ja laajennetaan kielialueen maantuntemusta sekä verrataan erilaisia kulttuurieroja. Pohditaan tiedotusvälineiden ja nuorisokulttuurin merkitystä arjen elämässä nyt ja aiemmin. Lukumateriaaleina tutustutaan merkittävien henkilöiden elämäkertoihin ja saavutuksiin, lisäksi aineistona voi olla esim. ajankohtaiset artikkelit aikakausi- ja sanomalehdistä. Kieliopillisesti harjoitellaan tunnistamaan infinitiivin ja ing-muodon käsitteet, apuverbien aikamuotoja, epäsuorat kysymykset ja liitekysymykset. Vertaillaan passiivia ja aktiivia sekä opetellaan substantiivit sekä artikkeleiden ja muiden määreiden käyttöä. Harjoitellaan saman asian esittämistä eri tavoin, korvaamaan puuttuva ilmaisu toisin sanoin ja hyödyntämään palautetta vuorovaikutustilanteissa.

Englannin A1 -oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että oppilas oppii erityyppisten tekstien kautta kartuttamaan suullista ja kirjallista ilmaisutaitoa merkityksellisissä yhteyksissä. Tavoitellaan mahdollisimman luonnollista ja asianmukaista kielitaitoa. Työskentelytavoissa korostuvat oppilaan itsenäinen työskentely sekä pari/ryhmätyöskentely sekä yhteistyö kieltenopettajien kanssa. Oppilas oivaltaa kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen. Myös kieltenopettajien välinen yhteistyö on merkittävää oppilaan oppimisen ja kehittymisen kannalta. Kehittyvä kielitaito antaa mahdollisuuden käsitellä asenteita. Erilaiset draamalliset harjoitukset kasvattavat rohkeutta ja kykyjä keskustella vieraalla kielellä haastavistakin aiheista. Eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä käytetään monipuolisesti. Itsenäinen vastuunotto omasta oppimisesta sekä aktiivinen osallistuminen ja toimiminen erilaisissa projekteissa/oppimistehtävissä ovat tavoitteita tulevaisuutta varten. Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavaa työvälinettä voidaan hyödyntää. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista ja käyttötilanteita järjestetään mahdollisimman paljon. Oppilaita rohkaistaan pitämään kansainvälisesti yhteyttä ikätovereihinsa eri viestintäkanavien avulla.

Englannin A1 -oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että oppilas oppii erityyppisten tekstien kautta kartuttamaan suullista ja kirjallista

ilmaisutaitoa merkityksellisissä yhteyksissä. Tavoitellaan mahdollisimman luonnollista ja asianmukaista kielitaitoa. Työskentelytavoissa korostuvat oppilaan itsenäinen työskentely sekä pari/ryhmätyöskentely sekä yhteistyö kieltenopettajien kanssa. Oppilas oivaltaa kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen. Myös kieltenopettajien välinen yhteistyö on merkittävää oppilaan oppimisen ja kehittymisen kannalta. Kehittyvä kielitaito antaa mahdollisuuden käsitellä asenteita. Erilaiset draamalliset harjoitukset kasvattavat rohkeutta ja kykyjä keskustella vieraalla kielellä haastavistakin aiheista. Eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä käytetään monipuolisesti. Itsenäinen vastuunotto omasta oppimisesta sekä aktiivinen osallistuminen ja toimiminen erilaisissa projekteissa/oppimistehtävissä ovat tavoitteita tulevaisuutta varten. Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavaa työvälinettä voidaan hyödyntää. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista ja käyttötilanteita järjestetään mahdollisimman paljon. Oppilaita rohkaistaan pitämään kansainvälisesti yhteyttä ikätovereihinsa eri viestintäkanavien avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A1 -oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti ja ennakkoluulottomasti itselleen tutuissa tilanteissa. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppimisvaikeuksiin annetaan tukea oppitunnin aikana, pienryhmä- ja yksilöllisillä tukitunneilla. Nopeammin edistyviä tuetaan omaa taitotasoa vaativilla tehtävillä. Myös heille voidaan antaa lisäopetustuokioita. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A1 -oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan:

- 7. lukuvuoden päättyessä sanallinen arvio
- 8. lukuvuoden päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Englannin A1 -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa

oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		yhteistyö	toisia kannustaen.
T5 kehittää oppilaan-itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso B1.1** T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämänkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensaatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	Viestintästrategioid en käyttö	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso B1.1**
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai

yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita			yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso B1.1**
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	Tekstien tuottamistaidot-	Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

15.4.3 Venäjä A2

Luokilla 7-9 jatketaan ja syvennetään venäjän kielen opiskelua monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Tärkeää on sanavaraston monipuolinen laajentaminen ja oman kirjallisen ilmaisun harjoittelu. Kulttuurisen kompetenssin muodostamiseen käytetään avuksi klassista ja nykyistä kirjallisuutta ja jatketaan maantietoon ja historiaan tutustumista. Ikäkauteen sopivia aihepiirejä etsitään myös eri aineiden jakso-opetuksesta. Yritetään eri keinoin kehittää oppilaiden kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää kielenopiskelutaitoja.

Venäjän kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensaatiota	S3	L4, L6
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L5, L6

Venäjän kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista

teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Venäjän kielen opetusta yritetään integroida eri oppiaineiden opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun kyseisellä kielellä esim. historian, maantiedon ja äidinkielen aineessa.

Venäjän A2 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensaatiota
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Venäjän A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Syvennetään venäjänkielisen kulttuurin tuntemusta. Opetusaineet integroidaan esimerkiksi siten, että tutustutaan maihin, joissa puhutaan venäjä. Teemoina myös voi olla esimerkiksi Venäjän ja sen naapurimaiden nimet, Venäjän federaation kansalliskielet venäjän kielen rinnalla. Venäjän historiasta käsitellään 1700-lukua ja sen luvun merkkihenkilöä (aikakausi yleisen historian etenemisen mukaan).

S2 Kielenopiskelutaidot:
Opetellaan monipuolisia työtapoja ja aktiivisuutta pari- ja ryhmätyöskentelyssä sekä korostetaan kotitehtävien säännöllistä tekemistä. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, tiedon hakemista, kokonaisuuksien hahmottamista. Säännöllisen työn merkitys tulee erittäin tärkeäksi.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taitoa tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Opetellaan selviytymään yksikertaisista sosiaalisista kohtaamisista, arkisista tapahtumista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Kannustetaan oppilasta osallistumaan helppoon keskusteluun tutuista aiheista sekä ilmaisemaan itseään myös kirjallisesti. Jatketaan kielivihkojen tekemistä ja erilaisten tekstien käsittelyä. Tekstien sisällöissä voivat esiintyä kirjallisuus, teatteri, musiikki, harrastukset, vapaa aika, ystävät, perhe, arkipäivän tilanteet, humoristiset kertomukset ja laulut, Venäjän historia ja

kulttuuri, Venäjän maantiede ja kansat. Kielioppiin kuuluvat verbien aspektit, preteriti, preesens, futuuri alustavasti, imperatiivi, konditionaali, adjektiivien lyhyet muodot, substantiivien taivutus, modaaliset ilmaukset, relatiivipronominit. Tekstejä valittaessa käytetään hyväksi myös median mahdollisuuksia.

Venäjän A2 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensaatiota
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Venäjän A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Syvennetään tutustumisen venäläisen kulttuurin historian (1800-2000 luku) ja maantiedon kautta. Sisältöjä valittaessa pyritään etsimään nuorisokulttuurin kuuluvat tekstit, matkakertomukset, kaupunkien kuvausta (esim. Moskova ja Pietari), elämänkertoja (esim., M. Lomonosov, A. Saharov), 1900-luvun kirjallisuus.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Opetellaan hallitsemaan useita kielenopiskelulle ominaisia tapoja. Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa esim. tiedonhankinnassa projektiöissä. Jatketaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä erilaisten aihekokonaisuuksien yhteydessä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taitoa tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Opetellaan käyttämään eri kielenkäyttötilanteissa tarvittavia ilmaisuja sekä arvioimaan suullisten ja kirjoitettujen tekstien sisältöä. Erilaisten taiteellisten kokemuksien kautta, erityisesti runouden ja pienten näytelmien kautta, harjaannutaan ymmärtämään jokapäiväistä, yleistietoa sisältävää kieltä, puhumaan ja keskustelemaan.
Lukemisaineistoa valittaessa teemoina voivat olla huumori, jännitys, rakkaus, eri tunnetilojen

kuvaaminen, erilaiset asiakirjat, jotka liittyvät työelämän aiheisiin.
Syvennetään kieliopillista tuntemusta ja opitaan tunnistamaan kieltolauseet, verbien aspektit, partisiipit, persoonattomat lauseet, ”jos” lauseet, prepositioiden yleiskatsaus, adjektiivien vertailuasteita.

Venäjän A2 -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensaatiota
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Venäjän A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Harjaannutaan entistä tietoisemmin viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksymällä tavalla. Syvennetään ymmärrystä venäläisestä kulttuurista jatkamalla 1900-2000 -lukujen historian ja maantiedon opetusta, seuramaalla Venäjän lehdistöä ja mediaa, nuorisokulttuuria verrattuna suomalaiseen nuorisokulttuuriin, tutkimalla ympäristösuojelua molemmissa maissa, etsimällä ryhmälle kiinnostavia aiheita, tekemällä matka Venäjälle (Pietari).

S2 Kielenopiskelutaidot:
Vahvistetaan kaikkia tähän mennessä opittuja kielenopiskelutaitoja ja korostetaan myös itsenäisen työskentelyn merkitystä. Ohjataan ja innostetaan kehittämään omia työskentelytapoja objektiivisen arvioinnin pohjalta. Taiteellinen elementti säilytetään laulamisen, lausumisen ja näytelmien ja laadukkaiden tekstien kautta. Eri tekstien ja aihekokonaisuuksien pohjalla harjoitellaan sanastojen käyttöä, tiedon hakemista, ryhmittelyä ja kielten hahmottamista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taitoa tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Kerrataan aiemmin opittuja kielen rakenteita ja sanastoa entistä monipuolisemmin. Kielioppiin kuluu myös yleiskatsaus muoto- ja lauseoppiin, johdantoa sananmuodostukseen. Kulttuurisia ja historiallisia aiheita hahmotetaan esim. A.S. Pushkinin, P. Kropotkinin tai M. Bulgakovin elämänkerran kautta.

Laulettaessa V.Vysotskin tai B. Okudzavan lauluja tutustutaan myös lähihistorian tapahtumiin ja ilmiöihin. Tekstejä edelleen valitaan sanomalehdistä, lehdistä, kirjallisuudesta.

Venäjän kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisessä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi kielten opettajat tekevät ja luokan opettajat tekevät yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin, draaman ja opetusta läpäisevän taiteellisuuden avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokea kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omista oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Venäjän kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki venäjän kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Kielitaidon, puutteellisenkin, aktiiviseen ja rohkeaan käyttöön ohjataan ja kannustetaan. Venäjänkieliset keskustelut ja erilaiset viestintätavat ja -välineet ovat tässä apuna. Ohjataan oppilaita löytämään itselle ominaiset opiskelutavat. Muita nopeammin edistyville oppilaille tarjotaan heille sopivan haasteellista ja innostavaa lisätyötä, kuitenkin pääasiassa luokka-asteen mukaan. Ennestään kieltä osaaville tarjotaan heidän yksiöllistä tasoaan vastaavia tehtäviä.
Oppilaille, jotka tarvitsevat venäjän opiskelussa tukea, annetaan sitä. Myös opiskelutavoissa annetaan tarvittaessa edelleen tukea.

Oppilaan oppimisen arviointi venäjän kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle

vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan:

- 7. lukuvuoden päättyessä sanallinen arvio
- 8. lukuvuoden päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Venäjän kielen A2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä, ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä ilmiöitä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen opiskeltavaa kieltä käyttämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia kohdekielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa	S4	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

tärkeintä on viestin välittyminen			
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S4	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso A2.2** T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Vuorovaikutus-erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviää jo kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensaatiota	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A2.2**
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä

			tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A2.1**
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

15.4.3. Venäjä (B2)

Oppiaineen tehtävä

Venäjän B2-kielen voi valita esimerkiksi oppilas, joka tulee Kymenlaakson steinerkouluun kesken perusopetuksen sellaisesta koulusta, jossa venäjä ei ole opetettu.

Venäjä B2-kielen tehtävänä on kehittää kielellisen ja kulttuurisen kompetenssin alkeita, herättää oppilaassa kiinnostusta venäjän kieleen ja antaa sellainen kielitaidon perusta, että oppilas voi jatkaa opintoja toisen asteen oppilaitoksissa perusopetuksen jälkeen. B2-kielen kautta oppilas oppii kommunikoimaan tavallisimmissa arjen tilanteissa ja ymmärtämään puheen ja tekstin perussisältöjä. Tärkeänä B2-kielen tehtävänä on myös muodostaa aktiivista ja ennakkoluulotonta asennetta monikulttuurista ja moniarvoista ympäröivää maailmaa kohtaan. Oppilas kehittyy uskaltautumaan kielen käyttämiseen ja oppii myös hyödyntämään muiden kielten taitojaan.

Venäjän kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista,	S2	L3

ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella		
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L5

Venäjän kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys venäjän kielen lähisukukielistä, tutustutaan venäjän kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa Venäjän kulttuurisista, sen historiasta ja maantiedosta. Pohditaan mahdollisia venäjän kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten venäjän kielen oppimista, mihin venäjän kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa venäjänkielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan venäjän kielen perusteita ja ääntämistä, kyrilliset aakkoset, tekstaus- ja kirjoituskirjaimet, tavallisia fraaseja tervehtimisestä ja esittelystä lähtien, kodin, perheen ja lähiympäristön sanastoa ja lyhyitä ilmaisuja, lukusanat, värit, viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat, sää, vapaa-aika, ostokset, urheilu, mielipiteen ilmaisua tavallisessa asioissa, matkustaminen, terveys ja hyvinvointi, opiskelu ja työelämä, ostokset, kieltäytyminen ja suostuminen. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon venäjän kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan venäjän kielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti erilaisten laulujen, lorujen, runojen avulla. Opitaan seuraavat kielirakenteet: substantiivien suku ja luku, substantiivien taivutusta, adjektiivit ja niiden taipuminen, verbioppi (1. ja 2 konjugaatio, taivutus preesensissä, preteriti, verbien liitofutuuri, liikeverbit), persoonapronominit, possessiivipronominit, numeraalit, suora sanajärjestys, kysymyksien muodostaminen, intonaatio.

Venäjän B-2 oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 7

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä
Kielenopiskelutaidot
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Venäjän kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys venäjän kielen lähisukukielistä, tutustutaan venäjän kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa Venäjän kulttuurisista, sen historiasta ja maantiedosta. Pohditaan mahdollisia venäjän kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten venäjän kielen oppimista, mihin venäjän kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa venäjänkielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan venäjän kielen perusteita ja ääntämistä, kyrilliset aakkoset tekstaus- ja kirjoituskirjaimet, tavallisia fraaseja tervehtimisestä ja esittelystä lähtien, kodin, perheen ja lähiympäristön sanastoa ja lyhyitä ilmaisuja, lukusanat, värit, viikonpäivät.

Valitaan mielenkiintoisia aihepiirejä, joita voi yhdistää muihin aineisiin. Otetaan jossain määrin huomioon venäjän kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan venäjän kielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti erilaisten laulujen, lorujen, runojen avulla. Opitaan seuraavat kielirakenteet: substantiivien suku ja luku, substantiivien taivutusta, adjektiivit ja niiden taipuminen, verbioppi (1. ja 2 konjugaatio, taivutus

preesensissä),liikeverbit, persoonapronominit, numeraalit, suora sanajärjestys, kysymyksien muodostaminen, intonaatio.

Venäjän B-2 oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 8

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn,
Kielenopiskelutaidot
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä
Kehittyvä kielitaito tuottaa tekstejä
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle
sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Venäjän kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liityvät sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys venäjän kielen lähisukukielistä, tutustutaan venäjän kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa Venäjän kulttuurisista, sen historiasta ja maantiedosta. Pohditaan mahdollisia venäjän kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten venäjän kielen oppimista, mihin venäjän kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa venäjänkielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Jatkamme harjoittelemaan fraaseja, jotka liittyvät tervehtimiseen, opetellaan kodin, perheen ja lähiympäristön sanastoa ja lyhyitä ilmaisuja, kuukaudet, vuodenajat, sää, vapaa-aika, ostokset, urheilu, mielipiteen ilmaisua tavallisessa asioissa, ostokset, kieltäytyminen ja suostuminen. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon venäjän kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan venäjän kielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan

ääntämään luontevasti erilaisten laulujen, lorujen, runojen avulla. Opitaan seuraavat kielirakenteet: substantiivien suku ja luku, substantiivien taivutusta, adjektiivit ja niiden taipuminen, verbioppi (1. ja 2 konjugaatio, taivutus preesensissä, preteriti, verbien liitofutuuri, liikeverbit), persoonapronominit, possessiivipronominit, numeraalit, suora sanajärjestys, kysymyksien muodostaminen, intonaatio.

Venäjän B-2 oppimäärän tavoitteet vuosiluokalla 9

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä
Kielenopiskelutaidot
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle
sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Venäjän kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen:
Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys venäjän kielen lähisukukielistä, tutustutaan venäjän kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa Venäjän kulttuurisista, sen historiasta ja maantiedosta. Pohditaan mahdollisia venäjän kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot:
Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten venäjän kielen oppimista, mihin venäjän kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa venäjänkielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:
Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan venäjän kielen perusteita ja ääntämistä, kyrilliset aakkoset tekstaus- ja kirjoituskirjaimet, tavallisia fraaseja tervehtimisestä ja esittelystä lähtien, kodin, perheen ja lähiympäristön sanastoa ja lyhyitä ilmaisuja, lukusanat, värit,

viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat, sää, vapaa-aika, ostokset, urheilu, mielipiteen ilmaisua tavallisessa asioissa, matkustaminen, terveys ja hyvinvointi, opiskelu ja työelämä, ostokset, kieltäytyminen ja suostuminen. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon venäjän kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan venäjän kielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti erilaisten laulujen, lorujen, runojen avulla. Opitaan seuraavat kielirakenteet: substantiivien suku ja luku, substantiivien taivutusta, adjektiivit ja niiden taipuminen, verbioppi (1. ja 2 konjugaatio, taivutus preesensissä, preteriti, verbien liitofutuuri, liikeverbit), persoonapronominit, possessiivipronominit, numeraalit, suora sanajärjestys, kysymyksien muodostaminen, intonaatio.

Venäjän kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä, ja oppilaille voi suositella lukemisaineistoa venäjän klassisesta ja nykykirjallisuudesta. Kielitaitoa kehitetään steinerkoululle ominaisilla metodeilla eli runoutta, näytelmiä, lauluja käyttäen. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan olemaan aktiivisena toimijana opetuksen aikana ja ottaa itsenäisesti selvää venäjän kielen oppimismahdollisuudesta. Oppilaat tutustuvat myös ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Venäjän kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki venäjän kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu, iloinen ja kannustettava ilmapiiri luovat pohjaa oppilaiden kielitaidon kehittymiselle. 9. luokalla voi tehdä matkan Venäjälle, koska Kymenlaakson steinerkoulussa opitaan myös pitkää venäjää A2-kielenä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on venäjän kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi venäjän kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut venäjän kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso venäjän kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle

- 7. luokan päättyessä sanallinen arvio
- 8. luokan päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Venäjän kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon / joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1	Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
Kielenopiskelutaidot			
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö–	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			**Taitotaso A1.3**

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus-erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			**Taitotaso A1.3**
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			**Taitotaso A1.2**
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

15.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokkien 7−9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilasta löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaan valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilasta tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilasta rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä.

Jo kuudennelle luokalle tultaessa oppilaan ajattelunkyvyt ovat olennaisesti kehittyneet ja kehitys jatkuu edelleen. Oppilaalla muodostuu vähitellen valmius ja tarve hahmottaa konkreettisen taustalla olevaa järjestystä, lainmukaisuuksia. Lainmukaisuuksien etsimisissä ja hahmottamisessa jatketaan edellisten luokkien työtä.

Matematiikassa siirrytään selkeästi algebraan, välittömästä laskemisesta prosesseihin, lainmukaisuuksiin. Algebran ja geometrian johdonmukaisuus puhuttelee nyt vahvasti heräävää ajattelua ja on tarpeellinen ankkuri tunne-elämän kuohuissa, kun oppilas on murrosiässä. Matemaattiset lait ovat aina luotettavia, ovat omat sieluntunnelmat mitkä tahansa. Tämä kokemus myös kehittää ajattelun objektiivisuutta pienen lapsen mielipiteistä kohti argumentoitavaa todellisuutta. Se, että oppilas voi alkaa luottaa ajatteluun, on matematiikan opetuksen keskeisiä tavoitteita.

Geometristen kuvioiden tarkkuus ja kauneus johdattavat oppilaat yhä 'hereisempään' tietoisuuteen. Se koetaan 6. luokan geometriassa ihmetyksen kautta ja työstetään edelleen ajatteluksi luokilla 7 ja 8. Etsitään geometrian sääntöjä ja muotoillaan niitä. Oppilaiden tulee myös kokea geometrisia todistuksia riittävästi. Kehittäessään yksilöllisiä puheen ja ilmaisun muotoja, heidän on tärkeätä saada työstää tällaista tunteista vapaata ilmaisua geometrian todistuksissa.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1 – S6	L1, L3, L5
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1 – S6	L3, L7
Työskentelyn taidot		
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1 – S6	L1, L4
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun	S1 – S6	L1, L2, L4, L5

suullisesti ja kirjallisesti		
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1 – S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1 – S6	L1, L3, L4, L6
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1 – S6	L1 - L7
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1 – S6	L5
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	L1, L3, L4
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	L1, L4
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin	S2	L1, L4
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	L1, L3, L6
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4	L1, L4
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	L1, L4, L5
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	L1, L4, L5
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	L1, L4, L5
T18 kannustaa oppilasta kehittämään	S5	L1, L4

taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia		
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	L3, L4, L5
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Harjoitellaan koodausta ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan valmiita tietokoneohjelmia tai jos mahdollista, itse tehtyjä ohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen

lauseeseen.
Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.
Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.
Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.
Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Merkitys,arvot ja asenteet
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien
Työskentelyn taidot
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikka ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät:
Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaan päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.

Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan algoritmista ajattelua. Tutustutaan koodauksen perusteisiin.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:
Jatketaan päässälaskujen harjoittelua. Kerrataan neljä laskutoimitusta luonnollisilla ja positiivisilla rationaaliluvuilla. Harjoitellaan kirjanpidon alkeita. Kerrataan prosentti- ja korkolaskuja sekä lasketaan koronkorko. Johdatellaan negatiivisiin kokonaislukuihin (esim. velkalaskuilla). Harjoitellaan neljää peruslaskutoimitusta negatiivisilla luvuilla, laajennetaan myös koskemaan kaikkia rationaalisia lukuja. Harjoitellaan sulkeiden käyttöä. Tutustutaan yhtälön ratkaisemisen ideaan ja käytännön sovellutuksiin (ensimmäisen asteen ja toisen asteen yhtälöt graafisesti algebran S3 yhteydessä). Jatketaan sanallisia tehtäviä ja kerrataan mittayksiköt. Opetellaan jaksolliset päättymättömät desimaalit, myöhemmin myös piin arvo. Tutkitaan yksinkertaista tilastotietoa graafisesti esitettynä ja niistä tehtäviä johtopäätöksiä.

S3 Algebra:
Ratkaistaan yksinkertaisia yhtälöitä sisältäen sulkeita, murtolukuja ja negatiivisia lukuja ja niiden käytännön sovellutuksia ongelmaratkaisuissa. Opitaan kaavojen muodostaminen ja muuntaminen. Harjoitellaan numeroiden potenssit ja juuret, neliöjuurien tarkka arviointi.
Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Tutkitaan lukujonoja.
Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot:
Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon **S3** sisältöalueen opetukseen yhteydessä**.**

S5 Geometria:
Geometristen muotojen pinta-aloja piirretään ja lasketaan. Lasketaan ympyrän pinta-ala ja tämän käyttäminen piin arvoa laskettaessa, leikkaamalla ympyrä osiin. Opitaan Pythagoraan lauseen pinta-alatodistus. Harjoitellaan ympyrän tangentteja. Rakennetaan kolmiulotteisia platonisia kappaleita pahvista ja savesta. Tutkitaan kartan mittakaava sekä suhde ja verrannollisuus.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys:
Todennäköisyyden käsite. Tilastoinnin perusmenetelmiä, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiarvon määrittäminen. Diagrammien tulkintaa ja laadintaa. Tietojen keräämistä ja muuntamista tarkoituksenmukaiseen muotoon.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Merkitys,arvot ja asenteet
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien
Työskentelyn taidot
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä

yhteiskunnassa
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikka ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät:
Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumäärä. Vahvistetaan oppilaan päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Mahdollisuuksien mukaan sovelletaan ohjelmointia selkeiden ongelmien ratkaisemiseen.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:
Harjoitellaan edelleen peruslaskutoimituksia negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja kerrataan murtoluvun kertomista ja jakamista murtoluvulla. Lukualuetta laajennetaan reaalilukuihin. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Harjoitellaan edelleen prosenttilaskentaa sekä potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Laskinta opetellaan käyttämään sellaisissa laskuissa, jotka veisivät kynällä kohtuuttomasti aikaa.

S3 Algebra:
Jatketaan muuttujan sisältävän lausekkeen arvon laskemista. Potenssiin korotus ja juuren otto toistensa käänteistoimituksina. Polynomien laskutoimituksia. Lasketaan sanallisia tehtäviä: erityisesti päättelytehtäviä sekä tiheyden ja nopeuden laskemisia. Harjoitellaan yhtälöiden, yhtälöparien ja epäyhtälöiden ratkaisemista ja yksinkertaisia toisen asteen yhtälöitä. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

***S*4 Funktiot**:
Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Jatketaan tutustumista suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään edelleen funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon **S3** sisältöalueen opetukseen yhteydessä**.** Ratkaistaan yksinkertaisia funktioita.

Lineaariset funktiot koordinaatistossa ja niiden lainmukaisuudet kulmakertoimen ja vakiotermin eri arvoin.

S5 Geometria:
Laajennetaan edelleen pisteen, viivan, janan, puolisuoran, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Kerrataan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa. Harjoitellaan geometrista konstruointia, kuten platonisia kappaleita.

Tutkitaan yleisiä kolmioiden sivujen ja korkeuden kaavoja, osana Pythagoraan lauseen tutkimuksen kehityksessä. Opitaan muutamia Pythagoraan lauseen todistuksia. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä Thaleen teoreeman myös matematiikan historian yhteydessä. Tutustutaan tilavuuden käsitteeseen ja opitaan laskemaan erilaisten kappaleiden tilavuuksia. Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan kappaleiden, pyramidien, prismojen, leiriöiden ja kartioiden pinta-alat ja tilavuudet. Opitaan kiinteiden kappaleiden paino ja tiheys.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys:
Todennäköisyyden käsite. Tilastoinnin perusmenetelmiä, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiarvon määrittäminen. Diagrammien tulkintaa ja laadintaa. Tietojen keräämistä ja muuntamista tarkoituksenmukaiseen muotoon.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Merkitys,arvot ja asenteet
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien
Työskentelyn taidot
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikka ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät:
Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja ja vahvistetaan edelleen oppilaan päättelykykyä ja taitoa perustella sekä harjoitellaan yhä matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä ja valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:
Lukualueena laskutoimituksissa käytetään reaalilukuja. Vahvistetaan edelleen ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämis- ja likiarvosäännöistä. Kerrataan prosenttilaskentaa sekä potenssien ja neliöjuuren käyttöä laskutoimituksissa. Kerrataan kaikki osa alueet mitkä kyseiseen sisältöalueeseen kuuluvat.

S3 Algebra:
Jatketaan muuttujan käsitteeseen perehdyttämistä ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Harjoitellaan polynomien laskemista: yhteen -, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan edelleen lausekkeiden muodostamista ja niiden sieventämistä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Ensimmäisen asteen epäyhtälö ja sen ratkaisu. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot:
Opitaan kuvaamaan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Jatkamme suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen tutkimisesta. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Opitaan määrittämään funktioiden nollakohtia. Kerrataan kaikki tähän sisältöalueeseen kuuluvaa.

S5 Geometria:
Geometriassa kerrataan ja täydennetään tasogeometriaa. Kerrataan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Kerrataan tarvittaessa mittayksikköjä ja yksikkömuunnoksia. Jatkamme kolmiulotteisten kappaleiden tutkimusta ja pallon, lieriön ja kartion pinta-alojen ja tilavuuksien laskemista. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys:
Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Ympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä

ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapa. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearvioinnissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut

matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Matematiikassa oppilaan osaaminen kehittyy eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle

- 7. luokan päättyessä sanallinen arvio
- 8. luokan päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1 – S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1 – S6	Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.
Työskentelyn taidot			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1 – S6	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1 – S6	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä	S1 – S6	Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen

tarvittavien taitojen kehittämisessä			matematiikkaa.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1 – S6	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1 – S6	Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1 – S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	Päättely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalilukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaaliluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosentin käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4	Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön

			esimerkiksi päättelemällä tai symbolisesti.
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen.	S1	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

15.4.5 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.
Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.
Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1-S4, S6	L4, L5
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S5	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1-S4, S6	L4, L7
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	S1, S4, S5	L1
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	L3
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys	S6	L4, L7
Biologiset taidot		

T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	L1
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	L1, L5
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1-S4, S6	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S6	L1, L5
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	L2, L3, L7
Biologian asenne- ja arvotavoitteet		
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	L7
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	L7
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	L5, L7

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Ihmisen fyysistä rakennetta sekä terveyttä ja sairautta käsiteltäessä huolehditaan siitä, että oppilas ei luo aiheesta yksipuolista mekanistista käsitystä, vaan että hänen fyysisen olemuksensa toiminta liitetään jatkuvasti toisaalta luontoon ja muihin ihmisiin, toisaalta omaan sielullisuuteen (myös tajuntaan ja itsetajuntaan). Kun nuori kehityksen myötä kokee tarvetta yhä itsenäisemmin määrätä elämästään ja kun hänellä siihen on yhä enemmän valmiuksia, on opetuksen huolehdittava, että nämä valmiudet eivät jää vain potentiaalisiksi ajatuksiksi, vaan niille syntyy todellinen sisältö. Omasta terveydestä ja ravinnosta huolehtiminen siirtyy yhä enemmän huoltajilta nuoren omalle vastuulle. Sisältöjä valitessa tulee oppilasta tukea ja ohjata ymmärtämään vastuun ja oman vaikuttamisen merkitystä omalle ja toisen hyvinvoinnille.

Biologian opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 7

Biologinen tieto ja ymmärrys
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys
Biologiset taidot
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa
Biologian asenne- ja arvotavoitteet
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Biologinen tutkimus:
Biologisten tutkimusten eri vaiheet tulee tutuksi oppilaan oman toiminnan ja havainnoinnin kautta. Oppilasta ohjataan ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa. Oppilas oppii tunnistamaan ja kuvailemaan eri lajeja ja vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Opiskellaan yhteyttäminen ekosysteemin toiminnan perustana. Tutustutaan erilaisiin ravinnontuotantomuotoihin, tehotuotantoon, luomutuotantoon, lähiruokaan ja vertaillaan eri ruokien hiilijalanjälkiä ym. ympäristövaikutuksia.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön:
Tutustutaan paikalliseen maatilaan/-tiloihin ja ravinnontuotantoon. Havainnoidaan erilaisia viljelytapoja ja niiden vaikutusta ympäristöön, eliöihin ja ihmiseen. Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Ohjataan oppilasta kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä ja vahvistamaan omaa luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta nyt ja tulevaisuudessa. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. Valitaan tarkasteluun ravinto- sekä muita hyötykasveja ja tutkitaan erilaisia ravintoketjuja ja –verkkoja.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta:
Sisällöt painottuvat suomalaisen vesi- ja metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Käsitellään perustietoja eri ekosysteemeistä (suo, tunturi, vesi ja kaupunki). Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin.

S4 Mitä elämä on?:
Hahmotetaan eläinkunnan monimuotoisuus ja niiden kehittyminen alemmista eläimistä korkeammalle kehittyneisiin. Tarkastellaan nilviäiset, simpukat, kotilot ja matelijat. Kuvaillaan eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja -ympäristöjä sekä autetaan oppilasta ymmärtämään ja vertailemaan eliökunnan rakennetta suhteessa ihmiseen. Keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Täydennetään kasvikunnan tuntemusta aiemmin hankittuun kokonaiskuvaan sitouttaen maantiedon opetuksessa käsiteltyjen alueiden tyypillisillä kasveilla ja ekosysteemeillä. Kasvimaailman tuntemus liitetään toisaalta maan pinnanmuodostukseen ja suhteeseen aurinkoon, toisaalta ihmisen toimintaan. Hyöty- ja ravintokasvien kasvatusta sisällytetään opetukseen.

Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita ja opitaan käyttämään biologian tutkimusvälineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa asianmukaisen tiedon hankinnassa ja esittämisessä.

S5 Ihminen:
Käsitellään ihmiselimistön kokonaisuuden eri alueet kokonaisuutena. Opetukseen sisällytetään oppilaan oman ymmärryksen syventämistä ja tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä (hengitys, verenkierto, aineenvaihdunta, aistit sekä seksuaalisuuden fyysinen perusta alustavasti). Integroidaan terveystietoon ja korostetaan aisteista huolehtimisesta: silmät (hyvä olo lukiessa), korvat (korvalappustereot, korvanapit, discot), maku- ja hajuaisti (keinotekoiset aromit ja hajuvedet), tuntoaistit (kankaat, materiaalit, allergiat). Unen tarve ja tarve tasapainoon päivän toimissa, päivärytmi. Opitaan ymmärtämään perinnöllisyyden osuutta ihmisen kokonaisolemuksessa sekä ihmisen suhdetta ympäristöön (integroituna terveystietoon) ja siihen, miten se vaikuttaa ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen. Käsitellään henkilökohtaisen hygienian ja seksuaalisuuden alueita, myös seksuaaliset suhteet ja vanhemmuus sekä ihmisen oikeudet ja vastuu (integroituna terveystietoon).

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta:
Opitaan tunnistamaan elämän perusilmiöitä ja myös kuvaamaan niitä asianmukaisin biologian käsittein. Hankitaan tietoa ja tutkitaan eri menetelmiä, joilla voidaan vaikuttaa omalla toiminnalla ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutokseen sekä luonnonvarojen monimuotoisuuden säilyttämiseen lähiympäristössä sekä globaalisti. Käsitellään ihmisen osuutta kasvien ja eläinten kasvatuksessa ja jalostuksessa sekä myös ihmisen toiminnan ongelmallisuutta luonnolle. Pohditaan eettisiä valintoja ja perustellaan niitä. Ohjataan oppilasta ymmärtämään tutkimustulosten ja valintojen syy-seuraussuhteet ja kannustetaan häntä soveltamaan tietoja ja taitoja omassa elämässä, yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa. Tiedonhankinnassa hyödynnytetään tieto- ja viestinteknologiaa sekä kirjallisia tiedon lähteitä.

Biologian opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 8

Biologinen tieto ja ymmärrys
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys
Biologiset taidot
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Biologian asenne- ja arvotavoitteet
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Biologinen tutkimus:
Tarkastelu liittyy edelleen kiinteästi sekä luonnolliseen ympäristöön että ihmisen omaan toimintaan siinä. Oppilaita innostetaan entistä syventävämmin kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä oman toiminnan kautta. Arvioidaan, suunnitellaan ja toteutetaan erilaisia projekteja, jossa korostuu ympäristötietoisuus ja oma suhde luontoon ja sen kunnioittamiseen (esim. kierrätys, uusiokäyttö, entisöinti, materiaalivalinnat ja säästäväisyys, myös integroituna käsityöhön ja kotitalousopetukseen).

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön:
Sisältöjen tulee kasvattaa tietoista vastuullista suhtautumista lähiympäristöön ja koko luontoon ihmisten yhteisenä ympäristönä. Syvennetään metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua luonnossa liikkumisen, havainnoimisen ja ympäristöarvioinnin avulla. Kannustetaan oppilasta esittämään rohkeasti omia näkemyksiä, perustelemaan niitä ja kuuntelemaan toisten ilmaisemia asioita.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta:
Kuten edellisenäkin vuonna käsitellään maantiedossa käsiteltävien alueiden tyypillisiä kasveja ja ympäristöjä, niiden käsitteitä laajentaen. Opetukseen sisällytetään eliökokoelman koostaminen, lajien ekologisuus sekä niiden väliset vuorovaikutussuhteet. Syvennetään ymmärtämään biologian tutkimusmenetelmiä ja mahdollisuuksia. Tähän aihepiiriin kuuluvia asioita on käsitelty jo aiemmin, mutta tässä vaiheessa luodaan niistä yhtenäinen kokonaiskuva. Kehitetään oppilaan tietoista vastuullista suhtautumista ympäristöön ja koko maailmaan ihmisten ja eliöiden yhteisenä ympäristönä.

S4 Mitä elämä on?:
Tarkastellaan evoluutiota solun rakenteesta ja toiminnasta, yksinkertaisimmista eliöistä ja yhteyttämisen antamista mahdollisuuksista alkaen järjestelmällisesti läpi koko eliömaailman. Hahmotetaan ja kerrataan sekä kasvi- että eläinkunnan järjestelmä, niiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja merkitystä luonnon monimuotoisuudelle. Käsitellään hyönteiset ja mehiläisten hoito. Ihmisen osalta evoluutiota ei rajoiteta vain fyysiseen, vaan – siinä määrin kuin se biologian alueeseen kuuluu – tarkastellaan myös kulttuurikehitystä. Tarkastellaan ihmisen olemuksen erityisiä piirteitä mutta myös yhteyttä koko muuhun luontoon. Yhteys on tässä nähtävä toisaalta yhtäläisyyksistä johtuvana, toisaalta ihmisen erityislaadun tuomina mahdollisuuksina ja vastuina. Aihe voidaan toteuttaa myös monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa tai integroituna mm. terveystiedon ja maantiedon opetukseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tiedon hankinnassa, vertailussa ja esittämisessä.
Käsitellään kalat osana evoluutiota, myös tärkeimmät kotimaan kalat. Tarkastelu liittyy edelleen kiinteästi sekä luonnolliseen ympäristöön että suhteeseen ihmisen toimintaan. Taiteellinen työskentely (piirustus, maalaaminen, muovailu) on osa oppimista

S5 Ihminen:
Tutkitaan terveyden fyysisiä perustoja ja ihmiskehon toimintaa. Luuston tarkastelussa pyritään kiinnittämään huomiota paitsi sen mekaaniseen ja toiminnalliseen puoleen myös sen rakenteelliseen kauneuteen ja muotojen kehityksen aikana tapahtuneeseen muuntumiseen. Tutkitaan ihmisen pystysuoruutta luuston tutkimuksen kautta. Opitaan tuntemaan ihmisen fyysistä rakennetta entistä tarkemmin. Sisällöissä huomioidaan omaa ilmaisua ja tunteiden hallintaa aiempaa kypsemmin, myös

tunteen ja objektiivisen ajattelun välistä suhdetta. Jatketaan aistien tarkastelua (mm. silmän ja korvan rakenne).

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta:
Tutustutaan nykyaikaisen biotekniikan kehitykseen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kahdeksannen (viimeistään yhdeksännen) luokan aikana peruskäsityksen uusimmista haasteista ja mahdollisuuksista. Tarkastellaan ihmisen olemuksen ja toiminnan erityisiä piirteitä sekä sen yhteyttä koko muuhun luontoon, mm. luonnonvarojen kestävän käytön, ekologisuuden, taloudellisuuden ja etiikan periaatteista. Yhteys on tässä nähtävä toisaalta yhtäläisyyksistä johtuvana, toisaalta ihmisen erityislaadun tuomina mahdollisuuksina ja vastuina, syy- ja seuraussuhteessa.

Käsitellään myös perinteistä kasvien ja eläinten jalostusta, ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Alueeseen liittyvät eettiset ongelmat herättävät yleisissä keskusteluissa vahvoja tunteita ja ovat siten tyypillinen esimerkki asioista, joissa opettajan tulee pidättäytyä vaikuttamasta oppilaiden ajatusten vapauteen.

Biologian opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 9

Biologinen tieto ja ymmärrys
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys
Biologiset taidot
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa
Biologian asenne- ja arvotavoitteet
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Biologinen tutkimus:
Biologiseen tarkasteluun liitetään kaikessa opetuksessa myös sosiaalinen ja psykologinen tarkastelu. Oppilaille annetaan runsaasti aikaa sekä luotettava ilmapiiri omien ajatustensa, ongelmiensa ja kysymystensä esiin tuomiselle. Oppilaiden pitäisi saada kokea, miten tieto tekee kykeneväksi muodostamaan sopivia arvioita ja miten arvioiden muodostaminen johtaa uusiin kysymyksiin. Oppilaat

johdatetaan yhdistämään kaikki oppimansa mielekkääksi maailmankuvaksi, jossa ihmisellä on eettisenä yksilönä keskeinen merkitys.
Opastetaan oppilasta edelleen käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa. Taiteellinen työskentely (piirustus, maalaaminen, muovailu) on myös osa oppimista.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön:
Ekologian rungon muodostaa yhdeksännellä luokalla leiritoiminta. Järjestetään leiri joko Lapissa, saaristossa tai lähivesistön alueella. Voidaan myös järjestää erillinen maatalousleiri tai lyhempiä tutustumisjaksoja maatiloille (viljely-, karja- tai puutarha-) niin, että oppilaat osallistuvat todelliseen työhön. Heille annetaan entistä tietoisempi mahdollisuus omaan havainnointiin, vertailuun ja arviointiin ympäristössä ja siinä tapahtuviin muutoksiin sekä ihmisen vaikutuksesta niihin omien (kasvien kasvattaminen, kasvimaan hoito, metsän hoito, puutarhan hoito jne.). Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään esim. projektien eri vaiheiden taltioinnissa, koonnissa ja esittämisessä (portfolio).

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta:
Luokkatyöskentelynä käsitellään ekosysteemejä ja sen osatekijöitä, edelleen suhteessa luonnon ja ihmistoiminnan kokonaisuuteen. Tarkastellaan nykyisen kehityksen ja yhteiskunnan toimia oman ympäristön ja globaalin ympäristön kannalta (maanviljely, karjanhoito, metsän hoito). Arvioidaan ympäristön tilaa parantavia toimenpiteitä. Perehdytään ekosysteemin osatekijöihin, energiatalouteen sekä aineiden, kuten hapen ja hiilen kiertoon luonnossa. Painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?:
Perehdytään luonnon monimuotoisuuteen, eliöiden selviytymisen ja sopeutumisen kautta evoluution perusteisiin. Annetaan oppilaille syventävämpi mahdollisuus tarkastella ihmisen kokemuksia itsetietoisuudesta ja sisäisistä tunteista ulkoisiin; mustelmiin, ruhjeisiin, hikoilemiseen ja ruoansulatukseen. Tutustutaan elämäkertoihin, joiden kautta tutkijat voivat tulla näkyviin todellisina ihmisinä, joihin nuoret voivat samaistua (intohimo, määrätietoisuus, havainnointi, inspiraatio, yhteistyö, kyvyt ja ajattelu).

S5 Ihminen:
Käsitellään ihmisen lisääntyminen, alkiokehitys ja ihmisyksilön varhaiset kehitysvaiheet, solujen jakaantuminen ja erikoistuminen eri tehtäviin. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin sekä siihen, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen. Kaikkeen biologiseen tarkasteluun liitetään opetuksessa myös sosiaalinen ja psykologinen tarkastelu. Erityisesti lisääntymisen, kuten seksuaalisuuden fyysisten perustojen tarkastelussa, korostetaan vastuuta, inhimillisyyttä ja sosiaalisuutta.
Tutkitaan aivojen ja hermoston kehitystä, rakennetta ja toimintaa sekä aistien toimintaa kokonaisvaltaisesti. Opitaan ymmärtämään aivojen hyvinvoinnin vaalimista ja sen vaikutusta ihmisen terveyteen. Syvennetään tietämystä ihmisen kokonaisrakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ihmisen kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Aiheita voidaan toteuttaa monialaisesti sekä integroituna terveystiedon opetukseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta:
Projektitöinä voidaan tehdä yksinkertaisia tutkimuksia oman elinympäristön tilasta hankkimalla tietoa esimerkiksi kotivesien laadusta, kotikaupungin ilmanlaadusta eri vuodenaikoina ja eri sääolosuhteissa sekä kotiseudun jätteenkäsittelysysteemeistä. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja

saavutuksiin, sekä mietitään omaa toimintaa siinä. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävän tulevaisuuden kannalta.
Tarkastellaan omaa käyttäytymistä mm. kuluttajavalinnoissa ja kierrätyksessä. Opitaan ymmärtämään yksilön vastuu valinnoistaan myös kuluttajana ja tutustutaan lainasäädäntöön ympäristön ja yksilön suojana. Annetaan oppilaalle mahdollisuuksia pohtia, keskustella, kysyä ja perustella itseään askarruttavista asioista.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Biologian oppimisympäristö ymmärretään laajasti. Oppilaat oppivat luokassa, maastossa, eri ympäristöissä ja laboratoriossa. Apuna oppimisessa ovat biologian oppiaineeseen soveltuvat välineet ja materiaalit. Työtapa on tutkiva, tarkasteleva ja havainnoiva. Tarkastelu on kokonaisvaltaista, toisaalta ilmiö- ja ongelmalähtöistä, mutta aina luontoa kunnioittava. Oppimisessa korostetaan oppilaan omaa aktiivisuutta. Opetus on parhaimmillaan voimaannuttavaa, jossa mahdollistetaan omakohtaiset kokemukset ja vahvistetaan kiinnostusta ja kunnioitusta luontoon.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon erilaisten oppijoiden tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Myös taiteen käyttö kuuluun biologiaan: oppilas oppii ymmärtämään ihmisen fysiologiaa ja anatomiaa taiteellisen toiminnallisuuden kautta maalaten, piirtäen ja muovaillen.

Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaan taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaalle kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä. Oppilaita ohjataan myös käyttämään sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi

kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.
Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan

- 7. lukuvuoden päättyessä sanallinen arvio
- 8. lukuvuoden päättyessä numeroarvio
- 9. lukuvuoden välitodistuksessa sekä lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Biologian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Biologian opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1-S4, S6	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävän käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S5	Eliökunnan rakenteen jaa eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja	S1-S4, S6	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön

ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle		hahmottaminen	tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	S1, S4, S5	Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmiselimistön perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys	S6	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedon-hankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1-S4, S6	Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S6	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet			
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

15.4.6 Maantieto

Oppiaineen tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista, maapallon ilmiöitä, sen pintaa ja ilmakehää. Lisäksi siihen liittyy ihmisen oma vaikutus ympäristöön, sen taloudelliset seuraukset ja eri maantieteellisten alueiden suhteet siellä asuvien ihmisten sosiaaliseen ja kulttuurilliseen kehitykseen. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon. Tärkeää on luoda suhde

todelliseen alueelliseen monimuotoisuuteen. Opitaan näkemään sekä tuntemansa yhtäläisyydet, että erot maapallon tuntemattomien osien välimatkassa ja mittakaavassa.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa huomioidaan sekä luonnonmaantiedon, kulttuurimaantiedon että kehitysmaantiedon näkökulmat. Opetuksen perusta on käsite maasta morfologisena ja fyysisenä kokonaisuutena tai maapallosta organismina.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristönmuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa. Maantiedon opetuksessa eri luokilla käytetään useimmiten vartailukohtana kotimaan maantietoa, joka on oppilailla konkreettisimmin havaittava ja tunnettava. Siten Suomen maantieto syvenee vuosittain neljännen luokan kotiseudun tuntemuksesta alkaen, vaikka sitä ei aina jokaisessa aiheyhteydessä erikseen toisteta.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävää kehitystä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Oppiladen pitäisi omaksua peruskäsitteitä, tietoa ja taitoa koskien elämän tärkeimpiä tehtäviä ja kasvattaa heissä halun tietää kaiken mitä tapahtuu heidän ympärillään.

Maantiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1-S6	L1, L4, L5
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1-S4, S6	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1-S6	L2, L4
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S1-S6	L7
Maantieteelliset taidot		
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	L1
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden,	S1-S6	L4, L5

mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä		
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	L5, L6
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	L1
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1-S6	L4
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	L2
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	L7
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	L7
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1-S6	L3, L7

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tulee kaikissa vaiheissaan luoda yhteys ihmiseen. Puhdas luonnonmaantieto on luonnollinen perusta. Sitä tulee tarkastella ihmisen näkökulmasta ensinnäkin siten, että tietyt luonnon edellytykset ja olosuhteet tarjoavat ihmiselle tietyt olosuhteet elää. Nämä elinolosuhteet vaikuttavat myös siihen, miten ihminen maailmansa kokee ja millaista tietoisuutta hän kehittää, samoin tietenkin siihen, miten ihminen joutuu järjestämään elämänsä fyysiset edellytykset. Toisekseen luonnonmaantietoa on tarkasteltava siitä näkökulmasta, miten ihmisen toiminta vuorostaan vaikuttaa luontoon, niin omassa lähiympäristössä kuin globaalissa maailmassa. Sisällöt suunnitellaan siten, että oppiaine herättää kiinnostuksen koko maailmaa ja sen ilmiöitä kohtaan, myös kulttuurillisesti ja yhteiskunnallisesti. Niiden tulee tukea ihmisten, asioiden ja ilmiöiden sijoittamista paikkaan, kartalle ja tukea nuorta hahmottamaan maailmaa kokonaisuutena yli oppiainerajojen, pohtimaan itseä osana maailmaa sekä ihmisen ja maailman keskinäistä suhdetta kestävän kehityksen ja tulevaisuuden näkökulmasta. Maantiedon aiheita voidaan toteuttaa monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja integroituna mm. biologiaan ja terveystietoon.

Maantiedon opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 7

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys

Maantieteelliset taidot
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Maapallon karttakuva ja alueet:
Maantiedon tuntemuksen piiri laajenee aiemmin käsitellystä Euroopasta eri suuntiin: Afrikkaan, Aasiaan tai Amerikkaan. Käsittelyjärjestys on luokanopettajien kesken vapaasti sovittavissa. Opitaan kartan peruskäsitteitä sekä syvennetään ymmärrystä erilaisista maasto- ja teemakartoista sekä niihin liittyvistä käsitteistä (symbolit, mittasuhteet, suunnat ja etäisyydet). Opitaan tuntemaan maapallon eri maanosat ja niiden tärkeimmät valtiot ja kulttuurit
Opetuksessa hyödynnetään eri tiedonsaantilähteitä. Taiteellinen työskentely huomioidaan opetuksessa, projekteissa ja teematyöskentelyssä.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma:
Seurataan ajankohtaisasioita ja uutisia ja sijoitetaan ne kartalle. Pohditaan uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Harjoitellaan ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä opitaan toimimaan itse kestävän kehityksen mukaisesti.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla:
Maailmaa tarkastellaan kokonaisuutena. Käsitellään ilma, ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä sääilmiöitä.
Tarkastellaan Maan planetaarisuutta sekä vuorokauden- että vuodenaikojen vaihtelua. Havainnoidaan auringon, kuun ja planeettojen liikettä sekä tähtiä. Opitaan ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla, luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta sekä tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisten toimintojen sijoittumista.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt:
Maantiedon opetuksessa käytetään vertailukohteena Suomen ja oman lähiympäristön luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä, joka on oppilailla konkreettisimmin havaittava ja tunnettava. Suhdetta omaan maahan ja maanosaan syvennetään niin, että näiden alueiden maantiedon tuntemus ja kiinnostus

aiheeseen täydentyy. Kenttätutkimuksia tehdään omassa lähiympäristössä. Samalla laajennetaan ja ohjataan oppilasta tutkimaan ja vertailemaan muiden maiden maantieteellisten alueiden luonnonmaisemia ja ilmiöitä. Kannustetaan oppilasta etsimään tietoa eri maantieteellisistä alueista, kiinnostumaan niistä ja esittämään rohkeasti kysymyksiä ja omia ajatuksia sekä perustelemaan niitä. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä muuta lähdemateriaalia hyödynnetään. Taiteellinen työskentely on osa oppimista.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla:
Opitaan tunnistamaan eri kulttuureiden piirteitä ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuureiden edustajiin. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta. Rohkaistaan oppilaita esittämään omia ajatuksia, perustelemaan, esittämään kysymyksiä ja kunnioittamaan toisen mielipidettä sekä erilaisuutta. Pohditaan globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä ja tarkastellaan miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Aiheita voidaan käsitellä monialaisesti ja integroituna mm. historiaan.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö:
Käsitellään perusteellisesti Suomen pinnanmuodostus. Opitaan tuntemaan tärkeimmät joet ja järvet, maan asutus ja sen jakautuminen, tärkeimmät maakunta-alueet ja kaupungit, elinkeinot, väestöpohja, väestön ikärakenne ja terveys, kasvillisuus ja ilmasto. Pohditaan miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat vaikuttaneet ihmisten toimintaan. Pohditaan omia kulutustottumuksia ja valintoja, jätteitä, luonnonvarojen riittävyyttä sekä kestävää elämäntapaa ja toimintaa vastuullisena kansalaisena.

Maantiedon opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 8

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys
Maantieteelliset taidot
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Maapallon karttakuva ja alueet:
Laajennetaan maantieteellistä tuntemusta: Afrikka, Aasia tai Amerikka. Käsittelyjärjestys on luokanopettajien kesken vapaasti sovittavissa. Olennaista on, että 8. luokan lopussa kaikki maanosat on pääpiirteissään käsitelty. Syvennetään koko maailman hahmottamisen ja keskeisen paikannimistön ymmärrystä. Syvennetään ymmärrystä erilaisista maasto- ja teemakartoista sekä niihin liittyvistä käsitteistä (diagrammit, tilastot, ilmakuvat, satelliittikuvat). Opetellaan määrittelemään alueiden sijainnin ja paikkojen välisiä etäisyyksiä. Opetuksessa hyödynnetään eri tiedonsaantilähteitä. Taiteellinen työskentely huomioidaan opetuksessa, projekteissa ja teematyöskentelyssä. Projektityönä voidaan tehdä esim. maapallo tai maailmankartta pari- tai ryhmätyöskentelynä.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma:
Seurataan ajankohtaisasioita ja uutisia ja sijoitetaan ne kartalle. Kehitetään oppilaan omaa ajattelutaitoa pohtimalla uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä sekä vaikutuksia luonnonvarojen, -rikkauksien ja ihmisen toiminnan ja luonnon vuorovaikutuksen välillä. Harjoitellaan ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä opitaan toimimaan itse kestävän kehityksen mukaisesti. Käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa, kirjallisuutta ja eri uutislähteitä tiedon hankinnassa ja sen esittämisessä sekä harjoitellaan arvioimaan ja vertailemaan tiedon luotettavuutta kriittisestikin.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla:
Maailmaa tarkastellaan kokonaisuutena. Syvennetään ymmärrystä ilman, ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeiden sekä sääilmiöiden esiintymisistä ja niiden vaikutuksista luonnon ja ihmisen elinmahdollisuuksiin maailman eri osissa. Maan tarkastelua avaruuden osana jatketaan, integroituna fysiikan, kemian sekä historian opetukseen. Kerrotaan luonnontieteen tärkeiden edistysaskelten historiasta ja niistä ihmisistä, jotka ovat kyseisiä askelia ottaneet. Tehdään lyhyt yhteenveto aiheesta. Kannustetaan oppilasta kysymään, etsimään ja löytämään vastauksia, ensin oman havainnon ja kokemuksen kautta valmiiseen annettuun tietoon. Pyritään säilyttämään oppilaan kiinnostus ja innovatiivisuus mahdollisimman elävänä, ohjaten loogiseen ajatteluun ja päättelykykyyn.
Sääopissa tulee erityisesti tuoda esiin ilmaston olemus elävänä kokonaisuutena, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Suhde ihmiseen havainnoidaan niin, että säähän ei voi vaikuttaa, mutta sen ehdoilla voi elää. Australiaa voi lisäksi hyödyntää polaarisena alueena omaan pohjoiseen maahan, esimerkiksi vuodenaikojen vastakkaisuuden ja auringon aseman ymmärtämisen elävöittäjänä.
Säätä seurataan ja tarkastellaan päivittäin, taulukoidaan, piirretään, maalataan ja vertaillaan yleisiin sääkarttoihin. Opetellaan laajemmin tunnistamaan sääilmiöiden eri käsitteitä (korkea ja matala paine, ilman kosteus, ilmakehän rakenne, tuulet ja niiden nopeus, pilvet, säärintamat, sateen syntymekanismit).

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt:
Maantiedon opetuksessa säilytetään suhde omaan maahan ja maanosaan, niin, että näiden alueiden maantiedon tuntemus täydentyy ja syventyy. Käsitellään perusteellisesti Suomen ja maailman eri osien pinnanmuodostusta, luonnonilmiöitä sekä alueellisia luonnonrikkauksia. Erilaisten projektien kautta opitaan vaalimaan lähiympäristön monimuotoisuutta sekä suunnittelemaan ja parantamaan sen turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Mietitään sademetsien hyväksikäyttöön liittyviä kysymyksiä. Tutkitaan ja

verrataan bruttokansantuotetta, lapsikuolleisuutta ja elinolosuhteita eri maiden ja maanosien välillä. Pohditaan syy-seurauksia tutkimustuloksille. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään tiedon hankinnassa, koonnissa ja esittämisessä.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla:
Laajennetaan eri kulttuurien, kansojen ja elintapojen tunnistamista ja positiivista suhtautumista. Tutustutaan erilaisten sosiaalisten ja etnisten ryhmien luonteenlaatuun, kehitystehtäviin ja traditioihin ja mietitään monikulttuurisuutta Suomessa ja maailmalla (myös vähemmistökulttuurit). Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä. Rohkaistaan oppilaita esittämään omia ajatuksia ja kysymyksiä. Harjoitellaan edelleen toisen ihmisen kunnioittamista ja erilaisuuden hyväksymistä.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö:
Käsitellään luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotalouden mahdollisuuksia Suomessa ja muualla maailmassa. Opitaan kuvaamaan ja analysoimaan asutuksen ja elinkeinojen alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suomessa. Opitaan tietämään miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman kanssa. Pohditaan edelleen omia kulutustottumuksia ja valintoja, kierrätystä, jätteitä, luonnonvarojen riittävyyttä sekä kestävää elämäntapaa ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Aihe integroituu myös biologan opeukseen.

Maantiedon opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 9

Maantieteellinen tieto ja ymmärrys
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys
Maantieteelliset taidot
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Maapallon karttakuva ja alueet:
Opetellaan edelleen käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä. Osataan määritellä alueelliset sijainnit ja paikkojen väliset etäisyydet. Tutustutaan maapallon geologiaan: maapallon geologiset kehitysvaiheet ja nykyiset pinnanmuodot eksogeenisten ja endogeenisten ilmiöiden vaikutusten pohjalta. Tutustutaan maapallon vuoristoihin, eri kivilajeihin ja kiviainesten geologiseen kiertoon. Käytetään opetuksen tukena kirjallisuutta monipuolisesti sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Aineistoa myös piirretään, maalataan ja kirjoitetaan itse.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma:
Pohditaan ja arvioidaan, kriittisestikin, uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä opitaan toimimaan itse kestävän kehityksen mukaisesti. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen ja aktivoidaan oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla:
Opitaan ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta sekä tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä. Järjestetään Lapin-, saaristo-, vesi- tai maaseutuleiri, jossa tutustutaan perusteellisesti yhteen herkkään ekosysteemiin ja jonka pohjalta käsitellään kotimaan kasvillisuutta ja ilmastoa laajemminkin.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt:
Tehdään yleiskatsaus maapallon historiaan, myös Suomen maantieteelliseen historiaan. Opitaan tuntemaan ja arvostamaan Suomen luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä sekä hahmotetaan maa oman alueellisen identiteetin perustana. Käsitellään geologiset kerrostumat, jotka ovat osoituksena aiemmista jääkausista ja jäätymisen vaikutuksista.
Yleiskatsaus muista eroosion tärkeimmistä muodoista. Pohditaan miten Suomessa jokainen kansalainen voi vaikuttaa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen. Harjoitellaan kuvaamaan maailman alueiden luonnonoloja ja ihmisten toimintaa siellä. Opitaan ymmärtämään eri alueiden maisemalliset ja kulttuuriset rikkaudet.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla:
Tutkitaan väestön jakaantumista globaalisti ja joillakin keskeisillä alueilla, myös Suomeen verraten. Opitaan tunnistamaan eri kulttuureiden piirteitä, elintapoja, asumista ja elinkeinoa ja suhtautumaan myönteisesti oman maan vähemmistökulttuureihin, maahanmuuttajiin sekä vieraisiin maihin ja niiden kansoihin. Pohditaan Suomen väestörakenteen muuttumista mm. maahanmuuton seurauksena, tiedostetaan erilaisia vähemmistökulttuureja Suomessa ja maailmalla.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö:
Syvennetään ja laajennetaan Suomen luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tuntemusta ja arvostusta sekä opitaan hahmottamaan maa oman alueellisen identiteettinsä perustana. Pohditaan ihmisen toimintaa luonnossa, rakentamista ja raaka-aineitten hyödyntämistä, teollisuutta, kestävän kehityksen periaatteita ja ongelmia. Käsitellään muita ajankohtaisia ympäristökysymyksiä, muun muassa luonnon monimuotoisuutta, ilmastonmuutosta ja ympäristönmuutosta sekä näiden heikkenemistä. Käsitellään Itämeren alueen ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia siellä sekä

pohditaan muita alueellisia kehityskysymyksiä ja globalisaation vaikutuksia. Tiedostetaan ja pohditaan, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen, mitkä ovat omat mahdollisuudet ympäristön tilan parantamiseksi ja opitaan tietämään keinoja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta ja näitä tulkitaan kaikkia aisteja käyttäen. Pelillisyys lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä. Autetaan oppilasta huomaamaan, että kuva maapallosta ja maailmankaikkeudesta on muuttuva, kehittyvä eikä se ole lopullinen tai muuttumaton systeemi. Tuetaan oppilaan omaa kasvua ja sitoutumista aktiiviseksi ja vastuulliseksi kestävän elämäntavan omaavaksi kansalaiseksi.
Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä itse havainnoiden, vertailemalla, arvioimalla, eri tiedonlähteitä hyödyntäen sekä taiteellisen työskentelyn kautta. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä.
Tärkeää on luottavainen ja salliva ilmapiiri, jossa jokainen voi esittää mielipitetitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.
Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomediaa sekä kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille. Tuetaan oppilasta toimimaan osana ryhmää ja arvioimaan omaa toimintaa siinä.

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle

ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan:

- 7. lukuvuoden päättyessä sanallinen arvio
- 8. lukuvuoden päättyessä numeroarvio
- 9. lukuvuoden välitodistuksessa ja päättyessä numeroarvio

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1-S6	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1-S4, S6	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureja, elinkeinoja ja	S1-S6	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla			
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S1-S6-	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1-S6	Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1-S6	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	Kestävän kehityksen edistäminen	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja	S1-S6	Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan

kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa			ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

15.4.7 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Luonnontieteitten opetuksen keskeisenä tavoitteena on valmistaa oppilaita itsenäiseen luonnontieteelliseen ajatteluun. Murrosikään tulevat tai jo tulleet oppilaat etsivät omaa ajattelua ja vapautumista entisistä auktoriteeteista. Vanhoja auktoriteetteja kuten esimerkiksi vanhempia tai opettajia ei tule korvata toisilla auktoriteeteilla vaan omalla kehittyvällä ajattelulla. Luonnontieteellistä maailmankuvaakaan ei siksi tule antaa oppilaille valmiina käsite- ja ajattelurakennelmana, johon itsestään selvästi uskotaan ja jonka kautta maailmaa hahmotetaan kuten jonkin poliittisen tai uskonnollisen ideologian kautta. Oppilaiden tulee saada kasvaa itse – kun heidän kehityksensä siihen nyt antaa valmiuden – maailman tarkasteluun käsitteellisen, kausaalisen ajattelun avulla.

Siten fysiikankin opetuksessa tarkastelun lähtökohtana on aina itse tarkasteltu ilmiö tai, mikäli se ei ole mahdollista, mahdollisimman elävästi kuvattu ilmiö ja sen huolellinen havainnointi. Havainnoinnista siirrytään ilmiön kuvaamiseen ja olennaisen erottamiseen. Vasta tästä johdetaan abstrakteja käsitteitä, aluksi melko yksinkertaisia. Johdettuja käsitteitä ja löydettyjä lainmukaisuuksia myös koetellaan erilaisissa tilanteissa. Tämän jälkeen opetetaan, miten ilmiöstä nykyään tieteessä selitetään. Selityksille pyritään löytämään myös kilpailevia selityksiä.

Vaikka sitä ei jokaisessa kohdassa erikseen mainita, kaikki ilmiöt, jotka voidaan esittää itse tehdyin kokein, sellaisina esitetään. Missä ei voida tehdä koetta, tarkastellaan ilmiötä konkreettisessa todellisuudessa. Vasta koetun ja havaitun pohjalle kehitetään kausaalisen käsitteellisen ajattelun (myös matemaattisen) avulla teoreettista ymmärrystä.

Seuraavassa esitetyt fysiikan sisällöt ovat yksityiskohdissaan osin suuntaa antavia. Joidenkin aihepiirien yksityiskohtien tarkasteluja voidaan korvata toisilla vastaavilla, jotkut voidaan opettaa aiemmalla tai myöhemmällä luokalla. Esimerkiksi jo kuudennen luokan (ympäristöoppi) sähköopissa voidaan tasavirtamoottorin rakentaminen korvata yksinkertaisemmilla kokeilla ja rakentaa moottori tai jokin vastaava laite myöhemmin.

Steinerkoulussa fysiikan opetus aloitetaan jo kuudennella luokalla, ja opetus kuuluu silloin ympäristöoppiin. Tarkoituksena on laajalla yleiskatsauksella herättää oppilaitten mielenkiinto aiheeseen. Steinerpedagogiikan mukaisesti ilmiöitten tutkiminen aloitetaan hyvin konkreettisesti ja itse mahdollisimman paljon käytännössä kokien. Oppiminen ei silloin muodostu raskaaksi tai liian vaikeaksi. Kuudennella luokalla aloitettua ilmiöitten tarkastelua, kokeilua, havainnointia ja mallintamista jatketaan ja syvennetään seuraavilla luokilla oppilaan kehityksen ja vastaanottokyvyn mukaan.

Fysiikan ja teknologian opetuksen tehtävänä on valmistella oppilaita ymmärtämään nykystä maailmaa ja toimia siinä vastuullisesti.

Seuraavassa luetellut sisällöt, vaikka sitä ei erikseen jokaisessa kohdassa mainita, opetetaan yleensä saman mallin mukaan, jonka tarkoitus on kehittää tavoitteiden ensimmäisissä kohdissa esitettyä kausaalista ajattelua, objektiivisuutta, kriittisyyttä ja systemaattista tutkimistapaa.

Ilmiöitä pyritään aina ensimmäiseksi tarkkailemaan todellisuudessa omin aistein ja apuvälineitä käyttäen. Koska tietoinen havainnonteko ei koskaan voi olla kokonaan vapaa ennakoivista ajatuksista tai mielikuvista, on erityisesti harjoiteltava objektiivista, ilmiöön itseensä eläytyvää ajattelevaa havainnointia.

Ilmiön havainnoinnin jälkeen oppilaiden havainnot kootaan ja kuvataan mahdollisimman tarkasti työkirjoihin tekstein ja tarvittaessa kuvin. Kootuista havainnoista pyritään ajatellen, tietenkin keskustellen, löytämään ilmiöiden olennaiset tekijät ja tekijöiden väliset yhteydet sekä kehittämään hypoteeseja kausaalisuhteista.

Hypoteesien pohjalta laaditaan aina, kun se on mahdollista, koe tai kokeita, joilla hypoteeseja voidaan testata.

Viimeisenä vaiheena oppilaita ohjataan ajatellen kehittämään malleja tai teorioita tutkituista ilmiöistä. Vasta oppilaiden oman työskentelyn jälkeen opetetaan se teoria tai ne teoriat, jotka kussakin asiassa ovat nykyisiä luonnontieteellisiä käsityksiä. On myös paikallaan kertoa oppilaille muutamien luonnontieteen tärkeiden edistysaskelten historiasta ja niistä ihmisistä, jotka ovat kyseisiä askelia ottaneet.

Luonnontieteissä mallinnetaan kaikki ilmiöt, vaikka sitä ei jokaisessa kohdassa erikseen toisteta. Mallintaminen tapahtuu kuitenkin aina niin, että kuljetaan tie kokeesta ja havainnosta ajattelun kautta malleihin. Vältetään antamasta ajattelumalleja, jotka kahlitsisivat ennakkoluulotonta, ihmettelevää ja luovaa luonnontieteen olemuksen mukaista tarkastelua.

Edellä kuvattu on tietenkin vain periaatteellinen malli. Siitä on todellisuudessa tehtävä poikkeuksia. Olennaista kuitenkin on, että oppilaiden kykyä havaita ja ajatella ei sidota etukäteen valmiilla kaavoilla. Luonnontieteellisen ajattelun energiana olevaa kysymisen, etsimisen ja löytämisen vaivaa ja iloa ei tule latistaa valmiilla tiedolla. Näin pyritään säilyttämään elävänä oppilaiden kiinnostus ja innovatiivisuus, vaikka sen viime vaiheessaan tuleekin ohjautua loogisen ajattelun mukaan.

Fysiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1-S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä	S1-S6	L1, L7

tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi		
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	L2, L3, L5
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1-S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1-S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1-S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1-S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	L6

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen

valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike: Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö: Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia.

S5 Vuorovaikutus ja liike: Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan opetuksessa keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 7

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa
Tutkimuksen taidot
T5kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti
T7 ohjata oppilasta käsittelemään,tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet liitettyinä aihekokonaisuuksiin vuosiluokalla 7

Aihekokonaisuudet: mekaniikka, akustiikka, optiikka, termodynamiikka, sähkö

Mekaniikka

Tutustutaan mekaniikan peruslakeihin omien kokeiden pohjalta.

- vipu, talja, vintturi, kalteva taso, väkipyörät, pyörä
- massa ja kitka (täydennetään 6. luokalla opittua)
- tasainen ja tasaisesti kiihtyvä liike erilaisin kokein, myös massan, nopeuden ja energian yhteyksiä
- voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho omin kokein
- etsitään omien kokeiden perusteella matemaattisia malleja, esimerkiksi voiman ja matkan suhde

Akustiikka

Äänen syntyyn värähtelynä, sen olemukseen poikittaisena aaltoliikkeenä, sen siirtymiseen väliaineissa ja korvan rakenteeseen värähtelyn vastaanottajana on alettu tutustua jo 6. luokalla. Täydennetään tätä tarkastelua ja tutustutaan (ellei kuudennella ole jo tutustuttu) äänen nopeuteen mittaamalla sekä äänen voimakkuuden mittaamiseen geometrisesti kasvavana desibeliasteikkona. Lisäksi esim.

- äänen suuntaaminen ja heijastaminen (kaiku)
- Chladnin levyt (ellei käsitelty aiemmin)
- pyörivät rei'itetyt levyt ja ilmasuihku
- gramofonin periaate
- terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät tekijät
- äänten maailman yleistä tarkastelua, äänen ja kuulemisen merkityksiä

Optiikka

Myös valoon on alustavasti tutustuttu jo kuudennella luokalla. Tarkastelu on ollut lähinnä luontoa havainnoivaa. Seitsemännellä luokalla siirrytään systemaattisempaan tarkasteluun. Suunnitellaan ja tehdään kokeita ja mittauksia esimerkiksi seuraavista ilmiöistä:

- valon heijastuminen erilaisista materiaaleista (myös sen imeytyminen ja säteilyn yhteys lämpöön)
- valon taittuminen erilaisissa materiaaleissa
- valon siirtymä esimerkiksi vesikerroksen läpi kulkiessa
- valon taittuminen ja heijastuminen erilaisissa pinnoissa (peilit ja linssit)
- silmälasien, kaukoputken, kameran periaate
- camera obscura, pimeä huone
- valon merkitystä kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna, kuten auringon säteilyn merkitys luonnolle, visuaalisuuden merkitys yhteiskunnassa

Termodynamiikka

Syvennetään ja laajennetaan 6. luokalla käsiteltyä.

- lämmön johtuminen, eristeet
- erilaisten materiaalien laajeneminen ja supistuminen lämpötilan mukaan
- yksittäisten aineiden olomuodon muutoksia
- lämmön mittaaminen itse rakennetulla mittarilla, esimerkiksi jouseen tai kahteen erilaiseen metalliin perustuvalla, erilaisia mitta–asteikkoja
- lämmön tuottaminen erilaisin energioin
- energian muuttuminen toiseksi (säilyminen), käytännön sovellutusten hyötysuhde ja hukkaenergia, energian säästäminen
- energian tuottaminen eri tavoin, tutustutaan sähkön- ja lämmöntuotannon teknologiaan
- kun sähkömoottori ja generaattori on sekä kokeellisesti että ajatuksellisesti tullut tutuksi, voidaan tehdä vierailu esimerkiksi johonkin lähiseudun vesivoimalaan
- erilaisia energialähteitä verrataan niiden teknologian ja myös ympäristövaikutusten
- tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammateihih, jossa fysiikan osamista tarvitaan

Aihekokonaisuuksissa toteutuvat sisältöalueet:
S1 Luonnontieteellinen tutkimus
S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
S3 Fysiikka yhteiskunnassa
S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
S5 Vuorovaikutus ja liike.

Aihekokonaisuus sähkö

Myös sähköön on alettu tutustua kuudennella luokalla. Osa siitä, mitä edellä on esitetty kuudennen luokan aihepiiriksi, voidaan käsitellä myös seitsemännellä luokalla.

- kappaleiden välisten sähköisten ja magneettisten voimien tarkastelua jatkona jo aloitetulle
- tasavirtapiiri (rakennetaan jokin laite kuten summeri, ellei jo ole rakennettu sekä tasavirtamoottori)
- virta suljetussa piirissä, lämmön synty johtimissa, varokkeet
- sähkölaitteiden turvallinen käyttö, kodin sähkölaitteita
- sähkön tuotto sähkömagneettisen induktion avulla, erilaisia energialähteitä kuten vesi-, tuuli-, lämpöenergia (kivihiili, öljy, ydinenergia)
- tutustutaan erilaisiin ammatteihin, jossa sähköoppia tarvitaan

Sähköopissa toteutuvat seuraavat sisältöalueet:

S1 Luonnontieteellinen tutkimus.
S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä.
S3 Fysiikka yhteiskunnassa
S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
S5 Vuorovaikutus ja liike.
S6 Sähkö

Fysiikan opetuksessa keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 8

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita

omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa
Tutkimuksen taidot
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti
T7 ohjata oppilasta käsittelemään,tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet liitettyinä aihekokonaisuuksiin vuosiluokalla 8

8 luokalla perehdytään hydrauliikkaan, meteorologiaan, termodynamiikkaan ja sähköisiin prosesseihin.

Hydrauliikka

Perustana käytetään kaikkia niitä runsaita havaintoja ja kokemuksia, joita aiemmilla luokilla on konkreettispainotteisen opetuksen kautta syntynyt. Tehdään esimerkiksi seuraavia kokeita edellä esitetyn mallin mukaan havainnoimisineen, pohdintoineen, koejärjestelyineen, teorioineen ja (matemaattisine) malleineen

- Arkhimedeen periaate sekä käytännössä että matemaattisin sovelluksin
- hydrostaattinen noste
- yhdistetyt astiat (hydraulinen vaaka)
- kartelisiolainen sukeltaja
- kiinteiden kappaleiden, nesteiden, ja kaasujen tiheys
- stabiliteetit esim. laivat
- staattinen paine
- pumppujen periaate (erityisesti johtaen hydrauliseen nosturiin)
- laminaarinen eli kerroksellinen ja turbulenttinen eli pyörteinen virta
- pyörteet ja vastus

- tutustutaan mahdollisimman konkreettisesti opittujen asioitten käytännön sovelluksiin ja tekniikan käyttöön, esimerkiksi hydrauliikan sovelluksia maanrakennuskoneissa tai autoissa

Meteorologia

Käsitelty edellä maantiedon yhteydessä. Sääopissa hyödynnetään ja täydennetään muun muassa fysiikassa opittuja lainmukaisuuksia, esimerkiksi energian muuntumista paineen ja lämpötilan suhteessa, auringon energian muuntumista tuulen liike-energiaksi, aineen tiheyden lainmukaisuuksia jne.
Luodaan yhteyksiä maantietoon. Käsitellään ihmisen ja eri teknisten ratkaisujen vaikutusta ilmastoon ja meteorologiaan kuuluviin ammateihin.

Akustiikka

Täydennetään ja syvennetään aiemmin käsiteltyä. Harjoitellaan aiempaa kiinteämmin oppilaan omaa kykyä havaita, laatia hypoteeseja ja niiden perusteella kokeita sekä luoda teorioita ja malleja. Mallit myös liitetään aiempaa kiinteämmin matemaattiseen tarkasteluun.

Osa siitä aineistosta, mikä on lueteltu 7. luokan kohdalla, voidaan käsitellä kahdeksannella luokalla. Lisäksi laajennetaan käytännön sovellusten tarkastelua, tutkitaan esimerkiksi erilaisten tilojen ja materiaalien akustiikkaa ja erilaisia soittimia luonnollisista sähköisiin.

Termodynamiikka

Lämpöopin kohdalla pätee sama, mikä edellä on sanottu akustiikasta. Seitsemännen luokan sijasta tai sitä täydentäen tarkastellaan

- aineiden olomuotoja suhteessa lämpöön
- käytännön sovelluksia lämmön tuottamisessa, kuljettamisessa, energian säästämisessä.

Lisäksi perehdytään ihmisen lämmöntuotantoon (tutustutaan myös erilaisiin ammatteihin lämmöntuotannon alueella) ja säätelyyn liittyneenä ihmisen biologian opiskeluun.

Aihekokonaisuuksissa toteutuvat sisältöalueet:

S1 Luonnontieteellinen tutkimus
S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
S3 Fysiikka yhteiskunnassa
S4 Fysiikka maailmakuvan muokkaajana
S5 Vuorovaikutus ja liike

Sähköoppi

- sähkön tuottaminen kemiallisesti, galvaaninen pari sekä paristo
- sähkön johtuminen eri aineissa sekä sovellutuksia (myös tietokoneen rakenteessa)
- ellei tasavirtamoottoria ole rakennettu aiemmilla luokilla, se rakennetaan nyt
- lennätin ja puhelin
- virtapiirin käsitteen kertaus ja syventäminen, kytkentäkaavio, vastus
- sähkön käytännön sovelluksia, sähkön merkitys yhteiskunnassa, tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin sähköopin yhteydessä

Sähköopissa toteutuvat sisältöalueet:

S1 Luonnontieteellinen tutkimus
S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
S3 Fysiikka yhteiskunnassa
S6 Sähkö

Fysiikan opetuksessa keskeiset tavoitteet vuosiluokalla 9

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa
Tutkimuksen taidot
T5kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti
T7 ohjata oppilasta käsittelemään,tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
T14 ohjata oppilasta saavuttaman riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoihin erityisesti sisältöalueilla S5-S6
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet liitettyinä aihekokonaisuuksiin vuosiluokalla 9

Sisältöjen yleinen kuvaus

Se, mitä edellisillä luokilla on fysiikassa opittu ja koettu, siirretään nyt olennaisesti vahvemmin käsitteellisen loogisen ajattelun tarkasteltaviksi. Vahvistetaan kausaalista ajattelua ja kaavojen kehittämistä, ymmärtämistä ja käyttöä sekä matematiikan hyödyntämistä. Luonnontiedon eri alueiden tietoa yhdistetään. Kiinnitetään huomiota tiedon todentamiseen. Laajennetaan hankitun tiedon

ymmärtämistä todellisuudessa sekä luonnon että yhteiskunnan puitteissa. Eri alueilla, vaikka sitä ei erikseen mainittaisi, johdetaan ilmiöitten mallintaminen niiden kuvaamiseen myös matemaattisesti (graafinen esitys, yhtälöt, tilastot) aiempaa pidemmälle sen mukaan, mihin oppilaiden matemaattinen osaaminen antaa mahdollisuuden.

Sen lisäksi tai sitä täydentäen, mitä aiemmin on käsitelty, esimerkiksi

- lämpöenergia, sen lähteet, tuottaminen, siirtäminen, muuntuminen, maailman energiavaroja ja niiden haasteita
- lämpölaajenemisen sovelluksia ennen opitun pohjalta
- kiehumis- ja sulamispiste, lämmön mittaaminen
- lämmön energiayksiköt kilokalorista johtaen kilojouleen
- aineen olomuodot ja niiden muutokset, lämpötila-asteikot
- paine ja sen yhteys lämpöön, hyödynnetään aiemmin opittua
- energian säilyminen ja huononeminen
- erilaisia lämpö-, sähkö-, hydraulisia ja ilmanpaineella toimivia käytännön koneita ja laitteita aiemmin opitun perusteella
- polttomoottorin rakenne ja toiminta (ellei jo aiemmin käsitelty)
- luonnon rakenteet ja mittasuhteet atomi- ja solutasolta aurinkokuntaan ja avaruuteen
- rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset, energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa
- radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon
- ydinenergian rauhanomaisen ja sotilaallisen käytön sovelluksia ja niiden haasteita
- erilaiselta säteilyltä suojautuminen käytännöllisestä luonnollisilta säteilyiltä suojautumisesta ihmisen toiminnasta aiheutuvalta säteilyltä suojautumiseen
- runsaasti matematiikkaan liittyviä tarkasteluja kaikilta fysiikan alueilta
- jatkamme tutustumista erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, jossa tarvitaan fysiikan osaamista

Sisältöalueet 9. luokalla:

S1 Luonnontieteellinen tutkimus.
S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä.
S3 Fysiikka yhteiskunnassa.
S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
S5 Vuorovaikutus ja liike
S6 Sähkö

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Kymenlaakson steinerkoulussa fysiikan opiskelu tapahtuu aina oppilaiden tekemien kokeiden pohjalta. Ellei oma koe ole mahdollinen, tutustutaan ilmiöön muulla tavoin, esimerkiksi tietotekniikan avulla. Ilmiöstä tehdään yksi tai useampi hypoteesi. Oppilaat ohjataan niitä tekemään, samoin laatimaan niiden tutkimiseksi koejärjestelyjä. Opettaja varmistaa, että koejärjestelyt ovat turvallisia ja että työturvallisuutta noudatetaan itse kokeita tehdessä. Myös turvallisuusasioissa oppilaita ohjataan itsenäisyyteen, vaikka opettaja siitä vastaakin.

Koulun lähiympäristössä on esimerkiksi monipuolisesti pienteknologiaa, myös vesivoimaloita. Näitä käytetään tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan opetuksessa. Pääasiassa voidaan vain tutustua, osallistuminen ei ole mahdollista esimerkiksi vesivoimalan toimintaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Kymenlaakson steinerkoulu pitää eräänä keskeisenä tehtävänään ajattelun edellytysten luomista kasvatuksen ja opetuksen aikana. Tämä koskee sekä luovaa että loogista ajattelua – mikäli niiden erottelu on paikallaan. Siten luonnontieteelliset käsitteet opetetaan aina vain sillä tavoin, että niiden sisältö on oppilaille ymmärryksen, mahdollisuuksien mukaan myös kokemuksen, kautta tuttu.

Oppilaiden tapa hahmottaa maailmaa on erilainen jopa silloin, kun matemaattisesti tai muuten loogisesti päädytään samaan lopputulokseen. Fysiikan opetuksessa voidaan eri tehtävin, eri koejärjestelyin ja myös erilaisin tehtäväohjein antaa mahdollisuus siihen, että eri oppilaat voivat kulkea omaa, itselleen luontaisinta loogista tietä. Samalla tulee kuitenkin huolehtia, että oppilas mahdollisimman hyvin pystyy hahmottamaan myös muut ajattelumahdollisuudet ja arvostamaan muiden erilaisia ajatustapoja. Fysiikassa kuten luonnontieteessä ylipäätään on kuitenkin ehdottomasti huolehdittava, että luovuus ei mene johdonmukaisuuden edelle tai johda sellaiseen lopputulokseen, jota voidaan pitää virheellisenä.

Fysiikassa kuten muissakin aineissa oppilailla voi olla vaikeuksia ymmärtää opiskeltavia asioita. Oppilaalle annetaan silloin tukea ensin opetustunnin aikana, tarvittaessa tukiopetuksen tai muun tuen muodoin. Yleiseen ohjaukseen kuuluu aina kokeiden asianmukaisuuden ja turvallisuuden ohjeistaminen sekä asianmukaisen tutkimussuunnitelman laatiminen.

Oppilaan oppimisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä

ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päättöarvioinnin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle

- 7. luokan päättyessä sanallinen arvio
- 8. luokan päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1-S6		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri

			ammateissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Tutkimisen taidot			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.

esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla			Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen			
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	S1-S6	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1-S6	Argumentointi-taidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa,	S1-S6	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä			

15.4.8 Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen keskeisenä tehtävänä on valmistaa oppilaita itsenäiseen luonnontieteelliseen ajatteluun. Murrosikään tulevat tai jo tulleet oppilaat etsivät omaa ajattelua ja vapautumista entisistä auktoriteeteista. Vanhoja auktoriteetteja kuten esimerkiksi vanhempia tai opettajia ei tule korvata toisilla auktoriteeteilla vaan omalla kehittyvällä ajattelulla. Luonnontieteellistä maailmankuvaakaan ei siksi tule antaa oppilaille valmiina käsite- ja ajattelurakennelmana, johon itsestään selvästi uskotaan ja jonka kautta maailmaa hahmotetaan kuten jonkin poliittisen tai uskonnollisen ideologian kautta. Oppilaiden tulee saada kasvaa itse – kun heidän kehityksensä siihen antaa valmiuden – maailman tarkasteluun käsitteellisen, kausaalisen ajattelun kautta. Samalla fenomenologinen tarkastelutapa luo mahdollisuuden kypsyttää kausaalisen ajattelun rinnalla kokonaisvaltaista ymmärrystä elämän moniulotteisista ilmentymismuodoista. Näiden ajatteluprosessien pohjalla opetus valmistelee oppilaita tekemään valintoja, käyttämään tietoja ja taitoja eri elämäntilanteissa ja luomaan mahdollisuuden kehittää vastuullista elämänasennetta ympäristöä ja itseään kohtaan. Oppilaille välittyy samalla kuva kemian merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä elämän arki- ja globaalitasolla.

Kemian opetus pyrkii isompien kokonaisuuksien hahmottamisessa ja ilmiöiden kuvaamisessa ja ymmärtämisessä käyttämään abstraktin ajattelun mahdollisuuksia eli kuvailemaan aineen rakennetta ja kemiallisten reaktioiden kulkua kemialle ominaisella tavalla merkkikielellä. Kuitenkin tarkastelun keskeisesti tulee aina lähteä ilmiöiden havainnoinnista, havaintojen kuvaamisesta ja tarkastelusta ja kokeilusta, koska näin annetaan oppilaalle mahdollisuus itse löytää lainalaisuuksia ja lopulta yleisiä kemian käsitteitä ja teorioita (mallintaminen). Silloin, kun omat havainnot eivät luonnossa tai kokein ole mahdollisia, on ilmiöt ensin kuvattava oppilaille elävästi ja tarkasti.

Kemian samoin kuin muiden luonnontieteellisten aineiden opetus palvelee paitsi tiedon jakamista myös erityisen vahvasti oppilaiden loogisen kausaalisen ajattelun kehittämistä. Siksi tulee huolehtia siitä, että aina kun se on mahdollista, oppilaat autetaan kokeiden ja muiden havaintojen kautta itse löytämään asianmukaiset ajattelumallit ja teoriat tai ainakin lähestymään niitä. Vasta tällaisen oman työn jälkeen opetetaan jo valmiiksi kokeiltuja ja ajateltuja malleja, jotka tukevat oppilaan kasvua ihmisenä.

Tällöin opetus, jonka keskeisenä lähtökohtana on ihmiseen liittyvien elintoimintojen sekä elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja ymmärtäminen, kehittää työskentelyyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja vastuullista elämän asennetta sekä antaa innostusta nähdä elämää kemian kautta.

Opetuksen tehtävänä on myös luoda pohjaa jatko-opintoihin ja kehittää ymmärtämään kemian merkitystä työelämän kautta. Yhdenvertaisuuden ja taso-arvon periaatetta toteutetaan tutustuttamalla oppilaita kemian soveltamiseen erilaisissa konteksteissa ja tutustumalla kemiaan kuuluvaan ammattiskaalaan.

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen

Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1-S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	L2, L3, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	L5
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1-S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1-S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1-S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1-S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	L6

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoitusmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen

S3 Kemia yhteiskunnassa: kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, jossa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: kemian sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilyttämisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemian liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimuksiin.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

S6 Aineiden ominaisuuden ja muutokset: tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisessa reaktiossa. havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Edellä olevat sisältöalueet toteutetaan Kymenlaakson steinerkoulussa eri luokka asteella erilaisten aihekokonaisuuksien kautta. Sitä syystä aihekokonaisuuksien kohdalla sulkuihin merkitään sisältöalueiden koodit.

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta
Tutkimisen taidot
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti
T7ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimukseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 7

Tutustutaan tulen ja lämmön käytön historiaan, erilaisiin lämmitysjärjestelmiin, luonnonvaroihin ja niiden käyttöön (voimalat, jätteenpoltto, lämmitys) ja ympäristöön huomiseen energianmuodon valinnassa **(S2-S4)**.

Oppimissisältöön kuuluvat palamisreaktiot, hapen merkitys palamiselle, ilman koostumus (mm. hiilidioksidin esiintyminen ja ongelmat), rikin, hiilen, fosforin palaaminen, palamaisen ja yhteyttämisen suhde, veden ominaisuuksia (mm. happamuus ja emäksisyys ja sen merkitys veden käytössä), happo- ja emäsreaktiot (tehdään havainnollisia kokeita tavallisin arkipäivän ainein indikaattoreina esim. punakaali ja lakmus), suolan muodostaminen (esim. NaCl), reaktionnopeus ja siihen vaikuttavat tekijät, pitoisuus, kalkin kiertokulku luonnossa ja sen muodonmuutokset kokeillen, sen käytännön merkitykset luonnolle ja ihmiskulttuurille (rakennus- ja lannoiteteollisuudessa), kalsiumin merkitys ihmisen terveydelle sekä tärkeimmät metallit (esim. rauta, kupari, lyijy, elohopea, tina, hopea ja kulta) ja kulttuurinen merkitys, yksinkertaisia kokeita kuten sulattaminen, hapettaminen, metallien merkitys suurelle osalle teollisuutta, metallien kierrätystä **(S1-S3, S6)**.

Käydään läpi työturvallisuussäädöksiä ja määräyksiä ja opitaan tekemään kemiallisia kokeita turvallisesti ja johdonmukaisesti. Opetuksessa tutustutaan myös paloturvallisuuteen. Opetuksessa pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä ja tuotteiden elinkaariajattelussa. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, jossa tarvitaan kemian osaamista. **(S1, S3)**.

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta
Tutkimisen taidot
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti
T7ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimukseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 8

Kemian opetuksessa perehdytään orgaaniseen kemiaan elintarvikekemian kautta **(S2, S3, S4)**.

Tutustutaan käsitteisiin puhdas aine, seos ja liuos **(S1, S5)**.

Opetuksessa tutkitaan hiilihydraatteja (sokerit, tärkkelys, selluloosa), rasvoja ja öljyjä sekä proteiineja. Aineiden reaktiomallien tarkastelua kokein ja keskinäisiä suhteita mitaten tai teoreettisesti oppien **(S2, S3, S4, S5, S6).**

Tutkitaan näiden aineiden merkitystä ihmisen ravitsemuksessa ja aineenvaihdunnassa sekä niiden käyttöä elintarviketeollisuudessa (esim. sokerin tuotanto, saippuan valmistus ja pesuaineet, selluloosa ja paperiteollisuus, piimän ja maitorahkan valmistus ja maitoteollisuus) (**S2, S3, S4).**
Tutustaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, jossa tarvitaan orgaanisen kemian osaamista. Käydään erilaisissa kemian teollisuuden laitoksissa **(S3).**

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 kannusta ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle

työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta
Tutkimisen taidot
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti
T7ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimukseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä
T11ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä
T12ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 9

Kemian opetuksessa syvennytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle luonnossa (hiili, hiilidioksidi, yhteyttäminen). Tutustutaan alkoholien reaktioihin, ominaisuuksiin ja käyttöön teollisuudessa **(S1-S3, S5, S6)**

Alkoholeista ja karboksyylihapoista edetään estereihin ja eettereihin. Perehdytään eteerisiin öljyihin ja teollisesti valmistettuihin estereihin. Tutustutaan niiden käyttöön elintarvike- ja kosmetiikkateollisuudessa sekä kemianteollisuudessa **(S1-S3, S5, S6)**.

Alkuaineista käsitellään hiili, vety, typpi ja happi sekä niiden yhdisteitä ja kiertoa luonnossa. Hiilivedyt, öljynjalostus ja siihen vaikutuksia yhteiskunnassa **(S1- S5).**

Syvennetään käsitystä eri alkuaineista ja alkuaineiden jaksollisesta järjestelmästä. Jatketaan metallien kemiaa (reaktiokyvyt, sähkökemiallinen jännitesarja, sähkökemia, elektrolyysi) (**S3**, **S5,S6)**.

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden

elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, jossa tarvitaan kemian osaamista. Jatketaan tutustumista erilaisiin kemian teollisuuslaitoksiin **(S3).**

Opiskellaan yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista ja käyttöä, havainnoidaan reaktionopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Jatketaan tutustumista pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan edelleen kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista **(S6).**

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian oppiaineen tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimuksen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia. oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus ja tuki vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn. Oppilaita ohjataan tekemään selkeitä ja mahdollisimman tarkkoja havaintoja. Oppilaita ohjataan muodostamaan havaintojen pohjalta kausaalisia suhteita ja tekemään johtopäätöksiä. Oppilaita ohjataan myös suhtautumaan kriittisesti havaintoihinsa sekä eri läteistä saatuun tietoon. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Oppilaita ohjataan yhdistämään ensin kokeellisesti ja myöhemmin teoreettisesti saatu tieto yhteen. Kokeellisessa työskentelyssä oppilasta ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilas voi toimia erilaisessa roolissa tai edetä yksilöllisesti ajatteluntaitojen eri tasoille. Erilaisia malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaan kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaan yksilöllistä kehitystä ja sitä kautta vahvistavat hänen oppijaminiäkuvaa.

Oppilaan oppimisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeelliseksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, - taitojaan ja käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomioita kohti uusia kehittämishaasteita. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedon hakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päättöarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle

- 7. luokan päättyessä sanallinen arvio
- 8. luokan päätttyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Kemian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1-S6		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta			
Tutkimisen taidot			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa-ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.

hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla			Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen			
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	S1-S6	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1-S6	Argumentointi-taidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Luonnontieteel-lisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan	S1-S6	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa,

monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä			jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

15.4.9 Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 terveystietoa opetetaan omana oppiaineena. Opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti, vahvasti integroituna muihin oppiaineisiin (biologia, kemia, liikunta, yhteiskuntaoppi, maantieto). Terveystiedon tunneilla kootaan kokonaisuuksiksi ja syvennetään sitä, mitä aineen sisällöistä on opittu loogisissa yhteyksissä muihin aineisiin. Samalla voidaan enemmän kuin esimerkiksi biologian tunnilla paneutua oppilaiden omiin ajankohtaisiin kysymyksiin.
Opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen, jossa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön. Lähtökohtana on, että terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus. Terveystieto antaa käsityksen terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavista asioista kokonaisvaltaisesti ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilas pääsee pohtimaan oman elämänsä hallintaan liittyviä asioita, kuten terveyttä mm. unen, levon, ravinnon ja liikunnan merkityksen näkökulmasta sekä myös mielenterveyden ja seksuaaliterveyden kannalta. Sosiaalisen verkoston merkitys osana mielen hyvinvointia on niin ikään tarkastelun kohteena. Oppilas oppii tunnistamaan riskejä ja kehittää niiden hallintakykyä. Hän oppii hankkimaan tietoa ja tarkastelemaan tietoa kriittisesti ja harkitusti ja hakemaan tarvittaessa apua. Ihmistä tarkastellaan kunnioittavasti ja monipuolisesti. Ihminen on laaja-alainen kokonaisuus, jonka hyvinvoinnin edellytys on fyysinen ja psyykkinen terveys. Oppiaineen tehtävä on lisätä oppilaan itsetuntemusta ja lujittaa siten itseluottamusta ja luottamusta elämään ja oman elämän hallintaan. Ihmisen psyykkinen kasvu ja kehitys on terveystiedon kultainen lanka. Tämä näkökulma korostuu laaja-alaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Jokainen ihminen on arvokas; itsensä ja toisen ihmisen kunnioitus ja suvaitsevaisuus ovat kulmakiviä itse kunkin hyvinvoinnille.
Terveystiedon oppiaine on ”oppilaslähtöinen” aine, jossa tulee voida joustavasti käsitellä esimerkiksi seksuaalisuutta, kuolemaa, surua, mielenterveyden kysymyksiä, päihteitä, ihmissuhteita jne. sen mukaan, mitkä asiat murrosikää eläville oppilaille ovat erityisen ajankohtaisia. Edellä viitatuista syistä terveystietoa ei opeteta jaksoina kuten muita vastaavia oppiaineita vaan erillisinä viikkotunteina.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin	Laaja-

	liittyvät sisältöalueet	alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	L2, L3, L4, L7
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1	L1, L3, L4,L6
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L4
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	L1-L7
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	L2, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1, S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	S1-S3	L1, L2, L3, L7

T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	S3	L1-L7

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7-9

Ohjataan oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä, kasvua ja kehitystä läpi elämän. Käydään läpi tietoa terveyden perusteista, kuten unen, ravinnon, liikunnan ja hygienian merkityksestä voimavaralähtöisesti.
Vahvistetaan oppilaan valmiuksia tunne- ja vuorovaikutustaidoissa sekä kykyä toimia erilaissa ristiriita- ja kriisitilanteissa. Annetaan asiallista ja asianmukaista tietoa terveyttä tukevista ja kuluttavista tekijöistä sekä sairauksien ehkäisystä. Tuetaan oppilaan valmiuksia ymmärtää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vaarantavia tekijöitä ja mekanismeja.
Oppilas on osa yhteiskuntaa ja sen kulttuuria sekä osa erilaisia yhteisöjä. Oppilasta ohjataan ymmärtämään erilaisten sosiaalisten ympäristöjen merkitystä omalle terveydelle ja hyvinvoinnille sekä toimintakyvylle. Häntä ohjataan ymmärtämään ja arvioimaan oman elämänpiirien terveyskäsityksiä ja niiden yhteyttä terveyteen. Oppilasta rohkaistaan pohtimaan omia perusteltuja käsityksiä terveydestä, vastuusta, velvollisuuksista ja oikeuksista lähiyhteisössä ja maailmalla.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys:

Oppilasta ohjataan tuntemaan ihminen fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena kokonaisuutena. Tässä tukeudutaan vahvasti oppilaiden omiin kokemuksiin sekä mahdollisten pienempien sisarusten ja koulun pienempien oppilaiden havainnointiin. Herätetään oppilaan kyky nähdä huolenpidon tarve sekä ymmärrys omien ja toisten mahdollisia kehityksen ongelmia ja niistä selviytymistä. Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja, tunteiden säätelyä ja niiden ilmaisua, etenkin ristiriitatilanteissa, mutta myös välittämisen ilmaisemisessa.
Pohditaan fyysisten tekijöiden vaikutusta mielen vahvuuteen. Opitaan tunnistamaan omat vahvuudet ja heikkoudet realistisesti ja kehittämään niitä.
Autetaan nuorta tunnistamaan oman elämänvaiheen ja lähitulevaisuuden erityiset piirteet, murrosiän ruumiillisessa ja sielullisessa kehityksessä. Sen keskeinen tekijä on rakkauden eri ulottuvuudet (sisarrakkaus, ystävyys, rakastuminen johon liittyy seksuaalisuus). Olennaista on huolehtia sekä opetuksen että kasvatustoimien avulla siitä, että murrosikäisen rakkaus tai mielenkiinto riittävästi suuntautuu ulospäin toiseen ihmiseen kokonaisuutena eikä omaan itseen ja oman nautinnon yksipuoliseen tavoitteluun.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy:
Opetetaan terveellisten elämäntapojen merkitystä elämän rytmittämisen, työn ja levon merkityksen, erilaisten rasitusten, liikunnan sekä ravinnon kannalta. Näitä on toki opetettu jo ensimmäisestä luokasta lähtien, mutta joita on ilman muuta myös murrosikäiselle korostettava ja muistutettava. Käsitellään kaikki päihteet (tupakka, huumeet, alkoholi, lääkkeet) sekä addiktion käsite (peli- ja liikuntariippuvuus, syömishäiriöt, liikkumattomuus, liiallinen passiivisuus jne). Realistista kuvaa päihteiden käytöstä ja vaikutuksista tulee alkaa rakentaa jo alemmilla luokilla, viimeistään kuudennella, mutta tarvittaessa jo aiemmin. Opetuksessa tulee tuoda esiin päihteiden todelliset vaarat sekä omien valintojen, tottumusten ja tekojen vaikutukset. Moralisoinnista tulee pidättäytyä, koska sen vaikutus saattaa olla päinvastainen kuin on tarkoitus.
Henkilökohtainen hygienia (hikoileminen, hampaiden hoito ja hengitys), iho, päänahka, käsien pesu jne.
Opetellaan tapaturmien välttäminen kotona, liikenteessä, harrastuksissa jne. Tiedostetaan tyypillisemmät tapaturmat, palo- ja sähköturvallisuus, erilaisten työvälineiden käyttöön liittyvät vaarat ja niiltä suojautumista. Harjoitellaan yksinkertaisia pelastustoimia, tuen antamista, avun hälyttämistä, ensiaputaitoja ja itsehoitoa. Liikennevalistusta annetaan ensimmäisestä luokasta lähtien ja sitä jatketaan edelleen.
Perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri:
Ohjataan oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille. Tuetaan oppilasta luomaan perustaa aktiiviselle ja hyvinvoivalle toiminta- ja koulukäyntikyvylle. Autetaan oppilasta ymmärtämään omien valintojen vaikutukset hyvinvoinnille nyt ja tulevaisuudessa. Käsitellään yhteiskunnan terveyden- ja sairaanhoidon rakennetta erilaisine hyvinvointipalveluineen ja sen asianmukaista käyttöä. Pohditaan oppilaan omia arvoja ja perheen sekä yhteiskunnan edustamia terveyskäsityksiä ja autetaan oppilasta muodostamaan kuvaa itselle sopivista terveyttä edistävistä oppimisen keinoista.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia

erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä

T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista

T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys:

Opitaan tunnistamaan ihmisen kehitys ajassa sikiökaudesta kuolemaan saakka erilaisten ikäkausien olennaiset kehitystekijät huomioiden. Tutustutaan mielenterveyden ongelmiin. Tutustutaan avun etsimisen mahdollisuuksiin aina lähipiiristä ammattiauttajiin. Opitaan tunnistamaan omat vahvuudet ja heikkoudet käyttäytymisessä, oppimisessa ja opiskelussa, arvioimaan niitä sekä miettimään eri keinoja niiden tukemiseen terveyden näkökulmasta (stressi, ristiriidat, ongelmatilanteet ja erilaiset kriisit). Pohditaan omia arvoja ja asenteita, ja miten eri viestien avulla tunnistamme niitä ja säätelemme ja tuemme käyttäytymistämme niiden pohjalta. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ja kehitetään edelleen. Käsitellään yksilöllisyyden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuden näkökulmia ja arvostamista, niin itsensä kuin toisen ihmisen näkökulmasta katsottuna.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy:

Harjoitellaan edelleen terveellisten elämäntapojen merkitystä oman hyvinvoinnin auttamiseksi (ulkoilu, ruokavalio, lepo ja uni, harrastukset jne.). Edistetään oppilaan valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä asioissa.

Käsitellään jokapäiväisiä valintoja ja niiden seurauksia. Huumeet ja päihteet sekä lääkkeiden osalta keskustellaan myös sellaisista, joita ei varsinaisesti luokitella huumeiksi. Pyritään kehittämään tapoja

hoitaa masennusta, mielipahaa, ahdistusta muuten kuin itsestään selvästi lääkkeisiin turvautumalla. Luodaan sellainen ilmapiiri ja opetetaan sellaiset käytännön kanavat, että oppilas voi aina saada apua mieluummin ennen kuin päihteiden kokeilua on tapahtunut, mutta myös sen tapahduttua. Opetetaan oppilasta keskustelemaan ongelmistaan tai ajatuksistaan mahdollisimman avoimesti. Tarvittaessa voidaan kutsua asioihin perehtyneen tahon edustajia (terveysviranomainen, poliisi tms.) antamaan opetusta päihteiden vaikutuksista.
Opitaan tuntemaan seksuaalisen käyttäytymisen yleiset normit ja arvot, kuten myös lainsäädäntö. Tiedostetaan seksisuhteiden turvallinen hoitaminen. Oppilaita ei kuitenkaan tule rohkaista tällä opetuksella varhaisiin seksuaalisiin suhteisiin. Kaikessa seksuaalisuuteen liittyvässä opetuksessa tuodaan aina vahvasti esiin ihminen kokonaisuutena ja vastuu itsestä ja toisesta ihmisestä. Opetetaan ongelmatilanteita, esimerkiksi alkoholin vaikutuksista arviointikykyyn myös seksuaalisuuden suhteen.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri:
Käsitellään yhteiskunnan terveyden- ja sairaanhoidon rakennetta erilaisine hyvinvointipalveluineen. Opetellaan miten käyttää eri palveluita, mihin ottaa yhteyttä missäkin tilanteessa ja tarkastellaan palveluita myös laajemmin siltä kannalta, mihin itsellä on oikeus ja mahdollisuus. Tutkitaan lainsäädäntöä (oikeudet ja vastuu), joka välittömimmin koskee nuorta eri elämäntilanteissa. Opitaan ymmärtämään mm. päihteitä koskevat lait sekä myös varkaudet, ilkivalta ja liikenteen säädökset Suomessa ja muualla maailmassa. Näitä aiheita integroidaan esimerkiksi historian ja yhteiskuntaopin opetukseen, sekä monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, esittämisessä ja vertailussa.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys:
Tunnistetaan erilaisten yhteisöjen säännöt ja ennen kaikkea se järjellisyys, mihin säännöt perustuvat. Opitaan toimimaan yhteisössä näiden sääntöjen mukaan mutta niin, että niiden noudattamista ei vain opeteta itsetarkoituksena vaan pyritään kehittämään ymmärrystä siihen, miten eri säännöt helpottavat ja turvaavat elämää erilaisissa yhteisöissä. Tähän perustuvat mm. vastuu, huolenpito, suvaitsevaisuus jne. joita tietenkin on käsiteltävä erillisinä aiheina, mutta joiden omaehtoiselle kehittymiselle on ennen kaikkea pyrittävä luomaan mahdollisuus. Tunnistetaan terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä. Opitaan tietämään mistä voi hakea apua ja tietoa sekä miten toimia terveyttä koskevissa tilanteissa. Ymmärretään kokonaisvaltainen omasta terveydestä huolehtiminen ja vastuunotto omasta hyvinvoinnista.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy:
Keskustellaan laajemmin päihteistä ja niiden vaikutuksista ja haitoista. Huumeiden osalta selvitetään myös niihin liittyviä maapallonlaajuisia taloudellisia ulottuvuuksia eri viestimiä hyödyntäen sekä huumekaupan käytännön organisointia ja keinoja, joilla pyritään aiheuttamaan riippuvuutta. Samalla pohditaan eri tiedonsaantilähteiden esittämiä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.
Arvioidaan omia kykyjä ja voimavaroja joidenkin kriisien ennaltaehkäisemiseksi. Opetellaan tiedostamaan terveiden elämäntapojen ja liikunnan merkitys myös psyykkiselle jaksamiselle. Sairauksien valistamiseen ja niiden ehkäisyyn valitaan ajankohtaiset ja keskeiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri:
Vertaillaan oman maan ja toisenlaisten kulttuurien terveyspalveluja sekä -tapoja eri viestimiä hyödyntäen. Keskustellaan myös niistä arvoista, joiden mukaan nämä palvelut on järjestetty tai tulisi järjestää (työ-, opiskelu- ja toimintakyky ja -keinot nuoruudessa ja myöhemmin työelämässä).
Opetellaan tunnistamaan tyypillisimmät ja ajankohtaiset taudit ja sairaudet, suomalaiset kansantaudit ja millaisia maapallonlaajuisia tauteja kehittyy sekä miten erilaisilta taudeilta voi suojautua (ravinto, elämäntavat, seksisuhteet, matkailu). Pohditaan miten ympäristön terveysriskit sekä yhteiskunnan, lähipiirin että omat teot voivat vaikuttaa tautien syntyyn tai leviämiseen.
Lisäksi käsitellään ympäristön vastuullinen kehittäminen terveyttä ja hyvinvointia edistäväksi eri tietolähteitä hyödyntäen. Mietitään oppilaan omaa suhtautumista ja arvioimista, myös kriittisesti, ympäristön, terveyden ja turvallisuuden kehittämiseen sellaisilla alueilla, joissa olosuhteet eivät ole yhtä hyvät kuin omassa maassa.
Pohditaan mitä vaikuttamiskeinoja ja vastuita yksilöllä on terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiympäristössä. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, ihmisoikeudet, vanhuus, vammaisuus tai

pitkäaikaissairaudet.

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Hyödynnetään erilaisia työtapoja tutkimalla, havainnoimalla ja vertailemalla arjen terveysilmiöitä ja kehitetään omia oppimistaitoja, soveltamista ja kriittistä ajattelua.
Oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen ilmiölähtöisyydestä käsin. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.
Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.
Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.
Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Osaaminen arvioidaan sekä erillisten terveystiedon tuntien mukaan että niiden muiden aineiden tuntien mukaan, joilla terveystiedon sisältöjä on opetettu.
Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeätä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan:

- 7. lukuvuoden päättyessä sanallinen arvio
- 8. lukuvuoden päättyessä numeroarvio
- 9. lukuvuoden välitodistuksessa ja päättyessä numeroarvio

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1-S3	Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämisellä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämänkulun eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata-yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin-vastuullisia ratkaisuja.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät ja sairauksien ehkäisy			
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3	Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata oppilasta	S1, S2		Ei käytettä arvosanan

tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja			muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean-tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.
T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1, S2	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan	S1-S3	Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt

elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.		edistävien tekijöiden hahmottaminen	vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.	S3	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

15.4.10 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan uskonnon opetusta sen mukaan, mihin uskontokuntaan oppilaan huoltajat kuuluvat. Koulun omasta puolesta annetaan kuitenkin uskonnon opetusta vain evankelisluterilaisessa uskonnossa. Muihin uskontokuntiin kuin evankelisluterilaiseen kuuluville järjestetään heidän uskontokuntansa mukaista opetusta yhdessä huoltajan ja oppilaan kotikunnan tai oppilaan oman uskonnollisen yhteisön kanssa. Tällöin opetus voi tapahtua koulun tiloissa tai muualla kulloinkin erikseen sovittavalla tavalla. Jos oppilaan vanhemmat kuuluvat eri uskontokuntiin, on jokaisen oppilaan kohdalla voitava löytää sellainen uskonnon opetuksen käytännön ratkaisu, joka tyydyttää kaikkia osapuolia. Koulun on oltava tässä joustava ja laajakatseinen. Myös evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen laadun ja sävyn tulee olla laajasti ekumeeninen, ei dogmaattinen; sen on korostettava ennen kaikkea kristillistä lähimmäisenrakkautta ja suvaitsevaisuutta, ei ihmisten ja kulttuurien ontologisten pohdintojen erilaisuutta. Opetuksen tulee kouluvuosien aikana antaa oppilaille myös sellainen uskonnollinen inhimillinen yleissivistys, joka tarjoaa hänelle aikuisena mahdollisuudet asioiden omakohtaiseen pohdintaan ja omakohtaisiin valintoihin, mutta ei luo lapsuudessa ja nuoruudessa sielullisia raja-aitoja tulevaisuuteen. Opetuksen tulee antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin.

Oppilasta tuetaan kasvamaan yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi sekä maailmankansalaiseksi.
Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Oppilas tutustuu uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen katsomusten monilukutaitoa. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja eri näkökulmista ja auttaa häntä ymmärtämään niistä käytyä keskustelua. Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä.

Uskonnon opetus vuosiluokilla 7-9

Opetuksessa tutustutaan kulttuurin ja uskonnon yhteyteen, suuriin uskontoperinteisiin, maailmanuskontoihin ja uskonnottomuuteen. Uskontoa tarkastellaan niin tieteen, taiteen, median, politiikan, yhteiskunnan kuin populaarikulttuurin näkökulmasta. Pohditaan ja analysoidaan uskonnon vaikutusta yhteiskuntaan sen eri osa-alueilla. Käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet.
Opetus tukee nuoren oman katsomuksen kehittymistä, eettistä vuoropuhelua, syy-seuraussuhteiden löytämistä ja ymmärtämistä sekä antaa valmiuksia ja rohkeutta elää ja vaikuttaa alati muuttuvassa maailmassa. Keskeisenä tarkastelun kohteena ovat Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus sekä eri uskontojen ja katsomusten eettiset näkemykset. Pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämän kysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa nuorelle voimavaroja hänen etsiessään omaa tietään kohti aikuisuutta.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus	S1, S2	L1
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	L2
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	L2, L3, L6
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja	S3	L2, L7

muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin		
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	L5, L6
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	L7
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	L1, L2
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	L6

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjä valitaan niin, että ne hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille niin, että niistä rakentuu maailmankatsomuksellinen näkemys uskonnon monimuotoisuudesta. Oppilas oppii tuntemaan eettisen ajattelun peruskäsitteitä, kristillisen etiikan perusteita ja soveltamaan näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Suhde omaan uskontoon:
Tutustutaan keskeisten maailmanuskontojen levinneisyyteen, kokosuhteisiin ja uskonnollisen elämän pääpiirteisiin vuorovaikutussuhteessa evankelis-luterilaiseen uskontoon ja omiin arvoihin. Kertomusaineiston, kirkkotaiteen, kulttuuritapojen ja musiikkiperinteiden avulla tarkastellaan opiskeltavan uskonnon monimuotoisuutta, juuria, oppeja ja opetuksia Suomessa ja eri puolilla maailmaa. Opetuksessa huomioidaan myös uskonnottomuus.

S2 Uskontojen maailma:
Tutustutaan keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään (tavat, symbolit, käsitteet) kertomusaineistoa ja eri lähdemateriaalia ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetellaan tietämään uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin ja tuetaan oppilasta kohtaamaan kunnioittaen erilaisia ihmisiä sekä heidän tapoja nyt ja tulevaisuudessa. Aiheet integroituu historian ja maantiedon opetukseen.

S3 Hyvä elämä:
Tiedostetaan ihminen eettisenä olentona (eettiset normit, periaatteet ja arvot). Pohditaan kristillisen etiikan peruspainotuksia kuten profeettojen sanomaa. Opitaan kunnioittamaan eri tavoin uskovia ja ajattelevia, sekä rohkaistaan oppilasta kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään edelleen ymmärrystä opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen yhteisiin eettisiin käsityksiin ja eroavaisuuksiin. Tuetaan oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia eettisiä elämänkysymyksiä. Innostetaan oppilasta tutkimaan omia valintojaan ikäkausi huomioiden. Harjoitellaan havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja, pohtimalla uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisen valinnoille.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Suhde omaan uskontoon:
Perehdytään Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana, sen tulkintaan ja käyttöön. Käsitellään Uutta testamenttia kristinuskon synnyn ilmentäjänä ja kulttuurivaikutusten luojana. Opitaan tunnistamaan luterilaisen kirkon uskonkäsitys, sen synty ja kehitys sekä sen merkitys ihmisen ja yhteiskunnan elämässä ja pohditaan omien arvojen suhdetta niihin. Tutkitaan eri uskontojen maailmankatsomuksellisia näkemyksiä sekä uskon ja tiedon suhdetta. Järjestetään vierailua pyhiin paikkoihin, rakennuksiin, juhliin ja tapahtumiin.

S2 Uskontojen maailma:
Käsitellään keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä. Sisältöjen teemoiksi valitaan uskonnot

ja uskonnottomuus Suomessa ja maailmassa. Tiedostetaan maailmankatsomuksen rakentamiseen vaikuttavia tekijöitä ymmärtämällä uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyyden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä. Opetellaan tunnistamaan eri uskontojen pääpiirteet (symbolit, tavat, juhlat) osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa. Tutustutaan laajemmin uskonnollisiin katsomusperinteisiin (luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko, muita kristillisiä kirkkoja, virsi- ja muu hengellinen musiikkiperinne).

S3 Hyvä elämä:
Sisältöjä valitaan niin, että oppilas innostuu tuntemaan kristillisen etiikan perusteita ja peruskäsitteitä sekä soveltamaan ja tutkimaan niitä. Eri lähteitä hyödyntäen käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Käsiteltävissä sisällöissä huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamiselle, hyvinvoinnille ja kestävälle elämäntavalle. Harjoitellaan eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistamista, pohtimista ja soveltamista sekä suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden hyväksymistä. erilaisten projektien muodossa (voidaan integroida toisiin aineisiin, monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin sekä koko koulun yhteisiin tilaisuuksiin).

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Suhde omaan uskontoon:
Raamatun kulttuurivaikutuksia tutkitaan entistä laajemmin. Syvennetään oppilaan ymmärrystä kristinuskon syntytapahtumista ja hallitsemaan kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet. Ohjataan oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista nykytilaan (suomalainen katsomusperinne, yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, muista kristillisistä yhteisöistä ja uskonnoista, luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta). Huomioidaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja ja harjaannutaan entistä laajemmin havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja. Autetaan oppilasta, eri kertomusaineistoa sekä tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, ymmärtämään

uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta, myös niiden syy-seuraussuhteita niin omassa elinympäristössä kuin maailmanlaajuisesti.

S2 Uskontojen maailma:
Pohditaan uskonpuhdistusta ja sen jälkeistä aikaa sekä uskonnonvapautta ja uskonnottomuuden merkitystä. Käsitellään suomalaiset muinaisuskonnot (integroituna myös muihin aineisiin) ja katolinen keskiaika. Opitaan tunnistamaan eri uskontojen tapoja ja symboleita entistä laajemmin. Verrataan omaa kristillistä musiikkiperinnettä muiden uskontojen musiikkiin. Oppilasta rohkaistaan pohtimaan uskontoa yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta eri puolilla maailmaa. Eri lähteitä käyttäen etsitään tietoa uskontojen vaikutuksista yhteiskuntiin sekä uskontojen näkyvyydestä populaarikulttuurissa. Autetaan oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

S3 Hyvä elämä:
Kannustetaan oppilasta pohtimaan vastuullista toimintaa ja omien valintojen seurauksia, niin kaikessa toiminnassa kuin kohdatessa erilaisia ihmisiä, nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla. Tiedostetaan, että ihminen on oman elämänsä, yhteiskunnan ja ympäristön muokkaaja. Annetaan oppilaalle runsaasti mahdollisuuksia kysymyksille, omille eettisille näkemyksille ja perusteluille. Harjoitellaan edelleen suvaitsevaisuutta ja kunnioitusta myös muiden esittämille näkemyksille ja valinnoille.
Opitaan tunnistamaan eettiset normit, periaatteet ja arvot. Ymmärretään kristillisen ihmiskäsityksen tarkoitus ja toisen asemaan asettumista. Käsitellään kysymyksiä ekososiaalisesta sivistyksestä sekä uskonnon pyrkimyksestä rakentaa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Verrataan oman uskonnon etiikkaa muihin uskontoihin sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen tarkoituksesta. Tarkastellaan myös muita ihmisoikeuksien loukkauksia integroituna historiaan ja yhteiskuntaoppiin.
Kaikissa sisältöjen valinnoissa on pyrkimyksenä kannustaa oppilasta kestävään elämäntapaan sekä kasvattaa ihmistä tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden monimuotoisten

tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita. Arviointi on monipuolista ja oppilaille annettava palaute ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan

- 7. lukuvuoden päättyessä sanallinen arvio
- 8. lukuvuoden päättyessä numeroarvio
- 9. lukuvuoden välitodistuksessa ja päättyessä numeroarvio

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus	S1, S2	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita	S1-S3	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa			
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1-S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

15.4.11 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustieto rakentuu etiikan ja moraalin perustoille, joihin liittyviä näkemyksiä ja merkityksiä tarkastellaan ihmisten yksilöinä ja kulttuurinsa mukaan vuorovaikutuksessaan kehittäminä. Opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaan kykyä etsiä hyvää elämää.

Elämänkatsomustiedossa ihminen nähdään luovana, ympäristöönsä ja kulttuuriinsa vaikuttavana aktiivisena toimijana. Ihminen jakaa, kokee ja tuottaa merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia ja inhimillistä toimintaa niin yksilönä, yhteisönä kuin kulttuuriperinteen vaalijana pidetään vuorovaikutuksen tuloksena. Oppilasta ohjataan tutustumaan, ymmärtämään ja arvioimaan erilaista ja tuttua inhimillistä elämää, toimintaa ja ajattelua, sekä hahmottamaan asioiden välisiä syy-seuraussuhteita. Toisaalta oppiaineen ydintehtävänä on antaa oppilaille valmiuksia vaikuttaa omaan ajatteluunsa ja toimintaansa tavalla, joka edistää hänen mahdollisuuksiaan löytää oma arvokas tiensä elämässään, koskien myös opiskelua ja oppimista. Tähän rohkaistaan hyödyntämällä opetuksessa oppilaiden omaa ja ikäkauden mukaista ajattelu- ja kokemusmaailmaa avoimella ja pohtivalla otteella.

Opetuksen tehtävänä on ylläpitää suvaitsevaisuuden, vastuullisuuden ja demokraattisen kansalaisuuden arvoja. Nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa elämänkatsomustiedon tehtävänä on tarjota oppilaalle katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, sekä rikastuttaa hänen eettisen, tutkivan ja kriittisen ajattelu- ja toimintakykynsä kehittämistä. Kriittiseen ajatteluun pyritään avoimella ja pohdiskelevalla asenteella, jossa etsitään perusteita, hahmotetaan asiayhteyksiä, kehitetään tilannetajua niin, että se tukee oppilasta itseään korjaavana. Elämänkatsomustiedon tehtävänä on opettaa ja kehittää oppilaan elämänhallinta-, kommunikointi-, itsetuntemus-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja oppimaan oppimisen taitoja, sekä rohkaista aktiivisuuteen, vaikuttamiseen, vastuunottoon itsenäisenä yhteisön jäsenenä.

Elämänkatsomustieto pyrkii tukemaan laaja-alaisesti oppilaan ajattelun, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taidon kehittymistä. Opetus kehittää myös oppilaan arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta sekä itsestä huolehtimista. Oppilasta tuetaan ja rohkaistaan ilmaisemaan katsomustaan, perustelemaan sitä ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja.

Elämänkatsomustiedon opetusta ohjaa käsitys oppilaiden mahdollisuudesta kasvaa vapaiksi, ajatteleviksi, tasa-arvoisiksi ja kriittisiksi hyvän elämän rakentajiksi.

Elämänkatsomustiedon opetus vuosiluokilla 7-9
Elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden kokemusmaailman, identiteetin ja elämänkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin	Laaja-alainen osaaminen

	liittyvät sisältöalueet	
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1	L1, L2, L5
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	L1, L3
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	L2, L3, L6, L7
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	L5, L7
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	L1, L7

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Sisältöjen valinnassa pyrkimys yleissivistävään tietoon yhdistetään oppilaiden kokemusmaailmaan ja identiteetin ja elämänkatsomuksen etsintään. Olennaista on löytää sisältöjä, joiden kanssa työskenteleminen antaa oppilaalle mahdollisuuden rakentaa tiedosta ja omakohtaisesta pohdinnasta katsomuksellista arvostelukykyä.

Elämänkatsomustiedon sisältöjen opettamisessa voidaan hyödyntää maailmaa tutkineiden ja muuttaneiden henkilöiden elämäkerrat soveltuvin osin. Keskustelevalla opetuksella pyritään tarjoamaan oppilaille tilaa ja keinoja rakentaa omia ajatuksiaan ja maailmankuvaansa. Myös dialogisuuden sosiaaliseen puoleen kiinnitetään huomiota.

Vierailut, vieraiden vastaanottaminen ja yhteistyö muiden toimijoiden tai järjestöjen kanssa tarjoavat oppilaille mahdollisuuden osallistua ja ottaa vastuuta omasta ympäristöstään. Samalla he voivat laajentaa maailmankuvaansa. Tuetaan keskustelutaitojen kehittymistä siten, että ihmisten moninaisuutta on mahdollista tarkastella kunnioittavasti, arvostavasti ja kiireettömästi välttäen nopeita päätelmiä ja

perusteettomia mielipiteitä. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään silloin, kun se tukee vuorovaikutustaitojen monipuolista kehittymistä ja käsitteiden syvällistä ymmärtämistä. Nostetaan esiin mediasta tapahtuvaan tiedonhankintaan ja tiedon tuottamiseen liittyviä eettisiä kysymyksiä.
Opetuksen tukena käytetään taiteellista työskentelyä (kuvataide ja –opetus, musiikki, runous ja tarinat). Aihepiirit voidaan integroida myös muihin oppiaineisiin (historia, ympäristöoppi, maantieto, biologia, terveystieto) ja toteuttaa mahdollisesti monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Katsomus ja kulttuuri:
Perehdytään Unescon maailmanperintökohteisiin ja seurataan kulttuurin ilmenemistä mm. mediassa ja taiteessa. Tutustutaan erilaisiin teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan eri katsomusten kohtaamisen historiaan sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja turvaamista erilaisissa yhteiskunnissa. Ohjataan oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä ja ratkaisuja työskentelyssään. Syvennetään aiemmin käsiteltyjä asioita ihmissuhteista ja moraalisesta kasvusta, itsetuntemuksesta ja kulttuuri-identiteetistä, yhteisöstä, ihmisoikeuksista sekä ihmisestä ja maailmasta.

S2 Etiikan perusteita:
Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä. Ohjataan oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä perusteita (ihmisarvo, ihmisoikeudet, yhdenvertaisuus). Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja (totuus, hyvyys, kauneus, oikeudenmukaisuus, vastuu ja vapaus). Autetaan oppilaan moraalisen kasvun kehittämistä ja hänen omien sekä toisten ajatusten ja toiminnan arviointia ja suvaitsevaisuutta. Ohjataan oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajattelua.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus:
Autetaan oppilasta omaksumaan ja sisäistämään ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, yhdenvertaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita ja

oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi. Opetuksen tukena voidaan hyödyntää kirjallisuutta, draamaa, kuvataidetta, mediaa ja oppilaan omia kokemuksia.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Katsomus ja kulttuuri:
Tuetaan oppilasta etsimään ja rakentamaan omaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan keskustellen ja eri projektiluontoisten teemojen kautta. Opetellaan samalla hahmottamaan kokonaisuuksia sekä kohtaamaan epävarmuutta ja löytämään keinoja ilmaista itseään ja elämänkatsomustaan. Perehdytään maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja kulttuurin käsitteiden tuntemusta ja niiden taustojen tutkimista. Ohjataan oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia sekä niiden keskinäistä suhdetta ja vuorovaikutusta. Opitaan pohtimaan ja arvioimaan tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa, myös kriittisesti. Hyödynnetään opetuksessa tieto- ja viestintäteknologiaa sekä muita lähteitä tiedon hankinnassa, etsimisessä ja esittämisessä. Pohditaan tiedon luotettavuutta ja alkuperää.

S2 Etiikan perusteita:
Mietitään etiikan pääsuuntia ja peruskysymyksiä, ihmisoikeus- ja ympäristöetiikkaa. Käsitellään vastuuta ja velvollisuutta, oikeuksia, sääntöjen noudattamista, teon syitä ja seurauksia eri näkökulmista sekä teon tahallisuutta ja vakavuutta nuoren arjessa esiintyvissä kysymyksissä. Aiheet voivat liittyä sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisistä aiheista. Oppilaalle annetaan mahdollisuus pohtia aiheita ja ilmaista ja perustella ajatuksiaan sekä itsenäisesti, ryhmässä että eri projektien yhteydessä. Harjoitellaan oppilaan kykyä käyttää eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus:
Jatketaan perehtymistä ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen.. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden

tutkimiseen ja mahdollisuuksiin, ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeudet. Arvioidaan kulttuurin ja luonnon yhteyttä sekä niiden merkitystä ihmiselle.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

Elämänkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Katsomus ja kulttuuri:
Syvennetään ja laajennetaan oppilaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä, maailmakuvaa, maailmankatsomusta ja elämänkatsomusta erilaisin teemoin, myös mediassa ja taiteessa (historialliset kertomukset, elämäkerrat, maantieteelliset kuvaukset eettisestä näkökulmasta, ajankohtaisuutiset). Opitaan tunnistamaan ja käyttämään tiedon ja tutkimusten esittämiä erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita sekä niiden keskinäistä vuorovaikutusta (oma elämänkatsomus, uskonnottomuus, uskonnollisuus, luonnollinen, yliluonnollinen). Opetellaan arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme.

S2 Etiikan perusteita:
Harjoitellaan havaitsemaan eettisiä ulottuvuuksia arkipäivässä, taiteessa, mediassa jne. ja arvioimaan eritasoisia eettisiä ja moraalisia valintoja. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä. Autetaan oppilasta hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun. Tuetaan oppilasta huomioimaan elämän eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään omaa eettistä ajatteluaan.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus:
Perehdytään ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Opitaan tunnistamaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita sekä keskeiset ihmisoikeudet ja kansalaisoikeudet sekä ymmärtämään ihmis- ja kansalaisoikeuksien eroja. Innostetaan oppilasta pohtimaan omien valintojen vaikutusta ja vastuuta kestävään tulevaisuuteen sekä ”minun tulevaisuuteni” –merkitystä oman toiminnan kautta. Harjoitellaan kykyä toimia eettisesti oikein oman ja toisten tulevaisuuden hyväksi. Laajennetaan käsitystä ihmisen ja luonnon suhteesta sekä eläinten oikeuksista. Harjoitellaan tunnistamaan yhteiskunnallisten ratkaisujen pitkän tähtäimen vaikutuksia,

joskaan ymmärryksen tason ei tarvitse vastata vastuullisten aikuisten tasoa.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa yhdessä toimiminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämänkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja onnistumisen kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämänkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.
Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämänkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso elämänkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa oppilaalle annetaan

- sanallinen arvio 7. lukuvuoden päättyessä
- numeroarvio 8. lukuvuoden päättyessä
- numeroarvio 9. luokan välitodistuksessa sekä lukuvuoden päättyessä.

Elämänkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.
T2 rakentaa oppilaan kulttuurista yleissivistystä ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1	Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti
T4 ohjata oppilasta tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä-ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.-
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden	S1, S2, S3	Monikulttuurisuuden ja	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa

ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen		yhdenvertaisuuden hahmottaminen	esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävän elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

15.4.12 Historia

Oppiaineen tehtävä

Eläytyvästä oppimisesta eläytyvään ja pohtivaan, analyyttiseen ja kokonaisvaltaisen historian tarkasteluun siirrytään vähitellen yhdeksättä luokkaa lähestyttäessä, siis sitä mukaa kuin oppilaiden itsenäinen käsitteellinen ajattelu kehittyy. Kausaalisuuden ja tarkoituksellisen ihmisen toiminnan välistä vuorovaikutusta tarkastellaan erilaisten historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden kautta. Opetuksessa käytetään edelleen kuvaopetuksen keinoja eli historiallisten kokonaisuudet voi kuvata esimerkiksi elämänkertojen kautta. Historian opetus luo mahdollisuuksia ihmisten toimintamotiivien ymmärtämiselle ja omalla tavallaan tukee nuorten ihmisten ihanteiden luomista. Näillä luokka-asteilla käsitys historiallisen tiedon luonteesta syvennee, ja opetuksessa käytetään enemmän tutkimuksellisia ja vuorovaikutuksellisia työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		

T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta	S1–S6	L1-L5
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	L1, L2, L4
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	L1-L4, L6, L7
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6	L1, L2, L4
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä	S1–S6	L1-L4, L7
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	L1-L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmaan politiikan juuret: Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden

yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
Tiedon hankkiminen menneisyydestä
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta
Historian ilmiöiden ymmärtäminen
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille
Historiallisen tiedon käyttäminen
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys ja S2 Ihmiset muuttavat maailmaa :
Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa Uuden ajan alussa. Eurooppalaisten muille mantereille tekemien löytöretkien historia ja niiden seurauksia alkuperäisasukkaille ja Euroopalle. Henrik Purjehtija, Kolumbus, Dias, da Gama, Magalhaes, Balboa, Cortez, Pizarro**.** Kolonialismin ongelmia alustavasti. Karttojen kehitys. Siirtokuntien syntyjä. Uusia tuotteita. Orjakaupan synnystä. Raleigh, Drake. Kirjapainotaidon keksiminen ja sen vaikutukset aina nykyajan keksintöihin asti; muut keksinnöt kuten liikematematiikka ja kansainvälinen pankkitoiminta. Jatketaan 6lk. Aineistoa: renessanssin, Firenzen nousu, humanismi heijastuksena klassisista arvoista. Uudenlaisten ammattien ja kaupankäynnin muotojen synty, esimerkiksi Fuggerin perhe, Medicit, Hansaliitto, Hollanti. Luonnontieteellisen ajattelun synty; Brahe, Kepler, Kopernikus, Galilei. Jeanne D`Arc ja hänen toimintansa historialliset seuraukset. Jan Hus, Martti Luther esimerkkeinä uudesta sisäisestä uskonnollisesta itsenäisyydestä. Englannin reformaatio ja Elisabethin aika, Henry VIII, Elizabeth I, espanjalainen Armada, Jaakko I, Shakespearen elämä. Kolmikymmenvuotinen sota. Maanomistus, käsityöteollisuuden syntyjä. Venäjän historia mongolien karkotukseen saakka.

Opetus on integroitu maailman kirjallisuuteen, kuvaamataitoon ja draamaopetukseen.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
Tiedon hankkiminen menneisyydestä
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

Historian ilmiöiden ymmärtäminen
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille
Historiallisen tiedon käyttäminen
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys ja S2 Ihmiset muuttavat maailmaa :
Keskeiset ilmiöt Uuden ajan alkaessa, jotka ovat vaikuttaneet ihmisten arkielämään, ihmisten arvoihin ja sitä kautta suhteuttamisen ympäröivään maailmaan ja luontoon. Kahdeksannella luokalla historia ulottuu ensimmäisen kerran nykyaikaan asti. Kausaalisuuden ja tarkoituksellisen ihmisen toiminnan välistä vuorovaikutusta tarkastellaan teollisen vallankumouksen kautta. Opitaan tuntemaan suurten keksintöjen sosiaalisia vaikutuksia sekä positiivisia kehitysaskeleita, lääkkeet, kemia, liikenne ja sosiaalinen liikkuvuus, ammattiyhdistykset. Samoin käsitellään kahdeksannella luokalla negatiivisia näkökohtia kuten työläisten köyhyys, lapsityövoima, orjuus ja maaorjuus, kivennäisvarojen voimakas hyväksikäyttö, kolonialismi ja konfliktit brittiläisen imperiumin valtioiden välillä, painottaen yksilön kokemusta nopeasti muuttuvassa maailmassa. Historiaa voidaan opettaa lyhyiden mutta värikkäiden henkilökuvausten kautta yksilöistä, kuvaten sen ajan tunnusmerkkejä. Tärkeitä ajankohtia, symbolisia kuvia, tyypillisiä silminnäkijöiden kertomia omaelämäkertoja, otteita kirjallisuudesta, päiväkirjoja, sanomalehtiä ja muita tiedotusvälineitä käytetään lähteinä havainnollistamaan esiteltyjä aiheita.

Amerikan Yhdysvaltojen perustaminen, sekä poliittinen konsepti ja perustuslaki; orjakauppa ja Yhdysvaltojen sisällissota, Punaisen Pilven ja Geronimon vastarinta ja kohtalo, Little Big Hornin ja Wounded Kneen taistelujen seuraukset.

Brittiläisen imperiumin piirteitä 1800- ja 1900-luvulla, puitteina esimerkiksi buurisota, Mahatma Gandhin elämä, Florence Nightingale, tri Livingstone, Marcus Carvey.

Tehdastyön, lapsityön, orjaplantaasien, liikenteen ja kuljetusten sosiaaliset seuraukset.

Maahanmuutto, Irlannin nälänhätä, maahanmuuttajat Amerikassa.

Höyrykoneen kehittäminen, James Watt, George Stevenson, rautateiden kehitys, kanaalit, kehruukone.

Kehittyvää teknologiaa; kuten sähke, puhelin, gramofoni, hehkulamppu ja niiden sosiaaliset seuraukset. Edisonin, Marie Curien, Liebigin ja Flemingin elämäkerrat

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan:
Suomi autonomian ajalla ja itsenäisyyden ajalta Suomen historia autonomian ajan alusta alkaen. Suomen itsenäistyminen ja sisällissota. Suomi toisessa maailmansodassa.

S4 Suurten sotien aika:
Maailmansodat ja kylmä sota tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Sotiin kuuluvat ihmisoikeusrikokset (holokausti), kansanvainot ja ihmisoikeuksien edistämiseen. Ensimmäinen ja toinen maailmansota. Kylmä sota. Korea ja Vietnam. Vallankumousliikkeet.

Siirtomaiden itsenäistyminen. Teollisuusmaat ja kolmas maailma. Neuvostoliiton hajoaminen. Globalisaation mahdollisuuksia ja ongelmia.

Historian tapahtumia elävöitetään osittain äidinkielen opetukseen yhdistyen runsaalla elämäkerta-aineistolla, samoin oheislukemistoilla.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Merkitys, arvot ja asenteet
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena
Tiedon hankkiminen menneisyydestä
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
Historian ilmiöiden ymmärtäminen
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta
Historiallisen tiedon käyttäminen
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet vuosiluokalla 9

Uuden ajan valtavan suuri historian aineisto, jota kahdella edellisellä luokalla on käsitelty, käsitellään kokoavasti 9. luokalla. Käsittely perustuu olennaisesti entistä enemmän ajatteluun ja pohdintaan. Siinä käsitellään nyt myös laajoja yhtenäisiä, kokoavia teemoja. Teemoina ovat toisaalta merkittävien vuosisatojen tyypilliset piirteet, toisaalta sellaiset pitkän aikavälin teemat kuin globalisaation kehitys Henrik Purjehtijan ajoista lähtien ja teollisuuden kehityksen merkitys. Aiheiden käsittelyn tulee liittyä vahvasti nykyaikaan; useiden kohdalla käsittely voi alkaa nykyajasta ja etsiä taustaa menneestä. Suomen historia kulkee yleisen maailmanhistorian rinnalla.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa:
Yhteiskunnalliset aatteet ja niiden merkitys ja seuraukset

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan:
Jatketaan ja täydennetään 8 luokan aineistoa. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kehittyminen ja suomalaisen elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään 1950-luvulta nykyaikaan.

S4 Suurten sotien aika:
Jatketaan ja täydennetään 8 luokan aineistoa - maailmansodat, niiden poliittiset taustat ja seuraukset. Kylmä sota tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Sotiin kuuluvat ihmisoikeusrikokset. Holokausti tarkasteltuna muihin vastaaviin tragedioihin peilaten menneessä,

nykyisessä ja mahdollisesti tulevassa historiassa.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen:
Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmaan politiikan juuret:
Syvennytään ymmärrystä maailman nykytilanteesta ja sen historiallisesta juurista. Tutkitaan uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyä ja mahdollisesta ratkaisumallista**.**

Neljä sisältöaluetta (S2,S4,S5,S6) toteutetaan seuraavien teemojen kautta:

- 1900-luvun aiheita: imperiumien, maailmanvaltojen romahtaminen, postkolonialismi, totalitarismi, fasismi ja kommunismi ja sen romahtaminen, Pax Americana ja kylmä sota, siirtyminen pois Eurooppa-keskeisestä maailmankuvasta, Tyynenmeren alueen nousu, kehitysmaiden esiintulo, globalisoituminen (1400-luvulta nopeasti kerraten)
- yksilön emansipaatio, vapauttaminen modernin ajan alussa; humanismi ja renessanssi yksilön kehityksen, löytöjen ja keksintöjen ilmauksena
- valistuksen ajan vaikutukset politiikassa
- Ranskan vallankumouksen ideaalit (vapaus, veljeys, tasa-arvo), vallankumouksen kulku Napoleoniin asti
- ihmisoikeuksien idea ja taistelu niiden toteuttamiseksi nykyaikaan asti
- sosialististen aatteiden nousu ja toteutus: Marx ja Engels; ammattiliittojen synty, Venäjän vallankumous: sen alkuperä ja seuraukset, Stalin; Neuvostoliiton hajoaminen
- Yhdistyneet kansakunnat (YK), Euroopan Unioni (EU), niiden tuomat ihanteet ja ongelma

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä. Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa

opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle

- 7. luokan päättyessä sanallinen arvio
- 8. luokan päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Historian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Historian opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan syvällisemmin historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta	S1–S6	Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	Kronologian– ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	Syy- ja seuraus-suhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.
T7 ohjata oppilasta	S1–S6	Muutoksen ja	Oppilas osaa selittää, miksi

analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta		jatkuvuuden ymmärtäminen	joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä	S1–S6	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

15.4.13 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua vastuuntuntoisiksi ja aktiivisiksi kansalaisiksi, jotka toimivat elämässään yritteliäästi. Oppilaita ohjataan toimimaan demokratian ja tasa-arvon periaatteiden mukaan. Heitä ohjataan ymmärtämään ja noudattamaan ihmisoikeuksia ja erilaisia arvoja ja erilaisia ihmisiä ymmärtäen.

Tiedollisesti yhteiskuntaopin tulee antaa perusosaaminen yhteiskunnan toiminnasta sekä kansalaisen oikeuksista ja vastuusta siinä. Oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti yhteiskunnassa yleisesti ja erikseen myös taloudellisesti moraalisten periaatteiden mukaan.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaat syventävät käsitystä eri vaikuttamisen keinoista. Opetuksessa korostetaan vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.
Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit ja ekologiset kysymykset. Oppilaita ohjataan ymmärtämään erilaisia valtiomuotojen erot sekä sen miten demokratia toimii. Oppilaita ohjataan ottamaan sosiaalinen vastuu yhteiskunnan kaikista jäsenistä.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1-S4	L4, L7
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	L1, L2, L4, L7
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	L2, L4, L7
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1-S3	L3, L4, L5
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S4	L1, L4, L7, L6
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.	S1, S2, S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1-S3	L1, L4, L7
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	L2, L4, L6, L7

T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1-S4	L1, L2, L7

Yhteiskuntaoppi-oppimäärän opetuksen keskeiset tavoitteet vuosiluokille 7-9

Jokaisen vuosiluokan 7-9 tavoitteet noudattavat edellä esitettyä taulukkoa kokonaisuudessaan. Siksi niitä ei tässä toisteta erikseen jokaisen vuosiluokan kohdalla.

Yhteiskuntaoppi –oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta:
Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta:
Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen:
Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta:
Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet (S1-4) vuosiluokalla 7

Tarkastellaan tasa-arvoa ja kestävää kehitystä sekä muita keinoja edistää yksilön hyvinvointia. Tarkastellaan kansalaisten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa työelämässä ja päätöksenteossa: Suomen vähemmistöjä esim. saamelaiset, romanit, suomenruotsalaiset, maahanmuuttajat ja pakolaiset; muut vähemmistöt, kuten erilaiset vammaiset ja seksuaaliset vähemmistöt. Pohditaan ja käsitellään tuloerojen ja koulutuksen vaikutusta elämään. Tutustutaan, opitaan ja keskustellaan ympäristövastuusta, kestävästä kehityksestä ja arkipäivän valinnoista ja jokamiehen oikeuksista.

Yhteiskuntaopin oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet (S1-4) vuosiluokalla 8

Yksilö perheen jäsenenä: perhe, erityyppiset yhteisöt ja osakulttuurit, kuten erilaisia perheitä, perheen perustaminen, lapsi perheen jäsenenä, yhteiskunnan tuki lapsiperheille, avioliiton purkautuminen. Tutustutaan nuorisokulttuurin eri muotoihin, esim. skeittarit, hopparit, punkkarit, tietokonenörtit, skinit, luonnonsuojelijat. Pohditaan yksilön mahdollisuuksia toimia kotikunnan jäsenenä, oman valtion kansalaisena ja EU- kansalaisena, sekä tehdään alustavia pohdintoja vaikutusmahdollisuuksista ja päätöksenteosta. Käsitellään sananvapautta ja siihen liittyvää vastuuta (mediat, mainonta, tietoyhteiskunta ja tietosuoja). Tarkastellaan hyvinvointiyhteiskunnan ulottuvuuksia kuten hyvinvointivaltion tehtävät, sosiaaliturva (kansanterveyslaki, terveyskeskukset ym.), sairausvakuutus, työttömän tuki, toimeentulotuki, eläketurva, vakuutusturva. Keskustellaan elintasosta ja elämisen laadusta, koulutuksesta, opintososiaalisista eduista, työnteosta, yrittäjyydestä, suhdannevaihteluista ja lamasta sekä tutustutaan eri asumismuotoihin.

Yhteiskuntaopin oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet (S1-4) vuosiluokalla 9

Tarkastellaan hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuuksia, mm. Suomen väestö, ikäpyramidit ennen, nyt ja tulevaisuudessa.
Käsitellään kansalaisen mahdollisuuksia vaikuttaa:

- vallan olemus, demokratia ja diktatuuri
- demokratia, vaalit ja äänestäminen, mielipidetiedustelut, kansanäänestys, puolueet vaikutuskanavana
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU–tasolla, mm. eduskunta, lakien säätäminen, perustuslaki, kansalaisen perusoikeudet, hallitus, presidentti, valtionhallinto, Suomi EU:ssa, kunnallinen päätöksenteko, kunta palveluiden tarjoajana
- oikeusjärjestelmä, erityisesti 15 vuotta täyttäneen oikeudellinen vastuu, lait, oikeuskelpoisuus, nuori rikollinen, rikesakot, päiväsakot, vankeus, uudet rangaistusmuodot, tuomioistuimet, oikeudenkäynti, poliisi.
- turvallisuuspolitiikka, ulkopolitiikka, maanpuolustus, asevelvollisuus, puolustusvoimat
- työnteko ja yrittäjyys, erilaiset talousjärjestelmät, alkutuotanto, jalostus, palvelut, tietotyö, markkinavoimat, suhdannepolitiikka, talouden ongelmat mm. inflaatio, harmaa talous, työttömyys.
- yritystoiminta, erilaiset yritykset, pörssi
- työmarkkinat, tulopolitiikka, työtaistelut, työsuojelu.
- pankkijärjestelmä, luotto- ja pankkikortit
- ulkomaankauppa, globaali talous
- julkinen sektori palveluiden tuottajana, verotus

Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten (esim. kansalaisjärjestöt, yritykset) tahojen kanssa. Voidaan toteuttaa oppilaiden ideoima ja toteuttama laajempi yhteiskunnallinen projekti.

Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään henkilökohtaista talouden hallintaa sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

Tarkastellaan mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

Toisella yhteiskuntaopin jaksolla syvennytään talouden peruskäsitteisiin (esim. BKT, inflaatio, deflaatio, korko, korkomarginaali, välitön ja välillinen verotus), ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin (esim. kansantalouden kiertokulku) sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin, (hyvinvointivaltion idea ja haasteet) kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Tarkastelussa hyödynnetään oppilaiden työelämään tutustumisharjoittelussa saamat havainnot ja kokemukset. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Yhteiskuntaoppi–oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Yhteiskuntaopin yhtenä keskeisenä tavoitteena on konkreettinen sosiaalisen vastuun ottaminen luokka- ja kouluyhteisössä, esimerkiksi leikkikentän valvonta, tien ylittämisen seuranta, paikallisyhteisön auttaminen ekologisissa projekteissa, vanhusten auttaminen, kehitysmaaprojektit ym. Tavoitteena on aktiivinen vastuullisuus eli tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelua.

Ohjaus ja tuki yhteiskuntaoppi–oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Etsitään erilaisia tapoja selittää käsitteitä oppilaille. Voidaan turvautua myös vertaisopettamiseen, jossa annetaan luokkatoverin sanoittaa vaikea käsite. Oppilaita rohkaistaan oppilaskuntatoimintaan ja erilaisiin ekologisiin ja muihin auttamis- ja osallistumisprojekteihin. Voidaan käsitellä myös vertaissovittelua.
Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäseninä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.
Kehitetään empatiaa esim. erilaisia haasteita kohtaavia ihmisiä kohtaan. Kiinnostuksen herättäminen taloutta ja politiikkaa kohtaan on tärkeätä, jotta ymmärrys siitä miten maailmaa johdetaan, lisääntyy.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta. Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen

kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan:
- 7. lukuvuoden päättyessä sanallinen arvio
- 8. lukuvuoden päättyessä numeroarvio
- 9. lukuvuoden välitodistuksessa ja päättyessä numeroarvio

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1–S4		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ja selittää ihmisoikeusperiaatteita, oikeusvaltion keskeisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa.
T4 ohjata oppilasta	S1–S3	Yhteiskuntaa,	Oppilas osaa kuvailla

syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä		mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista keskustelua.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S4	Yrittäjyys- ja työelämätaidot	Oppilas osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti	S1–S3	Eri yhteisöjen ja vähemmistöjen tarkastelu	Oppilas pystyy tarkastelemaan ja keskustelemaan erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsentyneesti.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1–S3	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattisten pelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän	S1, S4	Talouden perusteiden hahmottaminen	Oppilas osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa.

kehityksen periaatteiden mukaisesti			
T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1–S4	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis- ja vaikuttamistaidot	Oppilas osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.

15.4.14 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin merkitys tunne-elämään ja ihmisen itsetuntoon on suuri. Kasvatuksellisessa mielessä musiikki tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia tunne-elämän kehittämiseen sellaista tasapainoa kohti, missä laadullinen ajattelu, arviointikyky, sosiaalinen perusta voi oikealla tavalla kehittyä. Musiikin opetuksen tehtävänä on myös luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokien 7-9 oppilaan omaehtoinen ilmaisu kasvaa voimakkaasti ja opetuksessa keskitytään musiikillisen ilmaisun monipuoliseen kehittämiseen. Musiikilliset tiedot ja taidot kehittyvät ja samalla luova musiikin tuottaminen mahdollistuu yhä vahvemmin. Yhteistyö ja omien ideoiden sekä ratkaisujen tuottaminen nousee keskiöön. Opetus luotaa musiikin maailmankuvaa yhä laajemmin ja tuo tarkasteltavaksi erilaisia musiikkiin liittyviä käsityksiä. Oppilaiden arviointikykyä kehitetään hakemalla tarkastelukulmia musiikkiin liittyviin ilmiöihin lajirajojen yli. Kuuntelun ja havainnoinnin merkitystä pohditaan, nyt ääniympäristön ja äänimaiseman lähtökohdista. Oppilaiden omat vahvuudet huomioidaan opetuksessa eteenpäin kuljettavina, kokonaisuutta ja kaikkien luovuutta tukevina elementteinä.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

	Tavoitteisiin	Laaja-alainen

Opetuksen tavoitteet	liittyvät sisältöalueet	osaaminen
Osallisuus		
T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	L2, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	L2
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	S1-S4	L2
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	L2
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	L1, L2, L6
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	S1-S4	L2, L4
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	L3, L4
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Osallisuus

T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Oppimaan oppiminen musiikissa

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Vuosiluokalla 7 musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu edelleen musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Opetuksessa painottuu oppilaan omaehtoinen ilmaisu soittaen ja laulaen. Opetuksessa kannustetaan yhteistyöhön ja omien ideoiden ja ratkaisujen tuottamiseen. Oppilas tutustuu monipuolisesti eri kulttuureiden musiikkiin sekä taide- ja populäärimusiikkiin.

S1 Miten musiikissa toimitaan:

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Käytössä olevien uusien soittimien opettelua, äänenkäyttöä, laulutaitoa ja aiemmin opittuja soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu:

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Huomiota kiinnitetään erityisesti intervallin kokemiseen sävelasteikoissa. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Äänenkäytön hienovaraisuuteen kiinnitetään erityisesti huomiota.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään musiikin erilaisia yhteyksiä historiaan ja muihin taiteisiin muun muassa tärkeiden säveltäjien elämäkertojen kautta. Oppilaita kannustetaan tutustumaan laajaan valikoimaan musiikkia ja opetuksen yhteydessä tehdään konsertti- ja oopperavierailuja.

S4 Ohjelmisto:

Ohjelmistoon valitaan kysymys- ja vastaus-balladeja, yksinkertaisia aarioita, maailmanmusiikkia lähestytään eri kulttuureista tulevien laulujen kautta yhdistäen maantiedon ja historian tunteihin. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen ja soololaulujen avulla säestettynä ja ilman. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen.

Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omien esitysten valmistelua ja esittämistä.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Osallisuus
T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta
Oppimaan oppiminen musiikissa
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Vuosiluokalla 8 musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen ja syventäminen tapahtuu edelleen musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Opetuksessa painottuu oppilaan omaehtoinen ilmaisu soittaen ja laulaen. Opetuksessa kannustetaan yhteistyöhön ja omien ideoiden ja ratkaisujen tuottamiseen. Vuosiluokan 8 sisältöalueen osa muodostuu luokan näytelmä projektin musiikkiosuuden valmistelusta.

S1 Miten musiikissa toimitaan:
Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja aiemmin opittuja soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu:
Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Opetuksessa kiinnitetään erityisesti huomiota duuri- ja molliasteikon rakenteisiin, rinnakkaisiin sävellajeihin ja etumerkintöihin. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Äänenkäytön hienovaraisuuteen kiinnitetään erityisesti huomiota.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:
Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään musiikin erilaisia yhteyksiä historiaan ja muihin taiteisiin muun muassa tärkeiden säveltäjien elämäkertojen kautta. Oppilas oppii

ymmärtämään musiikin merkitystä yhteiskunnan kehittäjänä ja sen ilmaisijana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden musiikkiin liittyviä kokemuksia, joiden avulla oppilaat voivat selkeyttää omaa identiteettiään. Oppilaita kannustetaan tutustumaan laajaan valikoimaan musiikkia ja opetuksen yhteydessä tehdään konsertti- ja oopperavierailuja.

S4 Ohjelmisto:
Ohjelmistoon valitaan muun muassa vanhempia polyfonisia kansanlauluja, nykyelämää käsitteleviä ja humoristisia lauluja. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen ja soololaulujen avulla säestettynä ja ilman. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omien esitysten valmistelua ja esittämistä.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Osallisuus
T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta
Oppimaan oppiminen musiikissa
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Vuosiluokalla 9 musiikillisten tietojen ja taitojen kehittäminen ja syventäminen tapahtuu edelleen musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Opetuksessa painottuu oppilaan omaehtoinen ilmaisu soittaen ja laulaen. Opetuksessa kannustetaan yhteistyöhön ja omien ideoiden ja ratkaisujen tuottamiseen.

S1 Miten musiikissa toimitaan:
Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja aiemmin opittuja soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu:
Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen

kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Teoksia kuvaillaan, luonnehditaan, vertaillaan ja tehdään omia arvioita niistä.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:
Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään musiikin erilaisia yhteyksiä historiaan ja muihin taiteisiin kulkien kokoavasti läpi musiikinkehitys ihmiskunnan historiassa. Oppilas oppii ymmärtämään musiikin merkitystä yhteiskunnan kehittäjänä ja sen ilmaisijana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden musiikkiin liittyviä kokemuksia, joiden avulla oppilaat voivat selkeyttää omaa identiteettiään. Oppilaita kannustetaan tutustumaan laajaan valikoimaan musiikkia ja opetuksen yhteydessä tehdään konsertti- ja oopperavierailuja. Vierailuihin kuuluu teoksiin etukäteen tutustuminen ja arvioiminen jälkeenpäin.

S4 Ohjelmisto:
Ohjelmisto laajentuu vierailla kielillä laulettaviin lauluihin, joita oppilaat opiskelevat. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen ja soololaulujen avulla säestettynä ja ilman. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omien esitysten valmistelua ja esittämistä.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppimisympäristö on toiminnallinen ja keskusteleva. Oppilaita kannustetaan kehittämään musiikillista ilmaisuaan yhä syvemmin ja ohjataan tutustumaan yhä monipuolisemmin musiikin eri lajeihin ja ilmaisumuotoihin. Teknologisen kehityksen kasvavat mahdollisuudet nostetaan uudelle tasolle musiikin tuottamisessa samalla kun kriittistä arviointia eri menetelmiä kohtaan kehitetään laadun tarkkailun ja esteettisen tarkastelun pohjalta. Erilaiset musiikin tuottamiseen keskittyvät ensemblet ohjataan toimimaan rohkeasti itsenäisemmin. Sisältöä haetaan integroiden eri oppiaineista spontaanin inspiraation tai suunnitelmallisemman struktuurin tukemana. Musiikki toimintaympäristönä ja toisaalta ympäristö äänen tuottajana tuodaan käsitteellisellä ja tietoa hakevalla tavalla uudelleen oppimisen keskiöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet musiikin oppimisessa ja tehdään sen mukaiset ratkaisut esimerkiksi käytettävien työtapojen ja oppilaiden ryhmittelyä koskien. Luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkiteknologiaan liittyviä kokonaisuuksia.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa

arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle

- 7. luokan päättyessä sanallinen arvio
- 8. luokan päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Musiikin opetuksen tavoitteena on	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	**Arvosanan kahdeksan osaaminen**
Osallisuus			
T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäseninä	S1-S4	Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	S1-S4	Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkuessaan ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan	S1-S4	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.

havainnoistaan			
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S1-S4	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja jailmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa	S1-S4	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin	S1-S4	Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

15.4.14 Musiikin syventävät valinnaiset opinnot luokilla 7-9

Valinnaisen, täydentävän, musiikin vuosiviikkotuntimäärä on yksi. Musiikin valinnaiset opinnot syventävät yhteisesti opittua.

Valinnaisissa opinnoissa on kaikille oppilaskuoro- ja oppilasorkesteritoimintaa sekä musiikkia tanssiin yhdistettynä. Yksittäisten instrumenttien soittoa harjoitetaan siinä määrin kuin se usean oppilaan yhteisillä tunneilla on mahdollista. Oppilaat saavat mahdollisuuksien mukaan tutustua itselleen tuntemattomiin soittimiin.

Syventävien tuntien sisällöissä otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet, kokemukset ja kiinnostukset. Oppilas saa mahdollisuuden tutustua syventävästi eri musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin sekä laajentaa omaa musiikillista kiinnostusta. Opetuksessa keskitytään vahvasti käytännön harjoituksiin. Teoriaa opetellaan kulloinkin olevan käytännön tarpeen mukaan.

Opetuksen tavoitteet noudattavat musiikin oppiaineen tavoitetaulukkoa ikäluokilla 7-9. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista eri luokka-asteilla sekä oppilaan laaja-alaista osaamista perusopetuksen opetussuunitelman perusteita noudattaen.

Oppilaan oppimisen arviointikriteerit noudattavat oppilaan arvioinnin perusteita musiikissa vuosiluokilla 3-6. Syventävien opintojen kohdalla erityistä huomiota kiinnitetään oppilaan omaan kiinnostukseen, edistymiseen sekä aktiivisuuteen oppiaineessa. (Kts. 6. Oppimisen arviointi; 6.8 Paikallisesti päätettävät asiat)

15.4.15 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 7-9 oppilaat alkavat vähitellen ymmärtää taiteen ja visuaalisen kulttuurin eri ilmiöitä ja he esimerkiksi tarkastelevat kuvataiteen yhteiskunnallista merkitystä sekä taiteilijoiden roolia eri aikakausina ja eri kulttuureissa. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä ja kannustaa vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan.

Vuosiluokilla 7-9 kuvataiteen tehtävänä on kiinnostuksen herättäminen ulkomaailmaan ympäristön taiteellisen tarkastelun kautta. Näillä luokilla opitaan näkemään ja kuvaamaan esineitä ja ympäristöä realistisesti tutkimalla mm. valoja, varjoja ja perspektiivin ilmiöitä. Omakohtaista suhdetta ulkomaailmaan syvennetään kuvataiteen kautta, ja painopiste siirtyy vähitellen oman luovuuden kokemiseen ja kehittämiseen sekä omaan aloitteellisuuteen. Kuvataideopetus vahvistaa oppilaan identiteettiä ja rohkeutta yksilölliseen ilmaisuun. Toisaalta kuvataideopetus kehittää oppilaan arviointikykyä ja vahvistaa oppilaiden ymmärrystä taiteen eri ilmaisukeinoista ja tavoitteista. Oppilas oppii arvostamaan sekä omaa että muiden taiteellista työtä. Kuvataideopetuksen tehtävä on myös kannustaa oppilasta pohtimaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutusta omaan taiteelliseen tekemiseen. Kuvataiteen opetuksen tehtävä on myös kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		

T7ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään
Kuvallinen tuottaminen
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan
Visuaalisen kulttuurin tulkinta
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Kannustetaan opittujen tekniikoiden itsenäiseen soveltamiseen; uusia tekniikoita harjoitellaan, esim. pastelliliiduilla. Keskeisenä teemana on perspektiivin tutkiminen. Oppilaat oppivat hahmottamaan ja kuvaamaan konkreettista maailmaa realistisesti. Esineitä piirtämällä harjoitellaan tarkkaa havaintoa. Huomiota kiinnitetään muodon, valojen ja varjojen kuvaamiseen. Kun lisäksi harjoitellaan perspektiivin kuvaamista (keskeisperspektiivi,, lintu- ja sammakkoperspektiivi ja kuvia, joissa on useampia pakopisteitä), oppilaat saavat esille tilallisuuden tunnun töissään. Kuvataideopetus liittyy läheisesti muuhun opetukseen. Yhteinen kuvatarkastelu herättää pohtimaan omaa taiteellista kehitystä ja antaa virikkeitä omalle taiteelliselle ilmaisulle.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan

elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta. Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaiden omiakuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Opetuksessa ilmiöihin syvennytään pitkäjänteisesti muun muassa nykytaiteen, muotoilun ja arkkitehtuurin menetelmiä soveltamalla. Taiteen instituutioihin tutustutaan kansalaisten, palvelujen ja työelämän näkökulmasta sekä osana yhteiskuntaa. Sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi tutkimalla taiteen lähtökohtia ja merkityksiä eri aikakausina, eri ympäristöissä ja eri yhteyksissä.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa tutkittavia sisältöjä ovat esimerkiksi esineet, rakennettu ympäristö, mainonta, visuaalinen suunnittelu ja yhteisöllinen media sekä muu visuaalinen kommunikaatio ja vaikuttaminen mediaympäristöissä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä
Kuvallinen tuottaminen
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan
Visuaalisen kulttuurin tulkinta
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Kannustetaan opittujen tekniikoiden itsenäiseen soveltamiseen. Keskeisenä teemana on ihminen. Nuoren tunteiden heilahtelu löytää vastaavuutensa luonnontunnelmista; kuvallisina aiheina ovat esim. myrsky, ukkonen, kuutamo, auringonnousu. Tunteiden elekieltä käsitellään myös savitöiden kautta. Yhteinen kuvatarkastelu herättää pohtimaan omaa taiteellista kehitystä ja antaa virikkeitä omalle taiteelliselle ilmaisulle. Luupiirokset valkoisella mustalle. Perspektiiviharjoitukset jatkuvat. Muovailua osana kuvataidetta, etsien samalla vahvoja tunteita eleiden avulla. Valööri- tai mustavalkosommitelmien muuntamista värillisiksi kuviksi esimerkiksi Duererin Melankolia tai Franz Marcin lyijykynäpiirustukset.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan

elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta. Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaiden omiakuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Opetuksessa ilmiöihin syvennytään pitkäjänteisesti muun muassa nykytaiteen, muotoilun ja arkkitehtuurin menetelmiä soveltamalla. Taiteen instituutioihin tutustutaan kansalaisten, palvelujen ja työelämän näkökulmasta sekä osana yhteiskuntaa. Sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi tutkimalla taiteen lähtökohtia ja merkityksiä eri aikakausina, eri ympäristöissä ja eri yhteyksissä.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa tutkittavia sisältöjä ovat esimerkiksi esineet, rakennettu ympäristö, mainonta, visuaalinen suunnittelu ja yhteisöllinen media sekä muu visuaalinen kommunikaatio ja vaikuttaminen mediaympäristöissä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä
Kuvallinen tuottaminen
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan
Visuaalisen kulttuurin tulkinta
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Yhdeksännen luokan tärkeä jakso on taidehistoria. Oppilaat saavat silloin käsityksen erilaisten kulttuurien ja aikakausien taiteesta. He voivat suhteuttaa oman aikamme käsityksiä mm. kauneudesta muiden kulttuureiden ihanteisiin.
9. luokan taideopetuksessa keskitytään mustavalkoiseen ilmaisuun lukuun ottamatta taidehistorian jaksoa. Tämän katsotaan vastaavan murrosikäisen nuoren sisäistä, usein hyvin polarisoivaa ja mustavalkoista maailmaa. Harjoitellaan mustavalkoista piirtämistä ja käyttämään vinoviivatekniikkaa. Pääteemana ovat polariteetit eri muodoissaan, tärkeimpänä valo ja pimeys, jotka yhdessä tuovat esille

muodon ja tilan. Teemallisesti voidaan käsitellä myös esim. sosiaalisia ongelmia ja epäoikeudenmukaisuuksia taiteen keinoin. Vastakohtia yhdistämään haetaan taiteellisessa ilmaisussa vastakohtien väliin jääviä sävyjä tai laatuja. Nuori löytää vastakohtaisuuksien maailmassa myös erilaisia vivahteita.
Myös kolmiulotteisessa työskentelyssä erityisesti saven muovailussa lähtökohtana ovat vastakkaiset muodot kuten kovera-kupera, terävä-pehmeä jne.
Tutkitaan varjomaailman lainalaisuuksia sekä perspektiivin luomaa maailmankuvaa. Tehtävät pyrkivät kohtaamaan yhdeksäsluokkalaisen sisäisen problematiikan ja purkamaan sitä rakentavalla tavalla. Valo ja varjo eivät esitä vain ulkoisia ilmiöitä ja tilanteita, vaan kuvastavat myös ihmisen sisäisiä sielullisia ja henkisiä tunnelmia. Piirustuksen opetus on näköaistin harjoittamista havaintojen kautta, maailman kokemista erisävyinä tai valona ja varjona, missä kohtaamispaikat muodostavat ns. ääriviivan. Opetellaan mm. käyttämään vinoviivatekniikkaa, työskennellään sekä mallista vapaasti että taidejäljennöksistä (esim. Dürerin grafiikka) ja tutustutaan grafiikan alkeisiin. Savityöjaksolla opetellaan eri perustekniikoita. Ihmishahmon muovailua. Päämääränä oman keskustan ja tasapainon löytäminen. Taidehistorian jaksolla perehdytään eri aikakausien taiteeseen, luolamaalauksista nykyaikaan

S1 Omat kuvakulttuurit:
Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta. Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaiden omiakuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit:
Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Opetuksessa ilmiöihin syvennytään pitkäjänteisesti muun muassa nykytaiteen, muotoilun ja arkkitehtuurin menetelmiä soveltamalla. Taiteen instituutioihin tutustutaan kansalaisten, palvelujen ja työelämän näkökulmasta sekä osana yhteiskuntaa. Sisältöjä voidaan tarkastella esimerkiksi tutkimalla taiteen lähtökohtia ja merkityksiä eri aikakausina, eri ympäristöissä ja eri yhteyksissä.

S3 Taiteen maailmat:
Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa tutkittavia sisältöjä ovat esimerkiksi esineet, rakennettu ympäristö, mainonta, visuaalinen suunnittelu ja yhteisöllinen media sekä muu visuaalinen kommunikaatio ja vaikuttaminen mediaympäristöissä.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 luodaan rohkaiseva ja keskusteleva oppimisympäristö, jossa kannustetaan ilmaisemaan omia kokemuksia kuvataiteellisin keinoin. Oppilaita kannustetaan monipuoliseen materiaalien ja ilmaisukeinojen käyttämiseen sekä tutustumaan erilaisiin teknologisiin mahdollisuuksiin kuvataiteessa. Oppiaineiden sisältöjä työstetään taiteellisesti: inspiraatiota ja aiheita maalauksiin, piirustuksiin ja muovailuun saadaan muiden oppiaineiden sisällöistä, esim. historiasta, maantiedosta, biologiasta ja fysiikasta. Erityisesti yhdeksännellä luokalla on toivottavaa, että oppilaat voivat käydä myös taidenäyttelyissä, joissa he harjoittelevat taiteen vastaanottamista ja kuva-analyysiä. Tällöin myös kirjalliset tehtävät ovat suositeltavia. Luokilla 7-9 on tärkeää vaihdella työtapoja ja käyttää erilaisia materiaaleja ja tekniikoita kuvataidetunneilla.
Steinerkoulun yläluokkien aikana on tarkoitus herättää oppilaiden kiinnostusta ja syvempää ymmärrystä taiteeseen. Taidehistorian jakso 9. luokalla on perusta, mihin myöhemmin nojataan ja

jatketaan rakentamista. Taidehistoriajakson yhteydessä on hyvä käyttää internetin mahdollisuuksia taiteen tarkastelussa ja myös oppilaiden etsiessä materiaalia taidehistoriavihkoon piirtämilleen tai maalaamilleen kuville. Yhdeksännellä luokalla kiinnitetään huomiota siihen, että kuvataidetöistä ja kuvista keskustellaan, olivatpa ne sitten itse luotuja tai muiden tekemiä.

Ohjaus ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksessa painotetaan persoonallista suunnittelua ja toteutusta, pyritään pitkäjänteiseen työskentelyyn ja siksi työt voivat valmistua eri tahdissa. Oppilaat voivat mahdollisuuksien mukaan auttaa toisiaan ja tehdä ryhmätöitä. Edelleen yhteisten kuvatarkastelujen kautta ohjataan ja kannustetaan yksilölliseen kehittymiseen, rohkaistaan kokeiluun ja edistetään luottamusta omaan tekemiseen. Ohjauksen ja tuen tavoitteena on vahvistaa kuvataiteellista osaamista perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7–9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaalle

- 7. luokan päättyessä sanallinen arvio
- 8. luokan päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta,	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja

ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä		muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	sen kuvien tarkastelussa.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia,	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita

sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä		soveltaminen	kuvatulkinnan menetelmiä.
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin-	S1, S2, S3	Näkemysten esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

15.4.15 Kuvataiteen syventävät valinnaiset opinnot luokilla 7-9

Valinnaisen, täydentävän, kuvataiteen vuosiviikkotuntimäärä on yksi. Valinnaisissa opinnoissa ennen kaikkea täydennetään ja syvennetään yhteisillä tunneilla käsiteltyä. Aihepiireihin voidaan silloin paneutua syvemmin ja laajemmin, tavoitteet voivat olla vaativampia.

Lisäksi valinnaisilla tunneilla voidaan harjoitella erilaisia menetelmiä ja tekniikoita yhteisiä tunteja laajemmin. Voidaan opetella esimerkiksi lasimaalausta eri tekniikoin, puuesineiden koristemaalausta, eri kansojen perinteisiä koristetöitä, maalausta ja piirtämistä eri tekniikoin, kuvan ja videokuvan sekä äänen tuottamista ja käsittelyä nykyaikaisin välinein.

Oppilaiden oma kiinnostus ja yksilölliset tarpeet pyritään aina ottamaan huomioon työtä valittaessa. Opetuksen tavoitteet noudattavat kuvataiteen oppiaineen tavoitetaulukkoa ikäluokilla 7-9. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista eri luokka-asteilla sekä oppilaan laaja-alaista osaamista perusopetuksen opetussuunitelman perusteita noudattaen.
Oppilaan oppimisen arviointikriteerit noudattavat oppilaan arvioinnin perusteita kuvataiteessa

vuosiluokilla 7-9. Syventävien opintojen kohdalla erityistä huomiota kiinnitetään oppilaan omaan kiinnostukseen, edistymiseen sekä aktiivisuuteen oppiaineessa. (Kts. 6. Oppimisen arviointi; 6.8 Paikallisesti päätettävät asiat)

15.4.16 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 7-9 työt yksilöllistyvät, ja oppilaat toteuttavat töitä enemmän omien mielenkiinnon kohteidensa mukaan. Vuosiluokilla 7 ja 8 tietoisuus oman kehon muutoksista kasvaa, joten tietoisuus kanavoidaan tekstiilityössä vaatteiden valmistamiseen. Kaavojen laadinta yksilöllisesti omien mittojen mukaan tukee objektiivisen suhteen löytämistä muuttuneeseen kehoon. Uudet tekniikat, kuten kuparityöt, punontatyöt ja takominen laajentavat työstettävien materiaalien määrää. Vuosiluokalla 9 kaikki aikaisempina vuosina opitut taidot saadaan omaan käyttöön. Oppilaat toteuttavat yksilöllisesti suunnitelmansa tukeutuen eri tietolähteisiin ja soveltaen muissa aineissa saamaansa tietoon. Tekemisen taitoja syvennettäessä tutustutaan myös lähiympäristön käsityöteolliseen toimintaan. Käsityön opiskelu antaa oppilaille tukea työelämään ja ammattiin liittyvissä valinnoissa.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2-S5	L2,L3
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1-S5	L1
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1-S5	L4, L6
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1-S5	L2, L4
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	L3, L6
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon	S1-S5	L5

tuottamisessa ja jakamisessa		
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	L6
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	S8	L1, L4, L7

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Innovointi:
Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu:
Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu:
Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan tieto- ja viestintäteknologiaa suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi:
Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen:
Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, kuten villaa, puuta, pajua ja metallia Hahmotetaan ihmiskehon muotoja kaavoittamalla vaate, esimerkiksi esiliina ja paita.

Harjoitellaan ompelukoneen käyttöä.

S6 Työturvallisuus:
Työskennellään tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehditaan työympäristön siisteydestä ja järjestyksestä. Kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen:
Tutustutaan yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään lähiympäristön kulttuurilaitosten, yritysten ja käsityöläisten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen:
Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Innovointi:
Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu:
Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu:
Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan tieto- ja viestintäteknologiaa suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi:
Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen:
Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, kuten villaa, puuta, pajua ja metallia Valmistetaan ompelukoneella alavartalon vaate. Osallistutaan näytelmävaatteiden valmistukseen ja suunnitteluun.

S6 Työturvallisuus:
Työskennellään tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehditaan työympäristön siisteydestä ja järjestyksestä. Kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen:
Tutustutaan yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään lähiympäristön kulttuurilaitosten, yritysten ja käsityöläisten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen:
Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Innovointi:
Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu:

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu:
Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan tieto- ja viestintäteknologiaa suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi:
Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen:
Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Pääasiallisina materiaaleina ovat kangas, kupari ja paju.

S6 Työturvallisuus:
Työskennellään tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehditaan työympäristön siisteydestä ja järjestyksestä. Kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen:
Tutustutaan yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään lähiympäristön kulttuurilaitosten, yritysten ja käsityöläisten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen:
Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppimisympäristö laajentuu tekniikkaan, esimerkiksi erilaisiin koneisiin. Ymmärretään, että erilaisia koneita käytetään eri työvaiheissa apuvälineinä. Tietotekniikkaa käytetään suunnitteluvaiheessa ja työvaiheiden dokumentoinnissa. Työtavoissa otetaan huomioon kestävä kehitys, ja materiaaleiksi valitaan uusiutuvia ja kierrätettyjä materiaaleja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Opetuksessa korostetaan suunnittelun vapautta. Persoonalliselle suunnittelulle ja toteutukselle annetaan enemmän tilaa. Työt ovat käytännöllisiä ja opetus integroidaan mahdollisuuksien mukaan muihin oppiaineisiin. Prosessien tunteminen vahvistaa innostusta, oma-aloitteisuutta ja taitojen syventymistä. Prosessin loppuun vieminen kasvattaa pitkäjänteisyyttä. Oppilaita ohjataan osallistuvuuteen, kannustavuuteen ja itseohjautuvuuteen, sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan omaan taitotasoon soveltuvia haastaviakin töitä. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet

käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko opiskelun ajan. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaille

- 7. luokan päättyessä sanallinen arvio
- 8. luokan päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Käsityön päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Käsityön opetuksen tavoitteena on	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2-S5	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja	S1-S5	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

arvioimaan oppimistaan			
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja-tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1-S5	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemiaan tuotteita/teoksia.
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1-S5	Visuaalinen materiaalinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1-S5	Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityö-prosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintä-teknologiaa.
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja	S7	Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön-merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

muussa työelämässä			
T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	S8	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestävälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

15.4.17 Käsityön syventävät valinnaiset opinnot luokilla 7-9

Syventäviä valinnaisia käsityön opintoja on kaksi vuosiviikkotuntia luokilla 7-9. Opinnot täydentävät, laajentavat ja syventävät yhteisillä tunneilla opittua.

Tavoitteena on antaa iloa ja innostusta käsityön tekemiseen sekä saada aikaan tuotteita, joista oppilas voi olla tyytyväinen ja kokea onnistumisen iloa. Tavoitteena on myös antaa valmiuksia oppilaille, jotka mahdollisesti valitsevat jatko-opintonsa käsityön alueelta.

Valinnaisilla tunneilla pyritään laajentamaan materiaalivalikoimaa. Mahdollisuuksien mukaan otetaan huomioon oppilaiden yksillölliset kiinnostukset. Kaikilla luokka-asteilla painotetaan suunnittelun ja muotoilun merkitystä. Myös työn saattaminen suunnitelmasta lopputulokseen on keskeistä. Teknisten apuvälineiden käyttöä harjoitellaan, samoin työvaiheiden tarkoituksenmukaisuutta. Tutustutaan materiaalien ominaisuuksiin niiden käyttötarkoituksen, taloudellisuuden ja ekologisuuden suhteen. Oppilaat, jotka haluavat tehdä laajoja työkokonaisuuksia, voivat tehdä työtään, jos se on mahdollista, yhteisillä tunneilla ja jatkaa sitä valinnaisilla.

Opetuksen tavoitteet noudattavat käsityön oppiaineen tavoitetaulukkoa ikäluokilla 7-9. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista eri luokka-asteilla sekä oppilaan laaja-alaista osaamista perusopetuksen opetussuunitelman perusteita noudattaen.

Oppilaan oppimisen arviointikriteerit noudattavat oppilaan arvioinnin perusteita käsityön oppiaineessa vuosiluokilla 7-9. Syventävien opintojen kohdalla erityistä huomiota kiinnitetään oppilaan omaan kiinnostukseen, edistymiseen sekä aktiivisuuteen oppiaineessa. (Kts. 6. Oppimisen arviointi; 6.8 Paikallisesti päätettävät asiat)

15.4.17 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 7-9 liikunnanopetuksen tehtävä on tarjota mahdollisuuksia erilaisten fyysisten taitojen harjaannuttamiseen, huomioiden niin voima-, nopeus-, notkeus-, kuin taitoharjoituksetkin. Yksilöllisten päämäärien asettaminen on myös ajankohtaista. Opetuksen tehtävänä on myös herättää kiinnostus omaan fyysiseen kuntotasoon ja herättää oppilaiden tietoisuus terveyteen vaikuttavista tekijöistä. Liikunnan merkitys terveyden edistäjänä ja ylläpitäjänä on tärkeä näkökulma.

Pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Ikä- ja kehitystason mukaan opetuksessa vahvistetaan notkeutta ja ponnistusvoimaa, nopeutta ja heittämistä, kestävyyttä ja lihaskuntoa. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaan hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, toisten huomioon ottamista sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	L3
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1	L3
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	L2, L6, L7
Psyykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	L1, L2, L3
T11huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3	L1, L2
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3	L3
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen	S3	L1, L3

harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia		

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Fyysinen toimintakyky
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan
Sosiaalinen toimintakyky
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista
Psyykkinen toimintakyky
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Fyysinen toimintakyky:
Vuosiluokalla 7 kehossa tapahtuvia muutoksia vahvistetaan parhaiten notkeus- ja hyppyharjoituksilla. Koko vuoden teemaksi voidaan asettaa nopeuden ja notkeuden kehittäminen. Yleisurheilussa opetuksen painopiste on hyppylajeissa ja pikajuoksussa. Voimistelussa opetuksessa harjoitellaan heilahdusliikettä renkailla, köysissä ja muilla telineillä. Voimaa kehittäviä harjoituksia tehdään mahdollisimman monipuolisesti. Opetuksessa kerrataan jo aikaisemmin opittuja palloilulajeja ja opetellaan uusia. Talviliikuntalajeja, uintia ja suunnistusta sisältyy opetukseen aiempia harjoitteita syventäen ja laajentaen. Erimaiden kansantansseja sisältyy opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky:
Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omia vuorovaikutus- ja työskentelytaitoja. Erilaisilla pari- ja ryhmätehtävillä, leikeillä, harjoituksilla ja peleillä harjoitellaan toisten huomioon ottamista sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien avulla opitaan yhdessä työskentelyn taitoja, toimimaan reilun pelin periaatteilla ja ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

S3 Psyykkinen toimintakyky:

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistamaan itsenäisen työskentelyn taitoja. Liikuntatehtävillä edistetään oppilaan myönteisiä liikunnallisia pätevyyden kokemuksia, jotka taas vahvistavat oppilaan myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä autetaan oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys hyvinvoinnille sekä terveelle kasvulla ja kehitykselle. Opetuksessa tutustutaan yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Fyysinen toimintakyky
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan
Sosiaalinen toimintakyky
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista
Psyykkinen toimintakyky
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Fyysinen toimintakyky:
Vuosiluokalla 8 opetuksen keskeinen sisältö ovat kestävyyttä ja lihasvoimaa kehittävät harjoitukset. Yleisurheilussa opetus voi esimerkiksi sisältää Cooperin testin, kuulantyöntöä ja vauhditonta pituushyppyä. Paininomaisia kamppailuharjoituksia tehdään pareittain tai ryhmissä. Kestävyyttä kehittäviä harjoituksia ovat erilaiset kuntopiirit ja hyppynaruharjoitukset. Voimaharjoituksissa kehitetään lihaksia mahdollisimman tasapuolisesti. Opetuksessa kerrataan jo aikaisemmin opittuja palloilulajeja ja opetellaan uusia. Talviliikuntalajeja, uintia ja suunnistusta sisältyy opetukseen aiempia harjoitteita syventäen ja laajentaen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky:
Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omia vuorovaikutus- ja työskentelytaitoja. Erilaisilla pari- ja ryhmätehtävillä, leikeillä, harjoituksilla ja peleillä harjoitellaan toisten huomioon ottamista sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien avulla opitaan yhdessä

työskentelyn taitoja, toimimaan reilun pelin periaatteilla ja ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

S3 Psyykkinen toimintakyky:
Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistamaan itsenäisen työskentelyn taitoja. Liikuntatehtävillä edistetään oppilaan myönteisiä liikunnallisia pätevyyden kokemuksia, jotka taas vahvistavat oppilaan myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä autetaan oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys hyvinvoinnille sekä terveelle kasvulla ja kehitykselle. Opetuksessa tutustutaan yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Fyysinen toimintakyky
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan
Sosiaalinen toimintakyky
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista
Psyykkinen toimintakyky
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Fyysinen toimintakyky:
Vuosiluokalla 9 kestävyyttä ja lihasvoimaa kehittäviä harjoituksia syvennetään ja laajennetaan. Oppilaat asettavat yksilöllisiä päämääriä, joiden tavoitteena on parantaa omaa taito- ja kuntotasoja. Yleisurheilussa opetus voi esimerkiksi sisältää Cooperin testin, kuulantyöntöä ja korkeushyppyä. Opetus sisältää paljon räjähtävää voimaa sisältäviä harjoituksia. Opetuksessa kerrataan jo aikaisemmin opittuja palloilulajeja. Talviliikuntalajeja, uintia ja suunnistusta sisältyy opetukseen aiempia harjoitteita syventäen ja laajentaen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky:

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omia vuorovaikutus- ja työskentelytaitoja. Erilaisilla pari- ja ryhmätehtävillä, leikeillä, harjoituksilla ja peleillä harjoitellaan toisten huomioon ottamista sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien avulla opitaan yhdessä työskentelyn taitoja, toimimaan reilun pelin periaatteilla ja ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

S3 Psyykkinen toimintakyky:
Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistamaan itsenäisen työskentelyn taitoja. Liikuntatehtävillä edistetään oppilaan myönteisiä liikunnallisia pätevyyden kokemuksia, jotka taas vahvistavat oppilaan myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä autetaan oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys hyvinvoinnille sekä terveelle kasvulla ja kehitykselle. Opetuksessa tutustutaan yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnanopetusta toteutetaan sekä sisätiloissa että ulkona. Koulun tiloja ja lähiliikuntapaikkoja käytetään monipuolisesti opetuksessa. Ulkoliikunnan eräs tavoite on oppia sietämään ja jopa viihtymään vaihtelevissa sääolosuhteissa. Tavoitteena on myös oppia pukeutumaan sääolosuhteiden mukaisesti. Varma liikuntavälineiden käyttö ja niistä huolehtiminen ovat liikunnanopetukseen kuuluvia työtapoja. Erilaisilla lajeilla, kuten esimerkiksi suunnistus ja retkeily, tuetaan oppilaan turvallista ja varmaa liikkumista erilaisissa oppimisympäristöissä. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan omien päämäärien asettamiseen ja niiden saavuttamista tuetaan ja kannustetaan. Ryhmässä suoritettavia tehtäviä ohjataan hyvään tiimityöskentelyyn ja kunnioittavaan vuorovaikutukseen. Erilaiset lajit esimerkiksi telinevoimistelu, akrobatia, suunnistus ja tanssi tarjoavat hyvät mahdollisuudet tiimityöskentelyn harjoittelemiselle. Oppilaita ohjataan itsenäiseen tiimityöskentelyyn. Liikunnanopetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso

liikunnan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen liikunnassa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaille

- 7. luokan päättyessä sanallinen arvio
- 8. luokan päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö -alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaa	S1	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

n, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa			
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1	Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Psyykkinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta

myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä			ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

15.4.18 Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää ja harjoittaa monipuolisesti oppilaan kykyä hallita arkea. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta, käytännön työtaitoja, yhteistyövalmiuksia, toimintakykyä ja tiedonhallintaa, sekä niiden soveltamista arkielämän vaihteleviin tilanteisiin. Oppilasta opetetaan, ohjataan ja tuetaan kehittymään itsestään ja toisista huolta pitäväksi lähimmäiseksi, joka ottaa vastuuta omasta terveydestään, sosiaalisista suhteistaan, taloudestaan, lähiympäristön viihtyvyydestä ja turvallisuudesta. Kotitalousopetuksessa autetaan oppilasta ymmärtämään, miten omalla henkilökohtaisella asenteellaan, toiminnallaan ja valinnoillaan voi vaikuttaa sekä kasvaa perheen, kodin ja yhteiskunnan toimivaksi jäseneksi. Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Opetuksella tuetaan oppilaan kasvua tiedostavaksi ja vastuuntuntoiseksi kuluttajaksi, joka tiedostaa kulutukseen liittyvät ongelmat. Oppilasta ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Kotitalouden oppimistehtävien avulla kehitetään kykyä suunnitella ja organisoida kotitaloustöitä, myös voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden keskeisten sisältöjen lisäksi vahvistetaan kykyä pitkäjänteiseen työskentelyyn ja yhteistyöhön yli ikä-, toimintakyky- ja kulttuurirajojen. Tuetaan toiminnallisuutta ja yritteliäisyyttä. Kotitalousopetus auttaa ymmärtämään hyvien tapojen ja tasa-arvon merkityksen yksilön ja yhteisön hyvinvoinnille. Se auttaa tiedostamaan kotitalouksien toimintaan liittyvää kansallista kulttuuria sekä kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia.
Kotitalous oppiaineena antaa näkökulmia eri aloihin sekä moniammatillisuuteen ja soveltaa sitä laaja-alaisesti omaksi toiminnaksi ja osaamiseksi. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä

kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden opetuksen sisältöjä valitaan soveltuvissa tilanteissa muiden oppiaineiden sisältöihin sopiviksi ja niitä tuekviksi. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden ja ilmiöiden keskinäisten yhteyksien sekä syy-ja seuraussuhteiden ymmärtämistä ja syventää oppimista. Kotitalouden sisältöjen monipuolisuus ja käytännön toiminta tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Tietoja ja taitoja syvennetään vaiheittain kokonaisuuksiksi.

Oppilaan itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen ja häntä ohjataan ongelmanratkaisuun, asenteen, tiedon ja taidon soveltamiseen sekä luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi. Vaikka kotitalouden opetus alkaa varsinaisesti vasta 7. luokalta, on useita perustaitoja harjoiteltu jo aiemmilla luokilla. Leivän leipomista, perusruokien valmistusta sekä puhtaanapitoa ja perushygieniaa on opeteltu eri jaksojen yhteydessä. Tämän lisäksi estetiikan, järjestyksen, puhtaanapidon ja huonekasveista huolehtimisen harjoittelu omissa luokkahuoneissa seuraa opetus- ja kasvatustyötä läpi kaikkien kouluvuosien.

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Käytännön toimintataidot		
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3	L3
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	L2, L3
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	L3, L4, L5, L7
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	L1, L3, L6
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	L3, L5, L7
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	L2, L3
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä	S1, S2	L3, L6, L7

sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä		
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3	L2, L6, L7
Tiedonhallintataidot		
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	L1, L4
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2, S3	L4
T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	L1
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	S1, S2, S3	L1, L7

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Käytännön toimintataidot
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä
Tiedonhallintataidot
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä
T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.

Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestävään tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri:
Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden

suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

Oppilaita innostetaan aterioiden suunnitteluun ja reseptivalintoihin sen mukaan, mihin vuoden- tai vuorokauden aikaan, missä ja kenelle ateria on tarkoitus tarjota. Pohditaan tunnelmaltaan erilaisia tilaisuuksia eri vuodenaikoina ja suunnitellaan niihin sopivia tarjoilukokonaisuuksia huomioiden, mitä yleensä on suomalaisessa ruokakulttuurissa ja kodeissa tapana ja minkälaisia raaka-aineita ja kuinka edullisesti on milloinkin saatavilla. Kannustetaan käyttämään luovuutta ja kokeilemaan uusia raaka-aineita ja yhdistelemään niitä. Oppilaille mahdollistetaan omanlaisensa persoonallisen ja tilaisuuteen sopivan tunnelman luominen mm. kattauksilla, tekstiileillä, kynttilöillä ja kasveilla.

Ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa opetetaan huomioimaan ravitsemussuositukset ja raaka-aineiden laatu, mm. rasvat ja täysjyväviljat.
Ruokaturvallisuutta opetetaan neuvomalla raaka-aineiden valinnoissa, elintarvikkeiden säilytyksessä, lämpötiloissa, ruoan hygieenisessä käsittelyssä ja kypsentämistavoissa. Pohditaan jo alemmilla luokilla käytännön kautta opetettua ja tutuksi tullutta ruokaketjua kasvien ja viljan viljelystä sadonkorjuuseen, kypsän viljan eri työvaiheisiin jauhamisineen ja siitä leivän leipomiseen. Tärkeänä osana tätä kokonaisuutta kehitetään itsestään selvänä hengenlaatuna yhteisön kesken leivän jakamista ja toisille tarjoamista.

Elintarviketuntemusta opetetaan havainnollistamalla asioita esimerkiksi niin, että samoja maitotaloustuotteita löytyy useita eri versioita ja näiden eroavaisuus opitaan ymmärtämään.

Opetetaan tiedostamaan ruokaan liittyvää kuluttamista, mm. harkitsemaan ja ymmärtämään kohtuutta ja moraalisuutta. Opetetaan valitsemaan laadukkaita, luotettavasti tuotettuja, puhtaita perustuotteita ja raaka-aineita.

Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään hyväksi, kun se on työn kannalta mielekästä.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen :
Opetuksen sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä.

Opetuksessa perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja muiden materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Puhtaanapidossa opetellaan kodin päivittäistä hygieniaa, viikkosiivousta sekä ns. suursiivousta ikkunoiden pesuineen. Opetetaan tuulettamisen tärkeys terveydelle ja viihtyvyydelle. Kodin siivoukseen ja puhtaanapitoon liittyen opetellaan erilaisten apuvälineiden ja laitteiden käyttöä sekä niistä huolehtimista. Tutustutaan erilaisiin asianmukaisiin puhdistusaineisiin ja niiden sisältöihin unohtamatta näihin asioihin liittyviä moraalisia valintoja. Tekstiilien hoidossa opetetaan erottamaan erilaisia materiaaleja ja ymmärtämään niiden tuotemerkintöjä. Tekstiilien hoitoon liittyen tutustutaan myös erilaisiin tarkoituksenmukaisiin puhdistusaineisiin. Opetetaan kiinnittämään huomiota vaatteiden ja kodin tekstiilien yleiseen kuntoon ja siisteyteen sekä niiden arvostamiseen. Opetetaan tekstiileissä käytettyjen symbolien merkitykset. Opetetaan paikkaamista, korjaamista ja silitystä. Opetellaan huomioimaan vaatteiden, myös jalkineiden, asianmukaista käyttöä, kuntoa ja terveellisyyttä.

Kierrätetään ehjiä vaatteita ym. kotiin liittyvää tarvetavaraa. Opetellaan tiedostamaan kotiin ja sen ympäristöön liittyvien eri ammattikuntien palveluita (esim. suutari, ompelija, remontoija, putki- ja sähköasentaja, huoltomies, isännöitsijä....).

Opetellaan, millaisia vaatimuksia liittyy jätteiden hävittämiseen, millaisia kierrätysmahdollisuuksia nykyään on järjestetty ja mitä voi itse aktiivisesti asuinyhteisöissä järjestää.

S3 Kuluttaja ja talousosaaminen kodissa:
Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median, tietotekniikan ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Opetuksessa käydään läpi kuluttamista sekä siihen liittyviä riskejä ja vaaratekijöitä. Keskustellaan mainonnan vaikutuksesta valinnoissa sekä ohjataan oman harkintakyvyn käyttöön.

Opetuksessa perehdytään myös vaihtotalouden ja talkootyön harjoittamiseen.

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Käytännön toimintataidot
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin
Yhteistyö ja vuorovaikutustaidot
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa
Tiedonhallintataidot
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.

Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri:
Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ja vahvistavat jo opittujen ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Tutustutaan muiden maiden ruokakulttuureihin maantiedon opetukseen liittyen sekä ruokakulttuurien historiaan vastaavasti historian opetukseen liittyen. Paneudutaan entistä syvemmin

ruoka-aineiden laatuun ja niiden mahdollisiin vaikutuksiin terveydelle ja hyvinvoinnille. Perehdytään erikoisruokavalioihin ja allergioiden aiheuttamiin rajoituksiin ruokailussa. Opetellaan tekemään raaka-ainevalinnat huomioiden mahdolliset ruokaan liittyvät rajoitukset. 8. luokan aikana opetetaan valmistamaan ruokaa ja leivonnaisia gluteenittomille, maidottomille, laktoosittomille jne. ruokavalioille. Perehdytään kasvisruoan tyylilajeihin. Harjoitellaan entistä tarkempaa reseptien ymmärtämistä. Opetetaan matematiikan taitoja hyödyntäen reseptien muuntamista ja muokkaamista. Tietoa haetaan myös tieto- ja viestintätekniikan avulla tarvittaessa.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen :
Opetuksen sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ja vahvistavat jo opittuja yhdessä elämisen, asumistaitojen sekä asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä.
Oppilaita kasvatetaan koko kouluajan huomioimaan toisia ihmisiä sekä oikeudenmukaisella tavalla ymmärtämään kanssaihmisten tarpeita, kykyjä ja vaihtelevista syistä johtuvaa kyvyttömyyttä. Keskeistä ja tavoitteellista kasvatustyötä on myös ensimmäisestä luokasta alkaen se, että oppii jakamaan omastaan niin materiaalisesti kuin henkisestikin. Jo varhain aloitettu näihin seikkoihin liittyvä tietoinen kasvatustyö koulussa helpottaa yksilön sopeutumista, kasvua ja aktiivisuutta yhteiskunnan ja perheen jäsenenä sekä vastuunjakajana muuttuvissakin olosuhteissa. Harjoitellaan erilaisten kodinkoneiden käyttöä, huoltoa ja turvallisuutta. Opetellaan taitoja, joilla säästetään aikaa, voimavaroja ja rahaa.

S3 Kuluttaja ja talousosaaminen kodissa :
Syvennetään tietoa kotitalouksien ekologisista vaikutuksista paitsi jätteenkäsittelyn myös raaka-aineiden tuotannon ja kuljetuksen osalta. Vuosiluokalla 8 opetetaan, mistä kodin kustannukset ja menot koostuvat. Painotetaan oman talouden suunnittelua ja hallintaa. Käydään läpi asioita, joista kotitalouksien menot koostuvat kuten vakuutukset, puhelinlaskut, vuokra. Keskustellaan maksuvaikeuksien vaikutuksista. Opetetaan säästäväisyyttä ja ohjataan oppilaita taloudellisen ensiarvojärjestyksen ymmärtämiseen. Haetaan tietoa myös tietotekniikan avulla.

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Käytännön toimintataidot
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa
Tiedonhallintataidot
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana
T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja

Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri:
Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ja vahvistavat jo opittujen ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aiempaa jatketaan ja syvennetään niin että oppilaat työskentelevät entistä itsenäisemmin. Opetuksen tärkein tavoite luokalla 9 on oppilaiden kotitaloudellisten tietojen, taitojen ja kykyjen vahvistaminen niin, että heillä on valmiudet selvitä itsenäisestä elämästä. Kaikessa kotitalousopetuksessa tulee luoda tietojen ja taitojen oppimisen lisäksi ennen kaikkea humaani suhde ruokaan ja toisiin ihmisiin, myös siihen, että kaikilla ihmisillä ei ole ruokaa laitettavaksi tai kotia hoidettavaksi.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen:
Opetuksen sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ja vahvistavat jo opittuja yhdessä elämisen, asumistaitojen sekä asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Opetuksen aikana käydään läpi erilaisia asumismuotoja, perherakenteita ja työn jakamista. 9. luokan aikana pohditaan erilaisten energiamuotojen olemusta ja puntaroidaan niiden vaikutuksia. Pohditaan myös tehomaatalouden ja luomutuotannon eroavuutta, einesteollisuutta ja lisäaineiden käyttöä ja pyritään hankkimaan niistä erilaista tietoa. Kannustetaan oppilaita eettisiin ja kestäviin valintoihin.

S3 Kuluttaja ja talousosaaminen kodissa:
9. luokan aikana syvennetään oppilaiden tietoisuutta yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista yhteiskunnassa. Opetellaan oman talouden budjetointia. Käydään läpi tilanteita, jotka voivat taloutta horjuttaa ja pohditaan keinoja kuinka näistä selvitään.

Koulussamme tehdään perinteisesti 9. luokan aikana kulttuurimatka, joka kustannetaan oppilaiden suorittamalla varainhankinnalla. Varainhankintaan liittyy useimmiten syötävien tuotteiden valmistus ja myynti tarvittavine talousarvioineen.

Kaikkien sisältöjen yhteydessä käytetään hyväksi tieto- ja viestintätekniikka, kun se on asianmukaista.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Positiivisesti vuorovaikutteisesta ilmapiiriä luodaan kotitalousopetuksen tehtävänannoissa parhaimmillaan niin, että tavoitteena on jokin yhteinen projekti. Arkinen tai juhlava aterointi, siivous, avunanto tai talkoo tai esimerkiksi varainhankintana toteutettu työ tai tilaisuus, josta on mahdollista saada yhteistä tuloa. Vuorovaikutusta kehitetään myös siten, että kannustetaan kohteliaisuuteen ja lähimmäisen auttamiseen. Vuorovaikutusta on myöskin se, että tarpeen tullen osaa pyytää apua.

Kotitalouteen liittyvät tehtävät ovat monipuolisia ja vaativat erilaisista toimista suoriutumista. Työt jaetaan siten, miten on luontevinta hyvässä hengessä, yhdessä sopien. Tuetaan rohkeutta vaihtaa tutulta alueelta vieraampiin tehtäviin korostaen sitä, että epäonnistuminen on opiksi ja aika harvoin haitaksi.

Kasvetaan arvostamaan omaa työtä ja loppuun saattamista, pitkäjänteistä tapaa tehdä työtä, kunnioittavaa, kiireetöntä ja turvallista ilmapiiriä.

Kotitalouden oppimisympäristöinä käytetään omaa luokkahuonetta, valmistuskeittiötä, ruokasalia, koulun pihapiiriä. Opetuksessa hyödynnetään digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja.

Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä

harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan elämään.

Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon yhteen kietoutuminen ja soveltaminen käytäntöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7- 9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö– ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun.

Opetuksessa opettajan välittämä kannustava ohjaus luo innostusta ja turvallisuutta ja tukee oppilasta parhaalla tavalla. Opettaja ohjaa oppilaitaan kasvavan osaamistason mukaisesti yhä vaativampiin tehtäviin huomioiden oppilaan pitkäjänteisyyden, vuorovaikutuskyvyt, tietoperustan ja niiden yhteen nivoutumisen taidon. Erilaisten ruoanvalmistusmenetelmien tunteminen vahvistaa uskoa omiin kykyihin, sekä lisää oma-aloitteisuutta. Taitojen karttuessa suunnitellaan terveellisiä ateriakokonaisuuksia esim. tietotekniikkaa apuna käyttäen. Tarpeen vaatiessa ja innostuksen tasosta riippuen taitoja harjoitellaan kotona.

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitytään kanssaihmisistä huolehtiviksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestävään asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttamiseen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä

huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Kotitalous kasvattaa toiminnallisuuteen, yritteliäisyyteen, vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestävään tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kotitalous-oppiaineen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko yhteisen kotitalouden opetuksen ajan vahvistuvana ja etenevänä oppimisena. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kymenlaakson steinerkoulussa annetaan oppilaille

- 7. luokan päättyessä sanallinen arvio
- 8. luokan päättyessä numeroarvio
- 9. luokan välitodistuksessa ja lukuvuoden päättyessä numeroarvio

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Käytännön toimintataidot			
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3	Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyden kannalta.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin	S1, S2, S3	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

voimavaroihin			
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot			
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä-sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3		Ei käytetä oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedonhallintataidot			
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä	S1, S2, S3	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä			
T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja	S1, S2, S3	Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mittaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

15.4.18 Kotitalouden syventävät valinnaiset opinnot luokilla 7-9

Syventäviä valinnaisia kotitalouden oppitunteja on yksi vuosiviikkotunti luokilla 7-9. Ne syventävät ja laajentavat yhteisillä tunneilla opittua.

Tavoitteena on antaa oppilaille sellainen perusta kotitaloudessa, että sen perusteella oppilas voi huolhtia omasta ruokataloudestaan, kokea onnistumisen elämyksiä ja saada pohjaa mahdollisille jatko-opinnoille.

Sisältöinä ovat yhteisiä tunteja laajemman ruokakulttuurin omaksuminen tavallista erikoisempine lajeineen ja laajempi vieraiden ruokakulttuurien tuntemus. Tutustutaan myös yhteisiä tunteja perusteellisemmin erilaisiin erikoisruokavalioihin, ruoan terveysvaikutuksiin ja ruoan hankinna taloudellisiin ja ekologisiin tekijöihin. Opetus on pääosin käytännöllistä. Teoreettisia osioita on siinä määrin kuin käytäntö edellyttää. Oppituntien sisällöissä pyritään ottamaan huomioon oppilaiden tarpeet ja kiinnostukset.

Opetuksen tavoitteet noudattavat kotitalouden oppiaineen tavoitetaulukkoa ikäluokilla 7-9. Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista eri luokka-asteilla sekä oppilaan laaja-alaista osaamista perusopetuksen opetussuunitelman perusteita noudattaen.

Oppilaan oppimisen arviointikriteerit noudattavat oppilaan arvioinnin perusteita kotitalouden oppiaineessa vuosiluokilla 7-9. Syventävien opintojen kohdalla erityistä huomiota kiinnitetään oppilaan omaan kiinnostukseen, edistymiseen sekä aktiivisuuteen oppiaineessa. (Kts. 6. Oppimisen arviointi; 6.8 Paikallisesti päätettävät asiat)

15.4.19 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan siirtymistä uusiin työtapoihin ja opiskelutaitojen syventämiseen. Oppilaita autetaan tekemään opiskeluun liittyviä valintoja ja tutustumaan turvallisessa ympäristössä työelämän vaatimuksiin. Oppilas tutustuu lähiympäristönsä ammatteihin lukuvuoden aikana tehtävien yritysvierailujen avulla. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on luokanopettajalla ja oppilaanohjaajalla.

Oppilasta autetaan orientoitumaan muutoksiin, jotka seuraavat perusopetusvaiheen päättymistä. Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilasta murrosiän muuttuvassa elämäntilanteessa. Ohjauksella pyritään vahvistamaan oppilaan oma-aloitteisuutta, hankkia tietoa ja tehdä valintoja. Oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilaita itselleen olennaisen tiedon hankintaan, edistää perusopintojen loppuun saattamista sekä tukea oppilasta yhteishaun valinnoissa. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista.

Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintojaan koskevassa päätöksenteossa. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S1, S2	L3, L7
Oppimaan oppimisen taidot		
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	S1	L1
Elinikäinen oppiminen		
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1, S2	L1
Itsetuntemus		

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2	L3
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2, S5	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2, S3, S5	L6, L7
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	S4, S5	L4, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	S2, S3, S5	L4, L5, L6
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	S4, S5	L2

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Osallisuus ja aktiivinen toiminta

T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokan 7 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista

Oppimaan oppimisen taidot

T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan

Elinikäinen oppiminen

T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan

Itsetuntemus

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti

Tavoitteiden asettaminen

T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista

Työelämään suuntautuva oppiminen

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa

T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys

T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

S1 Oppiminen ja opiskelu:

Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimiminen, omien vaikutusmahdollisuuksien kartoittaminen, itsenäinen toiminta sekä vastuun ottaminen opinnoissa ja opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu:

Oppilaanohjauksessa käsiteltäviä sisältöalueita ovat opiskelutaitojen sekä oppimaan oppimisen käytäntöjen kehittäminen yhteistyössä huoltajien kanssa. Oppilas vahvistaa itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittää taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Oppilas harjaantuu sosiaalisissa taidoissa sekä muodostaa ja ylläpitää tukiverkostoja itsensä ja toisten avuksi.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot:

Oppilaanohjauksessa oppilaan realistinen käsitys omista kyvyistä ja oppimisen haasteista vahvistuu 7 vuosiluokan aikana. Oppilaat tutustuvat ammatteihin ja niihin vaadittavia koulutuksia käydään läpi. Oppilaiden huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Oppilaiden kykyä muuttaa elämänsä suuntaa tai ammattia kehitetään.

S4 Työelämään tutustuminen:

Oppilaat saavat tietoa ammatti- ja opiskelualoista ja niiden edellytyksistä. Oppilaat tutustuvat eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin sekä työn hakemiseen, mikä kehittää oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen:

Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Osallisuus ja aktiivinen toiminta
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokan 7 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista
Oppimaan oppimisen taidot
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan
Elinikäinen oppiminen
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan
Itsetuntemus
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti
Tavoitteiden asettaminen
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista
Työelämään suuntautuva oppiminen
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys
T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

S1 Oppiminen ja opiskelu: Oppilaan aktiivista osallisuutta harjoitellaan pienryhmissä erilaisten urasuunnitelmien tekemisen kautta sekä lähiympäristössä tavoitteena itsenäinen vastuun kantaminen omasta toiminnasta.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan

taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Sisältöinä ovat oppilaan ydintaitojen, vahvuuksien ja kehittämisalueiden kartoittaminen ja vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittäminen. Oppilas arvioi omaan urasuunnitteluunsa liittyvien tietojen luotettavuutta. Oppilas asettaa sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekee niitä koskevia suunnitelmia ja arvioi suunnitelmien toteutumista. Oppilasta ohjataan myös työpaikan hakemiseen ja vastaanottamiseen liittyvissä asioissa.

S4 Työelämään tutustuminen: Oppilaat saavat tietoa ammatti- ja opiskelualoista ja niiden edellytyksistä. Oppilaat tutustuvat eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin sekä työn hakemiseen, mikä kehittää oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Osallisuus ja aktiivinen toiminta
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokan 7 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista
Oppimaan oppimisen taidot
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan
Elinikäinen oppiminen
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan
Itsetuntemus
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti
Tavoitteiden asettaminen
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista
Työelämään suuntautuva oppiminen
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta

T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys

T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

S1 Oppiminen ja opiskelu:

Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa vuosiluokalla 9 ovat oppimistyylit ja opiskelutaidot, kouluyhteisössä toimiminen, itsearviointi ja opiskelussa kehittyminen, opiskelutavoitteet, oppimisympäristöt ja opiskelun edellytykset.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu:

Oppilaanohjauksessa käsiteltäviä sisältöalueita ovat itsetuntemus, oppilaan omat taidot ja lahjakkuus, kiinnostuksen kohteet, haaveammatit sekä omien haasteiden tunnistaminen. Oppilas harjoittelee työnhakua, hakemuksen ja ansioluettelon kirjoittamista. Oppilas harjaantuu sosiaalisissa taidoissa sekä muodostaa ja ylläpitää tukiverkostoja itsensä ja toisten avuksi.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot:

Oppilaanohjauksessa oppilas harjoittelee toimimista erilaisissa ympäristöissä käyttäen erilaisia vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. Oppilaat tutustuvat ammatteihin ja niihin vaadittavia koulutuksia käydään läpi. Oppilaiden huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Oppilaiden kykyä muuttaa elämänsä suuntaa tai ammattia kehitetään.

S4 Työelämään tutustuminen:

Oppilaat saavat tietoa ammatti- ja opiskelualoista ja niiden edellytyksistä. Oppilaat tutustuvat eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin sekä työn hakemiseen, mikä kehittää oppilaiden työelämätietoutta. Oppilas tutustuu eri ammatteihin joista tarkemmin itse valitsemiinsa aloihin. Oppilas syventää työelämätuntemustaan työharjoittelujaksolla, jonka oppilas on hankkinut itselleen valitsemaltaan alalta. Työharjoittelujakso kestää 2 viikkoa yhdessä tai kahdessa jaksossa.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen:

Oppilas saa riittävää tietoa Suomen koulutusjärjestelmässä ja jatko-opintomahdollisuuksista, myös oppisopimuskoulutuksesta. Lisäksi hän hyödyntää tietoneuvonta- sekä ohjauspalveluja. Oppilaille kerrotaan esimerkiksi lukion erilaisista kursseista tai työharjoittelun merkityksestä ammattikouluissa. Oppilaiden kanssa käydään henkilökohtaiset ohjauskeskustelut ja häntä tuetaan yhteishaussa.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjaus on monipuolista, mutta siinä huomioidaan oppilaan yksilölliset tarpeet. Oppilaanohjaus on ensisijaisesti luokkamuotoista vuosiluokilla 7-8. Oppilaan ja oppilaan huoltajien kanssa pidetään lukuvuoden aikana arviointikeskusteluja ja muita henkilökohtaisia ohjauskeskusteluja tarpeen mukaan. Luokan vanhempia voidaan pyytää oppitunneille esittelemään omia ammattejaan.

Yhdeksännellä luokalla käytetään kaikki oppilaan ohjauksen muotoja, mutta pääpaino on henkilökohtaisessa ohjauksessa. Oppilas hankkii itselleen työharjoittelupaikan valitsemaltaan alalta. Työharjoittelu kestää 1 - 2 viikkoa joko yhdessä tai kahdessa jaksossa. Oppilaanohjauksen työtapoina

voidaan käyttää monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaat voivat viettää tutustumispäiviä toisen asteen oppilaitoksissa. Voidaan järjestää retkiä erilaisille koulutusmessuille. Eri opettajat voivat käydä kertomassa omista koulutuspoluistaan. Huoltajille kerrotaan yhteishakuun liittyvistä asioista. Koululle voidaan kutsua eri ammattialojen asiantuntijoita ja koulun entisiä oppilaita kertomaan omasta ura- ja koulutuspolustaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7 - 9 ohjauksessa huomioidaan oppilaan yksilölliset tarpeet opiskelussa sekä eriytetään opetusta tarpeen mukaan. Eri toimijat tekevät yhteistyötä oppilaan koulua tai siirtyessä nivelvaiheesta toiseen. Tehostettua tai erityistä tukea tarvitseville oppilaille suunnitellaan riittävän varhaiset ja kattavat tukimuodot moniammatillisessa yhteistyössä kodin kanssa. Tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajilleen järjestetään mahdollisuus tutustua oppilaalle sopiviin oppilaitoksiin ja heille annetaan tietoa tuen saamisen mahdollisuuksista jatko-opinnoissa. Yhdeksäsluokkalaista tuetaan perusopetuksen päättötodistuksen saamisessa tarpeen mukaan. Jos koululla on tietoa ammatinvalintaan liittyvistä erityisistä haasteista, voidaan vanhempien ja oppilaan kanssa järjestää keskusteluja asioista.
Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

15.4.20 Eurytmia

Eurytmiassa laulu ja puhe ilmenevät liikkeinä, joiden lähtökohdaksi voidaan johtaa kurkunpään alue. Sisäisesti koettu tuodaan ulkoiseksi näkyväksi esim. satukuvaan eläydytään äänneliikkeiden myötä ja musiikkiin taas sävel- ja intervalliliikkeiden avulla.

Eurytmiassa harjoitellaan mm. kielen ja musiikin rytmisyyttä ja tilan hahmotusta erilaisten muotoperiaatteiden kautta. Jatkuva sosiaalinen työskentely tunteen, tahdon ja ajattelun alueella ilmenee ryhmäliikkeiden muodostamisessa, mihin sekä tytöt että pojat osallistuvat.

Eurytmiassa edetään alun yksinkertaisesta jäljittelevästä tekemisestä harjoitteluun, jossa oppilaat omaksuvat opettajan johdolla rytmisen, kevyen hengittävän tavan liikkua. Murrosiässä jäsennetään dramaattisten eleiden myötä omaa sisäisyyttä plastisesti ja täsmällisesti.

1. Luokka

Äänne-eurytmiassa sadut ja rytmiset harjoitukset puheen tai musiikin kanssa ovat oleellisia. Liikutaan suoraa ja kaarta sekä niiden sovellutuksia, esim. neliötä ja spiraalia.
Taitavuusharjoituksia, ”me-harjoitus”, hyppyjuoksu, sivulaukka. Musiikki on pentatonista, kvinttitunnelmaa korostetaan. Sävelliikkeet: C, D, E, F, G. Piirimuoto on keskeinen.

2. Luokka

Opettavaiset eläintarinat ja legendat ovat äänne-eurytmian aineistona. Muutoin ensimmäisen luokan teemat jatkuvat. Jalkojen rytmisyyteen kiinnitetään nyt enemmän huomiota.

3. Luokka

Opitaan tuntemaan erilliset äänneliikkeet ja sävelliikkeet (C-duuri). Aineistoa Vanhasta testamentista sekä vanhoista ammateista. Ristiliikkeitä, kuten iso lemniskaatta ja hminä ja sinä h -harjoitus, toistetaan. Duuri- ja mollitunnelma, peilikuvamuodot, geometriset ja rytmiset harjoitukset sekä hypyt ja juokseminen jatkuvat.

4. Luokka

Kokoa–vapauta, koukistus–ojennus -harjoitusta korostetaan. Piiristä siirrytään riveihin ja frontaalisuuteen. Germaaninen mytologia ja Kalevala antavat aineksia allitteraatiopoljennolle. Kielioppimuodot liikkuen (ns. apolliiniset muodot) alkavat. Ns. pedagogisia harjoituksia jatketaan.

Säveleurytmiassa liikkuminen motiiveittain frontaalisti alkaa. Tahtia ja sävelkorkeutta sekä sävelliikkeitä, rytmisyyttä duuri- ja mollitunnelmia harjoitellaan. Lisäksi toistetaan yksinkertaisia sauvaliikkeitä ja rytmisiä kuparipallosiirtoja.

5. Luokka

On rytmisintä aikaa ja keveintä vaihetta. Taitavuus kehittyy pisimmälle ennen puberteettia. Äänne-eurytmiassa tuodaan esille vanhat kulttuurivaiheet (Intia, Persia, Egypti) ja varsinkin Kreikka (heksametri), sota- ja rauhantanssi, lemniskaattatanssi. Kasviaiheisia runoja. Geometrisia harjoituksia. Säveleurytmiassa vallitsee duurisuus, paljon Mozartia. Melodiarytmiä harjoitellaan sormilla, käsillä jaloilla. Sävelkorkeutta tehdään musiikin kuuntelemisen jatkona. Ns. isot ja pienet sävelet. Ryhmäliikkeen sujuvuuteen kiinnitetään huomiota. Perussauvaharjoituksia.

6. Luokka

Sauvaharjoituksia lisätään; kaikki perusharjoitukset. Geometrisuus korostuu, geometrisia siirtoja. Alliteraatio. Luonnonlyriikka, apolliinisia muotoja. Intervalliliikkeet, oktaavia korostetaan. Harmoninen kahdeksikko, erilaisia lemniskaattasovellutuksia, erilaisia rytmejä, vastarytmi.

7. Luokka

Dramaattinen eurytmia; käsien, jalkojen ja pään eleitä harjoitellaan balladin ja/tai humoreskin yhteydessä. Tuliteema. Vyöhykkeet: menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus. Runsaasti sauvaharjoituksia, geometrisuus ja apolliiniset muodot jatkuvat. Duuri- ja mollisävellajeja.

8. Luokka

Dramaattinen työskentely jatkuu. Paljon sauvaharjoituksia. Keskittymisharjoituksia. Duuri ja molli samassa kappaleessa. Romanttista ja barokkimusiikkia.

9. Luokka

Kaiken opitun kertaamista - nyt tietoisesti. Liikkeen lähtökohdaksi etsitään omaa sisäistä kokemusta. Itsenäistä harjoittelua painotetaan enemmän; omia koreografioita. Dramaattisten eleiden harjoittelua vastakohtien esilletuomisen kautta. Tahti, rytmi, sävelkorkeus toisiinsa verrattuina. Duurin ja mollin vertaamista. Dissonanssi muotona. Moniäänisyys. Ns. geometrisia siirtoharjoituksia. Kaikkeen opittuun kehittyy vähitellen tiedostavampi suhde. Työstettävä asia kohdataan, analysoidaan ajattelua korostaen.

Oppimisympäristöt ja työtavat, samoin ohjaus, eriyttäminen ja tuki noudattavat eurytmiassa samoja periaatteita kuin koulun muissakin aineissa noudatetaan. Yksityiskohdat ja painotukset johdetaan eurytmiasta itsestään ja edellyttävät eurytmista asiantuntemusta.

16. Liitteet

1. Tuntijako

PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKO LUOKILLA 1 – 9

LUOKKA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht.
ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	7	7	5	5	4	4	4	3	3	42
A – 1 KIELI ENGLANTI	1	1	1	2	2	2	2	3	3	17
A – 2 KIELI VENÄJÄ*)	1	1	1	2	2	2	2	3	3	17
B – 1 KIELI RUOTSI						2	2	2	2	8
MATEMATIIKKA	3	3	5	4	4	3	3	4	4	33
YMPÄRISTÖ JA LUONNONTIETO										
YMPÄRISTÖOPPI	2	2	3	3	3	2				15
BIOLOGIA / MAANTIETO							3	3	3	9
FYSIIKKA / KEMIA							3	3	3	9
TERVEYSTIETO							1	1	1	3
USKONTO / ELÄMÄNKATSOMUS	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
HISTORIA JA YHTEISKUNTAOPPI				1	2	2	3	2	3	13
TAIDE-JA TAITOAINEET										*62*
MUSIIKKI	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
KUVATAIDE	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
KÄSITYÖ	3	3	2	2	2	3	2	2	1	20
LIIKUNTA	2	2	2	2	3	2	3	2	2	20
KOTITALOUS							1	1	1	3
OPPILAANOHJAUS								1	1	2
VALINNAISET TAIDE- JA TAITOAINEET										
MUSIIKKI			(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(7)
KUVATAIDE							(1)	(1)	(1)	(3)
KÄSITYÖ							(2)	(2)	(2)	(6)
EURYTMIA	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(9)
KOTITALOUS							(1)	(1)	(1)	(3)
MUUT VALINNAISET										
B-2 KIELI VENÄJÄ							(2)	(1)	(1)	(4)
OPPILAALLA TUNTEJA VIIKOSSA	22(1)	22(1)	22(2)	24(2)	25(2)	27(2)	32(8)	33(7)	33(7)	**240 (32)**

*) Opetuksen jäerjestäjän valinta

2. Oppilashuoltosuunnitelma

KYMENLAAKSON STEINERKOULU
Kymenlaakson steinerkoulun kannatusyhdistys ry
Lauttakatu 6 F
45700 Kuusankoski
www.kymensteiner.net

Oppilashuoltosuunnitelma

Tämän oppilashuoltosuunnitelman on laatinut Kymenlaakson steinerkoulun koulukohtainen oppilashuoltoryhmä. Laadinnassa on tehty yhteistyötä koulun henkilöstön ja oppilaiden huoltajien sekä oppilaiden kanssa.
Suunnitelma on myös koordinoitu Kouvolan kaupungin oppilashuollon sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Suunnitelmasta tiedottaminen

Tämän suunnitelman keskeisistä piirteistä informoidaan kaikkia oppilaiden huoltajia, oppilaita ikäkautisten edellytysten mukaan, koulun koko henkilökuntaa sekä asianomaisia kunnallisia yhteistyötahoja. Suunnitelma on kaikkien luettavissa sähköisesti ja tarvittaessa paperiversiona.

Suunnitelman laadinnassa ovat mukana kunnan oppilashuollon edustajat, kouluterveydenhoitaja ja -kuraattori sekä -psykologi. Samoin suunnitelmaa laadittaessa koulun opettajakunta on osallisena. Nämä tahot tulevat siten luonnostaan informoiduiksi. Samoin suunnitelma käsitellään keskeisiltä osin oppilaskunnassa luokittain kunkin luokan ikätason mukaisesti.

Oppilaiden huoltajat ovat suunnitelman laadinnassa mukana edustajiensa kautta. Lisäksi kaikille huoltajille tiedotetaan suunnitelman keskeisistä asioista. Jokainen huoltaja saa myös pyynnöstä koko suunnitelman ja voi halutessaan esittää siihen muutoksia.

Oppilashuollon tarve ja resurssit

Oppilashuollon piiriin kuuluviksi arvioidaan lähivuosien aikana noin 70 oppilasta (tämän suunnitelman laadintahetkellä määrä hiukan pienempi).

Kaikille oppilaille tehdään laajat lääkärintarkastukset Kouvolan kaupungin toimesta 1., 5. ja 8. luokalla. Kaupungin kouluterveydenhoitaja on paikalla yhtenä päivänä viikossa. Muina päivinä häneen saa yhteyden puhelimella tai sähköpostitse.

Kaupungin koulupsykologi on käytettävissä tarvittaessa. Koulun oman koulukuraattorin saa paikalle seitsemän arkipäivän kuluessa tai, jos tilanne on kiireellinen, samana päivänä kuin pyyntö esitetään.

Kuraattorin ja kouluterveydenhoitajan yhteystiedot ovat aina mukana koulun sähköisessä viikkotiedotteessa. Psykologiin otetaan yhteys tarvittaessa.

Yksilökohtaista oppilashuoltoa järjestetään aina, kun se on tarpeen. Varsinaista oppilashuollon tarvetta vähentää se, että steinerpedagoginen opetus ja kasvatus on itsessään tervehdyttävää. Toisaalta kouluun tulee oppilaita, joiden opiskelu on yleisessä koulujärjestelmässä käynyt mahdottomaksi. Näiden oppilaiden kohdalla yksilökohtaisen oppilashuollon tarve yleensä jatkuu ainakin jonkin aikaa. Tämän suunnitelman tekohetkellä, mikä vastannee pysyvämpääkin tilannetta, yksilökohtaisen oppilashuollon tarve on vähemmän kuin 10 prosentilla oppilaista.

Edelliseen liittyvä koulunkäynnin avustajan tarve on ajoittaista. Koululla on käytettävissä vakituisen henkilökunnan joukossa koulutuksen saaneita avustajia aina, kun tarvetta on.

Yhteisöllinen oppilashuolto

Kokonaiskuva

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä kokoontuu tarvittaessa. Yhteisöllisen oppilashuollon järjestämiseksi se kokoontuu jokaisen lukuvuoden lopulla tai loputtua arvioimaan oppilashuollon toteutumista ja suunnittelemaan seuraavan lukuvuoden oppilashuollon kokonaisuutta. Lukukausien vaihteessa se kokoontuu tekemään arvion toiminnasta ja tarvittavat muutokset. Ryhmä kokoontuu myös muulloin, kun siihen on tarvetta.

Ryhmän työn perustana on se päivittäinen koulun elämän seuranta, mitä tekee koulun henkilökunta ja josta on vastuussa opettajakunta, samoin kouluterveydenhoitajan ja -kuraattorin havainnot. Lisäksi oppilashuoltoryhmän on perehdyttävä oppilaiden huoltajien ja oppilaiden kokemuksiin ja huolehdittava, että koulun oppilashuoltotyö on linjassa kaupungin koulujen oppilashuoltotyön kanssa.

Oppilashuoltoryhmän tulee aina tiedottaa koulun taloudelliselle johtokunnalle niistä kuluista, joita lakimääräinen tai muuten välttämätön oppilashuoltotyö edellyttää. Muutoksista, jotka eivät ole välttämättömiä mutta toivottavia ja jotka aiheuttavat kustannuksia, ryhmän on pyydettävä johtokunnan näkemys.

Yhteistyö kouluterveydenhoitajan, -kuraattorin ja -psykologin kanssa toteutuu ensinnäkin siten, että nämä kaikki kuuluvat koulukohtaiseen oppilashuoltoryhmään. Lisäksi kouluterveydenhoitajan tai -kuraattorin kanssa ollaan yhteydessä yleensä viikoittain.

Yhteistyötä tehdään myös esimerkiksi pelastuslaitoksen kanssa, jonka edustajat ovat lukuvuosittain keskustelemassa turvallisuuskysymyksistä ja myös seuraamassa ja ohjaamassa kriisiharjoituksia. Samoin yhteistyötä tehdään terveys-, sosiaali- ja poliisiviranomaisten kanssa. Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden osalta yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös kiinteistön omistajan kanssa.

Terveystiedon opetukseen liittyen tehdään yhteistyötä kouluterveydenhoitajan tai tämän suositteleman asiantuntijan kanssa.

Koulun järjestyssäännöt selvitetään uusille oppilaille ja huoltajille. Vuosittain ne käydään läpi sekä niistä muistuttamiseksi että tilaisuuden antamiseksi niiden kehittämiseen.

Poissaolojen seuranta, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Ensimmäinen ja olennaisin toimija, joka myös on eniten tekemisissä oppilaan kanssa, on opettaja, erityisesti luokanopettaja. Steinerkoulussa luokanopettajan toimenkuvaan kuluu tavallista suurempi vastuu oppilaan hyvinvoinnista ja yhteistyöstä hänen lähiryhmänsä kanssa. Samoin opettajan, koko opettajiston, vastuulla on kehittää opetusta ja koulun ilmapiiriä sellaiseksi, että oppilas mielellään tulee kouluun, vaikka elämässä muuten olisi ongelmia.

Jokainen opettaja seuraa jokaisella tunnilla oppilaiden poissaoloja, luokanopettaja pitää niistä aina kirjaa. Huoltajien kanssa sovitaan siitä, että lapsen poissaolosta aina ilmoitetaan välittömästi luokanopettajalle. Ellei ilmoitusta jostakin syystä tule, luokanopettaja selvittää syyn mahdollisimman nopeasti, joka tapauksessa saman päivän aikana.

Jos poissaolo on 'aiheeton', jos se siis johtuu jostakin erityisestä ongelmasta, on ongelmaan etsittävä ratkaisua.

Luokanopettajan tehtävä on alkaa etsiä ratkaisua. Useimmiten se tarkoittaa ensimmäiseksi keskustelua huoltajan kanssa. Myös konsultoiva keskustelu muiden oppilasta opettavien opettajien ja opettajakunnan kanssa on useimmiten tarpeen.

Jos tarpeen, apua pyydetään ongelman laadun mukaan terveydenhoitajalta tai kuraattorilta tai perustetaan henkilökohtainen asiantuntijaryhmä huoltajan suostumuksella. Asiantuntijaryhmän toiminnasta tehdään oppilashuoltokertomus.

Toiminta päihteiden käytön ja tupakoinnin ehkäisemiseksi sekä käyttöön puuttumiseksi

Tupakointi sekä alkoholin ja muiden päihteiden käyttö on perusopetuksen iässä lain kieltämää. Kymenlaakson steinerkoulussa valvotaan, että oppilaat noudattavat lakia kouluaikana.

Tupakoinnin ja päihteiden käytön vaaroista kerrotaan oppilaille heidän ikäkauttaan vastaavalla tavalla ensimmäisestä luokasta lähtien. Murrosikään mennessä jokaisen oppilaan tulee saada realistinen käsitys tupakan ja päihteiden vaikutuksista ja vaaroista sekä siitä, miten ja millaista apua on saatavissa niiden kanssa syntyvissä ongelmissa. Valistamisesta vastaa pääasiassa luokanopettaja, mutta hänen tulee tehdä myös yhteistyötä terveydenhoitajan kanssa. Kouluun tulee kutsua myös poliisin tai muita asiantuntijoita täydentämään valistusta.

Tupakoinnin ja päihteiden käytön kokeiluja tai käytön aloittamista seuraavat ensisijaisesti opettajat yhteistyössä huoltajien kanssa. Opettajakunnan vuosirehtorin johdolla tulee huolehtia siitä, että kaikki opettajat kouluttautuvat havaitsemaan erityisesti huumeiden käytön tyypillisimpiä merkkejä. Koulutusta voidaan hankkia erillisillä kursseilla tai kutsumalla asiantuntijoita opastamaan opettajia ja huoltajia.

Opettajien tehtävänä on valvoa, että koulun alueella ja koulun järjestämillä retkillä, leirikouluissa tai muissa tilanteissa noudatetaan tupakointia ja päihteitä koskevia lakeja.

Mikäli käyttöä esiintyy, se on pyrittävä lopettamaan. Ensimmäinen vaihe on yhteistyö huoltajan kanssa. Tämä saattaa olla riittävä tupakan tai alkoholin kokeilujen osalta. Jos kokeilut jatkuvat tai jos kyseessä ovat huumeet, perustetaan oppilaan tueksi asiantuntijaryhmä. Mikäli huoltaja ei tällaisessa tilanteessa suostuisi asiantuntijaryhmän kokoamiseen, tulee turvautua lastensuojelun viranomaisten apuun.

Päihteiden käytön voi usein olettaa kertovan taustalla olevista merkittävistä ongelmista. Avun tulee olla

silloin monitahoista psykologisesta sosiaaliseen, unohtamatta kuitenkaan päivittäistä kasvatuksellista, 'inhimillistä' apua.

Koulukuljetusten ja kuljetusten odotusaikojen turvallisuus

Kymenlaakson steinerkoulu ei järjestä koulukuljetuksia. Ne ovat oppilaiden huoltajien vastuulla. Kuljetusten ja koulutyön välisinä aikoina oppilaiden turvallisuus on koulun vastuulla.

Aamuisin koulun ovet avataan 15 minuuttia ennen koulutyön alkamista. Oppilaat odottavat luokissaan tai koulun ruokalassa, jossa tarvitsijoille on varattu aamupala. Koulupäivän jälkeen järjestetään iltapäivätoimintaa 16.30 saakka. Toiminta on tarkoitettu ensisijaisesti 1. ja 2. luokan oppilaille, mutta myös muut oppilaat saavat odottaa kuljetuksia koulun tiloissa sisällä tai ulkona.

Odotusaikana oppilaita valvovat sekä iltapäivätoiminnan ohjaajat että paikalla olevat opettajat. Lukujärjestyksen mukaan huolehditaan siitä, että jokaista kymmentä oppilasta kohden on yksi valvoja.

Koulun järjestyssäännöt koskevat oppilaita odotusaikoina sekä koulumatkoilla, elleivät ne tapahdu huoltajan välittömässä valvonnassa.

Oppilaan suojaaminen häirinnältä, kiusaamiselta ja väkivallalta

Häirinnän, kiusaamisen ja koulun sisäisen väkivallan ehkäisemisessä on keskeisenä perustana se, että opetus ja kasvatus samoin kuin opettajien, oppilaiden ja huoltajien suhteet kehitetään sellaisiksi kuin ne steinerpedagogisesti tulisi kehittää.

Lisäksi ehkäisyssä on keskeistä, että jokainen opettaja, ennen kaikkea luokanopettaja, seuraa oppilaiden yksilöllistä ja sosiaalista kehitystä jatkuvasti. Kun ongelmia alkaa kehittyä – kuten ihmisille ja ihmisten välille ajoittain välttämättä kehittyy – opettaja puuttuu niihin välittömästi. Puuttumisen välineitä ovat esimerkiksi keskustelut oppilaan tai oppilaiden kanssa, keskustelut huoltajien kanssa, ihmisenä olemisesta ja ihmissuhteista keskusteleminen koko luokan kanssa jne.

Oppilaiden tulee olla koulupäivien aikana ja kyytejä odottaessa aina opettajien tai muun henkilökunnan valvonnassa. Jos häirintää, kiusaamista tai väkivaltaa kuitenkin tapahtuu, se lopetetaan välittömästi ja siitä rangaistaan kuhunkin tapaukseen sopivalla tavalla. Kiusaamisessa rankaisemisen kynnys on matala. Jos kyseessä on teko, josta ei ole syytä rangaista, käydään joka tapauksessa kasvatuskeskustelu.

Tämän jälkeen etsitään syyt tapahtuneelle ja pyritään korjaamaan ne. Tämä alkaa keskusteluista oppilaiden ja huoltajien kanssa. Mikäli se ei riitä, haetaan apua oppilashuollon muista toimijoista. Tarvittaessa kootaan asiantuntijaryhmä käsittelemään tilannetta. Tässä on kuitenkin siirrytty yhteisöllisestä oppilashuollosta yksittäiseen.

Yhteisöllisen oppilashuollon toimintaa arvioi ensinnäkin koulun opettajakunta viikoittaisissa kokouksissa. Kun on aihetta, toiminnasta ja erityisesti sen ongelmista tiedotetaan koko koulukohtaiselle oppilashuoltoryhmälle, joka tarvittaessa kokoontuu korjaamaan tilannetta.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä arvioi oppilashuollon toteutumista lukuvuosien ja lukukausien vaihtuessa pidettävissä kokouksissa. Tarvittaessa oppilashuoltosuunnitelmaa uusitaan ja ongelmakohdat korjataan.

Tästä oppilashuoltosuunnitelman osiosta kuten koko suunnitelmasta tiedotetaan koko henkilöstölle, huoltajille, oppilaille ja muille yhteistyötahoille sillä tavalla kuin tiedottamisesta on aiemmin esitetty. Lisäksi opettajakunta perehdyttää koko henkilökunnan toimintaan käytännössä.

Toiminta äkillisissä vaara- ja kriisitilanteissa ja sellaisten uhatessa

Kaikki vaaratilanteet, joita voi ennakolta ehkäistä, pyritään ehkäisemään.

Paloturvallisuudesta huolehditaan ensinnäkin niin, että säännöllisissä palotarkastuksissa mahdollisesti esiintyvät puutteet korjataan välittömästi. Koulun työsuojeluvaltuutettu vastaa siitä, että näin tapahtuu. Lisäksi koulun henkilökuntaa koulutetaan säännöllisesti, ainakin kerran kahdessa vuodessa, paloturvallisuudessa. Koulutus pyydetään pääsääntöisesti pelastuslaitokselta. Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä varmistaa lukuvuoden vaihtuessa pidettävässä kokouksessa, että koulutus on toteutunut.

Opettajat opettavat paloturvallisuuteen kuuluvat asiat oppilaille. Opetus alkaa ensimmäiseltä luokalta lähtien. Sitä annetaan opettajan harkinnan mukaan joko erikseen tai asiaan soveltuvien muun aineen tuntien yhteydessä. Opettajakunta vastaa siitä, että näin tapahtuu.

Avotulta käytetään koulussa vain erityisissä tilanteissa kuten esimerkiksi joulunajan kynttilöissä tai kemian tuntien polttimissa. Silloin paikalla on aina opettaja tai muu toimintaa valvova aikuinen, ja paikalle on varattu asianmukaiset sammutusvälineet. Oppilaat eivät saa käsitellä avotulta eikä heillä saa olla koulussa välineitä sen tekemiseen.

Tulipaloon varaudutaan sen mukaan kuin koulun paloturvallisuussuunnitelmassa on esitetty. Turvallista poistumista harjoitellaan vähintään kerran lukukaudessa joko koulun sisäisenä harjoituksena tai pelastuslaitoksen ohjauksessa. Osa harjoituksista tehdään yhteisenä muiden rakennuksessa toimivien kanssa. Koululla on sopimus hälytyksestä tulipalon tai muun tilanteen varalta muiden rakennuksessa toimivien kanssa. Myös tämän menettelyn toimivuutta testataan vähintään kerran vuodessa. Oppilashuoltoryhmä varmistaa, että näin on menetelty.

Toimintaa tulipalon tai muun vastaavan kriisin sattuessa tai sellaiseen valmistautuessa johtaa ja siitä vastaa vuosirehtori. Ellei hän ole paikalla, vastuu siirtyy opettajakunnan varapuheenjohtajalle. Omien luokkiensa osalta välittömästä toiminnasta vastaavat luokissa kullakin hetkellä toimivat opettajat. Evakuoinnin tapahduttua jokainen luokkaa opettanut opettaja varmistaa, että kaikki oppilaat ovat tulleet pois rakennuksesta. Iltapäivätoiminnan osalta toiminnasta vastaa iltapäivätoiminnan vastaavaa.

Paloturvallisuussuunnitelmasta tiedotetaan samoin kuin oppilashuoltosuunnitelmasta kokonaisuudessaan. Opettajakunta vastaa siitä, että koko henkilökunta ja oppilaat harjoitetaan toimintaan. Oppilashuoltoryhmä varmistaa lukuvuosien vaihteen kokouksessa, että näin on tapahtunut. Samassa kokouksessa arvioidaan suunnitelman toimivuus kokonaisuudessaan ja sen mahdollinen korjaamisen tarve.

Sähköturvallisuudesta huolehditaan siten, että kaikkien laitteiden vioista ilmoitetaan välittömästi tilojen omistajalle, joka huolehtii korjauksista. Viallisten laitteiden käyttö estetään välittömästi. Vikojen havaitseminen ja niistä tiedottaminen on jokaisen henkilökunnan jäsenen vastuulla. Työsuojeluvastaava tarkkailee oman tehtävänsä puitteissa tilannetta.

Opettajat huolehtivat sähköturvallisuuden opettamisesta oppilaille kunkin luokan omaksumisvalmiutta

vastaavalla tavalla ja varmistavat, että oppilaat sekä ymmärtävät ohjeet että noudattavat niitä. Opetus tapahtuu erillisillä tunneilla ja lisäksi opetussuunnitelman mukaan fysiikan opetuksen yhteydessä.

Sähkötapaturmien ensiapua kuten muutakin ensiapua harjoitellaan ensiapukoulutuksessa, jota järjestetään koulun henkilökunnalle vähintään joka kolmas vuosi.

Koulu sijaitsee lähellä teollisuusaluetta, jossa on mahdollisuus myös kemiallisiin onnettomuuksiin. Näitä koulu ei voi estää eikä se voi niihin varautua kuin yleisten turvaohjeiden verran. Keskeistä on, että kun tieto onnettomuudesta saadaan joko yleisellä hälytysmerkillä tai muuta kautta, koulun tilat suljetaan mahdollisimman tehokkaasti ulkoilmalta. Henkilökunta huolehtii, että viranomaisten antamia ohjeita noudatetaan. Vastuu- ja tehtäväjako on sama kuin paloturvallisuuden osalta.

Ulkopuolisen henkilön aiheuttaman väkivallan uhkaan on vaikea varautua ehdottoman pitävästi. Uhkan havaitseva ilmoittaa siitä välittömästi muulle henkilökunnalle samassa järjestyksessä kuin tulipalon osalta on sovittu. Hän myös hälyttää paikalle apua tai, jos hän on estynyt, pyytää muuta henkilökuntaa hälyttämään. Jos tarpeen, muita rakennuksessa toimivia varoitetaan uhkasta samassa järjestyksessä kuin tehdään hälytys tulipalon sattuessa.

Uhkasta kuullessaan opettajat vievät, jos mahdollista, opettamansa oppilasryhmän suljettujen ovien taakse. Keskeisin asia on turvata oppilaat se aika, mikä kuluu viranomaisten saapumiseen paikalle.

Yksittäisten onnettomuuksien tai yllättävien sairauskohtausten sattuessa paikalla oleva opettaja tai muu henkilökunnan jäsen antaa sen ensiavun, minkä hän kurssituksensa tai muun koulutuksensa mukaan osaa. Hän myös hälyttää paikalle apua. Oppilaiden ollessa ulkona pyritään aina varmistamaan, että paikalla on useampi kuin yksi opettaja tai iltapäivätoiminnan ohjaaja. Silloin ensiavun antaminen ja avun hälyttäminen voi tapahtua samanaikaisesti.

Kriisin jälkihoito aloitetaan heti kriisin lauettua. Sitä antavat välittömästi oma luokanopettaja tai muu oppilaille luotettava henkilökunnan jäsen. Oppilaille tulee antaa aikaa puhua ja kysyä tapahtuneesta niin paljon kuin he tarvitsevat.

Tilanteesta tiedotetaan heti myös huoltajille. Heidän kanssaan sovitaan, onko oppilaan syytä jäädä kouluun tai pyrkivätkö huoltajat hakemaan oppilaan kotiin. Niinikään ilmoitetaan kuraattorille ja koulupsykologille, jotka tarvittaessa huolehtivat kriisiavusta edelleen. Huolimatta mahdollisesta ammattilaisten antamasta kriisiavusta opettajien, erityisesti luokanopettajien, on kriisitilanteen jälkihoidossa oltava aktiivisia, tarjottava oppilaille päivittäistä apua, seurattava merkkejä mahdollisesta traumaattisesta käytöksestä ja tehtävä tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa.

Tämän suunnitelman osan toimivuutta arvioi koulukohtainen oppilashuollon työryhmä vuosittain, ongelmien tapahduttua välittömästi niiden jälkeen.

Yksilökohtainen oppilashuolto

Laaja terveystarkastus pidetään luokilla 1, 5 ja 8. Terveydenhoitaja sopii luokanopettajan kanssa tarkastuksen ajoista ja antaa opettajan kautta lapsille koteihin vietävät kysymyslomakkeet. Ne palautetaan samaa tietä. Huoltajan suostumuksella opettaja voi esittää myös näkemyksiään.

Tarkastuksen paikka on samassa talossa mutta eri koulun tiloissa. Kymenlaakson steinerkoulun tehtäväksi jää siten vain edellä mainittu tai muu tarpeelliseksi katsottu yhteistyö terveydenhoitajan kanssa.

Mikäli näissä tarkastuksissa tai muutoin terveydenhoitajan tai lääkärin tietoon tulee sellaista, mistä koulun tai yksittäisen opettajan tulee olla tietoinen ja josta voidaan kertoa, opettaja saa tiedon terveydenhoitajalta. Terveydenhoitaja voi myös saamansa tiedon perusteella pyytää asioita käsiteltäväksi koulukohtaisessa oppilashuoltoryhmässä tai yksilökohtaisessa asiantuntijaryhmässä.
Oppilaan erityisruokavaliosta tiedustellaan aina uuden oppilaan tullessa kouluun. Ruokavalio pyydetään kirjallisena virheiden välttämiseksi. Koulun oma keittiö valmistaa ruokavalion mukaisen ruoan.

Jos oppilaalla on sairaus, jonka hoitaminen vaatii lääkitystä tai muuta hoitoa koulupäivän aikana tai odotusaikoina, ohjeet pyydetään luokanopettajalle ja ainakin yhdelle muulle opettajalle tai henkilökunnan jäsenelle. Luokanopettaja varmistaa, että oppilaan ollessa koulussa paikalla on vähintään yksi henkilö, joka osaa antaa lääkityksen tai tehdä muut tarvittavat hoitotoimet.

Kun näitä ohjeita annetaan tai niiden toteuttamista harjoitellaan, pyydetään kouluterveydenhoitaja paikalle varmistamaan ohjeiden oikea toteuttaminen.

Yhteistyötä tehostetun ja erityisen tuen aikana koordinoi oppilaan luokanopettaja. Yhteistyötä tehdään erityisopettajan ja muiden oppilasta opettavien opettajien sekä oppilaan huoltajan kanssa. Tuen tarpeen syiden ja laadun mukaan yhteistyötä tehdään myös kuraattorin, psykologin ja terveydenhuollon edustajien kanssa.

Kymenlaakson steinerkoulussa ei toistaiseksi järjestetä joustavaa perusopetusta.

Jos oppilas on sairaala- tai muussa hoidossa mutta ei sairaalakoulussa, hänelle järjestetään sellaista opetusta, mikä hänelle on tarpeen ja mitä hän voi ottaa vastaan. Opetuksesta vastaavat ensisijaisesti oppilaan omat opettajat, tarvittaessa siihen erikseen palkatut opettajat. Opetus järjestetään yhteistyössä huoltajan ja terveydenhuollon edustajien kanssa, tarvittaessa psykologin kanssa.

Jos oppilas opiskelee sairaalakoulussa, luokanopettaja vastaa yhteistyöstä sairaalakoulun opettajien kanssa.

Kurinpitorangaistukseen johtaneen käyttäytymisen syyt selvitetään keskusteluilla oppilaan ja huoltajan kanssa. Jos kurinpitorangaistuksen määrääminen on toistuvasti tarpeen, voidaan oppilaan tukemiseksi koota yksilökohtainen asiantuntijaryhmä. Ensisijaisesti asiasta huolehtii oppilaan luokanopettaja, mutta aloitteen esimerkiksi asiantuntijaryhmän perustamiseksi voi tehdä muukin oppilaan kanssa tekemisissä oleva toimija.

Jos oppilas erotetaan määräajaksi, huolehditaan siitä, että hän saa erottamisaikana sellaista opetusta, että koulutyö ei kouluun palaamisen jälkeen vaarannu. Määräajaksi erottamisen yhteydessä kootaan yksilökohtainen asiantuntijaryhmä sellaisessa kokoonpanossa kuin oppilaan ongelmien kannalta on tarpeen. Ellei huoltaja anna tähän suostumustaan, toimitaan joka tapauksessa yhteistyössä lastensuojelun kanssa.

Yksittäistä oppilasta tukevan asiantuntijaryhmän kokoamiseen tekee aloitteen luokanopettaja tai muu opettaja, terveydenhoitaja, kuraattori tai psykologi. Ryhmä valitsee itselleen vastuuhenkilön sekä henkilön, joka kirjaa työssä käsitellyt asiat. Ryhmä voi tarvittaessa neuvotella muiden asiantuntijoiden kanssa. Ryhmä tai sen edustaja tekee yhteistyötä oppilaan huoltajan kanssa.

Oppilaan huoltajalta tulee saada lupa ryhmän perustamiseen ja sen kokoonpanoon. Myös oppilaalla on

lupa esittää näkemyksensä. Se pyritään ottamaan huomioon, mutta alaikäisen oppilaan osalta päätöksen tekee kuitenkin huoltaja. Suostumuksen hankkii oppilaan luokanopettaja, mutta tehtävän voi tarvittaessa hoitaa myös muu opetuksen, terveydenhoidon tai sosiaalitoimen edustaja.

Ryhmä kootaan mahdollisimman nopeasti. Ensimmäistä kokousta valmistellaan, jos mahdollista ja tarpeen, siten, että kokoonkutsuja selvittää koollekutsumisen syyt ja muut tarvittavat tekijät jäsenille kirjallisesti.

Ryhmän tulee päättää ensimmäisessä kokoontumisessaan toimenpiteistä, jotka voidaan aloittaa välittömästi. Oppilaan tilannetta seurataan päivittäin ja ryhmän jäsenten kanssa neuvotellaan oppilaan tilanteesta. Seuraamisneuvottelut voidaan tehdä myös teknisin apuvälinein. Seurannan perusteella ryhmä joko päättää jatkaa aloitettua ohjelmaa tai muuttaa sitä.

Ryhmän tulee laatia oppilashuoltokertomus. Sen sisältö määrätään sekä koulun opetussuunnitelmassa että oppilashuoltolaissa. Oppilashuoltokertomukseen tulee kirjata:

- oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot
- oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjaamisen päivämäärä ja kirjaajan nimi ja asema
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian sisältö ja vireille panija
- toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset, selvitykset, joita tilanteen selvittämiseksi on tehty
- toimenpiteet ongelman korjaamiseksi, kuten aiemmat ja nykyiset tukitoimet, myös yhteistyö eri tahojen kanssa
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja päätösten toteutussuunnitelma toteutuksesta vastaavine tahoineen
- seurannasta vastaavat tahot

Kertomukseen on merkittävä myös, kenelle sivulliselle, mitä tietoja ja millä perusteella on oppilashuoltokertomukseen liittyviä tietoja mahdollisesti luovutettu.

Oppilashuoltokertomus säilytetään sähköisesti ja paperilla. Sähköinen versio tallennetaan luotettavaan palveluun, joka ei saa olla yksittäinen tietokone. Paperinen versio säilytetään koulun tiloissa erikseen lukittuna. Säilytyksestä ja tietojen luovuttamisesta vastaa koulun vuosirehtori yhdessä toisen opettajakunnan valitseman opettajakunnan jäsenen kanssa. Tietojen katsomisesta tai luovuttamisesta tehdään aina merkintä kertomuksen kumpaankin versioon.

Koulu tekee tarvittaessa yhteistyötä kaikkien niiden tahojen kanssa, jotka voivat olla avuksi lasten ja nuorten ongelmissa. Sellaisia tahoja ovat esimerkiksi nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi. Yhteydenotto ja yhteistyön aloittaminen saattaa joissakin tilanteissa olla syytä tehdä niin kiireisesti, että se ei voi odottaa minkään ryhmän kokoontumista ja päätöstä. Jokainen opettaja on velvollinen pyytämään apua tai yhteistyötä näiltä tahoilta, jos siihen oppilaan hyvinvoinnin vuoksi on aihetta. Jos mahdollista, opettaja neuvottelee asiasta opettajakunnan tai ainakin vuosirehtorin kanssa. Myös yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä, kun sellainen on perustettu, voi käyttää ja on velvollinen käyttämään näiden tahojen apua ja yhteistyötä tarvittaessa.

Oppilashuollon yhteistyö oppilaiden ja huoltajien kanssa

Oppilashuollon suunnitteluun osallistuvat huoltajien edustajat siten, että heitä kuuluu koulukohtaiseen oppilashuoltoryhmään. Lisäksi kaikille huoltajille tiedotetaan sekä tapaamisissa että kattavasti sähköisesti oppilashuollon periaatteet ja annetaan jokaiselle halukkaalle tilaisuus perehtyä

suunnitelmiin myös yksityiskohtaisesti ja esittää näkemyksensä niistä.

Jokaisella huoltajalla on myös tilaisuus esittää näkemyksensä oppilashuoltoryhmälle oppilashuollon arvioimiseksi.

Oppilaiden näkemykset suunnittelussa samoin kuin arvioinnissa pyydetään oppilaskunnan toiminnan puitteissa luokittain kunkin luokan kehitystason edellyttämällä tavalla.

Edellinen koskee sekä yhteisöllistä että yksilökohtaista oppilashuoltoa, kuitenkin sellaisin rajoituksin, että yksilökohtaisesta oppilashuollosta ei voi esittää arvioita tai tehdä toteutuksessa yhteistyötä muu kuin asianomainen oppilas tai huoltaja.

Yhteisöllisen oppilashuollon suunnitteluun, arviointiin ja toteutukseen koulu jatkuvasti kannustaa sekä oppilaita että ennen kaikkea huoltajia.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Oppilashuoltosuunnitelman toteumista seuraa jatkuvasti koulun opettajakunta. Opettajakunta kokoontuu koulun työaikana viikoittain, mutta voi tehdä päätöksiä ja ryhtyä toimiin nopeamminkin. Jokainen opettaja ja muu henkilökunnan jäsen on velvollinen puuttumaan oppilashuollon piiriin kuuluviin ongelmiin ja ilmoittamaan niistä välittömästi.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä kokoontuu vähintään lukukausien vaihteissa, mutta tarvittaessa myös muulloin. Oppilashuoltoryhmän tulee saada tietoja opettajakunnalta oppilashuollon alueelle kuuluvista asioista viivytyksettä.

Oppilashuoltoryhmän tulee raportoida työstään koulun johtokunnalle, joka ei kuitenkaan voi puuttua ryhmän sisäiseen työhön muuten kuin taloudellisissa asioissa tai, jos se on tyytymätön ryhmän toimintaan, pyytää neuvottelua opettajakunnan kanssa tarvittavista toimenpiteistä.

Seurannassa keskitytään ensinnäkin oppilaiden turvallisuuteen vaikuttaviin tekijöihin. Toisekseen siinä arvioidaan yleistä viihtyvyyttä ja ilmapiiriä. Yksilökohtaisen oppilashuollon sisältöihin oppilashuoltoryhmä ei voi puuttua eikä niitä arvioida. Sen tulee kuitenkin seurata, että yksilökohtaista oppilashuoltoa on annettu, kun siihen on ollut tarve.

Tietojen keruu oppilashuollon toiminnasta tapahtuu siten kuin edellä on kuvattu oppilashuollon toimijoiden osalta. Lisäksi huoltajilta pyydetään näkemyksiä ennen lukuvuoden loppua. Huoltajat voivat tietenkin esittää niitä muulloinkin. Sama koskee oppilaita. Oppilaiden osalta, kuten edellä on sanottu, asiat käsitellään luokittain ikätason mukaisesti.

Seurantatiedot käsitellään koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän kokouksessa, joka pidetään lukuvuoden lopussa tai heti loppumisen jälkeen. Esiin tulleet epäkohdat pyritään korjaamaan. Jos kyseessä on epäkohta, jonka korjaamisen on tapahduttava nopeasti, ryhmä kokoontuu sitä varten tarvittaessa.

Tuloksista tiedotetaan oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille siten kun edellä on tiedottamisesta esitetty.

3. Ohjaussuunnitelma

KYMENLAAKSON STEINERKOULUN OHJAUSSUUNNITELMA vuosiluokilla 1-9

SISÄLLYS

1. OHJAUSTYÖN TAVOITTEET
1.1. Ohjaustyön tavoitteet vuosiluokilla 1-2: Koululaiseksi kasvaminen
1.2. Ohjaustyön tavoitteet vuosiluokilla 3-6: Oppijana kehittyminen
1.3. Ohjaustyön tavoitteet vuosiluokilla 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen
1.4. Ohjaus opintojen päättövaiheessa ja opintojen jälkeen

2. OHJAUSTYÖN RAKENTEET JA TOIMINTATAVAT
2.1. Mitä ohjaus on?
2.2. Hyvän ohjauksen kriteerit

3. OHJAUKSEN TYÖNJAKO JA VASTUU SEKÄ YHTEISTYÖ
3.1. Ohjauksen työnjako
3.2. Kodin ja koulun ohjausyhteistyö
3.3. Koulun työelämäyhteistyö
3.4. Monialaiset oppimiskokonaisuudet

1. OHJAUSTYÖN TAVOITTEET JA POLKU

Koulun ohjaussuunnitelma on jaoteltu kolmeen vuosiluokkakokonaisuuteen. Tavoitteena on mm. koulunkäyntitaitojen kehittäminen, oppilaan oman vastuun kasvattaminen ja sosiaalinen kasvaminen ryhmän jäsenenä. Ohjauksessa korostetaan myös yhteistyötä huoltajien kanssa ja tehokasta tiedottamista.Kymenlaakson steinerkoulun luokanopettajat pitävät luokilleen vanhempainvartteja ja järjestävät yhteisiä vanhempainiltoja. Koulun yleinen tiedottaminen ja yhteydenpito vanhempien kanssa tapahtuu pääsääntöisesti sähköpostin kautta. Varhaista puuttumista oppimisvaikeuksiin korostetaan ja se toteutetaan tuki- ja erityisopetuksen muodossa. Tukitoimien toteutuksessa luokanopettaja, erityisopettaja ja aineenopettaja. Tarvittaessa luokanopettaja ja erityisopettaja laativat oppilaalle oppimissuunnitelman tehostettua tai erityistä tukea varten . Ne tehdään yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa. Kaikissa opetuksellisten erityistoimenpiteiden suunnittelussa on mukana myös koulun oppilashuoltoryhmä.

1.1. Ohjaustyön tavoitteet vuosiluokilla 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus niveltyy luontevasti muuhun opetukseen ja koulun tapahtumiin. Ohjauksesta vastaavat kaikki oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Tavoitteena on tukea oppilaan opintojen aloittamista ja harjoitella vähitellen vastuun ottamista koulutyöstä, -tehtävistä ja -tavaroista. Opettaja valitsee opetukseen sellaisia työtapoja, jotka auttavat oppilasta muodostamaan itsestään myönteisen käsityksen oppijana. Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan erilaisissa ryhmissä ja osallisuuteen koulutyöstä kannustetaan monipuolisesti oppilaan ikäkauden mukaisesti. Oppilaanohjauksessa kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu.

1.2. Ohjaustyön tavoitteet vuosiluokilla 3-6: Oppijana kehittyminen

Oppilaan ohjaus jatkuu sujuvasti alemmilta luokilta ja tavoitteena on edistää oppilaan valmiuksia käyttää opiskelussaan uusia työtapoja ja syventää aikaisemmin opittuja taitoja. Oppilasta tuetaan löytämään sekä omat että toisten kyvyt ja vahvuudet oppijoina. Oppilasta ohjataan opettelemaan kotitehtävien tekemistä. Oppilas oppii hakemaan tietoa lähdeteoksista. Oppilas oppii terveiden elämäntapojen merkityksestä oppimiselle. Oppilaat tutustuvat yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Oppilaat oppivat hakemaan tietoa kirjastosta ja käyttämään lähdeteoksia opiskelunsa tukena. Ohjauksesta vastaavat kaikki oppilasta opettavat opettajat yhdessä luokanopettajan pitäessä huolta kokonaiskuvasta. Oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään tutustumiskäynneillä ja erilaisten projektien kautta. Oppilaat oppivat hakemaan tietoa monipuolisesti eri medioita hyväksi käyttäen. Oppilasta ohjataan myös henkilökohtaisesti lukuvuoden aikana opiskeluun liittyvissä asioissa.

1.3. Ohjaustyön tavoitteet vuosiluokilla 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Yläkoulun alkuvaiheen tärkeät toimijat ovat luokanopettaja ja aineenopettajat sekä oppilashuoltohenkilöstö. Oppilaanohjaaja tarjoaa oppilaalle luokkaopetusta, pienryhmäopetusta ja henkilökohtaista ohjausta. Sisältöalueita ovat oma kouluni, ryhmäytyminen, opiskelutaidot, arviointi, Suomen koulutusjärjestelmä, ammattialat ja jatko-opintoihin liittyvät asiat. Erityisopettaja kartoittaa luokan yleistä tuen tarvetta sekä yksittäisten oppilaiden tuen tarvetta. Tuki suunnitellaan aina yhteistyössä aineenopettajan kanssa ja se toteutetaan yksilö- pienryhmä- tai samanaikaisopetuksena (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki). Vanhemmat ovat mukana suunnittelutyössä. Ohjauksen tärkeänä tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen: koulun koko henkilökunnan tehtävänä on tarkkailla oppimisvaikeuksia sekä tunnistaa opiskelumotivaatiossa tapahtuvia ja oppilaan käyttäytymisessä tapahtuvia muutoksia ja oppilaan integroitumista ryhmäänsä. Kyseisiä ongelmia käsitellään

moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä (MAR). Oppilaan fyysistä ja psyykkistä kuntoa seurataan terveydenhoitajan vastaanotolla ja lääkärintarkastuksissa. Kaikki koulun yhteinen toiminta, kuten välitunnit, ruokailu, juhlat ja muut tapahtumat toimivat koulussamme sosiaalisen kasvun ohjaustilanteina, joissa koko henkilökunta toimii vastuullisina ohjaajina.

1.4 Ohjaus opintojen päättövaiheessa ja opintojen jälkeen

Perusopetuksen päättövaiheessa ohjauksessa korostuu oppilaiden jatko-opintovalintojen ohjaaminen ja niissä tukeminen. Ohjauksen tärkeänä elementtinä on opinto-ohjaajan antama henkilökohtainen ohjaus ura- ja ammatinvalintaan liittyviin asioihin. Oppilaanohjaaja tiedottaa huoltajille yhteishausta ja muista päättöluokkalaisille suunnatuista tapahtumista. Koulumme oppilaat saavat mahdollisuuden tutustumiskäynteihin heitä kiinnostaviin oppilaitoksiin ja mahdollisille aiheeseen liittyville messuille. Oppilaille, jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen, on mahdollista tarjota tehostettua ohjausta. Tehostetun ohjauksen tavoitteena on oppilaan opintopolun jatkuminen peruskoulun jälkeen ja koulutuksellisen syrjäytymisen sekä opintojen keskeyttämisen ehkäisy. Keskeistä on oppilaan ohjaaminen tarkoituksenmukaiseen paikkaan. Tässä voidaan hyödyntää huoltajan ja oppilaan sekä oppilaanohjaajan ja mahdollisesti luokan-/aineenopettajan kanssa yhdessä käytäviä ohjauskeskusteluja sekä koulutuskokeiluja toisen asteen oppilaitoksissa. Opinto-ohjaaja koordinoi yhteishakua. Oppilaan huoltajia kuullaan lain edellyttämällä tavalla nuoren yhteishakuun liittyvissä valinnoissa. Yhteishaun tulosten julkistamisen yhteydessä oppilaanohjaaja käy läpi kaikki yhteishakuun osallistuneet oppilaansa ja on yhteydessä niihin, jotka eivät saaneet jatko-opiskelupaikkaa ja tarvittaessa myös muihin oppilaisiin. Ilman koulutuspaikkaa jääneiden oppilaiden ohjaustyö jatkuu tämän jälkeen.

2. OHJAUSTYÖN RAKENTEET JA TOIMINTATAVAT

2.1. Mitä ohjaus on?
Koulussa annettavaa ohjausta määrittävät valtakunnalliset, kunnalliset ja koulukohtaiset säännökset ja ohjeistukset. Koko koulun ohjaustoimintaa jäsennetään vastuiden ja työnjaon mukaan. Kymenlaakson steinerkoulun ohjaustoiminta muodostaa koko perusopetuksen kestävän jatkumon, jonka toteutuminen taataan siten, että kaikki ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana. Luokanopettajan vaihtuessa oppilasta aiemmin opettanut opettaja huolehtii koulunkäynnin järjestämisen kannalta oleellisesta tiedonsiirrosta seuraavalle opettajalle ja seuraavaan opiskelupaikkaan. Luokanopettaja, oppilaanohjaaja ja erityisopettaja yhdessä huolehtivat niveltiedon välittämisestä siirryttäessä perusopetuksesta toiselle asteelle. Luokanopettaja ja oppilaanohjaajat myös seuraavat päättöluokkalaisten sijoittumista ja opiskelun aloittamista toisen asteen koulutuksessa. Opettajien lisäksi ohjaustyöhön tarvittaessa osallistuvat myös koulupsykologi, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja omien toimenkuviensa mukaisesti. Oppilaanohjauksen tukena ovat erityisopettaja koko kouluajan.

2.2. Hyvän ohjauksen kriteerit
Hyvälle ohjaukselle on laadittu valtakunnalliset kriteerit. Hyvän ohjauksen kriteerit (OPH 2014b) on opetuksen ja koulutuksen järjestäjien työkalu ohjauksen korkean laadun tukemiseen sekä laadulliseen kehittämiseen. Hyvän ohjauksen keskeisimmät kriteerit ovat: - aktiivisuuden, osallisuuden ja vastuullisuuden tukeminen - koulutuksen nivelvaiheet - ohjaus koulutukseen ja uravalintoihin liittyvien päätösten tukena - työelämätaidot ja työelämään tutustuminen - vuorovaikutteinen yhteistyö ohjauksen tukena - ohjauspalveluista tiedottaminen.

3. OHJAUKSEN TYÖNJAKO JA VASTUU SEKÄ YHTEISTYÖ

3.1. Ohjauksen työnjako

Oppilaanohjaaja

Oppilaanohjaaja vastaa koulun oppilaanohjauksen järjestämisestä, suunnittelusta ja toteutuksesta. Oppilaanohjaaja tekee suunnittelutyötä yhteistyössä vuosirehtorin, opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Oppilaanohjaajan vastuulla on oppilaiden jatkokoulutuksen sekä ura- ja elämänsuunnittelun ohjaus. Hän vastaa oppilaiden koulutusvalintoihin liittyvästä ohjauksesta ja siihen liittyvästä yhteistyöstä huoltajien ja muiden yhteistyökumppanien kanssa. Oppilaanohjaaja ylläpitää ja luo uusia verkostoja koulutuksen järjestäjiin ja työelämän edustajiin. Oppilaanohjaaja on mukana nivelvaiheyhteistyössä oppilaan siirtyessä yläkouluun ja suunnitellessaan peruskoulunjälkeisiä jatko-opintojaan.

Oppilashuoltohenkilöstö

Oppilashuoltoryhmä on koulun moniammatillinen työryhmä. Kymenlaakson steinerkoulun koulun oppilashuoltoryhmään kuuluvat vuosirehtori, luokanopettajat, aineenopettajat koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja erityisopettaja. Ryhmä kokoontuu tarvittaessa.

Luokanopettaja

Luokanopettaja vastaa vuosiluokilla 1-9 valvontaluokkansa asioista. Luokanopettaja tukee oppilaan kasvua ja kehitystä sekä oppimista ja opiskelua. Luokanopettaja vastaa oman luokkansa oppilaiden opintojen etenemisen seuraamisesta ja huolehtii siitä, että oppilas saa tarvitessaan apua opiskeluvaikeuksissa tai muissa ongelmissa.

Terveydenhoitaja

Koulussamme toimii terveydenhoitaja. Kouluterveydenhoitaja huolehtii oppilaiden terveydenhuollosta. Kouluterveydenhoitaja tekee oppilaille terveystarkastuksia ja seulontatutkimuksia. Hän seuraa oppilaiden kasvua ja kehitystä, selvittää oppilaiden kanssa heidän ongelmiaan, tukee oppilaita ja heidän vanhempiaan kasvatustyössä. Terveydenhoitaja tapaa oppilaat vuosittain. Ensimmäisen, viidennen ja kahdeksannen luokan oppilaille tehdään laaja terveystarkastus, jossa on terveydenhoitajan lisäksi lääkäri. Tarkastukset perustuvat valtakunnalliseen asetukseen ja niissä arvioidaan lapsen tai nuoren sekä samalla koko perheen hyvinvointia. Vanhempien tai huoltajien toivotaan osallistuvan laajaan terveystarkastukseen. Terveydenhoitaja tekee yhteistyötä oppilaskohtaisissa asioissa vanhempien, opettajien, oppilashuoltoryhmän sekä muiden sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoiden kanssa. Terveydenhoitaja vastaa myös kouluterveydenhuollosta tiedottamisesta oppilaille, vanhemmille ja opettajille.

Koululääkäri

Koululääkäri tekee terveydenhoitajan kanssa laajat terveystarkastukset ensimmäisen, viidennen ja kahdeksannen luokan oppilaille.

Koulupsykologi

Koulupsykologin työhön sisältyy oppimista ja hyvinvointia edistävää ja niiden esteitä selvittävää työtä, ongelmia ennaltaehkäisevää työtä, korjaavaa työtä ja tuen koordinointia. Koulupsykologi tarkastelee ilmiöitä ja ongelmia niin yksilön, perheen, ryhmän, yhteisön kuin organisaationkin näkökulmista.

Koulukuraattori

Kuraattorin tehtävä on toimia oppilaiden ja perheiden apuna ja tukena. Kuraattorin kanssa voi keskustella koulunkäyntiin, kotiasioihin ja kaverisuhteisiin liittyvistä asioista. Kuraattori ottaa myös tarvittaessa yhteyttä koteihin. Kuraattori tekee yhteistyötä vanhempien kanssa ja on oppilashuoltoryhmän jäsen.

Vuosirehtori ja opettajakunta
Vuosirehtorin ja opettajakunnan tehtävänä on suunnitella, koordinoida, tiedottaa ja toteuttaa koulun opetus- ja kasvatustyötä.

3.2. Kodin ja koulun ohjausyhteistyö

Kodin ja koulun välistä yhteistyötä tehdään monin tavoin. Kodin ja koulun ohjausyhteistyötä voidaan tiivistää perusopetuksen päättövaiheessa esimerkiksi kutsumalla vanhempia kertomaan omasta työstään ja ammatistaan. Tämä on yksi luonteva esimerkki yhteistyömuodosta oppilaan, kodin ja koulun välillä.

3.3. Koulun työelämäyhteistyö

Työelämään tutustumisen tavoitteena on luoda oppilaalle käsitystä siitä, mitä ihmiset tekevät yhteiskunnassa. Omassa arjessaan, koulussa, oppilaat näkevät vain hyvin suppean määrän ammatteja. Tärkeää on myös tutustua oman kotiseudun elinkeinoelämän rakenteeseen ja ammattipohjaan tulevia jatko-opintoja ja omaa uravalintaa ajatellen. Myös koulussa opittavien tietojen ja taitojen hyödyntäminen ja tarpeellisuus työelämässä nostaa opiskelumotivaatiota.

3.4. Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Monialaiset oppimiskokemukset edistävät laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Koulun vuosisuunnitelmassa kuvataan vähintään kaksi lukuvuoden aikana toteutettavaa monialaista oppimiskokonaisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu on yhteistyötä, johon kaikki opettajat osallistuvat ja johon myös oppilaat osallistuvat. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu, toteutus ja arviointi on prosessi, joka kehittyy toiminnan edetessä. Monialaisia oppimiskokonaisuuksia voidaan toteuttaa esimerkiksi erilaisin teemapäivin ja -viikoin, leirikouluina ja muina tapahtumina. Oppilaanohjaus oppiaineena voi olla mukana hyvin erilaisissa oppimiskokonaisuuksissa. Oppilaanohjauksen laaja-alaiset osaamistavoitteet kuten oppimaan oppimisen taidot, oppilaiden osallisuus ja aktiivinen toiminta ja tavoitteiden asettaminen sisältyvät jo lähtökohtaisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien toimintatapamalliin.

Ohjaussuunnitelma perustuu opetushallituksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) ja Hyvän ohjauksen kriteereihin.